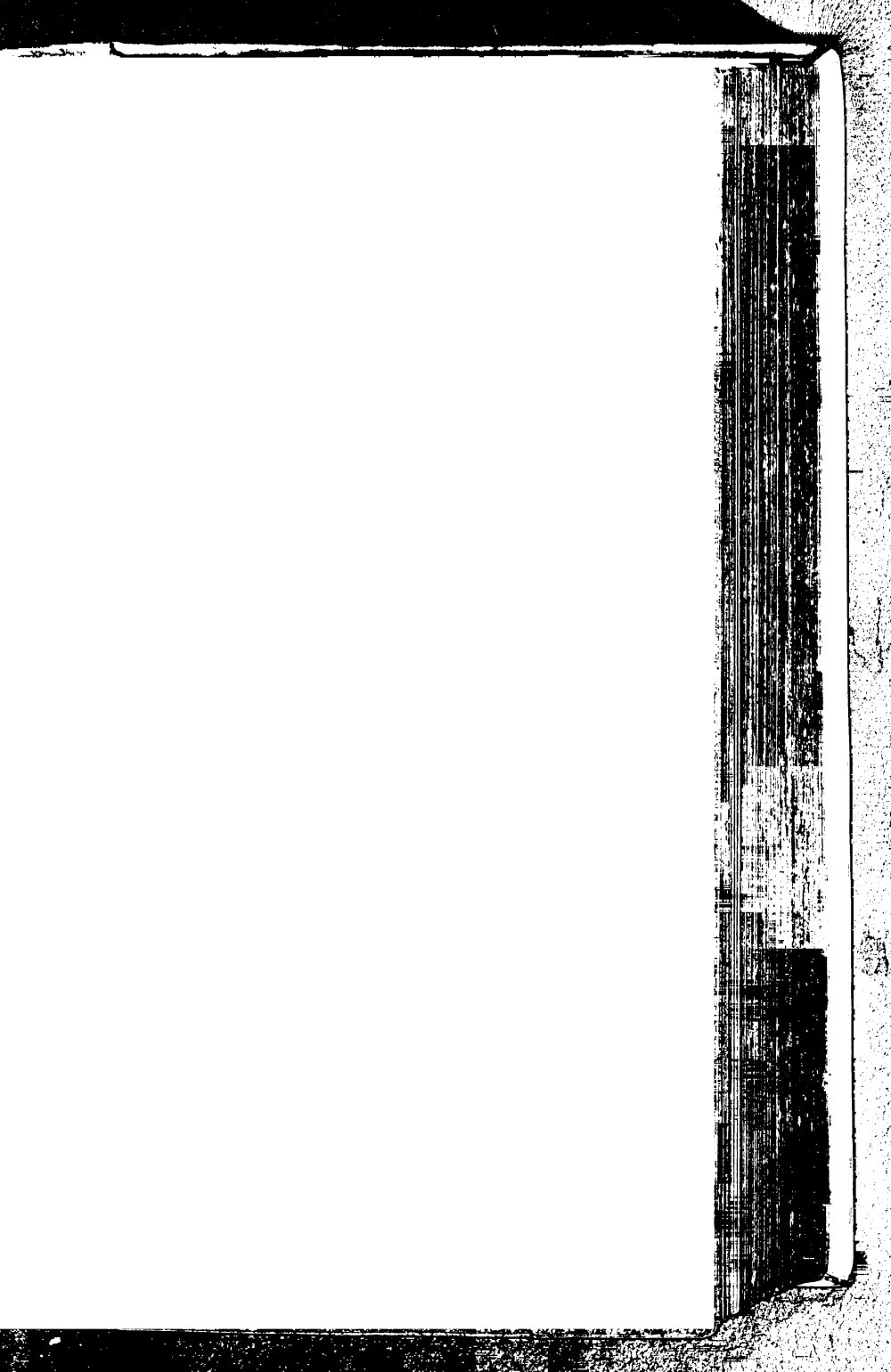
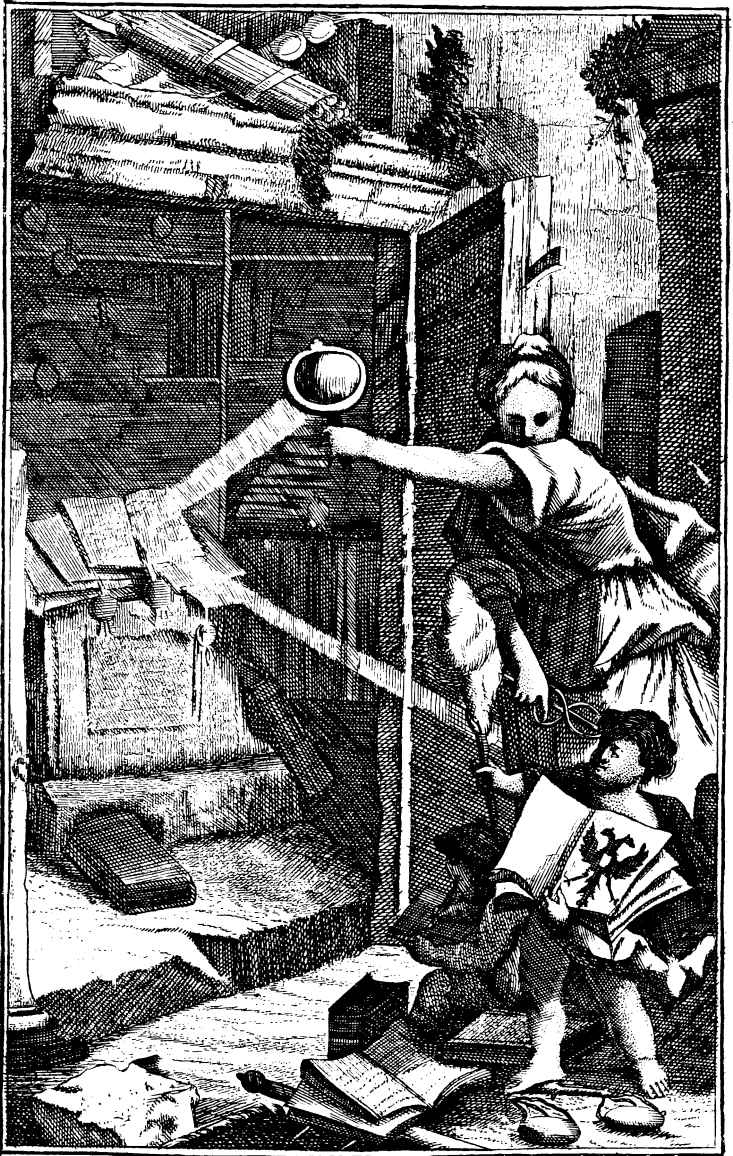

2211

RELIQVIAE MANVSRIPTORVM OMNIS Aevi

DIPLOMATVM

AC

MONVMENTORVM, INEDITORVM ADHVC.

TOMO VI.

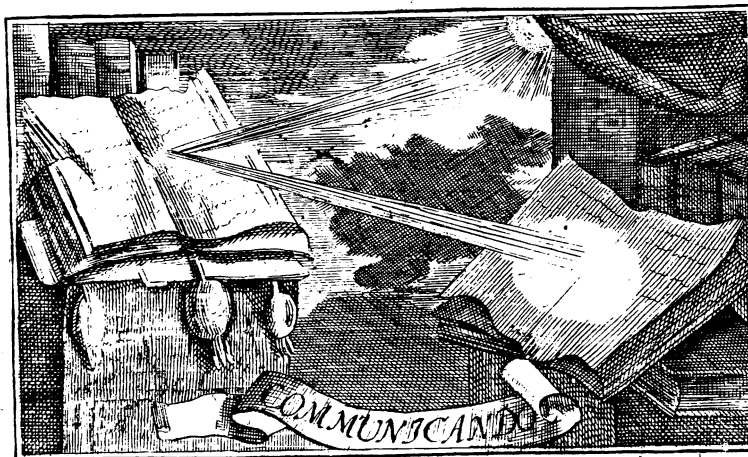
HABENTVR

I. *Diplomatarium BOHEMO-SILESIACVM, cuius
codicilli Pontificum ; Caesarum ; Regum ; Prin-
cipum.*
II. *Epistolae arcanae inter GALLIAE R. & C. PA-
LATINVM Rheni 14. o.*
III. *Henrici de BYZYM, Cancellarii Regalis dia-*

vium belli MYSSITICI ab 1414. ad an. 1434.
IV. *Fasciculus miscellorum in rebus POLONICIS ;
HVNGAR CIS ; MOSCOVICIS aliisque.*
V. *Diplomatarium GRISSOVIENSE, Silesiae comen-
bii CISTERCIENSIS ab 1248. ad an. 1399.*
VI. *INDEX noluminum nonisimorum.*

Cum praefatione ac recensione monumentorum singulari

IO. PETRI de LVDEWIG, Icti, FRIDERICIANAE CANCELLARII.

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE, MDCCCXXIV.

8529

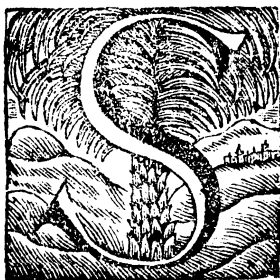

278978

PRAEFATIO
AD TOMI VI.
 RELIQUIAS
MANUSCRIPTORVM
 ATQVE
 OMNIS AEVI DIPLOMATVM,
 CVM RECENSIONE EIVS
 SINGVLARIVM ARGVMENTORVM.

Oluo nomen, quod *Nexus TO-*
 dedi in nouissimis *MI VI. cum*
 nundinis *Paschali-*
bus, celebribus *Lip-*
siae. Sisto TOMVM
 ordine *SEXTVM,*
 qui sequitur in *ma-*
manuscriptorum reliquiis, rerum iuriumque
 singularium, in *sacris & ciuilibus* causis,
 adparatu instructissimum. Addito, qui
 in superiori omissus fuerat, *indice*, ul-
 timis hisce *duobus uoluminibus* ideo com-
 muni. Illud igitur ratio instituti exigit
 nunc, ut illius codicillos & fasciculos
 recenseamus, indicatis potiorum mo-
 mentorum speciminibus sigillatim.

I.

DIPLOMATARII BOHEMO-SI-
 LESIACI CONTINVATIO.

§.2. Principio DIPLOMATARII BOHE-
 MO-SILESIACI pars, quae ex *priori* tomo

a

super-

I.
 DIPLOMA-
 TARI BO-
 HEMO-SIL-
 SIACI CON-
 TINVATIO.

Nomina
potiora mo-
menta que.

Papae iura-
mentum
prestan-
dum ab im-
peratore.

supererat, redditur exhibeturque. Neque tamen e re est visum, numeros huius diplomatarii, in priori abruptos, in hoc *tomio* continuare: sed periodum incipere & dare uoluimus nouam. De praestantia rerum in eo, scripsimus in *uoluminis* antecedentis *praefatione*. p. 19. & sequentibus. Sequuntur ea, quae in hoc nostro occurrunt, notanda sigillatim. In *dipl. 1.* patet *Francofurtum* ad Oderam an. 1319. paruisse *Lusatiae* marchionibus; *laudem* idem esse, quam confirmationem. In *dipl. 2.* *Lusatiam* imperio Germanico semper fuisse clientelarem. *Tributa* quondam non imperata, sed rogata & bona uoluntate concessa a subditis dictaque ideo *bethas* siue rogationes. Idem *dipl. 9.* p. 13. *Dipl. 3.* *decibilis*, quod *deceat*, remuneratio *recompensa*, feudum *aperturae*. *Dipl. 4.* *Burggrauium* Silesiae *principis* etiam fidei *Regis B.* addictum p. 11. *Dipl. 6.* seruitia praestita foederato *impensis propriis*. In *dipl. 7.* de *Glogouia* & *Zittauia* oppignoratis. In *dipl. 10.* quod papa exerceat ius, *relaxandi* iuramentum *imperatoris*. Quod imperator *Carolus IV.* pontifici se obligauerit iuramento, etiam non requisitus. In *dipl. 11.* *comes* praefertur *Magd. burgico Burggrauio*, unde certum, fuisse hunc illo dignitate minorem. Bona ecclesiae alienari nefas, sine pontificis consensu.

Dipl.

Dipl. 12. denarius Sancti Petri in Poloniae & Boemiae regnis. Consensum in contrahendo sufficere; sed magis securam esse scripturam. Dipl. 13. dispensatio papae ante facta in incestu uniuersim, quam facta fuerat ulla desponsatio. Dipl. 14. confessionario Caesaris aucta facultas remittendi peccata. Dipl. 15. exemplum, quod, in bellis seruitiisque praestandis, Silesiae ordines principi ante teneantur, quam regi, quem posthabent illi. In dipl. 14. de mundiburdio, dotalitio. Expressare, facere mentionem. Dipl. 15. aduocati de Plauen, clientelares C. de Eberstein, cessi Boemiae RR. Dipl. 16. Hochberg comitatus regi Boemiae uenditus. Dipl. 17. Dresda R. Boem. subiecta cedit Misnensibus. Dipl. 18. subpincernatus Boemie R. cessus. Dipl. 20. oblatio allodii in feudum, seruato successionis promiscuo iure. Dipl. 21. 23. dominium directum pretio redemptum & uasallus factus pro numis. Dipl. 22. camerarius Boemiae uasallus ligius. Dipl. 24. iura Burggrauatus Noribergensis. Dipl. 25. discrimina iuris Franconici & Teutonicalis; ciuitatis iura, opifices & cereuisiae. Dipl. 26. priuilegia ordini Teutonico collata, cognita etiam alias. Dipl. 27. 28. 29. 30. 32. Breunouiensis coenobii singularia priuilegia & immunitas. Dipl. 35. 36. feudum iustitariatus. Dipl. 39. de iure agnoscendi iudicem, non nisi baro-

*Denarius
Petrius.*

*Dresda
Silesiae
urbs.*

*nem regni. Dipl. 40. iure emphyteutico siue burgrecht uel baurecht. Dipl. 41. aduersus Viklesum & Hussum. Dipl. 42. dos, ornatus muliebris, parapherna, deuolutio, iura occurrentia. Dipl. 43. legati a latere priuilegia peierandi. Dipl. 44. consecratio campanae & eius diuina uis. Dipl. 45. reliquiarum matricula. Dipl. 46. restitutio filii aduersus patris uim. Dipl. 47. Tettauorum codicillus nobilitatis & insignium & quae reliqua. Addidimus nos dipl. 51. quo imperator IOSEPHVS totius principatus BRUGENSIS feuda conuertit in allodia, ab ordinibus remuneratione facta largitori in aeris magna ui. Desiderarunt olim iureconfulti exemplum, quo fieri posset, ut dominus *nuntium* mitteret suorum beneficiariorum *clientelae*. Neque enim putarunt, fieri posse, ut quis principum ita iura sua posset profundere & se ipsum destituere nexu, fidelitate, seruitiis. Verum nostra tempora causas habent, liberandi ordines prouinciales ab hoc onere clientelari. Nam, milite mercenario introducto eoque perpetuo, uix porro opus est armis ac *seruitiis beneficiariorum* siue uasallorum. Quod si est, quaeso, qui sit, quod hodieque *curiae feudales* pristinis schematibus uexant exercentque ordines prouinciales. Ut requirant solennem eamque militarem*

Kayserliche
LEBENS-
VEREHRUNG
in den Für-
stenthumen
BRIEG, &c.
an. 1705.

inaugurationem; surdis, mutis, claudis, inhabilibus ad militandum, illa negetur; ritu officioque neglecto militiae clientelaris, illi uel negetur feudum uel eo destituatur talium peccator & quae reliqua sunt genera officiarum. Graue hoc iugum uasallis; neque domino conducibile. Idem plane, quam equus ephippio instructus; sed qui nunquam fert equitem. Aut iumentum, quod iugum gerit; sed recusat uehiculum. Audiunt enim uasalli hodieque *militēs, equites, equestris* bona & dignitas, licet neuter se dederit *militiae* uel sit rei militaris peritus. Taeduit AVGVSTISSIMVM IOSEPHVM horum schematum otiosorum & uere ludicrium. Inde, *uasallis* de militia dimissis, etiam sustulit militaria illis nomina, ritus, leges, uestes & quae reliqua onera militiae. Idem fecit in SCHWEIDNICENSI & IAVRENSI principatibus an. CIOCCCXIV. nostri temporis imperator, CAROLVS VI. *princeps* magnitudine & sapientiae rerum gestarum antefereendus pluribus, posthabendus nulli. Imitatus est horum exempla R. P. sed maiori erga suos *indulgentia*. Quod enim, pretio proposito, prouocarunt uasalli *Silesiae*, illud suis ipse largitus est gratis. Quo ipso certe reliquit posteris specimen singularis gratiae. Qua illi omnino se indignos reddunt, qui eandem nolunt recusantque. Nesciant il-

In SCHWEID-
NICENSI & IAV-
RENSI principatibus
an. CIOCCCXIV.
BR 1714

li homines, quid uoueant metuantque. Nam ad equitem & militem alendum nihil conferre uelle in republica: illud est, officiorum suorum prorsus obliuisci. Loquuntur *comitia prouincialia* & eorundem *leges*: quoties armis opus fuerat in republica, toties nobiles incolas, *land-sassios*, uel castra sequutos esse uel soluiffe stipendia, militiae praesertim *equestri* numeranda (*die Rossdienst-gelder*). Hoc iure utuntur principes cum in *Germania* omnes hodieque, tum in *Europa* uniuersa. Sed quid pars aduersa? Neutrum uult. Illud sufficere putant *dicier militem* aut *equitem*; sed *esse* aut fouere eundem *numis*, sua sorte indignum. Peccant certe plures ignorantia eorum, quae olim contigere & exigunt hodieque rationes clientelares. Tandem illud dolent, *imperari* hoc, quod olim sit *rogatum*. Sed quae hodieque in Germanico imperio prouincia, quae illud demum in comitiis prouincialibus non experitur, *preces principum esse leges*; bonas certe et sic, si reipublicae utiles, id est, ad patriam tutandam, non ad comoda priuata & luxum.

II.

EPISTOLAE GALLIAE R. CAROLI VIII. ET ELECTORIS PALATINI

AB ANNO CIO CCCXCIV.

§. 3. Sunt hae EPISTOLAE uere anec-
 dotae, mihiq̄ue CIO DCCC XV. HEIDELBER-
 GAE obtigerunt in *exemplo curiali msc̄to.*
 Quod exinde potui intelligere; quoni-
 am concepta uerba saepe correxit & e-
 mendauit *cancellarius* sua manu. Prin-
 cipio proditur in illis hoc: ARCHIPA-
 LATINVM ELECTOREM, PHILIPPVM, STI-
 PENDIARIVM EGISSE REGIS GALLIAE, SVI
 VICINI. Stipendio non soluto, urfisse
 eum hoc, fiducia magna, uerbis gra-
 uibus, quandoque & minis. Cum hoc
 legissem, credidi eo facilius siue *fabu-
 lam* siue *historiam*, sermone mihi com-
 municatam ab administro Palatino, ui-
 ro grandaeuae senectutis. Scilicet GAL-
 LIAE regem LVDOVICVM XIV. eo adduxif-
 se uerbis ac spe CAROLVM LVDOVICVM,
electorem Palatinum; ut parum abfuerit,
 quin omnem *Palatinatum* fecerit *Galliae
 clientelarem*. Nam ei pollicitum fuisse
Galliae regem, se, *Belgio subacto*, instau-
 raturum AVSTRASIAE REGNVM factu-
 rumque, ut PALATINVS ei praeesset
 REX, Galliae quidem *beneficiarius*. Ve-
 rum ab hoc consilio tandem abductum
 esse animum PALATINI, opera admini-
 stri unius, quem ultimo eius fecerit
 participem. Proposuisse hunc sapien-
 tissimo principi exemplum infelicissi-
 mi parentis, qui adfectauerit purpuram

*Litterae
 PALATINI
 Electoris ad
 Galliae re-
 gem an.
 1495.*

*Narratio
 arcana de
 instauran-
 do REGNO
 AVSTRASI-
 AE REGIS
 adpellando
 PALATINO.*

*DISSVASIO
 consilii ab
 administro
 PALATINO.*

alienam sitque ideo ad incitas redactus. Graue esse, imperio fieri perfidum; Austriam offendere, rerum foederumque ualidam; in odia incurrere omnium bonorum, addictorum uel Austriacis uel Germanico imperio uel causae aequitati. Sed praeterea naufragium metuum in ipso etiam portu, si quidem, coeca fortuna duce, ille teneatur. Potentem esse Galliam: sed multoties fallacem. De sola Germania uerum esse, quod *regibus* imperetur. Regem, Galliae subiectum *clientela*, nomine talem fore, re ipsa portentum immane & principis effrenis ludibrium aut instrumentum turpissimae seruitutis. Consultum magis esse, *honestam* principis Germaniae *uocem* uti & gaudere re ipsa *potentatu*. Quam sine hoc illudi titulorum ac purpurae inanibus *umbris*. Mortuo parente, qui *Galliae regem* postea lactauerit spe & temporis opportunitate, quod expectandum omnino in magni consilii prospero successu: eodem modo ac morbo tentatum infectumque unigenam, CAROLVM, successorem, ut his illecebris irretiretur. Is uero cum pariter frustraerit Galliae regis in hac causa conatus: exacerbatum esse illius animum tantopere, ut, mortuo Carolo, in irruptione, secuta post quin-

*Tentatio
noua Carolo
li † 1685.*

quennium, iusserit militem, grassari in Palatinatu ferro ac igne; exuere omnem rationem ac humanitatem; delere urbes, oppida, pagos; ipsam sedem Palatinam euertere & redigere in fauillas; neque parcere mortuis ac ossibus principum; sed turbare manes & ita se exhibere, ut uindiciarum ac immanitatum Galliae regis monumentum supersit ferae posteritati. Narro tum mihi narrata, fide neque data neque uocata temere in dubium. Verum supersunt etiam in hoc libro alia. In *epistola IV.* excusat se GALLIA REX, quod necquicquam adfectauerit nomen IMPERATORIS. Queritur tamen de *perfida Italia & Genuensium* perduellione. *Epistola V.* est imperatoris satis quidem acerba in *pontificem*, quod exclusit Palatinum a coetu fidelium eumque inauditum & archiprincipem, cuius rationem maiorem habere debeat papa, decreto iudicioque imperatoris. In *epistola VI.* GAL-
LIAE regem princeps elector adpellat INVICTISSIMUM; sed pag. 109. in curia mouetur dubium de hac tituli *novitate*. Tum quidem. Nam centum annis ante nil noui ac inauditi fuit, etiam *reges*, pro temporum & causarum rationibus, uerbo *inuisissimi* compellare. Sed nunc hoc uerbum in sensu *curiali* pro-

Causae im-
manitatis
Gallorum in
Palat: natu
an. 1689.

R. GALLIAE
adpellatur
INVICTISSI-
MVS.

prium est Caesaris Romani eiusque folius. Alia, quae sequuntur, industriae lectoris commendamus

III.

LAVRENTII BYZYNII
DIARIVM BELLII HVSSITICI

AB AN. 1414. AD AN. 1422.

*Historia
belli HVSSI-
TICI 1414
quo auctore
fideque
scripta?*

§. 4. Laudat hunc BYZYNII libellum saepius ac iterum BALBINVS in Bohemiacis. Verum sub nomine MAGISTRI LAVRENTII; quod olim rerum maximarum administro dignum esset, gaudere hac laurea. Nos secuti sumus fidem MSCTI. Vbi is dicitur CANCELLARIVS NOVAE VRBIS PRAGENSIS. BYZYNII nomen huic a loco datum, eidem patrio. Inde quandoque audit Laurentius de BYZYN. Quae omnia exponant declarentque Bohemi; quos talium cura tangit propius. In MSCTO ipso aliquot fuerunt lacunae, quas indicavimus & forte supplere poterunt alii ex schedis aliis. Ratio scribendi, ut fuerant tum tempora, prorsus barbara est. Sed fides, ut videtur, sincera ac integra. Licet enim HVSSITICA ubique non adprobet, ut dubium sit, num illis omnino fuerit addictus: quoties tamen veritas exigit, R Catholicorum artes, officias, tyrannidem, improbitatem, studia perfidiamque, tanta calami liber-

libertate describit, ut plura non expectaueris ab iurato Hussi aut sociorum sectatore. Accedit, quod de concilio *Constantiense*, consiliis & bellis *Hussiticis*, praesertim in Boemia narret nobis singularia plura, ignorata scriptoribus, qui lucem uiderunt adhuc. Quo ipso satis intelligitur, quam sit maximi faciendus noster & qui locum ille meruerit in nostris reliquiis.

IV.

MISCELLORVM
SYLLABVS

RERVM MOSCOVITICARVM;
TVRCICARVM; HVNGARICARVM;
POLONICARVM; CVR-
LANDIAE ET RELIQUARVM.

§. 5. Solemus *singularibus* argumentis plerumque etiam inferere *miscella*: ut illis pariter sit locus, ubi totius libri aequare non possumus mensuram. In his *novissimum* illud est, quod *num. 1. exhibet sententiam POLONIAE regis de CVR- LANDIA, amissa per feloniam, quae tamen remissa est ducibus postea an. 1310* SYLLABVS MISCELLORVM. Sententia POLONIAE R. de CVR- LANDIA c. 11. 1616.
1316. in *Poloniae regni plenissimis comitiis*. Fateor, me in hac causa illud inprimis didicisse, etiam *Poloniae reges & regnum prouocare, in causis litigiosis,*

sis, cum ad ius commune feudale *Longo-*
bardicum, tum ad *Germanicorum Caesarum*
decreta. Quibus tamen hodie negant
fidem & obsequium. Illud credidi,
cum sententiam legerem, fieri hoc ex
consilii ratione potius; quam *iuris* ali-
qua necessitate. Scilicet, in condem-
nando, ipsi principes titubant malunt-
que exempla & leges extraneorum re-
quirere, ne iusto uideantur duriores,
quam proprium iudicium sequi. Quod
ipsum quoque firmare ac instruere so-
lent legibus alienis, ad declinandum o-
dia & suspiciones.

De RAZE-
BURGENSIS
episcopatus
origine
an. 1154.

§. 6. Quae num. 2. 3. 4. 5. de RAZEBUR-
GENSI ecclesia habentur: accepimus ab
amico in ducatu Meklenburgico, ne-
que indigna habuimus publica luce:
Nam *principio* docent illius episcopa-
tus origines an. 1154. Tum amicitiam
Henrici Leonis cum *Friderico I.* in cuius
ira uixerat pater. Porro episcopatum
addictum *duci*; non *imperatori*. Prae-
terea ducem pro terris, imperio ita sub-
tractis, alia plura dedisse, hereditate
Welponis ad se deuoluta in *Sueviae* & *Ba-*
uariae prouinciis. *Venedas* seu *Winedas*
gentes (*die Wenden*) eousque coluisse
paganismum. Post *decimas* nouo epi-
scopatu adsignatas per prouinciam u-
niuersam. Demum excepta de iurisdic-
tione *colli* & *manus* iudicia (*über Halß*
und

und Hand). Ut uerbum *wogmetinza* taceam, quod reddo *uectigalem* censum (*Wegzins*) aliaque commendanda omnino industriae lectoris. Scio EGLENSEM praepositum ante aliquot lustra *potentissimo* REGI CODICEM MEMBRANACEVM obtulisse rerum episcopatus Lubecensis & huius uicinia. Postquam eundem plures descripsissent. Gratis ille fuerat in curia *regali*, cum ad *Guelphicam* historiam faceret, tum maximopere cultam a *Leibnitio* & summo loco habitam a *M. Britanniae* monarcha. Ut princeps symbolum eo conferre posset, foederis & amicitiae uinculo ei addictissimus. Incidit eius exemplum post in manus LVNIGII, PROMI illius ditissimi & fortunatissimi Germanici regni monumentorum.

§. 7. Ante quinquennium *exul Hungariae* uendidit mihi *duo grandia uolumina* MSCTA rerum, ad HVNGARIAM pertinentium. Excussi igitur etiam hos loculos & aliquot schedas inde huc desumpsi. Aliae enim sequi poterunt deinceps aut doctissimo SCHMEIZELIO dari, qui meditatatur nouam rerum *Hungariae collectionem*. Si quidem intellexero, opus illud prelo re ipsa datum. Num. 6. prolixum *consilium* habetur ad ministri *Caesarei*, de continenda cum *Au-*
stri-

De rebus
HVNGARIAE

Sriaco ducatu Hungaria: de indulgentia ueniamque Hungaris danda, rerum nouarum studiosis subinde et quae alia sunt. Vnde omnino possunt intelligi interiores eius regni recessus. Legi scriptum potest ab illis, quorum interest eius regni arcana nosse. Num. 7.

HISTORIA PACIFICATIONIS AN. 1604. sequitur inter ROMANVM & TVRCICVM imperatores, ab anonymo scripta. Et licet ratio scribendi hiulca & aspera.

I.
Historia
PACIFICA-
TIONIS
inter
Romanum.
&
Turcicum
imperatores
1604.

Cum uero scriptor plura de *Turcarum* institutis, praesertim in hoc genere negotii habeat, alibi non extantia, cum istae pacificationes rarius nobis innotescant: non credidi, libellum a nostris reliquiis fore alienum. Idem dicen-

II.
Historia
OBSIDIONIS
VARADINENSIS
1589.

dum de *num. 8.* qui HISTORIAM OBSIDIONIS VARADINENSIS sistit 1589. Scripsit eandem miles, qui non solum rei interfuit; sed etiam egit tum eius supremum praefectum. Quo ipso rerum consiliorumque principi sui reddidit rationes. Vnde styli rusticitas eo facilius condonanda.

Rerum MC-
SCOVITI-
CARVM
I.
PSEUDO-
DEMETRII.

§. 8. *Num. 11.* DEMETRII RVSSI historia narratur. Licet enim plura de eius fortunis, casibus, fallaciis, eventisque scriptores, praesertim Poloni: erit tamen e re, etiam legisse nostrum, scenae huius spectatorem actoremque. *Num. 12.*

illud

illud planum fecimus, quibus plures ^{De ZARI} nostro aevo irretiti & illaqueati, ut in- ^{adpellatio-} opes essent consilii, unde illis in re, te- ^{ne CAESA-} nebris & dubitationibus circumsepta, ^{RIS CAESA-} tuto liceret emergere, salua Romani ^{RVM 1607.} imperatoris maiestate ac *προεδρία* ante principes orbis uniuersi. Habemus aliqua in *miscellorum* illo opusculo, quod agit de *iure reges adpellandi*. Verum cum rerum ingens confusio nuperrime orta, postquam, potentissimus princeps, ZARVS Russorum aliorumque plurium populorum, adpellationem CAESARIS sibi sumeret requireretque eandem a regibus aliis quibusque: quid dicendum sentiendumque sit, non ex ingenio scripsi, sed quod obtinet in ipsis rerum argumentis. Vidit hoc ante me nemo. Sed epistola *num. 12.* prolata ostendit, clarum & plurimis exemplis testatissimum esse: ZAROS *Russorum* nunc CAESARES dictos, nunc CAESARVM CAESARES. Verbis iisdem quidem cum *Caesaribus Romanis*: sed alio prorsus significatu. Eo scilicet, ut ultimo soli primae debeantur inter orbis principes uniuersi, gentium quodam concentu, id est, quod ille dixit, uoce ac iure quodam naturae. Vltimum *num. 13.* tan- ^{De CER-} git iura *praecedentiae* inter *Austriae archi-* ^{MONI- LI} ^{ROMANO} ^{an. 1560. f.} ^{re-} *ducem & cardinalem.* Qua occasione

recenfui librum, qui CEREMONIALE ROMANVM audit, noſtris curis & notulis, ſi quis illud e re ſua duxerit bibliopola, rurfus edendum reducendumque in uiam. Inter eſt, eundem legiſſe iurispubliſi cultorum, ut uideant, quo loco habeantur Caefar, reges, electores, principes Germaniae, alii. Adhuc enim nemo eundem legit poſt *Marquardum FREHERVM*, cuius locum omnes alii exſcripferunt, ipſo auctore neglecto ignoratoque. Meum exemplum STEPHANVS BALVZIVS poſſedit, ad auctum aliquibus ad ceremoniarum iura fragmentis. Adderem, ſi liceret, huic LIBRVM DIVRNVN ROMANORVM PONTIFICVM, editum a IOANNE GARNERIO, Ieſuita *Parifiſi 1680. in 4t.* Vnde *ſtylus curiae Romanae* & illius uetuſtiſſimae formulae patent, quibus erga imperatores, reges & principes alioſque etiam in uariis eccleſiae ritibus ac codicillis ſeculo VII. VIII. & IX. fuerant uſi in argumentis cauſiſque diuerſiſſimis. Cuius ſupplementum dedit MABILLONIVS *tom. 1. muſ. Italici.* Sed librum Romae editum *captiuum detentum*, queſtus eſt laepius *Ioan. LAVNOIVS part. 1. epiſt. 4. p. 19. epiſt. 8. p. 53. part. 3. epiſt. 3. p. 191. part. 4. epiſt. 5. p. 317. part. 8. epiſt. 3. p. 708.* & forte alibi. Cum enim Romanae curiae auctori-

De LIBRO
DIVRNO
GARNERII.

ctoritas & potestas creuerit ex paruis
 iniitiis ; confulitur ei pessime, si facies
 illius ex ultima uetustate reuocatur in
 memoriam. Hinc ille LIBER DIURNVS,
 YUONI CARNOTENSI; GRATIANO aliis-
 que laudatus in *decretis*, diu suppressus
 fuit, licet carceres momorderit. Et
 tamen etiam illud dicendum ; fieri pos-
 se, per christianorum sacrorum officias,
 ut *fastus* inuoluatur laruae *humilitatis*
 & animi demissi atque abiecti infimo
 loco. Vnde cristas mox iterum erigere
 solent clerici, sub noua specie inanium,
 zeli adfectati pro honore & causa Dei.
 Cui pallio inuoluere possunt tyranni-
 dem in omnes mortales ac immanitatem.
 Quo artificio deesse non potest scriptori
 occasio ad metamorphoses & conuersio-
 nes rerum, iurium, rituum ac schematum
 ueteris aevi. In qua arte se exercet
 libri diurni commentator.

V.

DIPLOMATARIVM GRISSOVI-
ENSE SILESIAE COENOBII

AB AN. 1240. AD AN. 1399.

§. 9. Proposueram animo meo, ul-
 timum locum dare rebus aliis. Sed
 accidit, ut DIPLOMATARIVM, ex SILE-
 SIA, musis nostris transmitteretur.
 Inde consilium, *tomo* huic in *Silesiacis*
 finem dare, in quibus ille incepisset. De-
 beo hoc DIPLOMATARIVM GRISSOVIENSE

*Diplomataria**in GRIS-**SOVIENSE**ab an. 1240.**ad an. 1400.*

b

uiro, patrii iuris & historiae peritissimo celeberrimoque ideo per Silesiam uniuersam. Est is *Ioannes Gottlib MILICHIVS*, *causarum ciuiliū & feudalium (dem MANNGERICHTE)*, in SCHWEIDNICENSI & IAUERENSI principatibus, forensis. Is enim hunc codicem MEMBRANACEVM SECVLI XIV. a parente, *Gottlib MILICHIO*, *consiliario imperiali & secretario in curia feudali (dem Königl. Manngericht)* descriptum, inter alias schedas plures, cum res patriae uniuersim, tum praesertim utrumque principatum illustrantes, accepit. Cum enim is olim in *foro* producendus esset a coenobitis; descripsit eum pater sua manu eaque cura, ut etiam *barbaram* ueteris aevi retineret sequereturque *orthographiam*. Quod omnino fieri semper deberet a librariis, quo conici fidencius posset de monumenti cuiusque ueritate ac aeuo. Sed difficilior est, uerba scribere, quam litteras numerare & syllabas. Quod fieri ab illo debet, qui scripturam non suam uult sequi, sed alienam. Largitori huius muneris ideo gratiae omnino debentur a litterato orbe, me interprete, publico nomine, ei soluendae ac dicendae. *Centum* enim fere *diplomatū* copia adauxit ille nostras reliqui-

liquias, quorum pleraque momenta habent, attingenda ac recensenda sigillatim.

§. 10. Principio coenobii huius, de quo agit **DIPLOMATARIUM**, danda est historia summam; quae plenius colligi potest ex ipsis rerum monumentis. Est illi nomen fere *triplex*. Nam principio, cum in sylua illud conderetur, **CRESSOBOR** (*Cressowbor*) audit (*). Deinde uerbo ac syllabis contractis: *Cressow*, *Gressouia* & *Grissouia*. Nam apud barbaros & Grammatices ignaros populos omnes fere *uocales* promiscuae. Ut, pro labiorum indole ac modo, inuicem uerterentur praeter rem causamque aliam. Neque litterarum *C* & *G* ulla discrimina. Quapropter idem coenobium *dipl. 1. p. 370.* scribitur diciturque *Cressow* in eodemque *p. 371.* & alibi *Grizow*, iterumque in *dipl. 16. p. 398.* *Grissow* & *dipl. 18. p. 403.* *Grissouium* & *Grissouiese*. Quam scripturam, uti cultiorem in idiomate Romano, nos retinuimus. Verum an. ³⁾ Marien-
c. **CCXCIX.** nouus collapsi coenobii in-
gnad, *gr-*
ta *D. uirgi-*
nis *1290.*
staurator etiam hoc uoluit: ut illud

*Historia
coenobii
GRISSEVI-
ENSIS ab
an. 1240.*

*illi triplex
nomen 1)
Cressobor;*

*2) Cressow
f. Gressouia.*

(*) Ita enim *an. 1242. Dipl. 70. p. 488. 489.* **ANNA**, *Silesiae & Poloniae dux*, indulget *Cressouiensibus* sacri ordinis tum *S. Benedicti* collegis, ut *Cressobor* locum syluestrem, ipsis a marito concessum, eradicarent suis *manibus* aut *im-*

ponis recederentque agrum fertilem ita & foecundum. Hinc in *Dipl. 33 p. 42. 434.* dicitur: in *Cressow*, quae ecclesia alias, *Cressobor* & in *dipl. 36 p. 442.* *monasterium CRESSOWBOR* ordinis *S. Benedicti*.

b 2

quasi

quasi renatum, surgeret sub nouo nomine dicereturque a DIVA VIRGINE, tutelari, cuius honori illud, nouo instituto, dicatum, GRATIA (*) S. MARIAE, (*Mariengnad*). Vti autem a D. *uirgine* nomine, tot collegiis communi, plurima denominata fuerant: sic usu nouum nomen minus est probatum retentumque uetus *Grissouia*, *Grissa* uulgo, quo coenobitae adpellantur utunturque adhuc.

Situs GRIS-
SAË in
SCHWEIDNI-
CENSI ducatu.

§. 11. Situm est GRISSOVIAE (*Griffae*) coenobium in ducatu SCHWEIDNIZENSI, aliquot leucis a metropoli *Schweidniz*, in loco, olim syluestri. Post, quod *iure emphyteutico* primis coenobitis esset donatum, *nouelletis* & eradicando ligna & arbores, emendatum uersumque in statum foecundissimum (†).

Origines
GRISSOVIAE
piae.

§. 12. De ORIGINIBVS etiam nunc certiora dabimus illis, quae scripta sunt adhuc. Cum huic loco, ut fertur, ima-

(*) Vti in Magdeburgico coenobio celeberrimum GRATIA DEI coenobium (*Gottes gnad*) audit habetque festiuium hoc nomen hodieque: ita *Grissouienſe* audire uoluit *Mariengnadium*. Ex instituto conditoris quidem: sed haec adpellatio exoleuit deinceps non usu.

(†) Debetur hoc etiam *manichis*. Quod *sterilia* loca occupauerint, inſtar *sternita*: *um*: culta post

manibus & industria eorundem, ad inuidiam usque aliorum. Loquitur hic *dipl. 70. p. 488*. Neque enim adfectarunt coenobitae id, quod cultum esset, ubi largitores paulo difficilioreſ fuerant: sed quod posset coli. In quo non pepercere deinceps operis impensisque. Ut uel sic aeterna mererentur, colendo terram, unde uiuere possent sacri collegae posteris.

GO D. VIRGINIS, instar portenti hic re-
 pertum, dederit famam: hanc histori-
 olam de *Griffouienſis Mariae* imagine por-
 tentosa descripsit peculiari libello *Dau.* ^{descriptae}
Eustach. SARTORIVS, primum 1628. edito, ^{1) Sartorio.}
 post recuso 1651. *Innocentius* FRITSCHE, ^{2) Fritsche-}
 Griffouii professor, pariter aliqua sup- ^{lio.}
 peditat *Augustino* SARTORIO, theologo & ^{3) Sartorio.}
 secretario ordinis *Bobemo-Cisterciensis*.
 Quae ipse in libro, quem adpellare ge-
 stit, CISTERCIVM BIS TERTIVM, quod *sex*
seculorum habeat aetatem, *tit. 28. p. 1124.*
 enarrat. Quem, quod in auctore *Sile-*
siaco miror, exscripsit *Michael Iosephus*
 FIBIGER in *Henelii Silesiographia renouata* ^{4) Fibigero.}
cap. VII. §. 179. p. 679. Cum tamen huic
 occasio non defuerit, habendi narratio-
 nes pleniores: ueniam non meretur,
 quod in celebri hoc loco patrio aliena
 sequi maluerit, quam scribere propria.

§. 13. Me auctore, res ita se habet. Fu- ^{Historia}
 erant coenobii OPTAVICENSIS in Bohe- ^{GRISSOVI-}
 mia (*) sacri collegae, rigidae probita- ^{ENSIS coeno-}
 tis ergo, in hoc desertum delati, instar ^{bii S. BENE-}
eremitarum & homifugarum. Accedente ^{DICTI ab}
 uoto HENRICI *Silesiae, Cracouiae & Polo-* ^{an. 1240.}
niae ducis ante annum CIOCCXL (**). Sed ^{quo Opato-}
 uti fieri solet, egestatem duritiemque ^{uicenti ab-}
^{batiae fue-}
^{rat addi-}
^{sum.}

[*] Habet hoc claris uerbis *di-*
ploma 70. p. 488. firmatque illud
 SARTORIVS in *Cistercio tit. 28. p. 1123.*

(**) Nam & hoc dicit illius

uidua, ANNA, Quod maritus illi-
 us *Henricus* abbatem de *Opatowic*
 (*Opatowico*) huc euocauerit *dipl.*
70. p. 288.

uitae promitti facilius, quam promis-
sam expleri: ita etiam, mortuo duce,
illius uidua, egestate *homifugi* collegii
mota, eidem indulfit, ut uerterent *Gris-
fouienſe* solum, colerent ſererentque.
Ne illorum membris, quae ad uictum
& cultum facerent, deessent. Erant
hoc tempore coenobitae addicti *ordini*
ac *legibus S. Benedicti*. Cuius auctoritate
habuerant auctus plures, in iisque an.
1254. 1256. tam agrorum, quam plurimo-
rum iurium aliorum (†).

Venditum
GRISOVI-
VM ab ab-
bate OPAT-
VICENSI
Boleslao du-
ci an. 1289

§. 14. Dimidium *seculum* fere elapsum
fuerat, ex quo abbas OPATOVICENSIS,
forte quod GRISOVIA & parum culta &
parum uicina illi esset, eandem, inter-
cessu consensuque *Vratislauiensis*, dioece-
sani *episcopi*, uendidit BOLESLAO duci
Schweidnicensi, pro summa aeris 240.
marcarum argenti *ponderis Polonicae* an.
CIOCCLXXXIX. quo ipso ecclesiasticum hoc
praedium rediit ad statum ciuilem (*).

BOLKO Dux
instaurat
coenobium
GRISOVI-

§. 15. Verum an. CIOCCLXXXIX. BOLCO,
in ducatu successor, memor, locum hunc
DIVIS olim dicatum, pretii, quo ille ite-

(†) Aperiunt docentque has do-
nationes *Diplomata 35. & 37. pag.*
440 441.

(*) Habes instrumentum uen-
ditionis an. 1289. in *diplomate 71.*
p. 289. Et cum dux non haberet
aes, quo statim soluere posset,
obstrinxit se abbati *Opatouicensi*,
creditori suo ad OBSTAGIAM, CO-

lendum in *Ligniz*, cum *tribus* fi-
deiuſſoribus ex ordine nobilium.
Quod omnino singulare: quod
etiam *principes ac duces*, belli iu-
re instructi, non dubitauerint,
obſtagii nexu se irretire. Sub poe-
na *infamiae*, si de loco discessis-
ſent.

rum

rum ab ecclesia fuerat redemptus, immemor, animo sibi proposuit, eundem INSE illud- que dicat D. MARIAM & ordini CISTERCIENSI 1289. **DIVIS** reddere. Ut tamen *largitoris* nomen mereretur magis, quam *instauratoris*; omnia uertit in alium melioremque statum. Nam an. **CIOCCCLXXXIX.** locum hunc rursus sacrum esse uoluit; sed aliis formulis, schematibus, figuris. *Principio*, collegium, quod olim **Benedictinis** addictum fuerat, dedit ordini **CISTERCIENSIVM** (†). Deinde tutelarem nominauit **DIVAM VIRGINEM MARIAM** (††). Tum non ab *alieno* abbate illud pendere uoluit: sed gaudere proprio (*). Porro & latifundia addidit (**) & priuilegia ac iura, ut iam certare posset cum ditissimis, amplissimis dignissimisque **Silesiae uniuersae**. Plurium singularium dabimus hic epitomen.

§. 16. *Principio* illud reperi, quod *foeminae duces* in **Silesia**, potentissimae, plura contulerint ad coenobii *Griffouiensis* Præcipua' iura GRISOVIAE coenobii ab an. 1289. incrementa (†). Claro argumento, ple-

(†) Habes id in *Diplomate I. p. 370.* Nam anteriora instrumenta annorum 1292. 1295 per summam exhibita num. 2. 3. 4. 5. sed *dipl. IX. p. 390.* docet id tempus, quod uolumus.

(††) Dicitur hoc *dipl. I. p. 370.*

(*) Licet enim *dipl. I. p. 371.* dicitur: quod *nostrum Griffouienſe* ad *filiationem HENRICHOWIENSIS* coenobii pertineat: illud tamen

eo tantum pertinet, quod conditor a uicino **HENRICHOWIO** primos euocauerit coenobitas.

(**) De his agunt omnes huius *diplomatarii* numeri. In primis *dipl. I. 2. 3. 4. 5. 87. p. 521.*

(†) Speciminis loco euolui ac legi potest *diploma 87, p. 520. 521. seq.* In quo *Agnes duissa* post loca plura consulit etiam *regalia*. Quae illi nomine, quod notari

rosque illius principatus fuisse successi-
onis *promiscuae*. Quae credenda in Si-
lesiae prouinciis eo quidem usque, dum
alter ostenderit, solis *masculis* fore lo-
cum. *Deinde* illud est singulare, quod
in aliis locis *Griffouiensibus* dentur *rega-*
lia; sed *DUCALIBVS iuribus* exceptis. In
aliis etiam ultima haec illis conferan-
tur (†). Vnde adparet, hoc intuitu,
illos non procul abfuisse a *potentatu*,
accessorio Germanicis principatibus.
Deinde illa notanda documenta, in
quibus *PRAECIPVI IVRA Griffouiensis* coe-
nobii enumerantur sigillatim. Hinc
enim intelligi quoque possunt onera,
sustinenda subdito ac clienti Silesiae
principatum (††); quibus sacrum

meretur, ueniunt *IVRVM DVCA-*
LIVM, [*der Landeshoheit*]. Vti
enim in *Lombardiae* regno talia
regis indeque *regalia* dicuntur, 2.
F. 56. sic in *Silesia* haec *ducum*
sunt, non *regis*, instar *Germanici*
imperii. Hinc nefas etiam est,
maiestatica haec iura *regalia* ad-
pellare: sed potius *ducalia*, *prin-*
cipalia, *territorialia*, *Landesfürst-*
liche gerechtfame, accessoria terri-
toriorum & principatum.

(†) Specimen habes in *dipl.*
87. p. 521. 522. ubi *ducale dominium*
conferre oratione licet cum Ger-
maniae principum territoriali su-
perioritate. Nam in *dipl. 22. p.*
411. superius *ius ducali* excipitur
retineturque.

(††) *Diplomate LXXV. p. 497.*
habentur 1] *census*, 2] *exactiones*,
3] *petitiones*, 4] *collectae*, 5] *pecuni-*
ae monetales, 6] *uecturae*, 7] *ara-*
turae, 8] *stationes*, *leger*, 9] *anga-*
riae, 10] *parangariae*. In *dipl. 1.*
p. 372. nominantur alia 11] *solutio-*
nes, 12] *exactiones*, 13] *extorsiones*,
14] *seruitia* eaque secundum ius
POLONICALE seu *THEVTONICALE*.
In *dipl. 10. p. 392.* nomina leguntur
alia, 15] *bestiae* siue rogata tribu-
ta, 16] *precariae dationes*, 17] *feu-*
rae. In *dipl. XX. p. 408.* iterum
alia 18] *exactiones annonales* & *pe-*
cuniales census. Nolo esse am-
plior; cum satis sint specimina
haec, ad indicandum *onera* subdi-
torum siue ex nobilitate, siue ex

hoc

hoc collegium est liberatum. Id uolo; Silesiae olim duces a subditis suis omnia iure requisuisse, quibus in Germania prouinciis gaudent principes imperii. Adeoque frustra esse, qui sibi duces in *Silesia Landsassios* fingunt, quibus nil dandum ac indulgendum a rege, quam uulgaria accessoria feudi cuiuscunque nobilis incolae. Contra enim illud uerum est, eosdem non minus, quam Germaniae principes, habuisse olim *potentatum*. Quo enim iure hodie gaudeant, illud nunc quaerere aut disputare, nostri non est instituti (*).

§. 13. In *iurisdictione*, coenobio tri-
buta, illud inuenio: quod prohibeat
dux uarii generis *iudices*, ne in iure di-
cundo sacris collegis sunt molesti.
Principio suae *curiae* (†); tum *here-*
ditarios; deinde *prouinciales*; demum
camerarios. Vnde illud adsequi mihi
uideor coniecturis: quod, praeter
curiale tribunal, dem *HOFGERICHT*, fue-

De IURIS-
DICTIONE
coenobii &
prohibitis
iudicibus
aliis.

plebe. Ut non habeant nostra tempora, quare de oneribus nostri acui moueatur querela.

(*) Quamuis mutatio, ut leges habent, *facti* sit probandaque, non credenda temere. Ceterum quod p. 372 discrimen habeatur, inter seruitia secundum ius *POLONICALE* atque *TEVTONICALE*; illud forte pertinet ad in-

dolem coloniarum. Quae apud *Polonos* plus dant rerum dominis, quam apud *Germanos*, proscriptis seruitutibus.

(†) His nominibus *iudices* unius loci omnino in *diplom. 6. p. 382.* atque in *diplom. 87. p. 523.* ac alibi distinguuntur. Sed Germanica horum tribunalium uocabula habes in *dipl. 89. p. 528.*

rint

runt quoque *die ERBGERICHTE der Land-
sassen*; tum *die LANDGERICHTE* ordinum
prouincialium; tandem *die MANNS-
CAMMERN*. Et cum olim raro locus *adpel-
lationibus*, ubi causae non distinxere iu-
dicia, ibi *iurisdictionis* fuit *concurrentis*.
Quod idem offendo in medii aevi Ger-
maniae institutis. Scilicet etiam *impera-
tor* uel ipse egit *iudicem*, si quando in prouincia
fuerat *praesens*; uel, si *absens*, in quibusque locis con-
stituit *praefectos* (LANDTVÖGTE); *burggrauios*; *scul-
tetos*; *scabinas* (†); *missos* & quae nomina gene-
ris eiusdem. Hi enim, praeter dominos territo-
rii, pariter *iudicarunt* in prouinciis. Ut in arbi-
tratu esset partium; uel agere coram *imperiali-
bus* iudicibus uel coram *principe* & eius beneficia-
riis. Causas tamen maiores, inter imperii ordi-
nes, non *solus* imperator decedit: sed ille non nisi
in societate ordinum & solennibus comitiis. Ut
adeo hodie, ubi imperator solus expedit rem iu-
diciariam in *iudicio curiali* (REICHS-HOFFRATH,) e-
ius maior sit autoritas, quam ullo tempore olim.

*Præcipui
iura Grisso-
uiae.*

§. 14. In priuilegio pontificali plura sunt, quae
singularia. Principio *ius asyli* p. 447. *interdi-
ctum de alienando*, nisi ex consensu partis sanioris
p. 448. *de non fideiubendo*; *de probato coenobita-
rum testimonio* in propria causa; *de electione propria
abbatis*; *consilio*, si *episcopus* negligens in *benedicen-*

(†) Nam SCABINOS IMPERIALES,
die Kayserliche SCHÖPFEN-STÜHLE,
dispersos reperio per omnes pro-
uincias Germaniae uniuersae. Et
talem nuper quoque reperi in *Eis-
lebrae* uicinia, HELFFTAE. Vbi ab-
sit, ut ideo tales *pagos*, *uillas*, *op-
pida*, *urbes* fingere debeamus im-

periales. Cum habuerit olim im-
perator iurisdictionem, quodam-
modo concurrentem cum *iudicibus
prouincialibus* aliis. Qui hodie
iure dicundo gaudent *primatiue*.
Confer ea, quae in *tom. V.* nota-
ta & *dipl. 66. p. 484.*

do,

do, vt habetur c. 3. X. de neglig. praelator. in consecrationibus gratuitis; exemptione in banno prouinciae uniuersae & quae p. 450. 451. & deinceps sequuntur.

§. 15. Vti uero GRISOUENSI hoc coenobium hodieque est florentissimum, ita abbas, DOMINICVS, qui ei nunc praeest, in magna laude & meritis uersatur tum in suos, tum in res prouinciae Schweidnicensis uniuersae. Commendant extolluntque illius doctrinam, literas, prudentiam, probitatem, uigilias, industriam fere inmanem. Quo ipso morbum contraxit grauissimum, ut lectulo fere sit adfixus. Omnes boni uouent, ut ex illo iterum eluctetur uiuatque suis uitam longaeuam. Reliquorum abbatum matriculam habet recensetque FIBIGERVS in Silesia renouata.

Facies illius praeiens
8
ABBAS lau-
datisissimus.

§. 16. Cum etiam alius COENOBII HENRICOVIENSIS, in ducatu HENRICHOMUNSTERBERGENSI, in hoc diplomatario fiat mentio: binis VIENSE COENOBII uerbis de hoc aliquid est dicendum. Nam condidit illud prope nobium ab oppidum NISSAM dicauitque CISTERCIENSIVM ordini NICOLAUS, ducis Vratislauerensis cancellarius, qui alibi notarius adpellatur, idque an. 1222 (*). Ferunt, hunc seculo, quod dicitur, nuntium misisse, deuouisse se huic collegio in eoque mortuum esse. Verum eius crepundia forte tanta non fuerunt, ad dotandum illud digne. Inde accessit beneuolentia HENRICI ducis, qui illud, nouo instituto, instaurauit deditque ei nomen HENRICHOWIAE, quasi locus Henrico largitori sacer (†). Parris largitionem excepere beneficia filii & nepotis BOLESLAI an. 1262 (*). Vt iam ei nihil fore deesset. Nam & iura opificum & officinarum acceperat (**). an. 1276. Hodieque huic coenobio pristina sunt in-

an. 1222.

(*) Ita Polonici annales in iis-que *Matthias a mechovia lib. III. c. 34.* Ioan. DLUGESSVS *lib. VI. p. 628.* CROMERVS; alii ad h. a. etiam *Angelus MANRIQUE in Cisterciensibus tom IV. c. 13.*

(†) Habes pleraque ad origines HENRICHOWIENSIS coenobii facientia *dipl. 72 p. 491.* Plura IONGELINVS in *notitia abbat. lib. V. p. 53.* SARTORIVS in *Cisterc. tit. 28. p. 116.* & FIBIGER in *Silesia renouata cap. 7. s. 177. p. 661.*

(* Huc refer *dipl. 72. p. 491.*

(**) Prodit hoc ipsum *dipl. 62. p. 479. 480.* recensetque nomina 1)

pistorum, 2) carnificum, (Fleischer)
3) fabricorum, 4) furorum, 5) tabernarum in alieno loco. Vnde illud certum: *opificum iura* neque coenobiorum esse neque locorum aliorum, quam urbium aut oppidum. In his uero datum hoc aliquibus instar priuilegii, etiam aere prouocati, ut in aliena ciuitate *propriis opifices* liceat alere, habere & uti in illos iurisdictione, exempta ab urbis ipsius tribunali. Specimen aliud habes in *dipl. 51. p. 469, 470. & dipl. 3. p. 378. 493.*

stitu-

stituta, mos, amplitudo, celebritas & coetus sacrorum collegarum.

Singularia §. 17. Inmemorabilibus aliis Griffoviensis diplomatarii
alia plura uela contrahenda eundemque per summam. In *dipl.* 1. p. 372.
 in GRISSOVI- § 433. 487. mentio fit discriminum inter ius POLONICALE &
 ENSI diplo- TEUTONICALE an. 1299. quo tempore forte Saxonica iura iam
 matario. dum peruaserant Poloniam. *Maldrata*, nostris *Malter* p. 375.
Supremum dominium & iudicium sanguinis p. 375. *Vinuleta* &
Hinnuleta, nostris uineae & uirgulca p. 377. 425. 416. *Hyne*
noualia p. 426. 428. 430. *Limites* dicuntur *greniciae*, *graenzen*
 p. 382. 390. 392. *grenicibus & gadibus* p. 403. 408. 522. *graenzen*
 und *reiken* p. 414. 417. 422. 440. *Iudicium*, coenobio datum
manus & capitis, über Hals und Hand p. 382. *Confirmatio-*
nes Bohemiae regis, cum consensu ordinum, factae p. 385. 465.
 526. *Restitutionis in integrum specimen minorensis* p. 387.
Diuersa, iura, litterae, statuta, consuetudo BOHEMICALIS p. 388.
Oratio pro defunctis an. 1367. prebata ex loco Machabeorum.
Dominium ducale Silesiae idem, quod territoriale in Germania
 p. 392. 393. 407. 411. 441 523. *Piae donationes inter uiuos* di-
 cuntur tamen factae *testamentaliter* p. 393. & *testamentum ir-*
reuocabile p. 402. 403. 405 415. 420 470. *Filiaster* p. 396. *Burik-*
greuez u Trutenow p. 399. *Burggrauis* seu *Castellanus* p. 461.
Vogteiae iurisdictio suprema ac infima p. 404. 518. In con-
 tractu consentiendi *necessitas conthoralis; puerorum* siue filio-
 rum; *fratrum* p. 410 421. 459. 464. 469. *Exbrigare* euin-
 cere p. 413. 505. *VVarandare* p. 510. *Formula: non coacte, mit*
frolichem Antlitz und lachendem Munde p. 418. *Formula &*
processus latae sententiae 4375. inter duos parochiae candidatos,
 quorum unum tuebatur pontifex, ceu *prouisum*, alterum coe-
 nobitae *Griffovienses*, quod parochia obuenire possit *monacho*
 & regulari, non seculari clerico p. 431 - 438. *Mansi Franconici*
 in Silesia 1256. p. 442 443. forte idem, quam mensurae aut
 coloniae *Franorum*. iure *Teutonico* locare p. 443. *Lapides* id
 est *libras, stein schmehr* p. 447. In bosco & plano, *im Wald*
und auffregem Feld p. 447. *Fartorium & curia maltatoria, Ku-*
selhof p. 456. *Dotalitium pro dote* p. 462. *Grangia* seu curia
 p. 465 516. *Brachium secularis* p. 460. 465. *Index hereditari-*
us, Erb-buch p. 469. *Populare regionem, mit Leuten besetzen*
 p. 483. *Scabinatus specimen* p. 484. *Obstagii obligatio etiam*
 principis & ducis ipsius p. 483. *Duces Silesiae raagnifici & illu-*
stres p. 515. *Payare* numerare p. 498. & quae eiusmodi. Verum
 satis haec. Alia enim plura inueniet notabitque lector re-
 rum iuriumque gnarus. Scripsi in FRIDERICIANA die

III. nonar, mensis Septembr. MDCCCXXIII.

RELIQVIAE
MANVSCRIPTORVM,
OMNIS AEVI
DIPLOMATVM
AC
MONVMENTORVM,
INEDITORVM ADHVC,
EX
MVSEO LVDEWIGIANO.
TOMVS VI.

TOMI VI.
LIBER PRIMVS,
DIPLOMATARII
BOHEMICI
ET
SILESIACI
CONTINVATIO.

DIPLOMA I.

HENRICI D. de FVRSTENBERGK & IAWER
renuntiatio in marchias *Budiffensem*
& *Luficensem* donatioque iurium fa-
cta IOANNI REGI Boemiae c. ccc. xix.

HENRICVS *dei gratia dux Slesiae & do-* HENRICVS
minus de IAWER & de FVRSTENBERGK, D. de
omnibus in perpetuum! ut modus IAWER
& ordo gestorum nostrorum, quae 1319.
efficaci permanentia perpetuo *oper-*
ret & debent subsistere & solida permanere, in
membranis recondatur & redigatur iugiter uali-
turus; uigor aequitatis & ordo postulat rationis.
Hinc est, quod nos, *Henricus* praedictus ad per-
petuam rei memoriam praesentibus recognosci-
mus, quod matura deliberatione praehabita & o-
mnium ac singulorum *fidelium & consiliariorum* *Consensu*
nostrorum consilio accedente & laude, assignauimus, *i. e. LAUDE,*
mus & dedimus ac *donauimus*, quinimo prae-
sentibus resignamus, damus & *donamus* omnia *cedit & do-*
& singula iura, quae siue ex *origine nostrae nati-* *nat iura,*
uitatis & sanguinis quorumcunque progenitorum *ab imperio*
nostro *Romano*
in Marchias

Lufiz,
Luben,
Budiſſen,

cum acceſſo-
riis

Regi Boemi-
ae Ioanni,

sine ulla
ſpe poeni-
tendi.

TESTES
donationis.

noſtrorum vel ex *ſucceſſione legitima ſiue feūdali titulo a ſacro Imperio uel Romanorum rege* uel a quocunq; alio dependeant domino, nobis hæredibus aut ſucceſſoribus noſtris in MARCHIIS, prouinciis, terris & poſſeſſionibus LVVICENSI, LVVICENSI, BVDIſſINENSI ac etiam in ciuitate FRANCVRD ſita prope ripam fluminis dicti *Odem*, quæ uel ad eas uel alteram earum vnquam competierunt, competunt, uel in futurum competere poterunt, quocunq; titulo ſiue modo cum omnibus & ſingulis ciuitatibus, oppidis, caſtris, caſtellis, muni- tionibus, foris, uillis, allodiis, comitibus, liberis *Baronibus, ministerialibus, uasallis, inquilinis* & accolis ad prædictas marchias prouincias terras & poſſeſſiones & ad ciuitatem *Franckenfurt* prædictam de iure uel conſuetudine quocunq; modo uel titulo ſpectantibus, *ſereniſſimo principi IOANNI, BOEMIAE & POLONIAE regi, Luzenburgenſi comiti, Marchiaeque Budiſſinensis* domino; hæredibus & ſucceſſoribus eius in perpetuum tenenda, poſſidenda pariter & habenda expreſſe nos præfatus dux Henricus noſtro, nullum heredem ſuperſtitem habentes, heredum & ſucceſſorum noſtrorum futurorum nomine, renunciantes in ſcriptis omni *beneficio in integrum reſtitutionis, interditi, de dolo actionis, beneficio cuiuſcunq; iuris, quo quis reſignationem, donationem, datio- nem per ſe factam retractare poterit aut poſſet.* TESTES autem, coram quibus tractatus huiusmodi ſunt habiti vel ordinati, uenerabilis pater, *Witko Miſnensis Episcopus*; illuſtris princeps dominus Nicolaus dux OPPAVIENSIS, nec non nobiles uiri dominus Petrus de ROSENBERG, Wilhelmus de LANDSTEIN, Hincko dictus *Berka de Duba*, Thino de *Colditz*, Fridricus Hermannus *Fritzko*, fratres de Schonenberg, *Benefus de Michelsberg*

berg, Vlricus de Mendico, Friedricus de Sman, Otto dictus de Heiden, de DONYN, Albertus de Lisnick, Stephanus de Parchwitz, Sigfridus de Baruth, Lutherus de Schriebersdorff & Cristannus de Gerhartsdorff. In cuius rei &c. DATVM in castro prope OLSNITZ, decimo calendas Octobris anno M CCC XIX.

Datum
1319.

DIPLOMA II.

Venditio ciuitatis imperio clientelaris

GOERLIZ CIO CCC XIX.

IN nomine domini amen. Nos HENRICVS, dei ^{HENRICVS D.} gratia dux Slesiae dominus de FVRSTENBERG ^{de FVRSTENBERG &} in LAWER, omnibus in perpetuum tam praesenti- ^{BERG &} bus quam futuris uolumus fore notum, quod ^{LAWER an.} nos, deliberatione matura & consilio diligenti ^{1319.} nobis cum amicis quoque ac fidelibus nostris praehabitis eorumque fauore & consensu expressis ac ^{cum consensu suorum,} cedentibus, ciuitatem nostram & terram Gorlitz, ^{GOERLIZ,} quae ab imperatoribus ac Romanorum regibus, nos ^{quod ab imperio R. habuit,} & praedecessores nostri recipere consueuimus, cum omnibus suis iuribus & pertinentiis, quocumque uocentur nomine & in quibuscunque consistant, exceptis Lubano ciuitate & territorio eiusdem ciuitatis Lesna, oppido forensi Czanolw & Cwilau castris cum suis appendiis nominatim exceptis, etiam Sorme ciuitate, Tribel & Prebus castris & oppidis, cum omnibus suis iuribus, dominiis & pertinentiis omnibusque feudis & feodalibus, quae in terra Lusatiae habere dignoscimur, expressis & non expressis, principi magnifico domino IOANNI, BOEMIAE & POLONIAE regi ^{Ioanni BOEMIAE Regi} ac Luxemburgensi comiti, sororia nostro carissimo ^{uendidit} uendidimus & in alia bona, uitae nostrae ^{commutauitque cum aliorum} commutata possidenda temporibus, nobisque de ^{usu uictalio} medio sublatis, relictis per nos heredibus uel non

De steura
sive BETH.

Exceptione
iurium pa-
pae & im-
peratoris.

tion, ipsa, quibuslibet remotis, ad regnum *Boemiae* libere reuersura; etiamsi castrum aliquod in bonis eisdem nostris instaurauerimus laboribus & expensis, *Trautenaw* uidelicet & curiam, cum suis appendiis, bonis, fidelibus & hominibus falsis omnibus eorum, quibus ad nos pertinuerunt iuribus in tantum etiam, quod nec COLLECTAM nec STEVRAM GENERALEM quae BETHA uulgariter dicitur, de eisdem, nisi per regem ipsum aut suos officiales imposita fuerit regno *Boemiae* & tunc taxationem illam, quae colligitur in *Boemia* recipere debeamus, secum commutauimus, ipsas sibi, haeredibus ac successoribus suis *Boemiae* regibus iure hereditario, praesentibus testibus subnotatis nostro, haeredum ac successorum nostrorum nomine sponte & libere resignantes habendas, regendas, uti fruendas per ipsum heredes ac successores suos praefatos ac etiam possidendas. Renunciantes in his perpetuo modo nostro, haeredum ac successorum nostrorum nomine praedictorum *exceptioni doli mali, in factum actioni, benesicio restitutionis in integrum*, omni iuris auxilio tam canonici, quam ciuilib; literis quoque a *papa, imperatoribus* aut *Romanorum regibus* impetratis uel etiam impetrandis, ac alteri cuius adminiculo, quae uel per successionem hereditariam uel *infeudationem imperialem* uel alium quemcunque modum nobis haeredibus uel successoribus nostris antedictis competunt, uel competere fortasse possent, per quae nobis suffragium ferri, *regi* uero, haeredibus aut successoribus suis saepedictis dispendium uel impedimentum posset aliquo modo generari. Promittentes omnia & singula supra scripta firmiter obseruare & contra ea uel eorum alterum in toto uel in parte nullo unquam tempore sine casu, dolo,

frat-

fraude uel ingenio aliquo de iure uel de facto per nos ipsos alium uel alios facere aut uenire. In quorum omnium &c &c. TESTES sunt uenerabilis pater, dominus *Witko*, episcopus *Misnensis*; illustres principes & domini, Rudolphus SAXONIAE, Henricus *Wratislaviae*, Boleslaus *Lignicensis*, Bolko *Falkenbergensis*, Bolko *Opoliensis*, Henricus & Cunradus fratres *Glogouienses* duces per nos ROGATI, qui *sigilla* sua praesentibus appenderunt in testimonium praemissorum. Et nos *Witko* dei gratia, MISNENSIS episcopus, Rudolphus SAXONIAE, Henricus *Wratislaviae*, Boleslaus *Lignicensis*, Bolko *Falckenburgensis*, Bolko *Opoliensis*, Henricus & Conradus, fratres *Glogouienses* duces, testes, supradictis *emtion*, *uenditioni* & *commutationi* praedictis praesentia-liter affuimus & *sigilla* nostra *rogati* & *iussi* per principem illustrem dominum Henricum supradictum, sororium nostrum & consanguineum carissimum, duximus in *testimonium* & robur firmum appendenda. DATVM & ACTVM *Wratislaviae* in die inuentionis sanctae crucis anno domini MCCCXIX.

TESTES.

Datum
&
actum
1319.

DIPLOMA III.

In donatione GLOGOVIAE ad dies uitae facta HENRICO DVCI de FVRSTENBERGK & IAWER, referuatur Regi donatori IUS APERTVRAE CIO CCC XXXVII.

NOS HENRICVS, *dei gratia dux Slesiae, dominus de FVRSTENBERGK & in IAWER* ad uniuersorum notitiam tenore praesentium uolumus peruenire: quod, cum magnificus princeps dominus IOANNES, BOEMIAE rex ac LVCEMBVRGENSIS comes, sororius noster carissimus, ciuitatem suam GLOGOVIAM cum toto territorio & dominio

HENRICVS
D: de FVR-
STENBERGK
& IAWER
1337.

GLOGOVIAM
donatam

ac aliis vniuersis pertinentiis, motus telo sincere amicitiae pro *uitae nostrae* temporibus *donauerit*, datis nobis suis literis super eo. Nosque ad RECOMPENSAM uiceuersa congruam & *decibilem*, ubi poterimus, non immerito pro uiribus intendere uolentes: ne etiam per *donationem* terrae iam praedictae nobis factam, ipse dominus *rex Boemiae* in quibuscunque casibus aliquallyter *seducatur*; harum serie promittimus firmiter & sincere ac etiam *adstringi* uolumus, quod ipsum *dominum regem* & suos in *dictam ciuitatem Glogou & castra, oppida & fortalitia*, quotienscunque & quandocunque opportunum fuerit, sine tamen nostro ac nostrorum praeiudicio & grauamine! & extra *dimittere promittimus* & spondemus nihilominus: ipsum dominum regem contra suos *aduersarios*, sibi iniuriantes, in *Boemia & Bologia* cum praedictis firmitatibus & totis nostris uiribus promittimus *adiuuare*. In cuius rei testimonium &c. DATVM *Wratislaviae* anno MCCC XXXVII. in octaua innocentium.

a Rege Boemiae consilietur.

In recompenam

promittit APERTVRAM castris.

Datum
1337.

DIPLOMA IV.

Adstringi uult Dux de Iauer suum
BVRGGRAVIVM castri etiam Regi Boemiae
CIO CCC XXXVI.

HENRICVS
D. de IAWER
BURGGRAVIUM suum
iubet fidem etiam addere Regi Bohemiae

NOs HENRICVS, *Dei gratia dux Slesiae, dominus in FVRSTENBERGK & in IAUERN*, omnibus has literas inspecturis cupimus fore notum, quod quotienscunque BVRGGRAVIVS ac *capitaneus* in *Canth*, castro & oppido, locari per nos & constitui contigerit, tunc excellenti principi domino IOHANNI, *Boemiae regi & consulibz ciuitatis Wratislaviae*, si ipsum *dominum regem* abesse contingeret; promittere debeat & spondere *fide praestata*, ut si nos ab hoc seculo, priusquam *Canth castrum*

castrum cum oppido liberetur & exfoluatur, migrare contingeret, idem burggravius, qui pro tempore fuerit, sibi, domino regi aut successoribus suis cum eisdem castro & oppido, tanquam suo, pareat, obediat & intendat. Harum &c. Datum Wratislaviae c10 ccc xxxvi.

Et, se mortuo, ei parere.

Datum
1336.

DIPLOMA V.

Dimissio FIDEIVSSORVM Regis Boemiae

C10 CCC XXXI.

NOS HENRICVS, *dei gratia &c.* ad uniuersorum notitiam &c. quod cum magnificus dominus IOHANNES, BOEMIAE & POLONIAE rex ac *Lucenburgensis comes, sororius noster carissimus de promissa nobis, ratione resignationis ciuitatis & territorii GORLICENSIS pridem sibi per nos factae, sub pactis & conditionibus super eo tunc confectis, literis roborata cautione fideiussoria eadem adimplendi per quosdam suos principes nobis posita, nos asscurauit, nobiscum in praesenti sic iuste, sic rationabiliter, sic unice concordauit, ita quod eosdem principes fideiussores suos in hac causa nobis positos, dicimus liberos, quittos pariter & solutos nec eos pro fideiussione huiusmodi ullo unquam tempore impetere modo quouis promittimus & spondemus. Harum &c. Datum anno domini MCCCXXXI. in sex-*

HENRICVS
Dux ab Io-
anne BOR-
MIAE R.

intuitu
GOERLIZ

ei datos fi-
deiussores,
e nexu di-
mittit &
quittat.

Datum
1331.

DIPLOMA VI.

Foederis formula & pactum, quo praestari debeant SERVITIA & auxilia, num IMPENSIS propriis, an uero alienis? C10 CCC XXXVII.

A 5

Nos

HENRICVS

D. de

IAWER

IOANNI R.

BOEMIAE

*promittit**auxilia**etiam in**Polonia.**Propriis*
*dispendiis.**Sed aduer-*
*sus rebelles*DAMNIS a
Rege resti-
tuendis &
LVCRIS ca-
piendis.*Aliter extra*
limites.

Datum

1337.

NOS HENRICVS, *dei gr̃tia dux Slesiae, dominus de FVRSTENBERGK & in IAWER, ad uniuersorum &c.* quod quia cum illustribus principibus dominis ICANNE *Boemiae rege ac comite Lucenburgenfi*, nec non CAROLO *marchione Moraviae*, eiusdem domini regis *primogenito sororis nostris carissimis* ad plenam *concordiae* peruenerimus *unionem* & talia cum ipsis *colligationis* intrauerimus foedera: quod nos ipsos in *regno Boemiae seu Moraviae* aliisque terris ipsorum *POLONIAE* cum TOTA nostra POTENTIA quotiens & quando eis necesse fuerit, fideliter adiuuare contra ipsorum *aduersarios* eos iniuriari uolentes sub nostris *propriis dispendiis* debeamus: ipsi uero in *expensis* nobis tunc prouidere tenebuntur. Si autem in dictorum dominiorum *obsequiis* cum aliquo *rebelle* uel *rebellibus* ipsorum bellum *campestre*, in dictis terris eorum, iniuerimus; *damna*, quae nos sustinere contingeret, nobis *restituere* sunt adstricti, sed ad eos *lucra*, quae reportauerimus pertinebunt, si uero cum eis *extra limites* suos ad alienas terras processerimus in eorum *seruitiis*, tunc non solum pro *expensis*, uerum etiam pro *damnis* quae sustinuerimus, nobis respondere tenebuntur & pro seruitiis nostris etiam, qua contentari aut subsistere possumus, facere *recompensam*. DATVM *Wratislauiae* in epiphania domini anno MCCCXXXVII. nostri sub appensione sigilli in testimonium praemissorum.

DIPLOMA VII.

Ciuitatis ZITTAVIENSIS nexus pro 19000.
marcis regi BOEMIAE a Duce de IAWER
CIC CCC. XXXVII.

Nos

NOS HENRICVS *dei gratia &c. ad uniuersorum* HENRICVS
&c. quod, cum magnificus princeps, do- D. de IAWER.
minus IOANNES BOEMIAE rex ac Luxemburgensis 1337.
comes, sororius noster carissimus, caritatis affecti-
 bus & telo purae amicitiae erga nos motus, ciui- quod R.
 tatem *Glogouiam* & terram totam cum uasallis, Boemiae
 redditibus, prouentibus, iuribus, dominio, & per- ei dederis
 tinentiis suis uniuersis nobis *dedit* tenendam, uti GLOGAV
 fruendam ad *vitae nostrae* tempora, & etiam pos- ad dies
 sidendam: nos praemisissis consideratione debita uitas.
 & condigna recompensatione satisfacere pro uiri-
 bus cupientes, obligationem *ciuitatis ZITAVIAE* & Ipse ZIT-
 castrorum *Czinonis & Rhonau* cum eorum perti- TAV
 nentiis uniuersis, in quibuscunque consistant uel
 quocunque censeantur nomine, nobis per dictum
 dominum *Boemiae* regem, ratione DOTIS PROPTER
 NVPTIAS dominae AGNETIS, CONTHORALIS QUON- pro 17000.
 dam nostrae carissimae, in *decem nouem millibus* marci
marcarum LVI. grossos pro marca qualibet com- oppignorat.
 putando nobis factam, relaxamus in hunc modum
 uidelicet, quod uniuersos & singulos ipsius ciui-
 tatis *ZITAVIAE* ciues, castrorum praedictorum *bur-*
grauios, homines & uasallos territorii eiusdem ad
 hoc, quod praedicto domino regi *Boemiae* heredi- Et nunc et
 bus & successoribus suis *Boloniae* regibus seu ip- adstringit
 sius nomine *nobilibus uiris Hinconi, Berke de Du-* BURGRA-
ba, burgrano Pragensi, Henzelino de Lippa, Thy- VIVM & ali-
moni de Coldiz & Vlrico Pflugoni seu alteri eor- os officiales.
 rum seu aliis, quem uel quos ipse dominus rex ad
 hoc deputandum duxerit, *fidelitatis homagium*
faciant & praestent, inducere & efficere debeamus & si eosdem BURGRAFFIOS destituere & alios
 praeficere uoluerimus: ex tunc tales per nos debent
 institui, qui hoc idem homagium faciant ipsi
 domino regi uel praedictis quibus commisit uel

*Cum spe
succedendi,
si mortuus
sine masculu-
lis.*

*Datum
1337.*

committet, quemadmodum priores fecerunt, si etiam, quod absit, liberis MASCVLIS post nos non relictis decesserimus, ciuitas *zitauia* iam praedicta cum nostris & aliis praedictis ad dictum *regem Boemiae* heredes & successores suo libere deuoluantur. Si uero liberos MASCVLOS habuerimus, qui nos superuixerint; tunc ciuitas, castra & territorium praedicta in *decem nouem millibus marcarum praedictarum* nobis & eisdem nostris heredibus sub modo pristini pignoris remanebunt: insuper castra *Czironis & Ronaw*, quae aere alieno obligauimus, disbrigare & soluere promittimus & debemus. In cuius rei &c. DATVM *Wartislauiae* anno domini M CCC XXXVII. in octaua innocentium.

DIPOMA VIII.

Ducis de *Iawer* noua compensatio Regi Boemiae facta pro *Glogau*. Scilicet assignatio *Sorau* aliorumque, si decesserit sine mascula prole.

HENRICVS
D. de
Iawer

pro concessi-
one GLOGO-
VIAR

Regi Boemi-
ae
assignat
Luben,
Friedeburg,
Sorau, alia.

Nos HENRICVS Dei gratia &c. ac uniuersorum &c. quod cum serenissimus princeps dominus IOANNES Boemiae rex ac *Lucenburgensis comes*, sororius noster carissimus, ciuitatem *Glogouiam* & districtum ad *uitae nostra* tempora dedit: nos uice uersa, pro nostro posse, pro huius modo *impensis beneficiis*, RECOMPENSAM non immerito, ubi poterimus, facere cupientes, ciuitatem nostram *Lubanensem* cum oppido nostro *Friedeburg*, *Soraw* & *Puck* cum castris & uasallibus quibuslibet, uidelicet *Senfftenbergk*, *Zachaw*, cum eorundem omnibus & singulis possessionibus, redditibus, hominibus & dominiis & rebus aliis, in quibuscunque consistant, usque ad aquam, *Quae* dictam

dictam, aut aliis ubicunque sitis, ad praedictum dominium pertinentibus, omni eo iure, quo huc usque tenuimus & ad nos dignoscuntur pertinere, dicto domino regi, heredibus ac successoribus suis *Testibus* Boemiae praesentibus assignamus & nobilibus uiris *praesentibus* Hinckoni Berke de *Duba* uidelicet, Henzelino de *Lippa*, Thimoni de *Colditz* & Vlrico Pflugoni seu aliis, quos ad hoc ipse dominus rex deputauerit, ipsius, heredum & successorum suorum nomine, per antedictos homines in praedictis ciuitate *Lu* *Vi heres sit* *rex, si more-* *retur dux* *sine mascula* *prole.* *bano, Friedeburgk, Sorau & Puck,* castro & dominio residentes *fidelitatis homagium* fieri statim tenebuntur procurare: ut nobis, quod absit! sine HEREDE MASCULO decedentibus, ex tunc praedicta omnia ad saepe dictum regem, heredes & successores suos ad regnum *Boemiae* libere reuertantur. Habitis autem legitimis heredibus *masculis* post nos relictis; ex tunc omnia praenotata nobis & eisdem *remanebunt.* In cuius rei testimonium *Datum,* &c. DATVM ut in praecedentibus.

DIPLOMA IX.

Partitio COLLECTARVM ZITTAVIENSIVM
inter regem Boemiae & Ducem de
Iawer CIO CCC XXXVII.

NOS HENRICVS *dei gratia &c.* uniuersis literas *HENRICVS*
praesentes inspecturis uolumus fore notum, *D. de*
quod cum magnificus princeps dominus *Ioannes*
BOEMIAE rex nobis indulset, ut in ciuitate a bonis *IAWER,*
ciuium & hominum *Sittauiensium* de *marca* quali- *quod R.*
bet unum *latonem grossum,* nomine *exactionis* exige- *Boemiae*
remus, promittimus firmiter & tenemur, nos *medie-*
tates totius pecuniae illius, exactae nomine dicti do- *ei indulserit*
mini regis & pro eo in summa *duorum millium mar-* *collectam*
carum *ipso parti-*
tur.

carum, in quo certa bona & possessiones, ad castrum *Cauth* spectantia & districtum ibidem, sunt *obligata, pignoris* pro exolutione eorum, defalcate, in ipsa summa parte media, ipsum dominum regem contingente, totaliter deducenda. Harum serie literarum. DATUM Wartislauiae, anno domini M CCC XXXVII. die dominica, qua canitur laetare.

Datum
1337.

DIPLOMA X.

BVLLA ABOLITIONIS, qua CLEMENS VI. papa CAESARI PERIVRIVM remittit, quod renouare iuramentum neglexerit, papae ab electo Romanorum rege, post octiduum, praestandum C I O CCC XLVII.

CLEMENS
VI. PAPA,
1347.

pro pace
conscientiae
Caesaris,

per iurii
maculam
rollit Caro-
lo IV. im-
peratoris.

CLEMENS, *episcopus, seruus seruorum dei, carissimo in Christo filio, CAROLO, regi Romanorum ILLVSTRI, salutem & apostolicam benedictionem!* Nota tua, carissime fili, & praesertim illa, quae conscientiae tuae pacem respiciunt, benigno libenter fauore prosequimur eisque, si egeant, pronam edicimus apostolicae clementiae ac lenitatis exhibitionem; siquidem, nobis nuper pro *celstudinis tuae* parte factae, petitiones continebant, quod tu nonnulla IURAMENTA, quae priusquam in Romanorum regem fueras electus, nobis & apostolicae sedi praestiteras, post electionem ipsam intra dies octo renouare (prout & ipsorum iuramentorum serie tenebaris, cum ad hoc, sicut asseris, non crederes te teneri, nisi prius ex nostra & dictae sedis potestate requisitus existeres) omisisti; quanquam illa postmodum per alios paucos dies, sicut per literas tuas & etiam publica

publica documenta, tuo sigillo innita, nobis plenarie consistit, iuxta praefatam seriem *fideli- ter & plenarie renouata*. Quare nobis humiliter supplicauisti, ut, ad tollendum omnem *scientiae quae ele- tuae scrupulum*, prouidere tibi super hoc *de be- nignitate apostolica dignaremur*. Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclinati, omnem *periurii maculam suae notam*, quae, propter omis- sionem & *retardationem* huiusmodi, tibi forsitan posset impingi, ex certa scientia & apostolicae plenitudine potestatis, tenore praesentium, *peni- tus* ABOLEMVS. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae *abolitionis* infringere uel ei, ausu temerario! contraire. Si quis autem hoc attentare praesumerit, *indignationem* omnipotentis *Dei* & beatorum *Petri & Pauli*, apostolorum eius, se nouerit incursum. DATVM *Auinionis*, XV. kalendarum Ianuarii pontificatus nostri anno *quinto*.

*Quod iura-
mentum,
ante papae
praestium,
quasi ele-
ctus esset,
postea intra
octo dies
non repetie-
rit, electus
Rex Roma-
notum.*

Datum.

DIPLOMA XI.

Bulla INNOCENTII VI. papae, qua CAROLI IV. Caesaris probitatem extollit, reddendi CASTRVM ab episcopo *Ratisbonensi* emtum, incio neque consentiente Pontifice Romano *ccccclvi*.

INNOCENTIVS, episcopus, seruus seruorum Dei, *carissimo filio*, CAROLO, IMPERATORI *semper augusto*, salutem & prosperitatem & apostolicam *benedictionem*! Venerabilis frater noster, Bertrandus, episcopus Aptensis, quem, ad instantiam tuam, in *Almaniam* hoc anno transmisimus, ut informet se de commodo & incommodo, quod resultaret *ecclesiae Ratisbonensi*, de permutatio-

*INNOCEN-
TII VI. PA-
PAE 1356.
ad Carol.
IV. impera-
torem*

tatione castr*i* *Tumslauff*, *Ratisbonensis dioeceseos*, ad mensam ecclesiae ipsius pertinentis; facienda tecum ad alia bona per episcopum & dilectos filios capitulares *Ratisbonenses*, ad nos his diebus praeteritis rediens, retulit nobis, praesente dilecto filio, nobili uiro, *BVRGHARDO*, comite & *BVRGGRAVIO MAGDEBVRGENSI*: quod, licet tu considerans damna grauia & pericula grauiora, quae ipsi ecclesiae imminebant & imminere poterant, ex detentione castr*i* dicti per quosdam potentes illarum partium, quibus illud, *inconsulto Romanorum pontifice*, per eum episcopum, non uerentem transgressionem iuramenti, quod, de non alienandis bonis, ad ipsam pertinentibus, eodem *inconsulto pontifice*, in promotione sua ad ecclesiam ipsam, praestiterat, fuerat obligatum; idem castrum non absque magnis laboribus & solutis per te magnis pecuniarum summis, de ipsorum potentium manibus eruisses; &, considerans, quod idem episcopus minus plene soluendo pecunias, per te pro ipsius castr*i*, ut praemittitur, redemptione solutas, restituere facile non ualeret; sibi, uolenti & requirenti, pro eodem castr*o* quoddam castrum, uillas ac bona alia, longe maioris ualoris & redditus! in regno tuo *Boemiae* constituta, nomine *cambii* tradidisses: tamen, fortitudinem & situm dicti castr*i* *Tbumslauffen* considerando, hoc ab ecclesia ibidem separari nullatenus expediret: ac dictus comes, ad haec respondens, asseruit: quod tu, sicut princeps CATHOLICVS & honoris & status ecclesiastici ampliatus! utilitatem ipsius ECCLESIAE quibuscunque tuis desiderijs anteponens & praefereens dei beneplacita uotis tuis, paratus eris, praefatum castrum, *TVMSLAVFF*, episcopo memorato RESTITVERE, ubi ipse tibi redderet

PECVNIAM nec non CASTRVM & uillas & bona, per te illi soluta & tradita pro eodem, & uelut animi tui puri & recti ad dominum praescius, addidit: quod illa solum uolebas honoribus tuis adiicere, & illa tantum tuis conformia beneplacitis reputabas, quae amica iustitiae, cuius tota intentione Zelator es, & quae tuo tu accepta crederes creatori: haec, princeps inclyte, ab eodem comite multum hilari & alacri facie de tua probitate prolata, quanta nos iucunditate resperferint quantaque laetitia, explicare facile non possumus. Gaudemus etenim, quod *Romani culmen imperii humilitate mentis ad deum* altius erigis; gaudemus, quod *fulgore caesareo* sinceræ deuotionis studio splendorem aditis ampliores; gaudemus etiam insuper, quod ad eum, qui *humilia* respicit & alta a longo cognoscit, respiciens, sicut non ambigimus, respiciaris ab eodem; & quo nunc fortius roborari *thronum & sceptrum* firmiter instaurari sine dubitatione speramus. Cum itaque *episcopus Ratisbonensis*, ut sui corrector erroris, ad correctionem illius LIMAM CENSURAE APOSTOLICAE non expectans! tam solutam pecuniam quam assignata castrum, uillas & bona per te sibi, restitueret tibi sine dilatione procuret & capitularibus praefatis, ut hoc etiam procurent celeriter fieri, per alias literas iniungamus & alia quaedam remedia per nos prouisa fuerint; ut satisfactionem ex his celerius consequaris, & credimus indubie, quod, iuxta cor nostrum, prouisionis huiusmodi effectus, dante domino! sequatur optatus: *Serenitatem tuam*, non, quod necessarium esse credamus; sed ut adimpleamus officii nostri debitum, attente rogamus, quatenus praedictum castrum, *Tumslawffen*, episcopo & eccle-

siac praedictis *pro diuinæ maiestatis reuerentia*, tuae consideratione *salutis* & nostrae intercessionis intuitu, libere & cum effectu mandes & facias restitui & admitti in hoc eum. Licet uero, ex innata tibi gratia bonitatis, te promptum inuenire speremus; ex eo tamen te reddi petimus promptiorem, quo permulta castra & alia bona, ipsius *ecclesiae* nonnullis, ut nosti, *obligata proceribus*, ad eandem ecclesiam reuertentur, & pactiones & *ligae* quondam *illicitae abominabiles deo* & praeiudiciales ipsi ecclesiae; quas nos etiam *cauimus* & irritauimus & nullius esse roboris uel momenti; locum ex tunc aliquem non habebunt. DATVM *Auinionis* sexto kalendas Octobris, pontificatus nostri anno quarto.

Datum
1356.

DIPLOMA XII.

Elogium CAROLO IV. imperatori scriptum ab INNOCENTIO VI. ob promotionem DENARII PETRINI in terris *Poloniae & Bohemiae* CIO CCC LVI.

INNOCENTII VI. PAPAE 1356. litterae, quibus exsoluit

CAROLI IV. Caesaris

pietatem in ecclesiam,

INNOCENTIUS *Episcopus, seruus seruorum Dei*, carissimo in Christo filio, CAROLO *imperatoris Romanorum semper Augusto, salutem & apostolicam benedictionem.* Dilectus filius *Andreynus monasterii Cluniacensis, Matisconensis dioeceseos*, quem ad te miseramus, pro quibusdam nostris & ecclesiae Romanae, cui, autore domino, deseruimus, *negotiis*, quorum *promotionem* de tuo praecipue sperabamus & speramus *auxilio*, ad nos pridie rediens; quantum eum *benigne receperis*, quantumque *amicabiliter & generose tractaueris*, quantum honoraris eundem, quantum sibi circa huiusmodi negotiorum directionem &

promo-

promotionem utile praestiteris auxilium & fau-
 rem ; seriose narravit. Quibus omnibus dili- *Episto-*
 genter auditis & inspectis etiam *lam, impe-*
rialibus di-
gitis scri-
pans
 teris, IMPERIALIBVS DIGITIS exaratis, magnas om-
 nipotenti Deo gratias egimus, quod talem uni-
 uersae reipublicae principem temporibus nostris
 praesidere concessit, qui *thronum Caesareae di-*
gnitatis ac imperiale fastigium exornat moribus,
 decorat uirtute &, quod his omnibus maius est,
 sinceritate *fidei* & deuotionis puritate uenustat.
 Quicquid igitur circa huiusmodi negotia, ad lau-
 dem dei, honorem ac commodum ipsius ecclesiae,
 actum est, futuro tempore fore credimus *tuis stu-*
diis effectum : nostraque suffragia tibi inuicem
 rependi pollicemur & uota tua, quorum defectus
 modestia & tempus est, creatoris tui, in cuius
 amore sancto constanter permanes, beneplacitis *in fauorem*
 conformia, apostolicis, deo propitio ! fauoribus
 prosequi sumus dispositi. Ceterum licet, multum
 fauorem praestans ipsi ecclesiae, in *collectione ac*
solutione census, qui dicitur DENARIVS SANCTI PE- *DENARIE*
 TRI, qui in terris POLONIAE ac aliis partibus, di- *S. PETRE*
 tioni tuae ac regno tuo BOEMIAE subditis, eccle- *in terris*
 siae praefatae debetur ; eidem ecclesiae concessisti *Poloniae*
 tuam, tam per literas tuas, quam per nuncios *Boemiae.*
 tuos, propensionem : quia tamen te tantum ad
 recuperationem huiusmodi officii, quantum i-
 dem *Abbas* asseruit, minime putabamus ; illam
 hucusque distulimus. Sed nunc, tua circa eam
 affectione plenius cognita, huiusmodi literas tibi *Quae causa*
 remittimus, quanquam multorum consilio in con- *omnise*
 trarium declinarint *benefacitum tuum nostris & laudem eius*
 ipsius ecclesiae fauoribus circa haec praesentes.
 Quaesumus ita magnitudinem tuam, fili carissi-
 me, ut nostrum & ipsius ecclesiae ad te *zelum*

Et licet sufficiat uoluntas in obligatione,

malle se tam litterarum testimoniam.

Burchardo BVRGGRAVIO Magdeburgico.

Datum 1356.

purae caritatis attendens, molestam non habeas dilationem, quam circa huiusmodi restitutionem ingessit necessitas eiusdem ecclesiae, non uoluntas, nam maior est tuae fidei fauor & affectionis sinceritas erga ecclesiae memoratae negotia, quam posset literis comprehendi & plus de tuo, & successorum tuorum fauore confidimus, quam de cuiuslibet scripturae obligatione speremus. Voluntas enim libera praeualet & acceptior affectus est, quem gignit deuotio; quemque fides nutrit & sincera mens exhibet ad omnia promptior ea; quam coactio uel necessitas trahit inuiam. Sed tamen ut iurium ipsius ecclesiae fidem adstruas & conseruationi eorum fauorem adiicias, tuarum etiam testimonio litterarum; ex confidentia paternae caritatis, deposcimus: ut iuxta ea, quae idem Abbas & dilecti filii BVRGHARDVS, BVRGGRAVIVS & comes Ma. deburgensis, MAGISTER AVLAE IMPERIALIS, per eorum, nobis, literas, intimarunt, recognitionis literas, super debito census ipsius, nobis sublimitas tua mittat. Datum Auinionis idus Februarius pontificatus nostri anno quinto.

DIPLOMA XIII.

Indulgentia INNOCENTII VI. papae, qua Carolum IV. Caesarem ab incestu liberat, si quidem uxorem duxerit in quarto aut tertio gradibus consanguinitatis & adfinitatis gradu secundo CIO CCC LV.

INNOCENTII VI. PAPAE 1352. Carolo IV. imperatori indulget

I*NNOCENTIVS, episcopus, seruus seruorum dei, charissimo in Christo filio, CAROLO, Romano-rum regi illustri, salutem & apostolicam benedictionem. Eximia deuotionis, quam ad nos &*

Ro.

Romanam geris ecclesiam, sinceritas promeretur, ut uotis tuis in his maxime, quae *serenitati tuae* ^{nuptias, remoto} opportuna cognoscimus, sacrorum *canonum* et ^{INCESTV canonico} iam mitigando *rigorem*, quantum cum deo possumus, fauorabiliter annuamus. Hinc est, quod, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, TE ^{in IV aut} cum QUACVNQVE MULIERE, TIBI QUARTO VEL ^{III gradibus} TERTIO CONSANGVINITATIS AC AFFINITATIS AC ^{consanguinitatis} SECUNDO ETIAM AFFINITATIS GRADIBVS & aliquo ^{& secundo} uel aliquibus ipsorum graduum coniuncta, quam ^{ad finitatis} tu, filii carissime, duxeris eligendam, ut, *impedimento*, quod ex *consanguinitate* uel *affinitate* prouenit, non obstante! *matrimonium* inuicem contrahere & in eo, postquam contractum fuerit, remanere, hac uice licite ualeas. Dummodo tu, *fili carissime*, per CONTRACTVM huiusmodi, te cum inimico uel *inimicis* eiusdem ECCLESIAE non coniungas, auctoritate *apostolica*, praesentium tenore, de SPECIALI GRATIA DISPENSAMVS; PROLEM ex huiusmodi suscipiendam matrimonio LEGITIMAM dunciantes. Nulli erga &c. DATVM apud *uillam nouam*, AVNIONENSIS dioeceseos, Kalend. Iunii, pontificatus nostri anno primo.

Liberosque
inde natos
edicit
legitimos.

Datum
1352.

DIPLOMA XIV.

INNOCENTII VI. papae, quo CONFESSIO-
NARIO imperatoris *Caroli IV.* indulget, absoluedi eum in mortis articulo ab omni peccato CIO CCC XLII.

INNOCENTIVS, episcopus, seruus seruorum dei, ^{INNOCENTII.} *charissimo in Christo filio, Romanorum regi,* ^{VS VI. Caro-} CAROLO, *illustri salutem & apostolicam benedicti-* ^{lo IV. im-} *onem.* Prouenit ex tuae deuotionis affectu, quo ^{peratori}

Indulget, nos & Romanam ecclesiam reuereris, ut peti-
 ones tuas, illas praefertim, quae animae tuae sa-
 lutem respiciant, ad exauditionis gratiam admit-
 tamus. Hinc est, quod nos tuis supplicationi-
 bus inclinati; ut CONFESSOR tuus, quem duxeris
 eligendum, omnium peccatorum tuorum, de
 quibus corde contritus & ore confessus fueris,
 semel tamen in mortis articulo, plenam remis-
 sionem tibi in sinceritate fidei, unitate sacrosan-
 ctae Romanae ecclesiae ac obedientia, & de no-
 stra uel successorum nostrorum Romanorum
 pontificum intrantium, persistenti autoritate a-
 postolica, concedere ualeat, deuotioni tuae te-
 nore praesentium indulgemus. Sic tamen, quod
 idem *confessor* de his, de quibus fuerit *alteri sa-*
 tisfactio impendenda, iam tibi per te, si super-
 uixeris; uel per heredes tuos, si tunc forte tran-
 sieris, faciendam iniungat, quam tu uel heredes
 tui facere teneamini, ut praefertur. Et ne, quod
 absit, propter huiusmodi *gratiam* reddaris *pro-*
cliuior ad illicita in posterum committenda: uo-
 lumus, quod si ex confidentia remissionis huius-
 modi aliquid forte commiseris; quod ad illa
 praedicta remissio tibi nullatenus suffragetur.
 Nulli ergo &c. Datum *Auinionis*, quarto Ka-
 lend. Martii pontificatus nostri anno primo.

DIPLOMA XV.

NISSENSIS ciuitas promittit regi *Boemiae*
auxilia praestare, excepto casu, si re-
 gi bella cum episcopo Vratislauenſi,
 quem tum regi teneantur anteferre,
 ut dominum immediatum CIO CCC
 LI.

Notis.

Nouerint uniuersi praesentes litteras inspectu- Consules ci-
 ri: quod nos *Nicolaus* KELNER, *magister con-* uitatis Nis-
sulum; nec non *Petrus* GROSCHNER, *Sidlinus* HOP- senfis
 PE, *Nicolaus* WINANDI & *Conradus* CARATZ, con-
 sules ciuitatis *Nissensis*, affectantes ex animo fe-
 renissimi principis domini CAROLI, *Romanorum* ad gratiam
regis semper augusti & Boemiae regis nobis gra- demeren-
 tias attrahere & fauorem sperantes ex promotio- dura regis
 ne ipsius nobis, ciuitati ac terrae *Nissensi* pacis & Boemiae
 tranquillitatis commoda multiplicia prouenire
 sibi, heredibus & successoribus suis *Boemiae* re- promittunt,
 gibus pro nobis & successoribus nostris de *speci-*
ali & expresso *mandato* domini nostri *Pretzlar*, mandato &
episcopi VRATISLAVIENSIS & consensu *CAPITVLI* e- consensu
 iusdem ecclesiae, bona & sincera fide nostra pro- episcopi.
 mittimus in perpetuum & spondemus: quod nul- et
 lum penitus regem, principem uel potentem ex- capituli
 traneum, utpote *extra Vratislaviensem* dioecesim Vratislau-
 constitutum, praedicto domino *Carolo*, seu i- ensis,
 ipsius heredibus & successoribus *Boemiae* regibus nullum reci-
 & etiam suis principibus, in ipsa *Vratislauensi* piendi ex-
 diocesi suos principatus & dominia habentibus, traneum,
 qui simul *uasalli* existunt; & etiam ciuitati *Vra-* Carolo IV.
tislauensi & omnibus annexis ad ipsum regem & regi
 regnum pertinentibus, contrariari seu aduersari
 uolentem, in ciuitatem nostram *Nissensem*, per-
 petuis temporibus debeamus intromittere seu
 quocunque modo receptare in praedicti domini
Caroli, heredum & successorum eius regum *Boe-* hobum.
miae ac dictorum principum uasallorum suorum
 & ipsius ciuitatis *Vratislaviae* dispendium; nec
 eisdem extraneis regibus, principibus & poten-
 tibus cuiuscunque conditionis seu status existant,
 aduersus dictum dominum *Carolum*, heredes ac
 successores suos *Boemiae* reges; nec non princi-

pes uasallos ipsius ac etiam ciuitatem Vratislauriam praebere auxilium, consilium uel fauorem, eo saluo duntaxat & excepto, si *rex Boemiae*, qui illo tempore fuerit, dominos nostros *episcopos*, qui pro tempore fuerint, capitulum uel clerum illius & ipsorum bona, quod absit, forsitan publice impugnaret; tunc dictos dominos nostros *episcopos, capitulum & clerum* ipsius adiuuare tenebimur & eis, tanquam *dominis nostris* hereditariis, assistere modis omnibus pro posse. Et si aliquis uel aliqui principum uasallorum in dioecesi Vratislauriensi existentium, uel ipsa ciuitas Vratislauria ipsos dominos nostros *episcopos, capitulum uel clerum* ipsius molestare uel ipsis guerram mouere uel negotiis eorundem negotia sua opponere conaretur; tunc dominis nostris praedictis toto nostro posse similiter assistemus & nihilominus *rex Boemiae*, qui pro tempore fuerit, super eo, per praedictos nostros *episcopos uel capitulum* requisitus mandare tenebitur suis principibus, uasallis & ciuitati *Vratislauriae*, guerram ecclesiae Vratislauriensi mouere uolentibus seu mouentibus, ut ab impeditioe huiusmodi quiescant omnimode, donec inter partes ipsas decernatur iustitia; & si principes ipsi uel ciuitas Vratislauriensis iustitia uoluerint contentari; ex tunc ipse dominus *rex Boemiae* dominos nostros *episcopos, capitulum*, ecclesiam Vratislauriensem, nos, ciuitatem & terram *Nissensem* in iuribus suis tenebitur adiuuare. Sopitis uero & complanatis impugnationibus & aduersitatibus huiusmodi inter *regem Boemiae* seu *principes uasallos* suos & ipsam *Vratislauriensem* ciuitatem ex una; & dominos nostros *episcopos*, qui pro tempore fuerint, & *capitulum* parte ex altera; quotiens

Excepto casu, si Rex Boemiae bella habeat cum episcopo & capitulo Vratislauriensi

tum auxilia praestanda dominis immediatis;

non primo seu media. 20, regi.

tiens illud acciderit, tunc saepe dicto domin^o Carolo, nec non heredibus & successoribus suis regibus Boemiae ad praedictorum nostrorum promissorum obseruantiam perpetuis uolumus temporibus obligari. In cuius rei TESTIMONIUM *sigillum* ciuitatis praesentibus est appensum. Nos quoque *Pretzlaus*, dei gratia *Vratislauen*ensis ecclesiae episcopus, una cum *capitulo* supradicto firmiter sperantes & tenentes indubie ex praedicti domini Caroli & heredum ac successorum eius regum Boemiae protectione, gratia & fauore nos, ecclesiam nostram ac singulares personas eiusdem ipsamque terram *Nissensem* continuis pacis & quietis proficere incrementis; praesentes litteras saepe dicto domino CAROLO, heredibus quoque & successoribus suis *Boemiae* regibus, nos mandasse dari recognoscimus; & in testimonium huius SIGILLVM nostrum & dicti *capituli* nostri praesentibus apponi iussimus seu appendi. DATAM *Nissae* anno domini M^o CCC^o LI. in die omnium sanctorum.

Adensus
episcopi &
capituli
Vratislauen-
ensis.

Datum
1351.

DIPLOMA XVI.

Abbatissa renuntiat suae hereditati in Glogouia accipitque *tutorem* seu potius *curatorem* ipsum R. M^o CCC^o LX.

Nos CONSTANTINA, ABBATISSA *monasterii in* CONSTAN-
Tauza ordinis sanctae clarae, Cracouiensis TINA abba-
dioeceseos, notum facimus, tenore praesentium, tissa 1360.
uniuersis, quod nos, de protectione & defensione inclytorum & magnificorum principum dominorum *regum Boemise* illustrium spem firmam & indubitam fiduciam affumentes, animo deliberato, amicorum nostrorum consilio, freta, &

certa nostra scientia, serenissimum principem & dominum, dominum CAROLVM IV. *diuina fauente clementia Romanorum imperatorem semper augustum Boemiae regem, dominum nostrum gratiosum*, tanquam Boemiae regem nec non post eum heredes & successores suos Boemiae reges in casu, quo illustrem principem dominum *Bolkonem ducem SLESIAE & dominum SVIDNICENSEM fratrem nostrum carissimum* mori contingeret, super ciuitatibus *Glogouiensi & Rathumiensi & castro Tarnaw & eorum districtibus, attinentiis & pertinentiis quibuslibet ac aliis rebus, quibuscunque etiam nominibus specialibus possent expressari*, quae nobis a clarae memoriae olim illustri domino PRIMISLAO, *duce Slesiae & domino GLOGOVIENSI consorte nostra*, nomine DOTIS feu ueri DOTALITII data, assignata & deputata fuerint, nostros ueros & legitimos *maniburnos, tutores & defensores irreuocabiles* fecimus constituimus ac etiam tenore praesentium facimus & creamus, dantes nihilominus & concedentes praefato domino nostro *imperatori* tanquam *Boemiae regi* & post eum suis heredibus & successoribus Boemiae regibus & cuilibet in solidum plenam liberam & absolutam & omnimodam potestatem, post *mortem tamen fratris nostri* ducis SVIDNICENSIS, ut praefertur, nos in dictis bonis & eorum quolibet tuendi, defendendi & omnia ac singula alia in his necessaria uel opportuna faciendi & exercendi, quae ueri & legitimi *tutores, defensores & manburnii* facere possunt consuetudine & de iure; etiam si talia essent, de quibus *speciale* in praesentibus necesse foret fieri mentionem, ratum & gratum perpetuo habiturae, quicquid ipse dominus noster imperator, tanquam *Boemiae rex* & post

in gratiam
Regis B.

renuntiat
iuri heredi-
tario & do-
talitio in
GLOGAV,

expressari,

manibur-
dis electis,
tutor hic i-
dem, qui
curator.

& libera
potestas tu-
telaris

& post eum, dicti sui *heredes & successores* post mortem tamen fratris nostri praedicti fecerint in praemissis & quodlibet eorundem. Et quia pro- *Carens si-*
prio caremus *figillo*, rogauimus & rogamus dile- *gillo utitur*
ctas nobis sorores & conuentum monasterii no- *alino.*
stri in *Tauza*, ut *sigillum* conuentus ipsius prae-
sentibus apponant, in testimonium omnium prae-
missorum. Et nos, *sorores & conuentus* dicti mo-
nasterii in *Tauza* recognoscimus publice in his
scriptis, quod ad rogatum dictae dominae nostrae
abbatissae sigillum conuentus nostri pro testimo-
nio & perpetua roboris firmitate omnium prae-
missorum adposuimus ad praesentes. *Datum* in
monasterio in *Tauza*, anno domini MCCC LX.
die prima mensis Februarii.

Datum
1360.

DIPLOMA XV.

Hermannus C. de EBERSTEIN renuntiat
nexui feudali, quo ipsi addicti fuere
nobiles domini de *Plauen*, aduocati,
ut illi regi Bohemiae post sint addi-
cti CIO CCC XXV.

Nos Hermannus comes de EBERSTEIN, ad uniuersum *Hermannus*
forum notitiam tam praesentium, quam fu- *C. de*
turorum cupimus deuenire, quod cum consensu *EBERSTEIN*
& bona uoluntate fratris nostri dilecti domini *Or-* *1325.*
tonis, Hildesemiensis & Mindensis ecclesiarum ca-
nonici atque maturo consilio fidelium nostrorum
subditorum prius super eo habito, pro omnibus
feodis, quae ad nos, in partibus seu terminis *Do-*
bene, ex morte progenitorum nostrorum & pa-
trorum nostrorum, uidelicet: *Otonis, Luduici,* *soluit nexu*
Conradi, Otonis & Hermanni atque ipsorum he- *feudali*
redunt, bonae memoriae & felicitis recordationis!

COMI-

*Henricum
de Plauen.*

*Aducatum,
Vogtium
in Vogtia.*

*Vt Ioanni
R. Boemiae
illi sint de-
inceps addi-
cti.*

Dobere.

*Aducatus
de PLAVEN.*

Testes.

comitum de *Eberstein*, hereditarie sunt deuoluta; cum nobili uiro *Henrico seniore* aduocato de PLAVEN, & suis heredibus, qui ipsa *feoda* una cum eorum progenitoribus a nobis & a nostris hactenus tenuerunt progenitoribus; composuimus amicabiliter & complete sub hac forma: quod praefatus nobilis uir HENRICVS, ADVOCATVS DE PLAVEN, sui que heredes omnia praefata *feoda* in terris praedictis DOBENE sita deinceps ab inclyto principe domino IOANNE, *rege Boemiae* & suis successoribus regibus Boemiae cum pleno iure, sicut ipsa *feoda* a nobis & a nostris habuerunt & tenuerunt progenitoribus, nunc in posterum suscipere teneantur *titulo feudali*. Nam praefato *Henrico* & suis heredibus omne *ius feudale*, quod in supra dictis terris *Dobene* ad nos pertinere dignoscebatur, apud praedictum dominum IOANNEM, *regem Boemiae*, quaerere & suscipere, demandamus pleno iure. Ne autem super praemissis possit imposterum dubitatio suboriri aliquis uel *quaestio nocitura*: praesentes literas saepe dicto HENRICO ADVOCATO de PLAVEN & suis heredibus dari fecimus, *sigilli* nostri munimine roboratas pro cautela temporis instantis & futuri. TESTES uero huius *ordinationis* & praedictorum *feodorum condescensionis* sunt honorabiles & religiosi uiri, qui ipsam condescensionem placitarunt, frater *Henricus de Schonbergk*, prior fratrum praedicatorum in *Plauen*, frater *Ioannes de Schwalbenbergk*, noster confessor de conuentu *Minden*, frater *Henricus*, ditus de *sexta feria*; & nobilis uir, auunculus noster, dominus *Henricus comes de Sladum* atque strenui milites *Ioannes dictus Pust*, *Henricus de Cdir*, *Ioannes Fritze*; & alii quam plures fide digni, qui huic ordi-

ordinationi interfuerunt. DATVM & actum in oppido nostro *Hermannsbergk*, anno domini MCCC XXVIII. in die sancti Nicolai.

Datum
1328.

DIPLOMA XVI.

ALBERTVS, Comes de *Hochberg* sua bona in *Brigouia* ad *nigram syluam* uendit Regi *Wenceslao* fuscipitque ab eodem in *feudum* CIO CCC XC.

NOS ALBERTVS, comes de HOENBERGK, tenore præsentium notum fieri uolumus uniuerſis tam præsentibus quam futuris, quod nos bona nostra, uidelicet castrum *Wiseneck* cum iuribus & attinentiis suis omnibus ad *montem sanctæ Mariæ* in *nigra sylua*, nec non uillas *Merdigensem*, *Tungensem* & *Keizeiten*, sita circa *Rhenum* in prouincia dicta *Brigouia* cum suis etiam attinentiis, quæ iusto hereditatis & proprietatis hætenus tenuimus, habuimus & possidemus titulo, *magnifico principi, domino WENCESLAO* inclyto REGI BOEMIAE & *marchioni MORAVIAE*, affini nostro carissimo, ementi pro se & heredibus suis uendidimus pro *quadringentis marcis* puri argenti, *Pragensis* ponderis, quas nobis ipse dominus rex soluit plenarie & fatemur nos, easdem *quadringentas marcas* ab eodem domino rege recepisse integraliter & in totum: transferentes ex nunc nostro & heredum nostrorum nomine ius & omne dominium, quod nobis & nostris heredibus competeat, uel competit in bonis prædictis, in dominum regem & heredes suos prædictos; cedentes eis libere de eisdem disponendi facultatem, ipsosque dominum regem & heredes suos, bonorum prædictorum dominos & possessores

ALBERTVS
C. de HOEN-
BERG,
cum consen-
su filii,

castra & loca
in nigra
sylua
in Brigouia

Wenceslao
BOEMIAE
regi
pro 400.
marcis
uendit.

res legitimos & perpetuos facientes. Praefatus vero dominus rex, affinis noster carissimus, sinceritatis suae affectum, quo nos pure amplectitur, generosis erga nos iudiciis declaraturus, praedicta bona, quae superius exprimuntur cum suis iuribus antedictis, nobis & heredibus nostris in feudum & iure feudi contulit & concessit, quae quidem bona fatemur nos ab eodem domino rege recepisse & tenere iure feudi, praestito eidem domino regi, tanquam domino nostro, de observandis ei & heredibus suis fidelitate & homagiis! corporaliter sacramento; & obligantes nos & Albertum, filium nostrum, praesentem & consentientem omnibus supradictis ac alios filios heredes seu successores nostros ipsi domino regi & heredibus suis nomine dictorum bonorum ad ea omnia, quae iura feudi exigunt & requirunt. In quorum omnium testimonium & robur perpetuo ualiturum praesens instrumentum praefato affini & domino nostro, regi Boemiae atque suis heredibus damus & tradimus nostro sigillo proprio sigillatum. ACTA sunt haec in Miseneburgk praesentibus uenerabilibus Bernhardo de Camenz, Misnensis ecclesiae praeposito, Rudolpho comite de Habsburgk, fratre Bartholdo de Gepzenstein, & fratre Heluico de Goltbach, ordinis domus Teutonicae; nec non uiris nobilibus Hildprando, marescalco, Walthero dicto de Bemswage, Boluislo de Bor, Andrea de Cantzebm, Udeslao de Zassaw, Visaborio de Namos & aliis pluribus tam clericis, quam nobilibus laicis Boemiae & Sueviae. DATUM uero ibidem anno domini M CCC XC.

fuscipitque iterum

in feudum a Rege Boemiae.

ACTVM.
Testes.

Datum
1390.

DIPOMA XVII.

DE DRESDENSIS urbis iuribus, pendentibus a rege *Boemiae* & inde contingentibus Marchionibus Misniae c10 CCC XLIV.

AD uniuersorum notitiam NOS HERMANNVS ^{HERMANNVS} & FRIDERICVS iunior de SONBVRCH, *fra-* ^{& frater de} *tres*, tenore praesentium uolumus peruenire; ^{Sonburch} quod nos *castra & munitiones* leu *ciuitates* infra ¹³⁴⁴ scriptas uidelicet DRESDEN, castrum & ciuitatem ^{DRESDEN,} *Radeberg*, castrum *Tarant*, duo castra *Dispoldis* & *alia* *waldt*, ciuitatem *Willanstorff* ciuitatem & castrum *oppida* *Libental*, & *Ottendorff* munitiorem per excellentissimum dominum nostrum VENCESLAVM, regem *Boemiae*, *ducem Cracouiae*, *Sandomeris*, *marchi-* ^{a Boemiae} *onemque MORAVIAE*, magnifico uiro, *domino Fridrico*, filio quondam *illustris domini Henrici*, ^R *MARCHIONIS MISNENSIS & ORIENTALIS* *in feudum* ^{Marchioni} *collata* nobisque iuxta ordinationem inter eodem ^{MISNENSI} *dominum regem & Fridericum* super hoc habitam, custodienda & seruanda in expensis dicti ^{collata,} *domini Fridrici* praedicti *domini regis* ac heredum suorum nomine *commissa & assignata* pro rege ipso ac heredibus eius diligenter seruare promittimus & fideliter custodire, & si contingat per mortem dicti *Fridrici* sine legitimis filiis ^{de-} *cedentis* uel alia causa legitima, ipsius *Fridrici* ^{pollicetur} uel heredum suorum temporibus *feudum* praedictum ^{custodire.} *uacare*, statim castra, ciuitates & munitiões praedictas eidem *domino nostro regi* & heredibus eius *resignauimus*, occasione ac difficultate qualibet procul mota. Hoc, de saepe dicto ^{mortuo} *domini regis & Fridrici* uoluntate, addito ^{Fridrico} expresse: quod si alterum nostrum contingat *cedere*

cedere; alter, qui *superstes* fuerit, uel nobis am-
 bobus decedentibus; duo fratres nostri, *Fridri-*
trudere regi *cus* uidelicet senior & *Theodoricus*; uel eorum
Boemiae altero decedente; alter *superstes* ad tenendum ac
 seruandum ac custodiendum castra, ciuitates &
 municiones praedictas ac *resignandum* etiam *ei-*
dem domino regi & suis heredibus teneantur, sic-
 ut nos tenemur, prout superius est expressum.
 Si munitiones, ciuitates & castra praedicta, sic-
 ut praemittitur, uacare contigerit & dictus rex,
 seu heredes eius non essent parati statim ea reci-
 pere, uel nos ipsorum *pecuniam* non possemus
 habere; promittimus, eis *ciuitates*, *munitiones* &
castra praefata, usque ad medium annum a tem-
 pore uacationis huiusmodi, eorum nomine, in
 expensis propriis fideliter custodire. In cuius rei
 &c. DATVM *Pragae* anno *cio ccc xliv.* secundo
 nonas Septembris VII. indictione.

Datum
 1344.

DIPLOMA XVIII.

Renuntiatio SVBPINCERNATVS officii
 Bohemiae regi facta *cio ccc xii.*

FRIDERICVS
 de SON-
 BURCH
Nouerint uniuersi, praesentes literas inspectu-
 ri: quod nos FRIDERICVS HERMANNVS & FRI-
 DERICVS, fratres de SONBURCH, bona & spontanea
 uoluntate nostra, omnibus iuribus & actionibus,
 quae nobis in officio SVBPINCERNAE & in appen-
 diis & pertinentiis eius, ex quacunque causa,
 competierunt, competunt ad praesens uel pos-
 sent competere in futurum; & literis seu priui-
 legiis quibuscunque super his a *Romanorum* uel
Boemiae regibus aut aliis quibuslibet personis,
 sub quacunque forma uel conceptione uerborum
 traditis seu concessis *renunciamus* expresse & de
 huiusmodi iuribus & actionibus serenissimo do-
 mino

mino nostro, domino *Ioanni, Boemiae & Poloniae regi*, libere cedimus ac idem officium cum suis pertinentiis uniuersis beneuole resignamus; uolentes omnino; ut literae & priuilegia huiusmodi sint *cassa, irrita & iuribus uacua & nullam* de cetero, tam in iudicio, quam extra iudicium, roboris obtineant firmitatem; exceptis literis dicti domini nostri, *regis Boemiae*, quas de nouo super bonis ad dictum suppincernatum pertinentibus, sub simili dato harum literarum, recepimus ab eodem. In cuius rei &c. DATVM *Pragae VII. Kalendas Octobris*, anno domini M CCC XII.

*Concessum
Regi B. 76-
signat.*

*Datum
Pragae
1312.*

DIPLOMA XIX.

GENS SPARENBERGIORVM resignat uillas *Plintendorff & Vlrichsreut* Regi Boemiae ab eoque suscipit in feudum CIO CCC XXVII,

Nouerint uniuersi, praesentium tenorem inspecturi: quod ego *Petzoldus de SPARENBERGK* de bonis imperialibus, quae ad castrum meum SPARENBERGK ab imperio in feudo tenui & teneo, duas uillas uidelicet *Plintendorff & Vlrichsreut*, habentes decem marcas redditus annuos, cum aliis suis iuribus & pertinentiis, in quibuscunque rebus consistant, in magnifici & excellentis principis domini mei, domini IOANNIS, *Boemiae & Poloniae regis ac Lucemburgensis comitis* libere resignans manus, ab ipso, meo, heredum ac meorum in ipso castro successorum nomine, recepi & me in feodum fateor recepisse, ut de ipsis uillis ego, heredes ac successores mei praedicti in praefato castro, praelibati domini mei, *regis Boemiae*, heredum ac successorum suorum, regum

*Petzoldus de
SPARENBERG
1327.*

duas uillas

*Ioanni R.
Boemiae ac
Poloniae re-
signat,*

*quas tenuit
ab imperio.*

Boemiae, dici & esse *feodatarii* debeamus in perpetuum & *castrenses*. Harum mearum testimonio literarum. DATVM *Pragae*, anno domini MCCCXXVII. XIII. kalendas Aprilis.

Datum
1327.

DIPLOMA XX.

OBLATIO oppidi & munimenti in feudum sub pacto successione hereditariae & foemineae ac liberae alienationis CIO CCC XXXIX.

WINCKLER
1339.

Ad uniuersorum notitiam ego, Nicolaus WINCKLER, uolo, tenore praesentium, peruenire: quod, non coactus uel aliqua necessitate compulsus; sed ex spontanea & bona mea uoluntate ac ex affectione speciali, quam ad *serenissimum dominum meum, dominum Ioannem, BOEMIAE regem* ac *Lucemburgensem comitem* habeo, bona omnia mea, scilicet *oppidum & munitionem VALKENAW* cum omnibus iuribus, quae in eodem iudicio bona fide teneo & possideo; & simul ea bona, quae in *iudicio Lomez* hereditarie habeo & possedi huc usque, cum *iudiciis, feodis, libertatibus, iuribus & pertinentiis suis* uniuersis, in ipsius *resignando manus*; ea ab ipso *recepit & recipio* in feudum &, facto sibi per me *homagio fidelitatis*, uolo de bonis iisdem (quae, licet *ex feodo & corpore regni Boemiae* existant, tamen alias ab eodem domino rege & regno suo praedicto non dependebant *in feudum*) ex nunc in antea ipsius domini regis *homo & uasallus* esse de cetero & censei. Ipse etiam dominus rex *Es uasallus subiectioni meae* in hac parte uolens occurrere generose, mihi *bona praenotata cum iudiciis, feodis, libertatibus, iuribus & pertinentiis suis* uniuersis,

oppidum &
iudicium,
bona hereditaria,

resignat

ab eoque
illa

recepit in
feudum,
uolens homo
& uasallus
regis,

uersis,

uerfis, quibus ego illa tenui & mei praedecessores bona eadem tenuerunt, in *hereditarium feudum*, suo, heredum ac successorum suorum Boemiae regum nomine, iterato *contulit & donauit*, per me & heredes meos tenenda, habenda & perpetuo possidenda pacifice & quiete taliter, ut, si ego absque *filiis legitimis*, quod absit! decessero, ex tunc *filiae meae*, si quas, nutu dei habuero, bona praefata omnia, ut, praedicitur, hereditarie habere & possidere debeant uere & *titulo feodali*. Ex dono *suae gratiae specialis* decreuit etiam serenitas *regalis* mihi gratiam facere singularem, uidelicet; ut, si bona eadem cuipiam seu quibuspiam in posterum uendidero, donauero, permutauero seu in uita uel in morte legauero aut per alium modum quemcunque in alium uel alios eadem bona transtulero; quod tunc ille uel illi, ad quem uel ad quos bona supradicta peruenerint, illa eo iure, quo ego tenui, tenere & possidere debeant; saluo semper *iure feudi* in bonis eisdem domino meo, regi praedicto, heredibus & successoribus suis praelibatis ex nunc & in antea competente. Sub harum, quas meo & nobilium uirorum, dominorum TROST WINCKLER, fratris mei, Nicolai de VALLE, Petri PLICK, nec non ciuitatis *Cubitenfis* sigillis procurauimus sigillari, testimonio literarum. DATVM Pragae, anno domini MCCCXXXIX. in octaua festiuitatis corporis Christi. Et nos Trost WINCKLER, Nicolaus de Valle, Petrus Plick nec non iudex & iurati *Cubitenfis* ciuitatis praenotati, ad instantias & preces domini Nicolai Winckler antedicti in testimonium omnium praemissorum &c. Datum loco, die & anno praenotatis.

sed tamen
sub indola
feudi hereditarii &
foeminae

ac alienabilis

Sigillo

Datum
1339o

DIPLOMA XXI.

Oblatio feudi pro pecunia, a nouo domino soluta nouo uafallo cccc LIV.

KEMNATER
regi B. pro
LX. gr. se
ptimanalibus
pecuniae,
Wochen-
geld,

in feudum
offert

Sulzbach.

Datum
1354.

Ego Conradus, dictus KEMNATER, notum facio uniuersis, praesentes literas inspecturis: quia serenissimus princeps & dominus, dominus CAROLVS, Romanorum & BOEMIAE rex, in eius dominus generosus, mihi *quadringenta sexagenas grossorum denariorum Pragensium de septimawali sua pecunia* in montibus *Cutnis* super festo pentecostes, proxime nunc uenturo, tollendas per suas patentes literas deputauit; ego domino meo, regi praedicto uiceuersa promitto pro me, heredibus & successoribus meis firmiter & sincere, quod, cum easdem 400. sexagenas de praedicta *septimawali pecunia domini mei regis plene percepero*, ipsas cum augmento siue additamento pecuniae meae *propriae ducentarum* quinquaginta decem & septem sexagenarum, eiusdem numeri & monetae in emtionem bonorum siue reddituum in districtu & dominio *Sulzbach* sitorum conuertam, eademque bona & redditus, meo, heredum & successorum meorum nomine, ab ipso domino meo rege praedicto suscipiam & suscipere tenebor, tenenda a saepe dicto domino rege, heredibus & successoribus suis & a *corona* regni Boemiae in perpetuum iure & *titulo feodali*. In cuius rei testimonium &c. Datum *Franckfurt* anno MCCC LIV. feria ante festum purificationis beatae uirginis proxima.

DIPLOMA XXII.

Promissio fidelitatis ligiae a Camera-
rio

rio regni Boemiae aduersus quem-
cunque hostem regis Boemiae c10
ccc xv.

Ego Petrus de ROSEMBERGK, summus regni Petrus de
Boemiae *camerarius* ad uniuersorum noti- ROSENBERG
tiam tenore praesentium cupio peruenire: quod ^{1315.}
serenissimo domino meo, domino IOANNI, BOE- camerarius
MIAE & POLONIAE *regi illustri ac comiti Lucem-* Boemiae
burgensi, uice & nomine praestiti iuramenti! cor- B. regi
porali fide promisi & promitto *adhaerere, adstare* iurat fide-
& sibi *seruire* totis uiribus meis & toto posse *tatem &*
meo, quod habeo & habere potero, tanquam *seruitia*
meo uero, legitimo & *naturali domino*, contra
omnem hominem *nullo excepto*, uiriliter, fide- *aduersus*
liter & constanter quotienscunque & qualiter per *quemcum-*
ipsum uel ex parte sui fuero *requisitus*; nec, ad *que,*
alicuius consilium uel suggestum, ab ipsius do-
mini mei regis fidelitate ac seruitiis, uerbo uel
facto, publice uel occulte, toto uitae meae tem-
pore ex aliqua occasione uel casu *resiliam* uel *nullo exce-*
recedam. Sed quia cum quibusdam *amicis meis,* *pio.*
uel de ferendo inter nos mutuo subsidio uel iu-
uando nos vicissim contra *omnem hominem* me
firmaui, promitto modo, quo supra: quod si e-
osdem contra dominum meum regem praedi-
ctum *rebellionis calcaneum* erigere contingeret &
ipsi forsitan spiritu seducti impudentiae, praefa-
to meo domino *regi* obedire renuerent & ser-
uire: tunc, *gratiae domini mei regis* memor! non
obstante compromissione illiusmodi inita, ut
praemittitur, cum iisdem ipsum dominum me-
um regem iuuabo & sibi *adhaerere & assistere*
uolo & promitto, quemadmodum superius ex-
primitur, contra ipsos. In cuius rei &c. DA-

Datum TVM Pragae, VII. kalendas Decembris, anno domini MCCCXV.

DIPLOMA XXIII.

Oblatio plurium locorum in feudum Regi B. facta, ritu cessionis & acceptionis a nouo domino atque redditionis ac susceptionis in feudum a nouo uasallo. Saluo iure dotalitii uxoris c10cccxxvii.

OTTONS de
LOBDEVRCH
de BORGOW

1327.

Regi
Boemiae

&

Poloniae
de bonis
pluribus

Nos Otto senior & Otto iunior, fratres de LOBDEVRCH, dicti de BORGOW, recognoscimus tenore praesentium & fatemur: nos magnifici principis domini Iohannis, regis Boemiae & Poloniae ac comitum Luxemburgensium, matura deliberatione super eo praehabita, de bonis nostris infra scriptis, uidelicet antiquo & nouo Seberg & ciuitate nostra Belina cum castro ibidem & omnibus bonis & hominibus, ad ipsa uel ad ipsam spectantibus, munitioibus, uillis, homagiis, allodiis, agris, cultis & incultis, siluis, rubetis, pratis, pascuis, piscinis, piscationibus, uenationibus, aquis, molendinis, censibus, redditibus, fructibus, honore, dominio, iure patronatus ecclesiarum cum omnibus aliis iuribus & pertinentiis suis, in quibuscunque nunc uel in futurum rebus consistant, factos esse feudales & uasallos & eorum resignatione in suis sponte facta manibus, ea ab ipso, pro nobis, heredibus & successoribus nostris, huiusmodi bonorum nostrorum dominis seu possessoribus in feudum recepisse, si bique fidelitatis ac homagii seruandum perpetuo iuramentum corporaliter praestitisse, promittentes, sub eodem praestito iuramento, quod ipsi domi-

domino nostro regi suisque heredibus & successoribus *Boemiae regibus* tanquam uero domino seu ueris dominis nostris nos heredes ac successores nostri, quicumque praedictorum bonorum domini seu possessores fuerint, uelut eorum uassalli & *feodales* cum omni fidei constantia & debita *promptitudine* semper in antea *intendemus*; *Vxoribus* eo saluo, quod *uxoribus* nostris *legitimis* duo mil- ^{prospectum} *lia marcarum* grossorum denariorum *Pragensium* ^{de dotalitio.} & nihil amplius, *sexaginta quatuor grossos* pro ^{Pro marca} *marca* qualibet computando, in supradictis seu omnibus aliis bonis nostris, castris & ciuitatibus duntaxat exceptis possimus *dotalitii* nomine uel *donationis propter nuptias* assignare, quae quidem bona pertineant ad heredem uel heredes nostros utriusque *sexus*, ita quod si *filium* uel *filios* non habuerimus; ex tunc *filia* uel *filiae* nostrae legit- ^{Et hereditas} *mae* in huiusmodi bonis nostris succedere uale- ^{te filiarum.} ant pleno iure in praefata summa *pecuniae* exsoluta ad eum uel eos, seu etiam eam uel eas de nouo reuertentur possidenda semper per ipsum uel ipsos, ipsam uel ipsas a domino nostro rege, heredibus & successoribus suis memoratis *titulo feudali*. In quorum omnium &c. DATVM *Pragae* ^{Datum} anno domini M CCC XXVII. septimo idus Iunii. ^{1327.}

DIPLOMA XXIV.

Litterae INAUGURATIONIS Friderici Burgrauii NORIBERGENSIS, ab ALBERTO I. Caesare CIO CCC.

ALBERTVS *Dei gratia* ROMANORVM *Rex semper* ^{ALBERTVS I.} *Augustus*, Vniuersis praesentem litteram in- ^{imperator} specturis salutem & credere subnotatis. Regal- ^{an. 1300.} *is praecminentiae* requirit honestas, ut singulos

Fridericum

Noriber-
gensem

*Burggrau-
um in au-
guras*

1) *comitia*

2) *castro*

3) *custodia*

4) *iudicio*

prouinciali,

5) *iudicio in*
urbe

6) *sportulis*

7) *censu.*

8) *telonio.*

& uniuersos nobis deuote & fideliter famulantes dignis debeamus praemiorum retributionibus praeuenire, ut spe remunerationis ceteri ad nostra & Imperii obsequia confidentius animentur. Notum igitur esse uolumus & praesentibus publice protestamur, quod nos aduertentes deuotionem & fidelitatem dilecti nobis FRIDERICI *Burggrauiae de NVRENBERG* uniuersa bona infra scripta; uidelicet *COMITIAM Burggrauii in Nurnberg*; CASTRUM quod tenet ibidem, CVSTODIAM PORTAE sitae prope idem castrum, IVDICIVM PROVINCIALE in *Nurnberg*, cui etiam VICE IMPERATORIS omne Iudicium iudicans praesidebit, *officialis* etiam eiusdem *Burggrauii*, una cum *Sculteto nostro* in ciuitate *Nurnberg* iudicio praesidebit & quicquid *emolumenti* de ipso iudicio, uel per *homicidium* uel quemcunque casum alium peruenerit, idem *officialis duas partes* eiusdem lucri per se tollit dictoque *Burgrauius* quaeque *fabrica* in *Nurinberg* soluet *unum solidum* annuatim; Censum quoque tollet de omnibus *areis* ab *altera parte pontis*, & de quolibet tempore *mesfis* unum *messorem*, *tertiam terram*, *tertiam arborem* de *foresto* ac omnia ligna iacentia in eodem, officium *FORESTI* ab ista parte pontis cum suis attinentiis; Villam *Werde*, Villam *Puch*, oppidum *Schwand*, Castrum *Crusen*, aduocatiam *Coenobii in Steina*, Redditus decem librarum denariorum de officio *Sculteti* in *Nurinberg*, *decem libras* de *telonio* ibidem cum reliquis *feudis*, quae idem & sui progenitores a nostris antecessoribus habuisse dignoscuntur: *titulo* *FEVDALI* in feudum duximus concedenda. Ad maiorem itaque obseruantiam praemissorum, & roboris firmitatem, scripta praesentia nostri *SIGILLI* caractere iussumus roborare.

DATVM

DATVM apud *Argentınam*, Idus Maii, Indictione XIII. Anno Domini M CCC. Regi uero nostro Anno II. Datum
1300.

DIPLOMA XXV.

Priuilegia, quibus *Friburg* ciuitatem muniuit BOLCO, dux FVRSTENBERGENSIS & SCHWEIDNIZENSIS CIO CCC XXXVII.

IN Nomine Domini Amen. Nos BOLCO *Dei gratia Dux Silesiae, Dominus de FVRSTENBERG & in SCHWEIDNITZ.* Ad uniuersorum praesentium & futurorum notitiam volumus deuenire: Quod donamus & conferimus nostrae Ciuitati *Friburg* omnia iura & consuetudines habitas ex antiquo more IURIS FRANCONIAE & TEUTONICALIS: Primo & principaliter, quod ipsa Ciuitas *Friburg* habere debeat omnia iura ciuilia plenarie & perfecte, usque ad Gades & Grenicias Villae *Gunzendorff*, & usque in medium Villae *Polznitz*, ueluti aliae Ciuitates, sitae in nostro Ducatu, habeant, in eorum metis, *Gadibus & Greniciis*, ita, quod omnes eius incolae *ciuilia iura* habentes, *pannos & Stamina* non falsificata, cuiuscunque ualoris & coloris fuerint, licite possint uendere & incidere per *ulnas*, ulnatim uel integre. Extranei autem *forum* ibi quaerentes, debent adducere *Stamina* qualiacunque & uendere sine *incissura*, uti fecerunt ab antiquo. Item conferimus, quod hae Villae, uidelicet quod una pars *Cirlae* sita ex ista parte aquae uersus Ciuitatem *Friburg*, tota Villa *Polznitz*, tota Villa *Adlingsbach*, tota Villa *Saltzborn*, tota Villa *Sibotendorff*, tota Villa *Libichae*, & tota Villa *Cunzendorff*, omni iure in dictam Ciuitatem debeant pertinere, sicuti antiquitus pertinebant & quod

BOLCO D.
Fursten-
berg &
Schweid-
nitz,

Friburgum
iuris

1] Franco-
niae
2] Teutoni-
calis,

in grenzen,
habeat ius,

pannos
&
stamina
uendere per
ulnas.

Extranei im-
gantzen.

in eisdem uillis & etiam aliis a dicta Ciuitate infra *milliare circumferentialiter situatis* non debeat haberi *taberna* aliqua, nec aliquis *operarius*, noticius ciuitati, sicuti: *Pistores, Sutores, Carnifices, Sartores & Fabri* & praecipue in *Cirila*, ubi *taberna* ab antiquo habita quatuor *macellis* est exempta. Donamus etiam praefatae Ciuitati liberum officium, quod *Bierschrott Amacht* dicitur, & unum *rubum* liberum in omnibus metis *Gadibus & Greniciis*, sicut iacet & iacuit ab antiquo, ad usus proprios, sicut placet, conuertendo, eorumque pecora in dictum *rubum* pellendo, sine impedimento. Et quod *grex* pecudum & pecorum eorum licite possit pelli pro querendis pascuis super agros *Polsnicensium* uersus Castram *Furstenberg* usque ad ipsum Castrum & metas eiusdem Ciuitatis. Damus etiam & conferimus, quod *Lapididina* *lapidida* habens montem circa *Saltzborn*, in quo molares franguntur, debeat morari inibi iure ciuili, & depositionem, quae *Muhlstein Niederlage* dicitur, ibi habere debeat, uti fuit ab antiquo. Donamus etiam, quod nullus in eadem ciuitate iura ciuilia habentium debeat citari ad aliquod *iudicium Curiae*, nisi se traxerit, sicut iuris est, nostro in Ducatu. Et quod quiuis Ciuis, Scultetus, Rusticus, uel quicumque in eandem ueniens Ciuitatem unicuique de obiectis coram iudice debeat respondere: Nec non quod stratam & uiam nullus marcatorum, negotiatorum & Vectorum debeat pergere uel ambulare, sed transciuitatem supradictam. Insuper damus & promittimus dictae Ciuitati, quod ipsam per nos aut per nostros successores nolimus alicui *tradere obligando* uel uendendo, uel per alium modum quemcunque, alienando ad manus alienas, de quo possit uili-

Cum iure
prohibendi
tabernam
infra milli-
are
& opifices.

Cereuisario
commercio,

Pascua.

Lapididina.

& lapidie
molaris
stapua.

Aduersus
aliena tri-
bunalia.

De non ali-
enando ciui-
tatem,

uiliipendi, aut aliquo modo peiorari. Super quo
 presentes nostro SIGILLO *maiori* fecimus roborari.
 Actum & datum *Landeshutt* feria tertia post lae-
 tare Anno Domini M CCC XXXVII. Praesen-
 tibus fidelibus nostris Dominis Joh. de *Cirna*, no-
 stro Iudice Curiae, Conrado de *Reibnitz*, Con-
 rado de *Cirna*, Ottone de *Ronau*, militibus,
 Heinrico de *Iemniz*, Ioh. Aduocato in *Landes-
 butt* & Thammone de *Schellendorff*, nostro Proto-
 notario, qui praesentia habuit a nobis in com-
 misso,

Actum
 1337.
Testes.

DIPLOMA XXVI.

Carolus IV. an. 1347. confirmat ordini
 sacrae militiae *Teutonicae* priuilegia,
 data a Friderico II. imperatore c10
 CCXXI.

CAROLVS *Dei gratia Romanorum Rex semper* CAROLVS IV.
Augustus & BOEMIAE Rex &c. Ad perpe- IMPERATOR
 tuam rei memoriam: Cum conditiones perso- 1347.
 narum & hominum nostrae mentis oculis intue-
 mur & sollicita meditatione pensamus, id no-
 strae considerationi necessitate occurrit, quod hi
 prae caeteris sint uberioris gratiae munere pro-
 sequendi, qui blandimenta, commoda & hono-
 res huius Seculi respicientes, deuote se Dei ser-
 titiis dedicauerunt. Sane ad *nostrae Maiestatis* *confirmat*
 accedentes praesentiam, Venerabiles Walframus *in gratiam*
 de NELLENBURG, Praeceptor Alamaeniae & Ber- *principum*
 tholdus *Burgmauius* de NVRENBURG, *Prouincia-*
lis Franconiae, fratres *Hospitalis Sanctae Mariae*
Ierosolimitanae Domus *Teutonicae* exhibuerunt
 nobis quoddam priuilegium diuae memoriae FRI-
 DERICI *Secundi Romanorum* Imperatoris praede- *priuilegia*
 cesso-

cessoris nostri, culmini nostro humiliter supplicantes, quatenus idem priuilegium de *uerbo ad uerbum approbare*, ratificare & confirmare de benignitate Regia dignaremur, cuius quidem priuilegii per omnia dignoscitur esse tenor talis: *In nomine Sancte & indiuiduae Trinitatis Amen.*

FRIDERICI II.
1221.

FRIDERICVS II. *diuina fauente clementia ROMANORVM Imperator, semper Augustus, & Rex SICILIAE &c.* Inter alia pietatis opera, quibus Imperialis dignitas uberius exornatur, liberalitas obtinet Principatum, illa praecipue, quae ad utilitatem & commodum locorum *Venerabilium* exercetur.

quo
in fauorem
piae causae

Nam si a terreno Principe particula datur illius interuentu, qui affluenter tribuit uniuersa, quod dat, ad eum cum foenore multo reuertitur, maxime cum per hoc uidetur, quod pro terrenis aeterna prouida meditatione mereatur. Eapropter notum facimus *uniuersis Imperii fidelibus*, tam praesentibus, quam futuris, quod nos meditatione piissima attendentes, qualiter *Sacra domus*

& ordinis
equestris
sacrae militiae
Teutonicae,

HOSPITALIS Sanctae Mariae TEUTONICORVM in Ierusalem a praedecessoribus nostris pietatis intuitu propagata in multiplices fructus prodiit fide dignos, & a diuo quondam Imperatore HENRICO inclytae recordationis *Patre nostro rebus ac libertatibus praemunita* & incrementum suscepit spiritualiter, & temporaliter Dn. famulando, & ad nostram *Magnificentiam fratrum dedicatorum* ibidem

ad diuina seruitia cum fide deuotio semper creuit, nec non celebrem uitam & honestae religionis cultum, quibus dilectus nobis in Domino frater HERMANNVS MAGISTER DOMVS HOSPITALIS eiusdem & fratres sui clarere noscuntur, labores etiam & sudores assiduos, quos pro fide Christianorum & gloria sustinent, incessanter aeternae

retri-

retributionis intuitu, & pro remedio animarum progenitorum nostrorum, memoriae recolendae, & pro nostrae salutis & gloriae incremento, temporum fauori & profectui intendentes, eandem *Sacram domum* & ab ipsa quoslibet deriuatos Fratres & Confratres ipsorum, cum omnibus bonis stabilibus & mobilibus, quae per totum Imperium nostrum rationabiliter possident in praesenti, & quae in antea, dante Domino, iusto titulo poterunt adipisci: Nec non *subditos* eorum, eiusdem legationem atque negotia exercentes, sub *speciali protectione ac defensione nostra* recipimus & eidem domui perpetuo confirmamus omnia priuilegia & scripta quaelibet, tam a parentibus nostris, quam a nobis sibi pia liberalitate concessa. Nec non etiam *Castra, Casalia, homines & possessiones*, quae donatione Regum, concessione Principum & oblatione fidelium, siue quolibet alio iusto titulo est adepti, uel in futurum poterit adipisci: Eximentes ipsas ab omni datione, *collecta* seu *exactione*, ab omni *angaria* & ab omni onere cuiuslibet seruitutis; concedimus etiam eidem *Sacrae domui de munificencia liberali, libertatem aquarum, herbarum & lignorum*, utique per proprias Imperii nostri terras, ad suarum domorum usum & utilitatem & ut de ipsis per totum imperium nihil ratione *portatici, plateatici, falangatici, ripatici, Theolonei*, uel alicuius alterius *exactionis* & iure *consuetudinis* seu *statuti*, in terra uel mari, siue *fluminibus* soluere teneatur, seu etiam aliis aquis: firmiter statuentes, ne quis fratres praedictos de *tenimentis & possessionibus Hospitalis* eiusdem siue Iudicio & Iustitia praesumat aliquatenus *dissazire*. De abundantiori quoque gratia nostra eidem domui & fra-

quam recipit in protectionem singularem,

firmat omnes donationes ei factas.

Immunitate addita a collectis; uectigalibus

In tenementis & possessionibus.

*Iura acqui-
randa feuda
S. R. I. sine
consensu
imperatoris.*

*Aurea bul-
la.*

Testes.

*Acta
1221.*

*Datum co-
dem tempo-
re.*

& fratribus suis concedimus & perpetuo confir-
mamus, ut, quicumque aliquid de bonis imperii
nomine feudi tenet, possidet licenter & libere,
tanquam proprium conferre ualeat eidem *domui
Hospitali*. Statuimus igitur & autoritate prae-
sentis Prinilegii praecipimus firmiter uniuersis,
ne aliquis memoratam domum & fratres ipsius
super praedictis omnibus aliquatenus *molestare*
praesumat; Quod qui praesumserit, in suae te-
meritatis uindictam *centum libras auri puri com-
ponat*; Medietatem Camerae nostrae, & alteram
medietatem passis iniuriam persoluendam. Ad
cuius rei certam euentiam & perpetuam firmi-
tatem praesens priuilegium fieri & *bulia aurea*
Typario nostrae Maiestatis impressa iussimus com-
muniri. Huius rei *Testes* sunt Vlricus *Patzuiensis*
Episcopus, Albertus *Tridentinus* Electus Ludouic-
us Dux *Bauariae*, Comes Palatinus *Rheni*, Her-
mannus Marchio de *Hohenburg*, Reinaldus Dux
Spolei, Fridericus Comes de *Brenen*, Comes E-
uerhardus de *Helffenstein*, Bertholdus Comes de
Sancto monte, Comes Ernestus de *Welfecke*, Co-
mes Conradus de *Werdecke*, Anselmus de *Iustin-
gen*, Imperialis Aulae *Marschalcus*, Bertholdus de
Aleuel, Conradus de *Wobre*, *Berde*, *Wagen*,
Sibertus de *Vlmiae*, Hertwicus *Magister Co-
quinae*, Cunstingus *Marschalcus* & alii quamplu-
res. ACTA sunt haec anno Dominicae incarna-
tionis *Millesimo Ducentesimo uigesimo primo*,
mense Aprili, Indictione nona, Imperante Do-
mino nostro *Friderico secundo* Dei gratia Inuictis-
simo Romanorum Imperatore semper Augusto,
& Rege Siciliae. Anno Romani Imperii eius
primo, Regni uero Siciliae uicesimo tertio, fe-
liciter Amen. DATVM Tarenti Anno, mense,
indi-

indictione praescriptis. Nos considerantes *Ipse confir-*
 cerae deuotionis feruorem & purae fidei immo- *matio Ga-*
 tam constantiam, quam tam *Praeceptor & Pro-*
uincialis praedicti, & praedecefforem eorum, *rolina.*
 quam Ordo ipse domus Teutonicae ad Sacrum
 Romanum Imperium semper gessisse & gerere,
 feruenti desiderio dignoscuntur: Supplicationi-
 bus quoque *Praeceptoris & prouincialis* praedi-
 ctorum fauorabiliter annuentes, dicti *Friderici*
 Imperatoris praefatum priuilegium, prout de
 uerbo ad uerbum praesentibus est insertum, praedictis fratribus, ac ipsi domui Theutonicae, ac
 uniuerfis & singulis eorum confratribus, aut
 confraternitatem cum eis habentibus, nec non
 uniuerfa & singula *Priuilegia, iura, libertates,*
immunitates, largitiones, donationes, concessio-
nes & gratias, bonas insuper consuetudines, quae
a Nobis uel aliis Romanorum Principibus, Regi-
bus seu Imperatoribus praecessoribus nostris, haec-
tenus habuerunt, possederunt uel obtinuerunt, uel
 quae in praesentiarum possident, habent uel ob-
 tinent, aut quibus usi fuerunt, *approbamus, ra-*
tificamus, ac de nostra certa scientia praesentis scri-
pti Patrocinio confirmamus & de nouo concedimus
& innouamus, de NOSTRAE REGIAE PLENITVDINE *Sanctio ad-*
 POTESTATIS. Nulli ergo omnino hominum li- *uersus uio-*
 ceat hanc nostrae approbationis, ratificationis, *latores.*
 confirmationis ac de nouo concessionis pa-
 ginam infringere, aut ei ausu temerario con-
 traire; contrarium facientes, grauem nostrae
 Maiestatis indignationem & poenam *centum li-*
 brarum *auri puri*, quarum medietatem fisco no-
 stro, reliquam uero medietatem passis iniuriam
 applicari uolumus, se nouerint incurfuros. In
 cuius rei *Testimonium* praesentes scribi & *Sigillo* *Sigillum*
Maie- *maiestatis.*

Datum *Maieſtatis* noſtræ iuſſimus communiri. DATVM
 1347. *in Nuringberg* 14. Calend. Decembris Anno Do-
 mini M CCC XLVII indiſtione quadrageſima
 quinta. Regnorum noſtrorum Anno ſecundo.
 Et Ego Nicolaus Decanus *Olomaten*, Aulae Re-
 giae *Cancellarius*, uice & nomine Reuerendi
 Principis Domini *Gerlaci* Archiepiſcopi *Mogun-*
tinenſis, Sacri Imperii per Germaniam Archican-
 cellarii, recognoui.

DIPLOMA XXVII.

BOESLAUS, BOEMIAE dux, in ſalutem
 animae ſuae & parentum ſuorum
 monaſterio BREUNOVIENSI donat
 bona infra ſcripta D CCC XCIII.

IN nomine Domini Amen. BOESLAUS, *Dei*
gratia Dux BOEMIAE, &c. Notum ſit om-
 nibus & uniuerſis, praesentibus, quam futu-
 ris; quod ego diuina *inſpiratione* inſtructus, pro
 ſalute animae meae, parentumque meorum,
 Breunouienſi Monasterio, a me & a Venerabili
 Patre domino Adalberto episcopo PRAGENSI, ex
 praeepto domini Ioannis Papae laudabiliter con-
 ſtructo, ad ſuſtentationem ibidem monachorum
 Deo ſeruientium, contuli uillam, *Brzeunio-ua*
 nomine, ante ipſum monaſterium, cum omni
 familia & terra ſufficienti, ad montem incultum,
 ad meridiem tendentem, a biuio quodam, in quo
 praeceduntur molares, *Schrenouice* dicto, per di-
 rectum uſque ad *Leſce*, & a *Leſce* uſque ad ſa-
 xum, quod poſitum in uia, per quam uenitur ad
 ciuitatem *Pragam*: uillam etiam, quae *Veſla-*
bin dicitur, cum omni familia ad uineas exco-
 lendas, terramque ſufficientem, cum uilla adia-
 cente, *Stachou* nomine; & montem alium incultum

BOESLAUS
 D. BOEMIAE,

in ſalutem
 animae ſuae

& paren-
 tum, donat
 monaſterio

Breunouien-
 ſi, a ſe
 condito,

uillas
 Brzeunio-
 uam

cum famili-
 is & terris,

Veſla-

Stachou,

tum

tum a uilla *Trzeffowic* tendentem ad uillam *Lubocz* cum *sylua* adiacente *Maleiow* nomine: uillam quoque *Rufen* nomine, cum campis & pratis ad ipsam *pertinentibus*, & in uilla *Coromirtwicz* tres *animatores* cum terra sufficienti; in ciuitate quoque *Pragensi* *decimum forum*, & *decimum denarium* de iudicio, *decimum hominem captiuum*, & *triginta animatores* eorumque posteritatem, cum *triginta areis* ad diuersas officinas dispositis: *duo molendina*, sub ipso castro *Praga*, & de ipso flumine *Vultaua*, ad tria obstacula molendinorum, in eodem loco: uillam quoque *Slauranem* nomine, cum hospitibus & ecclesia, ad quam de curia mea, *Radocin*, *decimam de omni prouentu* disposui: *piscatores* cum ipsa uilla *Scobowicz*, cuius termini sunt *Kmaloua* hora, & duo riuuli *Dubna* & *Sala* cum flumine *Vultaua*: & altera parte fluminis eiusdem a *Bacuiice* usque *Cresuina* & usque ad viam, quæ dicitur *Slupczice*. *Decimam* quoque de omni agricultura de *Porzeczce* & de omnibus agris, qui pertinent ad *Ribnik* & mansum in littore fluminis *Vultauæ* ad horreum construendum & obstaculum in eodem loco, ad molendina aedificanda; *Lubcziczich* *syluam* cum *piscatoribus* ac terram sufficientem cum flumine, a loco, qui dicitur *Strabel*, usque ad *Poduidice*. Item uillam *Oipernich* nomine & aliam *Bunczicze* cum omnibus suis attinentiis. In *Curimensi* uero prouincia duas uillas, unam *Trzebossouicz* prope *Saczka*, cum agris, pratis & paludibus, & aliam *Mraczenice* cum terra sufficienti intra *syluam* & extra per circuitum, *Crech* cum prato, in *Choczibus* ecclesiam cum terra sufficienti & monte *Ostrov* nuncupato. Insuper in *Lithomerziensi* prouincia obtuli uillam *Horidel* di-

cum uineis,
syluis,
iuribus;
Rufen cum
pertinentiis

pecuniis,

captiuus, 2-
nimatori-
bus, areis
officinali-
bus; 2. mo-
lendinis.

Slauranen;
cum omni-
bus prouen-
tibus, pesca-
toribus.

Scobowicz
cum
agris,
mansis,
syluis &
reliquis uil-
lis.

etiam cum hospitibus & sylua adiacente, cum paludibus & flumine *Ogra* usque ad *Albiam*, & uillam *Vlenzich* cum suis attinentiis. Praeterea statui, ut singulis annis in dedicatione ecclesiae supra nominatae *uillicus Pragensis*, quisquis fuerit, 300. denarios persoluat, lapidem cerae ad luminaria eidem ecclesiae, tres urnas mellis, triginta caeseos & decem panes: *uillicus autem Pilsniensis* prouinciae in *Paschate* 300. nummos persoluat, in Pentecostes die 300. in festo sancti Michaelis 300. in natiuitate domini trecentos. Constitui etiam & ordinaui, ut in omnibus teloniis per *Boemiam* constitutis fructus decimae septimanae cedat ad usum *Brzeunouienſi* ecclesiae, uidelicet *Domazelicych*, *Cralupich*, *Na Chlmucy*, *Na Sternicy*, *Lithomeriych*, *Na Austii* super *Albiam*: super haec apposui *decimum forum*, decimum denarium ex omni iudicio in his ciuitatibus, scilicet *na Slanem*, in *Plzen*, *Lithomerzicych*, *Chrudini*: placuit etiam & coram NOBILIBVS TERRAE firmiter decreui, ut omnes homines *Breunouienſis* ecclesiae, ab omni prouinciali iure seu lege liberi atque exempti permaneant, non ad eos pertineat oppida aedificare, non pontes renouare, non alius cuius potentis personae iudicio, pro qualicunq; causa, nisi coram suo Abbate astare, & omne iudicium quaerere: nec ipsi cogantur uenatores uel aliquos nobiles terrae hospitio recipere, nisi hoc fiat de bona ipsorum uoluntate. Reliquum similiter constitui & concessi, ut quicquid homines *Breunouienſis* monasterii per aquas totius *Boemiae*, per uias ad usum monasterii duxerint, ab omni iure & debito telenario sint totaliter exempti, nihil omnino cuiquam persoluentes: hanc siquidem libertatem ad petitionem honorabilis

Legatis in super:

300. denariis;

lapide cerae;

3. urnis mellis;

30. caeseis;

10. panibus;

a uillico Pra-

gensis pra-

standis, &

300 nummis

a uillico Pils-

nienſi singu-

lar terminis

exsoluendis.

& concessis

iuribus aliis

compluri-

bis,

praecipue:

1) ne uillas

praestent

operas pu-

blicas;

2) in iudici-

um nullius

strabantur

nisi abbatis;

3) ad rece-

ptionem ue-

natorum non

teneantur;

4) immunes

sint a uesti-

galibus, ce-

t erisque.

bilis uiri, domini *Adalberti*, episcopi Monasterio *Breunouensi* perpetuo concessam ac in scripto reductam, SIGILLI mei appensione communiui & *confirmauit* confirmatamque super aram sancti Benedicti, abbati, manibus meis posui, rogans, ut omnes *ablatores* seu *inuasores* huius privilegii, ipse dominus episcopus *excommunicaret*, quod facere non obmisit. DATVM per mani domini Christiani *fratris*, illustris, ducis Boleslai: anno gratiae D CCCCXCIII. in ipsa die dedicationis monasterii supra scripti.

Sigilli appensione contra inuasores, sub poena excommunicationis.
Datum 993.

DIPLOMA XXVIII.

Fundatio & extractio ecclesiae maioris *S. Adalberti* in BREVNIOU, a duce BOEMIAE, BRETISLAO, facta. CIO XLV.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen. Notum sit omnibus Christianae fidei cultoribus, quod ego BRETISLAVS, Dei gratia dux Bohemorum, maiorem ecclesiam in BREVNIOU in honorem *S. Adalberti*, Bohemicae gentis *apostoli*, ob aeternum remedium animae meae parentumque meorum, domino cooperante construxi, & eidem nomine dotis has uillas cum hominibus & earum pertinentiis dedi donauit: uidelicet *Smilouice* & in uilla *Idezdaehaueicich* tres homines, *Podmoglech* octo homines, *Rakouicech* octo homines, *Budieiofticich* mediam uillam, *Nikouicich* dimidiam, *Segronicich* dimidiam: quandam etiam in *Zlicina Keien* nomine, cum omni posteritate sua, propter delictum *suspensio* iudicatum, addita terra, quae posteritate suae sufficeret, *seruituti* Ecclesiae *Bracnouensi* mancipatum. Et alium uirum *Loben* in *Krzepenicz* propter *furtiuam uenationem* similiter *paribulo* adiudicatum,

BRETISLAVS
D. Boemiae
1045.
consulturus
animae suae
parentum-
que suorum;
extruxit ec-
clesiam;
extruxit
dotuit
Cum uillis
& homini-
bus, uilla-
rum accesso-
ria.
bominis po-
steritate, su-
spensio iu-
dicati.
uenatio fur-
tiua, quo-
modo puni-
ta?

cum *sex mancipiis* eidem monasterio dedi. Ita,
 ut domino Abbati & fratribus eius, singulis an-
 nis quilibet illorum duodecim *denarios* persol-
 uat & *porcum* tenuem, bene pastum dent, semel
 in anno & pernoctationes & conductum, quoti-
 es expedit, domino *abbati* uel nunciis ipsius. Ob-
 amorem quoque & memoriam *Guntheri* eremi-
 tae, qui me de sacro fonte baptismatis suscepe-
 rat, ipsum in ecclesia *Breunouienfi* sepeliendum,
 contuli eidem ecclesiae *circuitum* meum, in Pra-
 genfi prouincia has uillas cum hominibus & ter-
 ris, syluis & pratis continentem, *Hedehice*, cum
 flumine *Harno* uel *Narno*, & curiam in *Vgez-*
dcy cum suis attinentiis, *Doramzy* & *Galemcis*
 duos homines., *Nezamislíce* & *Canicich* dimidiam
 uillam, *Kraymce* & *Scodru*, *Dwokotloky* & *Suoi-*
bicze, *Schouicze*, cum flumine *Otaua*, cum mo-
 lendinis & pratis, *Pfary* & *Krauoluscze*, *Volo-*
sczouicze & *Stankouice*, *Podmokli* cum telonio in
Brzeznicz: in *Morauia* etiam quandam cellam in
 honorem sanctorum Petri & Pauli aedificatam,
 quam in quodam castro deserto, cui nomen *Rai-*
gard, construxi & eam fere in proxima uilla &
 telonio ibidem in ponte constituto, uillis etiam
 & syluis, fluminibus & pratis circumquaque ad-
 iacentibus sufficienter *dotatam*, ecclesiae *Breuno-*
uienfi & domino *Meinhardo Abbati*, suisque suc-
 cessoribus dedi perpetuo possidendam, cum o-
 mnimoda eiusdem cellae & supra dictarum uil-
 larum hominum libertate, quam *serenissimus pro-*
auus meus BOLESLAUS, quondam dux Bohemiae
 ad petitionem sancti Adalberti, omnibus homi-
 nibus Breunouienfis ecclesiae, per totam Bohe-
 miam liberaliter dedit, sicut in priuilegio ipsius
 uidi contineri, uidelicet, ut omnes homines eccle-

Guntheri,
patris lu-
strici sepul-
ura.

dos ecclesiae

sparsa per
uillas Boe-
miae &
Morauiae.

Abbas eccle-
siae MEIN-
HARDVS.

Proauus
ducis.

cleſiae Breunouiensis, ab omni *provinciali iure*, cuius homi-
 ſeu *lega* liberi ac exempti, permaneant, non ae- ^{nes sine ex-}
 dificent *oppida* nec *pontes* renouent, nullis *poten-* ^{1) iure ſ. le-}
tis aſtent *iudicio*, niſi coram ſuo Abbate, nec re- ^{ge provinci-}
 cipiant *uenatores*, nec aliquos *nobiles terrae* in ^{ali.}
 domos ſuos, niſi uoluntate uelint hoc facere, & ^{2) ab operis}
 quicquid per *aquas* totius Bohemiae ſuae per uias ^{publicis;}
 ad uſum monachorum homines Breunouienses ^{3) iudicio}
 duxerint, ab omni iure telonario ſint totaliter ^{4) ſeruitute}
 exempti, nil omnino ratione cuiusquam benefi- ^{recipiendā}
 cii, perſoluentes. Siquis autem ſucceſſorum uel ^{uenatores;}
 haeredum meorum, contra donationem meam ^{5) ueltigali-}
 auſu temerario contraire praefuſerit, paternam ^{bus; reli-}
 maledictionem pro benedictione recipiat, & ul- ^{quisque.}
 tionem diuinæ ac gehennæ ignibus deputetur. Et ^{Proteſtatio}
 ut mea donatio rata ſit & firma, huic priuilegio ^{ſolemnis;}
 SIGILLVM meum apponi praeecepi, ^{fraudato-}
 raino Seuero, uenerabili epiſcopo *Pragenſi*, qui ^{rem huius}
 deſiderio meo annuens praefentibus *omnibus no-* ^{anathema-}
bilibus Bohemiae donationis meae fraudatores uin- ^{te percus-}
 culo *anatematis* innodauit. *Datum* in urbe *Pra-* ^{ſum iri.}
ga, anno gratiae MXLV. decimo quinto Calen- ^{Datum}
 das Nouembr. 1045.

DIPLOMA XXIX.

Eccleſiae *Breunouiensi* priuilegia elargi-
 tur uaria Papa Ioannes DCCCXCIII.

IOHANNES, *epiſcopus, ſeruus ſeruorum dei &c.* IOANNES
 Cum igitur monaſterium ueſtrum in ducatu ^{Papa R.}
Bohemiae primum, & *nouella* ſit plantatio, ſicut ^{993.}
 a uenerabili fratre noſtro *Adalberto*, *Pragenſi* epi- ^{in honorem}
 ſcopo *fundatore* eiusdem, praefente intelleximus; ^{monaſterii}
 & dignum exiſtat, ut idem monaſterium, quod ^{nouiter}
 per domini miſericordem prouidentiam florere ^{plantati,}
 D 3 coepit,

abbati eiusdem indulget usum chirotecarum cum reliquis schematibus edicitque: ut haec ecclesia caput sit a Pragenfi proxima in Boemia uniuersa.

Abbate mortuo, alium eligendi ius penes totam ecclesiam; sed legitime & communiter electum consecrandi: penes Papam R. Ne quis infringat hanc concessionem, sub poenis aeternis, Benedictum illis, qui praedae decretum sequuntur.

Datum
993

coepit, a sede apostolica honoretur, ipsius fratris nostri *Adalberti, Pragensis* episcopi precibus inclinati, uobis, uti in Christo filiis, abbati & aliis, qui pro tempore monasterio praefuerint, ut *chirotecis, manipulariis, scandaliis, Balteoque* uti possitis, autoritate praesentium indulgemus &, ut ecclesia uestra *dignior* seu maior aliis monasteriis habeatur, decreuimus, ipsam CAPVT esse & MAGISTRAM in correctione, ac *reformatricem regularis* disciplinae, super omnia *claustra* ordinis S. BENEDICTI, posthaec in *Bohemia* construenda, *primumque locum*, post *Pragensem episcopum*, tibi *Anastasio abbati*, tuisque successoribus *canonice* succedentibus, super omnes & in omnibus concedimus habiturum. Post *obitum* uero abbatis, nemo ibidem abbatem instituat, nisi quem ipsa congregatio *communiter* & *concordi assensu* elegerit. Et tunc *Pragensi episcopo*, si Catholicus fuerit, liceat *autoritate nostra* ipsum electum caritatis officio *consecrare*, *Simoniae* scrupulo hinc inde quolibet penitus excluso. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis seu confirmationis *infringere*, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumserit, *indignationem* omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli *Apostolorum* nouerit se incursum atque cum *Iuda*, qui *sensus mendius crepuit*, & cum omnibus reprobis *aeternae damnationi* perpetuo subiaceret. Qui uero custodierint & obseruare uoluerint, quae praemissa & conscripta sunt in praefato priuilegio, a misericordissimo domino deo nostro delictorum suorum ueniam, & uitam consequi mereantur aeternam. Datum & actum *Romae* 2 kalendas Iunii, anno incarnationis DOMINICAE DCCCCXCIII. Pontificatus nostri mense octauo. DI-

DIPLOMA XXX.

BRZECZLAVS, D. *Boemiae* aedificat ecclesiam *Regigradensem* & donat pauperibus, ibidem alendis, terras cum immunitatibus CIO XLIX.

IN nomine sanctae & indiuiduae Trinitatis Amen. BRETISLAI
 BRZECZLAVS dei gratia BOHEMORVM dux, O- D. Bohemia
 mnibus christi fidelibus, tam *moderni* quam *fu-* 1048.
turi temporis, salutem. *Saluator* noster pauper Prooemium
 uenit in mundum, sicut ipse testatur: uulpes fo- a pauper-
 ueas habent & uolucres caeli nidos, filius au- tate, comite
 tem hominis non habet, ubi caput suum reclinet. theologis;
 Cum autem religio christianae salutis, omnipotente deo auxiliante, longe lateque per uniuersum mundum meruit solidari; ex tunc ecclesiae quam sub-
Iesu Christi & patrimonia multiplicari coeperunt, leuarunt
 & incrementa recipere per principes & reges, haellenus
 ac heredum successores: quorum ego *Bretislaus* prin:ipes.
 esse cupiens imitator, pro remedio animae meae, Quorum
 & parentum meorum, ad honorem domini & premens ue-
 sanctorum apostolorum *Petri* & *Pauli*, ecclesiam stigia, Bre-
 in castro REGIGRADENSI *propriis sumtibus* constru- tislaus, D.
 xi, tali scilicet tenore, ut in perpetuum in tem- Boemiae
 poralium ordinatione, quam in omni disciplina monasteri-
 & reuerentia Breunouiensis subiaceat ecclesiae; ad um Regi-
conolationem autem *pauperum fratrum*, deo mi- gradense
 litantium, quos ibidem abbas Breunouiensis ma- construxit
 nere decreuerit, *uillam* REGIGRAD una cum taber- alique pau-
 nis absolute, & forum & telonium in ponte e- peres ex re-
 iusdem uillae, ab omni extranea contradidi ex- ditibus uil-
 actione: *uillam* POPOVICE cum omnibus suis atti- larum, hic
 nentiis similiter large & libere obtuli: terminus enumerata-
 autem syluae, quae ipsi attinet uillae a Bobroua rum.
 deorsum usque ad terminum Blachinae, sic &
 D 4 fluui-

fluuium Zuratha ad eos terminos deriuatum. Dedi etiam uillam OPATOWICE similiter cum pratis & flumine & sylua. Terminus autem huius uillae ad terminos Blachinae & usque ad pontem uillae proximae Vyose nomine protenditur. Ad haec in Brunensi prouincia decimationem frumenti ac decem nummos & uillam Obucherii cum omnibus suis appendiciis, & decimam telonei, quod Brod uulgo appellatur in flumine Olzaua, donauit. Praeterea considerans, non posse sufficere fratribus in Reigrad syluas donatas, ad omnem necessitatem; circuitum Domasoue, larga beneuolentia ipsis contradidi, LX. uendic. Illius autem circuitus a uilla & riuo Bobroua usque ad riuum Biteka & usque ad terminos Luczka. In speciales uero usus fratribus in Breunione uillam Reygradici, simul & tabernarios in Luczka constitui: praedictarum quippe uillarum hominibus eandem pacem & quietem concedo, quam dudum atauus meus Boleslaus ad petitionem S. Adalberti, episcopi Pragensis, Breunouienfi monasterio concessit, uidelicet ut uniuersi homines ad Breunouienfe monasterium per totam Bohemiam & Morauiam pertinentes, ab omni lege prouinciali & omnigeno opere & tributo principum, sint omnino liberi. Et ut haec firmitatem perpetuam obtineant, hanc paginam donationis meae appensione sigilli meae nomine decreui. Acta sunt haec ab incarnatione domini anno c^{ro} XLVIII. Et eodem anno celebrata est gloriosa celebratio oratorii in castro Raygradensi, in honorem sanctorum apostolorum a uenerabili patre nostro Seuerio, Pragensis ecclesiae episcopo, VI. kalendas Decembris, praesente me Bretislao duce eiusdem oratori, constructore, & domino abbate Meyn-

*Immunitas
ab oneribus
& legibus
prouinciali-
bus.*

Sub sigillo

testibus.

hardo

hardo, Breunouienſis coenobii, praefente etiam filio, meo Spitigeno & Stiborio, Caſtellano Praegenſi & Iohanne, iudice totius prouinciae Pſznienſis, & Chunone dapifero, & Maynardo caſtellano Znoimentſi, & praefentibus aliis quam plurimis nobilibus Boemiae & Morauiae. DATVM *Actum & datum 1048. poena illo- rum, qui fecus, ac cautum, faci- entis.*

per manus Hugonis Motarii in caſtro Raygra- denſi, anno ut ſupra. *Contraſtiores* uero huius *priuilegii & inuaſores* praenominatae eccleſiae, cum DATAN & ABIRAN, quos terra uiuos abſorbuit, accipiant portionem.

DIPLOMA XXXI.

OTTOCARVS R. Boemiae monaſterio BREVNOVIENſI circuitum POLICZ do- nat atque immunitatem concedit a contributionibus prouincialibus CC XIII.

OTTOCARVS, qui & PRZEMIS, tertius, dei gratia Bohemorum rex, ſereniſſimi patris mei Vladislai quondam regis Bohemiae, qui magnorum monaſteriorum fundator exitit & pius de- fenſor &c. Considerata quorundam *heremitarum neceſſitate* omnipotenti deo famulantium in loco ſolitario & deſerto, ad *instantiam* uenerabilis uiri Chunonis *abbatis* Breunouienſis eccleſiae, quendam *circuitum* meum, qui POLICZ uulgariter appellatur, cum omnibus ſuis adiacentiis, pratis, campis, plantatis & plantandis, &c. ac partem mediam fluminis nomine Drinik, & hoc a capite ipſius fluii uſque ad fluium Metuge, circuitum dico, tendentem a monte Kutna uſque ad ſpeluncam, quae Koſokates dicitur: ex altera uero parte a capite fluii Strnaua, uſque ad flu-

*donat
Breunouien-
si monaste-
rio,*

*Et uillas a
uiilas.*

*Immunitas
a contribu-
tione pro-
uinciali.*

*iudex com-
petens abbas
loci.*

*solertia mo-
nachorum
in d: bos-
cando &
capellis ibi-
dem stru-
endis
adnuatur ;*

*Ad regulam
uiuatur S.
Bened. &.*

men Bosunou & usque ad montes Stenii, & aliis montibus usque ad locum Preurat dictum, & ab illo loco quantum circumfluit riuulus Stelhuice nomine, usque ad locum, ubi influit Metuge, libere ac perpetualiter *contuli Breunouienfi ecclesiae*, ac supra dicto Chunoui uiro discreto, suisque successoribus hereditario iure in perpetuum possidendum, superaddendo *duas uillas*, uidelicet PROBODOV & MECHVALICHOV cum omnibus earum attinentiis: sane auctoritate regalis maiestatis praedictum circuitum & homines eum inhabitantes eximo & penitus *absoluo* ab omni provinciali *exactione*, ac uillarum & beneficiorum meorum omnimoda uexatione, ac etiam terrae nobilium quolibet grauamine: ita quod nec ipsi heremitae, nec bona eorum nulli *subesse* debent praeterquam nominato *abbati Chunoni* & eius successoribus tam in spiritualibus quam in temporalibus in perpetuum: maxime cum iam de supra memorato claustro quidam monachus diaconus Vitalis nomine cum aliquantis *fratribus* sibi adhaerentibus, ipsum locum *pro posse* suarum uirinum ipsam *syluam extirpando* habitabilem fecit; & ibidem *capellam ligneam* in honorem S. dei genetricis & perpetuae uirginis MARIAE gloriosae construxerit, & ipsam capellam saepe dictus abbas Tuno, per cuius diligentiam & petitiones instantes ipse locus desertus, a me Breunouienfi ecclesiae *libere collocatus* est, competenti ornatu ecclesiastico, ad gloriam beatae Mariae uirginis, decorauit, & eosdem fratres sibi humiliter & deuote obediens in temporalibus procurat sufficienter, uitam monasticam *secundum regulam S. BENEDICTI* plenius informando. Ad huius igitur meae tam salubris donationis perpetuam memoriam

riam obtinendam praesentem paginam feci conscribi, & SIGILLI mei caractere roborari. ACTA sunt haec in castro Praga, in uigilia ascensionis domini, anno incarnationis dominicae CIOCCXIII. in praesentia horum omnium, quorum inferius nomina conscribuntur. *Daniel* sanctae ecclesiae Pragensis episcopus: *Andreas* praepositus eiusdem ecclesiae, *Eppo* canonicus PRAGENSIS, *Slauko* summus camerarius curiae nostrae, *Martinus* pincerna, *Diuis* dapifer, & alii *nobiles*, qui ad hoc testes fuerant conuocati, uidelicet *Bobuslaus* castellanus Pragensis, *Zuest* filius Bohuslai, *Iaros* Bicensis castellanus, *Wilhelmus* castellanus Vissegradensis, *Zbislaus* castellanus de Klaczko, *Rudolff* de Iaronur, *Veykier* & duo filii eiusdem *Martinus* & *Henricus*. Adfuit etiam eodem tempore ad hanc solennem & regalem donationem meam uir illustris dominus *Theobaldus*, filius domini Theobaldi, ut huius donationis meae *testimonium* perhiberet, & alii quam plures, qui non omnes in hac pagina sunt conscripti.

Sub sigillo.
Actum
1213.

testibus
compluribus

DIPLOMA XXXII.

Confirmatio priuilegiorum abbatis
Breunouiensis in REYGRAD, POLICZ &
BRVMOV.

BONIFACIUS, episcopus, seruus seruorum dei, *Papa*, BO-
dilectis filiis, abbati & conuentui monaste- NIFACIUS,
rii BREVNOVIENSIS prope Pragam, ordinis S. Bene-
dicti, salutem & apostoliam benedictionem. Hone-
stis & humilibus supplicium uotis libenter an-
nuimus, illaque fauoribus prosequimur oppor-
tunis. Sane petitio pro parte uestra nuper no-
bis exhibita continebat, quod in *Reygard*, in Po-
litz *Policz*,

in praeposi-
turas:

Reygard;
Policz,

Brumou,

*monasterio
Breunoni-
ensi compe-
tentia, iura
& privile-
gia,*

*autoritate
apostolica,
confirmat.*

*Datum
Romae.*

litz. & BRUMOV Praepositura, alias Prioratus nuncupatae, dicti ordinis Pragensis & Olomucensis dioecesis fuerunt pro tempore existenti pleno iure subiectae; consueueruntque regi & gubernari ac de praesenti *reguntur & gubernantur per monachos* uestri monasterii, quodque abbas dicti uestri monasterii, qui est pro tempore praepositus, & priores praepositarum & prioratum praedictorum ac uicarios, qui pro tempore in praepositis seu prioratibus supra dictis deseruiunt: qui quidem monachi duntaxat dicti monasterii consueuerunt, pro solo nutu & libera uoluntate instituat & destituat, ac instituire ac destituisse consueuerit a tempore, cuius contrarii memoria non existit. Quare pro parte uestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut praemissa autoritate apostolica confirmare de benignitate dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, praemissa *autoritate apostolica*, tenore praesentium *confirmamus* & praesentis scripti patrocinio communimus, &c. *Datum* ROMAE apud sanctum Petrum sexto Idus Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

DIPLOMA XXXIII.

Parochiales in PODSKAL, audita sententia, *recognoscunt* suum *patronum* abbatem Sclauorum CIO D IV.

*Quaestio de
parochiae
in PODSKAL
iure patro-
natus;
quod adiu-
dicatur ab-
bati Sclauo-
rum.*

Dissensio facta est inter *parochiales* sancti Nicolai in *Podskal*. Quidam enim ex his ecclesiae sancti Venceslai in *Zderaz* attinere uolebant; uenerabilis uero pater & dominus Mathias de *Slaua*, abbas *Sclauorum*, ad eam parochiam *ius patronatus* se habere dixit, quod praesentibus *osten-*

ostendit & confirmauit. Dissidentes autem, audita sententia literarum, eam susceperunt & monasterio Slauorum ut attineant *consenserunt*. *Actum* coram reuerendissimo patre & domino, domino *Sydonensi* atque *Bohemorum* episcopo, &c. magistro *Paulo de Zacz*, in spiritualibus administratore, magistro *Iacobo de Paczon*, tunc uniuersitatis rectore, praesentibus caeteris magistris & sacerdotibus. Ex consistorio feria secunda die Simonis & Iudae apostolorum. Anno domini **CIO DIIV.**

Actum
1504.

DIPLOMA XXXIV.

Ordines & praetensus coronae Boemiae candidatus, de turbis in republica & religione uitandis, monentur a papa, **PIO. MCCCCLIX.**

PIVS, episcopus, seruus seruorum dei, dilectis filiis, nobilibus uiris, *Iaanni de Rozmberk, Zdenkoni de Sternberk, Henrico de Michlsperk, Zdenkoni de Hazmburck*, & caeteris Baronibus regni Bohemiae, salutem & apostolicam benedictionem. Venerunt ad nos oratores **GEORGI**, quem *in dominum* uestrum *recognoscitis*, & successiue oratores partium Silesiae, quos libenter uidimus, in his, quae pro parte Georgii & aliorum Baronum, nobis exposuerant, debitam obedientiam nobis & apostolicae sedi reuenter exhibuerunt & inter caetera, defectus & errores quamplures in isto regno uigere declarauerunt, qui ad contemptum diuini cultus & uilipendium fidei catholicae, praepudicium & damnationem animarum tendere uidentur, super quibus praefati oratores a nobis consilium petierunt.

Papae PII, litterae exhortatoriae: ut ordines Boemiae cum suo praetensu candidato in causis, religionem praecipue concernentibus, lite pendente,

tierunt. Eis autem, licet ad omnia plene respon-
 derimus, uoluimus tamen haec pauca ad nobili-
 tates uestras scribere, exhortantes & requirentes,
 ut, pro uestra in deum pietate, pro deuotione &
 reuerentia, quam erga nos & sedem apostolicam
 geritis, uelitis dictum Georgium requirere, ut
 circa ea, quae unionem fidei & augmentum reli-
 gionis nostrae, pacemque & concordiam istius
 regni concernunt, *donec disceptatio & controuer-*
sia, quae in ipso regno Bohemiae suborta est,
 deo dante, per nos, indicto Mantuano, *deter-*
minata & decisa fuerit, quietus & pacificus ma-
 nere uelit. Inter caetera uos, quae honestatem,
 iustitiam & aequitatem sapiunt, opere & uolun-
 tate complectamini, neque quidquam impedi-
 menti, molestiae uel turbationis in ipso regno ac
 dictis partibus Silesiae, suscitare uelitis, nec per-
 mittatis, quantum in uobis est, ab aliis suscitari,
 in quantum gratiam & benedictionem nostram
 & de obedientia commendationem consequi uo-
 bis charum est. Confidimus tamen, quod nobili-
 tates uestrae ita deuote, reuerenter & pruden-
 ter, circa quietem & pacem istius uestri regni se
 habebunt, ut de obedientia uestra merito possi-
 tis apud nos & dictam sedem commendari. Da-
 tum Senis, anno incarnationis dominicae ccccc
 LV. tertio Kalendas Maii, anno pontificatus no-
 stri primo.

*quietos se
 gerant &
 ne poro
 turbas exci-
 tent alii,
 efficiant.*

*Datum
 1459.*

DIPLOMA XXXV.

WENCESLAUS, *imperator*, confert IO-
 ANNI, *nobili* de NOVA DOMO, iustiti-
 ariatum Bechinensem cjo cccc v.

WENCES-

WENCESLAVS dei gratia Romanorum rex
 semper augustus, & Bohemiae rex, no-
 bili *Joanni de Noua domo*, fideli nostro dilecto,
 gratiam regiam & omne bonum &c. Te iusti-
 tiarium seu Poprauconem districtus Bechinensis
 fecimus, constituimus & ordinamus, dantes &
 concedentes tibi auctoritate regia, plenam &
 expressam in facinorosos & delinquentes homi-
 nes exercendi & puniendi potestatem, mandan-
 tes nihilominus tibi praesentibus seriose, qua-
 tenus ad requisitionem caeterorum iustitiariorum
 & Poprauconum regni Bohemiae seu ciuitatum
 ipsius incolarum, quotiens opus fuerit, & te
 duxerint deluper requirendum, ipsis ad concul-
 candam & reprimendam maleficorum, raptorum
 & oppressorum dicti regni Boemiae temeritatem,
 in consueta tua potentia totis uiribus assistere
 debeas. Datum Anno 1401.

WENCE-LA-
 VS, IOAN-
 NEM de NO-
 VADOMO
 in districtu
 BECHINENSIS
 constituit

iustitiarium
 s^u POPRAU-
 CONEM,

Datum
 1405.

DIPLOMA XXXVI.

CAROLVS IV. nobilem ab HAZMBVRG
 de *Poprauconatu* siue iustitiaratu Ly-
 thomiricensi inuestit. CIO CCC XLV.

CAROLVS quartus dei gratia *Romanorum rex*
 semper augustus & *Bohemiae rex* &c. No-
 tum facimus uniuersis, quod de nobilis *Zbin-*
koris Leporis de HAZMBVRK magistri camerae no-
 strae regie, fidelis nostri dilecti, legalitatis indu-
 stria & sincerae fidei constantia praesumentes,
 sibi Poprauconatus officium, in Lythomiricensi
 prouincia, cuius regimini alias laudabiliter praefuit,
 cum omnibus honoribus, titulis, iuri-
 bus, utilitatibus & pertinentiis suis, quibus hu-
 iusmodi officium regi, teneri & haecenus dirigi
 con-

CAROLVS IV
 nobili de
 HAZMBVRG

Popraucon-
 natum LY-
 THOMIRI-
 CENSEM

confert.

confuevit, de noſtræ ceſſitudinis gratia ſpeciali, duximus committendum. Mandamus igitur omnibus fidelibus noſtris, quorum intereſſe poterit in futurum, quatenus ſupradicto Zbin-koni, tanquam poprauconi uero, in omnibus quæ ad dicti poprauconatus ſpectant officium, parere & intendere debeant & ſine difficultate qualibet obedire, ſub poena noſtræ indignationis. Quod ſi quis ſecus attemptare præſumſerit, eam ſe cognoſcat incurſurum, præſentium ſub noſtræ Maieſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ, Anno M CCC XLV.

Sigillo.
Datum
1345.

DIPLOMA XXXVII.

CAROLI IV. recognitio de ſumma
360 groſſ. Pragenſ. *nobili ab HAZM-*
BVRK ex teloneo *Pontenſi* reſtituenda.
CIO CCC LVIII.

Imperator
CAROLVS IV
nobili ab
Hazmburg
CCCLV. groſ-
ſos Pragen-
ſes, percipi-
andos ex te-
loneo Pon-
tenſi aſſi-
grot.
Datum
1359.

CAROLVS quartus diuina fauente clementia Romanarum Imperator &c. Nobili Zbin-koni de Hazmburk ſupremo camerae regiae Ma-giſtro, conſiliario & fideli noſtro dilecto, in mille & trecentis ſexagenis groſſorum Pragenſium, teneri damus, & ex cauſis rationabilibus obligauimus &c. quas quidem pecunias percipiendas & tollendas de teloneo ciuitatis noſtræ potenſis, ex certa ſcientia, & animo deliberato, ipſi, aut eo non exiſtente, ſuis heredibus aſſignamus. Datum Pragæ, anno M CCC LVIII.

DIPLOMA XXXVIII.

Litterae CAROLI IV. ad ciuitatem PON-TENSEM de pecunia præſata, nobilibus ab HAZMBVRG aſſignata.

CAROLVS quartus, dei gratia &c. *Iudici & iuratis* ciuitatis PONTENSIS fidelibus nostris dilectis, gratiam nostram regiam & omne bonum &c. fideles dilecti, uolumus & uestrae fidelitati seriose mandamus, quatenus *nobilibus* Zbinkoni aut filio suo Wilhelmo dictis Leporibus de HAZMBVRG nostris fidelibus, uel cui illi hoc committendum duxerint, teloneum, quod eis solui est solitum & consultum iuxta ipsorum literarum continentiam, integre *persoluat*, nullam in eo commissuri negligentiam, prout nostram diligentis ingratitudinem euitare. **DATVM** *Pragae* die XVI. mensis Martii, regnorum nostrorum anno XXII. imperii XIII. per manus B. de Czastalovicz.

CAROLI IV.
litterae,
quibus iubet
ut ciuitas
Pontensis
nobilibus
ab HAZM-
BURG, ex
teloneo
ibidem,
soluat sum-
mam adfi-
gnatam.

Datum;

DIPLOMA XXXIX.

Nobilium ab HAZMBVRG priuilegium,
datum a WENCESLAO CRO CCCLXXXIII.

WENCESLAUS rex &c. nobilis *Wilhelmus de* Hazmburk, supremus regni Bohemiae dapifer, consiliarius & fidelis noster dilectus & nobis & clarae memoriae progenitori nostro a longis temporibus grate complacuit &c. Fidelium nostrorum accedente consilio fecimus, & tenore praesentium de certa nostra scientia & regia Bohem. auctoritate, facimus gratiam, ut ipsum suosque heredes legitimos, ut praemittitur, quicumque sit, citare siue iudicio quouis *conuenire* ualeat, nisi sit *baro Bohemiae* nominatus & ab antiquis Baroniae iuribus approbatus, mandantes camerario nostro supremo nec non omnibus beneficiariis, Czudaris, iustitiariis siue Trzednikonibus, qui sunt vel pro tempore fuerint, quatenus in casu quocunque eundem Vilhelmum

WENCESLA-
VS nobilibus
ab HAZM-
BURG
dat
immunita-
tem:
ne in ius uo-
centur, nisi
a barone
regni.

Tom. VI, reliquiarum.

E

ultra

ultra modum praesentis gratiae nostrae, citare uel iudicio conuenire praetenderit, eandem uel easdem citationes non aduertant, sed irritas reputent, quas & nos auctoritate praedicta irritamus & irritas decernimus ipsasque totaliter annullamus. Si quis autem praesentibus se opponere aut contra ire praesumeret, indignationem nostram grauissimam se nouerit irremissibiliter incursum, praesentium sub regiae nostrae maiestatis sigillo testimonio literarum. DATVM Pragae, anno MCCC LXXXIII. die nona mensis Septembris.

Sigillum.
Datum
1383.

DIPLOMA XL.

Litterae contractus, quo bona quaedam *emphyteutice* uenduntur cedunturque PETRO RESSEK, CIOCCCC X.

Litterae contractus.
Nomina eorum,
qui,

IN nomine domini Amen. Nos fratres WENCESLAVS de ZBIROV, prior, dictus MACHKO, STEPHANVS *sub-prior*, & ibidem SACRISTIANVS, frater PETRVS SEKOL, *procurator*, frater IOHANNES dictus ROKITA, possessor syluarum, frater IOHANNES de ZBIROV, frater MARQVARDVS, ANDREAS de PIVONIA seniores, frater WENCESEAVS, dictus CHOCHOL, *praedicator*, caeterique fratres conuentus in inula sanctae Mariae Benignae, ordinis fratrum Eremitani sancti Augustini; tenore praesentium recognoscimus uniuersis hanc paginam inspecturis, audituris siue lecturis. Quia nostra de bona uoluntate, maturo consilio praehabito & cum *consensu* domini nostri Zbinkonis de Hazmburk, reuerendissimi in Christo patris & domini, domini archiepiscopi S. ecclesiae Pragensis & apostolicae sedis legati & nobilium virorum domini Vlrici

rici & domini Wilhelmi, ac domini Nicolai fra-
 trum germanorum dicti archiepiscopi caetero-
 rumque fratrum & aiorum benefactorum mona-
 sterii praefati; uendidimus & uendimus unam cu-
 riam & unam agriculturam nostram propriam &
 haereditatem in uilla OBKOV, per nos & nostros
 antecessores a multis temporibus & annis libere
 & iuridice, sine omni impedimento possessam,
 cum omnibus agris, cultis & incultis, seminatis
 & non seminatis, extirpatis & non extirpatis,
 cum pratis & pascuis, rubetis & syluis, collibus
 & uallibus, cum aquis stantibus & decurrentibus,
 riuolis & stagnis, & omnibus libertatibus ad nos
 & ad illam curiam spectantibus & cum omni il-
 la libertate, qua accolae & incolae eiusdem uil-
 le OBKOV gaudent, participant & contuntur, ni-
 hil pro nobis ibi relinquentes & dimittentes PETRO
 dicto RESSEK, & IACOBO, fratri ipsius indiuiso, ipso-
 rum liberis seu heredibus & successoribus per-
 petuis pro centum & decem sexagenis grossorum
 denariorum Pragensis monetae. Quas quidem pe-
 cunias fatemur nos plene & ad plenum ab eis-
 dem PETRO & fratre ipsius iam percepisse & rece-
 pisse. Venditio autem supra scripta curiae no-
 strae cum suis attinentiis & iuribus praedicto PE-
 TRO & fratri suo IACOBO, liberis & heredibus &
 successoribus perpetuis, ut praescribitur, debet
 esse & est in ius *Emphyteuticum* recepta, quod di-
 citur *PVRGKRECHT*, quo iure saepe scripti PETRVS
 & IACOBVS eorum liberi heredes & successores
 perpetue debent frui gaudere & uti, & eodem iu-
 re *emphyteutico* potuerunt saepe scripta bona uel
 praescriptam curiam, cum omnibus ad eam per-
 tinentiis uendere, commutare & alienare etiam
 in agone mortis positi consanguineis suis, siue

uendunt
 bona quae-
 dam, hic
 descripta,

PETRO RES-
 SEK pro
 CX. sexa-
 gen. gross.

hereditarie,
 & quidem
 iure emphy-
 teutico,
 nach burg-
 rechts,

quibuscunque extraneis, libere donare & testari dummodo census noster & iura nostra per eosdem non pereant: modus tamen uenditionis uel legationis uel quocunque modo ab ipsis alienationis talis obseruabitur, quod ipsi praefati non poterunt uendere hominibus brigossis seu male conseruatis uel reprobis, sed honestis & conseruatis nobis, communitati uillae praedictae OBCZOV placentibus: *censum* autem *annuum*, quem saepe scripti PETRVS & IACOBVS, fratres, liberi eorum heredes & successores perpetui debebunt *soluere* perpetue; *duas sexagenas grossorum denariorum Praegensis monetae*, census annui perpetui, nobis & nostris successoribus & heredibus ipsum dare non negligent, uidelicet unam sexagenam in festo sancti *Georgii* proxime venturo & unam sexagenam in festo sancti *Galli* mediate sequente & sic anno quolibet reuoluto; item saepe dicti fratres PETRVS & IACOBVS eorum heeredes siue successores, anno quolibet reuoluto in festo sancti *Galli* *quatuor pullos magnos & adultos & bene crassos*, nobis & perpetuis heredibus & successoribus nostris soluere debent & tenebuntur decem grossos monetae praefatae. In cuius rei euidenciam ac *Sub sigillis* maiusrobur SIGILLA nostra *prioris & conuentus* nostra de certa scientia & sigillum nobilis uiri ac domini, domini VIRICI de HAZMBVRK de ipsius certa scientia & sigillum famosi clientis PRIMDOTAE de SKOROCZIN, sigillum commune *ciuitatis Pribramiensis* de ipsorum certa scientia, praesentibus sunt appensa. DATVM anno domini millesimo quadringentesimo decimo, in die sancti *Viti*, martyris gloriosi.

soluendo,
canonis loco,
quotannis,
1.) duas sexagenas grossorum denariorum

2) quatuor pullos, bene crassos.

Datum
1410.

DIPLOMA XLI.

Synodus CONSTANTIENSIS litterae adhortatoriae; quibus *nobiles* ab HAZMBVRG, ut ecclesiam *contra* quosuis *haereticos* mascule defendant, monet c10 cccc XVI.

Dilectis ecclesiae filiis, nobilibus uiris, WIL-
HELMO, IAROSLAO & NICOLAO, fratribus di-
ctis de HAZMBVRK, regni Bohemiae *baronibus*, sa-
cro sancta & generalis SYNODVS CONSTANTIENSIS,
salutem & dei omnipotentis benedictionem.
Quantis prouidentiae studiis, malitiae & nequi-
tiae fermentum, quod humana conditio, ex an-
tiqui serpentis afflatu, miseranda contagione con-
traxit, protestatibus, quibus *ecclesiam* suam domi-
nus regendam tuendamque commisit, expurgan-
dum incumbit &, ne corruptionis suae virus per-
niciosius dilatare queat, opportunis remediis oc-
currendum esse, ex saluatoris nostri sententiis e-
uidentius perdoceatur, quibus arborem fici ste-
rilem foecundisque uitibus suae uineae noxiam
succidi, insuper & *oculum*, *manum* ac pedem re-
liquamque sui corporis compagem, *scandalizan-*
tes, etiamsi dextri forsitan uiderentur, *praescidi*,
& abiici mandat, pro eiusdem corporis uita &
caeterorum membrorum incolumitate salubrius
conseruanda. Licet itaque, nobiles domini, *fi-*
delitatis uestrae zelum erga Catholicam fidem plu-
rimis cognouerimus documentis, quia tamen
nonnunquam proficit ad uigilantiora virtutum
studia, etiam *animos uigiles excitare*: quam ob-
rem *nobilitatibus uestris* fiducialiter haec duximus
intimanda, quae benigne suscipere ac in obse-
quium militantis ecclesiae ex innatae deuotionis

Litterae sy-
nody CON-
STANTIEN-
SIS ad no-
biles ab
HAZMBVRG.

Laude di-
gna res est:
tueri eccle-
siam contra
haereticos,

oculum &
manum,
scandalizan-
tes,
praescidin-
dendo.

Cuius editi
memores,
nobiles ab
HAZMBVRG,
laudabilem
adhuc prae-
stiterunt o-
peram: Et
momentosa

*huius negotio
porro inui-
gilent ac
praesto sint,
rogantur
amicè,*

*contra ne-
quitias Io-
annis Hus-
si & consor-
tium,
dogmata
sua peruer-
sissima per
universas*

*Boemiae &
Moraviae
regiones
Spargentium*

*& Ioannis
Vikleff, &
iusdem cum
Hussio com-
matis,*

*quos omnes,
ad diuulga-
tionem er-
rorum ac
famosissi-
morum, a se
conscriptio-
rum, libel-*

affectu *dignemini* executioni debitae mandare: no-
scant igitur *uestrae nobilitates*, quomodo sathanas,
humani generis hostis antiquus, qui circumiens
terram atque perambulans, quaerere non quie-
scit, quibus damnationis virus infundat, quen-
dam damnatae memoriae IOHANNEM HVS, & non-
nullos alios *sectatores* eorum, Babylonis calice
inebriaui, adeo ut ipsi inebriati, magisterium
appetentes & legislatores novelli a quibusdam
simplicibus putantur, sanae doctrinae studiis tra-
ditionibusque sanctorum patrum miserabiliter
contemptis, nec non ad *uanitates & insanias*
falsas conuersi, se ex susceptis de manu ipsius
sathanae errorum poculis noxalibus impleuerunt,
usque ad summum eius & diuiserunt etiam reli-
quias suas paruulis: quippe adeo peruersitas eo-
rum in *regno Boemiae & Marchionatu Moraviae*,
quod dolenter referimus, passim detestanda suc-
creuit, ut etiam nonnulli, qui nobilitatis secun-
dum carnem titulo aliis prae eminent, unanimiter
aduersus Christum dominum & ipsam catholicam
fidem damnabiliter conspirantes, ad tuendum &
defendendum errores & pseudodoctores huius-
modi se impietatis funiculis inuicem obstrinxe-
runt. Porro nuper ipsi scelerati, eorundem IO-
ANNIS VIKLEEF & IOANNIS HVSS, haereticorum er-
rorum in ipsis regno & Marchionatu sequaces,
iniquitatem super iniquitatem continue opponen-
tes, & contra auctoritatem huius sacri concilii,
colla eorum extendere, quamuis temere, non ve-
rentes uindictam diuinam ac in profundum ma-
litiæ descendentes, quosdam *libellos famosos*,
pelles scilicet grandes suis calumniis uirgisque
plenas turpiter conscripserunt, quas in congre-
gatione nostra, hic in spiritu sancto pro refor-
matio-

matione *uniuersalis ecclesiae*, in capite & in membris feliciter inchoata & iam diu continuata, non erubuerunt facere publice praesentari, & earundem pellium margines in gyro circumcirca suorum appensorum sigillorum in euidentius suae praeuaricationis testimonium stupenda & ridiculosa praeoccupat multitudo, quae, ne dum horrendum, sed & ridiculosum spectaculum intuitibus praestant. Et licet per haec & alia etiam horrenda plurimum, quae ipsi sequaces eorundem IOANNIS VIKLEFF & IOANNIS HV8 in eisdem regno & Marchionatu, in contumeliam nostri creatoris & sanctorum eius inconsultis moribus attemptarunt hactenus & attemptant, de cordium suorum obstinata duritiae spes nobis modica resultaret, quod, dimissis erroribus eorum, ipsi tandem *facere deberent*, aut debeant *dignos fructus*; veruntamen tot taliumque sacrosanctae renatorum perditionem; & fascinationem sathanicam, *ma-*
terna charitatis uiscera, absque amarissimo compassionis dolore nequeunt sustinere, & ideo quantum nobis ex alto permittitur eos *ad salutem* atque saluationem *perducere* uis & modis congruentibus iam diu laborauimus, nihil de contingentibus omittendo: nam docendo, scribendo, dissimulando, blandiendo, comminando, censuras & poenas ecclesiasticas fulminando & iam forsan ultra, quam ipsorum saluti expedit, eorundem conuersionem expectando, solerter fideliterque impendimus ipsis misericordiae, quae potuimus & proficere debere credimus, officia uniuersa, praesertim erga IOANNIS HV8 supra dicti personam, dum uiueret, quem manifestissimis perniciosissimisque, ut praefertur, haeresibus iam dudum tam iudicialiter, quam scholasticè, in

lorum pro-
lapsos,

Synodus u-
niuersalis

ad frugem
reducere al-
laborauit,
sed frustra

diuersis consistoriis ac generalibus studiis, ualde mature atque sollemniter reprobatis atque damnatis irretitum, friuolum assertorem & pertinacissimum defensorem, tam ex confessione propria, quam ex suis manu propria conscriptis codicibus nec non ex testium omni exceptione maiorum multitudine copiosa, deuicit maturus noster ac legitimus contra eum hic habitus processus, pro ut ex eius inspectione liquet, omnibus luculenter: insuper non obstante, quod iuxta diuinarum & humanarum legum decreta de carcere & in compedibus respondere; nihilominus etiam in praesentia copiosa multitudinis, spiritualium & secularium aliquotiens audientia publica per nos sibi praestita, & non tantummodo conuersionis ei locus concessus, sed ad committendum eius obstinatum malitiam, super abundantissimis instructionibus. Catholicae ueritatis & horta-

*Ioanne Hum-
fso, more a-
spidis sur-
dae, respu-
ente, saluberrima
monita, &
interitum
appellante.*

mentis dulcissimis cantatis & saluti suae consu-
lens, ad ueritatis christianae religionis unitatem
pro ut tenebatur facere, ipsis per eum relictis &
abnegatis erroribus rediret ad gremium ecclesiae;
requisitus restitit saepius & instanter, qui tamen
more aspidis surdae obturatis auribus monita respu-
it salutis, nolens ab infantiis suis falsis & plenis
fermento malitiae periculis refulire: dilexit enim
maledictionem & uenit ei; & quia noluit bene-
dictionem, elongabatur ab ipso, abiensque de-
mum in locum suum, *mercedem* suis sceleribus ac
illorum sectatoribus *debitam* de iure omnium mi-
serorum ipse *miserrimus finaliter reportauit*. Haec
itaque uestris nobilitatibus *pro informatione sum-*
maria scripsimus, ut de supra scriptis aliter refe-
rentium, nos reddamus praemunitos in domino
unanimiter sinceris affectibus, quantum debemus

*Causae,
haec ad no-
biles de
Hazmburg
prescribendi*

& pos-

& possumus, & per viscera domini nostri Iesu Christi requirentes & rogantes, quatenus virtutis vos viros in catholicae fidei puritate flagrantes, quemadmodum indubitata ab omnibus fiducia ^{ut} hactenus commendamini, in hoc necessitatis articulo, manifestis operibus & magnificis vos effectibus exhibere, & omnes huiusmodi falsas infamias, pseudo-doctores & sectatores eorum, a uestris finibus exterminare viriliter & circa alios consanguinitate aliove amicitiae foedere uobis iunctos ac uasallos ditionis uestrae & subditos uniuersos studeatis sagaciter & efficaciter *providere*, quod & ipsi modo dicti nullum huiusmodi pestiferis hominibus dei & ecclesiae inimicis auditum accommodent, *nullum* eis praebeant *auxilium*, *consilium* uel *fauorem*, sed una uobiscum atque nobiscum ad similis persecutionis atque exterminationis opus viriliter animentur & dei gloriam in hostium suorum exterminio efficaciter prosequantur. Nec non *uenerabili fratri IOANNI, episcopo LITOMISLIENSI*, fidei catholicae feruenti defensori, quem alias ueluti ex millibus *electum* ad *regnum* & marchionatum huiusmodi propter opus istud salubre, si & quantum deo placeret, in illis partibus utiliter peragendis legatum nostrum destinauimus in fauorem fidei, quaesumus *opem* & *operam impendatis efficaces* & quantum uobis fuerit possibile, *sibi* si necessitas ingruerit in tali opere salutari, *fideliter* & *constanter assistatis*, uiribus & opere uobis caelitus ministratis. Et quia consideramus, prout etiam credimus uestras nobilitates non latere, quod eorundem peruerforum audacia & numerus in praefatis frequenter augentur, & ipsorum effrenata superbia & impietas, uires fumendo, proh dolor,

1) porro defendant ecclesiam & turbantes eam tollant e medio & ad Indos usque relegent.

2) episcopum Litomisliensem, Ioannem, uirum de orbe christiano meritissimum, regem dato occasione eligi, studiose allaberent.

semper ascendit, adeo quod illic propterea ecclesiastica censura dissoluitur & canonicae sententiae auctoritas evertitur, ibi etiam diuina officia timore dei postposito profanantur ac multa nefaria & absurda, fidei catholicae repugnantia, in deum ac sanctos sanctamque matrem ecclesiam, ut fama uulgata didicimus, ausu damnabili publice praedicantur & sacerdotes religiosi & saeculares crudeliter spoliantur, a suis beneficiis repelluntur, percutiuntur, occiduntur & inhumaniter tractantur contra ecclesiasticam libertatem; & ipsorum consortia fugientes uel eis adhaerere nolentes crebras iniurias ab ipsis sustinent & offensas. Nos tantas dei & ecclesiae sanctae iniurias dissimulare nequeunt, *contra plurimos* huiusmodi *pestiferos*; tam in regno Bohemiae quam in marchionatu Morauiae haeresum & errorum *dogmatizatores, sectatores, defensores* ac *fautores*, uibrato iam censurae spiritualis mucrone, citatione personali decreta, secundum canonicas sanctiones duximus procedendum, & ulterius *procedemus*, prout res tanta exiget & fuerit oportunum. *Sicque* uniuersalis ecclesiae confortati praesidio in his & eorum executione uestrae nobilitates *se uelint* & dignentur *habere*, quod uos reddatis inter optimos eiusdem *fidei zelatores*, in *Christi militia* magis & magis gloriosos. Nos etiam proinde ac ipsa ecclesia, earundem nobilitatum digna merita, in eas a felicis diuae memoriae suis praedecessoribus laudabiliter propagata, altis laudum praeconiis attollere & si opportunitas se obtulerit, congruis recompensare retributionibus, iugiter constringamur. *DATVM* *Constantiae* sexto kalendas April. anno

3) *synodo uniuersali, contra turbatores sacerdotum, non diutius ferendos, procedenti ita se exhibeant,*

uti decet zelatores fidei & Christi milites.

anno a natiuitate domini MCCCCXVI. apostolica fede uacante.

Datum
1416.

DIPLOMA XLII.

Libellus forensis plurium actionum
1) iuris successorii, 2) ex stipulatu, 3) rei
itidem uindictoriae, a IOANNE de
HAZMBVRG CONTRA IOANNEM BIELICK
de KORNICZ institutarum CIO DECC
LXXVIII.

Coram uobis reuerendissimo in Christo patre, *Coram regis*
domino IOHANNE, *episcopo Vratislauenſi &* COMMISSA-
illustrissimis principibus & dominis, domino RIIS
IOHANNE, *Ratiboriensi & CAZIMIRO Teshnensi,* Si- 1478.
lesiae ducibus ac serenissimo principe & domino,
domino MATHIA, *Hungariae & Bohemiae rege* iudicibus delegatis & commissariis: ego IOHANNES
ZAGICZ de HAZMBVRK, conueneror de domino IO- HAZMBVRK
HANNE BIELICK de KORNICZ, qui detinet ciuitatem
HLVBCZICZ, cum suo territorio ducatus *Silesiae*,
quae bona dico ad *meos filios* pertinere iure do-
mini uel quasi, post obitum illustris principis, o-
lim domini Ioannis Opauien: & Hlubzen: auun- *agit*
culi illorum, qui decessit *sine liberis* & non ex- *1) nomine*
stant alii proximiores eius cognati masculi, qui bo- *filiorum*
na eiusdem iure consulto queant uindicare. Un- *iure*
de tam de ciuitate praedicta atque suo territorio, *successorio*
quam de fructibus ipsius exinde perceptis filiis *pro obtinenda*
meis iustitiam fieri peto & adhaec propono rei *ciuitate.*
uendicationem. Ago & propono *nomine* meo
proprio, quod olim illustris princeps ipse domi- *2) proprio*
nus Ioanneſſem Opauien, & Hlubczicen: dux pro- *promissis*
misit, se datarum mihi *milie florenos* nomine do- *dotus.*
tis post uxorem meam, sororem uero suam; non
tamen

3] uxoris
 de
 Munditi
 muliebris
 Parapherna
 ob
 Ius deu-
 lutionis.
 Conclusio
 libelli.

tamen eandem numerauerit & usque hodie mihi soluta non existit. Vnde ago contra possessorem bonorum dicti ducis, ut illud mihi mille floren. praemissum numeret & persoluat cum censibus inde crescentibus iuxta continentiam literarum, contractus nostrorum sponsaliorum & adhaec propono actionem ex stipulato. Ago & propono, quod illustris olim ducissa domina Elizabeth, uxoris quondam meae genetrix, multos ornatus muliebres habuit, dignos eminentia illustrium foeminarum, in margaritis, gemmis, pretiosis, auro, argento & uariis uestium mutatoriis atque clenodiis, quae sua propria erant parophernalia in ualore ac pretio trium millium flor. quae apud praefatae ducem definitim singula remanserunt, & in usus eiusdem proprios extent conuersa & haec omnia uxori meae filiae praedictae ducissae DEVOLUTIONIS iure attinebant, & hodie mihi, ac filiis meis, nepotibus ducissae praenominatae attinent atque debentur, unde ipsa omnia a possessore bonorum saepe dicti ducis defuncti peto & exigo & super his ius & officium uestrum imploro, deducendo in praesenti iudicio quodcunque, ius meum atque filiorum meorum, competens & competiturum undecunque & qualitercunque saluo iure addendi, minuendi, mutandi, interpretandi, corrigendi & alterius petitionis quandocunque fiendae, non astringens me neque filios meos propterea ad probandum, nisi duntaxat illa, quae ad causam obtinendam sufficere uidebuntur, praesentis sub mei oppressionis sigilli testimonio libelli.

DIPLOMA XLIII.

Legatus de latere iuramenti nexu soluit omnes

omnes, qui *Georgio* PODIEBRAD fidem dederunt de faciendo aut solvendo, ceu damnato haeretico & qui fregerit aliis quoque fidem iuratum CIO CCCC LXIX.

RVDOLPHVS *Episcopus Louantinen: Sacrosan-* RVDOLPHVS
tae sedis Apostolicae ad Bohemiae & Po- legatus Pon-
loniae Regna ac certas ALEMANNIAE partes cum tificia an.
potestate legali de LATERE Legatus missus &c. 1469.
 Magnificis & generosis Dominis *Ioanni & Vtrico*
Germanis de Hazmburk Dominis in Kost & Budin,
Pragensis diocesis; salutem in Domino. Sane
 non arbitramur latere uestras *Magnificentias,* *narrat,*
 quomodo dudum illae damnatus haereticus *Ge-* *damnatum*
orgius de PODIEBRAD sua crudelitate & tyrannide, *haeticum*
 quibus semper in *Catholicos & bonos homines* te- *PODIEBRA-*
 mere usus est, Generosum Dominum *Venceslaum* *DIUM,*
de Biberstein Dominum in *Forst & Somersfeld* tyrannide
 minus iusto capi fecit & eum aliquandiu *captum* *urssit ca-*
 & carceri mancipatum detinere iussit: sed, pro- *tholicos*
 ut ad nostram uenit audientiam, pridem uestrae *& detinisse*
Magnificentiae pro liberatione praefati *Domini* *captiuos,*
VENCESLAI seriose laborantes, eum sub obligatio-
 ne *sexmillium florenorum Vngaricalium* de repu- *Inde lytra*
 tando ipsum liberauerunt: cum autem *sanctissi-* *promissa,*
mus dominus noster PAPA omnes & singulas obli-
 gationes & promissiones & *inramenta* quaecun- *seruanda*
 que, quacunq; occasione illi *HAERETICO* praestita *non est,*
 & factas ac praestita ac facta per *specialem*
bullam suae Sanctitatis nullas & *inualidas* decla-
 rauit, nobisque etiam illas & illa in futurum
 forsân *fienda* nulla & *irrita* declarandi concessit
 facultatem & utique indignum foret & iure pro-
 hibitum existat; *haereticis* maximeque illi DAM-
 NATO

quod haereticus alia non serua- uerit fidem. NATO HAERETICO, qui nec *Deo* nec *sanctae sedi Apostolicae*, neque *aliis* fidem seruauit aut seruat aliquam obligationem, promissionem aut fidem tenere: nos praeterea censentes satis esse periculolum *hostem Dei & Ecclesiae sanctae pecunia* iurare aut fauore aliquo, quibus *Catholicos* oppugnare possit; id circo autoritate *Apostolica* nobis desuper specialiter concessa tenore praesentium quoscumque obligationes seu promissiones pro dicto

Et sit hostis DEI. *Venceslao de Biberstein* de reputando cum quouis modo praetato *haeretico* damnato aut suis praecipue *Alberto Kostka* haeretico, factas cum omnibus earum clausulis & conditionibus nullas & *inualidas* fuisse declaramus, nulliusque efficaciae, roboris uel momenti ipso iure existere decreuimus, uos etiam ab illis & quemlibet *uirum ab-*

Apostolica auctoritate. *soluimus* & penitus liberamus, requirendo uestras *magnificentias* seriose, hortando, denique monendo in Domino ac in uirtute sanctae obedientiae districtae praecipiendo, mandantes uestris *Magnificentis* & cuiilibet, ne dictum Dominum de *Biberstein* praelibato haeretico, aut suis, praecipue *Alberto Kostka* quomodolibet reputetis uel praesentandum faciatis aut permittatis faciendum, facturi in hoc rem iuri consonam, sanctae sedi *Apostolicae* gratam & pluribus commen-

DATVM *in uesidensia* *Prata-*
1469. *uistanae* in nostra *solim Residentia* sub nostro *sigillo* Anno M CCCC LXIX. die uero 30 ultima nempe Mensis *Aprilis*, Pontificatus *sanctissimi* in Christo Patris & Domini, Domini nostri *Pauli* Diuina prouidentis *Papae secundi* anno quarto.

DIPLOMA XLIV.

CAMPANAE consecratio & indulgentia
illis facta peccatoribus, qui ad soni-
tum eius genu flexerint CIO CCCC
XCIII.

BENEDICTVS *Dei & Apostolicae sedis gratia* BENEDI-
Episcopus CAMINENSIS, recognoscimus per CIVIS episco-
praesentes, quod Ecclesia sancti Martyris Georgii pus Cami-
in castro *Budini*, ad instantiam inclyti ac ma- nensis
gnifici Baronis domini domini Ioannis de HAZM-
BVRK & KOST consanguinei nostri unice colendi *testatur*
per reuerendum in *Christo Patrem D. Iodocum*
Baronem de TOSIS Episcopum VRATISLAVIENSEM,
ante plures annos solenniter in nostra praesentia
tunc, ut *Praepositi*, Ecclesiae *Lithomierzicensis* fuit *Campanam*
consecrata, cuius quidem ecclesiae *signum* seu *consecratam*
campanam in die sancto *Patroni sui Beati Geor-* ab episcopo
gii anno domini M CCCC XCIII. ad instantiam
Generosi ac magnifici Baronis D. D. Nicolai
praetacti fratris D. Ioannis de HAZMBVRK & Kost,
benediximus &c. *quadraginta* dies Indulgentia *& XL. die-*
rum omnibus, qui tum ad *sonitum* eius pro *rum indul-*
pace, mane & *uesperi* genu flexerint, & pro uni- *gentiam fa-*
tate ecclesiastica *Anglicam salutationem* soluerint *etiam,*
largientes, in quorum fidem praesentia manu *qui preces*
nostra subscriptus & sigilli nostri uoluimus *fuderint ad*
appensione communiri. Datum BVDINII Anno *eius sonitum*
ut supra, 26. Mensis *Aprilis*.

Data

DIPLOMA XLV.

FRIDERICVS imperator *reliquias* donat
nobili de *Hazemburg*, ob auxilia prae-
stita obsessis, *sibi, uxori, filio Maxi-*
miliano a rebellibus ciuibus *Viennae*
CIO CCCC LXIII. FRI-

FRIDERICVS
V. imperator
1463.

Hazemburk nobili,
adiutori
Caesaris
aduersus
Viennenses
rebelles,

donat
RELIQUIAS
plures.
Quarum
matricula
exhibetur.

Datum
1463.

FRIDERICVS, *Romanorum imperator, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae rex, Austriae, Styriae, Carinthiae, Carniolae &c. dux.* Attendentes grata & fidelia obsequia, nobis per nobilem fidelem nostrum dilectum *Zbinkonem de Hazmburk*, tempore, quo rebelles ciues nostri *Viennenses*, nos ac serenissimam *Contonlem* nostram & illustrem principem *MAXIMILIANVM*, filium nostrum in castro ibidem *obsederunt*, exhibita, ad deuotionem, quam erga *electos & sanctos dei* sanctamque *apostolicam sedem & ecclesiam Romanam* gerit, constanter, sibi in uim *specialis gratiae & doni RELIQUIAS* infra scriptas donauimus & dedimus, in primis de *tunica Christi*, item de *columna* ubi *Christus coronatus est*, item de *columna flagellationis*, item de *lapide*, ubi stetit uirgo *Maria*, quando angelus eam *salutauit*, item de *lapide*, ubi stetit *Moses* recipiens praecepta domini, item de *decem millium Martyrum*, item de *S. Achatio*, de *S. Sebastiano*, de *S. Nicolao*, de *S. Vlrico*, de *S. Bernhardo*, de *S. Albano*, de *S. Tyberto*, de *S. Hermolao*, de mento sancti *Artemii*, de ossibus *S. Symphoriani*, item de *S. Ursula*, de reliquiis undecim millium *Virginum*, de *S. Margaretha*, de *S. Anna*, de *S. Elisabetha*; harum testimonio literarum. DATVM in noua ciuitate, anno M CCC LXIII. XVI. mens. Maj.

DIPLOMA XLVI.

INNOCENTII VI. PAPAE *Restitutio filii aduersus patrem, destitucere uolentem filium successione & cogentem ad uitam clericalem cis io.*

INNOCENTIVS VI. restituitis

Venerabilibus in Christo patribus &c. Ex parte nobilis uiri *Vilhelmi de Hazmburk*, nati

nati nobilis uiri *Zbinkonis de Hazemburk baronis* regni Bohemiae *Pragens. dioecesis*, nobis oblata petitio continebat, quod olim dictus *Zbinko*, cupiens praeter *debitum naturae*, ipsum *Vilhelmum* Vilhelmum de Hazemburk, quem pater destituere noluit successione. filium suum sine causa a sua successione excludere, & pluribus aliis filiis suis, quos tunc habebat, totam hereditatem dimittere; dictum *Vilhelmum* conatus fuit quandoque blanditiis & aliquotiens persuasionibus tam per se quam per alios ad subdiaconatus ordinem facere promoveri; quod cum dictus *Vilhelmus* facere recusasset, *Zbinko* praefatus iracundiae furore commotus, per subtractionem alimentorum & aliorum uitae ipsius *Vilhelmi* necessariorum, ipsum etiam *carceribus* mancipando, & taliter per *uim & metum* in contestantem & asserentem, quod non erat suae intentionis, subdiaconatus ordinem suscipere ullo modo, nec etiam clericum remanere, quendam *episcopum* adire coegit, qui *episcopus*, cum, sicut permittitur, inuitum & compulsum & etiam ante ac post contradicentem, in subdiaconum de facto ordinauit, quod ipse non acceptauit, nec unquam approbavit, sed semper contradicendo, nunquam subdiaconum se uoluntarie nominauit, nec esse reputauit, neque in eo ministravit, non reputans se ordinatum, cum nunquam fuisset eius intentionis, ut in clericali statu permaneret, suscepit cingulum militiae saecularis, bellicis artibus se immiscendo, ac laicalia uota publice exercendo. &c. Et metu ac carcere coegit ad uitam clericalem. A quo uinculo clericali eum soluit papa.

DIPLOMA XLVII.

Testimonium *nobilitatis auitae TETTAVI-ORVM* rite probatae *insigniumque* descriptio *CIOCCCCII*.

IODOCI, M. **I**ODOCVS, *dei gratia Marchio Brandeburgensis*,
 Branden- *Marchio & dominus Moraviae*: notum faci-
 burg. mus, quatenus coram nobis & consiliariis no-
 quo testatur stris comparuit in memoriam reuocans multa
 suorum praedecessorum officia in hanc patriam,
 nihilominus & sua persona utiliter declarata,
 ALBERTVM generosus dominus ALBERTVS TETTAV a TETTOVA,
 a TETTOVA pater cum filiis suis, generosis dominis, PETRO,
 IOANNE & DVXA, natiuis, pro creatis, & matre
 in probatio- & uxore domini Alberti Tettauri nomine Maria
 ne suae ani- generosa domina de Boskouicz, orans ut ei con-
 tae stirpis f cedamus coram nobis & consiliariis nostris *uetu-*
 BARONATVS *statem suae stirpis* & similiter BARONATVS sui origi-
 nem ab antecessoribus suis probare, consuetu-
 dine iuris, prout ei a nobis & consiliariis nostris
 praescriptum fuerit: causam rei huius, coram
 nobis hanc indicauit, quod filium suum nomine
 DVXAM sua uoluntate domino Deo pro officio sa-
 cerdotali ad sanctissimum patrem papam ablega-
 tum *Romam*, in ablegationem dare pollicitus sit,
 ac admonitus ea de re a suo filio DVXA, de uoto
 suo implendo, illud facere in animo proposuit;
 similiter maioris natu sui filii IOANNIS, cum non
 posset petitioni resistere, quod ipsi sua paterna
 uoluntate concesserit, ad peregrinas prouincias
 proficisci, ut *gladio uictum quaerens, honestam*
famam, exempla maiorum suorum sequendo, si-
 bi *compararet. Sepulchrum saluatoris domini &*
loca sanctorum ut uisitet, ac ordinem sancti Ioan-
nis militarem & societatem fratrum, ut *ingredia-*
tur: eam petitionem honestam & piam nobis
 communicatam nos deliberantes, cum non repe-
 riramus ullam causam, quare id fieri non debe-
 at, cumque ipsa conditio nostra ad eam rem nos
 inclinaret, conscenso folio nostro, cum consili-
 ariis,

ideo succe-
 pta, quod
 filiorum

1) alter Ro-
 mae sacer-
 dotium
 ambiat;

2) alter or-
 dinis Iohan-
 nitici militi-
 bus adscribi
 cupiat;

ariis, petitioni illius annuimus, quodcunque certis probationibus dominus ALBERTVS TETTAVR confirmare & coram nobis atque consiliariis nostris declarare uoluerit, ea uidere, examinare & discernere iuste uelimus. Deposuit autem coram nobis & consiliariis nostris *diploma IOANNIS, regis Bobemiae, datum pro Baronatu familiae TETTAVRORVM a TETTOVA, cum nonnullis testimoniis Principum imperii, qui dant testimonium de stirpe a TETTOVA, quomodo in patria illorum, quadringentos annos (prout memoriae in terris patriae ipsorum reperiuntur) semper pro strenuis equitibus auratis imperialibus habiti & existimati fuerint, in usu habentes, seu in clypeo gestantes, tres mordentes candidos, hoc est: DENTES LVPI- nos in laeuam partem inclinatos, Galeam coronatam, in eaque duas alas Aquilae. Et quod idem dominus ALBERTVS TETTAVR ab illis antecessoribus ita testimonio firmatis fuerit progenitus. Ad haec cum haberet, ea quae ius & iustitiam demonstrant, nominauit patrem suum WOLFGANGVM TETTAVRVM, & matrem MARGARETHAM de ZIEROTIN, auum suum GEORGIVM TETTAVRVM, auiam suam ELYSABETHAM de ZASTRZIZT: quae personae sicut masculini sexus, ita & foeminini, erant mariti legitimi, honesti & religiosi, & praedecessores ALBERTI TETTAVRI ordinarie succedentes, honestaeque famae, nulla nota ac reprehensione honestatis deformati, cum fuerint homines ex magnis familiis Baronum & Equestrum, ac nobis & nostris familiis cognitorum. Postquam uero haec omnia ostensa & demonstrata sunt, prout scribitur, pronunciauimus cum consiliariis nostris, quandoquidem hic mentio fit annorum & familiarum plurium pro inuenienda ueritate, ut ipse ALBER-*

*in medium
produxisse*

*1) diploma
ta omni fide
maiora;*

*2) Genie
Tettauio-
rum idolum
heraldicum,*

*3) Genealo-
giarum,*

4) testes ui-
uos eosque
iuratos,

hic nomi-
natos.

5) suam fi-
dem iura-
tam.

Inde
TESTIMO-
NIUM pro
baronatu.

Sigillum.
Datum
1402.

TVS TETTAVR ea allegata, testibus uiuis cum iura-
mento, alleuatis digitis, attestantibus probaret,
qui in istis allegatis fideliter & sincere se gessit
nulla fraude usus, similiter ostendit, quod succes-
siue, quemadmodum asseruit, ex istis personis ma-
sculini & foeminini sexus & ex sanguine illo-
rum sit ortus ac constituit pro se ad attestan-
dam veritatem has personas sibi adiunctas, Hen-
ricum, Fridericum, Venceslaum, Vilhelmum, Io-
annem, Tettauros & TETTOVA, patruos suos, item
auunculos suos, Ioannem Henricum de Zierotin,
Vilhelmum Adalbertum de Lomnicze, Ioannem A-
loisium de Lippa, Casparum & Petrum de Zastrzizl,
qui uoluntarie coram nobis & consiliariis nostris
eleuatis fursum digitis, iuramento protestati sunt,
quod Albertus Tettaur, Petrus, Ioannes Duxa,
filii eius de familiis suis paterna & materna pro-
genie successiue originem trahunt, patruu genui-
ni & auunculi ipsorum existentes: ipse uero AL-
BERTVS TETTAVR, pro se ipso iuramentum fecit,
quod in hac probatione & purgatione se iuste
gesserit. Quare nos pronunciamus, quod ap-
probemus alleuerationem, & stirpem familiae,
honestatem, conuersationem, progenerationem in
mundum ALBERTI TETTAVRI, similiter & PATRIS,
IOANNIS & DVXAE & praedecefforum ipsorum, qui
annotati sunt, & profiteamur eos secundum alle-
gata ueros esse liberos Barones. Et quod haec om-
nia ita coram nobis & consiliariis nostris acta
fuerint, ad ipsorum necessitatem & futuram me-
moriā, in hanc paginam illa omnia prout ge-
sta sunt inscribi, & sigillo nostro confirmari eis-
que reddi curauimus. DATVM Brunae anno do-
mini MCCCII. in uigilia sancti Thomae apo-
stoli.

DIPLO-

DIPLOMA XLVIII.

*Monasterium SEDLICENSE mutuo accipit
CL. sexagen. gross. Pragens. a NICOLAO
de LOBKOWIZ, eique euentualiter bo-
na sua oppignorat c10 cccc xvii.*

N OS IACOVVS, *abbas*, IOANNES *prior*, NICO-
LAUS *subprior*, ANDREAS *cellarius*, NIKL *bur-*
sarius, AVGVSTINVS *plebanus* in montibus *Kutnis*; *litterae*
HERMANNVS *infirmarius*, MARTINVS *portarius*, to-
tusque conuentus *Monasterii Sedlicensis*, ordinis *obligatoriae*
Cisterciensis, *Pragensis* dioecesis, tenore praesen-
tium recognoscimus uniuersis, quomodo gene-
rosus uir dominus *Nicolaus de LOBKOVIC*, tabu-
larum regni Bohemiae, & Vrberae Regalis in mon-
tibus *Kutnis protonotarius*, in maxima & ardua
nostri *Monasterii necessitate*, singularis noster fau-
tor & amicus, *centum & quinquaginta sexagenas*
grossorum Pragensum denariorum in parata pe-
cunia nobis ac nostro *Monasterio* amicabiliter
mutauit, diuinae remunerationis & gloriosae
Mariae uirginis intuitu ac precum nostrarum de-
uota supplicatione, ob respectum, nullam tran-
sitoriam recompensam inde cupiens, sed aeternam
potius remunerationem accepturus. Quam qui-
dem pecuniae summam praescriptam promittimus
pro nobis & successoribus nostris, bona nostra si-
de, quouis absque dolo, super *festo sancti Galli*
proxime uenturo, dicto domino NICOLAO solue-
re effectualiter & indilate. In casum uero, quod
si dictam pecuniae summam in praefato termino
minime persolueremus, quod absit, *ex tunc*, prae-
sentium auctoritate, praefatus dominus Nicolaus
plenariam *habebit facultatem* bona nostra, *homi-*
nesque nostros, & bona eorum ubilibet reperta
standi, op-

Monasterii

Sedlicensis

litterae

obligatoriae

quibus fa-

tenetur:

sibi

a NICOLAO

de LOBKO-

VIZ,

tempore ne-

cessitatis,

150. sexa-

gen. grossor.

Pragens.

mutuo da-

tas,

festo Galli

restituendas

sub pacto:

quod alias

facultatem

bona mona-

sterii arre-

standi, op-

arre-

*pignoratiti-
etiam lu-
datis;*

*habent &
creditor &
alii sic disti-
getreue
Briefs in-
habere.*

Sigillum.

Datum

1417.

*arrestandi, occupandi & inpignorandi, ipsaque pi-
gnora inter Christianos uel Iudaeos obligandi,
usque ad congruam satisfactionem tam capitalis,
quam etiam damnorum inde legitime contracto-
rum, & qui praesentes de bona uoluntate & sci-
entia praefati domini NICOLAI habuerit, eidem
competit ius omnium praemissorum. Harum, qui-
bus sigilla nostra Abbatis & Conuentus appensa sunt
testimonio literarum. Datum anno domini M
CCCCXVII. feria secunda, proxima ante festum
purificationis gloriosae Mariae uirginis.*

DIPLOMA XLIX.

Oppignoratio castri HASENSTEIN pro
4000. sexagenis, NICOLAO de LOB-
KOWIZ facta a rege Bohemiae, WENCES-
LAO, CIO CCCC XVIII.

*WENCESLAI
R. testantis:
se
NICOLAO de
LOBKOWICZ*

*pro 4000.
sexagenis
gross. Prag.
matuo datis*

cedisse

WENCESLAUS, *dei gratia Romanorum semper
augustus & Bohemiae rex*, notum faci-
mus tenore praesentium uniuersis &c. Cum fa-
mosus NICOLAUS de LOBKOWIC, *Tabularum terrae
regni uostri Bohemiae & Urboraе Montium Kutnen-
sum Notarius supremus*, fidelis noster dilectus, pro
uilibus familiarium & stipendiariorum nostrorum
dilectorum, de mandato nostro & in specialem
complacentiam nostram, de substantia sua pro-
pria, *quatuor millia sexagenarum gross. Pragensi-
um*, dederit & exposuerit, parata in pecunia:
nos eundem Nicolaum de huiusmodi quatuor mil-
libus sexagenarum gross. indemnem reddere uo-
lentes & plenarie certionare, sibi, heredibus su-
is, non per errorem aut improuide; sed animo
deliberato, sanoque fidelium nostrorum consilio
accedente, praefatum *castrum* nostrum HASEN-
STEIN,

STEIN, alias cum ualido exercitu nostro expugnatum & acquisitum, cum *homagialibus, oppidis, uillis, iudiciis, theloneis, iure patronatus ecclesiarum, censibus, redditibus, fructibus, prouentibus, allodiis, agriculturis, agris, cultis & incultis, siluis, rubetis, uenationibus, aucupiis, pratis, pascuis, aquis, stagnis, riuulis, piscationibus*, nec non uniuerfis & singulis aliis suis *pertinentiis* quibuscunque specialibus censeantur nominibus, & *cum pleno dominio* nil penitus excepto, pro praefatis quatuor millibus sexagenis gros. Pragensium, in potestatem suam *dedimus, donauimus, adscripsimus* & praesentium uirtute Regiaeque auctoritate Bohemiae Regni, *damus, donamus*, deque certa nostra scientia adscribimus gratiose sic uidelicet, quod ipse haeredes & successores sui huiusmodi Castrum cum Uniuerfis & singulis suis *pertinentiis*, ut praemittitur, in sua potestate habere, tenere, possidere, nec non de ipsius singulis *fructibus, censibus & redditibus*, uti, frui & *gaudere* debeant pacifice & quiete, nostris & successorum nostrorum regum Bohemiae ac etiam quorumlibet aliorum impedimentis penitus procul motis. Praefatus etiam Nicolaus, heredes & successores sui, praefatum castrum Hassenstein, quamdiu ipsum in potestate sua habuerint, nobis aditum absque ipsorum damno aperire debebunt, sic quod nos & officiales nostri nostro nomine cum suis armorum gentibus intrare & ab inde exire poterint, contra quemcunque, nullo penitus excepto, toties quoties opportunum fuerit & super hoc per nos aut officiales nostros nostro nomine fuerint requisiti, absque damno ipsorum, ut praefertur, sed nostris duntaxat sumptibus & expensis, *quamdiu uixerimus*

sub pacto: *mus* in humanis: cum etiam nos in uita existen-
de reha- *tes* praefatum castrum HASSENSTEIN cum suis per-
bendo seu *inentiis* supra dictis, a praefato Nicolao, here-
reemendo, *dibus & successoribus* suis *rehabere* uoluerimus,
restituta *ex tunc ipsi nobis de huiusmodi castro & suis*
summa *pertinentiis* uniuersis uice uersa *condescendere* de-
4000. sexa- *bebunt & tenebuntur,* postquam primum ipsis
genarum. *praedieta quatuor millia sexagenarum gross. Pra-*
gensium, per nos data, numerata & parata in pe-
unia fuerint integraliter persoluta. Et quia prae-
fatus NICOLAUS a longis transactis temporibus *ma-*
iestati nostrae tot & tantis complacuit obsequiis,
& in futurum complacere poterit, sic quod ipsum
non immerito prae ceteris aliis, de innata regiae
nostrae maiestati clementia specialibus gratiis &
fauoribus prosequamur. Et ad hoc, ut ipse Ni-
colaus se a maiestate nostra specialibus gratiarum
muneribus consolatum & praeuentum praesen-
tia, sibi, heredibus & successoribus suis hanc
gratiam facimus specialem, in casu quo nos, no-
bis in uita existentibus, praefatum castrum HAS-
SENSTEIN, cum suis pertinentiis uniuersis ab ipso
Nicolao & suis haeredibus ac successoribus, cum
praefatis quatuor millibus sexagenarum gross. Pra-
gensium, non exsoluerimus, & uice uersa non
redemerimus, ex tunc post obitum nostrum, quem
altissimus diu auertat, ipse NICOLAUS heredes &
successores sui utriusque sexus ipsum castrum
cum suis pertinentiis, ut praefertur, & pleno do-
minio hereditarie habere, tenere, quiete posside-
re debeant; omni eo iure, modo & forma, quem-
admodum haec omnia nobilis FRICZO de SCHON-
BVRK huc usque habuit, tenuit & possedit nostris
& successorum nostrorum inclytae domus no-
strae, Bohemiae regum & aliorum quorumlibet
impe-

Mortuo Io-
doco, suc-
cessoribus e-
ius nullum
ius, ca-
strum uin-
dicandi;

sed castrum
sum biredi-
tarie NICO-
LAVS perpe-
tuo posside-
at,

exemplo
FRICZONIS
de SCHON-
BVRG

impedimentis, penitus procul motis. Supple-
do etiam, de regiae nostrae maiestatis plenitudi-
ne, omnem defectum, si quis ratione *consuetu-*
dinis aut *solennitatis obmissae*, seu alias quouis
modo praefato NICOLAO, heredibus & successio-
ribus suis, utriusque sexus, in praefatis bonis o-
riri posset quomodolibet in futurum, praesentium
sub regiae nostrae maiestatis *Sigillo*, testimo-
nio literarum: DATVM Pragae, anno domini M
CCCCXVIII. die quarta decima Maji, regnorum
nostrorum anno *Boem. XLV. Romanorum* uero
XLII. Per D. CONRADVM *archiepiscopum PRAG.*
PETRVM de SVETSSIM, *magistrum monetae*, IANKO-
NEM de SMILKOV, IOANNEM de BAMBERK.

*Renunciatio
omnium ex-
ceptionum
iuris.*

*Sigillum.
Datum
1418.*

DIPLOMA L.

Confirmatio priuilegii super castro
HASSENSTEIN, *nobili de LOBKOWIZ*, o-
lim a *rege Bohemiae* indulti, & a SIGIS-
MVNDO B. R. innotuati c10 cccc xxi.

SIGISMVNDVS, *dei gratia, Romanorum rex sem-*
per augustus, ac Hungariae, Bohemiae, Dal-
matiae, Croatiae &c. rex. Notum facimus te-
nore praesentium uniuersis, quod ueniens ad no-
strae maiestatis praesentiam, strenuus NICOLAVS
de LOBKOWIC, *Tabularum terrae regni Bohemiae*
Protonotarius, fidelis noster dilectus, nobis hu-
militer *supplicauit*, quatenus quoddam *priuilegi-*
um sibi per serenissimum quondam Principem D.
WENCESLAVM, *regem Bohemiae*, fratrem nostrum
charissimum, super castro HASSENSTEIN, *datum*
traditum & concessum, de consueta nostra regiae
benignitatis clementia, approbare, ratificare, in-
nouare, & confirmare gratiosius dignaremur: nos

*SIGISMVNDI
Boemiae R.
quo
priuilegium,
Nicolao de
Lobkowiz*

*a Wences-
lao, super
castro Has-
senstein,
datum,*

igitur attentis fidelibus, studiosis & indefessis obsequiis maiestati nostrae & coronae regni nostri Bohemiae per eundem Nicolaum prompte impensis hactenus & processu temporis eo promptius impendendis, consideratis, non per errorem aut improvide, sed animo deliberato, sanoque nobilium, procerum & fidelium nostrorum consilio accedente, praefato Nicolao priuilegium, sibi per quondam fratrem nostrum super castro Hassenstein concessum, ut praemittitur, approbauimus, *ratificauimus, innouauimus, & confirmauimus*, approbamus, ratificamus, innouamus & uirtute praesentium, regia auctoritate Bohemiae, de certa nostra scientia gratiosius firmamus, decernentes praedicta auctoritate regia & uolentes expresse, quod praedictum priuilegium *in per omnia omnibus suis punctis, sententiis, clausulis, articulis*, ac si de uerbo ad uerbum praesentibus totaliter foret insertum, ex nunc in antea, perpetuam obtinere debeat inuiolabilis roboris firmitatem, praesentium sub nostrae *maiestatis sigillo* testimonio literarum. DATVM in Montibus Kutnis, anno MCCCCXX. penultima die *Octobris*, regnorum nostrorum, *Hung. XXXIV. Rom. II. Bohem. I.* Ad mandatum domini regis, FRANCISCVS praepositus *Bolessauiensis*.

remonat & confirmat

Sigillum.

Datum

1420.

DIPLOMA LI.

IOSEPHVS, imperator, FEVDA *landsassica* omnia uniuersi principatus BRIEGENSIS, ob merita & nummos, - principi solutos, exemplo prorsus singulari, uertit in ALLODIA reducitque ad pristinam indolem patrimoniam c 10
10CCV. IOSE-

IOSEPH von Gottes Gnaden, erwehltet Röm.
 Kaeyser, zu allen Zeiten mehrer des Reichs, in IOSEPHVS,
 Germanien, zu Hungarn, Bobcimb, Dalmatien, Cro- imperator
 atien und Slavonien Könige &c. Ertz-Hertzog zu an. 1705.
 Oesterreich, Marggraff zu Maehren, Hertzog zu
 Lützenburg und in Schlesien, und Marggraff zu
 Lausnitz &c. &c. Bekennen öffentlich mit die- ob bene
 sem Brieff und thun kund jedermänniglich, was merita &
 massen uns unsere treu gehorsamste Lehns-Stän- largitionem
 de unsers Erb-Fürstenthums BRIEG, so wohl bey
 vorherigen als ieszigen necessitatibus publicis und
 zu bestreitung derer hierzu erforderlichen *grof-*
sen Unkosten, so wohl weyland unserm hochgebr-
 teten Herrn Vatern hochlöbl. Gedächtnüß, als
 uns selbst mit ansehnlichen und in etlich mahl NUMERUS
hundert tausend Gulden sich belauffende *Geld-*
Hülffen treu willfährigt unter die Arme gegrif-
 fen, anbey sich aber allerunterthenigst ausgebeten,
 womit wir davor ihre sambentliche in erwehn- feuda BRI-
 tem unserm ERB-FÜRSTENTHYM BRIEG situirte GENSIA 167-
 LEHNS-Güter, wie solche in jedem weichbild ab- tit in
 sonderlich verhanden, aus dem Lehen in das Er- allodia.
 be, zu versetzen, allergnädigst geruhen wolten.
 Wann wir dann dieses ihr treu gshorsamstes *an-*
suchen, in allergnädigster Betrachtung, das, durch
 dergleichen ansehentliche gethane Geldes-Vor-
 schüsse, uns und unserm Ertz-Haus von Oester-
 reich, wie auch dem *publico* selbst *ersprießli-*
cher Nutzen und Dienst geleistet worden, aller-
 gnädigst statt finden lassen, und daher so wohl
 aus diesen, als anderen vielfältigen erheblichen
 Ursachen in solches allergehorsamstes ansuchen
 allergnädigst zu condescindiren uns entschlossen;
 als haben wir denenselben, ihren *Erben* und *Erb-*
nehmen sothane, in unserm Erb-Fürstenthum
 BRIEG

*Quae enu-
merantur
sigillatim.*

BRIEG gelegene LEHN-GÜTHER, benennentlich:
Karisch, dem Wentzel von *Prittwitz*,
Mickendorff und *Baude*, dem von *Wentzky*,
Pohnisch Jaegel, dem George Heinrich von *Pogrell*
Cirpitz, dem Johann Baron von *Trach*,
Niedertaeschkittel, dem Ernst Friedrich v. *Kittlitz*,
Krippitz und *Ulfche*, dem von *Spiller*,
Petterwitz, *Plamaechte* und *Bertzdorff* dem Hans
 Adam von *Wentzky*,
Rupperstorff nebst darzu gehörigen antheilen *Kre-
now* und *Schönheu*, dem Christophen Praetorio
 von *Richthoff*,
Mayntze und *Dürnharte* dem Carl Christian Gra-
 fen zu *Gfug*,
 klein *Jeseritz*, dem Hans Heinrich v. *Grögersdorf*,
Kobelaw und *Brimingsdorff*, dem Johann Friede-
 rich von *Tschirsky*,
Goswitz, dem Johann George von *Kottulinsky*,
 Ober und Nieder-*Jacobsdorff*, dem Samuel von
Klinckowsky,
Stchow, dem Balthasar Christian und Sylvio Frie-
 derich gebrüdern von *Franckenberg*,
Petersdorff, dem Sylvio Friedrich von *Gellhorn*,
Diersdorff, dem Jachim Friedrich von *Pfeil*,
Kubnsdorff und *Priftram*, dem Leonhard von
Tschirsky,
Jacobsdorffs, dem Wilhelm von *Franckenberg*,
Schoenfeldt, dem Caspar Heinrich v. *Franckenberg*,
Simmenow, dem George Bernhard von *Prittwitz*,
 Ober-und Nieder-*Raßen*, dem von *Sebottendorff*,
 und der *Sebottendorffschen* Erben Mutter,
Weißlowitz, dem Christoph von *Franckenberg*,
Proschlitz, dem Joachim Ernst von *Franckenberg*,
Nassadel, dem von *Franckenberg*,
Gaula, dem Ernst Wilhelm von *Sebottendorff*,

Kauer,

Kauer, dem Hanss Christopk von *Sebottendorff*,
Jacobin, *Kuratschky*, *Schimmeley* und *Draemling*,
 dem Hanss Christoph von *Kutschenbaar*,
Sitzmannsdorff, dem Hanss Bernhard von *Prittwitz*
Betzendorffische Ober-Gerichte, dem Wentzel von
Prittwitz,

Krausenow, dem Johann Damian von *Sebottendorff*,
Mechwitz, dem Ernst Leonhard v. *Ts. birsky* gehörig.

Dann gleichfals diejenige LEHN-GÜTHER so sich
 in besagtem unserm Erb-Fürstenthum BRIEG befinden,
 und sich an weyl. unsern hochgeehrtesten
 Herrn Vatern höchstmildesten Andenckens, ehe
 die *Lehns. anticipation* de anno 1697. von zwey-
 mahl hundert sechszig tausend Gulden Rein. erfol-
 get, erlediget, zu auffbringung sothaner Antici-
 pation aber damahl nicht mit collectiret, sondern
 hernach wiederumb in *qualitate feudali* verkaufft,
 verschenckt und vergeben worden, als:

Gaunitz, *Szacke* und *Siluitz*, dem Franck Weig-
 hardt, Baron von *Hoffmann*,

Woinewitz, dem Ludwig Heinrich von *Kordewitz*,

Ober-Sigrodt, dem Julian von *Vippach*,

Malschow, denen Hanss Ernst *Peinischen* hinterblie-
 benen Erben zughörig, samt allen ihren Ein-
 und Zugehörungen, wie die immer Nahmen
 haben mögen, nichts davon ausgenommen, zu
 freyen Erb- und Eigenthum ausgesetzt.

Setzen und machen auch dieselben zu einem *Erb-Formula*
 und *Eigenthum* für sie, alle ihre *Erben* und *Nach-* *conversionis*
kommen, *Mann-* und *Weiblichen Geschlechts*, wie *feudorum*
 es nach Ordnung und Ausatz des *Erb- und eige-* *in allodia.*
nen Rechtens, zum beständigsten, sichersten und
 kräftigsten beschehen soll, kan und mag, also und
 dergestalt, das sie in erwehntem unserm *Erb-*
Fürstenthum Brieg befindliche sämtliche *Lehn-*
Staen-

Sanctio.

Staende, keinen davon ausgenommen, und alle künftige Besitzer und Inhaber ihrer nunmehr in das *Erb- und Eigenthums versetzter Dorffschafften und Güther*, samt allen Ein- und zugehörigen zum Erb-Eigenthum ewiglich innen haben, besitzen, genießen, gebrauchen, dieselbe in eigenen *Rechten* hinwiederumb *theils* oder *gar*, *verkauffen*, *vergeben*, *vertauschen*, *versetzen*, *verpfaenden*, und *sonsten* damit, wie mit allem ihrem andern *Eigenthum* und *proper-güthern* handeln und wandeln, thun und lassen können, und mögen, nach ihrem besten *Willen*, *belieben* und *wohlgefallen*, *gantz frey*, *sicher*, und ohne alle unser, unserer Erben, nachkommenden *Koenigen* zu *Boheimb*, *OBRISTEN HERTZOGEN* in *Schlesien*, wie auch *Hertzogen* zu *Lignitz*, *BRIEG* und *Wohlau*, auch sonsten männliches Eintrag und Hinderung. Und gebieten hierauff allen und ieden *Unterthanen*, was *Wir- den*, *Stands*, *Amts* oder *Wesens* die in unserm *Hertzogthum Schlesien* und *Erb-Fürstenthum Brieg* seynd, insonderheit unserm *Königlichen Ober-Amte*, und unserer *Königl. Briegischen Regierung*, daß sie mehr erwehnte unsere *Briegische Lebens-Staende*, deren Erben und nachkommende *Besitzere*, *Mann- und Weiblichen Geschlechts*, bey ermeldten von uns in das *Erb- und Eigenthum* versetzten *Dorffschafften* und *Güthern*, als *Koerisch*, *Mickendorff* und *Baude*, *Pohl-nisch Jaegel*, *Tirpitz*, *Nieder-toschkittel*, *Krippitz* und *Ulsche*, *Peterwitz*, *Plomühle* und *Bretzdorff*, *Ruppersdorff*, nebst dazu gehörigen *Antheilen*, *Kreuan* und *Schoenben*, *Monze* und *Dürrenhor-te*, *Klein Jeseritz*, *Kobelau* und *Brinningsdorff*, *Roswitz*, *Ober- und Nieder Jacobsdorff*, *Stachau*, *Petersdorff*, *Dierßdorff*, *Pristrom*, *Kubnsdorff*,
Jacobs-

Jacobsdorff, Schonfeldt, Simmenau, Ober- und Nieder-Rossen, Waißlowitz, Proschlitz, Naßadel, Ganla, Kauer, Jacobin, Kuratzky, Schimmeley und Drombling, Sitzmansdorff, Lortzendorffische Ober-Gerichte, Krausenow, Mechwitz, Gaunitz, Strache und Sillwitz, Wamewitz, Ober Sigrodt, Malschau, sambt allen deren appertinentien vestiglich und geruhiglich verbleiben lassen, auch darbey schützen, schirmen und handhaben, darwieder nicht beschwehren, noch solches iemand andern zu thun gestatten, bey vermeidung unferer schweren Straff und Ungenad. Das meynen wir ernstlich. Zu Urkund dieß Brieffs besiegelt mit unserm Käyser- und Königl. anhangenden größern Iniegel. Der gegeben ist in unserer Stadt WIEN, den 24. Monats Tage Septembris, nach Christ unsers lieben Herrn und Seeligmachers Gnadenreicher Geburt, im Siebenzehnhundert fünfften, unserer Reiche des Römischen im Sechzehenden, des Hungerischen im Achtzehenden und des Boheimischen im Ersten Jahre.

Sigillum

5

scriptio

Viennae

1705.

JOSEPH. m. prop.

Venceslaus Adorberhgl. Kinsky, Reg.
Boh. S. Cancellarius.

Johann Wentzel Graff Wratislau.

Ad mandatum Sac. Caes. Reg.
maiestatis proprium

Johann Christoph von Sonnig.

LIB.

LIBER II.
EPISTOLAE GALLIAE RE-
GIS CAROLI VIII. ET PHILIPPI
ELECTORIS ARCHIPALA-
TINI.

EPISTOLA I.

Ad regem Francorum *promotoriales.*
CIC CCC XCIIII.

PHILIPPVS
Electoꝝ
PALATINVS
1497.

Christianissime ac potentissime rex, domine & sanguinee carissime. Post sinceram nostri commendationem & parata obsequendi in singulisque complacendi uoluntatem, ueniant

commendat
Galliae
regi CAROLO
VIII. *duos*
armigeros,

ad milita-
ria munera
& stipendia

Datum
1497.

ad regiam celsitudinem uestram Christophorus de ROSEMBERG & Anshelmus de SANSHEIM nobiles ar- migeri, regiam gloriam uestram & illius amplis- sima regna plurimum admirantes. Qui, nostris literis promoti, valde sperant regium consequi fauorem & sese illius laborumque suscipiendorum gratia militaribus stipendiis a serenitate uestra dignos decerni. Igitur regiam celsitudinem uestram rogamus, quatenus praefatos Christo- phorum & Anshelmum de regia beneficentia plu- rimum commendatos suscipiat, nostri contem- platione. In quo regia uestra celsitudo, quam deus optimus maximus longo aeuo incolumem conferuet, rem faciet nobis admodum gratam, pro uiribus compensandam. DATE ex opido nostro HEYDELBERG, Kalend. Septembris anno do- mini millesimo quadringentesimo nonagesimo se- ptimo.

PHILIPPVS *dei gratia*

comes PALATINVS &c.

collationata.

EPISTOLA II.

Rex Francorum CAROLVS VIII. respondet super gestis in dieta Tollenfi c10
CCCC XCVII.

CAROLVS, *dei gratia Francorum, Siciliae & Hierosolymae rex. Illustrissime comes ac dux consanguineaeque & amice carissime.* Dominus de Fay, magister hospitii nostri, nobis retulit; quo pacto ob aduersam ualeitudinem, que sibi contigit in itinere, communicatio illa, de qua ad *Kalend. Maias* in urbe *CULLEY* facienda cum decano *Spirensi*, consiliario uestro, conueneramus, fuerit interrupta: que res nobis minime leta fuit: nisi in ea perpetuandae amicitiae nostrae non modicam spem reposuissemus. Retulit etiam, qualiter ipse *decanus* ad eandem urbem *Culley* cum instructionibus postmodum reuersus est: & quicquid ob eo audierat, nobis pariter enarrauit. Dixit quoque, uos dictae *communicationis* defectum atque alia nonnulla molesto animo quodammodo tulisse: quod nobis graue fuisset: nisi praedictus de *Fay* nos fouisset ea spe, quod, ubi illa, que praefato *decano*, nomine nostro, communicauit, audiueritis, omnia eiusmodi aequo animo accipietis, quemadmodum optimi *consanguinei* alter alterius onera supportare consueuerunt. Nam ita erga *nos* sumus affecti, ut, pro *sanguinis & amicitiae* iuribus, quibus mutuo coniungimur, honori commodisque uestris semper studere cupiamus, nosque procul dubio, quoad diu uixerimus, tales inuenietis. Quod uero *rex Romanorum* iactitat, nos sibi quedam reuelasse de *intelligentiis*, que a nobis aduersus se, ut ait, per *Almaniam* diriguntur, nihil propter ea commoueri debetis. Hic enim *amicitiam* no-

CAROLVS
VIII. R.
GALLIAE
1497.
respondet
apalatino

doletque
pacta, ob
ualeitudi-
nem eius,
caruisse
successu,

parum ei
grata etiam
post.

Contra a-
micorum
fortunas
esse debere
communes.

Etiam ad-
uersus im-
peratorem
Maximilia-
num I.

stram summo studio dissipare nititur, quod eam suis conatibus plurimum obstare non ignoret. Nostis uero, quod, qui *amicorum* animos a se inuicem contendunt *auertere*, talia uerba de industria seminant, ut alterius ab altero *fides* & affectio seduceretur. Non ergo mens uestra *comentis* hominum acquiescat credere; nam de his rebus ne unum quidem *uerbum* a nobis unquam emanauit; amicitiae namque uinculo uobiscum nexi perpetuo in ea manere desideramus. Sicuti optimi amici & *consanguinei* solent ac debent. Quod uobis quoque *cordi* esse speramus atque rogamus. *Valete illustrissime comes ac dux* consanguineae & amice carissime.

Qui studeat dissoluere amicitiam,
sibi noxiam, eorum mentis.
Quasi Rex prodidisset fœdus.

Titulus in *epistola regis.* *Illustri principi, domino PHILIPPO, comiti PALATINO Rheni, electori sacri imperii ac duci BAVARIE, consanguineo & amico nostro carissimo.*

EPISTOLA III.

Responsio principis APALATINI ad CAROLVM VIII. GALLIAE R. CIO CCCC XCVII.

PHILIPPVS APALATINVS *responsus* *des Galliae* R. 1497. *gaudetque eius amicitia*

Christianissime atque potentissime rex, domine & consanguineae charissime. Sincera nostra *commendatione* ac obsequendi complacendique uoluntate praemissis. Accepimus XI. Kalendis Augusti literis serenitatis uestrae non inuiti, animum *regium* & gratam amicitiam *celsitudinis* uestrae in sua bonitate erga nos perduralle. Id gaudio singulari nos affecit, & gratum admodum fuit & est; gratissimum uero, quod regia *sublimitas*, ut pro *sanguinis* & *amicitiae* iuribus, honori commodisque nostris studere cupiat, sese nobis affectam tantopere pollicetur. Quemad-

sed tamen exprobrat Regi,

mo-

modum autem apud *Lugdunum* medio fidelis & dilecti consilii nostri domini *Heinrici de HELMSTATT*, ecclesiae *Spirensis* decani, nobis in urbem *Tollensem* ad *Calend. maias dietam* indixit, non solum super *perpetuanda* ac firmanda inter nos pristina *amicitia*; uerum etiam pro *solutione pensionis annue*, de *regia munificentia* nobis dudum debite ibidemque petite, fienda; ita dominus de *FAY*, orator celsitudinis uestrae, post tardum ipsius aduentum ad dictam dietam, admissa excusatione de sua aduersa *ualetudine*, de predictae *pensionis* solutione, ut asserit, non modo *commisionem non habuit*; sed & *regia celsitudo* de ea *prouisione* soluenda, nunc scribendo suis literis *mentionem* prorsus *nullam* facit, quamquam idem dominus de *FAY*, praefatum oratorem & consiliarium nostrum certificauerat, se inter alia procul dubio effecturum, ut nobis quoad proximum satisficeret. De quarum rerum *uarietate* demirari modo non sufficimus. Nam demeritum nobis nullum impingi potest, nec demeruimus; at eorum, quae nobis cumulatim in *plures* usque nos dudum debita retardata sunt, *solutio nulla* contingit, iterum atque iterum rogata atque instantissime petita. Enim uero *serenitatem* uestram pro *amicitia* & fauore solitis animique nostri erga ipsam indefessa constantia nondum accusamus; sed eos, quorum culpa id sit, relinquimus. At nos, in *regia* uestra *amicitia* & conseruanda & perpetuanda intenti, profecto nihil magis optamus, quam, ut semper animus fuit, *regie celsitudini* uestre in singulis pro uiribus complacere; id ipsum de *serenitate* uestra nobis persuadentes offerentesque nos ad gratam desideratamque *amicitiam* *serenitati* uestre nunquam defuturos. Sic

quod in p. 8
his cum 80

stipendium
promissum

soluere ne-
gliger

tot annis
ab electore
frustra ex-
pectatum.

Admonet
regem,

eandem celsitudinem ueſtram rogamus obſecramusque, nobis de regia beneficentia & liberalitate collatum in ea *penſione*, que, *pacto*, *ſcriptum* & *ſigillo* firmata, dudum *debita* eſt, quantocy-
ut fidem ſer- us ſatisfieri. Id enim ad *dignitatem*, gloriam &
nec ſoluat- illibatam *fidem* pertinet *maieſtatis ueſtræ*, ut in
que. prefate *penſionis obligatione* ſingulari beneficentia nos affectos re ipſa ſentiamus, nos id cum aliis ſuſceptis *beneficiis* gratiſſimo *antidato* cum regia *ſerenitate* ueſtra pro uiribus compenſare curabimus, quam *deus* noſter in proſpero & felici ſtatu & *uite* & *regiminis* incolumem diu conſeruet.
 DATE ex oppido noſtro *Heydelberg* VIII. kal. Auguſti anno MCCCCXCVII.

Datum
1497.

PHILIPPVS dei gratia

comes *palatinus* Rheni &c.

collationata.

EPISTOLA IV.

CAROLVS VIII. REX Francorum PHILIPPO comiti PALATINO Rheni &c. ſatis pulcra miſſiua, militari eloquio, ſcribit ſui excuſatoriam, ſuper accuſatione regis ROMANORVM. CIOCCCCXCVII.

CAROLVS
VIII. R. Gal-
liæ

CAROLVS *dei gratia* FRANCORVM, SICILIE & HIEROSOLYME rex, *illuſtriſſime comes ac dux conſcribit ad ſanguineeque & amice cariſſime.* Vidimus exemplum quarundam *literarum*, quas cariſſimus *fratrem & conſanguineus* noſter, REX ROMANORVM *ſereniſſimus*, ad uos duos *electores*, nec non ad *urbes & ciuitates ſacri imperii* nuper deſtinauit: quibus inter cetera poſtulatur, ut *pecunie ſummam*, que pro eiusdem *imperii conſeruatione* deſtinata eſt,

est, ad se deferant: quod *coronationis sue gratia* quod in su-
spicione sit,
Romam proficisci decuerit. Cum quia IMPERA- quasi IMPER-
 TORIS, ut ait, nomen ui & armis *aucupare* CON- RATORIS
 tendimus; cum etiam quia *MEDIOLANENSEM* du- nomen ad-
cem, VENETOSQUE & eorum dominationem in- fictet.
 tendimus subiugare. Quorum *literarum* series Insequa-
turque
 nos adduxit, ut de huiusmodi rebus continuo 1) Mediola-
nenses,
 ad uos scriberemus: ne nos tales forsitan iudica- 2) Venetos,
 retis, quales *maliuoli & emuli* nostri apud eun-
 dem *fratrem & consanguineum* nostrum REGEM
 ROMANORVM uosque duos *electores* non existi-
 mari desiderant. Quemadmodum ergo ad uos *no-*
uissime scripsimus, nunquam nobis ea mens fuit, Primus
falsum esse,
 ut super IMPERII *IVRISDICTIONE* aut rebus ad i-
 psum pertinentibus aliquid uellemus usurpare,
 immo uero ita animati fuimus erimusque sem- quod potius
Romani
imperii a-
micus.
 per, ut, si quis contra ipsum *sacrum imperium*, au-
 su temerario, quicquam moliri presumeret, pro
 illius conseruatione, nos nostraque *libenter* expo-
 neremus. Quantum ad VENETOS attinet; est no- Sed iustus
hostis VENE-
 bis aduersus eos plus quam *iusta belli querela*, TORVM,
 eo, quod nonnullam regni nostri *Sicilie* partem qui praedo-
nes & insi-
 inique iniusteque detinent; ac sub umbra pecu- diatores o-
 nie, quam *dom* TENANDO mutuam crediderunt; mnium re-
 dictum regnum, quod nobis uera successione per- rum publica-
 tinet, avaritia excecati sue ditioni conantur ap- rum.
 plicare. Huc accedit, quod apud *forum nouum*
 dum rediremus in *Franciam*, nec re nec uerbo a 1) Galliae,
 nobis lesi, nostrum ac totius *exercitus* nostri *exi-*
tium attentare uoluerunt. Quorum ferociam, 2) Imperii R.
 superum beneuolentia roboreque ac uirtute mili-
 tum, non sine graui eorum iactura, feliciter e- 3) Pontificia
R.
 uasimus. Quo fit, ut propter *contumelias* ac *da-*
mina, quibus immerito nos affecerunt, magnam
 in eos *iustamque* belli *occasionem* habeamus. Cui

rei pro temporis & loci opportunitate operam
famosissimi dare cum *dei adiutorio* proposuimus. *Nostis il-*
usurpatores. los, nostis, quod sint alienorum dominiorum usur-
patores famosissimi, utpote qui plurimas & eccle-
sie & imperii terras, nullo iure, occuparunt &
contra ius fasque retinent. Ipsique, nobilitatis ex-
pertes, solos nobiles oderunt atque infectantur.
 Vt uero ad reliqua transeamus; GENVA nobis o-
 ptimo iure spectat, cuius gratia dux *Mediolanen-*
sis homagium nobis fecit ac *fidelitatis* praeftitit
GENVAM *Galliae* *deberi.* *MEDIOLA-*
NENSEM *D.* *iusuramentum*, quod male nobis postea, aut ut ue-
sefellisse ho- *rius loquamur, nusquam persoluit. Nec fides*
magium re- *habenda est, si, ui coactus, pactum nobiscum fe-*
gi praefti- *uisse dicatur. Nam huius rei causa uolens cupi-*
tum. *usque ad nos accessit: ad idque cum instantia*
se recipi supplicauit. At nemo est, quem deli-
mentis ac blanditiis suis non subuertat, si ei au-
res prebeantur. GALLIAE autem *terras iuraque*
Harum in- *& dominia christianissimorum progenitorum no-*
uriarum *strorum uestigia sequentes, nullo pacto imminu-*
Galliae R. *ere; sed, quantum nobis possibile est, augere*
ultorem. *auctaque tueri in animo habuimus semper ac per-*
petuo habebimus. Atque ad id procurandum
nos sepius ultroneos obtulimus. Neque ipsius
urbes oppidate ui occupauimus unquam. Ni-
hilque horum hoc tempore penitus retinemus. Et
Sed urbes *si qua ex illis, predicti nostri SICILIE regni adepti-*
Italiae occu- *one, summus PONTIFEX nobis tradidit, id sponte*
patas *sua fecit ac de Reuerendissimorum CARDINALIUM*
se restitui- *uoluntate & consensu. Que omnia eiusdem re-*
rum, *gni nostri facta, recuperatione illico restitui-*
subacta *Quodsi, posteaquam dictum regnum redegimus in*
SICILIA. *potestatem nostram; nonnulli, ueluti DVX MEDI-*
OLANENSIS fidei sacramentum uiolans; ac VENE-
TI iam totum ipsum regnum spe amplectentes,
 partem

partem illius de facto inuaserunt: quid mirum, aut que tandem inuidia est, nos illius *recuperationi* animum intendere? An potius audiendi sunt DVX MEDIOLANENSIS & VENETI, qui nos, aiunt, sub ipsius recuperationis uelamento, INVASIONEM ^{Nihil se co-} IMPERII pretendere, quod nunquam facere cogi- ^{gitare ad-} tauimus. Igitur eorundem suggestione ac pre- ^{uersus im-} dictarum literarum carissimi fratris & consanguini- ^{perium.} nei nostri ROMANORVM REGIS INCLITISSIMI, quarum ^{transumptum} ad uos mittimus, pretextu; uos ^{Inde impe-} duos electores sacri imperii, omni boni & commu- ^{ratoris lis-} nis pacis conseruatores, cum congregari contigerit: in ^{transum-} oramus, ne facile quicquam *aduersus nos credide-* ^{to missas,} ritis. Nam si rei ueritatem uolueritis inuestiga- ^{non mereri} re, nos *christianitatis* utilitati, sacri quoque impe- ^{fidem,} rii conseruationi, quantum in nobis erit, paratissimos ^{apud electo-} semper ac ipsius imperii amicissimos, nihil ^{res & ordi-} que omnino *ex suis aut iurisdictione aut rebus* cupientes usurpare: sed longe illius commodis, quam *Mediolanensem ducem aut Venetos*, propensiores nos inuenietis. *Valete illustrissime comes, ac dux consanguineeque & amice carissime.* DATE ^{Datum} *Ambasie XI. die mensis Augusti* MDCCCXCVII. ^{1497.}

Illustrissimo principi & consanguineo nostro, comiti PALATINO Rheni, electori sacri imperii ac Ba- Titulus a
uarie duci, amico nostro carissimo. ^{R. datus}
^{Palatino.}

EPISTOLA V.

MAXIMILIANI Caesaris ad Pontificem R.
ut tollat *excommunicationem*, factam
in Philippum principem electorem
Palatinum absque ullo iure uel causa.
MDCCCXCVII.

Beatissime pater, domine reuerendissime. E-
docti

MAXIMILI-
ANI I. im-
peratoris

1497.

litterae ad-
modum a-
cerbae ad-
uersus Pon-
tificem R.
qui, in sin-
ctu abbatis
Weissen-
burgensis,

electorem

Palatinum

PHILIPPVM

excommu-
nicauerit.

Cum tamen
causa sit im-
perii,

Palatinus
sit inaudi-
tus.

Hortatur
imperator
pontificem,

docti sumus denuo ab illustri PHILIPPO palatino Rheni, duce Bauariae, principe electore & consanguineo nostro carissimo, quoniam pacto abbas & conuentus in *Wyssemburg* apud *Renum* non lacesciti, sed ultro, nulla legitima occasione apud sanctitatem uestram contra conquesti, ipsum non uocatum, inauditum nullaque accepta eius responsione & cum praesertim illi cum eisdem nullum negotium fuit, in excommunicationem deduxerint; ea autem causa inter eos nullo certo iuris ordine contraque mandatum nostrum, qui & audire partes & controuersiam absolvere potuerimus, nulla habita ratione inclinatissimi animi ipsius palatini, qui se nobis, uti ROMANORVM REGI & ordinario IVDICI suo, atque uestre beatitudini concorditer aut iuridice pariturum semper obtulerat, inique & contra omnem honestatem processerit, que cum singula ipse per oratores suos sanctitati uestrae abunde ac dilucide declarari curauerit, petiueritque, cum inauditus & non citatus condemnatus sit, hac oblatione sua de stando iuri, considerata, ipsum ab excommunicatione absolui & defensiones suas, quas ipsum nature ius nulli unquam negat, nequaquam refutari. Ut quod & deus optimus maximus & omnium mortalium potestas annuisset, beatitudo uestra pateretur & iustitiae aditum, qui communis debet esse omnibus, non sibi soli occludi; sed patere pro sua solita equitate sineret. Quod & nos ipsi apud sanctitatem nostram scriptis nostris contendimus, & hortati eandem sumus diligenter & cum eiusmodi iustissime Palatini oblationis nulla habita fuisset ratio, neque legitimum mandatum nostrum ab ipso abbate & conuentu obseruatum, eundem principem ea molestia nulla

sua

sua culpa oneratum liberari &, ut equum erat, absolui permetteret. Quandoquidem id, uti obsequentem & christianum principem ac Romani imperii electorem decet, erga sanctitatem uestram, & nos semper se exhibuerit, & impofterum haud fecus pro innati ingenii sui instituto efficere promptissimus & paratissimus esset. Cum itaque nos hanc oblatam principis nostri uoluntatem, qua se ad omnem iuris dispositionem semper obtulit, nobiscum exacte pensauerimus nosque scri imperii electorum principum actiones concernere sciuerit, quam plurimis de causis & respectibus, & iis praesertim, quibus ex uinculo & obligatione sacro imperio addicti sumus, quodque nobis ipsis nostram ac sacri imperii auctoritatem & libertatem protegere ac conseruare tenemur: non potuimus non magnopere mirari eiusmodi illate excommunicationis negotium, cogimurque hic existimare iudicareque, sanctitatem uestram praesertim ubi de illustribus personis & electoribus sacri imperii principibus agitur, celeri nimium discussione processisse: quandoquidem & cause huius principale momentum, ut clare admoniti sumus, non tanti fuit, ut eum rei successum mereretur: potuissetque id haud difficulter fieri, ut earum personarum & electorum principum, que sacri imperii ac catholice ecclesie maxima ac potissima membra sunt, maior apud sanctitatem uestram ratio habita foret, cum & illud eidem cognitum satis esse debeat, ubi prenominati Palatini iuris negotiis tribunal nostrum satisfacere rite potest, ut in hac causa procul dubio est: ea non coram sanctitate uestra; sed coram nobis, uti Romanorum rege & ordinario illius iudice, absolui merito debent. Et

ne ita uilipendat electores S. R.
I.

Quorum auctoritatem ipse sit conseruaturus, ut deceat imperatorem.

Maxima ecclesie membra ELECTORES, mereri a pontifice maiorem reuerentiam causam hanc esse tribunalis Germaniae; non pontificis.

Qui in aliena messe.

Non Weifsenburgensibus denegatum iri ius.

Igitur tollatur excommunicatio, libertati S. R. I. aduersus.

quanquam is coram sanctitate uestra iuri dicendo se non inuitum obtulerit; est id contra nos & nostram & sacri imperii auctoritatem & libertatem eaque occasione nobis non facile ferendum: licet persuaderi minime possumus, sanctitatem uestram in alienam messem h. e. in nostram ac sacri imperii superioritatem uelle falcem imponere. Sed potius id nobis & sacro imperio innocuum & inuiolatum custodire & protegere pro uiribus curaturam confidimus: sicut & nos pari uicissitudine erga eandem uestram sanctitatem inclinati & obnoxii sumus. Cum autem nobis & sacro imperio negotium hoc maioris adhuc momenti, quam hic scribamus, incumbat: hortamur enixe sanctitatem uestram rogamusque magnopere, ut praenominati principis oblationem, quam recte, ordinarie & iuridice semper obtulit, iuxta honestatis exigentiam coram nobis, qui uere superiores eius sumus, pro consequenda iustitia dirigere illumque a praedicta excommunicatione absolueri dignetur. Nos enim itidem in causa translationis monasterii in Wyfenburgk nequaquam sanctitati uestrae obsistere; sed eam debite procedere libenti animo acquiescimus. Illa igitur se erga nos ita ostendat, quemadmodum clare nouit, nostram, sacri imperii ac aliorum ueterem libertatem & auctoritatem merito decere & nos absque dubio in eadem uestra sanctitate confidimus. Nam si id secus eueniret; quod tamen persuaderi minime possumus: non esset profecto nobis aut sacro imperio diutius ferendum, considerata praesertim tam honesta principis oblatione aliisque respectibus, quos supra enumerauimus. Volumus ergo in ea spe & firmitate quiescere sanctitatem uestram, consideratis

ratis

ratis diligentius rebus omnibus; huic nostrae honestae exhortationi & precibus obtemperaturam; neque desiderio nostro ulterius obstituram. Hoc enim nos uicissim erga uestram sanctitatem & communem Christi ecclesiam rependere studebimus. In quo etsi nullam repulsam timeamus, rogamus tamen eandem uestram sanctitatem, ut huic nuncio nostro responsum scriptis suis ad nos exhibere dignetur.

*Respondeat
papa per
litteras
nuncio
Caes.
sacro.*

EPISTOLA VI.

Philippi Electoris Palatini ad INVICTISSIMUM, uti appellat, Galliae regem, CAROLVM VIII. qua intercedit pro mercatoribus, ut soluatur reddaturque a rege, quod illis debetur CIO CCCCXCVII.

S*Erenissime, potentissime ac INVICTISSIME princeps, domine rex christianissime, consanguineus noster charissime.* Post sinceram nostri commendationem ac paratam obsequendi in singulisque complacendi uoluntatem. Quia *fidelis* noster, dilectus, *Iacobus Kauffleb*, de CRONBERG, mercator, cui bona inclinamur affectione, superioribus annis *Antonio NEPHEV*, uestrae regiae celsitudinis *bombardurum magistro*, ut nobis exposuit, certam summam pecuniarum pro *cupro* in uestrae regiae *sublimitatis* usum applicato ac aliis mercimoniis credidit; iuxta tenorem *chyrographi* eiusdem *Antonii*; de qua sibi *mille quingentos & sexaginta sex aureos, decem septem solidos cum sex denariis Francigenarum monetas* bi insolutos post effluxos ac constitutos solutionis terminos restare conuenitur. Et quantum eun-

Verba curialia archiepiscopi palatini ad Regem Galliae CAROLVM VIII. quibus mercatoris solutionem pro cupro bombardurum magistrum uendit regi committat.

*Quod nil
profecerit
in Galliae
tribunalibus*

*Perro de
massa auri
sisco addicta*

*reddenda
domino.*

*Datum
1497.*

*Titulus ad
regem Gal-
liae.*

eundem *Antonium Parisiis*, seculari & spirituali iudiciis conuenit ac solutionem per sententiam obtinuit: uariis tamen ac *friuolis* exceptionibus & *subterfugiis* ab eodem pro suis creditis usque hodie molestetur. Ceterum certam *massam auri trium marcarum* & unius dragmae in ualore trecentorum decem & octo aureorum ad nostras terras deportandam cuidam *Metensi* ciui commiserit; quae per quendam, *Iohannem Wosel de Vosii*; & filium eius inuenta, domino eiusdem uillae praesentata, per eundem ac regiae uestrae celsitudinis procuratorem, tanquam *thesaurus* uel res *inuenta* confiscata sit; quauis idem *IACOBVS* eandem *massam*, tanquam suam, certis ac ueris probauerit iudiciis, petens a nobis, ut ipsum in talibus *regiae uestrae sublimitati* nostris scriptis commendatum faceremus. Quare *sinceriter* deprecamur: quatenus eundem *Iacobum KAVFLEB*, his nostris praesentibus accedentibus, *regio* fauore amplecti &, ut celerem suorum *creditorum*, solutionem ac praedictam auream massam consequatur, gratiose disponere uelit & in his, nostri & iustitiae intuitu! ita fauere, ut haud nostram commendationem sibi profuisse deprehendat. Pro quo nos omni cum *beneuolentia* uestrae regiae celsitudini ad quaeuis beneplacita semper paratissimos offerimus. Eandem regiam dignitatem *felicibus auspiciis*, pro *augmento regni*, semper prosperam ac incolumen conseruet altissimus. *Datum* ex oppido nostro *Heydelberg*, II. die mensis *Octobris*, anno *M CCCC XCVII*.

Serenissimo, potentissimo ac INVICTISSIMO principi, domino *CAROLO*, Francorum regi christianissimo, domino & consanguineo nostro carissimo.

NB.

NB. In margine exempli curialis additum :
 Alias scriptum est : christianissimo ac potentissimo
 domino CAROLO. Quaeratur a magistro PAVLO :
 numquid expediat ista styli *mutatio*?

EPISTOLA VII.

Philippus ARCHIPALATINVS elector excu-
 sat se *Regi Galliae* CAROLO VIII. quod
 nequeat feuda D. CLIVIAE conferre,
 quae ad curiam Palatinam deuoluta
 CIO CCCC XCVII.

Christianissime ac potentissime rex, domine & PHILIPPVS
 consanguineae charissime. Recommendamus elector
 nos regiae celsitudini uestrae, animum paratum PALATINVS
 complacendique beneuolentiam sinceriter offe- 1497.
 rentes. Rogamur, *inclyte rex*, a serenitate ue-
stra suis regiis litteris, quae de dato Molduni die Regi GAL-
ultima Augusti nobis sunt pridie kalendas Decem- LIAE se ex-
bres praesentatae, ut illustrem ducem CLEVENSEM, cusat,
 amicum & consanguineum nostrum, ex iure il- quod CLIVI-
 lius *conthorali* deuoluto, de certis locis, castris AR DUCI,
 & *dominiis* a nobis in feudum pendentibus inue- nequeat
 stremus. Verum quia ex iure nostro & per no- FEBRVM
 strorum *feudorum consuetudinem* formamque in- *libi apertum*
uestiturae de huiusmodi feodis retro uasallis no- conferre.
 stris, praecipue illustribus *consanguineis & amicis*, Quod hoc
 dum uixerant, nostris charissimis, *Henrico & Wil- sum* aduer-
helmo, landgrauis HASSIAE, factae a nobis, con- sum Palati-
 tigit; illa ad nos plane fore & esse deuoluta: id- nae:
 eo de iure illum, ut *alium*, inuestire non tene- exemplo
 mur; quinimo *deuolutum feudum* iamdudum de- HASSIAM
 creuimus nobis ipsis heredibusque nostris libe- landgrauio-
 rum resignare. Qua de re *regiae celsitudini ue-* rum,
strae in eo negotio condescendere, sine maxima
 iactis-

*Ceteroquin
semper Regi
Galliae pa-
ratus ad of-
ficia quas-
que*

*Datum
1497.*

iacitura nostra, prorsus non ualemus. Quod au-
tem uellemus, *regiae serenitati uestrae*, tanquam
praecipuo domino nostro speciali, *obsequiose* com-
placere re & opere, dum per tempus & loci op-
portunitatem se casus obtulerit; nos comproba-
turos eadem *regia celsitudo* uestra facile cognos-
cet. Quam deus maximus diu *incolumem* con-
seruet. DATVM *Heydelbergae* MCCCCXCVII.

EPISTOLA VIII.

Formula *mandati*, quo PHILIPPVS ele-
ctor ARCHIPALATINVS instruxit LEGA-
TVM ad R. Galliae CAROLVM VIII.
C15 CCCC XCVII.

PHILIPPVS
elector Pa-
latinus
1497.

*legatum
mittit ad
Galliae re-
gem*

*eumque in-
struit
formula
fidei habenda.*

C*Hristianissime & potentissime rex, domine &*
consanguineae carissime. Post debitam & sin-
ceram nostri *commendationem* & paratam obse-
quendi complacendique *uoluntatem*, mittimus ad
regiam uestram *serenitatem* uenerabilem, fidelem,
dilectum consiliarium nostrum, dominum *Hen-
ricum de HELMSTATT*, maioris ecclesiae *Spirensis*
decanum, de intentionibus nostris, uestrae regiae
celsitudini propalandis, plene informatum, cum
commissione de illis cum *serenitate uestra* loquen-
di & concludendi, petentes atque enixe rogantes
eandem regiam *uestram serenitatem*, dignetur eum
benigne *audire* & in *referendis* tanquam nobis,
ipsi *credulam* adhibere *fidem* ac nos in illis, no-
stri sanguinis necessitudine ac mutuae *dilectionis*
uinculo expositibus, fauorabiliter amplecti, u-
ti *confidenter* speramus, pro quo nos ad vota
semper *paratissimos* offerimus *regiae celsitudini*
uestrae, quam deus optimus maximus in felici
statu semper conseruet. Datum ex oppido no-
stro

stro Heydelberg die VIII. mensis *Novembris* anno
MCCCCXCVII.

Datum
1497.

PHILIPPVS *dei gratia &c.*

Christianissimo ac potentissimo domino, Karolo, Titulus re-
Francorum regi, domino & consanguineo nostro gis G.
carissimo &c.

EPISTOLA IX.

PHILIPPI archipalatini electoris formula
mandati fideique habendae, quibus in-
struit legatos ad Regem Galliae LVDO-
VICVM XII. CIO CCCC XCVIII.

C*hristianissime ac potentissime rex, domine &* PHILIPPVS
amice carissime. Sincera nostra commenda- apalatinus
tione ac obsequendi complacendique uoluntate elector
assidue praemissis, misimus ad regiam celsitudi- ad
nem uestram, pristinae inter Francorum reges Galliae R.
christianissimos & praedecessores nostros de Baua- LVDOV. XII.
rorum domo atque Palatinorum genere, hunc in
usque diem obseruatae amicitiae renouandae cau- pro amicitia
sa, uenerabilem & sincere dilectos consiliarios no- maioribus
stros & fideles, dominum Heinricum de HELM- culta,
STATT, decanum maioris Spirensis ecclesiae & mar- mittit duos
scalcum nostrum Iohannem, de DROTA militem, legatos
dedimusque eis in mandatis regiae uestrae celsi- instruitque
tudini nonnulla nostro nomine explicare nos-
que commendatissimos facere. Quare rogamus, illos formu-
ut eos benigne audire & in referendis eis fidem la mandati
habere talemque se praebere uelit, ceu de eius- ac
dem regiae celsitudinis uestrae innatae uirtutis at- fidei habem-
que humanitatis excellentia quam pluries per- das.
suademus & ob id regiam celsitudinem uestram
operam nostram ad omnem usum utilitatemque
suam offerimus. Valeat atque iterum uestra re-
gia

Datum
1498.

gia celsitudo, quam deus optimus optato regimine longaeue conferuet. DATVM ex oppido nostro *Heydelberg VII. Maii* anno MCCCCXCVIII.

PHILIPPVS, *dei gratia.*

Titulus regis G.

INVICTISSIMO atque potentissimo domino LUDWICO, *Francorum regi christianissimo, domino & auunculo suo carissimo.*

EPISTOLA X.

PHILIPPI archipalatini electoris formula mandati duorum legatorum ad GALLIAE REGINAM, ANNAM Britanniae ducem CIO CCCC XCVIII.

PHILIPPVS
apalatinus
elector

duos legatos

instruit
formula
mandati

ad
Galliae Reginam,
ANNAM

promissione
reciproci
officii.

Datum
1498.

Illuſtris princeps, *Francorum REGINA potentissima, domina & amica nostra carissima*, sui commendatione atque obsequendi uoluntate praemissis, misimus ad *regiam celsitudinem* uestram, uenerabilem & dilectos fideles consiliarios nostros, dominum *Heinricum de HELMSTATT*, maioris *Spirensis* ecclesiae decanum & *marſcalcum nostrum, Ioannem, de TROTA militem*, quaedam eis *ardentissime* commissa commendandi atque explicandi causa. Quapropter *regiam uestram celsitudinem* rogamus, ut eos benigne audire & in referendis eis, *ceu nobis ipsis, fidem* habere seque praebere uelit, uti nobis plurimum persuasimus atque eius ubique terrarum *famatae laudis* acumine freti sumus, ad quorum uices nos *obligamus & pro honore & utilitate uestrae celsitudinis*, quam deus optimus feliciter atque incolumem tueatur atque conferuet, summo opere nitamur. Datum nostro ex *HEYDELBERGENSI oppido, VII. Maii*, anno M CCCC XCVIII.

PHILIPPVS, *dei gratia.*

ILLV-

ILLVSTRISSIMAE *principi, dominae Annae, Fran-*
corum reginae potentissimae, Britanniae duci &
amicae nostrae carissimae.

EPISTOLA XI.

FORMVLA fidei & mandati, qua apalati-
 nus elector iustruxit *legatos* ad ducem
 BVRBONIAE MDCCCXCIII.

Illustris princeps, auuncule carissime. Salu-^{PHILIPPE}
 tem & assiduam obsequendi uoluntatem; ue-^{apalatin}
 nient a nobis missi ad dilectionem uestram con-^{electoris}
 siliarii & fideles dilecti nostri, uenerabilis domi-^{1498.}
 nus Heynricus de *Helmstatt*, maioris *Spirensis* ec-^{legatio}
 clesiae decanus & marescalcus noster, Iohannes de
 DROTA, miles, referendi causa ea, quae eis & ^{ad ducem}
 commisimus & mandauimus; quas ob res *obnixè* ^{BVRBONIAE.}
precamur: eos beneuole atque grate *audire* & in
 ueritate *fidem* adhibere ac uos eum ostendere ue-
 litis, quem, plurimorum *ueridica* relatione, suae
 hactenus approbatae humanitates indicant, quod
 nobis admodum gratum atque omni studio com-
 pensandum est. DATVM ex oppido nostro *Hey-*
delberg, VII. Maii anno MCCCCXCVIII.

PHILIPPVS, *dei gratia.*

Illustri principi, domino N. duci BVRBONIAE, au-
uunculo nostro carissimo.

Ducissae *Burboniae* mutatis mutandis consimi-
 liter scriptum.

EPISTOLA XII.

PHILIPPVS, apalatinus *elector* declinat, fi-
 lium suum *Regi Galliae Ludouico XII.*
 mittere ad curialia officia. Quod
Tom. VI. reliquiar. H stipen-

stipendium non respondeat principis dignitati. Neque electori stipendium 10000. sit solutum CIO CCCC

XCVIII.

PHILIPPVS
apalatinus
elector
1498.

a legatis ad
coronatio-
nem Rhe-
menem
Regi missis,

accepit,
a rege de-
siderari fili-
um electoris
seniorem.

Quod ne-
gat,
nulla suspi-
cions,

sed ob nimis
exiguam ob-
latum sala-
rium.

Querelas
addit ob si-
bi non solu-
tam pensio-
nem an-
nuam 12000.
Francorum.

Christianissime atque potentissime rex &c. Intellecta relatione ab oratoribus, fidelibus nostris, domino *Heinrico de HELMSTATT*, decano *Spirensi* & marescalco nostro, *Ioanne de DROTA* milite super certis articulis, pro quibus ad serenitatem uestram a nobis in unctiōe ac coronatione regiae sublimitatis uestrae in *Remis* missi fuerunt, praecipue de illustri *LVDWICO*, filio nostro in curiam regiae celsitudinis uestrae mittendi, comperimus, in nos omnem regiae celsitudinis uestrae humanitatem & amicitiam iamdudum nobis probatam continuo plus firmari, de quo & de regiae uestra sinceritate & bona erga nos amicitia & uoluntate maximas, quas possumus, non quas debemus, agimus gratias; quod uero illustrem filium nostrum, seniorem, *LVDWICVM*, ducem *Bauariae*, &c. curiam regiae celsitudinis uestrae non mittimus, nulla prorsus suspicione eget; sed ideo est, quod pro conditione & statu filii nostri nobis ualde inconuenit, tam modica familia tamque exigua pensione eundem regio uestro obsequio obstringere: quare eadem uestra celsitudo de eo, quod illum non mittimus, nos habeat amice excusatos. Reliquum est, quod in iam dudum retardata pensione, a sex annis circa nobis debita ex gratuita prouisione illustrissimi ac serenissimi domini consanguinei & amici nostri charissimi *KAROLI*, regis *Francorum* &c. laudabilis memoriae, nouissime defuncti, celsitudinis uestrae praedeccessoris, singulis annis *DVODECIM MILLIA Francorum* continente; iuxta tenorem litterarum sua-

tum,

rum, quarum *copiam* transmittimus praesentibus inclusam, nobis restant adhuc *insoluta septuaginta millia Francorum*, salvo iusto calculo. Rogamus igitur obnixè eandem *regiam celsitudinem* uestram, quatenus nobis de praedicta summa *debitam solutionem & expeditionem* fieri faciat, quemadmodum nobismet ipsis de eadem *celsitudine uestra* hoc et omnia bona, sincerum animum & affectum in nos beneficentissimum persuademus, *offerentes* nos pariter *regiae serenitati* uestrae non ad minora pro facultate. Et ut solutio praefatorum *septuaginta millium Francorum* fiat, iterum atque iterum petimus, nosque id cum *serenitate uestra* super debitum iuste compensabimus regiumque ac bonum *responsum* praesenti *nostro cursori* efflagitamus a regia celsitudine uestra, quam *deus* optimus maximus semper incolumen conferuet. DATVM ex oppido nostro, *Heydelberg*, XV. die mensis Nouembris, anno M CCCC XCVIII.

Rogat ur-
getque a no-
uo REGE so-
lutionem.

DATVM
1498.

PHILIPPVS, *dei gratia &c.*

EPISTOLA XIII.

PHILIPPI *electoris apalatini*, in uernacula, qua se excusat Regi Galliae, quod *filium* non mittat, ob uile nimis salarium. Rogatque, ut soluat *rex*, quod debeat electori ex chirographo CIO CCCC XCVIII.

Durchlauchtigster &c. Als wir bey eurer PHILIPPVS
Königl. Würd unser liebe getreuen Herrn *apalatinus*
Heynrichen von Helmstatt, Dechant des Domstifts 1498.
zu Spier, und unsern Marschalck Hansen von *respondet*
Trot, Ritter zu Reinsse, uff eurer Königlichen Krö- *quod rescri-*
nung pferint ei

legati, *ad unctio-*
nem missi,
require: e
Regem fili-
um electo-
ris.
sed paruo
proposito
salario.

Quapropter
veset,
cur mittere.

Addita ro-
gatione solu-
tionis 70000.
Francorum.

Quam sum-
mam rex
debeat ele-
ctori.

Datum
 1498.

nung, unctio zum Botschaffter gehapt; haben wir das, so sie by derselben eurer Königl. Würde alles freundlichen guten Willens, das wir aber den hochgebohrnen Fürsten, unsern lieben Sohn, Hertzog Ludwigen zu euer Königl. Würd zu dienst nit schicken, geschicht us keyner argen meynung, sunder darumb, das ime und sinem stant und wesen ungemess und onmoeglich ist, sich so gar mit eyner kleinen Zale der Lut und geringer Pension by eurer Koenigl. Würd zu enthalten. Darum wollen E. K. Würd unfs dieserwegen freuntlich entschuldiget haben. Zum andern anlangend unser lang verassen Schult, der uns Ew. Koenigl. Würd vorsehen, der durchleuchtigste Koenig Karle, unser Herr und Vetter, frey und eygenwilliglich zu esagt und verschrieben hat, mit Brieff und Siegel, nemlich alle Jahre zwuelff tusend Francken, die nun bis in das Siebend Jahre verassen zusammen über die siebenzig tusend Francken zu eyner Summa machen, schuldig blieben ist, bitten wir eure Koen. Würd mit gantzem Flys freuntlich, sie woll uns derselben schuld bezahlung thun und freuntlich entrichten und nit lenger uffhalten. Als wir uns des und alles guten zu derselben Euer Koenigl. Würd, die der Allmachtig lang geruhe seliglich zu gefristen, mit allem Flys zusamt der Billigkeit freuntlich zu verdienen, und bitten des euer Koenigl. Würd freuntlich gutwillig Antwort. DATVM Heydelberg XV. die mensis Nouembris, anno domini MCCCC XCVIII.

EPISTOLA XIV.

Rex Galliae LUDOVICVS XII. excusat se

PHI-

PHILIPPO electori apalantino, quod promissam a praedeceffore pecuniam non foluat. Quam non debeat fucceffor. Rogat tamen, ut filium mittat. Et commendat imperatori Mediolanenfem inueftituram c i o c c c c x c v i i i .

Nota: Dis nachgefchrieben ift *inftitution*, fo *Ceremonia* des Königs von Franckreich *Bottfchafft Meifter*, *admitti &* *Matthys Pilleyt* vff feinen *Credenz - Brieff* gelesen *auditi legati* hat für mynen gnädigen Herrn, Pfaltzgrafen *GALLICI ad* *Philipsen* Kurfürften und im *Bysin* feiner Gnaden, *apalatinum* Herrn Hertzog *Ruprechts* und Hertzog *Friedrich* auch des Bischofs zu *Worms*, Marschalcks, Cantzlers, Grav *Ludwigs* von *Loewenstein*, Philipps Herrn zu *Winsperg*, des jüngern; Hertzogen, Propft und Herr *Jurgk* von *Rosenberg*, Herr *Swycke* von *Sickingen*, Doctor *Heinrich Silberberger*, *Cunt* zu *Heyden*, Herr *Friedrich* von *Dalberg*, Doctor *Florentz* von *Veningen*, *Cunt* zu *Mosbach*, Burggrave zu *Starckenberg*. Datum V. die Martii, qui erat dies Iouis, hoc est *Dornftag* nach Inuocauit, anno MCCCCXCVIII. hora prima post meridiem.

ILLVSTRISIME PRINCEPS, *sacra* FRANCORVM re- LVDOVICVS
gia maiestas recepit litteras Heydelbergae die XII. GALLI-
decima mensis Ianuarii scriptas per nunçium ue- AB Rex
strum a sublimitate uestra sibi transmissas, per 1498.
quas petitis solutionem pro sex annis alanae pen- per admini-
sionis uestrae a rege Karole defuncto promissae, spondet
quem deus per suam misericordiam clementer ab PHILIPPO
foluat, quae est summa pro quolibet anno duo- electori apa-
decim millium librarum turonensium. Ad quas lit- l tino,
teras respondet dictus dominus, quod quamuis quod saluti-
sit multum astrictus & in continuo desiderio fa- one penfi-
cienda *neatur*

ab anteces-
 fore promif-
 fac.

ciendi omnia *commoda* & obsequia, quae poterit
 facere *sublimitati uestrae*, tanquam suo optimo
consanguineo & amico carissimo: tamen non in-
 telligit, aliquo modo *esse obligatum* ad dictam
 pensionem soluendam: quia *reges Franciae non*
consueuerunt soluere pensiones datas a *praedecef-*
soribus suis. Alia est ratio, quam ista pensio
 nunquam fuit posita in *statu ordinario*, qui fit
 quolibet anno in *domo dicti domini*, neque ali-
 quid *praeceptum* habuerunt *receptores* de dicta
 pensione soluenda. Ideo dictus dominus aliquo
 modo non tenetur. Verum tamen sperat qua-
 Sed spem dam die dictus dominus facere *magnificentiae*
 facit eidem *uestrae* multo maius commodum, quam supra di-
 ad maiora. cta summa *totius pensionis* exaequat, quod non
 est princeps in toto imperio tantum dilectus ab
 ipso, quantum *sublimitas uestra* est. Quoniam
consanguinitas & *amicitia* carissima inter illu-
 strissimas & sublimes dominationes uestras est
 coniuncta a *centum* & *uiginti annis* elapsis & pro-
 feruenti zelo, quem habet erga sublimitatem ue-
 Rogatque, stram, uos orat, ut transmittatis ad eum *unum*,
 ut unum fi- *duorum filiorum uestrorum*, qui libentissime illum
 liorum mit- *uidebit*, habebit illum *carissimum* tanquam fra-
 tat in Galli- *atrem*, dabit illi certam & *bonam pensionem*. Et
 am pro ho- *si uelitis, serenissime princeps*, unum reliquorum
 nesto sala- *facere ecclesiasticum*, rescribet summo *Pontifici* in
 rio. tanta affectione, qui in breui erit *maximus* in
 ecclesia, & de parte sua dabit illi bonos *episco-*
patus in regno suo & de primis *uacaturis*. Di-
 ctus dominus de omnibus supradictis rescripisset
 Pollicetur *uestrae serenitati* per uestrum *marescalcum* & do-
 etiam unum *minum decanum de Spira*, qui uenerunt in Fran-
 ex filius pro- *ciam*, si habuissent modicam *patientiam*. Quo-
 mouere ad *niam* dictus dominus erat circa multa impeditus

ob nouitatem regni sui, nec poterat illos promte expedire. Imo propter moram attadiati, licentia non petita, recesserunt, de quo discessu dictus dominus ualde miratus est, & quam plures alii domini. Insuper pro honore dei & pro bono uniuersali totius christianitatis & pro bona affectione, quam habet & semper habuit erga imperium Rom. semper desiderauit unam bonam & ueram amicitiam habere cum ILLUSTRISSIMO REGE ROMANORVM, & toto imperio, instantissime orat, per immensam bonitatem uestram, ut uelit tantum facere pro amore ipsius, ut ipse recipiatur in iuramentum fidelitatis & inuestiatur de DVCATU MEDIOLANENSI, tanquam sua uera & iuste hereditates. Qui paratus est facere omnia debita, quae praedecessores sui fecerunt ratione dicti ducatus. Et in isto casu facietis rem iustam & rationabilem et erit magnum decus & prodesse imperio, habere talem uasallum; quia nunquam fuit DVX MEDIOLANENSIS tantus, quantum REX est, nec quidquam unquam habuit tot uelle & posse faciendi honorem & auxilium sacro imperio. Et dictus dominus retribuet serenitati uestrae in solidum gratuitates uestras in modum, quod certe placeat & contentus de ista materia dictus dominus rescripserat magnificentiae uestrae amplissime, credens uos iniuisse NVRNBERG per magistrum Carolum du BOIS domus suae magistrum sequestrarum, quem ibi iamdudum transmisit. Illustrissime princeps, hae sunt instructiones, quae sublimitati uestrae habeo explanare per regiam Francorum maiestatem, optimum uerum consanguineum & amicum carissimum.

episcopatum maximum.

Dolet, abesse palatinos legatos, non salutato Rege, Morae impatiens.

Regat, ut regem commendet imperatori, ut

MEDIOLANENSI ducatu in auguratur.

Potens & dignus S. R. imperii uasallus.

Comitia Noriber gensia.

Finis.

EPISTOLA XV.

LVDOVICO regi Francorum &c. respon-
soriae.

Philippus notum facit **A**ldiuimus nuncium regie celsitudinis uestre & illi respondimus, pro ut ipse indubie se Regi G. quod venitati uestre referet, offerentes nos regie celsitudinis scripserit dini uestre, quam Deus incolumem conferuet, semper paratissimos. Ex Heydelberg VII. Martii anno millesimo quingentesimo primo.

Heidelber-
gae 1501.

PHILIPPVS, Comes Palatinus.

NVM. XVI.

Tituli cardinalium. Tituli curiae PALATINAE, quibus anno
1490. CIO CCCC XC. adpellati CARDINALES ec-
clesiae ROMANAE.

I. EPISCOPI Cardinales.

- D) Episcoporum.*
- 1.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Oliuerio*, episcopo *Sabiensi*, cardinali *Neapolitano*; domino meo colendissimo.
  - 2.) Reuerendissimo in Christo patri & domino; domino *Iuliano*, episcopo *Hostiensi*; cardinali sancti *Petri ad uincula*, maiori poenitentiaro
  - 3.) Reuerendissimo in Christo patri & domino *Baptistae*, episcopo *Tusculano*, cardinali sanctae *Mariae in Portim*.
  - 4.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Georgio*, episcopo *Albanensi*, cardinali *Vlixbonensi*.
  - 5.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Iohanni*, episcopo *Portuensi*, cardinali sancti *Agneli*.
  - 6.) Reuerendissimo in Christo & domino, domino *Hieronymo*, episcopo *Prenestino*, Cardinali *Racanatensi*.

II.

II. PRESBYTERI Cardinales.

7.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Dominico*, tituli sancti Clementis presbytero, cardinali *Taurinensi*. II. PRESBY-
TERORYM.

8.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni Iacobo*, tituli sancti Stephani in Leomonte, presbytero cardinali *Parmensi*.

9.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Laurentio*, tituli sanctae Ceciliae, presbytero cardinali *Beneuentano*.

10.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Antoni Otto*, tituli sanctae Praxedis presbytero cardinali &c.

11.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Iohanni*, tituli sanctae Sabinae presbytero cardinali sancti *Dionysii*.

12.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni Antonio*, tituli sanctorum Nerei & Erophilei presbytero cardinali *Alexandrino*.

13.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Bernardino*, tituli Petri & Marcellini presbytero cardinali sanctae crucis in *Hierusalem*.

14.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Raimundo*, tituli sancti *Vitalis*, presbytero cardinali *Gurcenensi*.

15.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni*, tituli sanctae *Anastasiae*, presbytero cardinali *Cantuariensi*.

16.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Petro*, tituli sancti *Sisti*, presbytero cardinali *Genuesi*.

17.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Roderico*, tituli sanctae *Sufannae*, presbytero cardinali *montis rehalis*.

18.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Frederigo*, tituli sanctae Luciae in septem foliis archiepiscopo & primati Guesnensi cardinali *Cracouiensi*.

19.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Baptistae*, tituli sanctorum Ioannis & Pauli presbytero cardinali de *Vrsinis, Marchiae* legato.

20. Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Lu - -* tituli sanctorum quatuor coronatorum presbytero cardinali *Ilerdensi*.

21.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Andree*, tituli sancti Martini in montibus presbytero cardinali *Burdegalensi*.

22.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Bartholomaeo*, tituli &c.

23.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *J*.

24.) Reuerendissimo in Christo patri & domino *Ioanni*, tituli sanctae Mariae in trans *Tiberim* presbytero cardinali *Perusino*.

III. DIACONI Cardinales.

III. DIACONORVM.

25.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Francisco*, sancti Eustachii diacono cardinali *Senensi*.

26.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Raphaeli*, sancti Georgii ad ralarum diacono cardinali, serenissimi ducis nostri *camerario*.

27.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni Baptistae*, sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinali de *Sabellis*.

28.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni*, sanctae Mariae in Aquiro diacono cardinali de *Columna*.

29.) Re-

29.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Afcanio*, sancti Viti in macello diacono cardinali, S. R. C. *uicecancellario*.

30.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Iederico*, sancti Theodori diacono cardinali sancti Seuerini siue *Maliatensi*.

31.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Petro*, sancti Hadriani diacono cardinali magno *Rhodi magistro*.

32.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Caesari*, sanctae Mariae nouae diacono cardinali *Valentino*.

33.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Iulio*, sanctorum Sergii & Bacchi diacono cardinali de *Sesarinis*.

34.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Alexandro*, sanctorum Cosmi & Damiani diacono cardinali de *Farnesio*.

35.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Dominico*, sancti Nicolai inter imagines diacono cardinales de *Primanis*.

36.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Bernardino*, sancti Kyriaci in thermis diacono cardinali de *Limate*.

37.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Hyppolito*, sanctae Luciae insitua diaconi cardinali *Estensi*.

38.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Ioanni*, sanctae Mariae in donica diacono cardinali de *Medicis*.

39.) Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino *Albiso*, diacono cardinali de *Aragonia*.

LIB. III.

LAVRENTII BYZYNII
 CANCELLARII NOVAE VRBIS PRAGENSIS
 SVB WENCESLAO IMPERATORE
 ORIGO ET DIARIUM BELLI HVSSITICI
 AB AN. CIO CCCXIV AD CIO CCCCXXIII.

*Prooemium
 scriptoris.*

Supremae Trinitatis nomine inuocato, ad cuius gloriam hanc congeriem CVRSVVM, in Regno christianissimo BOEMIAE & Marchionatu MORAVIAE circa annum domini CIO CCCC XIV. & deinceps gestorum, pro futura rei memoria; quae relatorum Legis Dei & ipsius sacratissimae ueritatis impugnantorum ac persecutorum detestandam malignitatis improbitatem denunciaret; duxi exarandum operis laborem ac desudationem subire curavi. Ipse ergo me adiuuare dignetur, de quo omnia sunt. Cui est honor & gloria per infinita secula seculorum, Amen.

Volunt.

*An. 1414.
 coena S. sub
 utraque
 specie habita.*

Anno incarnationis dominicae CIO CCCC XIV. uenerabilis ac diuinissima communio eucharistiae sub utraque specie, panis scilicet & uini, populo communi fidei ministranda, per uenerandum ac egregium uirum Magistrum *Iacobellum de Miza*, sacrae Theologiae baccalaureum formatum, & alios sibi tunc in hac materia assistentes sacerdotes, est inchoata in urbe inclyta & magnifica *Pragensi*. Primum quidem in ecclesiis sancti *Adalberti* in *Noua ciuitate*, sancti *Martini* in muro & sancti *Michaelis* ac capella *Beibleem* nuncupata, in ciuitate *antiqua Pragensi*. Quae certe *communio sacratissima* successu temporis, quo pluribus diuersis minarum ac incarcerationum terroribus per Romanum ac Boemiae Regem *Vencesia-*

*Indo poenae
 ac dirae.*

ceslaum seu ipsius *potestatem in spiritualibus* & praecipue *Conrado Archiepiscopo Pragensi*, praelatisque aliis ac Religiosis, & Magistris uniuersitatis, studii *Pragensis* ac Doctoribus, totis uiribus suggerentibus & desudantibus suffocationem, impugnabatur. Tanto amplius inualefcebat & augmentabatur in populo fideli ac deuoto *sexus utriusque* ad tantum, quod infra duos annos, non solum in *duabus* aut *tribus ecclesiis* Praesbyteri Magistro *Iohanni Hus*, pro tunc *Wiglesistae* per partem sibi aduersam, quae *machometica* appellabatur, nuncupati, libertatem praedicandi, & sic ut praemittitur, populum communicandi habebant. Sed fere omnibus *Parochialibus* in *Praga ecclesiis*; imo & *Monasteriis* certis *Archiepiscopo* & praelatis ipsos *excommunicantibus*: & interdictum per totam *Pragam* ponentibus occupatis populum magnum ad se attraxerunt. Ita quod non solum in *Praga*, sed etiam *Regni Bohemiae*, & *Marchionatus Morauiae* ciuitatibus, castris, oppidis & uillis, *populus communis cateruatim* cum magna deuotione ac reuerentia ad sacratissimam *utriusque speciei* communionem frequentabat. Aduersariis & *impugnatoribus* ipsius sacratissimae ueritatis tam spiritualibus, quam secularibus indignantibus ac prae malicia *frementibus*, minime tamen ipsam *communione utriusque speciei ueritatem suffocare ualentibus*. Nam prout scribitur 2 Esdrae 10. *Veritas manet & inualefcit in aeternum & uiuit, & obtinet secula seculorum, Amen.*

In Hossium,
Vvicleuis-
tam.
Machome-
tica pars.

Excommu-
nicatio &
interdictum
commune.

Regnante
tamen sella
pro utraque

Anno eodem puta *1414* in die omnium *Sanctorum* incepit generale *concilium* in ciuitate imperiali *Constantiensi* pro unione Ecclesiae ac pace reparanda congregari, pro tunc enim Ecclesia in aliquot erat partes diuisa, Nam quaedam

Inde concilium
Constantiense
1414.

pars

pars Ecclesiae *Iohanni Papae* 23. (24) *Balthasar de Cossa* dicto in curia Romana residenti fauebat, & suae subiacebat obedientiae.

in diffidio Pontificum. Alia pars *Angelo de Corario* dicto *Gregorio* 12. Tertia uero pars *Benedicto* 13. dicto *Petrus de Luna* adherebat. Quorum quisque se uerum & legitimum fore adituebat summum Romanum Pontificem, & hoc fideles in Ecclesia magnum, suae religionis patiebantur detrimentum. Ad obuiandum ergo his schismatibus in Ecclesia, *Iohannes* praefatus *Papa* 23. (24) Concilium generale ad *ciuitatem Constantiensem* congregandum conuocat, uotis desuper serenissimi principis *Sigismundi* regis *Hungariae* annuens optantis in praefata *ciuitate concilium* ipsum generale celebrari, cui quidem concilio ipse *Iohannes* papa 23. (24) personaliter interfuit, item tres *Patriarchae*, item *Cardinales* 23. item *Archiepiscopi* 27. item *Episcopi* 106. item *Episcopi titulares* de ordinibus 33. item *Abbat*es 103. item *Auditores* palatii sacri 18. omnes *Doctores*. Item *Cubicularii* papae 18. item *Doctores in Theologia* in decretis & legibus *Magistri* 343. (344) demptis *Doctoribus Auditoribus*, item *Poenitentiarum* Papae & *Cardinalium* 73. item *Scriptores* poenitentiarum 24. item *Scriptores Bullarum* 142. item *Procuratores* Papae & *Cardinalium* 73. item *Portulani* Papae 24. item *Pedelli* cum baculis argenteis 24. item *Pedelli Consistorii* 28. item *Reges* & *principes* seculares personaliter 28. interfuerunt, item *Comites* 78. item *Barones, nobiles* & *milites* sexingenti 75. item *Aurifabri* cum famulis eorum 48. item *Institutores* & famuli eorum 350. item *Sutores* uel *Calcifices* cum seruis 122. item *Sartores* cum seruis 220. item *Pellifices* cum seruis 86. item *Fabri* cum famulis 88. item

Pisto-

Pistores cum famulis 260. Caupones de florenzia 72. item Apotecarii cum seruis 45. item Barbitonfores 336. item Heraldii 45. item Fistulatores, Tubicenae, ioculatores 516. item Meretrices, uirgines meretricum. publicae 718. item Ambasiatores Regum; Ducum & Comitum 28. item Ambasiatores Episcoporum multorum & Ecclesiarum diuersarum, item Ambasiatores Studiorum diuersorum, item Ambass. ciuitatum imperialium 66. item Ambasiatores multarum aliarum ciuitatum. Ad hæc ueniens in concilium magister Iohannes HVs, sacrae theologiae laureus formatus praedicator ad Capellam Bethelem nuncupatam in Praga confirmatus, qui in suis praedicationibus hypocrisim, pompam, auaritiam, luxuriam, simoniam & alia Cleri peccata constanter infestabatur & detegebat pro ipsius cleri statu ad uitam Apostolicam reducendo. Ex quo ab ipso clero pestifero magno est odio habitus.

Anno eodem, sabbato post omnium sanctorum, sub saluo Regis Hungariae Sigismundi primo in Praga publicis factis: quod scilicet coram concilio Constantiensi de sua fide cuilibet paratus sit reddere rationem, uenit personaliter scilicet non obstante regis praefati saluo conductu ad cleri peruersi de Boemia, & praecipue de Praga praelatorum ac magistrorum instigationem, forensi 6. post Catharinae anno eodem per ipsum captiuatur concilium, ad papam & cardinales pro habenda secum collatione fraudulenter euocatus: & carceri duro in monasterio fratrum praedicatorum ibidem, iuxta stagnum ipsius ciuitatis sito, mancipatur, custodibus diuersarum nationum circumseptus. Cuius fautores in constantia praesentes: tam spirituales quam seculares diligentes pro ipsius erga

legatorum.

Etiam

10. HVSS.

*uitae apostolicae in-
staurator.*

*Saluus con-
ductus Sigis-
mundi R.*

1414.

uiolatus

&

*Hussus car-
ceri inclusus.*

conci-

*Incusatus
ab hostibus,*

concilium & *regem Hungariae* laboranda liberatione, nihil prodesse potuerunt, aliquibus *magistris & praelatis de clero Boemiae*, praecipue *magistro Stephano Palecz* Doctore Theologiae: & *Micheale de Plebano S. Adalberti de Noua ciuitate* Pragensi inuidia magna & zelo contra ipsum motis: *Articulos* multos falsos & *mendosos* pro condemnatione ipsius *fidelis & Catholici Euangelii praedicatoris*, cudentibus & confingentibus, & ipsum concilio accusantibus licet mendose, qualiter ipse nitebatur modis omnibus in suis praedicationibus *clerum destruere, seculares ad ipsius cleri destructionem concitando*. In ipsa igitur captiuitate

quod destrueret uell. t. clerum.

Magister Iohannes hvs uirilem habens animum: mori potius eligebat: quam cleri pestiferi scelerum enormitates approbare. Multasque *epistolas & scripta* utilissima *occulte* suis scribebat amicis in *constantia* praesentibus. Quae scripta ut ad Boemiam caute destinabantur, ita ab ipsius quoque suis amicis & fauoribus uiceuersa scriptis & epistolis *consolatoriis* recreabatur, & ad standum

Hussi epistolae cum scriptae

uiriliter in bono & sancto proposito confirmabatur. Has autem *epistolas* custodes certi carceris muneribus amicorum *magistri Iohannis* hvs subarrati caute ac circumspecte propter *concilii timorem* ipsis *fautoribus magistri Iohannis* Hus portabant. Et insuper ipsas epistolas & scripta ipsi *magistro Iohanni Hus* sub ferulis aliquibus abscondendo, mirabiliter porrigebant. Ibidem etiam ad notam amicorum & aliquorum carceris custodum *tractatulos pulcherrimos* succincte, quamuis libris carens, edidit. *Puta de mandatis Dei & orationes dominica*. Item qualiter committitur *peccatum mortale*, item de *cognitione dei*, item de *tribus hostibus hominis*, item

Et scriptae, ad Hussum firmandum in formula fidei.

Scripta quae in carcere,

tem

tem de *poenitentia*, item de *matrimonio*, item de *Sacramento corporis & sanguinis domini*. Scripsitque tractatulum de *communicatione utriusque speciei*: quo *Pragam* apportato, sacerdotes ipsi *Magistro Iohanni Hus* fauentes animati strenue, quod communionis praefatae liberationem gladio uerbi Dei dimicabant, & contra *deordinationes cleri* peruersi uiriliter inuehebant. Vnde *diabolus*, antiquus humani generis hostis, considerans populum *utriusque sexus* ad praedicationem fidelium sacerdotum peccata plangere, poenitentiam de ipsis agere; & secum magna deuotione frequenter ad ipsam praeparare communionem, excitauit *suos uirrones* & ipsius *aemulos ueritatis*: qui sibi noua constringentes ad ipsam communionem *conuenientiam* mendacia, coram concilio *Constantiensi*, querulose proposuerunt. Qualiter *Wikle- fistae* seu *Hussitae*, de *uespere* post coenam *inebriati sacramento corporis & sanguinis domini*, a suis communicantur sacerdotibus. Et quod in *cellis* sacramentum Christi sanguinis conficeretur, & in *flasculis* seu *lagenis*, hinc inde per domos & cellaria deportaretur. Et quocumque tempore etiam nocturno populus *sexus utriusque* affectaret ipsum sacramentum, quod sacerdotes ipsi mox essent eos ad communicandum praeparati. Quodque *conuenientia* in *cellariis* & aliis locis occultis faciendo post sacramenti uenerabilis communionem multas exercent *abominaciones & deordinationes*. Quibus mendosis & excogitatis delationum ac accusationum generibus, *Concilium praefatum Constantiense* fidem adhibens credulam, matura postposita deliberatione & iusto iudicii libramine derelicto, contra *sub utraque specie* communicantes, non zelo salutis animarum, sed potius *liberari*.

Tom. VI. reliquiar.

I

uore

Obiecti fati-
cinora Hus-
sitis.

quod
1) conueni-
entia,
2) uespere,

3) inebriati,
4) sacra-
mento,

5) cum mu-
lieribus,
6) in locis
subterra-
neis.

7) parum
honeste in-
stituerent.

uore ac odio promotum, eoque sine requisitione & consensu ipsius concilii opus tam arduum sit attemptatum per sanctissimam ac diuinissimam corporis & sanguinis domini sub utraque specie communionem fidelibus christicolis multum salutiferam ad communem populum per amplius fieri & practisari inhibuit: & ipsam tanquam erroneam & haereticam anno domini 1415. die 15. mensis Iunii

Inde condem-
natio
communi-
onis sub
utraque
1415. d. 15.
Iun.

condemnavit, omnesque & singulos sic communicantes & desistere a tali non uolentes communionem: tanquam haereticos arcendos fore & grauius puniendos statuit & decreuit per dioecesanos locorum seu officiales eorum, aut inquisitores haereticae prauitatis, cum inuocatione etiam brachii secularis, in regnis & prouinciis, in quibus contra ipsius concilii decretum fuerit attemptatum pro ratione & scripturarum fulcimento propriam assignando uoluntatem, et ecclesiae Romanae sic non communicandi consuetudinem.

Fundamen-
tum: con-
suetudo
Romanae
ecclesiae.

Cum consuetudo ueritati iure cedere debeat & locum dare; hoc tamen concilii mandato ac decreto legi Dei ac ecclesiae primitiuae contrario non obstante: non solum usum rationis habentes; sed & paruuli seu infantes post baptismum, propter baptismi ipsius confirmationem temporis successu sacramento diuinissimae Eucharistiae, sub utraque specie communicabantur Magistro Iacobello de Miza, sacrae Theologiae Baccalaureo formato, hanc cum sibi aliquibus adhaerentibus magistris & sacerdotibus promulgante & practisare inchoante communionem, propter quam quidem infantium communionem schisma graue inter Magistros & Sacerdotes, ueritati Dei & Magistro Iohanni Hus adhaerentes, in Praga & in regno Boemiae

communio
infantium.

emiae

emiae exortum. Nam quidam ex eis infantium communionem fore erroneam & ad *baptismi* confirmationem non necessariam asseriebant. Alii e contrario propter dictum *B. Dionysii* ac aliorum primitivae ecclesiae doctorum hanc sententiam communionem ipsam *catholicam* & *salutiferam* astruebant, affirmando. Quod omne ecclesiae *Sacramentum Eucharistiae* diuinissimae sacramento perficiendum est & roborandum. Nihilominus praefata sacri corporis & sanguinis domini sub *utraque specie panis* scilicet & *vini* communio tam ad *adultos* quam ad *paruulos* & *infantes*, aduersariis ipsius ac aemulis ea ratione & modis diuersis suffocare & annullare satagentibus, non tamen praevalentibus; de die in diem magis ac magis crescebat & augmentabatur & inualescebat, impugnantibus per temporum successus notabiliter diuina uirtute coram ipsa ruentibus & succumbentibus ueritate & damna inexplicabilia rerum & corporum luentibus, prout in sequentibus clare patebit euidenter.

Anno domini *MDCCCXV.* currente forensi *III* ante dominicam *Palmarum*, quae erat *dies 20. mensis Martii*, *Iohannes Papa 24.* sibi pericula a *Concilio* imminere, & praecipue de *Papatu* depositionem praesentiens, de *Constantia* tempore nocturno, habitu mutato, fugit: & ad ciuitatem quandam *FRIDERICI, ducis Austriae*, 4. milliaria a *Constantia* distantem, cum ipsius *auxilio Ducis* confugit. Post certum uero temporis interuallum, dum ad mandatum *Romanorum Regis & Hungariae SIGISMVNDI* bona praefati ducis occisione propter *IOHANNIS de Constantia* educationem per ciuitates *Imperiales & Sueuias* deuastarentur, & clausae ipsius certae expugnarentur: ipse papa *Iohan-*

desectus cum antipapis. nes est concilio per ipsum ducem *Fridericum*, deuastationem bonorum suorum amputare uolentem, *praesentatus* & per Concilium *LVDOVICO, Duci Bauariae Comiti Palatino*, filio olim *Clemi*, in *captiuitatem* assignatus, & tandem per concilium uelut *haereticus* condemnatus & de *papatu* una cum *GREGORIO XII.* & *BENEDICTO XIII.* depositus, prout inferius clarius patebit.

Hieronymus Pragensis. Item de mense *Maii* magister *HIERONIMVS*, uir *facundia* & *eloquentia* praeditus, de *Constantia*, ubi intimationes *patentes portis ac ualuus* ciuitatis & ecclesiarum ac domibus *Cardinalium* aliorumque notabilium praelatorum affixerat, optans a rege *Sigismundo* saepe nominato & a consilio sibi *saluum* & *securum* dari *conductum*, ad respondendum palam & publice omnibus & singulis, crimen quodque *erroris* uel *hereseos* sibi obiicere uolentibus; & ad puritatem fidei suae orthodoxae coram praefato concilio *Constantiensi* ostendendam, uersus *Boemiam*, *saluo conductu* competenti ad *id*, quod praefertur, minime assecuto, redeundo, per *officiales ducis Bauariae Iohannis* praetacti ex suorum proditione aemulorum in *Hyrſau* est captus & in *Sulzpach* ad prouinciam ipsius ducis reductus. Quod cum *Sigismundus rex* cum concilio percepissent, *duci Iohanni* saepe nominato intimauerunt, postulantes, quatenus *magistrum Hieronymum* ipsis ad *Constantiam* transmitteret. Quorum postulationibus & uotis dux *Bauariae Iohannes* praefatus annuens, *Magistrum Hieronymum uinctum* ad *Constantiam* transmittit, cum *epistola* sua, in qua magnifice & multipliciter ipsum *extollit* concilium & *praelia domini* in extirpando errores & haereses uiriliter agere adhortatur, *Magistrum Hieronymum* & sibi similes

neglecto saluo conductu captus in Hirsau & Sulzbach.

Traditus concilio, sciet cum e-logis,

les in interitum carnis tradere, ut spiritus saluus fiat in die domini suadendo. *Vinculatus* ergo *Constantiam* adductus est & concilio praesentatus, & demum multis *blasphemiis* & *probris* affectus *carceribus* durissimis in *turri* quadam ciuitatis iuxta *Coemiterium S. Pauli* est mancipatus, in quibus, *trunco* impositus graui, *pedibus* ad *compedes* strictis & *manicis ferreis* uinctus, *undecim* fere *pendebat diebus*, paucissimis *cibis* refectus & *compedibus* infirmitate graui fere ad *mortem* uexatus. Cui *uinculis* tamen dierum aliquorum facto interuallo *conuallescenti*, ob speciem concilio in omnibus assentienti & ipsius concilii facta & decreta approbanti, *captiuitatis* est duritia mitigata & alleuata. Sicque in ipsa *turri* fere per unum integrum *annum* iacuit *captiuus*.

Item forensi IIII. post Trinitatis, quae erat die *Delectio Io-*
 es 29. mensis Maii, *Sententia* per concilium *ge-*
nerale Constantiense fertur contra IOHANNEM PA-
 PAPAM XXIII. per quam a papatu propter multos &

diuerfos articulos in & aduersus ipsum per ipsius Concilii procuratores productos, deponitur & ad *custodiam* tutam *Sigismundi regis* saepe tacti ecclesiae uniuersali aduocati & defensoris, nomine ipsius concilii, deputatur. In hac etiam sessione per ipsam *Constantiensem Synodum* statuitur, decernitur & ordinatur pro bono unionis ecclesiae Dei, quod nullo unquam tempore reeligantur in ipsam dominus *Baltazar de Cossa*, nuper *Iohannes 23.* *Petrus de Luna*, *Benedictus 13.* nec *Anglus de Corario*; nec *Gregorius 12.* in suis obedientiis sic nuncupati. Inter autem caetera in articulis contra ipsum *Iohannem papam 23.* productis ista ponuntur abominabiliora, scilicet quod ipse dominus *Iohannes* fuit & est *paupe-*

Probrum Iohanni papae obiecta. *rum oppressor, iustitiae persecutor, iniquorum Columna, Simoniacorum statua, carnis cultor, uitiorum fex, a uirtutibus peregrinus; CONSISTORIA publica fugiens ac totus fomno & aliis carnalibus deditus desideriis; uitae & moribus Christi totus contrarius. Infamiae speculum & omnium malorum profundus adinuentor, adeo & in tantum Christi ecclesiam scandalizans, quod inter Christi fideles uitam & mores suos cognoscens, uulgariter dicitur, incarnatus diabolus. Item quod ipse Iohannes papa 23. cum uxore fratris sui & cum sanctis monialibus incestum; cum uirginibus stuprum; cum coniugatis adulterium & alia incontinentiae crimina, propter quae ira Dei descendit in filios diffidentiae, commisit. Item quod ipse fuit uas omnium peccatorum, homicidiis, ueneficiis & aliis grauibus criminibus irretitus, Simoniacus, pertinax, haereticus & ecclesiam christi notorie scandalizans. Item, quod ipse Iohannes papa 23. saepe & saepius coram diuersis praelatis ac aliis honestis & probis uiris pertinaciter, diabolo suadente, dixit, asseruit, dogmatifauit & astruxit: uitam aeternam non esse neque aliam post uitam hanc. Quin imo dixit & pertinaciter credidit: animam hominis cum corpore humano mori & extingui, ad instar animalium brutorum. Dixit quoque: mortuum semel etiam in nouissimo die minime resurrectorum, contra articulum de resurrectione mortuorum.*

Incarnatus diabolus;

Scortator; incestuosus & adulter;

Homicida, ueneficus;

Atheus.

Eclipsis. Item septima die mensis Iunii, quae erat 6. feria post Bonifacii, hora undecima eclipsatus est totus Sol, ita quod non poterant Missae sine luminibus celebrari, in signum, quod Sol iustitiae Christus in cordibus praelatorum multorum, ad mortem Magistri Iohannis Hus, de proximo per concili-

cilium mortificandi, anhelantium, fuit obscuratus.

Item sabbato in *octava Petri & Pauli* apostolorum, alias die sexta mensis *Julii*, Magister *Io-* Condemna-
tio HVSSI, in-
auditi, ad
suppl. ium
1435 d. 6.
Iul.
hannes Hus, sacrae Theologiae Baccalaureus formatus, uir uita & moribus clarus, ac fidelis *Euan-* 1435 d. 6.
Iul.
gelii Christi praedicator, ad falsam testimonii de-
positionem & magistri *Stephani Palecz* Doctoris
Theologiae; ac *Michaelis de causis, plebani* sancti
Adaiberti de noua ciuitate Pragenfi ex parte
Cleri Boemiae assiduam instigationem, regis quo-
que Vngariae *Sigismundi* suggestionem, nulla si-
bi debita, pro suae innocentiae expurgatione,
praestita *audientia*, per *concilium Constantiense* in
MORTEM est *sententiatus* & inique condemnatus.
Quem ab officio *sacerdotali* in publica ipsius con-
cilio sessione degradatum spirituales *brachio* tra-
dunt & assignant *seculari*; a quo ex ci-
uitate Constantiensi reductus, in prato
quodam columnae, in modum *asseris spissi* factae,
ac terrae infixae *catenis* ac *funibus* alligatus & fa-
sciculis straminum ac lignorum circumseptus, Combustus.
Christe, fili Dei uiui, miserere nobis! laete decan-
tando, ignis est consumptus uoragine. Post cuius
incinerationem, ne reliquiae ipsius super terram re-
manerent, etiam *cinis ipse in flumen Rheni* ibidem
de uicino fluens, Boemorum in contemptum, est
proiectus. De cuius captiuitatis condemnatione
ac mortis serie alibi *plenius* est contextum
& scriptotenus exaratum. Ipso ergo sic *mortifi-*
cato, clerus peruersus praecipue in *regno Boemiae*
& *maichionatu Moraviae*, qui condemnationem
ipsius contributione pecuniarum & modis aliis di-
uersis procurauit & ad ipsius consensit interitum,
iusto Dei iudicio, de die in diem notabiliterque

*Cinere eius
distractio.*

magis ac magis in bonorum per seculares ablati-
onibus a locis suis & dignitatum eiectionibus;
imo & corporum destructionibus turbatur, prout
in sequentibus clare patebit euidenter.

D. 25. Iulii Item die 25. mensis Iulii concilium Constantien-
1415. sen- se literas clero & baronibus ac proceribus regni Boe-
temiae ad- miae sub sigillis praesidentium quatuor nationum,
uersus Wik- puta Italicae, Gallicae, Germanicae & Anglicae,
lesum & mittit sententias contra Magistrum Iohannem
Huffum transmissae Wikleff & magistrum Iohannem Hus ac ipsorum do-
transmissae Bohemis. ctrinas, iuste fore latas adstruendo & per uiscera mi-
sericordiae Iesu Christi obseruando hortatur, qua-
tenus homines pestiferos, doctrinas Iohannis Wikleff
& Ioh. Hus haereticorum damnatorum seminantes,
praedicare & dogmatizare in regno Bohemiae & fini-
bus ipsorum, quantum in eis est, non admittant.

Respondent Item die secunda mensis Septembris anno eodem
Boemi & magnates, barones, proceres & nobiles regni Bohemi-
improbant ae & Marchionatus Morauiae, tunc Pragae congregati,
Huffi gati, literas sub suorum appensione sigillorum, con-
ultimum cilio scribunt Constantiensi de magistri Ioh. Hus, Eu-
supplicium. angeli praedicatoris, iniusta & iniqua ad mortem
condemnatione, quod scilicet hunc non confessum
nec legitimis, ut decebat, modis conuictum, nullisque
in & contra ipsum deductis & ostensis erroribus
aut haeresibus; sed ad sinistras & falsas & impor-
tunas duntaxat sui & regni Bohemiae ac marchio-
natus Morauiae, capitalium inimicorum & prodit-
orum, accusationes & instigationes, tanquam haereticum
pertinacem condemnauit & condemna-
tum dira & turpissima morte affecit, in regni Boe-
miae christianissimi & marchionatus Morauiae cla-
rissimi perpetuam infamiam & notam: adiaciendo
inter caetera; quod quicumque hominum, cuius-
cunque status, praecellentiae uel dignitatis, con-
ditionis, gradus, uel religionis extitit: qui dixit
& af-

& asseruit, dicit uel asserit, quod in regno *Boemiae* & marchionatu *Morauiae* praetactis errores pullulassent ac ipsos barones ac alios Christi fideles infecissent: omnis & quilibet talis, ut praefertur, *sola persona regis Vngariae semota, recte* cumque edicunt inno-
mentitur in caput suum, uelut nequam pessimus, centem.
traditor & proditor praedictorum regni & marchionatus; ac ipsorum baronum perfidissimus & solus utique *haereticus* perniciosissimus omnisque maliciae & nequiciae, imo *& diaboli filius*, quæ mendax est & pater eius.

Item anno eodem, circa festum natiuitatis *Mariae uirginis*, magister *Hieronymus de PRAGA* diu Hieronymus PRAGENSIS
 & grauitur *uinculatus* ad ecclesiam maiorem, ubi sessio concilii celebrabatur ducitur & ibidem per concilium minis *mortis* sibi inculsis, ad *abiurandum & reuocandum* & ad mortem *Magistri Iohannis Hus*, quasi iuste sit per concilium condemnatus, assentiendum, instigatur & cogitur. Ipse uero metu mortis & sperans se de manibus ipsius concilii per hoc euasurum, ad concilii uoluntatem iuxta tenorem sibi tunc exhibitum, *abiurauit in sessione concilii publica: & captiuitati uiceuersa*, minus tamen graui, mancipatur, armatis quotidie ipsum custodientibus. Et cum instigatores contra ipsum deputati, uidelicet *magister Stephanus Palecz & Michael de causis* & alii ipsorum in hoc negotio *complices*, de post ex uerbis ipsius *magistri Hieronymi* & aliis certis cognouisset iudiciis, quod ipse huiusmodi abiurationem non *sincere*; sed animo euadendi fecisset, superuenientibus etiam de *Praga* certis *fratriculis Carmelitarum*, nouas accusationes contra ipsum *magistrum Hieronymum* obtulerunt & ut *articulatum* singulis respondeat articulis, ipsum instigabant. Et quod indies & uicam certi Cardinales, *Petrus Ca-*

*Nova ad-
uersus eum
inquisitio.*

*meracensis, Jordanus de Ursinis, Antonius Aquile-
giensis, Franciscus Florentinus, considerantes ma-
liciam instigatorum praedictorum & ipsi magi-
stro Hieronymo iniuriam inferri, pro ipsius libe-
ratione coram concilio laborabant. Ipsi ergo u-
na dierum in congregatione pro magistri Hiero-
nymi liberatione laborantibus, Theutonici ac Boemi
ipsius inimici fortiter repugnabant, clamantes :
quod nullo modo dimittatur. Et surgens unus
Doctor, dictus Naso, dixit ad Cardinales: *Mim-
mur de uobis, patris reuerendi, quod paternitates
uestrae pro tali pessimo haeretico intercedunt, pro-
pter quem nos in Boemia cum toto clero multa
mala passi sumus & forsitan uestrae paternitates
patientur. Et timemus, quod forte ab illis haeticis
ac a rege Boemiae munera recepistis.* Cum autem Car-
dinales sic obiurgarentur, se de causa ipsius ma-
gistri Hieronymi exonerauerunt. Instigatores prae-
fati sibi iudices alios impetrauerunt, magister au-
tem Hieronymus respondere noluit articulis in
carceribus, nec in iudices illos priuatos consen-
tire, *audientiam publicam* postulando; in qua fi-
naliter mentis suae intentionem uellet aperire;
praesidentes ergo concilii, credentes, quod ipse
Magister Hieronymus praedictam suam reuocatio-
nem in *audientia publica* renouare uellet, & con-
firmare; pro danda sibi audientia tractauerunt, ut
eam sibi concessissent, prout inferius patebit.*

*In qua recu-
sat respon-
dere, nisi
publice.*

*An. 1415.
Interdictum
aduersus
communio-
nem sub u-
traque.*

Anno eodem circa festum *omnium sanctorum,*
& anno domini cio cccc xvi. currente ante festum
Purificationis, factum est interdictum *Pragae ar-
chiepiscopo, praelatis, plebanis ac religiosis a di-
uinis cessantibus* libertasque fuit per omnes eccle-
sias & monasteria omnibus presbyteris, commu-
nionem corporis & sanguinis dominici *sub utra-*

que

que specie promouentibus & magistro Iohanni adhaerentibus, diuina peragere & uerbum Dei quotidie praedicare: aemulis ipsius sanctissimae communionis utriusque speciei & magistri Iohannis Hus, Machometis nuncupatis, de Praga diuina ad *Wyssegradum* & ad ecclesiam in Pfan sub *Wyflegrado* sitam, & in Buben: nec non in *Owenez* uisitantibus; pro quo clerus Pragensis & praecipue praelati & monachi damna non parua a uulgo sunt perpeffi. Nam multi eorum a propriis sunt eiekti sedibus, presbyteris utriusque communioni speciei & magistro Iohanni Hus fauentibus in ipsorum locis collocatis, *Rege Boemiae Wenceslao*, hoc ipsum ad suorum aliquorum consiliariorum instigationem admittente.

Item anno eodem *sabbatho* ante Ascensionem domini, alias die 25. mensis Maii magister Hieronymus de Praga praefatus ductus est ad *audientiam publicam* ad ecclesiam *cathedralem* ibique coram *toto concilio* 100 & 7. articuli contra ipsum per *concilii commissarios* ex parte instigatorum praedictorum sunt de nouo producti, ne *laqueum mortis*, quem sibi parauerant, possit effugere. In ipsa ergo *audientia a mane usque ad meridiem* plus quam 40. articulos *subtilissime* omnibus contra ipsum obiicientibus respondebat, articulos *nociuos & confictos* negando se commisisse & perpetrasse, asserens, quod testes illi mendose, tanquam aemuli sui, aduersus eum deposuerunt. In eadem *sessione* nondum ad mortem excessit, quia omnibus articulis usque ad finem propter *horam meridiana* non ualuit respondere. Vnde ad respondendum *residuis articulis*, terminus fuit sibi per concilium ad diem 28. Maii prorogatus. I-
An. 1415. d. 25. Maii Hieronymus Pragensis in publico consessu.
die 8. Maii noua pro- ductio.
 dum restantibus articulis ad *cathedralem* reducitur

citur *ecclesiam* & ibi pro *morte* sua est conclusum. In ista autem sua *audientia*, a summo mane & citra nimis profunde & subtiliter de diuersis loquebatur materiis. Inter caetera allegando

Sermo eius ante supplicium. quam plures *philosophos* & *sapientes*, ex gentibus puta *Platonem*, *Senecam*, *Catonem* &c. Nec non *Iaiam*, *Hieremiam* cum aliis multis Prophe-

tis & sanctis Veteris testamenti; ac sanctos *Apostolos* cum caeteris multis & diuersis sanctis martyribus de Nouo testamento: qualiter omnes hi & alii quam plurimi propter veritatem innocenter sunt *mortificati* & diuersis *tormentorum* affecti generibus. Tandem recommendauit statum

Hussi & Wiclefologia morte obsignanda.

& *sanctitatem magistri Iohannis HVS*: asserens se a iuuentute ipsum nouisse & non fuisse *fornicatorem*, *bibulum*, neque *criminosum*; sed *castum*, *sobrium* & *sacri euangelii sanctum* ac *fidelem praedicatorem*. Et quaecunque ipse magister Iohannes Hus, & magister Iohannes Wykleff tenuerunt & scripserunt, praecipue contra *abusus* & *pompam cleri*, quod omnia ista uult usque ad *mortem tenere*: adiiciendo, quod *sancti uiri* fuerunt & quod in omnibus punctis fidei Catholicae crediderunt, sicut *sancta Romana tenet ecclesia*. Finaliter subiungendo, quod omnia peccata remordent conscientiam suam ad tantum, sicut illud

Poenitentia reuocationis.

peccatum, quod in pestifera cathedra commiserat, quando in sua *reuocatione* contra illum *bonum* & *sanctum uirum magistrum Iohannem HVS*, & ipsius doctrinam erat iniuste locutus, praesertim ad ipsius iniustam consentiendo condemnationem. Concludens, quod illam *reuocationem* per ipsum in *cathedra maledicta* factam omnino reuocat: asserens quod propter *metum mortis* & *animi sui pusillanimitatem* hoc fecisset. Et tunc

e con-

e contrario ad carceres est reductus, & durissime per manus pedes & brachia catenis ferreis est uinculatus. In catenis ferreis.

Sabbatho autem post *ascensionem* domini: alias die *prima mensis Iunii* ad *Cathedralem* ecclesiam ad sessionem concilii publicam per copiosam *armatorum* multitudinem ducitur. Ibi ergo *sententia* contra eum *lata morti* est deputatus & ad iudicatus, & *pileo papireo* magno & longo rubris circumpecto *daemonibus* capiti suo imposito, extra ciuitatem *simbolum*, *credo in unum Deum*, *laetare anima mea*; felix namque es! *decantando* ad mortem ducebatur. *populum ydiomate Teutonico* in haec uerba *alloquendo*: *Dilecti pueri, sicut nunc cantauimus; sic credo & ista est fides mea.* Ex eo tamen morior, quia nolui consilio consentire & assistere, & cum eo tenere & asserere: quod magister *Iohannes Hus* per ipsum concilium est sancte & iuste condemnatus. Ego enim bene noui eum, & scio, quod fuit uir *sanctus*, & *euangelii* Hieronymi ultimi sermones de innocencia Husii. *CHRISTI* fidelis praedicator. Et cum ad locum *supplicii* peruenisset, in eodem loco, in quo magister *Iohannes Hus* mortem subierat, innocenter ad statuam instar *spissi asseris* factam terrae infixam, *furibus & catenis ferreis* alligatus, uestibus omnibus spoliatus, & *lignis circumseptus*: Vestis decorata daemonibus. *Salue festa dies! & in manus tuas, domine, commendo spiritum meum! laete cantando, ignis consumitur* animus laetitia ac praesens Combustio. *Insuper lectisterniis & aliis ipsius uestimentis incineratis, cineres ipsi in curribus ad flumen Rheni e uicino fluens deducuntur, & ad flumen ipsum proiiciuntur, ne reliquiarum ipsius quicquam super terra remaneret, de cuius captiuitate, mortis quoque modo, alibi latius ac plenius est digestum.*

Item

An. 1417.
MARTINI V.
papae ele-
ctio in con-
silio.

Item anno domini MCCCXVII. in festo sancti *Osartini*, alias die II. mensis Nouembris multis antea ac uariis de electione *summi Pontificis* inter *Cardinales* doctoresque diuersarum nationum ac caeteros praelatos in concilio Constantiensi praehabitis tractatibus & disceptationibus, *Odo cardinalis de COLVMNA* ex unanimitate 23. cardinalium & cum eis 30. *aliorum praelatorum*, ad eligendum nouum Romanum praesulem per *Concilium* deputatorum consensu in *papam* est electus & tandem die dominica post Elizabeth, alias die 21. mensis Nouembris, solenniter *coronatus* cum ceremoniis debitis & consuetis & *Martinus quintus est appellatus*.

An. 1418.
Consestatio
de uiris in-
nocentibus

Item anno domini MCCCXVIII. in festo Pentecostes *concilium Constantiense*, certis ac decretis factis & determinatis *Catholicis*que ac egregiis uiris *magistro Iohanne HUS*, & *magistro Hieronymo de PRAGA* iniuste condemnatis, & pro ueritate sancta ignis consumtis uoragine; & papa nouo MARTINO quinto nuncupato, ut praemittitur, electo, dispergitur de iniusta *utriusque speciei* communionis, praefatorumque magistrorum *Iohannis Hus* & *Hieronymi*, iniqua condemnatione coram iudice iustissimo diram redditurum rationem.

An. 1419.
Congregatio
Hussitarum
in monti
Thabor.

Item an. domini 1419. sacerdotes Euangeli, magistro *Ioh. Hus* fauentes & communionem calicis ad communem populū promouentes, tunc *Wikleffitae*, alias *Hussitae* nuncupati, cum populo sexus utriusque; ex diuersis regni Boemiae partibus, ciuitatibus & uillis, cum sacramento *Eucharistiae* in montem quendam prope *castrum Bechina*, quem montem THABOR appellauerunt, frequentare coeperunt & ibidem populum communem sacra eucharistia, praecipue diebus festiuis, magna cum reuerentia com-

communicabant, aemulis ipsius communionis populum comunem in ecclesiis adiacentibus sic communicare non permittentibus. In festo autem *Mariae Magdalenae* cum multitudine populi *sexus utriusque* & etiam *paruulorum* ad praefatum montem congregata de diuersis regni partibus, ultra quam *40. millia* personarum sacramento corporis & *sanguinis* sub *utraque specie* panis scilicet & *vini*, secundum traditionem Christi & praxin & obseruantiam primitiuae ecclesiae communi-
cauerunt cum deuotione. Quam ob rem *Rex*

Ex locis remotissimis,

Numero in-

genti,

Boemiae *VENCESLAVS* multum est turbatus: se de Regali folio deiici timens & expauescens, *Nicolaumque de HVS* in locum sui substitui suspicando, quem antea die quadam ad sanctum Apollinarem cum sua consistenti curia & magna populi *sexus utriusque* multitudine, interim tamen circumseptus pro liberatione communionis *utriusque speciei*, tam ad *adultos* quam ad *paruulos* ex parte ipsius multitudinis proloquentem banauerat.

*tremendo-
que VVen-
ceslao.*

Item anno eodem dominica die post Iacobi: *alias 30. die mensis Iulii, magister civium & consules aliqui nouae ciuitatis*, cum subindies communionis *calicis* aemuli, per communem populum & *Iohannem ZYZKA*, regis *Boemiae* praefati *familiarem*, pro eo, quod processioni illi iuxta praetorium cum sacramento uenerabili *eucharistiae* a sancto *Stephano* in *Rybinczka* ad Monasterium beatae uirginis in *Arena* redeunti insultauerunt: sunt de praetorio *nouae ciuitatis* enormiter *deiecti* & atrociter *maclati & interfecti*, *Rege* *WENCESLAO*, pro tunc in nouo castro unum miliare a Praga distante, cum sua curia consistente, propter quod aemulos ueritatis in Praga magnus timor

An. 1419.
ipsi Hussitae manus conserunt cum Catholicis
Inde caedes & sanguis.

WENCESLA-
vs R. inde
aduersus
Huffitas ex-
acerbatus.

timor inuasit, omnes namque & singuli tam *seffionati* quam *inquilini* nouae ciuitatis per eos qui praefatos occiderant *consules* coacti: in armis suis se in *praetorio* repraesentare euocantur, sub *poe-na colli*, aut alias a *ciuitate bannitione*, unde multi & praecipue ueritatis *blasphematores* periculum mortis sibi ipsis timentes imminere de ciuitate fugierunt. *Ciuitas* uero ipsa quatuor *capitaneos* sibi usque ad futuram *electionem Scabinorum* elegit. Quibus *sigillum* & alia consulatus insignia assignauit in *praetorio nouae ciuitatis* diu noctuque magna armatorum his diebus uigilantium multitudine. Unde rex *Boemiae* WENCESLAUS ira magna motus & angustia ac odore perturbatus, proposuit omnes *Wyklesistas* seu *Huffitas* & praecipue *sacerdotes* extirpare. Consilarii quidam regis ipsius partem sub *utraque specie* communicantium fouentes ac magistro Iohanni *Hus* adhaerentes, cum Senioribus antiquae ciuitatis de concordia inter *regem* & nouae ciuitatis communicantem, ad multa mala intercipiendum, tractare coeperunt, finaliter ergo parte utraque consentiente concluditur, quatenus communitas nouae ciuitatis se ipsi regi *pro excessu*, quem in deiiciendo *Scabinos* ab ipso deputatos & turpiter *mactatos* commiserat, humiliet & Rex *nouos scabinos* per ipsam tunc communicantem electos confirmet, quod & factum est cum effectu.

An. 1419.
die 15. Aug.
horrenda
mors Wen-
ceslai.

Item anno eodem, forensi IIII. post assumptionem beatae uirginis *Mariae*, quae erat dies xvi. mensis *Augusti* rex *Boemiae* *Wenceslaus*, hora quasi uesperarum, apoplexia percussus, cum magno clamore & *rugitu* quasi *Leonis*, subito est *extinctus* in nouo castro prope Pragam. Cuius *corpus* post dies aliquot propter *timorem populi*, tempore *nocturno*

Eturmo ad castrum *Pragenſe* eſt deductum & in capella ſancti *Wenceslai*, Boemorum patroni, collocatum & poſt ſeptimanas aliquot ab inde ad *monaſterium aulae regiae*, ubi *ſepulturam* ſibi elegerat, noctis tempore miſerrime tranſductum & a *piſcatoribus*, *piſtoribus* & conuerſis eiſdem *monaſterii* ſepultum, cuius mors & acta cunctis regibus deberent fore in exemplum, quatenus *deum* timeant & eiſdem *legem ac ueritatem* pro poſſe tueantur & defendant.

Qui nocte indigne ſepultus?

Item forenſi 5. poſt *aſſumptionem Mariae*, Ann. 1419. die 17. Aug. poſt *mortem regis Wenceslai*, quidam ex populo communi ſeu uulgo congregati *magiſtri* ciuium antiquae ciuitatis *Iohannis*, cum *barbati* conſenſu, per eccleſias ac monaſteria in ciuitate ſita *Pragenſi*, omni timore poſtpoſito, diſcurrerant & *organa* ac *imagines* eccleſiarum, praecipue illarum, in quibus communio *calicis* minime admittebatur, *plebanis* eccleſiarum & *religioſis* fugam ineuntibus, ſequae a conſpectu uulgi illius *abſcondentibus* prae timore, confringebant, *comminuebant* ac *uiolabant*, aduerſariis ueritatis timore magno ac tremore aſcendentibus. Tandemque de uelſpere *Carthuſiam* peruenerunt & ipſam bonis omnibus deſpoliantes, *potagiis* diuerſis ibidem *inebriati* & *reſiduis* ad terram effuſis, religioſis omnibus monaſterii eiſdem *captiuatis*, ipſos proceſſionatim cum clamore ualido & tumultu per pontem ad praetorium antiquae deducunt ciuitatis, pro eo, quod in mortem *olim magiſtri Iohannis* hys conſenſerant & communioni utriusque ſpeciei reſiſtebant. Et in craſtina die *Agapiti*, quae erat dies tertia poſt mortem regis *Wenceslai*, Monaſterium ipſum *Carthuſienſe* ignis

ſpolia in cornobis, templis & imaginibus.

consumunt uoragine. Muris ipsius duntaxat resultantibus: insuper & ecclesiam beatae uirginis in lacu intrantes, *supulchrum magistri Albici* praepositi *Wyssegradensis* ac Archiepiscopi *Caesariensis* in capella ibidem aedificata per ipsum constructum, ac *imagines* etiam comminuunt & destruunt.

An. 1419.

die 20. Aug
diruta coc-
nobis.

Item die dominico proximo post assumptionem Mariae uirginis, alias *die 20. mensis Augusti*, monasterium *praedicatorum* in Piska funditus per communem populum utriusque sexus est dirutum & combustum, religiosis aliquibus monasterii ipsius captiuatis.

An. 1419.

noui tumultus
& spes
ad treugam.

Anno eodem die sancti *Wenceslai* multitudo magna populi *sexus utriusque* de Praga & diuersis regni Boemiae partibus ad montem *Krzyzkonum* prope *Ladwy* confluit, & ibidem praedicationibus, exhortationibus uariis, ad se diligendum in Deo, & *Christi ueritatem* uiriliter persequendam a *sacerdotibus* auditis, magna cum deuotione *corpus & sanguinem* domini communicat. Moxque die eodem cum sacramento uenerabili *Eucharistiae* domum magna multitudo hominum cum *Pragensibus* se transfert, & noctis tempore Castrum *Wyssegrad*, in quo familiares multi olim *Regis Wenceslai* pro tunc demorabantur, penetrando *Pragensem* ingreditur ciuitatem. Et magna cum solennitate *luminumque* copiositate ac *campanarum* pulsu a *Pragensibus* excipitur, & in *Monasterio* sancti *Ambrosii* se locando per *Pragenses* victualibus aliquot diebus sustentatur aliquantisper. Tandem autem *Pragensibus* & praecipue senioribus *treugarum pacis* ad tempus cum *regalibus castrum Pragensis & Wyssegradum* possidentibus, firmantibus, omnes extranei seu aduenae, multis insultibus in ecclesiis ac monasteriis per *imaginum confectionem* & praecipue

in

in ecclesia *sancti Michaelis* in antiqua ciuitate factis, ad propria rediere.

Item forensi III. post Galli die xvii. mensis Octobr. Regina Bohemiae Zofia, & Barones certi regni istius, & praesertim dominus Czenko de War-
 tenberg, alias de *Wesele*, castri Pragensis Burgrau-
 nius supremus, Wilhelmus de *Hazmburgk*, dictus Zaguz, Iohannes Chudoba, dictus Rarsko, ca-
 strum Pragensis, monasterium Strahow, monaste-
 rium sancti Thomae Curiamque Archiepiscopi
 obsederunt, Teutonicos & alios externos in ad-
 iutorium sibi contra Pragenses super thesauris post
 mortem regis *Venceslai* derelictis euocando; sic-
 que graues contentiones & guerrae his diebus, in-
 ter *Reginam* & Barones praefatos, & inter Pragen-
 ses, occasione liberandae religionis Christi &
 ueritatis, & signanter calicis communionis, pro qua
 ipsa Pragensis ciuitas instabat, insurrexerunt.

Item an. eodem sabbatho post omnium sanctorum
 alias die III. mensis *Nouemb.* ad incitationem pres-
 byterorum quorundam, & praesertim Ambrosii
 de *Hradecz* Reginae campanae magnae in Praga
 pro concursu populi *pulsantur* ad subueniendum
 illis, qui de *Tabor* uersus Pragam tendendo in iti-
 nere per Barones Regni & officiales regiones insidiis
 positis impediabantur. Multitudine ergo magna
 populi cum armis de antiqua & noua ciuitatibus
 congregata, multitudo ipsa, *Nicolao de hys* ductore,
 ad pontem procedit, regalibus de castro Pragensi,
 Curia Archiepiscopi, & de domo Ducis Saxoniae
 de bombardis sagitantibus: & ne ad paruam par-
 tem perueniat gens ipsa, prohibentibus. Com-
 munitas tamen *Pragensis*, ui ualua iuxta domum
 Ducis Saxoniae expugnata, non tamen sine suo-
 rum damno, ciuitatem paruae partis ingreditur

An. 1419.
 d. 17 Octob.
 Obsesso coe-
 nobii & cu-
 riae ae pisco-
 palis.

spe thesauri
 relicti a
 Venceslao.

An. 1419.
 d. 4. Nou.
 secesso noua
 & tumultus
 Pragas.

Domus D.
 Saxonias.

& certamine cum *Regalibus* inito, parte ex utraque aliqui occiduntur. Tandemque *regales* ipsi *Pragenfibus* resistere minime ualentes, uespere facto ad *castrum Pragenfe* de curia *archiepiscopi* de domo *Ducis Saxoniae*, monasterio S. Thomae & hospitiiis confugiunt, equis multis, armis, & aliis bonis prae timore derelictis, de quibus se *Pragenfes* intromittendo, & magnis in parua parte factis spoliis, ea ad antiquam deferunt & nouam ciuitatem. Totaque nocte illa *campanae magnae* ad insultum pullabantur. Fuit ergo nox illa nox multae *tribulationis* & angustiae; nox *moestitiae* & *luctus nouissimaeque diei assimilata*, sic, quod regina *Zophia* cum *D. Vlrico de Rosis* prae timore in medio noctis de *castro Pragenfi* fugierunt, *Regalibus* uix ipsum castrum ab aquirendo per *Pragenfes* conseruantibus. Circa X. noctis horam paucis admodum expugnatoribus in parua parte remanentibus: *Regales* de castro descendentes, praetorium paruae partis, *thesauris* & *libris* communitatis inde ablatis, ignis conlumunt uoragine, una cum casis adiacentibus. Item crastino dominico Fests. die post omnium sanctorum, alias *die 5. mens Nouembr.* finito prandio communitas antiquae ciuitatis & nouae *armata manu*, paruam inuadit partem & certamine cum *regalibus* inito, parte ex utraque aliqui occiduntur. Demum uero *Regales Scola sancti Nicolai*, & multis sub castro *Pragenfi* succensis domibus aliquibusque ex ciuibus paruae partis communio- nis calicis fautoribus captiuatis, castrum ascendunt *Pragenfe*. *Pragenfes* autem, curia *archiepiscopi* deuastata, & multis aedificiis ibi ruptis & dirutis, ad propria reuertuntur. Sicque die ipso tam per *Regales*, quam per *Pragenfes* multa in
parua

*Campanae
magnae
pullus in
tumultu.*

*An. 1419.
d. 5. Nou.*

parua parte facta sunt damna & perpetrata. Regalibus de die in diem sese contra Pragenfes super thesauris regiis congregantibus & damna magna Pragenfibus in circuitu inferentibus, stratasque ne uictualia Pragam adducantur, impediētib; & munitiones ac fortalitia Pragenfium obfidentibus.

Item in die *Leonhardi*, *Taboritarum* fere quatuor millia, quorum feniores pro tunc fuerant dominus *Brenko* de Swihow, Chwal de Makowicz, alias de Rzepicz & Kuness, ipfius germanus: conflictu quodam in loco, unum fere miliare a Knjn distante, cum Regalibus & significanter D. Petro de Sternbergk, D. Ptaczek de Ratag, Iohanne dicto Swidniczky Koldicz filiis Michalczonis de Mihelsbergk, & Wenceslao dicto Doninsky, iudice de montibus Kuthnis & aliis aliquibus leuibus ex ipfis occisis & multis equis melioribus, regales ipfos a se reprimentes; Pragam uenerunt, & a Pragenfibus gratanter sunt suscepti.

Taboritarum IV. millia.

Item die *Briicii treugae pacis* inter reginam *Sophiam* & D. Czenkonem de *Wartmbergk*, supremum regni Burgrauium: & alios barones ac capitaneos castris Pragenfis ex parte una: & communitatem Pragenfem parte ex altera usque ad festum *Georgii* de proximo uenturi duraturae firmantur, fenioribus partis utriusque ad haec defudantibus & poena *L. millium gross.* ualantur. *Regina* cum *Baronibus* se communitati Pragenfi ad defendendum & pro posse per regnum Bohemiae Legem Dei & ueritatem euangelicam, & signanter speciei *utriusque communionem* libertandum proscribente. Communitate uero Pragenfe reginae & baronibus se non ad imagines confringendum: & ad non *ecclesias & monasteria*

Treuga pacis 1419.

rumpendum astringente. De *Wyssgrado* quoque conscendendum. Noua igitur ciuitas de *VVyssgrado* post ipsarum pacis *treugarum* firmationem *regalibus* condescendit, de quo castro de post, ut inferius patere poterit, Pragensibus multa mala & damna illata sunt. Igitur his pacis *treugis* sic, ut praefertur, firmatis: *Taborienses* praefati magnis damnis in domibus, in quibus commorabantur, per aedificiorum *destructionem* & spoliis in maiori parte perpetratis ad propria, de Praga exeundo, redierunt. His ergo temporibus *fideles Bohemi* tam saeculares quam spirituales communioni *utriusque speciei* fauentes & eam deuote prosequentes de morteque iniusta felicis recordationis *M. Iohannis* hvs, *Euang. sacri fidelis & eximii pastoris & praedicatoris dolentes*: quam sibi clerus peruersus regni *Bohemiae*, & marchionatus *Morauiae*: & praecipue *Episcopi, Abbates, Canonici, plebani & religiosi* ipsius fideles ac salutiferas admonitiones, adhortationes, ipsorum *pompam, symoniam, auaritiam, fornicationem* uitaeque *detestandae abominationem detegentes*, ferre non ualendo, pecuniarum contributiones ad ipsius extinctionem faciendo, procurarunt. Sic quod in *concilio Constantiensi* ad *falsorum testium* depositionem firmatus, rege *Hungariae Sigismundo* ad ipsius multum cooperante mortem, est acerbissima morte extinctus. Praefati igitur fideles per *regnum Bohemiae* maximas tollerabant turbationes, tribulationes, angustias & uexationes ab aemulis ueritatis & blasphematoribus, ipsorum rerum ablationibus, duris captiuitatum generibus, fame, siti & corporum trucidatione immaniter afficientibus. Nam praefati ueritatis aemuli *sacerdotes & laicos* communionem *salicis* zelantes

tes in diuersis regni locis uenando montanis praesentabant & aliquos pro pecunia uendebant. Quos MONTANI TEUTONICI Bohemorum & praesertim ueritatis christi diligentium crudeles persecutores ac inimici, uariis blasphemis & diuersis poenarum afficiendo generibus, ad foueas profundissimas seu *Schachtas*, nocturnis praesertim temporibus, inhumaniter iactabant: quosdam *Immanis crudelitas.* uiuos: quosdam uero *decollatos* & praesertim ad SSachtam ecclesiae S. Martini foris ualuam Gurimensem, quam *Tabor montani* uocauerunt. Tanta autem crudelitatis immanitate montanorum *Gens in Christi fideles & legis Dei zelatores* exarsit: quod infra breue tempus ultra *XVI. centena hominum*, sacratissimae calicis communioni fauentium, sunt per eos miserabiliter interempti & ad *SSachtas* proiecti, *lectoribus* saepe praefatigatione trucidationis lassatis. Hanc autem contra Christi fideles inhumanam debacchationem ultio diuina iuste est secuta. Elapso namque duorum annorum curriculo, ciuitas ipsa montanorum, in poenam ultionis multorum fidelium inhumane interemptorum! est funditus quasi destructa: & ignis consumpta uoragine, prout in sequentibus patere poterit euidenter.

Item mense *Novembr.* anno eodem, puta *Ann. 1419.* *Novembr.* *continuatio* *turbarum.* ccccxix. prope Glatow in uia per dominum *Raczkonem* de *Ryzmbergk* & suos, sacerdos quidam Ioannes dictus *Naakuasa*, qui populum communionem calicis zelantem, & praesertim infirmos, per *uillas deambulando*, sacramento corporis & sanguinis domini communicabat, est captus, & *Teutonicis de Bauaria*, tunc contra *Glatowienses* praenominato D. *Raczkoni* in auxilium uenientibus, pro magno datus munere. Cum au-

tem communionem utriusque speciei communem abiurare nullatenus, *Teutonicis* ipsis eum ad hoc impellentibus, uellet; *probris* uariis & blasphemis ac contumeliis affectus, ad arborem quandam zonis, per manus ipsius gladiis perforatas pertractis, est alligatus & saepium strue ac straminibus circumpositus ignium flammis consumptus.

Iisdem diebus mensis scil. *Novembr.* montani ad ciuitatem *Gurimensem* uenientes, scabinorum aliquos & ipsius ciuitatis *seniores*, communionis *calicis* promotores, una cum *plebano* a rege olim *Venceslao* ibidem praenotato: magistro uidelicet Ioanne dicto *Chodek* & presbyteris captiuant & uinctos ac curribus impositos ad montes deducunt. Quibus ciuitatem noctis tempore ingredientibus, gens montanorum ipsos diuersis *blasphemis* & hereticationibus afficiendo, nec non facibus accensis in ipsos proiectis, durae mancipant captiuitati, uinculis ac ferreis catenis astringendo.

An. 1419.
Decembr.
conuentus
coactus a
Sigismundo.

Item anno eodem ad festum *natiuitatis Christi* omnes quasi barones *regni Boemiae* & marchionatus *Morauiae*: ciuitates quoque regales & castrorum regionum *Burgrauii*, caeterique regni officiales de mandato regis Hungariae *Sigismundi* ad ciuitatem *Brunensem* conuenerunt. Rege praefato ibi pro tunc cum multis principibus & papae legatis episcopisque, nec non *Sophia*, regina *Bohemiae* ac aliis magnatibus consistente. Quo & *Pragenses*, regi ipsi & toti quasi christianismo exosi, eo quod promotionem *legis dei* & suam ueritatem, & communionem *calicis* zelarent, & de *condemnatione* iniusta olim per concilium *Constantiense* Magistrorum *Ioan. Hus* & *Hieron. de Praga* uiuorum felicitis & sanctae recordationis

tionis dolendo, ipsam iniquam fore denuncia-
rent: *Ambasiatam* expediunt solennem: Quae, die
Ioannis euangelistae ciuitatem *Brunensem* cum *tub-*
icinibus, rege *Hungarorum* SIGISMUNDO praefato
ac *magnatibus* multis *spiritualibus* & *saecularibus*
spectantibus & admirantibus ueniens, in hospi-
tiis sibi deputatis est hospitata, diuinum officium
ac praxin communionis *calicis* ad populum in
hospitiis duntaxat libere exercendo, per sacerdo-
tes secum de *Praga* assumptos. Interdicto seu a
diuinis cessatione per *spirituales* in ipsa *Brunensi*
ciuitate propter *Pragenses* & domini *Czenkonis*, ut
praesumitur, praesentiam facta. Die igitur tertio ad
regis prouinciam *Pragenses* ambasiatores ueni-
entes ipsum, flexis ad satis longum tempus coram
eo genibus, *Pragensium* salutauerunt ex parte, pro
rege ac domino haereditario acceptando. Qui
satis dure ipsis exprobrando *Pragam* cum hoc re-
misit mandato: quatenus scilicet omnes catenas plate-
arum ciuitatis, una cum statuis, euellant & omnes
ac singulas munitio-
num contra *Pragensis* castrum
extru-
ctiones post mortem regis *Bohemiae* *Venceslai*
extructas, diruant. In signum, quod se
suae subiiciant potestati & dominio. Quodque
religiosos ac moniales non molestant per ampli-
us modo quouis, sed ad ipsos usque honeste tra-
ctarent aduentum. Inibi autem antetactus rex
Hungariae, *Sigismundus*, omnes & singulos olim
regis *Bohemiae* *Venceslai* officiales castrorum-
que burgrauios, communioni *calicis* & *Pragensi-*
bus adhaerentes, officiiis deposuit & ueritatum ae-
mulos ac blasphematores ipsorum substituit in
loca. Inter quos *Ianko* de *Miliczin* alias de *Ko-*
stelec dictus *Sadlo* olim regis *Venceslai* dilectus,
ipsius *Hungariae* regis *Sigismundi* ad mandatum

de castro Carlssteyn in quo thesauri copiosi per regem olim Bohemiae Venceslaum erant reconditi, ubi & imperiales conseruabantur reliquiae, Wenceslao de Burzenicz dicto Tlukfa condescendit, similiter & de aliis castris, quae in potestate sua tenebat, ad ipsius regis manus condescendit.

Ann. 1420. Reduce R. noua pericula Hussitis, Pragensi ergo ambasiata Pragam anno domini **MDCCCXX.** forensi v. ante Epiphaniam D. a rege *Hungariae de Bruna* reuertente: mox *cathenae platearum cum statuis una euelluntur*, & ad praetorium cathenae ipsae deferuntur. Insuper & munitiones *uulgariter* Sruby contra castrum Pragensi erectae deponuntur, ueritatis aemulis & signanter *Teutonicis* ridentibus & manibus prae gaudio plaudentibus & dicentibus: *Iam haeretici illi VViglefstae & Hussitae peribunt & finem habebunt.* Quamobrem timor magnus ac pauor ueritati adhaerentes inuasit. *Canonicis, plebanis, ac caeteris sacerdotibus & religiosis, nec non & saecularibus* certis, qui post mortem regis *VVenceslai* propter *Husfitarum* timorem de ciuitate fugierunt, cum gaudio *Pragam* reuertentibus, proclamata namque uocibus praconicis per ciuitatem facta sunt, *Regio & Scabinorum* nomine: quatenus omnes & singuli profugi libere redeant nullusque de caetero sacerdotes: & praecipue monachos inclamare audeat dicendo *wsak Mnisse wsak*, mos enim temporibus regis *Venceslai* talis inualuerat, quod transeunte monacho, mox tam adulti quam pueri clamabant: *wsak mnisse wsak.*

Reatholicis animos recipientibus.

Item feria tertia post Epiphaniam dominicam alias die nona mensis *Ianuarii* in Galli cantu *Iohannes Chodko* plebanus de Gurim cum caeteris praesbyteris *Iacobo, Martino, Leonhardo* per
Mon-

Montanos sunt ad foueam profundam seu Sfach-
tam Tabor derisorie miserabiliter proiecti. Ma-
gistro Ioanne praefato monente, quatenus de tan-
tis crudelitatibus, quas in christi fideles, *commu-
nionem calice* zelantes, immaniter exercebant & de
aliis peccatis poenitentiam agant dignam. Sin-
autem, grauem a Deo expectent uindictam. Quam
duobus annis elapsis in effectu multo exceperunt,
prout clarebit in sequentibus. Eadem etiam no-
cte multi saecularium propter *calicis communionem*
per ipsos montanos sunt interempti & ad *Sfach-
tas* proiecti.

Item hisce temporibus sacerdotes quidam *Ta-
borienses* nouum Christi aduentum praedicabant <sup>*Nouella de
nouo Christi
aduentu.*</sup> populo. In quo aduentu omnes mali & ueritatis
aemuli perire debeant & exterminari, & boni
duntaxat *in quinque* conseruari ciuitatibus. Qua
de causa ciuitates quaedam, in quibus libertatem *ca-
licis* communio habebat, nullam cum aduersariis
inire uolebant concordiam, & praecipue ciuitas
Plznensis. Praefati namque sacerdotes Taborien-
ses in districtu Bechinensi & etiam alibi multa
erronea & fidei christianae contraria false scri-
pturas prophetarum secundum capita propria in-
terpretando, & sanctorum doctorum summas ca-
tholicas contemnendo, praedicationibus suis mi-
rabiliter populum *dementabant*. Hortantes: qua-
tenus omnes & singuli ab ira Dei omnipotentis,
quae secundum opinionem eorum in procinctu
uniuerso orbi erat uentura, saluari cupientes de
ciuitatibus, castris, uillis ac oppidis: sicut Loti
de Sodomis, ad quinque ciuitates refugii se trans-
ferrent, harum haec sunt nomina *Pilzna*: quae
per ipsos ciuitas solis est appellata, *Zatecz*, *Luna*, <sup>*De orbis
interitio.*</sup> *Slana* & *Laatowia*. Deus enim omnipotens to-
tum

*Communitio
bonorum.*

tum mundum, his solum *demitis*, qui ad praedictas ciuitates *quinque* confugerent, *uult delere*; pro cuius confirmatione sententiae, scripturas prophetarum, false tamen & erronee intellectas, allegabant. Insuper & literas per Boemiae regnum, materiam praemissam sonantes, scribebant. Quorum sententiis friuolis tanquam ueridicis multi *simplicium zelum* habentes secundum Apostolum: sed non secundum scientiam acquiescentes, *bona* sua pro leui etiam precio *uendendo*, ad ipsos de diuersis regni Bohemiae & marchionatus Morauiae districtibus cum *uxoribus & pueris* confluebant, & *pecuniam ad pedes ipsorum* sacerdotum proiiciebant. His sic, ut praemittitur, currentibus ad ciuitatem Plznensem, multi communionem zelantes *calicis* & praesertim D. Brzenko de SSwihow, dominus Walkun de Adlar. Iam quoque *Zizka, familiaris regis* olim Bohemiae *VVenceslai*, cum certa sua comitiua de Praga conuenerunt & se, ipsa ciuitate aemulis ueritatis expulsis, contra *reginam Sophiam* baronesque ac caeteros regales praecloserunt. *Treugas pacis* cum eisdem nullo modo, tanquam cum Dei & suae legis inimicis, inire uolendo. Ad inductionem ergo sacerdotum & praecipue Venceslai dicti Coranda, qui pro tunc inter ipsos capitalis erat, monasteria ciuitatis ipsius & ecclesiae curiaeque certae ciuitati adiacentes destruuntur & diruuntur. Dominus autem *Bobustaus* de *SSwambergk* ipsos die quadam inuadere uolens, de campo cum suis est depulsus, non sine suorum damnis pariter & ruina. *Regina* igitur Bohemiae *Sophia*, & *Barones* ac *regni Officiales* gentem non modicam miserant ad *obsidionem Plznensis* ciuitatis & circumcirca gentibus in certis se ponentibus propugnaculis

culis ad inuicem saepius duellabant seipsos mutuo manibus ac pedibus truncando.

Item diebus iisdem rex Hungariae *Sigismundus* literas per regnum scribit *Bohemiae*, in ipsis omnibus *baronibus* & praesertim regni officialibus *magistro curiae* uidelicet *Burgrauio* regni supremo: *Castrorum Burgrauis* regalium: *magistris ciuium: consulibus* & iudicibus ciuitatum. Quatenus *VViglesistas* & *Hussitas* & *calicis praesertim* communionem modis omnibus arceant & persequantur & pro posse usque in finem exterminent. His sic currentibus, sacerdos quidam *Taboriensis* dictus *VVanczek cum Hromadka* quodam *Campatore* primi concursuum ad montes inuentores & ordinatores assumtis *Iohanne de Bydlin* & *Ioanne dicto Smolin* & certa fratrum *Taboriensium ac rusticorum* multitudine diebus aliquot & noctibus in *siluis* tempore *Carnispruii* pro acquirenda ciuitate *Vstiae*, latitant. Quam, adiutorio fautorum suorum intraneorum fratrum, in capite ieiunii, quae erat dies *XXI. mensis Februarii* ante diem acquirunt, hominibus *inebriatis* propter choreas & alia solatia, tempori ipsi consueta, soporatis, & quoque secure dormientibus. Moxque veritatis aemulos tam spirituales, quam saeculares captiuant. Quibusdam ex eis per muros fugientibus, quosdam uero de ciuitate expellunt, se de eorum bonis intromittendo. Ad quam ciuitatem de die in diem fautores communionis calicis de uicinato alii confluebant. Item dierum non multorum facto interuallo, fratres praefati *Taborienses* castrum *Hradist* dominorum de *Vstia*, ubi quondam ciuitas firma sita erat, cuius muri adhuc supererant, circumuallant, quod infra breue tempus acquirendo, se de eo

An. 1421.
SIGISMUNDI
R. electum
de Hussitis
delenda.

Carnispr.

Inde noni
motus.

intro-

intromittunt ipsumque D. *Procopio de Kamenicz* dominorum praedictorum consanguineo ad manus tradunt seque post certum tempus ciuitate *Vstiae* ignis consumta uoragine, cum uxoribus suis & pueris ad ipsum montem transferunt, ipsum de die in diem firmando, & casas ad habitandum extruendo, quem montem Tabor uocitant, multa damna in uicinato sibi adhaerere nolentibus de die in diem inferendo.

Ann. 1421.

d. 15. Mart.

Legatus papae crudelis.

*aduersus
negantem
formulae
capita plura
pro iustitia
C Constantien-
ticis.*

Item anno eodem die xv. mensis *Martii* in ciuitate *Wratislauensi* rege Hungariae *Sigismundo* ibidem protunc existente: ex consensu eius *Iohannes de Praga* dictus *Krasa* magnus ueritatis Zelator per legatum papae *Fernandum episcopos caeteros* doctoresque ac magistros caeterosque praelatos ac religiosos ad mortem acerbissimam est condemnatus impie, iniuste & inique, eo quod noluit tenere, credere, affirmare, astuere & approbare articulos infra scriptos. *Primo* quod concilium Constantiense fuit legitime in *Spir. S. congregatum*. Item quod quidcunque praefatum concilium statuit, decreuit & diffiniuit, quod hoc est iustum, sanctum & sub poena mortalis peccati ab omnibus Christi fidelibus tenendum, & quodcunque reprobauit & condemnauit, quod hoc iuste, sancte & bene fecit. Item quod praenominatum Constantiense concilium *M. Ioannem & Hieronymum de Praga* morte atrocissima damnando iuste fecit & sancte. Item quod communionem utriusque speciei ad populum condemnando catholice egit & sancte. Qui tamen articuli falsi sunt, mendosi, erronei, haeretici & blasphemii, legi Dei & ueritati Euangelicae contrarii, hos articulos quod praefatus *Ioannes Krasa* approbare noluit: ab iniquis & impiis scribis & pha-

& pharisaeis episcopis scilicet & doctoribus, magistris ac religiosis *morte turpissima condemnatur*, per tortores quoque ac licitores, equis per ciuitatem *Combustus.* tractus, blasphemis ac probris diuersis afficitur & ignis consumitur uoragine. Qui quamuis diuersis fuerit admonitionibus exhortatus, quatenus veritate legis dei relicta, impius acquiescat in malitia: stabilis ac constans in fide recta permanfit ac in sancto perstitit proposito, tanquam miles strenuus ac athleta domini fortissimus. *Orans namque pro suis inimicis*, omnes eorum blasphemias haereticationes, probra ac derisiones, nec non etiam poenas sustinuit durissimas. Magistri sui & *pastoris domini Iesu Christi* exemplo, pro ueritate euangelica tanquam ouis ductus ad uictimam. Tandemque spiritu exhalato ad Dominum in spe bona migrare meruit, ac *palmam martyrii* adipisci. Quod & nobis praestare dignetur Dominus & unus benedictus in secula Amen.

Item dominica laetare die scil. 17. (16.) *Martii.* *Ann. 1421.*
de mandato *legati papae* in Wratislauia pro tunc *d. 17. Martii*
cum *Sigismundo* Romanorum ac Hungariae rege *Cruciata*
existente, *cruciata papalis* contra Bohemos, praecipue calicis zelantes communionem, uelut contra haereticos & ecclesiae Romanae rebelles, per ecclesias in *sermonibus* est proclamata. *militia papalis.*

Infra idem tempus regales modis uariis ac astutiis cum *Taboritis* his, qui se in *Plzna* concluderant, personas per diuersas de *concordia* tractant, qui nullam concordiam cum ipsis tanquam cum *infidelibus* ac haereticis ueritatisque aduersariis, inire uolebant. Consilio tamen quorundam *Pacis cum*
Prgensium ex parte ad ipsos missorum acquiescentes, cum ipsis regalibus *concordiam* tandem *Hussis capitata*
supra *sub* *ma 1421.*

sub his inierunt circumstantiis, *primum* quod in ipsa ciuitate *communio calicis* libertatem habeat. Item quod ipsi libertatem plenam, cum *pueris & uxoribus* suis se in Hradist transfereendi, habeant. Ad quod *regales* se certis astrinxere sub poenis, sed dolose Magistro namque monetae de montibus, dicto Mikautlek diwocky, domino Petro de Sternbergh Magistroque sancti *Ioannis Hierosolimitani* ordinis de Strakonicz & caeteris regalibus cum magna equestrium multitudine in districtu Piscensi congregatis intimant occulte, quatenus, dum Plznenses *Taboritae* de *Plzna* exiuerint, ipsos in itinere *manu armata* hostiliter inuadant & profesternant. Quod & factum est. In die enim annunciationis *S. Mariae*, quae erat dies *XXV. mensis Martii* domino Brzenkone de Sswihow, Walkun de Adlar & Ioanne Zizka cum aliis fratribus *communione calicis* adhaerentibus sacerdotibusque ipsorum & praecipue Coranda & Marcoldo, qui se in ciuitate *Plznensi* contra regales praeciuserant, ut. superius tactum est: de *Plzna* uersus Hradist tendentibus: & de ciuitate *Plznensi* sub conditionibus praetactis *Wenceslao* de Lessna, regis Bohemiae *subcamerario*, condescendentibus, *Regales* ipsos prope Sudomerz iuxta piscinam quandam manu potenti hostiliter inuadunt. Conflictu ergo inito & *Taboritis* se curribus circumdantibus, multi parte ab utraque corruunt, multi quoque uulnerati sunt. Inter quos dominus Brzonko, in acie constitutus, occiditur. Certamine tandem belli durante *horis aliquot* circa solis occasum, regales de campis recedunt, fratribus *XXX.* aliquot captiuatis. Quos magister monetae ad montes uinctos deducit, fratres uero in Hradist, uulneratis quibusdam in uillis derelicti, per-

*Sed regales
frangunt si-
dem.*

*An. 1421.
die 25. Mar-
tii.*

perueniunt, fratribus ipsius montis ipsos grate excipientibus.

Item hisce diebus sacerdotes Pragenfes & praecipue *Iohannes*, praedicator monasterii sanctae *Mariae* in harena nouae ciuitatis Pragenfis oim monachus de Zelew, qui pro tunc *Apocalypsim* Ex apocalypsi dicta in Re- *beati Ioannis* praedicabat, populum ad se Regi Hungariae, calicis impugnantis communionem, opponendum, in suis animabat concionibus. Ipsumque Regem *Draconem rufum* fore, de quo in *Apocalypsi*, praesignabat. Et merito; ipse namque Draconem aureum suis dilectoribus, in signum societatis defferendum in pectore, concedebat. Ipsum ergo Regem praefatus sacerdos in suis ad populum sermonibus acriter impugnabat, cum magna populi affluebat multitudo, ipsius praedicationem audiffime acceptando, propter eius eloquentiam, quamuis non multa polleret scientiae doctrina. Ex ipsius & aliorum praedicatorum praedicatione, pro ueritate communionis calicis, multi fideles res pariter & corpora exponere cupiebant.

Item hisdem diebus post *Cruciatae papalis* in *Wntislaui*a, ut praefertur, contra Bohemos, communionem utriusque zelantes *speciei*, publicati- Nouus ru- mor delem- dorum Hus- fitarum. onem, omnes Pragenfes communionis calicis inimici & magistrorum sanctae memoriae *Ioannis* hvs & *Hieronymi* aemuli, tam spirituales quam saeculares, gaudentes dicebant: *Iam isti pessimi haeretici comburentur, aut omnes cum mulieribus & paruulis gladio peribunt regis Hungariae.* Cito igitur fugiamus ab ipsis in loca tutissima, ne misere cum illis pereamus. Timentes igitur, corpora cum rebus perdere; ad castrum Pragenfe & *Wyffegradum* & munitiones tutiores circumadia-
Tom. VI. reliquiar. L cen-

centes, seniorum ciuitatis cum consensu, cum *uxoribus*, *pueris*, *thesauris* & rebus potioribus se transtulerunt potioresque & ditiores ciuitatis antiquae incolae seu hospites quasi DCC & nouae totidem & praesertim *Teutonici*, baronibusque regni, castrum Pragense & Wyssiegradense ad manus regis Hungariae tenentibus, iuramentum fidelitatis fecerunt, ut post festum Georgii, *Treugis pacis expiratis*, iuuent eos Pragensem propriam expugnare ciuitatem & tandem cum gladio ad propria redeant habitacula, fautoribus communionis utriusque speciei interemptis ac extirpatis. Sed deus omnipotens, qui nunquam in se sperantes & legem suam sanctissimam sincere zelantes derelinquit, miro modo cytharam gaudii eorum conuertit in luctum, ut inferius patebit.

Ann. 1421. Item feria ante pascha, alias die tertia *mensis die 3. April.* *Aprilis*, Pragenses communionem uniusque *speciei nouum fo-* zelantes, comperto quod *rex Hungariae* nihil *bo-* *dius sacrum.* ni de eis & aliis ueritatis fautoribus cogitat, ad instigationem quorundam spiritualium & praesertim Iohannis, praedicatoris *monasterii* nouae ciuitatis in harena, ad praetorium antiquae ciuitatis, cum sacerdotibus & magistris, calicis promouentibus communionem, congregati, se astringunt contra quemlibet, ipsam impugnare uolentem, defendere & tueri rebus & corporibus, usque ad ultimum posse, proscriptionibus certis desuper factis. *Iuramentum* quoque *fidelitatis*, ad standum fideliter pro ueritate defensa a Scabinis, qui adhuc supererant, recipiunt. Quatuor quoque capitaneos in ueteri & quatuor in noua constituunt ciuitatibus, quibus clauis praetorii & ualuarum mox assignant & auctoritatem omnimodam, omnia & singula ad promotionem & defensionem

fenfam ueritatum spectantia prouidendi, ordinandi & agendi, committunt, plenarie ipsis obedientiam promittendo. Quibus XL. capitaneos inferiores de antiqua ciuitate adiungunt & totidem de noua, super quibus omnibus proscriptione facta & instrumento publico confecto, ad propria redeunt.

Desunt hic aliquae schedae in codice

MSCTO.

deponi mandauit & omnibus suis de caetero communicare sub utraque specie stricte prohibuit, indirectae mentis aperiens inconstantiam, quam pedum ipsius claudicita demonstrabat. Quapropter ultio diuina minime defuit. Nam *Nicolaus de hvs*, unus ex quatuor *Taboritarum capitaneis*, percipiens fratrum & sororum in monte Hradist grauamen, cum caeteris in Praga *Taboriensibus* statim XXV. die Iunii nocturno tempore de Praga exiuit, acceptis secum *trecentis* quinquaginta fere *equitibus*, in fratrum suorum & sororum auxilium. Et cum die XXX. Iunii, dominico scil. S. Petri, monti Hradist cum gente admodum paucula indiescente fratribus montis conscii appropinquaret: mox fratres *Taborienses* cum clamore ualido de monte descendentes, in hoites suos cum *Nicolao* praefato de *Hus* irruunt impetuose, qui, domino deo ipsis timorem incutiente, territi; post modicam resistentiam terga uertendo fugierunt, multis rebus derelictis, non obstante, quod ultra quam XX. ipsorum super uno forent ex *Taboriensibus*, quos *Taborienses* insequentes multos ex eis prosterunt, alios uulnerant, caeteros autem captiuant, sicque gratias domino deo de uictoria, contra inimicos concessa, agentes & praedam magnam in auro & argen-

die 25. Iun.

1420.

Victoria

Hussitarum

in signis.

to, pecunia, scyphis & armis ac cingulis argenteis, uestibus pretiosis, bombardis, tentoriis, potagiisque ac uictualibus non modicis tollentes, montem Hradist cum ingenti gaudio ascendunt, unicuique, prout opus erat, de spoliis impartiendo. *Ma-*
Hofes pa- chinam etiam unam, ab inimicis derelictam, altera
rant se ad destructa, sursum tulerunt. Dominus ergo de Ro-
uindictam, sis multum deiectus & de *Taborit* se uindicare uolens, omnes sacerdotes, populum sub utraque specie in bonis suis communicantes, captiuari iubet & turribus castrorum suorum, puta *Przybenicz, Chusnik, Helfmburgk, Krumlow, Rozmbergk* & noui castris, *detrudi*, ad abiurandum VTRIVSQUE SPECIEI communionem, eosdem compellere satagens Quod tamen, deo ipsos in constantia ipsius ueritatis conseruante, minime est consecutus, licet temporis successu duos ex eis in castro *Helfmburgk* mortificauit, reliquis pane tribulationis & aqua angustiae ad *medium* fere annum, uelut *tyrannicus* ueritatis agnitae peremptor, saturando. Cui nec hoc ad explendam suam tyrannidem sufficiebat, sed mala malis cumulando, in bonis suis communionem *calicis* sanctissimi ad *populum* suspendit, propter quod, ut patebit inferius, multa damna in bonis suis excepit, per TABORITARVM gentem, bona sua multipliciter & uarie deuastantem & inuadentem.

RUSSITAE
 expugnant
 CIV. TATEM.

Item eodem tempore uenerabilis dominus *Alfso de WRZESSLIOW*, ueritatis & legis Christi non modicus zelator & *Benessius de MOKROWICZ* ac *Siniczko de Chwalkownicz*, communionis VTRIVSQUE SPECIEI & aliarum ueritatum fautores, perpendentes: in ciuitate *Srenensi* & suo confinio, per *monachos* & sacerdotes *legi dei* aduersantes, fautoribus ueritatis sexus utriusque inferri oppressi-

pressiones grauissimas ac fideles ad ueritatis ab-
 iurationem impelli crudeliter; condolentes et-
 iam cordialiter *uirginum* ac *mulierum uiolatio-*
nibus turpibus, quae eisdem per ueritatis aemu-
 los tam regnicolas quam exteros uiolenter infe-
 rebantur, nutu DEI, ut speratur, in montem
 TZVNIETICZ supra *Pardusicz altum* ac firmum,
rusticorum ac *carbonistarum* multitudinem non
 modicam, ad obuiandum malis praemissis & ue-
 ritatem communionis utriusque speciei libertan-
 dum, de *uicinato* congregauit. Ad quos AMBRO-
 SIS, presbyter de SRE CZ, ante ea per *reginam So-*
phiam ac suos *officiales* exclusus, pro tunc in Pra-
 ga consistens, se expediuit, periculis uiarum non
 obstantibus, ibidemque *praedicans* & populum
 sacro Christi corpore & sanguine sub DVPLICI
 SPECIE communicans, moestorum ac lacrymanti-
 um mentes in *gaudium* uertit ac laetitiam. Tan-
 dem uero feria III. post *Ioannis Baptistae*, prae-
 parari scalas iubet, fingendo, se, cum praefatis
 domino *Alffone*, *Benessio*, *Giniczkone* & gente i-
 bidem congregata, ad iuuandum *Podlazi cz* pro-
 gredi. Dum ergo uespere appropinquante, iter
 uersus *Podlazi cz* arripent: exploratores *Grenen-*
sum haec ad ciuitatem deferunt. Securi ergo ex
 hoc effecti, non ita diligenter *ciuitatem* nocte
 ipsa custodiebant. Sicque noctis tempore do-
 minus *Ambrosius* cum *gente* praefata, iter uersus
Hradecz dirigit & circa diescentem ciuitati
 appropinquantem, cum scalis se ad muros ap-
 plicans & paucis admodum resistentibus & cae-
 teris perplexis, muros ciuitatis obtinent in breui,
 demum uero quibusdam extraneis ad *castrum*,
 reliquis uero super *turres* portarum confugienti-
 bus: clara enim die, quae erat XXVI. Iunii, ci-
 uitatis fiunt possessores, amicis ac ueritatis fauto-
 ribus

eaque desti-
 tuunt ponti-
 ficios suis.
 que domos
 & bona ad-
 signant.

ribus in magnam exultationem & gaudium. Captiuatis ergo aliquibus ueritatis *aduersariis* & his, qui ad caltrum & *turres* confugerant, se subdentibus, ipsos de ciuitate educunt, ciuitatemque amicis & legis dei fautoribus *muniendo*, pro capitaneis dominum *Alssonem* praefatum, *Benessium* & *Giniczkonem* eligunt. *Bona* quoque *aduersariorum*, *eductorum* de ciuitate, inter se *diuidunt*, *domos* eorum his, qui probati iam in tenendo *legem Christi* fuerant, *distribuendo*, *ciuitatem* nocte dieque diligenter custodientes. Quo audito, *rex* turbatur ualde & omnes sibi adhaerentes.

Frementibus regijs.

Celeriter ergo *barones regni* cum gente elegantissima *Bohemorum* & *Morauorum*, ultra quam *decem millium*, ex mandato regis, se, ad circumuallandum *Hradecz*, expediunt seque distantia fere *medii miliaris* a ciuitate in campis deponunt, propius accedere propter periculum non audendo & fingentes *litteras*, quod ciuitas *Pragensis* *treugas pacis* cum rege ad certum tempus inisset, hortabantur, quatenus *Hradecensis* idem faciant, ut sic *decepti Grenenses*, *treugas pacis* tamdiu, donec a *Pragensibus* responsum non haberent, firmarent cum *regalibus*. Cognita autem infidelitate eorum, praefatis *subdolis treugis pacis* renunciantes, eo diligentius ac uigilantius ciuitatem custodiebant & uictualibus muniebant.

An. 1421.
die 30. Iun.
SIGISMUNDVS R. exercitum ingentem 150 mil. militum adduci.

Item xxx. iunii quae erat dies dominica proxima post Petri apostoli. *Rex Hungariae Sigismundus* cum exercitu ualido, tam *Bohemorum* quam *exterorum multorum uariarumque nationum castrum Pragensi* appropinquauit. Infra *Missarum* ergo solennia, ipse cum aliquibus *potioribus in castrum Pragensi* a clero *processionaliter*, *pulsatis magnis campanis*, cum *hymnis & canticis*

ticis solentiter excipitur. Exercitu ipsius *tentoria* seu tabernacula in planicie camporum, inter Bruskam & Owenecz ac hortum ferarum sitorum, extendente, ad expugnandam *Pragam*, uelut *haereticam* ciuitatem, propter CALICIS SACRI COMMVNIONEM & *aliam euangelicam ueritatem*. Ad hunc itaque camporum locum gentes multae & uariae propter CRUCIATAM, propere contra BOHEMOS, praesertim communionem *calicis* zelantes, inique erectam, de die in diem confluiebant, de *diuersis mundi regnis, ducatus, prouinciis, districtibus*, pro expugnanda inclyta & magnifica CIVITATE PRAGENSI ac sic *calicis* communione annullanda ac cassanda, per hoc indulgentias a poena & culpa obtinere se sperantes, quod spirituales ipsis, licet false, promittebant, ad destruendum fideles Bohemos utriusque sexus multipliciter animando. In hoc ergo exercitu, cuius multitudo ultra quam ad CENFVM QVINQVAGINTA MILLIA armatorum se extendebat, erant *archiepiscopi, episcopi, patriarcha Aquilegiensis, doctores diuersi*, caeterique praelati spirituales, *duces & principes saeculares*, numero fere XL. *marchiones, comites, barones & nobiles multi, milites, clientes, ciues diuersarum ciuitatum & rustici*, totam *planitiem camporum* praemissorum occupando & tentoria seu tabernacula sumptuosa, in similitudinem trium magnarum ciuitatum, ordinando. Ibi diuersarum nationum fuere tribus & linguae, *Bohemi & Morauii, Hungari & Croati, Dalmati & Bulgari, Walachi & Siculi, Cuni, Iasi, Ruteni, Rasi, Slauii, Pruteni, Sueni, Turingi, Styrii, Misnenses, Bauari, Australes, Franci, Francones, Angli, Brabantii, Westphali, Holandi, Heluetii, Lusatii, Silesii, Carinthii, Arragonii, Hispani, Poloni, Teutomici*

ad expugnandam Pragam.

de *Rheno* & alii quam plurimi. Hi ergo quotidie in *uertice montis* supra flumen, ex opposito *monasterii sanctae crucis* & ecclesiae *S. Valentini* stantes, contra ciuitatem, *ha! ha! bus! bus! kacer! kacer!* uelut canes ululabant. Et si quis casu in manus eorum *Bohemus* incidebat, eundem sine mora, nisi cito liberaretur per Barones in campis iacentes, absque omni misericordia *comburebant*, uelut haeticum, etiam si nunquam sub *utraque* communicasset specie. Saepius quoque habebant cum Pragensibus praeludia bellica in arena sub *Brusca* & in horto *archiepiscopali* & perdendo damna magna in rebus pariter & corporibus percipiebant. Multotiens enim quinque aut X. ex Pragensibus, solum zopulis induti magnam multitudinem armatorum fugabant, trituris bene feratis, optimis armis armatos inuadentes & usque ad mortem saepe prostercendo, denique nec obstacula *molendinorum* ex opposito *sanctae crucis* rumpere, nec molendinum comburere, licet saepius attentassent, poterant, sed semper aut percussi aut nihil efficientes, confusi recesserunt.

Sed HVSSITAE eundem prosterunt. Item cum *rex Hungariae*, *SIGISMUNDVS*, sic potenter, ut praefertur, campos cum intraneis & extraneis contra praesentem teneret ciuitatem & intenderet prope *patibulum* montem dictum *Witkowa hora*, suis munire gentibus, ut uelut tertio castro Pragae sic stringeret, quod nullus ciuitati PRAGENSI liber pateret uictualium accessus, hoc praesciens TABORITARVM *capitaneus*, *ZIZKA*, absque dilatione mox in supra dicto monte duo, in modum stubarum, disposuit fieri lignea propugnacula, quae paruulo *fossato* circumfodi mandauit & muro ex humo & lapidibus circumdari, per quod

quod quidem propugnaculum, sic exiliter structum, dominus omnipotens miraculose salutem Pragensi contulit ciuitati, ita quod in eodem loco hostes *prostrati* amplius ciuitatem sic hostiliter inuadere non attentarunt, ut patebit inferius.

Item Sabbato post Procopii scil. sexta *die Iulii*, duce AVSTRIAE, cum exercitu ualido uersus Pragam per *Miliczin* equitante, sexaginta forte equestres, declinantes in *Arnostowicz*, dominum *Venceslaum* eiusdem uillae *plebanum*, hominem deo & hominibus charum, una cum suo uicario,

Die VI. Iul.

captiuus pa-

stor combu-

ritur cum

multis paru-

ulis in eius

sinu.

propter communionem *utriusque speciei* ad traditionem quorundam sacerdotum *Bohemorum*, captiuant & ambos uni equo imponentes, usque ad exercitum ducis in uillam *Bystzicz* deportauerunt & de equo deponentes, duci uelut haereticos pertinaces praesentarunt & a duce ad episcopum & uice uersa, uelut a *Caypha* ad *Pilatum*, quasi tota nocte perduxerunt, angatiantes & minas, ut praefatam speciei communionem abiurent & poeniteant, aut igne comburentur, inprimebant. Quibus D. *Venceslaus* humiliter respondens ait: *Euangelium est & practica ecclesiae primitiuae & hoc in uestro scriptum missali, delete hanc scripturam, & deuorate hoc euangelium.* Et quidam ex militibus astans, chyroteca ferrea manu indutus, in praedicti D. *Venceslai maxillam* non uerebatur percutere, ita ut sanguis de naribus statim uehementer prorumperet. Et sic eo eadem nocte multipliciter cum sibi iunctis fatigatis, somnum capiunt & facto mane, scil. dominico die, ipsum D. *Venceslaum* cum suo uicario & tribus antiquis *rusticis* ac quatuor paruulis, in ueritate constantibus, uno de septem; alio de octo; extremo uero de XI. annis, *traui lignorum supra piscinam* in

praedicta uilla simul imponunt quasi sedentes, quos hortati sunt circumstantes, ut, si uiuere uelint, quod adhuc *abiurent*; ad quae uerba dominus *Venceslaus*, uelut *fidelis* pastor ouium, ait: *abite a nobis, quod suadetis, sed non unam, imo centum potius mortes*, si possibile esset, subire uolumus: quam tam clarissimam euangelii *doctrinam abnegare* & statim tortores, submisso igne, *struem lignorum* incendunt & *paruuli*, uelut *tyrones* nouelli, in *sinu domini Venceslai* sedentes & per eum amplexati, hymnum deo decantantes, subito expirant, alii tardius, sic quod *ULTIMVS* dominus *VENCESLAUS* spiritum deo tradidit, *martyrio*, ut pie creditur, cum sibi iunctis, *coronatus*. Nos ergo miseri quid facimus? Insurgunt *indocti, rustici & paruuli* & capiunt *coelum* per martyrii coronam. Nos uero *in deliciis* uiuentes, inferno quotidie appropinquamus. A quo dignetur nos eripere, qui uiuit & regnat *deus* in saecula benedictus Amen.

Aliud HVS-
SITAE com-
busti exem-
plum.

Item eodem tempore *Woynech*, plebanus in *Chelczicz*, quae prope *Wodnian* est *Villa sita*, hic cum timeret deum, nullis praeter communionem *calicis* exorbitationibus consentiens, *combustiones & homicidia* horrens *Taboriensium*, a *Hrzkonę* Cliente de *Turow* eiusdem confinii propter solam *calicis* communionem *capitur* & in *Budweis* ciuitatem cum quodam altero presbytero deducitur & ciuitati, uelut haeretici, praesentantur & in *turrim* statim immittuntur &, completis fere tribus septimanis, cum *abiurare* nollent, foris ciuitatem *comburantur*. *Gloria tibi domine, qui timentibus te praebes usque in finem in ueritate persistere, nulla poenarum genera horrendi.*

Item XIII. die *Iulii* scil. in die *Margarethae*,
uenie-

Die XIII.
Iulii tenta-
tur Praga
iterum.

ueniens de exercitu cumulus armatorum in campum *hospitalium*, ciuitatem *Pragensem* tentantes, ut probarent, quatenus haberent se *Pragenses* ad defensionem. Et cum ciuitati appropinquarent, occurrit eisdem *populus ad pulvum campanae praetorii Pragensium*, qui, nullo seruato ordine, nec seipfos expectantes, contra capitaneorum uoluntatem, quamuis pauciores, multitudinem *equestrium* hostiliter inuadunt. Et cum simul conflictum inirent, *Pragenses* uidentes inimicorum fortitudinem, fugerunt quibusdam interfectis & plurimis uulneratis. Et cum de ciuitate multitudo occurrisset, tunc *hostes* inceperunt fugere & per *Muldauiam* redeunt, unde uenerant, de quorum numero *quatuor rustici* unum *militem* occiderunt & cum pro armis certarent, accurrentes quidam festine de ipsorum societate, hos quatuor statim in eodem loco letaliter uulnerantes, recesserunt.

In *crastino* scil. die *dominico* post *Margarethae* PRAGA iterum tentata; sed liberata ab Hussicis 1421. proximo, hora quarta uesperarum, paratus fuit *omnis regis exercitus*, ut quidam ex eis in pluribus milibus, *Lisneum* propugnaculum in monte iuxta *patibulum*, per *Zizkam* capitaneum erectum, expugnaturi inuaderent. Quo habito caeterae turmae; secundum capitaneorum dispositionem, in *Pragensem* in tribus locis irruerunt ciuitatem: de castro scil. *Pragensi* Bohemi in domum ducis *Saxoniae* cum XVI. millibus: de *Wysegrado* in nouam: de campo autem *hospitalensi* in antiquam applicarent ciuitates. Haec cum sic disponerentur, procedunt multa equitum millia in campum *hospitalensem*, rege ex altera parte *Muldauiae* fluminis in campo, cum tribus magnis turmis, expectante, ut finem rei cerneret. *Misne-*
ses

ses uero cum suis & sibi 7. ut 8. millibus iunctis equestribus, *montem* ascendunt cum impetu & tubicines praetactum ligneum inuadunt propugnaculum, fossatum & *turrim* uineae obtinentes & cum *murum* ex terra & lapidibus factum uellent ascendere, duae mulieres cum una uirgine & XXVI. forte uiris, qui pro tunc in propugnaculo remanserant, uiriliter cum lapidibus & cuspidibus resistentes, se defendebant, telis nempe & pixidum puluere carentes. Vna itaque ex praetactis *mulieribus*, licet inermis, uirorum uincebat animum, nolens a loco suo pedem retrahere, *anticristo*, inquit, *non licet, fideli Christiano pedem retrahere*, aut cedere & animose pugnans, interfecta, spiritum exhalauit. ZIZKA quoque ueniens & ipse prostratus fuisset, nisi sui cum trituris eum de hostium manibus eruissent. Et cum iam tota fere ciuitas *de perditione* sua formidaret, *orationes & lacrymas* cum *paruulis* fundens, solum auxilium de coelo praestolabatur. Aduenit interim *presbyter* cum corporis Christi sacramento & post eum 50. forte *sagittarii* & caeteri *rustici* inermes cum trituris & statim inimici, viso *sacramento* & audito *campanulae* sono magnoque populi clamore, uehementi timore prostrati, terga uertunt, citius *fugientes*, alter alterum cupiens in cursu praeuenire. Quo impetu se continere non ualentes, multi *de rupe* alta decedentes, colla confringunt, plurimis per insequentes coesis, sic quod spatio unius horae trecenti fuere interempti, aliis letaliter uulneratis & abductis. Quo facto rex cum omni exercitu ad tentoria rediit, ira, taedio, planctu & dolore repletus. *Pragenses* uero, *flexis* in campo hospitalensi *gemitibus*, *grates* Deo *persoluunt*, *te de-*

um laudamus &c. altis uocibus personantes, quia non robore eorum, sed miraculose eis de hostibus in paucis dedit uictoriam. Et cum *hymnis* & *canticis* tripudiantes, ciuitatem sunt ingressi & uersa est *cythara* luctus mulierum, uirginum, ac paruulorum, quos omnes inimici proponebant sine misericordia uelut pertinaces haereticos & haereticorum pueros ferociter trucidare, in *gaudium exultationis* & *laetitiae, laudantes dei misericordiam*, qui eos de manibus crudelium hostium potentissime liberauit, paruuli uero in crastino & deinceps in omnibus plateis nouum carmen a presbytero Czapkone uulgariter decantatum discurrebant cantando: *Djtky Bóhu spiwégme, gému Ežest, Chwálu wydgme, y s Etarými, Deb Němcze, Missaáry, Whry, Swaby, Rakuffany, pobiehle Ežechy, zarmutil, zafrařil, y rozehual, od diwř malych, onoho sem, onoho tam, k Utěřeni řwých mlych řtálých, mly oteze přigmi Chwálu od Ežechu wěrných.*

Item feria II. post caelestem ab hostibus uictoriam, *Coranda*, properae & insanae mentis *Nova inna-fo.*
presbyter, coassumptis *sororibus* de Plzna, praesumptuose ecclesiam S. *Michaelis* antiquae ciuitatis, equester & cum *mulieribus Taboriensium*, intrauit, nec ueritus sacramentum *corporis* Christi, quod in altari fuit expositum, mandauit omnes sedes, tam presbyterorum, quam communis populi, confringere, asserens ualere pro tutela & munitione noui propugnaculi in monte *Witkonis* erecti; sed finis facti docuit, quod non pro muniendo castello; sed pro sua mala & peruersa uoluntate complenda & liuore odii, quod ad praetactam ecclesiam ministros eius in pectore gestabat, opus illud plenum scandalo perfecit, quia pauci ualde asseres in *montem* sunt delati, sed omnes

mnes quatuor ad sanctum *Ambrosium* per sorores *Taboriensium* sunt exusti.

*Instauran-
tur PRAGAE
propugna-
cula.*

Item factō supradictō *miraculoso* de hostium *triumpho*, statim in crastino *ZIZKA*, conuocata de *Praga mulierum, uirginum laicorumque multitudine*, propugnaculum saepius nominatum pluribus *fossatis* amplioribus & profundioribus ac muris & pluribus lignorum propugnaculis, fortissime muniuit, ut res uisu cernitur. Hunc itaque montem & locū *Zizka* alii a nomine fundatoris; alii *Bogisslie*: propter ibidem *Teutonicorum stragem* factam; sed tertii uerius *montem calicis* seu calicem appellarunt, eo, quod ibi prostrati sint inimici calicis ab his, qui auxilio diuino fulti, pro calice pugnabant, qui calicem rubeum aut album pro suorum notitia in suis uestibus & armis ac uexillo deferebant.

*Nona cru-
delitatis in
Hullitas
specimina.*

Item *TEVTONICI* & aduenae, uidentes, se sic turpiter a *rusticana gente* prostratos, imponunt crimen *Bohemis*, qui ipsis adhaerebant, dicentes se fore ab eisdem confusue traditos: & nisi *rex* se interposuisset, eodem die soli se prostrauissent & in uindictam suorum interfectorum statim in crastino *exurunt* circumquaque uillas & castella. *Mulieres cum paruulis*, quos rapere poterant, inhumane ad instar gentilium in *ignem* proiiciunt, sibi in perpetuam, nisi poenitentiam egerint, *gebbenam* & exustis in magnum gaudium & *praemium sempiternum*.

*HVSSITA-
RVM apolo-
gia in qua-
tuor articu-
lis & lin-
guis.*

Item post praedictam *TEVTONICORVM* factam inopinatam stragem, quieuit *Praga* ciuitas a frequenti hostium impullu & non iam *bus bus, katzer*, *Teutonici* proclamabant, sed pacifice quotidie reuoluebant, quomodo, terram *Boemiae* exeundo, ad propria remearent. Quod *barones regni*

gni

gni de parte *regis* perpendentes, plures cum *Pragensibus* ex alia parte pontis habuere tractatus, optantes, ut ciuitas treugas pacis cum rege suscipiat, ne tota terra annulletur, posset cum honore euadere. Ad quae ciuitatis haestatores aiunt se non posse sine consensu aliarum ciuitatum, cum quibus sunt *ligati*, aliquam inire *concordiam*. sed supplicat, quatenus propter ipsorum & totius regni honorem, apud *regem* publicam *magistris* & *presbyteris* obtineant audientiam, ut quatuor linguis, *Bohemica*, *Teutonica*, *Hungarica* & *Latina*, ualeant aperte ueritates *quatuor articulorum*, pro quibus se *Pragenses* cum sibi adherentibus, *regi* opponunt, lucide & aperte *scripturis* toti exercitui declarare, innocentiam suam ostendere, ac totius regni grauem ac sinistram *infamiam* de cordibus tollere. Et, si opus fuerit, *doctoribus regis* ad cuncta eorum obiecta respondere. Quam quidem, ut praefertur, licet a *legato* & *baronibus litteris* & *sigillis* promissam, poterat ciuitas obtinere. Sed *barones*, quaerentes *subterfugia*, dixerunt, non esse consonum, *duces* pro *magistris* castrum ascendentibus obides in ciuitate proponere, sed sufficiat ciuitati pro eisdem *barones* & *milites* suscipere. Et cum ad haec communitas *Pragensis* consensum praebuisset, amplius nullum de *audientia* praefati barones fecerunt tractatum. Quapropter *magistri Pragenses*, conscriptis *quatuor articulis*, cum eorum probationibus in *Latino*, *Bohemico* & *Teutonico*, ad exercitum direxerunt sub hac forma:

Nos *magistri* ciuium, *consules* & *scabini*: *Verba instrumenti*
 totaque communitas ciuitatis *Pragensis* capitalis *Pragensis*
 regni Bohemiae nostro & aliorum fidelium huius *PRAGENSIS*
 regni nomini instituiamus. *Notum sit omnibus Christi* VM 1423,
fidelibus: quod *fideles* in regno Bohemiae instant &
 do-

domino iuuante, instare proponunt, siue per mortem, siue per uitam, quantum est eis possibile, pro articulis infra scriptis:

ARTIC. I. *Primo.* Quod uerbum dei per *regnum Bohe-*
VERBUM Dei *miae* libere & sine impedimento ordinate a sacer-
PRÆDICH- *dotibus domini praedicetur, iuxta sermonem sal-*
TVR *uatoris, Marci ultimo: euntes in mundum uni-*
uersum, praedicate euangelium omni creaturae &
in uernacu- *Matth. ultimo. Nam secundum apostolum, uerbum*
la. *domini non est alligatum, sed orandum est, secun-*
dum eundem, ut sermo dei currat & clarificetur
ubique, ut dicit 2 Thessal. III. Et loqui linguis
in ecclesia dei nemo debet prohiberi, ut dicit 1
Corinth. XIII.

ART. II. *Secundo.* Quod *Sacramentum* diuinissimae eu-
Sacramen- *charistiae sub utraque specie PANIS scil. & VINI, o-*
zum *mnibus Christi fidelibus, nullo peccato mortali*
COENAE *indispositis, libere ministretur, iuxta sententiam*
& institutionem Saluatoris, qui dixit: accipite &
sub VTRA- *comedite, hoc est corpus meum & bibite ex hoc o-*
QUE specie *mnnes, hic est sanguis meus noui testamenti, qui*
distribuat *pro multis effundetur, Matth. XLVI. Marci XIV.*
Lucae XXII. ubi datur etiam praeceptum aposto-
lis: hoc facite. GLOSSA interlinealis, accipite
& aliis date in meam commemorationem. Et
Ioh. VI. saluator omnes fideles obligat ad sumtionem
huius sacramenti, dicens: Amen, amen, dico
uobis, nisi manducaueritis carnem filii homi-
nis & biberitis eius sanguinem, non habebitis
uitam in uobis. Qui manducat meam carnem
& bibit meum sanguinem, habet uitam ae-
ternam. Caro enim mea uere est cibus & san-
guis meus uere est potus; qui manducat meam
carnem & bibit meum sanguinem, in me manet
& ego in eo. Similiter apostolus 1 Corinth. XI.
pro-

pro-

probet autem seipsum homo & de *pane* illo edat & de *calice* bibat. Et ad idem est canon GELASII papae, de consecr. D. 2. Comperimus autem, quod quidam, sumta tantummodo *corporis* sacri portione, a *calice* sacri cruoris abstineant, qui procul dubio nescio qua superstitione doceantur astricti, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diuisio unius eiusdemque ministerii sine grandi sacrilegio non potest prouenire. Et concilium *Carthaginense*, & ponitur in *Canone* XXVI. q. 6. It. 6. Et *Canon* 6 GREGORII in homilia paschali & ponitur de canone dis. II. quid sit. Et Canon S. Augustini, eadem dum frangitur. Et canone eiusdem, quia passus. Et canone B. Hieronymi super Sophoniam prophetarum & ponitur. I. q. 1. sacerdotes. Et docet B. Dionisius libro de ecclesiastica ierarchia cap. ultimo, de eucharistia. Item Cyprianus martyr epist. XXXVII. de lapsis. Et B. Ambrosii lib. de sacramentis. Et post de communione dis. II. huius sacramenti. Et Origenes homilia XVI. super Numer. & Augustinus primo lib. de symbolo. Et idem in sermone XL. Et Ambrosius in cantico suo: exultet iam angelica &c. Et libro tripartitae historiae. Et Beda in homilia super Ioannis I. Et Leo papa in sermone quadragesimali, qui incipit: praedicaturus nobis. Et Fulgentius de diuinis offic. in lib. cuius prologus sic incipit: ea quae per anni circulum. Et Remigius super 1 Corinth. X. calix cui benedicimus. Et Thomas super III. q. XLVIII. Et idem parte tertia q. LXXVI. 2. q. LXXIII. articulo II. & q. LXXXII. articulo III. Et Innocentius in suo lib. de sacramentis & idem in sua summa cap. XXXIX. Et Paschasius libro de sacramentis cap. X. & col. XVI.

& cap. XX. Et Lyra super i. prouerbiorum IX. uenite, comedite panem meum, idem super i. Corinth. XI. Et Guilhelmus de monte Laudino in suo sacramentali. Et Albertus magnus in suo tractatu de officio missae. Quorum scripta & testimonia, lectori relinquimus propter breuitatem.

Artic. III.

CLERVS re-
uocatur ab
QUIBUS &
POTENTATV
ad officia a-
postolice di-
gna.

Tertio. Quod dominium saeculare super diuitiis & bonis temporalibus, quod contra praeceptum Christi clerus occupat, in praeiudicium sui officii & damnum brachii saecularis, ab ipso auferatur & tollatur et ipse clerus ad regulam euangelicam & uitam apostolicam, qua Christus uixit cum suis apostolis, reducatur, iuxta sententiam saluatoris, Matth. X. dicentis: & conuocatis XII. apostolis suis misit eos praeicipiens & dicens: nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis uestris. Et Matth. XX. principes gentium dominantur eorum & qui potestatem habent super eos, benefici uocantur. Vos autem non sic; sed si quis maior est in uobis, fiat sicut minor & qui praecessor est, sicut minister eorum. Et idem habetur Marci X. Et ad idem i Petri V. non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Similiter i Timoth. VI. habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Et i Corinth. VIII. dicit: imitatores mei estote fratres, sicut & ego Christi. Et ad Philip. III. imitatores mei estote fratres & obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram, forma autem apostolorum haec est: aurum & argentum non est mihi, ut dicitur in artic. III. Ad idem Numeri XVIII. dixit dominus ad Aaron: in terra eorum nihil possidebitis nec habebitis partem inter eos & ego pars & haereditas

tas tua in medio Israel. Numeri XXVI. Deuter X. XII. & XIII. & XVIII. Josuæ XIII. XIV. XVIII. & XXI. I Paral. VI. Ezech. XLIV. ubi dicit: non erit autem eis hæreditas, ego hæreditas eorum. Et possessionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum. Ad idem dicit epistola Timoth ultimo, tu autem homo dei hoc fuge, scil. diuitem fieri & quaestuosum esse, ubi claro ore dicit: nihil tam asperum, tamque perniciosum, quam si uir ecclesiasticus, maxime qui sublimem tenet locum huius saeculi, diuitiis studeat, quia non solum sibi ipsi, sed & caeteris obest omnibus, quibus contrariam dat formam. Ideo dicitur: haec fuge. Et ad idem est Hieronymus, Augustinus, Ambrosius & ponitur in canone XII. q. I. cap. clerici. Et capitibus sequentibus & extra libro III. tt. de uita & honestate clericorum canon. fraternitatem & Bonifacius ad Eugenium nec non alia plura testimonia scripturarum.

Quarto. Quod omnia peccata mortalia & spe- *Artic. IV.*
ciatim publica aliaeque deordinationes legi Dei *peccata o-*
contrariae, in quolibet statu rite & rationabiliter, *mnia mor-*
per eos, ad quos spectat, prohibeantur & destru- *talia.*
antur. Quae qui agunt, digni sunt morte, non
solum qui ea faciunt, sed qui consentiunt faci-
entibus, ut sunt in populo fornicationes, commes-
sationes, furta, homicidia, mendacia, periuria, ar-
tes superfluae, dolosae & supersticiosae, quaestus
auari, usurae & caetera his similia. In clero *In quibus*
autem sunt simoniacae haereses & exactiones pe- *plurima ad-*
cuniarum a Baptismo, a confirmatione, a confes- *buc impu-*
sione, pro eucharistiae sacramento, pro sacro o- *nia.*
leo, a matrimonio, a XXX. missis taxatis, aut ab aliis
missis emptis a fontatis, aut missis defunctorum,
orationibus, anniuersariis & de aliis, a praedicationibus,

*Praesertim
in cleri
monia.*

nibus, a sepulturis & pulsationibus, a consecrationibus ecclesiarum, altariorum & capellarum, pro praebendis & beneficiis, pro praelatis dignitatibus, personatibus plebanis aliis & *episcopationibus* & *uenditionibus* indulgentiarum & aliae infinitae haereses, quae ex his oriuntur & polluunt ecclesiam Christi. Moresque impii & iniusti, ut sunt *impudici concubinatus*, cum augmento profano *filiorum* & *filiarum*, aliaeque *fornicationes*, irae, rixae, contentiones, frivolae citationes & hominum simplicium pro lubitu uexationes & spoliationes, auarae censuum exactiones, offertorium promotiones & simplicium innumerae per promissa falsa illusiones. Quae omnia & singula quilibet fidelis Christi seruus & filius uerus matris suae ecclesiae tenetur in se & *aliis persequi* & ut ipsum *diabolum* odire & detestari, seruato tamen in omnibus ordine & statu suae uocationis. Quod si aliquis ultra hanc piam nostram & sanctam *intentionem* aliqua nobis ascribat impudica & enormia, tanquam *falsus* & *iniquus* testis a Christi fidelibus habeatur, cum non sit aliud in corde nostro, quam totis uiribus & toto posse placere domino Iesu Christo, eiusque legem & praecepta & haec puncta quatuor catholica fideliter exequi & implere. Et huic omni malo aduerso & cuilibet nos ad hoc impugnantem & contra deum huiusmodi nostro proposito auertere uolenti & persequenti in defendendo ueritatem *euangelicam*, ad quam quilibet obligatur, ex debito iuxta uocationem euangelicam, potestate etiam nobis concessa brachii saecularis, eidem uelut tyranno & antichristo crudelissimo usque ad ultimum resistere oportebit. Etsi per quempiam multitudinis nostrae aliquid sinistri
aut

aut scandalosi actum fuerit, cum mentis nostrae est omne crimen extinguere, hoc praeter intentionem nostram omnimode accidere protestamur. Si uero alicui personae uel Basilicae damnum a nobis inferri rerum uideatur, aut corporum: ineuitabilis in hoc necessitas, aut oportuna legis & nostri tutela aduersus uiolentiam *tyrannicam* nos excusat, uerum tamen *protestamur*, quod in his omnibus si cuiquam in nobis quaeuis etiam spes mali appareat: semper nos ad scripturae sacrae informationem paratissimos exhibemus. DATVM anno domini MCCCCXXI. &c.

Datum
1421.

Item XIX. die mensis *Iulii* tentoria *hostium fuere incensa* &, flante uento ualido, plurima cum rebus *tentoria* sunt exusta.

Ann. 1421.
d. 19. Iulii
incensa ca-

Item in die *Magdalenae* *Taborienses* cum *Pragensibus* considerantes *Boemorum a Teutonicis innocentem combustionem* & crudelem: irruunt in praetorium & postulabant sibi captos ad *comburendum* praesentari. Quibus consules, resistere non ualentes *tradunt*, licet inuiti, quia ad ueritatem accesserant, captiuos. De quorum numero XVI. foris ciuitatem *Teutonicis* aspicientibus in *doliis comburunt*, unico monacho, qui communicare plebem fidelium sub *utraque specie* promiserat, reseruato.

Item XXVIII. die *Iulii*, dominico scilicet die Iacobi hora XII. rex *Sigismundus* in *castro Pragensi*, praesentibus non omnibus baronibus nec scabinis *Pragensibus*, in REGEM BOHEMIAE CORONATVR, facitque ibidem multos nouos milites, nullum penitus actum militare prius pro communi bono ostendentes. Et a uulgo non ueri, sed depicti milites sunt nuncupati.

Ann. 1421.
die 28. Iulii
coronatio
Regis SIGIS-
MVNDI in
castris.

Item eodem die *coronationis sinistrae* & sequen-

*Vertit fa-
oras clenodi
as in mone-
tam, ad mi-
litum sti-
pendia.* quenti REX SIGISMUNDVS recepit ecclesiae Pragen-
sis & caenobii S. Georgii capitibus, manibus, man-
stantis caeterisque de auro aut argento clenodiis,
concutere iubet & stipendia praebet, promittens
meliora facere, dum deus regno dederit pacem
& quietem. Quorum igitur peccatum grauius,
eorum scilicet qui ligneas: aut eorum, qui argenteas
imagines destruxerunt?

*Sigismun-
dus suspici-
one haerese-
os relictus a
militie.* Item XXX. die Iulii, qui fuit tertius dies post
regis coronationem, totalis exercitus combustis ten-
toriiis de campo recedit, regi Sigismundo ueluti
haereticorum fautori & deceptoris turpiter male-
dicentes.

*Inde rex de
pace cogitat* Item post totalem recessum exercitus regis de
campis, Pragenses sine timore castella uicina ciui-
tati obsident & rebelles ad tenendum cum eis com-
pellunt, praedas quoque uaccarum & scropharum
& aliarum rerum in ciuitatem sine offensa
pro sustentamine inducunt. Rex uero Pragensi
& Wyssegradensi castris dispositis pro defensa &
expulsis inde mulieribus a Praga profugis, quae
ibidem sperabant se saluari & ad propria cum ho-
nore redire, ipse in montes cressit & ibi moram
faciens, plures facit baronum conuocationes & pro
defensa terrae in omnibus regni Bohemiae parti-
bus tenere pacem, quae lantesfryd dicitur, ordi-
nat & disponit.

*Novi TABO-
RITARVM
articuli
1421. die 5.
Augusti.* Item quinta die Augusti, Taborienses presby-
teri cum eorum capitaneis XII. intra scriptos AR-
TICVLOS communitati Pragensi praesentarunt, o-
ptantes, ut praefata communitas ad eosdem con-
sentiret, manuteneat & defendat, alias nollet
cum eis ulterius in Praga permanere. Ad quos
quidem articulos noua ciuitas statim, non habito
cum magistris maturo consilio, consensit. An-
tiqua

tiqua uero *ciuitas* petiit cum *magistris* super materia *articulorum* deliberari, quod & factum est. Magister enim Petrus *Anglicus* in praesentia consulum & seniorum de communitate singulatim quemlibet qua uia & modo admitti uel non admitti cum deo posset saluis conscientijs omni de communitate. ARTITVLI uero sunt hi:

Nos; *Taboritarum* & omnis *aduenarum* com-ARTICVLV
munitas, offerimus uobis *communitati Pragensi* XII. pro-
 articulos infra scriptos: in primis, quod proscrit-
 ptio inter nos & nos proscripta in sua *integritate* *Taboritis*
 ex utraque parte teneatur & obseruetur. *dic V. Aug.*
 1421.

Item, quod articuli, ad quos *capitanei*, *consules* & *communitas* consenserunt, quia iam dudum sunt per *praedicatores* proclamati, teneantur & obseruentur, sub poenis promulgatis.

Item, quod *manifesti peccatores*, *adulteri* & *adulterae*, *fornicatores* & *fornicatrices*, *conductores* & *conductrices*, *Ruffiani* & *meretrices*, *manifesti* aut *occulti* & *otiosi* seu *otiosae*, *latrones* & omnes dei aduersarii, *blasphemi* & *detractores*, cuiuscunque ordinis seu status existunt, *non tolerantur absque poena*.

Item, quod *potationes tabernales* cuiuscunque potus seu secundum exponentes non fiant sub poenis statutis.

Item, quod *uestes* superbas non portent, nec portare permittant, contra *dominum deum pretiosas* nimis, sicut *purpuratas*, *praetextas*, *picatas*, *deargentatas*, *czotatas*, *sectas*, *cingulos argenteos* *fideos* & omnes decore seu ornatum pro superbia dispositum.

Item quod in *artificijs* & foro prouideatur, ne fiant illusiones, *spolia*, *usurae*, *iuramenta*, *inuti-*

litates & uanitates, doli, fallaciae ullae & hoc sub aliqua poena condigna.

Item, quod iura *paganica* & *Teutonica*, quae non concordant cum lege dei, tollantur & iure diuino ut regatur, iudicetur & totum disponatur.

Item, quod *sacerdotes* ex parte seruent se secundum ordinem diuinum & imitationem propheticae & apostolicam.

Item, ut magistri subiiciantur regulariter iuri diuino, sicut & alii fideles christiani & suas proscriptiones, ut ad uoluntatem dei regulent & in praetorio reponant, ut examinentur iuxta legem dei.

Item, omnes census *sacerdotum* ad *bonum commune conuertant* & usurarios destruant in domibus, in institis, aut alibi, ubicunque fuerint & omnes aliae usurariae proscriptiones destruantur & sacerdotes, ut ex fide seruentur.

Item, ut aduersarios *ueritatis dei* ex se eiiciant & profugos & bannitos ne suscipiant, ex quo deo & sibi fidem non tenuerunt, ut illis similiter non credatur ex ullo fauore.

Item, ut *monasteria haeretica* destruant & corumpant, ecclesias non necessarias & altaria, imagines patenter & occulte seruatas, ornatus superbos & calices aureos & argenteos & omnem antichristianam plantationem, idololatricam & simoniacam prauitatem, quae ex deo, patre coelesti, non est.

Praeterea, *chari fratres*, ad hoc nos exposuimus, cum rebus & substantiis & corporibus nostris, uolentes uoluntatem diuinam implere. Quia iam multi fratres nostri in subscriptis ueritatibus sanguinem suum fuderunt & corpora sua exposuerunt. Et nos illas etiam nullo modo cum auxilio

xilio dei relinquere intendimus & idem vobis optamus & auxiliamur & intendimus auxiliari, quamdiu duramus ac superfumus, si vos ipsos neglexeritis in praescriptis.

Item post hos itaque XII. ARTICVLOS per TABORIENSES *publicatos*, statim altera die *cruciferorum* monasterium infederant & postea quarta die *Monast. S. Clementis* ad *rumpendum* sunt aggressi. In die uero *Laurentii Taborienses* cum Pragenfibus, Coranda duce & cæteris quibusdam presbyteris, aulam regiam nullo defendente hostiliter inuadunt & ablatis rebus, incensoque claustro, cum multis Bladis redeunt cum tripudio psallentes, presbyteri cum suis armigeris & laicis quibusdam in cappis ferentes imaginum & tabularum confractarum portiones. Et inebriati uino monasterii circa primam horam noctis ad incitamentum presbyterorum, tam in antiqua quam noua ciuitate ad rumorem pulsatur indiscrete Wysegradum inuadunt expugnandum, ubi incensa quadam casula notabile damnum sunt ab hostibus eadem hora perpeffi & lapidibus repelluntur.

Item praedictis omnibus non obstantibus, quae omnia ad nutum fiebant Taboriensium, iteratis uicibus se recedere fingunt. Quapropter XVIII. die Augusti scil. dominico die post B. uirginis assumptionem, presbyteri in ambone ad instantiam aliquorum de communitate, conuocationem eadem die post prandium ad praetorium insinuant, ad tractandum ardua. De quibus tamen senioribus communitatis nihil constabat. Qua facta D. Iohannes praedicator in harena, cum uoluntate communitatis inductæ, recepto sigillo ciuitatis antea quae consulibus, nouo magistro

ciuium & consulibus per eum & communitatem electis, praesentat. Et sic sine ordine deposito antiquo consilio, nouum per eum dispositum ad modicum perdurauit. Facta fuit autem haec consulium mutatio, quia depositi consules in multis nolebant Taboritis consentire, igitur presbyteri Taboritis fauentes pro depositis consulibus, omnes quasi Taboritis consentientes, elegerunt in hunc finem, ut Taboritae habentes pro se consules, a Praga non recederent, prout stantibus prioribus consulibus manere nolebant. Isto tamen non obitante quinta die post nouorum de parte eorum consulium electorum XXII. scil. die Augusti, Taborientes a Praga recesserunt, non habentes aliam causam recessus, nisi quod magistri eorum ritibus scripturis resistebant.

Item in uigilia Bartholomei, quidam ex Taboritarum societate montem Blanik prope Wlaskam obsiderunt &, nisi cito fuissent repulsi, infinita damna in eodem confinio intulissent.

Et quia saepius est habita memoria TABORITARUM, utile erit pro posteris, *ritus, originem, moresque* eorundem *describere*, praesertim cum se legis dei *zelatores* appellantes, in plures quidam de eorum numero lapsi sunt errores. Vnde origo ac originalis causa conuentus ipsorum, fuit utriusque speciei communio, in confinio Bechy-nensi. Cum enim praefata communio in multis Bohemiae & Morauiae partibus, per fideles presbyteros publicaretur, non obstante aduersi cleri pertinacia, qui omnes taliter communicantes uelut haereticos publicarent, nihilominus de die in diem sacratissima corporis & sanguinis communio in uulgo miro modo augebatur, scientes eandem fore euangelicam ueritatem.

Factum

De origine
 TABORITA-
 RUM *singula-*
ria ab an.
 1419.

Factum est itaque anno dominii c10 cccc xix. Quod presbyteri cum eorum uicariis prope castrum Beckincium durius sic communicantibus insultabant, eosdem armata manu de ecclesiis eorum expellentes, tanquam erroneo & haereticos. Qua de re presbyteri, cum sibi iuncto populo, montem magnum magna planicie exornatum ascendunt & in eius summitate tentorium de lineis pannis ad modum capellae expandunt. In quo agentes diuina, populum ibidem confluentem, sine ullius communionis impedimento, uenerabilis Eucharistiae sacramento, deuotissime reficiunt. Qua peracta & depositis lineis pannis ad propria redeunt, & monti nomen TABOR imponunt, ad quem uenientes Taboritae sunt nuncupati. Haec cum ad aures adiacentium ciuitatum, opidorum & uillarum deuenirent, fratres presbyteri circum circa uicini, condita certae festiuitatis die, populum eis iunctum cum uenerabili corporis christi sacramento, ad Tabor sonoris uocibus deducunt, pro ueritatis ibidem, ut dicebant, confirmatione, ac fratrum sororumque ibidem existentium confirmatione ac consolatione. Quibus taliter uenientibus, occurrunt de Tabor cum uenerabili altaris sacramento fratres ac sorores, pro alacri uenientium susceptione. Venientes alii itaque in montem totam diem non in lasciuia, sed in his, quae salutem animarum concernunt, expendebant. PRESBYTERI nempe eorum terno functi sunt ibidem officio, doctiores namque ac eloquentiores a summo mane populo per normas diuiso seorsum uiris, ac seorsum mulieribus & pueris uerbum dei & praesertim ea, quae superbiam, auaritiam, fastumque cleri concernebant, sine omni formidine populo alternatim praedicabant. ALII

pro

pro tunc continue ad *auricularem confessionem* confidentibus & TERTIIS peractis diuinis, populum a diefcente usque ad *meridiem* VTRAQUE SPECIE CORPORIS scilicet & SANGVINIS domini christi communicabant. Ita quod in die *Mariae Magdalenae* XLII millia cum aliquot & XX. uirorum, mulierum & paruulorum taliter communicantium fuerunt a *presbyteris* computati. Quibus omnibus taliter, ut praemittitur, *expeditis*; uadunt pro corporis refectione ad loca ibidem in *monte* multipliciter *praeparata* & simul in *charitate fraterna conuiuantes*, non ad *libidinem*, aut *ebrietatem*, non ad leuitatem & dissolutionem; sed ad maiorem & fortiozem *Dei seruitutem*. Ibi que omnes sese *fratres* & *sorores* appellantes, ditior cum paupere uictualia, quae erant praeparata, diuidebant. Ibi nihil, quo *inebriari* posset, permissum fuerat *propinari*. Ibi etiam nulla *chorea*, nullus *taxillorum* & *globorum*, aut alterius *leuitatis ludus*, non dico *seniorum*, sed & *paruulorum*, habebat *indulgentiae* locum. Ibi denique nullae *contentiones*, nulla *furta*, nullae *sonantium fistulae*, aut *cythararum* melodiae, prout hactenus in *ecclesiarum dedicationibus* fieri solebat, potuit reperiri: sed omnium, *more apostolorum*, fuit *unum cor* & una uoluntas, nihil aliud *tractantes*, nisi quae forent de *animarum salute* ac de cleri ad *pristinum*, *primitiuae* scil. *ecclesiae*, *statum* reductione. Peracta itaque, ut dictum est, *modica corporis refectione*, surgunt cum populo *presbyteri*, ad agendum deo *gratiarum actiones*, cum *uenerabili eucharistia* TABOR montem *professiona-*
liter circumeunt, *uirginibus sacramentum* praecedentibus & *uiris* ac *mulieribus* in suis turmis sequentibus, uociferantes & *psallentes* in *canticis*,
 prout

FRATRES &
 sorores TABORITAE
 audiunt
 omnes.

Communio
 &
 simplicitas
 ibi
 apostolica.

Processiones
 pie inter
 gaudia, nota,
 cantus.

prout uidebatur expedire, hac *processione finita*, uale sibi mutuo facientes cum suis *presbyteris*, non declinantes ad *dextram* nec *sinistram*, ne lementa conculcarent, ueniunt unde exiuerunt. Factum est autem, cum supra dicta in *longiores partes uulgarentur*; coepit numerus *uenientium* de die in diem notabiliter augmentari. Nam non solum iam de *Pyska*, *Wodniana*, *Nezolicz*, de *Heyman*, de *Vstii*, de *Janouicz*, de *Sedlezan*, de *Plzna* saepius illuc uenire solebant, sed de *Praga*, *Domazlicz*, de *Grecz Reginae*: nec non de multis locis *Morauiae*, *pedestres & equestres* in TABOR confluebant. Quidam ex magno zelo deuotionis, ut ibi audito uerbo *Dei* cum caeteris communicarent, alii ad uidendum *tantae multitudinis* populum. Et quidam, ut *consideratis* ibi factis detraherent & aemulis ueritatis propalarent. Quapropter cum ita ex singulis partibus in TABOR confluerent, REX WENCESLAVS cum quibusdam inimicis ueritatis, coeperunt grauiter ferre, timentes ne tanta populi multitudo *regem & archiepiscopum*, prout famabatur, pro *defensa legis dei* eligerent & eorum *bona* uelut *aduersariorum* per potentiam, cui resistere non ualerent, inuaderent ac depopularent. Quidam ea de causa ex nobilibus districtius subditis suis, sub poena *colli & bonorum* perditione, praecipunt, ne per amplius ad *montem* TABOR audeant concurrere. Sed huiusmodi *mandatum rustici* cum suis *mulieribus* modicum aut nihil aduertentes, potius dimissis omnibus, quae possiderant, ad *Tabor* montem in certis festiuitatibus uenire nullatenus negligebant, allecti & attracti, prout *ferrum* attrahit *magnes*. Cuius causam dicebant periti *ASTROLOGI* illius anni fore specialem *coeli & astrorum Saturni* cum

*Inde ingens
omnium
gentium
confluxus.*

*Fert hoc gra-
uiter WEN-
CESLAVS im-
perator.*

*Inde probi-
bita haec
conuenticu-
la, sub poe-
na supplicii.*

*Diuinatione
astrologo-*

caeteris influentiam. Quae ad sic discurrendum & suis superioribus rebellandum mentes communis populi inclinabant. Cum haec talia, ut praemittitur, agerentur & plurimi tam *nobilium* quam *vulgarium* sexus *utriusque*, dimissis uanitatibus, *legis dei* operam darent: *diabolus* salutis generis humani inimicus, per aliquos *falsos fratres* presbyteros, mundo *legis dei* tritico, uarias *errorum* & *haeresum* superseminauit *Zizaniis*, ita quod impleri uideretur *1 Timoth. 4.* Spiritus manifeste dicit, quod in nouissimis temporibus *discedent quidam a fide*, attendentes spiritibus errorum & doctrinis *daemoniorum*, in hypocrisis loquentium *mendacium*. Nam cum eo tempore non esset *rex & princeps* in *Israel*, ad quem subditi haberent respectum, faciebat unusquisque quod sibi rectum uidebatur. Et plurimi TABORITARVM presbyteri, magnam habentes populi confluentiam & adhaerentiam, dimissis sanctorum doctorum, *Ambrosii*, *Hieronimi*, *Augustini*, *Gregorii* & caeterorum ab ecclesia approbatorum sententiis, suis de propriis ingeniis elaboratis glossis, antiquum & nouum interpretati sunt testamentum, multa *falsa* & *erronea* ueris immiscentes, per quae facilius corda simplicium poterant ad eorum sententias inclinari. Fundamentum autem omnium malorum sequentium fuit erroneus scripturarum intellectus. Dicebant namque eorum *directores* & *doctores*, quod non oportet *doctorum*, qui fuerunt puri homines, uti scholarum sententiis, cum Christus deus & homo sufficienter in nouo testamento expressit omnia, quae cuilibet homini uiuenti sunt necessaria ad salutem & quomodo uetus nouum & uice uersa nouum uetus exponit testamentum. Ex isto itaque fundamento non uerebantur

tur infra scriptos articulos populo publicare.

Formula si-
dei TABO-
RITARVM.

Primo. Nulla scripta aut dicta quorumcunque *doctorum* a fidelibus sunt tenenda, aut *catholice* credenda, nisi quae in *canone Bibliae* explicite continentur, quia omnes libri talium sunt *astutiae antichristi* & abiiciendi, destruendi aut comburendi.

I.

Item, omnis homo in eo, quod studet in *artibus liberalibus*, aut *gradus* in eisdem accipit, est uanus & gentilis & peccat contra *euang. D. N. I. C.*

II.

Item, nulla decreta *factorum patrum* aut seniorum instituta, nullus aliquis ritus, aut traditio humanitus inuenta, sunt tenenda, sed omnia talia sunt abolenda & destruenda, uelut *antichristi* traditiones, cum Christus & eius apostoli ea fieri nullibi in nouo testamento expresserunt.

III.

Item, ex praedictis concludebant sequentia, quod nullum *chrisma*, aut sacrum *oleum*, ut aqua *baptismalis*, sunt conseruanda uel *sanctificanda*. Similiter *calix* nullus, *corporale*, *ornatus* & de aliis rebus in ecclesia fieri consuetis, sunt exorcissandae, benedicendae, aut sanctificandae. Similiter nullae horae canonicae sunt dicendae. Nec ritus *missae* in ornatu & signis ac ordine dudum ab ecclesia constituto, nec *cantus* ecclesiastici sunt tenendi, sed potius tanquam humanae traditiones & legis dei impeditiua abiicienda & destruenda.

IV.

Item infantes non debent cum *exorcismis* & solitis in *baptismate* compatribus, in aqua ad hoc benedicta & consecrata baptisari. Sed possunt in quacunque unda recenti & ubi libueris, baptisari.

V.

Item omnes libri *missales*, aut *cantuales*, similiter & *uiatici* & libri *hymnorum* & omnis ornatus

VI.

natus

natus seu *uestes missales*, aut alia spiritalia, pro peragendis diuinis, indumenta, monstrantiae & calices, aut cinguli argentei uel aurei & omnis uestis polymita & conspersa, aut quouis modo depicta: haec omnia sunt *destruenda* uel *comburenda*, magisque licet *rusticis* in dictis sacris *uestibus* incedere & *iappas* & *manicas* ex eis facere, quam presbyteris in eis peragere diuina.

- VII. Item, *confessiones auriculares* non sunt curandæ aut obseruandæ, nec ad eas peccatores etiam criminales obligantur, sed soli Deo sufficit mente tenus confiteri.
- VIII. Item, *ieiunia quadragesimalia*, quatuor temporum, in uigiliis cæteraque humanitus aut consuetudine introducta, non sunt a fidelibus obseruanda, sed pro uelle sui beneplaciti unusquisque his diebus comedat, quicquid habet, aut quod sibi apparabit.
- IX. Item, dominico die excepto, nulla alia *festiuitas* est ex aliquo debito celebranda a fidelibus.
- X. Item omnis *presbyter* cum *platta* & in ornatu uel superpellicio diuina peragens, aut missam ritu consueto celebrans, est sicut illa *meretrix*, de qua scribitur in *Apoca'ypsi*, a fidelibus contemnenda. Sed missa est ad instar Christi & *apostolorum* cum *barbis* & sine *platta* in communi ueste & sine altari, in quocunque loco contigerit, celebranda. Et sacramentum Eucharistiæ alta uoce propter astantes est conficiendum & ipsum non est eleuandum, nec in crastinum est conferuandum.
- XI. Item sacerdotes *euangelici domos*, eis ratione *elemosynæ* pro perpetuo a Laicis concessas aut deputatas, non possunt licite inhabitare, nec possunt habere

habere bona temporalia, iure ciuili ab eisdem sub-
tracto penitus & ablato, nec a taliter habentibus
accipienda sunt sacramenta, quamuis ius sic ha-
bendi eis esse illicitum notoriè recognoscant.

Item post *mortem corporalem animarum fide-
lium*, non est credendus locus *purgationis* aut
tenendus stultumque & inane est, pro fide-
libus defunctis exorare, aut alia pietatis opera ex-
ercere.

XII.

Item *innocationes* aut *postulationes* nostrae tam
mentales quam *uocales* ad sanctos, qui sunt in
caelesti patria, pro aliquibus suffragiis, sapiunt
heresin, aut idolatriam.

XIII.

Item nulla *imago* nec aliqua *similitudo earum*,
quae sunt in coelo & terra, sub poena idolatriae
est habenda, sed quaelibet talis est tanquam i-
dolum destruenda et comburenda. Quia scri-
ptum est Exodi XX. non facies tibi sculptile, nec
omnem similitudinem.

XIV.

Ex praedictis *articulis* ad uulgum Anno Do-
mini M CCCC. XX. scandalose & in totius re-
gni infamiam pertinaciter promulgatis, surrexit
in plebe & in clero, qui se pro defensa legis
Dei bene uniuersant, noua & grandis
& scissura. TABORITARVM enim duces & presby-
teri, praefatorum articulorum sequentes senten-
tiam, omnem ecclesiasticum ritum ac sanctorum
pro peragendis diuinis institutiones, prout Chri-
stus & eius Apostoli non exemplarunt, nec fieri
praeceperunt, coeperunt, uelut ad animarum sa-
lutem inutilem, reiicere & detestari, omnesque
eorundem obseruatores confundere & eosdem
multipliciter impedire, allegantes, quod scribi-
tur Apocal. ultimo: *Si quis apposuerit ad haec,*
apponit DEVS super illum plagas, scriptas in libro

An. 1420.
ex illa for-
mula fidei
m. ius & in-
dignatio
contra
credentium
Taborita-
rum
ritus ecclesi-
asticus tot
speciosos,
tanquam
inutiles, de-
monstratum.

Tom. VI. reliquiar.

N

isto

isto &c. Eo quod CHRISTVS sufficienter tradidit in nouo testamento ea omnia, quae sufficiunt cuilibet fidei ad salutem. Ad quid ergo institutiones hominum & *ceremonias* in lege non expressas fidelibus obseruare. Et praesertim cum dixerit *Christus* scribis & phariseis: *irritum fecistis mandatum dei propter traditiones uestras.* Et hodie tenentes humanas traditiones, cum scribis & phariseis, irritum faciunt mandatum dei. Et plagas in Apoc. expressas eos oportere finaliter incurrere, nisi cessent ab eisdem & dimittant.

colendo simplicitatem,

*ad euitandam suspensionem cul-
tus diuini affectati;*

exemplo Christi & primitiuae ecclesiae;

Quapropter TABORITARVM *presbyteri*, traditiones humanas fugientes, *barbati & corona non nisi* in griseuestibus incedentes, non lectis horis canonicis, sine ornatu corporali & calice sub dio uel in domibus diuina non in sacro altari, sed super mensam qualicumque linteo tectam peragebant. Nec *ritum missae* in dicendo cum *canone* obseruantes, sed statim unus ex omnibus *presbyteris* flexis cum fratribus genibus, capite ad terram prostratis, posteriora sursum leuantes, dominicam orabant orationem & post surgente eo, qui altaris sacramentum conficere debebat, non plus quam uerba consecrationis super hostiis & uino & alta ac intelligibili uoce uulgariter ediebat. Et sic corpus Christi in hostiis non secundum formam ecclesiae rotundis, sed qualitercunque incisus, uel manibus fractis & preciosum sanguinem domini de uino, non in calice, sed in quocunque *scypho, stanneo, ferreo, luteo, ligneo, conficiebant.* Quo peracto mox astantes *presbyteros* & uulgarem populum sacramento *eucharistiae* reficiebat. Et hunc missandi modum in Praga & extra, omnes Taboritarum *presbyteri*, uitantes ecclesias, obseruabant, dicentes
sic

sic Christum & eius apostolos in primitiua eccle-^{cuius alia}
 sia suas missas celebraſſe. Igitur omnes alii, qui ^{indoles ac}
 Christum non ſequuntur & aliter, quam ipſe ex ^{meretricis}
 emplauit, faciunt, in precioſis ornatis officiendo, ^{in apocalypſi}
 ſunt illa meretrix, de qua habetur in Apoc. Al-
 ta autem uoce & uulgari uerba conſecrationis di-
 cebant, ut populus ſciat, quod ſacramentum con-
 ſecret & in ſumendo eſſe uerum corpus Chri-
 ſti & eius pretioſum ſanguinem non uacillent.
Magiſtri uero cum *presbyteris*, qui pro tunc in
 Praga remanſerant, de contrario *Taboritis* facien-
 tes, omnem abuſum, *superſtuitatem* & ornamen- ^{Medium ta-}
 torum pretioſitatem deponentes, *eccleſiarum ri-* ^{men non}
tus in officiis eccleſiaſticis obſeruabant & non ob- ^{tenent;}
 ſeruantes publice arguere non deſiſtebant & prae-
 fertim eos ritus, qui non ſunt contra ſacram ſeri-
 pturam, nec dei legem impediunt, ſed potius
 promouent & adiuuant & in ſimplicibus orna-
 mentis in calicibus ſtanneis ſacramentum altaris ^{inde lites &}
 conficiendo populo miniſtrabant. Ex hac ſiqui- ^{discordiae.}
 dem *Pragenſis cleri cum Taboritis discordia* & con-
 certatione, populus ſibi in *lege dei* bene conſen-
 tiens, fuit nociue bipartitus, ita quod quidam
Taborienſium & alii *Pragenſium miſſando* lauda-
 bant modum & ab eis, quos laudabant; & non a-
 liis, euchariftiae ſacramentum poſcebant. Qua
 de re quaedam noſtrae *ſorores Pragenſes*, quae
 BEGVTTAE ſunt uocatae, nolebant a ſuis ſacerdo- ^{Beguinae,}
 tibus, in apparatu officiantibus communionis ſa-
 cramentum ſumere, niſi prius ueſtes, quas *pla-*
ſtas nuncupabant, deponerent, alias officiantem
 uellent impedire, prout *heu ad ſanctum Petrum*
in Porzicz factum eſt, ubi in ornatu officiare ſa-
 cerdotes, mulieres, ad nutum uiroꝝ, non ſi-
 nebant. *Magiſtros* uero & *praedicatores*, qui ob-

seruare ecclesiasticum ritum suadebant & scripturis sacris defendebant confundentes, hypocritas & seductores appellabant & interficere uel de ciuitate Pragensi expellere, ut canes rabidos, uolebant. Ista igitur Taboritarum praesumptuosa prouaricatio fuit initium omnis mali ad infamiam & scandalum totius Christianitatis, ac in magnam offensam omnium, uolentium secundum Christi praecipuum dominicam coenam obseruare. Ita quod multi ex nostris turpiter ab hac ueritate agnita recesserunt. *Primo enim communis per regnum & exteras terras uolabat enormis fama, qualiter in regno Boemiae sutores, sartores diuina peragerent, eo quod non fuit differentia inter laicum & presbyterum, cum barbati & intonsi in propriis uestibus mislarum solennia celebrarent. Secundo, quod presbyteri Taborienses omnia ecclesiae clenodia & ornamenta suadebant destruere & comburere, ut sic ad eorum mores obseruandos, eis aduersos, uelis nolis declinarent. Quam ob rem saturnina gens eorum ritus laudantes; uiaticos, missalia, cantualesque ecclesiarum libros, una cum calicibus & monstrantiis uiolenter de ecclesiis, ut plebanorum dotibus rapientes, libros secabant aut comburebant, ut librum sex aut octo ualentem sexagenis, pro media sexagena aut pro XX. gr. aut remissius dabant emere uolenti. Calices autem cum monstrantiis, aut aliis argenteis ecclesiae clenodiis concutientes, aurifabris lotonem pro V. gr. uendebant. Reliquias sanctorum de monstrantiis & altaribus sumentes uiliter ad angulos proiciebant.*

*Damna ex
bac doctrina.*

Sacras clenodias uendunt.

Etiā uestes sacras;

Item ex eadem pertinacia sacras pro cultu diuino, deputatas uestes tollebant, de casulis ornatis

bus-

busque *ioppas uel ioppularum* manicas, de corporalibus & albis camisias, aut aliud uilius indumentum, ut braciae sibi fieri in magnum scandalum procurabant. Et *rustici* sub *togis regio habitu* fuerunt uestiti, in quo nec patres ausi fuissent incedere.

Item quia *presbyteri* praefati uitabant in *ecclesiis* & super altari consecrato *sacramentum consecrare*, afferentes non dei sed potius *diaboli & idolorum* esse *ecclesias*, uel altaria, cum non gratis pro deo, sed pro inammona iniquitatis & non ad dei, sed ad honorem alicuius sancti, simoniacae consecrata sunt. Igitur merito fore destruenda. Et *ecclesias*, ubi poterant, rumpebant & comburebant, aut aliter quouis modo uiolabant. Altaria uero dotata *peruertebant*, aut eorum cornua concutientes ad officium inutilia diuinum reddebant.

Item similiter *monachorum monasteria* praedicabant esse *latronum speluncas* & contra legem Christi male fundata. Cum Christi mandauit suis discipulis & per eos omnibus presbyteris, quod se non recluderent, sed uadant in uniuersum orbem praedicantes & baptizantes *in nomine Patris, Filii & Spiritus S.* Igitur omnia *MONASTERIA* siue *dotata*, siue *mendicantium*, sunt a *fidelibus funditus euertenda* & destruenda, ut *monachi* & fratres eant in uniuersum orbem praedicantes euang. Ex qua *perfida* conclusione infra *scripta monasteria* infra unius anni spacium & deinceps sunt destructa & combusta, quorum nomina secundum ordinem subscribuntur.

Monasteria DOTATORVM

Monachorum.

Carthusia, Strahowia, Brzewniouia, pedepon-
tis

tis S. Maur. Zderaz, Ambrosii, Aula Regia, Choro-
rona, Milerosko, Nepomuk, Infula, Kladrup,
Czedlicz, Opatowicz, Wylemow, Hradistt.

Monasteria MENDICANTIVM

Monachorum.

quam men- Thomæ, Clementis, in Botiecz, in Zacz duo.
dicantium, in Plzna duo, in Luna duo, in Grecz Reginae
duo, in Vsk duo, in Pieska unum, Glatowiae
unum, in Nymburgk unum.

Claustra MONIALIVM.

Et moniali- In Luniouicz, inter Lunam & Zacz, Sanctæ
um. Catherinae in Praga, sanctæ Annae, in maiori
parte Pragenfi, sanctæ Mariae Magdalenae, Cho-
tieflow, Dogfan. Haec igitur *monasteria mo-*
nachorum & monialium dotata & destructa, rex
SIGISMVNDVS omnia praedia cum censitis eorun-
dem suis *castris in regno applicauit,* aut *Baronibus*
pro scrutiis & eum contra Pragenses iuuantibus
assignauit. MONIALES uero omnes *Pragenses* in
ciuitate eorum permanentes ad sanctam *Annam*
antiquae ciuitatis mutuo sibi in cibo & potu &
ecclesiastico ritu communicare disposuerunt &
ad communione[m] utriusque speciei, sub poena e-
iectionis & monasteriorum ruptionis, compule-
runt. Quae quamuis primo rebelles, postea ta-
men non *compulsae,* nec coactae ad conuiuian-
dum cum Christo dominicam coenam saepius
deuote accefferunt, duae tamen ex illis *discolae,*
quamuis *uelatae &* immemores iuramenti *casti-*
tatis, matrimonium, imo uerius *adulterium* cum
uiris contraxerunt. Monasterium autem sancti
spiritus *Teutonicis* pro audiendo ibidem uerbo
dei, in eorum linguagio donauerunt. In sancti
uero *Francisci & Iacobi Monasteriis,* pixides &
calices & machinas cum rebus bellicis. Et de ecclesiarum
calici-

calicibus & monstrantiis, *monstrantias* pecuniarum ^{uertunt &} *monetas* ^{cuclunt inde} cudendo laborabant, ut haberent unde se contra *legis dei aduersarios* possent cum effectu defensionis ^{monetas;} re. Verum etiam deficientibus pecuniis, uestes fugitiuorum, ac ornatus preciosos stipendiariis pro eodem stipendio donauerunt.

Item sacrum *crisma* & *infirmorum oleum* ac *chrismatis baptisterii* & *asperfusionis* aquam uelut *inutiles hominum adiuuentiones* effuderunt. *Vasa* autem ^{effectus ri-} ^{dent & na-} ^{sa aliis usi-} ^{bus appli-} ^{cant.} praedicta *continentia* *confringentes* uel in ea *stercorisantes*, nullum post *baptisma* *crismate* nec *crismate* *unquam* *infirmorum* *extremae* *unctionis* *oleo* *perungebant*. Sed in aqua fluenti, uel undecunque allata, diuinitis compatribus in ecclesiastico ritu, *baptizantes* non plus dicendo, nisi *Petre*, aut *Ioannes*, ego te *baptizo* in nomine *Patris*, *Filii* & *Spiritus S.* Et statim *baptizatum* ^{Forma,} ^{quam ser-} ^{uant in bar-} ^{ptismo.} *infantem* etiam qualitercunque *indispositum*, sine *crismatis* *unctione*, sub utraque specie *communabant*.

Item, *confessionem auricularem* fiendam *presbytero* *uituperabant*, dicentes de uenialibus peccatis *sufficere* *soli* *deo* *confiteri*, de mortalibus uero *publicam* *coram* *fratribus* & *fororibus* *debere* *fieri* *confessionem*. Et si contra *quenquam* *fratrum* *aut* *fororum* *quis* *peccasset*, quod *eidem* *coram* *omnibus* *ueniam* *petendo* *reconciliaretur* & tunc, *flexis* *in* *terram* *genibus*, pro taliter *confitente* *fratres* & *sorores* *instanter* *orare* *debebant* & demum *accipiet* *secundum* *presbyterorum* *dictamen* *reatus* *sui* *dignam* *poenam*. ^{Confessio} ^{auricularis}

Item, *purgatorium animarum* esse post hanc *uitam* *cum* *valdensibus* *negabant*, *asserentes* *solum* *duas* *infern* *uidelicet* & *regni* *coelestis* *fore* *uias*, eo quod *in* *mortalis* *peccato* *decedentes* *per* ^{purgatori-} ^{um.}

uiam inferni ad aeternam deducuntur damnationem. Venialia autem habentibus, ita deus confulit, ut eos, ante diem mortis, tribulationibus aut quibuscunque dolorum uexationibus torqueat & purget fufficienter. Ita quod post hanc uitam non habet, quid ulterius in eisdem debeat emendare, sed mox animae talium, corpore solutae, requiem ingrediuntur sempiternam. Igitur inutile est, pro defunctis exorare, missare, aut uigilias decantare. Sed quod haec omnia auarus confixit clerus, ut suis missis & orationibus *symoniacas* pecunias uenaretur.

Item in quotidianis suis ad populum sermonibus dure ualde inuehebant contra omnium, tam Christi crucifixi, quam sanctorum IMAGINVM statuas, quod easdem prout idola furda & muta extra ecclesias eiiciendo confringerent, uel ignis uoragine consumerent, eo quod scribitur Exod. XX. ego sum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, de domo seruitutis; non habebis deos alienos; non facies tibi sculptile & omnem similitudinem, quae est in coelo desuper, neque in terra deorsum &c. Quapropter non solum *Taborienses*, sed cum eis & plurimi *Pragenses*, omnium ecclesiarum imagines, in quocunque poterant reperiri loco, concutiebant, secabant & comburebant, aut erutis oculis & nasus abscissis, uelut turpia monstra in magnum dedecus & scandalum relinquebant, blasphemie dicentes: Si deus aut eius sanctus es, tunc te defende & credemus tibi. Depictas uero in parietibus imagines, lanceis aut cultellis uulnerantes, aut luto proiicientes, ignominiose deturpabant. Eo tempore preciosissimae altarium tabulae ante praetorium sunt concussae et ad sanctum Ambrosium per *Taboritas* combustae.

Tollunt i-
magines di-
uorum;

nasus abscis-
sis;
picturas de-
lent aut
deturpant.

bustae. Nulla pro tunc in ecclesiis sculpta habebantur, neque imagines, sed in omnibus ecclesiis super altari maiori fiebat de lapidibus *Archæ*, in qua corpus Christi & monstrantia pro adorando fidelibus locabatur.

*Sola Arca
seruata.*

Item ex eodem erroneo intellecto fundamento, SVFFRAGIA SANCTORVM negabant, dicentes: quid *Petrus* aut *Paulus*, aut alter quicumque sanctorum? nunquid non fuerunt *homines*, sicut & nos & saluati sunt *per solius dei auxilium* & eius *inuocationem*, sine *sanctorum inuocatione* uel intercessione & nullius quantumcunque sancti, praeter Christi, ieiunabant uigilias, nec aliquod festum praeter diem dominicum celebrare uoluerunt, cum omnia talia non deus, sed homines instituerunt.

*Suffragia
sanctorum
nihil efficiunt.*

Qua de re feria VI. & in quatuor temporibus ac uigiliis sanctorum, carnes in multorum scandalum & ruinam deuorabant, nullam diem ieiunantes, nisi quam presbyteri eorum eis ieiunare praecipiebant, tunc omnino illo die nec comedere, nec bibere licebat, quidam usque ad uesperum & quidam usque ad alteram diem abstinentes. Ex quibus quaedam praesumptuosae mulieres bis in die, pro coena uidelicet & prandio, eucharistiae sacramento sunt refectae, pueris etiam & infantulis non dabant edere, nec mammas sugere pro corporis sustentatione, ad instar ieiunii Niniuitarum, nisi prius effusis copiosis lacrymis ulularent.

*Unde multa
paradoxa.*

Item quia SVFFRAGIA SANCTORVM negabant, omnes ECCLESIAS & ALTARIA, quae non soli deo, sed titulo alicuius sancti fuerunt dedicata, dixerunt esse maledicta & symoniacae & cum dominibus plebanorum fore destruenda & comburenda. Cum apostolus nec taliter ecclesias consecrasset,

*Destructio
templorum
& altarium,
nominis sancti
alicuius
dedicatorum.*

nec splendas & praeparatas habuerunt domos, decimas & templorum dotationes; sed per mundum discurrentes, elemosyna contenti, uerbum dei fideliter praedicauerunt. Quamobrem sine numero ecclesias regni cum domibus plebanorum combusserunt, aut alio quouis modo destruxerunt, ut plebani & eorum uicarii, dimissis propriis ouibus, cum eis uagarentur, prohibebantque a dotatis presbyteris sacramenta percipere. Et factum est, quod in multis miliaribus, ubi Tabortae habuerunt potentiam, nulla fuit ecclesia, quae haberet rectorem ibidem residentem, sed omnes timentes fugierunt. Et multi sine uiatico & baptismali fonte decesserunt.

Peruersum de uiris magistri in ecclesia nominis iudicium. Item *doctores sanctos* per ecclesiam approbatos, qui *ritus ecclesiasticos suis scriptis* approbauerunt, uilipendentes reprobabant dicentes: Quid AVGVSTINVS? quid HIERONYMVVS & caeteri profuerunt ECCLESIAE, imo plus suis scriptis, approbando *ceremonias*, obfuerunt ecclesiae dei, quam profuerunt. Et quod HIERONYMVVS *diminute biblia transtulisset*. Similiter magistros Pragenfes, ritus ecclesiasticos & obseruantias a sanctis patribus traditas defendentes in suis confutarunt sermonibus, dicentes: ad quid sunt nobis Misfrizy filstrzy, cum in sola humana sapientia dies suos confusiue consumunt & ex hoc multorum corda in odium uerterunt magistrorum.

Nouum magistram. Item, his malis celebre quondam nomen *regni IOHEMIAE* defendentibus non contenti imo pessima prioribus addiderunt malis, *scripturas prophetarum & euangelia*, ad suum infatuatum sensum retorquentes, reparari regnum Christi, nunc in nostris diebus, ad *uulgum* publicabant, ponentes multos & uarios *articulos*, quosdam *haereticos*,

cos,

cos, alios *erroneos* & plures *scandalosos*. Quorum principalis autor, publicator & defensor fuit quidam iuuenis *presbyter* de MORAVIA, *elegantis ingenii* & supra modum *magnae memoriae*, nomine MARTINVS dictus LOQVIS, a *loquendo*, quia ^{Presbyteri de MORAVIA & ad-} non doctorum, sed quae sua erant, intrepide lo- ^{secularum.} quebatur. Cuius principales adiutores fuerunt M. Ioannes *Oilezin*, Marcoldus *Baccalaureus* in artibus, *Comanda* & caeteri prius nominati TABORITARVM presbyteri. Et hi omnes respectum habebant ad quendam VENCESLAVM in Praga PINCER- ^{insolens do-} NAM, qui ultra omnes in *Biblia* notus no- ^{cturna.} tum per antiquum & econtrario exponebat *testamentum*. Fuerunt autem infra scripta, quae publice docebant.

Primo, quod in *praesentis saeculi* consummatione adueniet *Christus occulte*, sicut fur, ^{1) de clau-} nono ad- ^{destino ad-} uentu, ad *regnum suum reparandum*, pro quo o- ^{uensu Chri-} ramus, *Adueniat regnum tuum* & in hoc aduen- ^{sti.} tu non erit tempus gratiae, sed ultionis & retributionis in igne & gladio. Ita quod omnes *legis Christi aduersarii* debent perire *septem plagis* nouissimis, ad quarum executionem sunt fideles prouocandi.

Item in isto tempore *ultionis*, *Christus* in sua ^{2) eius factis.} *mititate* & *miseratione* non est imitandus ad ipsos peccatores, sed in zelo & furore & iusta retributione.

Item in hoc tempore *ultionis* quilibet fidelis, ^{3) in sangui-} etiam *presbyter*, quantumcunque *spiritualis*, est ^{ne hostium.} maledictus, qui *gladium suum* corporalem prohibet a sanguine *aduersariorum* legis Christi, sed debet manus suas lauare in eorum sanguine & sanctificare.

Item isto tempore *ultionis*, quicumque audie- ^{4) fuga in} rit ^{sit monas.}

rit praedicari uocem Christi, qua dixit: tunc qui in *Iudea* sunt, fugiant ad *montes* & qui non exiuerit de ciuitatibus, uillis & *castellis* ad montes corporales, ubi modo *Taborienses* uel eorum fratres congregantur, ille peccat mortaliter contra praeceptum Christi & in peccato suo peribit, quia nunc nemo saluari potest a plagis domini, nisi ueniant ad montana.

5) *interitus uillarum.* Item hoc tempore ultionis omnes ciuitates, uillae & castella debent *desolari*, destrui & comburi, quia iam nec dominus deus nec aliquis in eas ingreditur.

6) *salus in monte Tabor.* Item quod fratres *Taborienses* isto tempore ultionis, sunt *angeli missi* ad educendum fideles de omnibus *ciuitatibus*, uillis & castellis ad montes, sicut Loth de Sodomis & quod fratres cum suis adhaerentibus, sunt illud corpus, ad quod, ubicunque fuerit, congregabuntur & aquilae, de quibus etiam dictum est: omnis locus, quem calcauerit pes uester, uester est & erit. Sunt enim exercitus, a deo per totum mundum missus, ad tollendum omnia scandala de regno Christi, quod est ecclesia militans & ad eiiciendum malos de medio iustorum & ad faciendum uindictam & plagas & nationes aduersariorum legis Christi & eorum ciuitates, uillas & munitiones euertendas.

7) *de conseruatione 5. ciuitatum; in quas confugere licet* Item quod in toto *christianismo hoc tempore ultionis* quinque tantummodo *ciuitates* corporales remanebunt, ad quas fideles domini debent confugere & saluari, aliis omnibus ut Sodomis peremtis & subuersis.

8) *etiam inuito altero coniuge* Item alter uel altera coniugum inuito alio coniuge, tam ipso quam liberis & omnibus aliis relictis, potest & debet ad montes praedictos confugere, aut ad dictas quinque ciuitates.

Item

Item quod aduersariorum legis Christi bona temporalia per fideles praedictos debent tolli, auferri & uastari, destrui uel comburi.

9) ruina ho-
stium Chri-
sti.

Item in fine istius consumationis saeculi, Christus descendens de coelo manifeste ueniet in propria persona & uidebitur oculis carnalibus, ut regnum in hoc mundo assumat & faciet grande conuiuium & coenam agni, ueluti nuptias sponsae suae ecclesiae hic in montibus corporalibus. Et intrabit rex Christus, uidere discumbentes & omnes, non habentes uestes nuptiales, mittet in tenebras exteriores. Et sicut tempore Noë, omnes extra arcam, aqua diluuii sunt absorpti, sic tunc omnes mali, qui fuerint extra montes, uno momento absorbebuntur & omnia scandala de regno suo eiiciet.

10) Ipse ad-
uentus Chri-
sti, ad pa-
randum
prandium,
hac aura
adhuc fru-
entibus.

Item in aduentu Christi isto secundo ante diem iudicii cessabunt reges, principes, ac omnes ecclesiarum praelati nec erit in regno sic reparato tributum & exactor, quia filii dei calcabunt colla regum & omnia regna sub coelo dabuntur eis. Sapientiae 7. Et electi non ulterius patientur persecutionem, sed reddent retributionem.

11) Rege uel
principe
tum existen-
te nullo.

Item in hoc regno reparato, nullum erit peccatum, nullum scandalum, nulla abominatio, nullum mendacium, sed omnes erunt electi filii dei, omnes passiones Christi & membrorum eius cessabunt.

12) Scelerum
plena o-
mnia.

Item in ecclesia seu in regno reparato parient mulieres infantulos suos sine dolore & peccato originali. Isaiae LXVI. Generabunt absque perturbatione. Et I Ioannis ultimo.

13) Partus
mulierum
extra ordi-
nem.

Item paruuli in hoc regno nati si erunt de hoc regno, nunquam morientur, quia mors ultra non erit. Apoc. XXI.

14) Tum na-
ti mori ne-
sciant.

Item

- 15) *Gloria i-* Item gloria huius regni sic reparati in hac uia
stius seui ante mortuorum resurrectionem erit maior, quam
maior, quam primitiuae ecclesiae.
ulla uidit
aetas.
- 16) *Norma* Item sol humanae intelligentiae non lucebit
aliquum hominibus in regno reparato, quia non docebit
tum ipse de- unusquisque proximum suum, sed omnes erunt
us; non au- docibiles dei.
dito suamet
rationis di- Item infidelissime docebant, quod lex gratiae
ctamine. perfectissima, postquam non erit alia hominis di-
 rectiua hac uia & regna reparato, euacuabitur
 & cessabit quoad actum & executionem.
- 17) *Cessatio* Item institutio Pauli de conuentu ad ecclesiam,
legum, etiam
diuinarum.
- 18) *destructu* non implebitur post informationem, nec debet ex-
templis; equi, quia iam templa non erunt. Apoc. XX. Do-
templum in- minus enim omnipotens templum illius est, sicut
ipse deus. enim fides & spes destruentur sic & templa.
- 19) *Ceremo-* Item in hoc manifesto aduentu ueniet Chri-
nia in ad- stus in nubibus caeli & in magna maiestate cum
uentu Chri- angelis suis & omnes qui mortui sunt in Christo,
sti speciali corporaliter resurgentes, primi uenient cum eo,
observanda. iudicaturi uiuos & mortuos. Deinde omnes e-
 lecti, qui pro tunc relinquentur uiui, ab extremis
 terrae in corpore simul rapiuntur cum illis in
 nubibus obuiam throno in aera, ut dicit aposto-
 lus. Et dicebant hoc fieri cito infra paucos an-
 nos, in quibus aliqui ex nobis remanentes uiui
 uidebunt sanctos dei resurgentes & inter eos *ma-*
gistrum Iohannem Hus, quia abreuiabit dominus
 hoc tempus ultionis, accelerando consummatio-
 nem seculi propter suos electos.
- 20) *Restitu-* Item isti electi, qui sic uiui relinquentur, ad
tio in inte- statum innocentiae ipsius Adae in paradiso & ut
grum electo- Enoch & Elias reducentur. Et erunt absque o-
rum, tum mni fame & siti & omni alia poena tam spiritua-
liuentium. li quam corporali. Qui etiam sancto connu-
 bio

bio & immaculato thoro generabunt carnaliter hic in terris & in montibus filios & nepotes absque omni dolore & perturbatione & absque omni peccato originali, nec tunc opus erit baptifmate fluminis, quia in spiritu sancto baptizabuntur, nec ibi erit sanctae eucharistiae sacramentum, quia nouo modo angelico pascentur, non in memoriam passionis Christi, sed eius iustitiae.

Item pro ueritate *praemissorum articulorum*, ^{21) Quas fabulas probare uolunt ex sacro ce-} scripturas *sacras ad sensum suum interpretantes adducebant*. Quarum particulas curauit *pro posteris* ^{ex sacro ce-} *comportari, ut cunctis pateat, quomodo infatuata capita* simplices homines seduxerunt.

Suppositio prima.

Suppono primum, quod *haec auctoritates* quarum prima scribitur *Apoc. X.* uidelicet ista: Quod ^{Confutatio horum im-} in diebus septimi angeli, cum coeperit tuba ^{probatorum} canere, consumabitur misterium dei, sicut euang^{dogmatum.} gelisauit per seruos suos prophetas. Et secundum Daniel. XII. Cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur uniuersa haec, quae sunt scripta.

Suppositio secunda.

Suppono secundo, postquam *completae* fuerint omnes passionis Christi, a spiritu sancto per prophetas praedictae, tunc in tota domo generaliter & non ante posteriores gloriae prophetatae apparebunt.

Tertio, quod uerba legis ueteris & nouae & uerorum prophetarum & sanctorum Apostolorum, quemadmodum sunt posita & uelut sonant, sunt uera & pro ueris allegari possunt.

Quarto, quod uerbis diuinis nihil est addendum, nec ab eis diminuendum. Quibus suppositionibus positus hoc modo formauit positionem

nem, quae est fundamentum fere omnium meorum praedicationum.

*Consummatio
seculi.*

Iam nunc in *consummatione saeculi* uenit Christus, in die, quae dies domini appellatur, ut debellata exasperante consummatione in ea faciat & ut ecclesiam reparando ponat eam laudem in terra, uenit regnum in hoc mundo assumere & omnia scandala de eo eiicere & omnes qui faciunt iniquitatem, nec quicquam coinquinatum ad illud admittere, nihil faciens mendacium aut abominationem.

De Consummatione.

ideo decreta, ut finis fiat malorum & ense reseretur immedicabilia carcerumata.

Consummationem illam intelligo, quam praedixit Christus Matth. XXI. & de qua mentionem facit Matth. XIII. Et de qua Esaias X. dicit ita: Consummationem enim & abbreviationes dominus deus exercituum faciet, quam declarat Hieremias, faciat inquit, consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te, te autem faciam non in consummationem, sed castigabo te in iudicio, ut non uidearis tibi innoxius. Hieremiae XX. Quia reliquerunt deum, consumentur. Isaias I. Quorundam tamen peccata tantum consummabuntur & sancti efficientur ex gentibus, unde scriptum est: lingua eius deuorans; Isaias III. conteret scelestos & peccatores Isaias I. Ecce interficiam omnes qui affligunt. Sophoniae. III.

Seculum.

Seculi, de quo hic sermo, quia nomen significatur.

Seculum capio, uelut *recipit Apostolus* Heb. IX. ita dicens: nunc autem in consummationem Saeculorum, inuenis pluralitatem esse saeculorum, dicit iam ea esse consummata. Et uelut etiam cap. Matth. XII. dicens: peccatum in spiritum sanctum non remittetur in hoc saeculo, neque in futuro. Et iterum aliud dicitur Lucae XX. illi au-

tem

tem qui digni habentur illo seculo, non futuro sed seculo primo. Et etiam diffinientes secula ponunt plura, habentes differentiam inter seculum & mundum. Quando enim notabilis fit in hominibus mutatio, tunc seculum consummatur. Consummationem igitur seculi appello bonorum in melius commutationem & malorum exterminationem, quia scriptum est: quia faciam consummationem in cunctis gentibus, te autem non faciam in consummationem. Hieronimae XXX. Diem domini appello diem ultionis de qua Hieremiae LXIII. dies autem ultionis in corde meo. Annus retributionis meae uenit. Et LXI. misit me spiritus sanctus, annum placabilem & diem retributionis annunciare, de quo scribitur etiam Lucae III. Quae dies, ut fur in nocte, ita ueniet prima Thess. V. & in igne apparebit I Corinth. III. Quomodo discessio quidem praeueniat, apostolus praedixit 2 Thess. II. de qua & Zacharias XIII.

De Aduentu.

In qua die ueniens Christus uenit Abacuc II. *Aduentus*
 & uenit manducans & hibens uinum appellatur *Christi*
 Luc. I. quia uenit in uia immaculata, psallunt san- *probatur ex*
 cti & exultationes dei in gutture eorum. Psal. C. *scripturae*
 & canticum est eis Psal. CL. Vox sanctificatae so- *locis quam*
 lennitatis & laetitia cordis sicut qui perdit cum *ad ius di-*
 tibia. Isaiae III. & Psal. C. & intelligit, quia in *endam cui-*
 nouissimis diebus intelligetis consilia domini. Hi- *que ex me-*
 eremiae XIII. & III. quia iam signatus est. Isaiae *rito.*
 XXIX. & Danielis XII. in solutione sigillorum
 I Johan. est apertus. Iam enim ueniens Christus
 in innocentia in medio suae domus deambulat
 & misericordiae opera facit, nihilominus tamen
 & iusta operatur iudicia, non cognoscendo ma-

*Sapientiam
multorum
pronunci-
ando stul-
tam,*

*ponendo obi-
cem malis,
ut turbentur
in uespere
& matutini
non subsi-
stant,*

*& poenis
consecrentur
grati. *ff. in
inst. *ff. in
que.***

lignum, cuiuslibet pulsanti, quia malignis nesciens aperire ita dicit: nescio uos Matth. XXI. Iam sacerdotes qui secreto proximo detraxerunt persequitur. Iam cum superbo oculo magistrali incipit non manducare sapientiae panem, quem conuertit retrorsum faciens eorum *sapientiam stultam* Itiae XLIII. Item Corinth. I. Et cordi auarorum non satiato, etiam recusat sua sacramenta. Immaculati, hoc est sacerdotes, qui non sunt possessionati & ab omni puluere cupiditatis excussi, sedentes cum deo, ministrant iam nunc in chronico, iam facientem superbiam praeponebat domo eiicere. Iam qui loquitur iniqua uerba iniquitatibus suae autoribus scripturae non potest dirigere. Quia uas quod confectum fuerit contra te non dirigetur. Itiae LIII. Quid igitur iam restat, nisi ut in matutino interficiat peccatores & de ciuitate dei disperdat omnes iniquitatem operantes. & *turbentur in uespere & matutino non subsistant*, haec namque est pars eorum, qui uastauerunt nos & fors diripientium nos Itiae XVII. in Psal. C. uidelicet misericordiam & iudicium tibi cantabo, domine. Ponuntur signa huius aduentus, ubi dicitur: psallam & intelligam quoniam uenies ad me in uia immaculata. *Iam & pueri psallunt & quidam intelligunt arcana secretorum.* Venit enim nomen domini de longinquo cum furore ardenti & ad portandum graui. Labia eius impleta sunt indignatione & lingua eius quasi ignis deuorans. Spiritus eius uelut torrens inundans, usque ad medium colli ad perdendas gentes in nihilum & frenum erroris, haeretica statuta, quod erat in maxillis populorum Itiae III. Indignatio namque est domino super omnes gentes. Et furor super omnem mali-

maliciam eorum, interfecit eas & dedit eas in occasionem. Isaiæ XXXVIII. Quia nunc confurgam, dicit dominus, nunc exaltabor, nunc leuabor, concipietis ardorem, parietis stipulam. Spiritus uester ut ignis uorabit uos & erunt populi quasi de incendio cinis, spinae congregatae igni comburentur. Et igitur contriti sunt in Syon peccatores, tremor possedit hypocritas Isaiæ XXXIII. qui domus exasperans sunt. Ezech. III. venit namque durus debellator, in mediam ex terminis profiliens & in momento uno praeclara natio peribit & coelestis status sacerdotum certo destrueretur & subito. Sapientiae XVIII & coelum magno impetu transiet; 2 Petr. III. & coeli & terra mouebuntur. Ioelis III.

Laudem ecclesiae circa ista attendendo, primo quod congregabimur, secundo quod mundabitur, 3) multiplicabitur, 4) pacificabitur, 5) *Quae ecclesiam Christi-
anam sub-
leuant, sunt* par in gloria primitiuorum constituetur. 6) *1] collectio,
2] mundatio
3] multipli-
catio, 4] pa-
cificatio, 5] par gloria,
6] summus felicitatis, om-
nim sibi ob-
uenturae,
gradus.* Quod maioris gloriae erit, quam fuit unquam. Ista ut exoptent ecclesiae a domino deo omnes sancti in oratione per Esaiam sic hortatur: deum ne taceatis, qui redempti estis & ne detis silentium dei, donec stabiliat & donec ponet Ierusalem, tandem in terra Esaiæ LXII. in qua terra exponit Sophonias, cum dicit: ponam eos in laudem & honorem in omni terra confusionis eorum. Sophon. III.

De collectione ecclesiae.

Alias oues habeo, inquit Christus, quae non sunt ex hoc ouili & illas oportet me adducere & uocem meam audient Ioan. X. Mittet enim angelos suos & colligent electos a quatuor uentibus suis Matth. XXIV. Quia ecce ego congregabo eos de uniuersis terris, ad quas eos eieci in furore meo, & in

*Benefacien-
tis mortali-
bus, in iis-
que sibi ec-
clesiam con-
stituens,*

*testimonio
saluatoris.*

& in ira mea & indignatione mea grandi & reducam eos ad locum istum & habitare faciam eos confidenter & erunt mihi in populum & ego ero illis in deum & dabo eis cor unum & viam unam, ut timeant me uniuersis diebus & bene fiet eis & filiis eorum post eos & feriam eis pactum sempiternum, haec legendo bene nota. Et non desinam eis benefacere & timorem in eum dabo in corde eorum, ut non recedant a me & laetabor super eos cum bene eis fecero & plantabo eos in terram istam in ueritate Hieremiae XXXII. & oculo ad oculum uidebunt, cum conuerterit dominus captiuitatem Syon. Esaiæ XXII. quia ecce dies ueniunt & non dicent uiuit dominus, qui eduxit nos de terra Aegypti, sed uiuit dominus, qui eduxit nos de terris. Hieremiae XVI. & III. & XXXI. Quia cum sanctificatus fuero in uobis, tollam quippe uos de uniuersis terris Ezech. XXXVI. Haec congregatio & collectio certissime uentura est, quia eam etiam praedixit Christus. In quibus collectis omnia ad sermonem bonum spiritus sancti implebuntur, quæ tacta sunt in prophetia Hieremiae, quæ in ueritate est implenda, quæ ostendit, quod decentibus patribus, adhuc filii subintrabunt, semper tamen iuxta intentum sancti capiendo congregabit deus suos etiam, si ad ordines coeli fuerint dispersi. Deuteronomii XII.

De Purgatione & mundatione ecclesiae.

*Ut bonorum
a malis be-
beantur dif-
ferentiae;* Permundabit namque Christus aream suam Matth. III. & omnem palmitem in Christo fructum facientem, cum malae tollentur palmites, purgabit pater, ut plus fructum adferat. Iohan. XV. Ecce meritum tangit adhuc, quia cum maleperdentur,

dentur, domino ueniente, uinea reddentibus fructum committetur. Effundetur quippe super electos aqua munda & purgabuntur ab omnibus inquinamentis. Ezech. XXXVI. Et probati in fide uelut per ignem comprobatur aurum, apparebunt mundi in die reuelationis Petri I. purgabuntur enim filii Leui & colabit es uelut aurum & argentum & omnes mundi erunt, offerentes sacrificium in iustitia & tunc placebit sacrificium Iuda & Hierusalem sicut dies saeculi & sicut dies antiqui. Et iterum meritoria opera ponit. Item dicitur. Conuertam manum meam ad te & excoquam ad purum scoriam tuam & auferam omne stagnum tuum & restituum iudices tuos, ut fuerunt prius & consiliarios tuos sicut antiquitus, post haec uocaberis ciuitas iusta, urbs fidelis Syon in iudicio redimetur & reddunt eam in iustitia. Conteret scelestos & peccatores simul & qui dereliquerunt eum consumentur. Isaiae I. Ecce interficiam omnes, qui afflixerunt te. Sophoniae II.

De multiplicatione ecclesiae.

Purgati enim plus fructum afferent Ioh. XV. Et implebuntur nuptiae discumbentibus. Matth. XXII. quia claudi & surdi, qui in illa die uocem domini audient congregabuntur. Vnde Hieremiae XXXI. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis & congregabo ab extremis terrae, inter quos erit caecus & claudus & praegnans & pariens simul caetus magnus reuerentiam huic in fletu uenient & in precibus reducam eos per torrentes aquarum in uiam rectam. Hieremiae XXI. dicturi enim sunt filii sterilitatis, angustus est mihi locus, fac spacium mihi, ubi habitem. Quorum mater dicet in corde suo: quis genuit mihi istos, ego sterilis & non pariens, transmigrata & captiua,

*sola fidei
quae christi-
anos, ut in
gnis metal-
lum, reddis
probatos,*

*separatis
scoriarum.*

*Boni conser-
uabuntur
& unum in-
ter se syste-
ma consti-
tuent, de-
gentes licet
in remotissi-
mis terra-
rum locis;
nulla de ce-
tero conditi-
onis, fortu-
nae aut sta-
tus habitus
ratione.*

istis quis enunciet? ego destituta & desoluta? & isti ubi erunt. Isaiae XLVIII. & LX. Quia cum introducet filios in terram, quam patres eorum possiderunt, benedicens eos, maioris numeri faciet eos, quam fuerunt patres eorum. Deuteronom. XXX.

De Pace ecclesiae.

Et quemadmodum malis succedunt meliora. Surgens Iesus imperavit ventis & mari & erit tranquillitas magna in die illa Matth. VIII. habebunt pacem electi cum deo, qui eis amplius non irascetur, sicut scriptum est: in momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus deus. Sicut in diebus Noe istud mihi est, quod iuravi, ne inducerem aquas diluuii super terras, sic iuravi ut non irascar & non increpem te. Et infra: misericordia mea non recedet a te, foedus pacis meae non mouebitur, pacem cum hominibus habebunt. Reges enim ministrabunt eis & gens, quae non seruiet illis, peribit Isaiae LX. Exactor cessabit, quiescit tributum Isaiae XXI. Non impediuntur a sapientibus huius mundi sicut nunc, quia uasa fraudulentissimi pessima, quae cogitationes continuat ad perdendos mites in sermone mendacii cum loquetur pauper iudicium, de quibus Isaiae XXXII. Non erunt iam denique omnem sibi linguarum resistentiae iudicabunt. Isaiae LIII. Quia de medio eorum auferentur magniloqui superbiae & derelinquetur inter eos populus pauper Sophoniae III. ponam inquit dominus uisitationem tuam pacem Isaiae LX. Quia nouissimi sancti sunt pedes, qui sunt in uiam pacis dirigendi. Lucae I. Quorum fines deus posuit pacem. Psal. CXLIII.

his

his pedibus nulla ponentur in scabellum qui, in- *exemplo filii*
 duentur calceamenta, quod prioribus est denega- *degeneris,*
 tum super Idumeam extendendum, quo filius *mox respici-*
 prodigus, cum uenerit ad patrem, est calciatus. *sentia.*
 Quapropter disponam multitudinem pacis filiis
 tuis.

*De pari Gloria cum
 primitiuis.*

Dies namque sanctorum innouabuntur, sicut a *Mediante*
 principio terrenorum ultio. Et haereditabunt *enim diuina*
 sancti sicut a principio Ecclesiast. XXXVI. Et e- *misericor-*
 runt sicut fuerunt, quoniam non erant proiecti. *dia, ultimi*
 Zachar. X. Ad sua rura conuertentur. Hieremiae *erunt primi*
 XXIII. Sereniter & crescerent & habitabunt illi *idemque*
 montes sicut a principio. Ezech XXXIII. Rursus *cum his re-*
 aedificabuntur & ornabuntur in tympanis & e- *portabunt*
 gredientur in choro sudentium. Hieremiae XXXI. *proemium.*
 & Zachariae X. Quia hi nouissimi una hora fe-
 cerunt & pares effecti sunt portantibus pondus
 diei & aestus. Matth. XX.

*De maiori gloria domus
 nouissimae.*

Eiectis de regno Christi omnibus scandalis & *Fulgentes*
 facientibus iniquitatem postquam dies illucescet *sicut sol,*
 & lucifer in cordibus orietur, tunc iusti fulge- *naufragia*
 bunt sicut sol humanae intelligentiae. Isaiae LX. *damnato-*
 sed ipsi erunt in lucem gentium. Isaiae XLIII. *rum, quasi e*
 iam laetabuntur uidentes uindictam, imo & uin- *speculacem-*
 dictam facientes. Lucae XIX. Quoniam illi, qui *mentes;*
 calcauerunt Ecclesiasticam mensibus XLII, Apoc.
 XI. Erunt pedibus, de nouissimis sanctis in scan-
 dalum quibus erant Apostoli per ipsa infames
 tanquam mortui destinati, horum filii ue-

nientes enim adorabunt uestigia pedum. Isaiæ LX. Quia iam stabiliuntur & erunt in laudem in terra. Isaiæ LXII. Et hoc in terra confusionis suae. Sophon. III. Iam tristitia eorum uertetur in gaudium Iohan. XVI. haec cum praecedentibus iuncta ostendunt gloriam domus nouissimae maiorem plus, quam primae. Aggei XX. Et notum facient, quod maioribus donis donabuntur, quam ab initio habuerunt. Ezech. XXXVI. Et hoc fiet in ueritate, postquam omnes fuerint passiones Christi consummatae, hoc declarat apostolus in epistola ita dicens I Corinth. XIII. non potest dicere caput pedibus &c. usque ibi: si gloria- tur unum membrorum, congaudiant omnia, cuius similitudinis non nego hanc esse etiam sententiam, quam intelligat de isto corpore, in quo sunt & statuum dignitates. In quo contemptibiliores sunt ad iudicium constituendi. Et cui in tali corpore debetur honor, detur honor, tamen hoc etiam intelligit de istis nouissimis sanctis, pedes eos appellando, qui etiam hanc terram recipient in hereditatem, unde scriptum est, daboque terram tibi

*ipsi uero
causam tri-
stittiae ba-
bones nul-
lam;*

*suffulti
quippe me-
rito Christi.*

Reliqua desunt in msco uolumine.

LIB. IV.
MISCELLORVM,

NVM. I.

Sententia SIGISMVNDI III. R. Poloniae in
senatu, de FELONIA CVRLANDIAE
ducibus obiecta aduersus regnum &
regem Poloniae remissaque. AN. CIO
IOCXVI.

SIGISMVNDVS III. *dei gratia rex* POLO-
NIAE, *magnus dux* Lithuaniae, Rus-
siae, Prussiae, Masouiae, Samogiti-
ae Liuoniaeque &c. nec non SVECO-
RVM, Gottorum Vandalorumque

Sententia
SIGISMVNDI
R. Poloniae
an. 1616.

hereditarius rex. Significamus praesentibus li-
teris nostris, quorum interest, uniuersis & singu-
lis, *institutam* fuisse coram nobis in praesenti ge-
nerali conuentu regni, illustri FRIDERICO, Curlan-
diae & Semigalliae in Liuonia duci, uasallo & *de Liuoniae*
feudo feudatario nostro, ab instigatore nostro & reipu-
blicae, causam & actionem, ratione *caducitatis*
& *commissionis feudi* CVRLANDIAE & SEMIGALLIAE,
arciumque, oppidorum, pagorum omniumque
& singulorum bonorum, ad ducatum praedictum
spectantium, *amissionis & priuationis*, propterea:
quod *illustras* sua contra *paeta* publica cum ante-
cessoribus nostris & nobiscum, ac republica ini-
ta & contra iuramentum *fidelitatis*, nobis, uti
supremo & directo feudi *domino* praestitum, nec
non contra *dispositionem iuris communis feudalis*
cum illustri GVILHELMO, Curlandiae & Semigal-
liae duce, *fratre germano*, feudum praedictum &

*amisso fe-
lonia*

- 1) *ob factam diuisionem cum fratre;* arces feudoque adhaerentem iurisdictionem diuifisset &, uelandae eius diuifionis gratia, geminum quoddam in uniueros Curlandiae & Semigalliae incolas *imperium* introduxisset atque usurpasset.
- 2) *oppignorationem plurimum;* Deinde quod arces & nonnulla bona feudo praedicto subiecta, sine *consensu nostro hypothecae* nomine obligasset ac oppignorasset. Praeterea quod *appellationes* in controuersis inter nobiles & subditos *Curlandiae* intercedentibus in prima subiectione nobis reseruatas ad nos denegasset. Insuper quod *uasallagium* debitum contra *hostes* reipublicae nobis non praestitisset: contra uero *militem* nostrum, per *Curlandiam* eundem nobilitati nullo praeuio *conuentu* triplicata etiam seruitia *indixisset & imperasset*, ac si aliquando suum *uasallagium* praestitisset, illud ex *seruitiis nobilitatis* confecisset. Denique quod generosum magnum *Noldium*, aulicum nostrum, una cum fratre per *Mithauiam Rigam* tendentem, commissariiue nostri munus gerentem & literis *salui conductus* nostri munitum ac in *protectionem* nostram *regiam* receptum & a *iurisdictione illustritatis* suae decreto nostro *exemptum* interemisset, eademque literas *salui conductus & exemptionis* nostrae uiolasset, prout *citatio* eo nomine edita latius praemissa in se complectitur. Cum itaque in termino ex praedicta *citatione* incidente, coram nobis & senatoribus nostris in *generali conuentu* regni *lateri* nostro *asfidentibus* partes praefatae, *instigator* quidam noster personaliter, illustris uero *dux* FRIDERICVS per generosos & nobiles, Michaelem MANTEFFEL, cancellarium & Casparum DRELING, iuris utriusque doctorem, consiliarios suos comparuissent. *Instigator* noster sigillatim articulos *actionis & citationis* suae, contra illum
- 3) *negatam adpellationem ad R. Poloniae;*
- 4) *quod seruitia denegasset & sefellisset;*
- 5) *regalem commissarium trucidasset;*
- 6) *citatus non comparuisset.*
- Incasatus.*

strem

stem FRIDERICVM proponerat. Et inprimis, iacto
 hoc ueluti fundamento, quod de *iure feudali*
 per constitutionem *Friderici primi* imperatoris
diuiso feudorum maiorum, qualis est *ducatu*
Curlandiae prohibita & uetita sit, *illustratem* suam du- ex iure com-
 catus praedicti *Curlandiae* titulati & natura sua muni feu-
indiuidui a diuis *Sigismundo Augusto* & *Stephano* dali Longo-
 regibus *Poloniae*, *Gotthardo* principi, eiusque bardico.
 successoribus siue haeredibus masculis quoad suc- quod feu-
 cessorium nimirum ordinem (prout & in feudo dum indiu-
ducatu Prusiae fit) concessis, postea uero a no- dum diui-
 bis illustratibus suis, *Friderico* & *Guilhelmo* du- sisset.
 cibus solenni ritu *renouati*, *dismembrationem* fe-
 cisse ex eo demonstrabat, quod *illustras* sua ultra
 permissam a nobis *fructuum* & *emolumentorum*,
 ex fundis & bonis feudalibus prouenientium, se-
 paratam perceptionem, ipsam quoque *iurisdicti-*
onem, atque adeo totum feudum cum fratre *Guil-*
helmo diuisisset; *Curlandiaque* illustri *Guilhelmo*
 duci *contra* expressam *inuestituram* & prohibiti-
 onem nostram concessa, *Semigalliam* ipsa retineat
 ac possideat atque indistinctis *ducatibus illustra-*
tes suae, ueluti pvo *suprema* & minime subordi-
 nata *capita*, *separata dicasteria* tam ciuilia quam
criminalia & *feudalia*, *archiua*, item *uicarios* &
uices gerentes consiliarios aliosque *officiales* om-
 nes distinctos, *cancellarias* separatas habeant,
 distinctim *consuetus publicos* indicant & celebrent;
 diuisim *hominagia* a nobilitate recipiant, separa-
 tim *seruitia militaria* equestria exigant, aliaque
onera inuisitata seorsim, *contra* pacta prima sub- onera in-
 iectionis *nobilitati* imponant, *iudicia* seorsim posuisset in-
 publicent & exerceant, *appellationes* recipiant, solita nobi-
 executiones faciant *ecclesiarum uisitationes* sigilla- litate.
 tim insistant & praeter nomen *feudi* *indiuisum*,

oppignorasset arces & bona alia.

appellationem suis denegasset.

Idque sub poena mille thalerorum.

Seruitia negata, imo adhibita 1606. aduersus ipsum regem.

cetera omnia, quae ad constitutionem *feudi* pertinent in effectu re ipsa *diuisa* & plane separata habeant ac possideant. *Arcium* uero & aliorum bonorum feudalium *oppignorationes* notorias esse allegabat. Ad haec *appellationum* ad nos *dene-gatarum*, uel hoc ipsum esse indicium & argumentum constituebat, quod nullae hactenus ex illo *ducatu* causae nobilium, ad iudicium nostrum fuissent per *appellationem* deuolutae: prouocasse ad *tribunal maiestatis nostrae*, plerosque illius *prouinciae incolas*, *protestationibus*, e nomine a uidua *Sueriniana & Rigensibus*, nec non a praefato *magno Noldio* factis, id ipsum confirmabat, ac insuper ex *recessibus* contra pacta publica fabricatis articulum de prouocatione ad nos sub poena *mille thalerorum nobilitati prohibita* exhibebat; ex eoque inferebat, quod licet *iudicium nostrum regium*, quod uigore *prouisionis ducalis & pactorum* publicorum, *subiectionis appellationum* deuoluendarum gratia, in *Liuania* institutum erat, ob uarias bellorum *Liuanicorum* calamitates, hactenus in effectum deductum non sit; non tamen propterea *regia nostra* iura ad *illustrates* suas pertrahi & *prouocationes ad nos* poenalibus interdictis & constitutionibus prohiberi & impediri oportebat. *VASALLAGIUM* praeterea debitum *tempore belli Liuanici* illustratem suam nobis non praestitisse, grauaminibus *nobilitatis Bauschenburgensis* & responso, *illustratibus* suis a nobis dato, deducebat ac praeterea recessu *Mithauensi*, anno *millesimo sexcentesimo sexto*, hoc idem uasallagium penitus obliteratum & *seruitia nobilitati* contra transitum nostrarum copiarum *imperata* fuisse peculiaribus mandatis illustratis suae, comprobatur. Quod uero *illustri* sua una cum

cum nobilitate in aliquot conflictibus depugnasset, inde euinci non posse, quod suum proprium *uasallagium*, *centum equorum* suis non nobilitatis *sumptibus* expeditum stitisset, cum & copias suas non prius copiis nostris regiis coniunxisset, quam cum post *pugnam Kockenhausensem* fortunam ad partes exercitus nostri se transtulisse sensisset & ante praefatam pugnam, non tam cum *hoste* quam cum milite nostro, qui *illustratis suae* conditionis fines transibat, decertasset, eiusque rei causa nobilitatem reluctantem *Bauskenbergum* conuocasset. Ad extremum *caedis NOLDIANAE* illustratam suam & authorem & conscium fuisse, *exceptionemque* nostram regiam nec non & *saluum conductum* praesertim in *commissario* nostro uiolasse, inde apparere dicebat, quod *conuentum publicum* una cum fratre *Guilhelmo, Noldiorum* acerrimo hoste, secus quam literis nostris *illustra* sua monita fuerat, indixisset eundemque *conuentum*, contra receptam *consuetudinem*, armatum esse uoluisset, fratrem, qui se eius *facti* dominum appellaret, non modo secum in arce retinisset, sed *Linstouium & Loquinum* *SICARIOS* secum in arce commorari permisisset, mensaeque suae adhibuisset, *corpora trucidatorum*, mirum in modum *deformata & denudata*, nobilitati & cognatis petentibus *recusasset* & postea *uili CARRO* iniecta, ad aedes, unde uiuentes protracti fuerant, primum reduci, postea iterum *abripi* & ignominiose in obscura *specu sepeliri* demandasset eademque *die comotationes, tripudia & saltationes* instituisset, uariaque & non obscura *laetitiae* signa dedisset. Quae omnia ex *scrutinio* & inquisitione per *commissarios* nostros peracta, liquide patere posse existimabat & ad eandem *inquisitionem*

100. equorum
7172.

nisi post obtentam uictoriam a R. Poloniae.

Caedis Noldianae dux conscius.

quod sicarios fouisset §

cadauer de-
negasset,

recusasset sepulturam honestam, imo de eadem tripudium egisset.

nem prouocabat. Atque ita, *deductis & probatis* luculenter *propositionis* suae ARTICVLIS, petebat *instigator* noster super praefato *illustri* FRIDERICO *duce* ob causas iam enumeratas PRIVATIONEM FEVDI DVCATVS CVRLANDIAE & SEMIGALLIAE decerni.

REPOSITIO
internunti-
orum PRIN-
CIPIS Cur-
landiae.

1) ad DIVI-
SIONEM feu-
di, quod
principatus
datus utri-
que.

Oeconomia
tantum ai-
uisa.

idque ex te-
stamento
patris.

Manere ta-
men indiui-
sa
tribunalia,
nobilitatem,
homagia
subditorum.

Ex aduerso internuncii & mandatarii *principis* FRIDERICI, primum ab instigatore nostro, de *di-
uisione* feudi propositum *articulum* ita diluebant, *feudum* CVRLANDIAE *semigalliae illustratibus* suis FRIDERICO & GVILHELMO ducibus in SOLIDVM a nobis solenni ritu inuestitis concessum & feudo adhaerentem *iurisdictionem* pro *indiuiso* illustrates suae a tempore *inuestiturarum* suarum in hunc usque diem possedisse & possidere integrumque *ius feudi*, ac plenam in sua proprietate & sub-stantia *iurisdictionem* retinere. Quod uero rerum *oeconomicarum* ac *utilis domini administrationem*, *iurisdictionisque* exercitium diuisissent, in eam re *illustrates* suas Illustris GOTTHARDI DV-
cis parentis sui uoluntatem *ultimam* secutas ac, ut publicis & *priuatis rationibus* ducatus melius consultum ac prouisum esset, de percipiendis *di-
uisim prouentibus & fructibus* ac *iurisdictione* separatim exercendam certis *legibus* pactas esse, super eademque conuentione approbationem & confirmationem nostram impetrauit. Itaque habuisse & habere *illustrates* suas, *seorsuas cancel-
larias & dicasteria*, per *communes* tamen atque ex *utraque residentia* adhibitos *consiliarios*, *iudicia* tam *ciuilia* quam *criminalia* celebrare in *iudicio* uero APPELLATIONVM, ut & in *ducatus con-
uentibus* non tantam simul utramque *illustrantem* suam praesentem esse, quod & in postremo con-uentu factum est, uerum etiam per uices *praesidis* officium sustinere; arcium praeterea *capita-
neos*

neos utrique illustratum suarum iuramento obstrictos esse, *nobilitatem* quoque, in utriusque principis nomen, *homagia* praestare atque adeo frustra *illustratem* suam *dismembrationis feudi* & iurisdictionis, ei adhaerentis postulari & accusari. *Oppignorationes* rursus *arcium* & *bonorum* ducatus ^{2) ad OPPIGNORATIONES} *Curlandiae* & *Semigalliae* quod attinet, dissoluendi quidem *aeris alieni*, per illustrem GOTTHARDVM ducem, ILLUSTRATVM suarum parentem, tempore belli ^{quod factae ob aes alienum, in bellis contractum.} *Mosshowitici* & *Suetici*, conflatu gratia, *illustrates* suas, summas aliquot mutuo acceppisse, uerum & id quoque *authoritate nostrum* approbatum & ratum a nobis habitum fuisse. Quod si post hanc nostram *ratihabitionem illustris* FRIDERICVS dux aliquam forte *minutiorem curiam* alicui inscripsit, id nullo cum detrimento Reipublicae factum esse & quouis tempore ab eodem *onere* liberari posse, respondebant. Porro articulum ^{3) denegatas} DENEGATAKVM ad nos *appellationum* quod spectat, iidem internuncii sic *illustratem* suam defendebant; de *appellationibus nobilitati*, ad nos *prouocanti*, *admittendis* nihil in *litteris inuestiturae illustratis* suae contineri, illud solum modo cautum esse, ut *illustratum* sacrum subiecti & ratione domiciliorum subditi, ad suum tantum *principem* ^{sed nihil de illis in nexu clientelari haberi.} *prouocarent*, in grauibz uero & magni *momenti* causis, *nobilitas* ad *conuentum prouincialem* terrarum *Liuaniae* *appellaret*. Cum itaque hic *conuentus Liuonicus* hactenus celebratus non esset, nec celebrari potuisset; *illustratem* suam in re dubia *appellationibus* nobilium deferre non potuisse: uerum cum *nobilitate* sua in *conuentu publico* conuenisse, ut *appellationes* loco *conuentus* ^{Et adpellationes faciendas ad} *generalis Liuonici*, ad *conuentum prouincialem* *Curlandiae* deuoluerentur. Quod si haec *partio illustratis*

conuentum
Liouoniae
generalium. *stratis* suae nobis *displiceret*, exspectare *illustra-*
tem suam, *declarationem* & *informationem* no-
stram, quoniam & in quibus *causis* *appellationes*
nobilitati *Curlandicae* & *Semigallicae* admitti de-
 Neque cum *salu.* *beant.* Quod quam primum factum fuerit,
 haud grauatim *illustratem* suam *APPELLATIONIBVS*
ad nos interponendis, prout etiam haecenus in
 nonnullis causis, fecisset delaturam. *Suerinianis*
 uero & *Rigensibus* merito *appellationes* *denega-*
tas fuisse, eo quod temere, *praeteritis* *illustratibus*
 4) *ad VA-* suis *ad nos* *appellassent.* *VASALLAGII* insuper
SALLAGIUM *non praestiti* *accusationem* quod concernit, eam
denegatum. contra *illustrem* *FRIDERICVM* sine causa institui
Praestita contendebant, cum *illustras* sua in omnibus
seruitia. fere *Liuonicis* *expeditionibus* ad *Roneburgam*,
Wolmariam, ad *Kircholmum* cum *Vasallagio* suo
praesto *adfuerit*, ad *Dunaemundam* *militem* su-
 um habuerit, neque unquam *TRIPLA* *seruitia*
 contra *militem nostrum* coegerit, quinimo non
 mediocrem ducatus partem in eundem aliquando
 impenderit. Quod si forte *nobilitas*, quae prin-
 Neque regi *cipaliter* contra *hostem* *suecum* conuocata aderat,
sed militi contra quosdam *nostròs* *milites*, per *Curlandiam*
regio obsti- transeuntes, *defensionem* *parauit*, inde tamen nul-
tisse nobili- lam nobis & *reipublicae* *iniuriam* factam, sed *de-*
tatem. *fensionem* eiusmodi *omni iure* *licitam* fuisse. Ad
oblicentiam *extremum* *caedis* *NOLDIANAE* *illustratem* suam,
effrenem. neque *authorem* neque *conscium* fuisse & *suffici-*
 5.) *ad cae-* *entem* eo nomine *declarationem* coram *commis-*
dem *NOLDII* *sariis* nostris per *mandatarios* suos fecisse, se quo-
commissarii que existimare, nullum *testem* in *inquisitione* con-
regalis. tra *illustratem* suam quidquam deposuisse: *cada-*
uera uero occisorum, ad *summum* *diei* in loco *in-*
terneconis *iacentia*, *illustratem* suam per *homines*
 suos nec remoueri nec attraheri, ne particeps &

complex facti haberetur, uoluisse: *sicarios* uero quod *non persecutus* esset; praesentiam fratris ducis WILHELMI, qui in eadem iurisdictione *Ducali inuestitus* fuisset, obtitisse: licet enim exercituum *iurisdictionis* cuique *suum commissum* fuerit, hunc tamen uerum substantiae iurisdictionis *solidae* atque in proprietate sua indiuisae effectum censeretur, quod *seruitores* unius, in alterius *iurisdictionis* administratione delinquentes, *puniri* per alterum, non accedente ipsorum *dominorum* consensu, non potuerint, cum *par in parem imperium de iure non obtineat*: atque ideo *illustritatem* suam neque literas *salui conductus* & exemptionis nostrae uiolasse, neque ex alieno *delicto* teneri contendebant. Cum itaque *illustritas* sua nullam *PRIVATIONI ET AMISSIONI FEUDI* causam praebuisset, postulabant, eandem *illustritatem* suam ab *instigatoris nostri* actione liberam pronounciari. NOS cum *senatoribus & consiliariis* nostris, in praesenti *genemli conuentus regni lateri nostro assidentibus*, partis *VTRIVSQUE* tam *actoreae* quam *citatae allegationibus, probationibus & exceptionibus accurate perpensis & examinatis*; inprimis *diuisionem & partitionem feudi* quod attinet, eo considerato, quod *illustres principes, Fridericus & Guilhelmus, Curlandiae & Semigalliae in Liuonia duces, uasalli & feudatarii nostri*, non solum prouentuum & emolumentorum praedicti feudi Curlandiae & Semigalliae *dismembrationem*, quae a nobis duntaxat *propter apanagium seu sust. ntationem* suarum *illustritatum*, anno *millesimo quingentesimo octuagesimo nono*, die sexta mensis *Aprilis* approbata & confirmata fuit, fecerunt: uerum etiam feudo adhaerentem *iurisdictionem*, sine *consensu & autoritate nostra* re-

Eius ducem inculsatum non esse participantem.

Metu ac iure fratris Wilhelmi etiam reuentum a uindicta,

SENTENTIA sequitur

in diuisione feudi

omnino deliquisse ducibus,

quod illi lo-
cus, apana-
gii solius
causa.

gia, uti supremi & directi feudi *domini*, contra iura *feudalia* diuiserunt, *dicaſteria* diſtineta, illuſtris quidem FRIDERICVS dux *Mithauiae* in Semigallia; illuſtris uero GVILHELMVS dux Goldingae in Curlandia conſtituerunt, in illisque *per diſtinctos conſiliarios*, eos autem extraneos & peregrinos, iudicia, nullis certis *legibus* conſtitutis, ſecus quam *paſtis* publicis cautum eſt, exercuerunt. Diſtinctim *citationes*, *decreta*, *ediſta*, *mandata* ediderunt & promulgauerunt, rerum iudicatarum executiones ſeparatim fecerunt, conuentus publicos diſtinctim indixerunt & celebrarunt, ac ſeparatim homagia, ſolis regibus & ſummis principibus debita, a nobilitate exegerunt, *iudicia parium curiae ſeparata* contra *paſta* publica (*quibus deſinitio & decifio cauſarum inter illuſtritates ſuas & nobiles etiam ſingulos intercedentium, nobis & iudicio noſtro reſeruata eſt*) introduxerunt, *allodialibus* bonis nobilium *illuſtritates* ſuae quaelibet ex indiuiſo ſuo territorio *feudi naturam* adaptarunt, & nihil plane in feudo *Curlandiae & Semigalliae* tam quoad *utile dominium*, quam quoad *ipſam iuriſdictionem* feudo adhaerentem *indiuiſum* reliquerit; ideo *feudi praediſti*, *Curlandiae & Semigalliae naturam & ſubſtantiam totalem*, quae *INDIUISA & INTEGRA* permanere debebat, per illuſtrem *Fridericum* ducem (contra quem *inſtigato* noſter actionem praesentem dirigit & ſingula ſupradicta *diuiſionis* argumenta dilucide & ſufficienter coram nobis probauit) *laeſam* eſſe iudicamus. Ex *MERA* tamen *BENIGNITATE* & pro innata clementia noſtra praedictum illuſtrem *FRIDERICVM* ducem circa feudum conſeruamus. *Daturi uero & assignaturi* ſumus *autoritate* noſtra *regia* *commiſſarios* certos,

Ideo duca-
tum feloniam
amiſſam
conſendum.

FELONIAM
tamen a
REGE POLO-
NIAE ex
GRATIA re-
mitti.

Rebus tamen
aeinceps

ſpe-

specialibus literis nostris nominandos, qui de omnibus illius ducatus *rationibus & negotiis iura nostra regalia & reipublicae*, nec non iura *nobilitatis* concernentibus, cognoscent, *recessus examinant* & quos cum *paetis publicis* subiectionis pugnare animaduerterint, *cassabunt & annihilabunt*, de *iurisdictione* eiusque exercitio, id quod ad integritatem & conseruationem iurisdictionis pertinebit, statuent & decernent, certamque *iudiciorum* formam praescribent & constituent. ARCIUM & aliorum bonorum praedicti feudi OPPIGNORATIONEM quod attinet, eam quidem per *illustrem FRIDERICVM ducem* factam esse liquido ex probationibus instigatoris nostri cognoscere non potuimus: *commissarii* tamen nostri, iper nos, uti praemissum est, in *Curlandiam* deputandi, de *oppignoratione arcium & bonorum*, SINE CONSENSU & *approbatione* nostra facta, diligenter inquirerent & si quae bona *feudalia*, *pignoris nexu obligata*, aut alio quouis modo alienata animaduerterint; ea, ut ab *aere alieno* libera sint, procurabunt & *ne in posterum eiusmodi oppignorationes fiant*, *prohibebunt*. Iam uero de APPELLATIONIBVS ad nos denegatis sic statuimus, eas *paetis publicis subiectionis* in recognitionem *supremi & directi domini*, MAIESTATIS NOSTRAE regiae fuisse reseruatas, quae quia per *constitutiones quasdam* (quas *RECESSVS* uocant) *sub poena mille thalerorum* sunt ant ad *reprobatae nobilitati*, ideo eiusmodi recessus omnes, *uti cum paetis publicis subiectionis pugnantes*, *re-uocamus & tollimus*: ac APPELLATIONES ad nos nobilitati liberas esse debere, decernimus. *Commissariis* uero, a nobis, uti praemissum est, in *Curlandiam* ablegandis, daturi sumus facultatem de modo & ratione earundem appellationum, *statuendi*,

ordinandis
per
commissarios.

2) *arcium*
 OPPIGNORATIONE.

Quae cas-
sanda &
cauenda in
posterum.

3) ADPELLATIONIBVS.

Quae pate-
gem Polo-
niae.

4) in VASALLAGIO.

tuendi, disponendi & ordinationes certas faciendi. VASALLAGIVM quod spectat, illud illustri-
tatem suam tempore belli *Liouonici*, nobis & rei-
publicae praestitisse, ex relatione *genemlis* praefec-
ti *exercitus* nostri intelleximus. *Quia tamen*

Hoc impen-
sis suis dux
faciat, non
uero nobili-
tatis.

*instigator noster hoc idem uasallagium non propri-
is sumptibus illustritatis suae expeditum; sed ex
seruitiis nobilitatis confectum fuisse ex grauamini-
bus & querelis ipsiusmet nobilitatis deducit.*
Ideo decernimus: ut praedictus illustris dux FRI-
DERICVS, uti uasallus & feudatarius noster, ua-
sallagium, nobis & reipublicae debitum, imposte-
rum propriis sumptibus & impensis praestet, neque
illud deinceps cum seruitiis nobilitatis *Curlandiae*
miscet. Commissariis porro nostris prae-
dictis id negotii dabimus, ut de ratione & quan-
titate eiusdem uasallagii, maiestati nostrae impo-
sterum sumptibus propriis illustritatis suae praestan-
di, nec non & de seruitiorum per nobilitatem illius
ducatus exhibendorum numero id, quod ex utilita-
te reipublicae esse animaduertent, constituent &
modum certum tam illustritati suae quam nobi-

5) in uiolato
SALVO CON-
DUCTV.

litati praescribant. Porro uiolatas *salui condu-
ctus & exemptionis* nostrae literas quod concer-
nit, equidem iuri publico consentaneum & bene-
ficiariis principibus dignum erat, prouidere ac
summo studio procurare, ne *NOLDIIS* fratribus, pa-
ce publica fretis & autoritate ac protectione no-
stra regia munitis, ulla uis fieret: iam uero ex
inquisitione & scrutinio per commissarios nostros,
ad indagandum facinus a nobis in *Curlandiam*,
non ita pridem missos, expedito & in senatu co-
ram nobis lecto aliter euenisse praedictosque fra-
tres (quorum alter *magnus Noldius* commissarii
nostri munere tum fungebatur & *Rigam* profici-

ciscebatur) *inermes*, nocte media per SICARIOS ex propriis aedibus abductos, crudeliter necatos & interemptos fuisse eoque facto autoritatem & dignitatem nostram *regiam totiusque reipubl.* lac-
sam pacemque publicam uiolatam esse cognoui-
mus. Quod sane facinus tam atrox & detestan-
dum, omni animaduersione dignum esse cense-
mus. Et quamuis non desint *coniecturae*, illu-
strem FRIDERICVM, *ducem*, patratae caedis *confor-*
tem & conscium fuisse. Quia tamen *illustritas* In posterum
sua id minime agnoscit & illustris GVILHELMVS deuitando,
dux se *dominum facti* profitetur. Ideo decerni-
mus & non aliter praedictum *illustrem* FRIDERI-
CVM *ducem* ad conseruationem feudi ex *benigni-*
tate nostra regia factam admittimus, quam ut sua
illustritas coram *commissariis nostris*, eo mit-
tendis, sub fide, quae uirum *principem* decet, nec
non uerbo & iuramento *ducali*, quo nobis & rei-
publicae obstrictus est, oretenus contestetur, quod
caedis Noldianae neque autor neque conscius
fuerit, neque eam approbauerit. Quam conte-
stationem posteaquam coram *commissariis nostris*
illustritas sua fecerit & ab actione uiolatarum *sal-*
ui conductus & exemptionis literarum nostrarum
se liberauerit; porro ut *commissio praedicta* au-
toritate conuentus *moderni* expedienda, eo tutius
& securius peragatur; uolumus, ut *illustis* dux
FRIDERICVS omnem *securitatem* & honorem debi-
tum *commissariis nostris* toto in tempore, quo ibi
morabuntur, in *aduentu* & *reditu* eorum praestet,
nullamque eis *uim*, *iniuriam* aut *ignominiam* tam
per se quam per quasuis alias subordinatas
personas, inferre audeat & patiatur. Similiter &
NOBILITAS *Curlandica* & *Semigallica* ac *uniuersi*,
quicumque ad *commissarios nostros* in rebus, ne-

gotiis & grauaminibus confugerint opemque & consilium atque auxilium eorum implorauerint, ut nullum ob id molestiam siue in personis, siue in bonis suis sustineant, quinimo secure ad commissarios accedant & recedant ac decreta sanctaque commissariorum nostrorum effectum suum in omnibus sortiantur, sub amissione & PRIVATIONE feudi, praesentis decreti nostri uigore: in cuius rei fidem SIGILLA nostra tam regni, quam magni ducatus Lithuaniae, praesentibus sunt appressa: DATVM *Warsaviae*, in conuentu regni generali, feria tertia intra octauas sacratissimi corporis Christi, anno domini millesimo sexcentesimo decimo sexto, regnorum nostrum Poloniae XXIX. Sueciae XXIII anno.

Datum
1616.

Felix *Kriskii* in Drobnin, cancellarius regni.
Relatio illustris & magnifici domini Felicis *Kriskii* in Drobnin regni Poloniae *supr. Cancell. &c.*
Przedecen Roatinenque Capnei (L.S.)

Iohan Octauianus Vaclawowic mpp.

NVM. II.

De originibus episcopatus RATZEBURGENSIS CIOCLIV.

Historia originis ecclesiae Ratzeburgensis,

ab Henrico, S. & B. ducis fundatae & dotatae largiter,

ANno domini M C LIV. domino ADRIANO PAPA Romanam ecclesiam regente & domino FRIDERICO glorioso, Romanorum IMPERATORE & semper augusto, feliciter regnante, fundata est RACEBURGENSIS ECCLESIA a pia memoriae ducis HENRICO filio Henrici ducis, qui primus Saxoniae ducatum obtinuit, consentiente & sibi fideliter cooperante domino HARTWICO MAGNO, *Bremensium archiepiscopo*. Idem uero praenominatus Henricus dux, cuidam nobili Henrico de

Bod-

Bodwede comitiuam Razeburgensem in BENEFICIO ^{praecipue} *dedit, per quam primo nomen COMITIS idem Hen-* ^{semisse redi-} *ricus sortitus est & cum consilio praenominati* ^{uum, cum} *Henrici ducis & aliorum ordinatum fuit, ut in tribus* ^{ex allodiis,} *prouinciis Razeburg, Wittenberg & Godebuz, idem* ^{tum nouali-} *Henricus COMES decimam dimidiam teneret in* ^{bus trium} *beneficio ab episcopo & dimidia uacaret episcopo,* ^{prouincia-} *tam de allodiis comitis, quam de noualibus per* ^{rum:} *omnia & uterque tam episcopus quam comes de* *parte sua inbeneficiarent, quem uellent & pro-* *ut uellent, hoc interposito: quod in qualibet uil-* ^{saluo tamen} *la, duodecim mansos aut ultra duodecim haben-* ^{iure deci-} *te, episcopos duos, comes duos, ad ius quod Set-* ^{matione,} *tenke uocatur, praestare tenerentur, si uero mi-* ^{quo gaudet} *nus duodecim; uterque eorum unum praestabit.* ^{Settenke.} *Id quod pro iure datum fuit & ab omnibus ac-* *ceptatum.*

NVM. III.

Diploma ipsum HENRICI, conditoris
Razeburgensis episcopatus CIO C LIV.

A Nno domini M CLIV. HENRICVS, *dei gra-* ^{Originis in-} *tia Bauariae & Saxoniae dux, omnibus in* ^{strumentum} *perpetuum salutem in eo, qui solus est omnium.* ^{Henrici S.} *Auditam esse uolumus & optamus in oculis o-* ^{& B. ducis,} *mnium gentium gloriam domini in uoce exul-* ^{quo fatetur} *tationis & confessionibus omnium pro eo, quod* ^{se episcopa-} *ad dilatandam christianae deuotionis unitatem* ^{1) Razebur-} *& imperii Romani terminos dilatandos, strenue* ^{genssem,} *nobis operam dante Hartwico, S. Hamburgens.* ^{2) Lubicen-} *ecclesiae archiepiscopo, tres episcopatus in TRANS-* ^{sem,} *ALBINA SLAVIA, Razeburgensem, Lubicensem, Zwi-* ^{3) Zwiñen-} *nensem renouauimus & singulos eorum 300. man-* ^{datasse, as-} *sis de bonis imperii sub uno iure dotauimus. Qua* ^{signando} *quoque* ^{cuique 300.} *PRO-* ^{manfos; id-}

que ex bonis imperii ; consentiente ad hoc imperatore R. Propter, sicut dicit apostolus, laborantem agricolam primum de fructibus suis oportet percipere de consensu & interuentu principum, quorum petitiō tanto pro nobis fuit instantior, quanto labor noster utpote eorum qui nobiscum laborauerunt eis exitit notior, apud gloriosum imperatorem FRIDERICVM pro *laboribus nostris & expensis* hoc obtinuimus, ut *praedictos tres episcopatus* ad omne tempus uitae nostrae in *beneficio* successiue praestaremus & postea ad *commune ius imperialium beneficiorum*, hoc est ad *manus imperii* idem *tres episcopatus* praestandi redirent ac super hoc & *scriptum nostrum & signum* in praedictas ecclesias pro *testimonio* deponendum coram *principibus* promissimus, quod & fecimus, pro quo etiam proprietatem nostram, quae nos de DVCE in *Bauaria WELPONE* & in *SUEVIA* & in *BAVARIA* ex *successione* & *Sueuia*, ne *hereditaria* contingebat, *imperio libero possidendam*, *resignauimus*, ut, si quid imperio deperire uideretur, honoris tantum, per factum nostrum, recuperaret utilitatis. Ne igitur aliquis siue de nostrae posteritatis successione, siue quicumquam aliunde, quasi de iure & ratione *ducatus imperialis gratiae* tactum esse nobis & sibi merito deberi contendat, ut initia nascentium ecclesiarum nouis causis existentiae praemuniremus, scriptum nostrum cum sigillis in easdem ecclesias *deposuimus*, ut per hoc *imperiale factum* firmius nostrum in suo uigore ratum permaneat & post tempora nostra nullus praedictas ecclesias inquietare & molestare praesumat. ACTA sunt haec anno *dominicæ incarnat. MCLIV.*

ACTA

1154.

NVM.

NVM. IV.

De fundatione ecclesiae Raceburgensis
& libertatibus, ecclesiae in dotem col-
latis. CIO CLVIII.

HENRICVS, *diuina propitiante clementia, tam* Diploma
SAXONIAE quam BAVARIAE dux, EVERMODO HENRICI, S.
dilecto sibi & reuerendo patri in Christo, *Race-* Et B ducis,
burgensium episcopo, in perpetuum. Non ad uul- quo facitur:
gi fauorem, sed ad adiutoris honorem & rei ge-
itae, aduersus omni boni inimicum & eius mem-
bra, perpetuam consolationem; operae pretium
duximus, ea, quae a nobis, Christo adiuuante, per-
acta sunt, ad omnium fidelium tam praesentium,
quam futurorum perferri cognitionem. Gentes se, VVinq-
enim paganas, nostro *ducatui* in Saxonia conti- dis uariis
guas, WINEDAS dictos, a priscis temporibus *ma-* modo coer-
gni Karoli, deo semper & S ecclesiae *rebelles* & citis, extru-
infestos, postquam tandem magno labore *fidei* etam ibidem
christianae ceruices *durissimas* submiserunt, saepi- ecclesiam,
us ad uomitum *idololatriae* reuersas, hereditario confirma: e
iure huc usque a progenitoribus nostris in *tri-* Et subiectis: ro
butum reductas accepimus, ita tamen ut perfido-
rum seruitia *colla* in nostris temporibus ferro con-
terere crebrius etiam destiterimus, ac *tributum*,
ob ipsorum nequitiam, multo super priora adau-
ximus, quos iam hoc modo suppressas diu, qui-
ete cum magno nostrarum opum augmento pos-
sedimus. Interim cum accepissemus a *uineae* dei
cultoribus, quod in ipso male stant otiose, nec
aeternum *denarium* merentur, quia sua quaerunt,
non quae *Iesu Christi* & quod cum *unus seruus*,
i. e. *ordo doctorum* ubi praedicatione diu uaca-
uerit uenire recusantes ad *coenam dei*, *alter ser-*
uus, i. e. *ordo principum* locum hunc agrestem,

populum *ferri uibratione* compellendi; quaestum pecuniae postposuimus lucto animae & quas antea pro *caesaris* iure oppugnauius, pro gratia *saluatoris* consecremus & sicut in euangelio: spumans & deiiciens & ad multum discerpens, exiit ab eo; ita cum magnis expensis, *militum* quoque & populi *mortibus* plurimis, tandem hanc *diuina dextera* faciente uirtutem, tam feroces *christianitati* reddidimus ut & nos & nobis cooperantes aeternum mereamur denarium ad illud, quod ante diem extremum in omnes gentes praedicari oportet *euangelium*. In hoc itaque negotio, *domino deo* nobis prosperante, in agendo deuoti persistemus deoque nouellam in RAZEBVVG ECCLESIAM, cuius negotium agitur, quam domino EVERMODO dudum in *Parthenopoli* S. Mariae *praeposito*, nunc autem hic in PONTIFICEM consecrato, uiro, per omnia *deo & hominibus* accepto & pariter multorum *fliorum* in Christo commisimus, qualiter iam de gratia & uoluntate & permissione *domini* FREDERICI *imperatoris fundatam* tueri, confirmare & sublimare decernimus. *Supereft* dicendum, quam etiam prudenter & strenue huic sedi praesidet & cum suis fratribus religiosis secundum regulam B. *Augustini* canonicis die noctuque feruenter Christo militat in *Raceburg* sedem *episcopatus* ei suisque successoribus ex auctoritate *imperatoria* in perpetuum designamus & terminos eius circumquaue, *sicut in antiquis annalibus uel priuilegiis* HAMBURGENSIS ecclesiae *reperiuntur* olim fuisse designati, pretendimus & ab omni querimonia *Verdenis* collatis ei dignis recompensationibus uidelicet *Bosmetwerder* & *Reimerswerder* terminos *Raceburgenses* liberos reddidimus, *Execuentes* etiam *fructa* quorundam im-

quem in si-
nem episco-
patui Raze-
burgensi
multa tribu-
it priuilegia
& immuni-
tates,

prudentum obloquia, statuimus uenerando patrē
 & suis successoribus in eodem ordine firmissimam
 auctoritatem disponendi ac regendi sui episcopatus
 in archidiaconatibus uel archipresbyteriatibus
 ordinando & ceteris omnibus, quae S. Patres con-
 stituerunt, nulli licere nisi solis pontificibus ipsis
 etiam canonicis Raceburgensibus cum suo proprio
 nihil imminuere de iustitia & honore omnium
 CATHEDRALIUM ecclesiarum, scilicet tenere & re-
 gere ecclesias, praeesse populis, ut mos est non
 solum per SAXONIAM, sed & per totam ecclesiam.
 Annales enim reuoluti, non solum nunc, sed
 quondam ecclesias a religiosis semper esse fun-
 datas, quascunque nunc opulentissimas tam e-
 piscoporum quam Metropolitanorum, ostendunt.
 Non enim religio derogat honori & iustitiae cle-
 ricorum, sed irreligio & firmiori auctoritate praedi-
 cat, a cuius uerbis reproba uita non discordat.
 In sustentationem autem & antistitis & canonicor-
 um, ad honorem sanctae Mariae semper uirgi-
 nis sanctique Iohannis apostoli & euangelistae in
 Raceburg, ad praesens in DOTEM MANSOS CVLTOS
 & INCULTOS cum totis decimis & omnibus utili-
 tatibus & appendiciis suis & aquis omnibus spe-
 cialiter episcopo designatis de beneficio nostro ex im-
 periali concessione conferimus, consentientibus &
 simul id agentibus uiris honoratis & fidelibus
 nostris, HENRICO & BERNHARDO filio eius comitibus
 de RACEBURG, quod beneficium suum a nobis libe-
 rum ab omni exactione nobis pro deuotione re-
 stituerunt. Omnis enim decima per totum epi-
 scopatum ad episcopatum pertinet, nec nos uel ali-
 quis, quantumcunque potens, inde ualet aliquem
 inbeneficiare, nisi quantum habet ab episcopo, ip-
 sius etiam sedis CATHEDRALIS ite[m] curiae patri-

assignatque,
 dotis loco,
 300. mansos
 cum decimis
 & perti-
 nentiis suis:

Decimae
 per totam
 prouinciam
 sint episcopi.

am & insuper omnium curiarum episcopaliū,
(ubi mansionem faciet episcopus) ADVOCATIAM
& tuitionem episcopo liberam esse designamus.

*Curiae epi-
scopales re-
consentur.* Curiae uero episcopales sunt hae, in RACEBURG,
VERCHOME, in BREXEN, LVBINMARI uillam, MALI-
ANTE, GRESSOWE, in WANIGGE MALCKE, in BOY-
CENEBURG BENIN, in SADELBANDIA PVTROWE, in
tres mansos, in DARTSOWE BISCHOPERSTORP; haec
omnia cum omni iure & libertate & aquam Ste-

*Finis regun-
di terrae
Butinensis.* nowe supra & infra liberam episcopo donauimus,
terram itaque BUTIN cum omni sua integritate a
riuulo ducis usque ad cumulum lapidum, prope
uillam *Bunistorp* & sic per medium *stagnam* LIP-
SE & abhinc directe usque ad quendam *lapidem*
magnum & ab eo in communem *siluam* ad locum
qui uulgo MANHAGEN dicitur, prope KATLOWE &
in silua uersus uillam ZLAUTIPALVS Pipredicta &
riuulus *Linxika*, sicut *girat* & *regirat*, usque *Woc-*
niziam influat. Quicquid his locis circumscri-
ptis interiacet pro DVCENTIS & QVINQVAGINTA
MANSIS siue accrescat siue decrescat, episcopo assi-

*Plura, eo
pertinentia* gnauimus. Alias QVINQVAGINTA MANSOS, cum
uillis quatuor *Rudemorse*, *Quiettene*, *Verchowe*,
Kosatz & omnibus earum pertinentiis de uolun-
tate HENRICI & BERNHARDI *comitum* sub eadem
iuris libertate suppleuimus, ut autem quieti il-
lorum & paci in futurum prouideamus, consti-

*Immunitas
ab oneribus
pulicis &
speciatim a
Wogimoto-
tinza.* tuimus firmiter inhibentes, ut nulli liceat in
praedictis mansis aliquas *exactiones* uel *petitiones*
facere; sed liberi sint ab omni grauamine & a
WOGIMOTINZA, qui *census ducis dicitur*. De CA-
PITALIBVS uero *causis*, ubicunque coloniam uil-
larum istarum praedictorum trecentorum manso-
rum infra terminos totius episcopatus composu-
erint, *duae partes*, episcopo & ecclesiae, TERTIA

ADVOCATO proueniat. Aliae uerò causae omnes praeter *iudicium tantum COLLI & MANVS*, quocunque causa emerferit, ad *episcopum & ecclesiam* uel eorum DISPENSATOREM referantur. Et aduocatum BVTIN, quam liberam esse & sine *comitum expeditione* censuimus, praedictis nobilibus & eorum legitimis heredibus & episcopo praestandam sub iure praescripto indulgimus, EXPEDITIONE tamen DVVIS CUM TRIGINTA tantum CLYPEIS SEMEL IN ANNO AD SEX SEPTIMANAS. Ad hoc infra *Albim* sequentur VORWERCKI, circulus scilicet *Raceburg* cum aliis comprouincialibus pertinentiis; unde cuilibet episcoporum libere decem VORWERKOS emancipauimus. Census autem per omnes terminos horum *trium* episcopatum erit de *uno* tres mensurae *siliginis*, qui dicitur *Ruriz*, solidus unus, *toppus* lini unus, *pullus* unus, ex his habebit sacerdos *parrochialis* duos nummos & tertium *modium*. Postquam autem, *Schlauis eiectis*, terra DECIMALIS facta fuerit, decima tota uacabit episcopo, qui cum domino fundi de *dotibus* aget *ecclesiarum parrochialium*, scilicet ut quatuor *mansis* dotentur cum censu & decima & sic per totum ordinabitur episcopatum. Damus etiam *Racenburgenfi* episcopo & suis successoribus & libere praestandas remittimus omnes *ecclesias* cum iure praescripto in terra BVTIN ecclesiam in *Nvsce*, ecclesiam sancti Georgii in *Raceburg* & ecclesias adhuc in silvas fundandas per totam *Sadelbandiam* & in *Gamma* & in *silua* nondum culta, ecclesias & eiusdem *Sadelbandiae* & *Gainmae* decimas, quas de gratia & permissione episcopi sine feudo tenemus, liberas esse episcopo, cum sibi placuerit, recognoscimus. Ceteras ECCLESIAS DOMINIS FVNDI permittimus, dimidi-

*Iudicium
colli & manus.*

Vorwerke.

*praestationes
annuae.*

midiam etiam uillam *Pantim*, quam dedit praedictus honoratus uir, COMES HENRICVS, *episcopo* & duas uillas *Buxue* & *Walegoza*, quas pro anima patris sui dedit filius eius, *Bernbardus comes*, fratribus & quaecunq; ipsi in futurum de terra illa, uel alii de terris aliis pro deuotione obtulerint, ex *auctoritate imperatoris* ecclesiae stabilimus. Item *BARDENTHORP* de nostro proprio cum siluis & pascuis & omnibus utilitatibus & cum *iudicio colli* & *manus*, in *dotem* ecclesiae conferimus & confirmamus. *TELONEVM* etiam tam fratribus, quam episcopo de omnibus, quae ad *utilitalia* ipsorum spectant, in *BARDVVIC* & in omnibus finibus horum trium episcopatum, in perpetuum libere remittimus. Terminos etiam *Raceburgensis* episcopatus usque ad locum, ubi *Bilna Albin* influit, designauimus, annuente nobis & operam danto domino *HARTVIGO*, sanctae *Hamburgensis* ecclesiae archiepiscopo, *cum consilio* & *fauiore tam Hamburgensis quam Bremensis CAPITVLI*, ordinauimus quoque, ut quaelibet praedictarum *ecclesiarum*, episcopo decedente, nullus *ADVOCATVS*, uel alia persona *BONA EPISCOPI* praesumat *inuadere*, uel in suos usus mancipare, *ne sacrilegium incurrat*. Sed secundum canones *prima pars pro anima episcopi pauperibus* distribuatur; *secunda pars prima pauperibus*; in usus ecclesiae; *tertia successori episcopi* subsidio referuetur. Ut autem haec nostra constitutionis pagina, tam rationabiliter ordinata, firma & inconuulsa in perpetuum maneat; *SIGILLI* nostri impressione signamus & *TESTIVM* subscriptorum astipulatione roboramus, statuentes, ut bona episcopi, fratrum ecclesiae & loci, nulla secularis uel ecclesiastica persona praesumat *inuadere*, perturbare & imminuere. Si autem *in-*

Bonorum defuncti
pars prima
pauperibus;
secunda u-
sui ecclesiae
cedat; ter-
tia referua-
ta episcopi
successoris
subsidio.
Sigillum.

uasor

uasor quilibet his commonitus respiscere contem- *Poenā du-*
 ferit, secundum iustitiam *seculi*, ex imperiali au- *plex eorum,*
 thoritate, persona & bona eius *publicentur.* Se- *qui contra-*
 cundum *deum* uero per sententiam summi ponti- *facient.*
ficis domini ADRIANI *anathemate* feriatur & cum
 iniquis & *perditis* depereat amen. Huius rei TE-
 STES sunt, *Euermodus*, episcopus *Raceburgensis*; TESTES:
Geroldus Lubicensis episcopus; *Barno, Zuiriensis* ^{1) episcopi,}
 episcopus, *Heardmannus, Verdensis* episcopus; qui
 factum nostrum *banno suo* roborauerunt. *Mar-*
quardus de Luneburg, *Bruriragus de Hullisheim*, ^{2) abbates,}
Bruno de Herseuelde, ABBATES *Theobaldus de Ra-*
ceburg, & *Theodorus de Segenberg*, *Orbertus de*
Hammeburg *praepositi*, *Balduinus*, *Robertus*, ^{3) praepositi,}
Daniel Raceburgensis canonici, *Dauid*, *Baldui-*
nus capellani ducis. *Magister Hartuicus*, curiae ^{4) canonici,}
 notarius, *Rodolphus Hammerburgensis decanus*. ^{5) laici.}
 Laici testes sunt isti *Henricus comes de RACEBURG*,
 & *Bernhardus filius suus*, *Adolphus comes de*
Schowenburg, *Volradus comes de Dannenberge*,
Walterus de Berge, *Guncelerius de Hagen*, *Her-*
mannus comes de Luchow, *Elibertus de Welepe*,
Lippoldus de Hertelberg, *Iordanus Dapifer* & *Io-*
sarius frater eius de Blanckenberg & alii quam
 plures & *clerici* & *laici*. DATVM in *Luneburg*,
 anno uerbi incarnati *millesimo centesimo quinqu-*
agesimo octauo, regnante & in omnibus his con-
 sentiente *FRIDERICO*, glorioso *imperatore* & semper
augusto. Datum per manus *Hartuigii* notarii
 curiae ducis.

Datum
 1158.

NVM. V.

De terminis episcopatus & aliis liber-
 tatibus. anno CIO CLXVII.

HEN-

Diploma
Henrici S.
& B. ducis,

HENRICVS, *dei gratia*, BAVARIAE & SAXONIAE
Dux omnibus in perpetuum. Cum a do-
 mino uocati simus ad culmen honoris, in quo
 sumus, quia per eius gratiam, quantum ad hu-
 manae sortis excellentiam plus aliis possumus, ad
 honorem dei promouendum plus aliis intendere
 debemus. Deo enim fideliter seruire regnare est
 & ibi fides inueniet meritum, ubi per operis o-
 stensionem humana ratio praebet experimenti.
 Cooperante siquidem nobis & negotium fideliter
 nobiscum promouente domino HARTWICO
Hammenburgensi episcopo, terminos episcopatus
 RACEBURGENSIS ex omni parte distinximus, prae-
 sente & nobis etiam consentiente domino Her-
 manno *Verdensi* episcopo diligenter praecauere
 uolentes, ne nouella *plantatio* in suis terminis a-
 liquam in posterum patiatur iniustae contradic-
 tionis molestiam, cum de suis thesauris leure pro-
 ferre potuerit nostrae *donationis* & monstratio-
 nis paginam. Ad orientem termini sunt aqua,
 quae *Wissemara* dicitur & sic supra uersus meri-
 diem usque ad aquam *Stiuinam* & abhuc supra
 usque in aquam *Lusnuniam* & supra & infra, ubi
 terra *Briexanarum* & *Zuerinensium* in se dister-
 minatur. Tota siquidem terra *Querinensium* de
 Foso fuit *Raceburgensis* EPISCOPI, sed quia propter
 paganorum barbariem sedem *episcopalem*, quae
 ab antiquo fuerat in MAGNOPOLI, de permissione
 & uoluntate domini FRIDERICI imperitoris, in
Zuerin transtulimus pro terra *Querinensium*, con-
 sentientibus episcopis *Euermodo* & *Bernone*, ter-
 ram *Briexanorum* *Raceburgensi* episcopo in ter-
 minos recompensauimus, ad meridieum uero di-
 stinximus, ubi aqua *Tersuiza* *Zudam* influit &
 regnat in orientem usque ad paludem, ubi eadem

Ters-

Tersviza sortitur originem & sic directe usque in *Eldenam*, ubi terra *Querin* & *Wanzeburg* inter se terminos faciunt & sic per decursum *Eldenae* in *Albim* usque, quo *Bilka* *Albim* influxat. Ad occidentem terminos fecimus inter *Raceburgensem* & *Lubecensem* ecclesias paludem, quae *Glindlsborge* dicitur & sic infra ad *AQVILONEM* usque in aquam *Sticnixiam* & ultra *Wacnikiam* in aquam, quae *fluuius ducis dicitur*, usque quo mare *testaturque* influit & sic per littus maris usque ad aquam *quicquid intra* *Wissemaram*, supra uero in aquas *Grinaue*, *Be-* *tra hos ter-*
ruxe, *Zevenze* & *Trutzarem* & sic in *Bilnam* & per *prehenda-*
 decursum *Bilnae* usque *Albim* influit. *Quicquid* *tur, ad cor-*
 infra hos terminos comprehenditur, *episcopatus* *tem pertine-*
Raceburgensi allignamus & in omni iure & in dan- *re episcopa-*
 dis & soluendis *DECIMIS* episcopo teneri & deberi *lem.*
 districte praecipimus, de quibus *Raceburgensis*,
Wittenburgensis, *Gadebucensis* prouinciarum *quar-*
tam partem *decimarum* & terram *Bogtin* dimidi-
 am omnis *census & decimae* & cum omni iure in
 parte dimidia. Hanc ecclesiae etiam libertatem
 addimus, ut in omnibus eiusdem prouinciae uil-
 lis tam fundatis quam nouiter fundandis duo tan-
 tum mansi, qui *Settinke* uocantur, liberi semper
 sint & absque grauamine. Reliquae omnes
 prouinciae infra hos terminos comprehensae in
 dandis & decimis soli *episcopo* libere uocabunt &
 suis successoribus. Damus etiam in libertatem
 ecclesiae, ut quicumque de suis siue in agris siue
 in aliis possessionibus aliqua conferre uoluerit
 ecclesiae, ex auctoritate & permissione domini
FRIDERICI imperatoris & nostra, liberam ei confe-
 rendi damus potestatem. Huius rei *TESTES* sunt
Euermodus Raceburgensis episcopus, *Conradus* *clericus*,
Lubecensis episcopus, *Berno* *Queriniensis* episco-
Tom. VI. reliquiar. *Q* *pus,*

2) laici.

Datum
1167.

pus, Gerhardus *praepositus* de *Absburg*, Odo *Lubecenſium decanus*, Marquardus abbas de *Luneburg*, Bernhard comes de *Raceburg*, Gonzelius comes de *Zuerin*, Conradus comes de *Raceburg*, Adolphus comes de *Scowenburg*, Volradus comes de *Dannenberg*, Heinricus comes de *Buzeburg*, Luderus de *Harſtorp*, Eilbertus de *Welp*, Waltherus de *Berge* & alii plures tam LAICI quam CLERICI. DATVM in *Luneburg* anno uerbi incarnati MCLXVII.

NVM. VI.

CONSILIVM de pace facienda cum HVNGARIS anno CICIDCVI. ſcriptum menſe Februario. Vt conſtet 1) intereſſe *Auſtriae* archiducum & *Germaniae* uniuerſae, ne *Hungaria* auellatur ab *Auſtriae* archiducatu? 2) quae remedia pacis cum *Hungariae* ordinibus? 3) non indignum rege ac imperatore, inire cum ciuibus & ſubditis, exulceratis, pacem & concordiam.

Opusculi
PROPOSITIO
tripartita
1606.

Bey dieſer Vngerischen Tractation iſt mit Vleys zu vernemben, *erſtlich*, was am Königreich *Hungern* dem Hauſs *Oeſterreich* gelegen ſey: fürs *andere*, was geſtalt dieſe Vnruhe in *Hungern* möchte geſtillt werden, zum *dritten*, ob ſolche Weg zur *Schmällerung* ihrer K. Majelt, Reputation gereiche &c.

PRIMUM:
num inter-
ſit Auſtriae
& Germaniae, ne

Das Erſte iſt dieſer Vrfach halber nit zu vmbſchreiten, damit man aigentlich wiſſen möge, *obs der Mühe werth ſey oder nicht*, den Frieden vnd Ruhe bey den *Hungern* ſo haift zu ſuchen, oder wie weit ſich dieſſſals einzulaſſen und wird

nie-

niemand vermainen, daß erst damals, als Vn-^{Hungari se}gern vnter vnfern Herrn die Erzherzogen von Oe-^{auellant ab}sterreich &c. gediehen, die Oesterreichische pro-^{archiducibus}uinzen angefangen haben, zu beständigen auf-^{Et imperio?}nehmen zu gelangen vnd also durch vnd durch, schön erbauet zu werden, wie es der Augenschein Gott lob mit sich bringt, das vberaus schönnes und dem mechtigen Franckreich nit vngleich reiches Königreich, an Getraidt, Wein, Rossen, Vieh, Saltz, Goldt, Silber, Kupfer-Bergwercken, Ex Hunga- neben Bequemblichkeit des Thonaw-Strombs, hat^{riae ductis} in denen Stetten des Landts, beuorab Wien vnd^{Austria di-} Steyr, als die vornembsten in Vnter- vnd Ober-^{tata}Oesterreich, die vermüglichsten Handels-Leuth, erzeiget, deren Ihr Majestät Hoff vnd Nider-Oesterreichische Cammer in manchen nöthigen fällen bißhero genossen: STEYR müs bekennen, das^{Et mutuo,} sy durch den grossen Eysen, Messer, Kupfer, Sta-^{quod floret,} hel-Handlung in vnd aus Hungern ire mennig-^{commercio.}handwercker bißher erhalten, die bey dieser Vnruehe iezo steckhen vnd schier am bettelstab kommen, dessen auch das ganze Landt, wegen abgang des nottwendigen gezeugs, so nit allein in dieses, sonder in viel andere Landt vertrieben wird, schwerlich zu empfinden, zu geschweigen die Handthierung in andere geringe Stette, Fleckhen, der Zehrung auf dem Landt, durch den Durchtrieb des Viehs, der Schmellerung Landtsfürftlichen Cammer gefülls, an denen Wassern vnd andern Mauthen, so bey Verschwindung^{Mauthen,} der Handlung in kurzer zeit wirdt zu spüren seyn, das aufs diesem allensambt deren Umbständen leichtlich zu sehen, das wie die Verainigung mit Vngern, in diese Landt stattlichen Reichthumb zu dessen besondern aufnehmen, eingeführt, als

wurden Herrn und Vnderthan, des verlufts Hungerslands hoch zu schaden, ja die Oesterreichischen Landt genzlichen in abnemen kommen &c.

Inde unice cogitandum allaborandumque: ut natio Hungarorum foederibus, pacibus, homagiis, imperio Germanico nimit obstrita. Noch mehrers aber ist auf der heilsamen Ruhe vnd Frieden, ohne welchem das Landt nicht aufnimbt noch erbauet wird, ohne welchem ein Landtsfürst des Landes nichts genieffen kan, sondern seiner Vnderthanen Knecht seyn und in ewiger vnicherheit leben mus, ohne welchem keine beständige Ordnung, kein Recht noch Pollicey angestellt werden kan, sondern das Landt zur Oednis, Wildtnis vnd Barbarey nothwendig gerathen mus, vor allen dingen zu gedencken, welchen Oesterreich bis so lang vnd viel die Cron Hungern, vnter den Schuz und Regierung ihrer K. Maj. Voreltern kommen, nit allein inne gehabt, sondern es hat auch der Hungern Macht vnd Gewalt für sich selbst nie austehen können, derowegen sind nach des Caroli magni Zeiten Marggraffen in Oesterreich gesezet, vnd vngeachtet das Landt nit groß, doch vor andern ihres gleichen Herren mit hohen Titeln, Ehren vnd Würden gezieret vnd erhöht worden, damit sie Vrsach hätten, die in ganz Europa zuviel erkannte Macht vnd unaufhörliche Einfäl der Hungern von Oesterreich abzukehren vnd das Landt desto mannlicher zu schützen, doch war die Macht der Hungern viel zu groß, die musten die Römischen Kayser vnd Könige, (geschweigen die regierenden Herrn von Oesterreich) mit aller ihrer Gegenmacht vnd Autorität, als bey Regierung der Kayser Caroli, Ludouici, Arnoldi, Balbi, Conradi, Aucupis, Ottonum beschehen, aufhalten. Als es auch nun diesen zuschwer worden, so oft mit grossem Volck, Zehrung, Zeit

sum amicos eos habere, quam honestas armis cogere, praestit;

hoc expertis Ottonibus, imperatori bus & reli-

Zeit

Zeit vnd Mühe, mit beschwerlichen Durchzügen ^{quis, Au-}
 in Hungern zu kriegen (wie dann CAROLVS BAL- ^{striae duci-}
 BVS drüber sich der Regierung begeben) daher die ^{bus.}
 Hülffen allgemach verschwunden, auch die Oe-
 sterreichische Graentzen oftmals geschmellert
 worden, haben die Hertzogen von Oesterreich
 Mittel vnd Wege gesucht der Hungern Huldigung
 vnd Gehorsam, ersilich durch beredung zum
 Glauben, darnach durch heurathen vnd verwand-
 nüs, hernach durch Vertraege, endlich durch
 der Hungern selbst guten Willen, vnd Erbhuldi-
 gungen zu erlangen, welches, obs woll lange Zeit
 vnd Jahr, viel Mühe, Vngelegenheiten, vnd dar-
 streckund eussersten Vermügens bedürfft, haben
 sich doch die Herr von Oesterreich nit thauren
 lassen, damit sie durch erlangung dieses König-
 reichs, ihren Oesterreichischen Landen vnd der
 gantzen Christenheit die gewünschte Ruhe vnd
 Frieden schaffen möchten, als bald nun ihr Maj.
 diese Cron werden aus Händen lassen, so hat
 Oesterreich nichts gewissers als Vnfried, Vnruehe,
 gefährliche Einfäll mit Raub vnd Brand, Schmel-
 lerung der Gräntzen, Verlust des Landes vnd all
 ihrer Hoheit, ob dem Falls, zu mehrerm Beweiss
 vnd erleiterung will ich anzeigen, wie die Hun-
 gern mit Oesterreich (als die ihr aigene abson-
 derliche vnd nit Hungern ainerley Herren gehabt)
 von Zeit zu Zeiten umgangen, vnd wie damals
 gedachte Hungern diese Oesterreichische Lande,
 bis auf ihrer Maj. vnd dero geliebten Vorektern
 erbliche Antrötung stettig tribuliret haben, des-
 sen auch berührte Lande sich aus aigener Macht
 an andere Hülff vnd Zuthun nie erwehren kön-
 nen. Dann bald bey Zeiten LEOPOLDI (dessen
 die Oesterreichischen glaubwürdigen Historien ^{Leopoldo;}

worden. Vnter allen Marggraffen hat Oesterreich vor denen Hungern nie Ruhe gehabt, ohne unter dem letzten *Leopoldo Largo* genant, welches (da es nicht etwa sonst durch die Geschichtschreiber ausgelassen worden, vielleicht wegen der kurtzen Zeit seiner Regierung, so länger nicht als sechs Jahr gewehret) möchte geschehen seyn &c. Aber als bald nach ihm sein Bruder, Hertzog *Heinrich*, Iesamer Gott genant, mit denen Hungern zweymal in seinem Land an der Leitha geschlagen, und ist gantz Oesterreich was enhalb der Thonaw gelegen, von denen Hungern in Raub und Brand gesetzt worden. Bey Regierung dieses Sohns Hertzogs *Leopoldi* des Tugendsamen hatte Oesterreich Ruhe wegen der doppelten Schwagerschafft, so er mit König *Stephano* gehabt &c. Solche Ruhe wehrte nicht länger als bey seiner und seines Brudern *Friedrich*, des Catholischen Regierung, das ist ungefehr bey 10. Jahr, so bald aber nach diesem der andere Bruder Hertzog *Leopold*, der löbliche genant, im Jahr 1198. die Regierung angetreten, hat wieder alles verhoffen König *Emerich*, sambt seinen Hungern Oesterreich mit Schwerdt, Brand und Raub aufs beschwerlichste angegriffen, welcher Krieg, ob er wol durch Ertz- und Bischöffe von Maintz, Saltzburg und Passau gestillet und vermittelt worden, hat doch der Hertzog nicht getraut, sondern an die Leitha, wegen der Hungern stetigen Einfäll, die Neystadt erbauet und darum also genant, weil sie fast jährlich pflegte neu auferbauet zu werden, daher sie noch heutiges Tags die weisse Mauer sammt dem Thurm im Wappen führet, wie dann sein Sohn Hertzog *Friedrich* der streitbare genant, und letzte Fürst

Leopoldo Largo;

Henrico;

*Austriae
conubium
cum Hungaria.*

*Fridrico,
Catholico;*

*Fridrico,
(genant
der streitbare)*

quo tempore
frages in-
marzetas.

aus dem Marggräfflichen Stamm, vom König *Bela* und seinem Sohn *Andrea* hart belästiget ward, sonderlich einmals bey Haimburg, abermals bey Höfflein, daselst *Bela* alles verhörte, Nun ward diese Vnruhe kaum gestillet, so fielen die Hungarn in die *Steyermarck*, rauben und brennen, und führten viel *Steyter* weg, das ihm auch Hertzog *Friderich* nicht frauen möcht, seiner Schwester mit Marggraffen *Heinrich* aus *Meissen*, angestelte Hochzeit in der Stadt *Wien* zu halten; als ihnen dann die Hungern hatten fürgenommen, den Hertzog *Friderich*, wie ein freitbarer und Kriegs-erfahner Held er immer war, gar aus *Oesterreich* zu vertreiben, und sich des Landes zu bemächtigen, ohne zweiffel da der Hertzog länger das Leben gehabt, *Oesterreich* hätte müssen *Vngriſch*, wie ietzt *Vngern* *Oesterreichs* werden. Denn die *Kayserlichen* Hülften, hatten allgemach aufgehöret, und das Land ward durch die immerwerende Vnruhe, Einfäll und Verhörungen, (welche in mehr als vierthhalb hundert Jahren, kaum 16. Jahr gefeuret) müde gemacht und die Gräntzen vom Fluß *Naab*, bis an die *Leitha* verenget, es halff da weder einerley Religion, Sipt. oder Schwagerschafft noch verbündtiss, noch Vertrag lange Zeit, dieses allein war nothwendig, das Hungern ein *Oesterreichischen* Herrn haben möcht. Dann als Hertzog *Friderich* Anno 1246. abgeleibt, ist König *Bela* der viett, mit grossem Volck eingefallen, willens *Oesterreich* in sein gewaltsamb zu bringen; darüber er viel tausend niedergehaut und weggeführt, wie er sich dann der *Steyr- marck* angemast. Da nun König *Ottocarus* von *vegeBoemias*, *Belheimb*, durch heurath hinder *Oesterreich* Anno

1253. kommen, haben die Hungern mit solcher Tyranny, ohne unterscheid gegen Mann und Weib, jung und alt, geistlich und weltlich also gewüthet, daß viel aus Furcht der zeitlichen Schmach ihnen selbst den Todt angethan, hat nun König Ottocker nicht wollen umb Oesterreich, Mähren und andere Prouintzen kommen, so mußte er denen Hungern *Steyer* verbessern, nichts desto weniger hielt sich in Oesterreich. Steyer, Mähren und Kärnten stetiger Krieg, biß sich Kayser *Rudolph* umb Oesterreich annahm Anno 1276. Dann die Hungern pflegten gleichwol die Römischen Kayser jederzeit in acht zu nehmen, weil sie gantzes Teutschland an sich hatten, zu dem führete Kayser Rudolph Krieg wieder den König von Beheimb, des Königs von Hungern Feinde, derowegen Vngern mit dem Kayser in Verbündnuß stunde und grosse Hülffe schickte. Also genoss *Albertus* seines Vaters, Kayser Rudolphi, so lang er gelebt, nach dessen absterben ist König Andreas Anno 1299. in Oesterreich mit grosser Macht eingefallen, hat Städt und Flecken geplündert und abgebrandt, viel gefangen, und da nicht wäre in seinem Königreich selbst Empörung entstanden, hätte Oesterreich noch besser müssen erhalten, wie dann die Hungerische Chronologia meldet, er habe Oesterreich allbereit in seine Gewalt bekommen. Also das *Albertus I. Austriacus*, bey seiner Regierung viel anstöß mit den Hungern erlitten, und als er seinen Sohn, Hertzog Rudolph den sanftmüthigen, die Regierung übergeben, und König Andreas mit Todt abgangen, haben die Hungern Hertzogen Rudolphs Schwester gefänglich eingezogen, dadurch ihren Bruder Vrsach zu großer

*principem
austriacae
matrimonio
sibi iungen-
te*

*Et litteram
componentem,
opera Rudolphi,
imperatoris.*

*Alberto I.
Austriaco;*

Vnruhe und Irrung gegeben, bis sie doch letztlich ledig worden &c. Nach diesem regierte *Fridrico pulcro*; in Hertzog *Friedrich der schöne*, sein Bruder, welcher *substatum* weil er das Kayserthum gehabt, der Hungern *contra Bau-* Hülff wieder ihre Feinde die Bayren gebraucht *ros uocante* ist Oesterreich unter ihm in Ruhe geseßen, *militum* jüngstlichen hatte zu Zeiten Ottonis, des hold- *Hungarum*; seligen genannt, Rudolphi und Friderici pulchri Brüder, Oesterreich ohne das viel Vnruhe von Behaimb und Bayern, daher er sich der Hungern Hülffe gebraucht, doch ist er von ihnen übel verlassen worden. Hertzog *Albrecht* der letzte Bruder, hatte die Hungern wieder die *Schweitzer* zu Hülffe bekommen, denen mußte er im Elßas und Bayern allen muthwillen verstätten, daher hatte Oesterreich Ruhe &c. Die Verbündnüß zwischen Oesterreich und Vngern währete auch zu Zeiten *Rudolphi IV.* Albertus des weisen Sohn, doch wieder gleiche Feinde, die Böhmen, und weil zumal die Vngern mit den Venedigern Krieg führten, genosse dessen Oesterreich so viel mehrers, in Fried und Ruhe, gleichwohl ein schlechter Gewinn ist an einem Orth kriegem, damit man mit dem andern zu ruhe sey. Doch hatte auch Hertzog Albertus mit dem Josph und Leopold den frommen Verbündnüß mit König Ludwig. In simili genoss dessen Hertzog *Wilhelm* der höfliche, wegen, da er Caroli paieis, Königs in Hungern und Apulien Tochter zum Weibe hatte. Hertzog *Albert der IV.* that dem Könige Sigismundo in seiner Widerwertigkeit viel gutes, daher er der Succession halber einen neuen Vertrag mit ihm aufrichtete, nach Hertzog Albrechten, Hertzog Wilhelm unterstunde die Freybeuter aufzuheben, dadurch vermehrte

mehrte er das Vnheil. Nach ihm sagten die Vngern ab, dem Hertzog *Leopold*, welcher mit *Leopoldo ; derelicto a Hungaris ;* Ernesto Oesterreich regierte, hat man nun den Krieg und Vnruehe in Oesterreich wollen vermeiden, so mußte man König Sigismundum selbst Richter darüber seyn lassen. Ein besonder Glück war, das König Sigismundus durch Verehligung *sed Alberto V. cornubio cum Sigismundi filia, Austriam & Hungariam combinante ;* seiner Tochter mit Hertzog *Alberto den V. an das Hauß Oesterreich die Cron Hungern erblich gebracht, ungefehr im 1438 Jahr, dazumal fieng Oesterreich an einen beständigen Frieden und Ruhe von denen Hungern zu hoffen, dann die Hungern haben ihre Könige lieb, wo sie bey ihnen gerne wohnen, oder doch ihre Freyheiten erhalten, sonderlich welche bey ihnen geboren und zur Regierung schon erwachsen sindt. Das aber nach Alberti Todt sie dem König Vladislao die Cron aufgetragen, daran ist die Königin Elisabeth, darnach auch der Gesandten Vnverstand schuldig gewesen. Als nun dieser Vladislaus in der Schlacht vor Varna anno 1444. geblieben, haben die Hungern ihren Erbherrn Vladislaum embßiglich ersucht, und ihm das Königreich durch *Haniadem* treulich aufgetragen, auch Oesterreich, darin Ladislaus erzogen ward, so lang mit Einfall und Krieg belästiget, bis sie ihren Herrn bekamen, welchen doch Kayser Friedrich allein der Vrsachen, ihnen vorgehalten, daß er sich besorgte, es möchte Ladislaus in seiner blüthe wegen der Pollachen Competenz in Wiederderwärtigkeit gerathen, und also durch dessen unzeitigen Abgang, Hungern wieder vom Oesterreichischen Stamm wegkommen. Der Kayser Friedrich bemühet sich hoch (ungeacht der Türcken starcken zusetzen und grosser Gefahr)*

Hun-

Hungern länger zu erhalten, sonder zweiffel, damit er Oesterreich eine beständige Ruhe schaffete, wie er dann nach dem unverhofften ableiben Ladislai anno 1457. mit Casimiro König in Pohlen, Hertzog Wilhelm von Sachsen und mit Matthia Coruino starck competirt, auch die Cron nicht ehe von Handen geben, bis er durch die Vngern in Oesterreich ist mit gewalt dazu getrieben worden. Was Oesterreich damals für Vnruhe und Vbels hat ausgestanden, also das die Hungern, (ungeacht Fridericus Römischer Kayser gewesen ist) bis gen St. Pöldten, Oesterreich auch Steyer und Kärndten schon innen gehabt, davon mag ieder die Historien selbst erleben. Es hatte schon das ansehen, als würde Hungern nicht mehr zur Oesterreichischen Linie gelangen, dadurch wären die Oesterreichische Lande in die alte Vnruhe, immerwerenden Krieg und Trübsal, wo nicht gar in der Vngern Hände gerathen, damit nach Kayser Friderichs ableiben

usque dum Maximilianus I pacta, olim inter Austriam & Hungariam inita, renouavit;

MAXIMILIAN I. dieser Cron halber sich bemühet, das aber viel nach König Matthias Todt anno 1490. mit König Laisla von Böhmen starck competirt, hat er doch zu gewinnung der Hungern Gemüther entlichen gewichen und sich an *Verneurung der alten Vertraege*, so noch zu König Sigismundi Zeiten mit Hertzog Alberten 88. Jahr, dann mit König Matthia zuvor wegen Succedierung auf eines oder andern absterbenden Linie aufgerichtet worden, vergnüget, dann dadurch hatte das Haus Oesterreich wieder eine Hoffnung zur Cron Hungern, das ist zur Ruhe, Friede und Aufnehmung der Oesterreichischen Lande, zwar vertzog es sich lange bis nach König Ludwigs Todt, anno 1526. da König Ferdinand seinen billi-

billigen Zuspruch, zuwieder dem Johannem Ze-
 pusiensem und seinem Sohn suchte, auch demsel-
 ben ungeachtet der grossen Gefahr des Türcken
 halber, erhielt, von derselben Zeit an bis hie-
 her wir, Gott sey gedanckt, in Oesterreich kei-
 ne Vnruhe ausgestanden, weil ihre Crone in das
 Haufs Oesterreich Händen, und durch Gottes
 Gnade noch lange verbleiben wird, so man der
 sachen anders recht mit führet. Der Vrsachen,
 ist diese deduction gut zu wissen, daraus man se-
 he, wie Oesterreich ein unsichers Land, wo Vn-
 gern nicht dabey, und ein Hertzog von Oester-
 reich umb seinen Titul und praeminenzen billig
 nicht zu neiden, dann ohne Vngern hat er sich
 keiner Ruhe, keines Friedens zu keiner Zeit zu
 versehen, noch auf Sipschafften und Verwandt-
 nüssen, Tractata, Verträge noch Grentzen zu ver-
 lassen, wenn der Hungern Macht fürbricht, also
 possedirt er die Grentzen und Confinen, bis an
 die Naab, an die Leitha und gar an Wien, ja bis
 gar an Dreffen, vver vvil in solchem Land bauen
 und vwohnen, daer nicht veiss, vver es erntet, vvas
 mögen für Handlungen drinnen sicher seyn, de-
 rovvegen müssen alsdann die Mannschafften, al-
 ler Väll, Gülden, Rennten, Mauth, Contributio-
 nen, alle Rechts- und Gerichts Ordnungen, Poli-
 ceey, Frömmigkeit und Tugend sich in das Gegen-
 spiel und alles Vnheil verkehren. Daher freylich
 bey dieser consideration die Ruhe und der Friede
 des Landes billig die beste stelle hat &c. Ob nun
 vvoll möchte darvvieder gesagt vverden, Hun-
 gern sey nicht mehr so mächtig als vor, herge-
 gen Oesterreich mit denen incorporirten Landen
 besser als zuvor vervvahret, des Kriegsvvefens
 mehrers als vor erfahren, das Römische Reich
 und

*quo ipso
 egregio fa-
 cinore, ter-
 ria Austria-
 cis nihil
 opportunius,
 nihil condu-
 cibilis.*

*Austria
 quippe, fore
 dere sibi non
 iuniorum,
 Hungaro-
 rum inuasi-
 onum prae-
 sentissimo
 periculo ex-
 posita,*

*cum ob vi-
 cinitatem;
 tum propter
 potentiam.*

*Et frustra
 est, quicquid
 obiicitur.*

und die gantze Christenheit vverden die Lande nicht verlassen, so grebts doch kürtzlichen (und mit vvenigen zu vviederlegen) dieser Zeit die *Er- fahrung das Widerspiel* zu erkennen, in dem verschienes Jahr 1605. ihrer Majestät General, *Claro de n- Graff Belgioiosa* in Ober-Hungern aufs Haupt er- *mento stra- legt*, das gantze Christliche Heer, so mit dem Ge- *gis & rui- orgio Balta* gevviesen und zusammen gestossen, *nae, quem bis gen Pressburg zurück getrieben*, die fürnem- *nuperrime sten* Oerter, darumb man so lange gekrieget, von Hungern eingenommen, und die Oesterreichi- *senferunt* schen, Mährischen und Steyrischen prouintzen durch Einfall, Mord, Raub und Brand auf denen edlesten Boden, also hart angegriffen und ausge- *cum Roma ödet* vvorden, das *norum im* *ihro Majestaet* und auch *perator, tum* *Hertzog Ferdinand* deren in nichts genießen, *Austriae* sich für sich selbst in unvermögen und hohe be- *archiduces* schvvärniß gesteket, und sich vveiter schvverrlich defendiren hönnen, vvürde nun gleich *ihro Maj.* durch das Römische Reich mit Volck beygesprun- *Inde com- gen*, so geschiehet doch durch die Durchzüge, *plura incom- Muster - und Abdancks-Plätze* ihren bedrängten *moda & la- Landen mehr vveh als durch dem Erbfeind selbst*, *erymae sub- sie laden auf sich der armen Leute und der Vn-* *disorun;* *terthanen heisse Zaehren* und klagen vvie sie dann den schvvieren Verlag zur aushaltung des Kriegs- Volcks länger nicht vermögen zu ertragen, und dis alles ist erst vor diesem Jahr, durch die Hungern uns zugefügt vvorden, vvie solle man den vviedersprechen, so man Hungern gar sollte aus den Oesterreichischen Gehorsam einem andern Herrn und Nachbarn überlassen: die Reich des Babits, auch die ausländischen Hülffen vvehren nicht in die Länge, denn sie vermögens nicht, der König in Hispanien ist andervverts occupirt und

und hat keinen beständigen Nachdruck gegen einem solchem streitbahren härrigen Feinde, der ehe dem Türcken vwürde huldigen, als durch die Teutschen sich in seinem Vaterland bezwingen lassen, und da gleich die Hungern für sich selbst vweniger (als gemeldet) das vvir leider mit schaden innen vworden, zu fürchten seynd, so ist benebens in acht zu nehmen, das vvir alsdann nicht allein mit den Hungern, sondern zugleich mit den Türcken und Venedigern (die dadurch grosse gelegenheit finden, ihr Land zu ervweitern und ihre vielgesuchte praetension ohne Mühe zu erhalten) in stärtiger Kriegs-übung vwerden stehen müssen, vvelche an allen enden gegen Oesterreich, Steyer, Kärndten, Crain, Friaul, Oesterreich und Dalmatien öffentlich und heimlich schwächen vwerden, und also die schöne Macht unserer Ertzhertzogen unter Handscheinliches fürgeben, in grund erlegen, und vvofern sie nur nachgeben, gänzlich unterdrucken vwerden, dann vwie bissher die Türcken öffentlich, also haben die Venediger heimlich sich vvieder das Oesterreichische Glück, vwie man vveifs, aufgelehnet, und dem Kayserlichen Adler, nicht so respectirt, das sie sich nicht hätten etlicher fürnehmer Oerter in Friaul angemasset, auch zu vvieder der Vertrüg, gantz nahe auf dem Oesterreichischen Boden Palma erbauet, Triest, St. Veit und Zeng vielmals bedrohet, derer sie sich so vwohl als der obbemelten Ort zu gelegenheit leichtlich vwerden bemächtigen können. Es ist auch dis zu bedencken, da die Hungern sich aus der Regierung des Hauses Oesterreich ziehen, das es nicht auch dem Königreich Böhmen, Mähren und andere Länder, vvelche gleichfals ihre grauamina

Imo periculosa invasio- nis & perditionis, metuendae a Turcis, turbulento, si quo nimir, tempore insensentibus.

*Axioma Au-
striae: alla-
borare, ut
culmen im-
periale ma-
neat suae
familiae ar-
chiducali
proprium;*

*inter requi-
sita uero
candidati
imperii hoc
praecipuum:
ut possideat
Hungarian;*

*exemplo
Ottonum,*

nun viel Jahr einwenden, und mächtig sind eine consequenz zu machen, vwie vor Jahren mehr als einmal beschehen. Bey diesem ersten Punct, oder vielmehr vorhergehenden Eingang der Haupt-Berathschlagung, vvil ich auch dieses melden, das vveil sich ihre Majestät dero lieben Vorfahren, und noch dato das gantzelöbliche Haus Oesterreich, hoch bemühet und bearbeitet, das Kayserthum bey derselben, durch die Churfürstliche Wahl zu perpetuiren, auch dasselbe nunmehr, vvider alle Exempel der vorigen Kayser, vweit gebracht hat, das nicht der Verlust dieses Königreichs, darüber Euer Maj. Vorfahren sich hoch bemühet, und das die manche Beschvverlichkeit deroselben zugemessen vwerden. Dahero auf etliche Kayser, Könige und hohe Potentaten, nach ihrem tode, schimpffliche Zunahmen ervvachten, und bedenklich vworden, ihrem Geschlecht das Römische Reich ferner zu vertrauen, dann das teurische Kayserthum hat je und alle vweg ein sonders Auge auf Hungern gestelt, das vver derselben mächtig vworden, vor andern die Römische Cron erlangen mögen, vvelches mit OTTONE I. auch geschehen, das hat etlichen Scribenten, vielleicht neben andern Vrsach gegeben, gesta Ottonis III. zu setzen, das der Kayserlichen Wahl allezeit ein Hungrischer Fürst mit und neben andern Churfürsten beyvwohnen solle, vwie Bonifsius lib. 10. dec. 1. zu End zu sehen, noch heutiges Tags nehmen die Churfürsten und Stände des Reichs, sonderlich des Königreichs Hungern so in acht, das sie vwegen Versicherung des Teutschen Bodens, gleichsam eine Nothdurft halten, demjenigen Glied des Reichs (so neben andern Fürstenthum die Cron Hungern und Böh-

men

men in Händen hat und dem Erbfeind abbruch thun mag) das Kayserthum aufzutragen, daher ist man ohne Zweifel dieser Vrsachen halber aus dem Buchstaben der güldnen Bulla zu mehrmalen geschritten, wie dann Kayser SIGMVNDT nach Wenceslao Ignauo nicht waere erkieset worden, so er nicht zuvor die Cron Hungern erhalten, und nach ihm Ertz-Hertzog ALBERTVS II. weil er durch die Heurath die Cron Hungern überkommen, ist er bald darauf und eben im selben 1438. Jahr zum Kayser angenommen worden, warum aber Vladislaus, welcher nach dem Albertus König worden, nicht auch ins Kayserthum gefolget, war die Vrsach, das er kein Fürst des Reichs gewesen, vielweniger ein Fürstenthum in selben gehabt. Kayser FERDINANDVS, Kayser MAXIMILIANVS II. und diese Kayserl. Maj. sind gleichfals zum Kayserthum desto leichter kommen, dieweil sie zuvor die Cron Hungern erlangt gehabt, solte ietzt das löbliche Haus Oesterreich sich dieser Cron Hungern verzeihen, so hat es sich auch der Kayserlichen Succession, zumahl bey der mercklichen competenz und auch krafft der gülden Bulla, nicht füglich zu getrüsten, hergegen aber diesem zu befahren, das das Königreich Hungern von dem Römischen Reich, dem es sich vorlängst wollen untergeben, in die protection an und aufgenommen und also einen jeden Römischen Kayser dasselbe zu schützen der Vrsach eingeräumt werde, damit man sich nicht bey andern Fürsten, vveil sie mächtig genug, allerhand auf das gantze Römische Reich ervwachsender Beschvvernüß desvvegen zu befürchten habe; vvas nun darbey denen Ertz-Hertzogen von Oesterreich und ihren Landen zu

licet non definitum in A. B.
Exemplo Wenceslai;
Alberti II;
Ferdinandi;
Maximiliani II;
Ergo archidux Austria,
pro obtinendo scopo, de corona Hungariae uel consequenda uel tuenda,
necesse est, sit sollicitus.

Tom. VI. reliquiar. R ge.

gewarten, das ist aus dem vorigen, zum theil, vvol zu verstehen. Aus diesen hochvvichtigen Vrsachen, darunter ich der bisher in Acht genommen, und disß Orts interessirter Reputation gantz geschvveige, sollen *Ibro Kayserl. Maj.* sich der *Cron Hungern* keines vweges verwegen, sondern diese *Vnrube* und Feuer zu stillen und zu dempfen, keine Zeit, Mühe, Gelegenheit, Vnkosten und alles vvas zu Erhaltung Land und Leuth ein Potentat daran zu strecken hat, sparen, ja keine condition nicht ausschlagen, damit solches nur nit aufgeschoben, und also die Handlung durch Ervweiterung beschvverlicher vverde, vvollen anderst *ibro Majestaet* nicht alles das in Gefahr setzen, vvor nach *ibro geliebte Vorfabren* gestrebt, ihrem löblichen Hauß und Landen zu sondern aufnehmen und bestättigung erhalten, und *ibro Maicstaet*, dero Erben und Nachkommen zu hinderlassen, vor Gott und der Welt schuldig sind. Wann nun bishero zu genüge angedeutet vvoroen, das an *Erhaltung des Koenigreichs Hungern* in vorigen standt euer *Majest. allen Ertz Hertzogen von Oesterreich* und dero selben zugehörigen Erblanden, ein mehrerer gelegen, solches aber ietziger Zeit allerdings auf dem stehet, das es von euer *Majestät* Schutz sich vwenden möchte, so vwerden dero vwegen euer *Maj. zu Verhütung mehrern Spotts und unvviederbringlichen Schadens*, ohne verlierung der Zeit, entvveder durch *glimpfliche Wege*, oder durchs *Schwerdt* diese Nation zu gebührenden Gehorsam bringen und gnedigst sich resoluiren, keine Beschvvehrung noch Vngelegenheit, vvie groß auch die sey, darbey anzusehen noch scheuen. Der GÜTIGE VVEG, so in *Haltung eines general Land-Tags* bestehet, ist nit allein

SECUNDVM :
 quae reme-
 dia pacis
 cum Hun-
 gariae or-
 dinibus?

Utrum ex-
 pediat,
 rem com-
 mittere a-
 lia: martis
 & pacem
 & subiectio-
 nem recu-
 santes, sub-
 iugare ar-
 mis?

allein darumb nicht zu umschreiten, (vveil ieder
 Zeit die Güte der Schaerffe vorziehet, und solches
 zumahl einen hohen Potentaten löblich anstehet)
 sondern damit euer Maj. auf den Grund kämen,
 vvelcher gestalt man gehauet, und vvoher aller
 Vrsprung umb dieses Vnheils erstehe, und solches
 zvvvar zu mercklicher Nachrichtung, damit der-
 gleichen Aufstände und Ruinen, in andern Kö-
 nigreichen und Erblanden nicht ebensfals verur-
 sacht, oder der Vrsachen verstatet vverden.
 Dann Gott schickt manchmal grosse Herrn und
 Häupter, vwann sie zuviel schlaffen, solche Vn-
 ruhe und Beschvverligkeit auf den Hals, dadurch
 sie aufgemuntert und ihres Ampts und Berufs
 vvarnehmen, und erkennen, das sie nicht allein
 vvegen Führung hoher Titel und praeeminenzen,
 sondern zu stättigen Wächtern über Land und
 Leut, von seiner Allmacht also hoch gesetzt sind,
 damit sie in Handhabung und Schutz des Rech-
 tens und Steuerung alles Ubels ihr Leben und Zei-
 ten zubringen, und abarbeiten &c. *Bey diesen*
ersten Weg aber vvirde euer Maj. bald anfangs sich
 entschliessen (vvie schvver es immer dieselb an-
 kommen mag) dem angedeuteten Land-Tag in
 Hungern *Perfoebnlich* beyzuwohnen, und derent-
 vvegen *ebist nach Wien*, (alda sie Hungern an
 die Hand haben, alda sie bey ihren treuen lieben
 Staenden in Sicherheit seyn, deren Rath, Gut-
 achten und Hülff sich stündlichen gebrauchen mö-
 gen, und da sie am leichtesten Mittel zu ihrem
 intent finden) sich zu verfügen &c. Darneben
 ist darauf zu gedencken, *erstlichen*, vvas vor dem
 Land-Tag in mehr Weg angeordnet, zu bestellen
 und fürzunehmen ist, damit man *auf allen fael-*
len, der Nothdurfft nach, geschickt sey, *darnach*,
 vwie

*an vero
 tentanda
 potius
 compositio
 amicabilis
 quem in fi-
 nem comi-
 tia provin-
 cialia non
 negligenda,*

*Et quidem
 Viennae
 habenda,
 praesente
 augustissimo
 ipso,*

*quem ta-
 men ante
 oportet,
 bene se
 praepara-
 uisse ad ca-
 sum utrum-
 que.*

vwie auf dem *Land-Tag* in einem und andern *ungefährlich zu procediren &c.* Vor dem *Landtag*,
deque insti- ja vor euer Maj. verrucken von *Prag*, vwerden sie
tuti sui ra- nothvvendig halten, derselben Vorhaben denen
tione com- vornehmsten *Officirn im Koenigreich Boehmen* gne-
municasse digft zu vertrauen, benebens sie *anzusprechen*,
sufficienter vveil dieselben *Stände* aus ihrer Maj. härriger Bey-
eum ordini- vvohnung derselben *Väterlichen Liebe* und Nei-
bus Boemia, gung vor andern *Landen* zu spüren haben, da-
commendä- durch auch nicht allein die *Stadt Prag*, sondern
do ipsis Ma- das gantze *Koenigreich* mercklich aufgenommen,
thiā archi- sie vvoltten nochmalen in der *gevvöhnlichen*
ducem, *Schuldigkeit und Treu* gegen ihren *Koenig* bestän-
 dig verbleiben und verharren, auch das beste da-
 bey thun, damit *Hungern* vviederum *auf den Weg*
der Schuldigkeit gebracht, und dadurch die be-
 nachbarten *Königreich* und *Landen* in *Fried* und
tanquam Ruhe *unbelestiget* verbleiben. Sintemal euer
dignum, se Maj. bey diesem *Vnvvesen*, *der Staenden Rath*
absente, re- und *Hülff* in *mehr Weg* bedürfften, vvären sie be-
gni admi- dacht, *Ertz-Hertzog Matthiam* nach *Prag* zu for-
nistratorem. dern, und in ihrer *Majestaet* *Abvvesenheit* das
Gubernament zu *vertrauen*, dem vvoltten hier-
 zvvischen die *Staende*, sonderlich die *Land-Of-*
ficier, zu *Erhaltung* der *Cron*, *Freyheiten*, *Land-*
Ordnungen, *gemeinen Frieden* und der *Ruhe*,
treue assistenz leisten, vvie dann *ihro Maj.* vor de-
 ro *Aufbruch* gedächte die *instruction* mit ihnen
 zu *berathschlagen*, damit vwerden euer Maj. das
Königreich *Böhmen* in deroselben *Deuotion* hin-
 terlassen, den *Ertz-Hertzog Matthiam* denselben
Ständen zur *künfftigen Succession* insinuiren, und
 in *mehr* fällen *ihro Durchl.* vvie auch die *Hun-*
gern, bey denen *ihro Durchl.* *Ertz-Hertzog Mat-*
thiae *Erscheingung* auf dem *RACKVSCH* *ctvva* ver-
 dacht

dacht bringen möchte, füglich contentirn. Darauf wäre mit Haltung der *Land-Taege* in allen euer Maj. provinzen nicht zu feuren, damit euer Maj. eine Gevvisheit haben könne, *mit wie viel Volcks sie im Fall der Noth* auſſer der Defenſion Ordnung, vvelche in den Land-Tägen ſolte ins Werck geſetzt vverden, *aufzukommen*, und alſo einen *Vberſchlag zu machen*. Es möchten auch die *Staende* auf euer Majest. begehren aus denen Land-Tägen *den Botſchkay zuſchreiben* und vermahnen, vveilen ihro Maj. denen Hungern alle gnedige Wendung aller fürgefallenen Mängel an er bieten, daß ſie demnach *die billigen Mittel nicht wolten auſſchlagen*, viel vveniger mit dem Erbfeind zu Verderbung ihrer ſelbſten, und die benachbarten Lande ſich in Frieden einlaſſen. Sonſten wäre ſie bedacht, ſich vor allem Einfall zu verſichern und ihrem Landes Fürſten euer Vermögens nach, beyzuſtehen, und den ſelben keines vveges zu verlaſſen. Gleichfalls vverden euer Majest. *einen Reichs-Tag bey denen Chur-Fürſten und Staenden des Reichs* ſtarck lo-licitiren laſſen, auf vvelchem in Abvveſenheit euer Majest. *Stelle ihro Durchbl. Ertz-Hertzog Matthias* vertreten möchte. *Viertens*, vverden für euer Majest. bedacht ſeyn, den Churfürſten von Cölln, Ertz-Hertzog Maximilianum den Eltern, Pfaltzgrafen Philipp Ludvvigen und Hertzog Auguſtum zu Sachſen, durch Abgeſandte zu vermögen, daß ſie euer Maj. auf dem *Rackuſch* un- beſchvvert begleiten vvolten, dadurch das Miſtrauen der Hungern zu ringern, und daß bey der Handlung ſie euer Majest. übertragen, auch künfftig gegen denen Staenden des Reichs euer Maj. angebohrner Güte Zeugnüß geben. Zum

idque cum fünfften, alsbald euer Maj. neben Ertz-Hertzog
pompa & Maximiliano nach Wien gelangen, vverden euer
magaiscen- Maj. aus deren Königreich und Landen *gewisse*
tia, *ad omni-* *Persohnen zu deputirn begehren,* mit denen sie die
um oculos Friedens-Tractation zu berathschlagen gedaech-
pariter & ten, die auch ihro Maj. *auf dem Rackusch be-*
animos eo *gleiten sollen,* vvelches nicht allein des Landes Frey-
magis in se heiten gemaefs, die Gemüther der Staende in der
conuertent- gehorfamsten Affectio zu erhalten, sondern auch
dos occu- bey denen Hungern *mehrsers ansehen bringen wird.*
pandosque. Dann ist das nechst, das euer Maj. *etliche für-*
nehme Herrn aus Hungern, Windischland, Cra-
 baten, als *Herrn Traffen von Serin, Herrn Butia-*
ni, Herrn Banffi, Graff Erdody, Setschi, Herrn
Georg Turschy, nach Wien durch schreiben gnae-
 digt *erforderten,* mit denenselben neben den *De-*
putirten aus denen Landen zu *Rath gieng,* dem-
 nach die Noth des Königreichs, und also jedes
 Landes eigene Gefahr vor Augen stehe, damit nit
 ihro *Majestaet* von der vveiten Christenheit die
 Schuld zugemessen vverde, als lieffen sie an ihre
 Person vernehmen eins oder andern theils, oder
 auch an gebührlicher Ausrichtung der angebrach-
 ten Beschvverden ichtes ervvinden, so vvaere E.
 Maj. bedacht einen *RACKVSC* nach *Preßburg* aus-
 zuschreiben, daselbsten alle und iede bey dieser
 Vnruhe entstandene Beschvverden, unter andern
 des Reichs-Händlungen, *Persöhnlich und in Ge-*
genwarth der Herrn Officier und Staenden anzuhö-
 ren, und menniglich mit genaden entgegen zu-
 gehen, das die gantze *Hungerische Nation* im
 Werck spüren soile, vwie ihrer Maj. deroselben
 hergebrachte *Priuilegien, Constitutiones, Decreta,*
Jura, Gebracuch und Herkommen, ohne Vnter-
 scheid der Religion zu Aufnehmung der Cron
 und

De rerum
statu coram
agendum
cum proce-
ribus Hun-
gariae, cum
in finem per-
literas Vi-
ennam in-
nitatis;
simulque o-
stendendum:
a) imperato-
rem unice
curaturum;
ut ne violen-
tur priuile-
gia Hunga-
rorum;

und aller Invvohner, nach Gerechtigkeit und Königlichen Gnaden zu schützen und handzuhaben, auch müniglich so darwieder handeln, der Gebühr nach zu züchtigen, an ersten angelegen sey, und damit desto weniger zu zweiffeln, vernehmen sie gern, daß auch Fürstliche Personen aus dem Reich wolten beywohnen die Importanza sey, das erstlich zu nechst künfftig Joanni der Ra-
b) curam dum tamen, ut ordines Hungariae superioris comparant in comitiis.
 ckusch angestellt, und derwegen baldt ausgescrieben werde. Zum andern, daß die Anwesende *Hungrische vornehme Mitglieder* alle Mittel und Weg *versuchen*, damit die *Staende in Ober-Hungern* nicht ausbleiben, zu welchem Ende *Ihr Majest.* für rathsam hielten, daß Herr *Butiani*, Herr *Banffi* und Herr *Turschy* sich persönlich zum *BOTSCHKAY* verfügten, durch Eröffnung *ih-
 rer Maj.* Affectio gegen die Cron und auch der vorgenommenen intention denen *Beschwården* mit Königlichen Gnaden abzuheffen, sie auch nach Rath der Stünde und nach dem Exempel der vorigen Könige zu compensirn, *ih-
 ren* dadurch zuwegen, daß er auf Empfangung des Geleits-Briefs kein Mißtrauen in seinem König setze, und müniglich sein Gemüthe gegen der Christenheit zu erkennen gäbe. Ob nun *Botschkay* sich würde mit der *Confoederation des Türcken entschuldigen*, so werde man doch auf dem *RACKVSCH* seyrt und der andern Stünde Gutachten darüber vernehmen, was gestalt ein Fried mit dem Türcken zu gewünschtem Heyl der Cron Hungern tractiret und gehandelt werde, einmal sey er seinem *Vaterlande*, seinem *Koenig*, seinem *Glauben* und *Bekaendtmüß*, seinem *Blutsfreunden*, *ihme selbst* und der gantzen *Christenheit* mehr schuldig als dem *Erb-Feind* seiner Nation; sey er ehe und zu-
b) persuadendus Botschkaius, ut foderi, nuperime cura Turcia initio, mittas nuncium, stetque fides, antea data imperio.
Aut enim offensus est a Regis administris; aut ab ipso rege.

*St a mini- vor ehr sich mit dem Erb-Feind in Bündnüss ein-
 stris; culpa gelassen, der Christenheit verbunden gewesen. Gibt
 tribuenda, er nun die Schuld Euer Maj. Dienern, als welche
 non est regi, mehrers gehandelt weder ihnen befohlen, so lass
 delicta mi- mehrers seinem König und Herrn, welchem er vor-
 nistrorum, längst mit Huldigung verpflichtet gewesen, nicht
 suorum ne- längst mit jüngerer Huldigung entgelten, legt er dann
 que proban- auf ihro Majest. die Schuld, so lass ers nicht sein
 ti neque : gantzes Vaterland und so viel tausend Vnschuldiger
 praestanti : entgelten. Dieses müste erst also geschehen,
 laesus vero wie dann alle oberzehlte Punkte, meines erach-
 a reges par- tens nothwendig vor angehenden Land-Tag mit
 cat subdi- gutem Bedacht, Fleiß und Gewinnung der Zeit,
 tis & pa- also in acht zu nehmen sind. Darauf E. Maj. bey
 triae.*

*Quibus
 praemissis
 & rursus pri-
 us expedi-
 tis,
 imperator
 se conferat
 Presburgum
 ad COMITIA
 ordinanda.*

so beschaffener sachen, unerwartet der Hungri-
 schen Stände und des BOTSCHKAY Ankunfft nach
 PRESBURG werden aufbrechen, und hiezwischen
 in des Koenigreichs fürgefallenen Handlungen sich
 etwas weniges umbsehen &c. So viel nun die
 Landtags-Handlung an ihr selbst, da ist die Frag:
 ob vor oder unter waehrenden Landtag mit BOTCH-
 KAY an einen Ort zu kommen, und wie solches

*Quaeritur
 tamen:
 I] quam
 ratione con-
 uentus cum
 Botsckajo
 instituen-
 dus ab im-
 peratore,
 ipsius, at
 quanti
 principis!
 honori ut
 optime con-
 sulatur?*

mit wenigster Verschimpffung Euer Majest. zu ge-
 wünschtem Ende, anzugreifen sey, darnach was
 die vornehmste Artikel des Land-Tags in sich hal-
 ten. Das erste bedarff satte erleuterung, welche
 in allen solchen Fällen, die aus der Gewohnheit
 schreiten, pflegt hoch von nöthen zu seyn. De-
 rowegen E. Maj. allergehorsamst zu bitten, die
 wollen nach der angebohrnen Sanfftmoth solche
 ohne beschwert allergnädigst anhören, der ich
 nichts gedenecke wissentlich vorzubringen, als
 was ich meine das es am dienlichsten ist. Auf
 die decreta nun, worin enthalten: quod domi-
 nus Palatinus & iudex curiae regiae, vel supre-
 mus

mus Capitaneus, per uniuersitatem nobilium il-
 lius comitatus, ubi talis aperta decreti uolatio
 facta fuerit, requisitis, leuatus praemisso modo
 suis ac aliorum dominorum & comittatum ger-
 tibus insurgere & sub praemissa dignitatis & offi-
 ciorum suorum amissione adimere teneatur; auf
 diese ob allegirte Decreta (sage ich) hätte zwar
 E. Maj. der Ordnung nach dem *Botskay* und sei-
 ne *Adhaerenten* *inquam reos laesae maiestatis* in
 offenen Landtag zu klagen, da sich nicht zu be-
 sorgen, es möchten durch die Beklagten die ho-
 hen Verursachungen auf dero verpflichte Gene-
 ral, Obriste, Rätthe und Diener (wil nicht wei-
 ter melden) mit *Euer Maj. mehrer Verschimpfung*
 können statlich beygebracht werden. Solches
 rede ich meiner schuldigen pflicht nach, zu treu-
 er Vorwarnung, damit aus einer ungelegenheit
 nicht zwo gemacht, und E. Maj. Reputation bey
 gemeinen Ständen unter einsten falle. Dann soll
 er *Botskay* wegen, das er wieder die Decreta
 gehandelt, das *Recht müssen ausstehen*, so werden
 auch *Euer Maj. eben vor denenselben Richtern*, ih-
 re verpflichte Obriste und andere Befehls-habere
 und diener, *welche vielfactig die Decreta ge-*
schwaccht und Gewalt geübet, zustellen und die
Execution zu verstaten, sondern zweiffel erlucht
 werden, gleiche casus, gleiche Urtheil, *einerley*
Richter, einerley Verdamnis. Damit nun *Euer*
Maj. bey dieser weit ansehenden tractation die
 so bald kan zum eussersten unwiederbringlichen
 Nachtheil also anders ausschlagen, des sichern
 Wegs sich möge entschliessen, ist fast nothwen-
 dig (auch des gegentheils *behelff*, derer er sich
 aller *Vermuthung* nach zweiffels ohne wird ge-
 brauchen) zu *erwegen*, wie weit er mit dem-
 selben

Respondetur:

Botskaium criminis laese maiestatis reum declarare uelle, esse parum consultum;

idque ob iniustissimum metum reuersionis:

quod, quod iure quis uisitur, eo ipse utatur, intuitu scilicet administratorum suorum.

Singula argumenta partis aduersae proponenda, ad respondendum illis congrue.

NIARVS,
nuncius
Potschky si
ad impera-
torem,
late recenset
origines ha-
rum litium:
quod anno
1604. ab e-
piscopis qui-
busdam,
manu mili-
tari, ipso re-
ge ad id
conueniente,
Caschau-
enses ui de-
iecti sint ec-
clesia sua,
diu quiete
possessa;
missis in ex-
ilium, qui
sacra admi-
nistrauerant
& religionis
exercitio
plane nega-
to.

selben wieder E. Maj. Anklage gelangen möge. Ist er nicht fundirt, so halten E. Maj. sich billich der ordentlichen Klag, und wird Gott Mittel zu Bezwungung des Ungerechten, und zu Bestrafung des Meyneydts gewislich schicken. Ist aber Ursach gegeben worden, so will Rathsam feyn, vom ordentlichen Weg zu gedencken, und steht alsdann bey E. Maj. ob sie den Vorschlag ihr belieben lassen, davon hernach soll Andeutung geschehen &c. Aus des verstorben *Paul Niari*, der als ein *Freund* und *Gewalthaber* des BOTSCH-
KAY an E. Maj. Hoff zu *Prag* viel Monath sich aufgehalten, und *lamentirt*, und aus der *Berck-*
stetterischen Abgesandten anbringen, zuförderst aus des Herrn *Georg Turschy* neben andern von Euer Maj. Deputirten *Commiffarien Relation*, und aus aller Verlauffenheit selbst, befindet sich des gantzen Unheils und Jammers, diese wahrhafftige Ursach rechter Anfang und Ursprung. Nach dem Anno 1604. im Januario die drey Bischöffe: der *Hungerische Cantzler*, der *Praesident* zu *Caschau*, der *Bischoff* zu *Erlau*, neben und zugleich dem *General BELGIOIOSA*, denen *Caschauern*, ausser vorgehender, in denen Reichs-Constitutionen, gemässener ordentlicher *Erkaentnißs* ihre *Kirche*, (darüber *Caschau* stattlich priuilegirt, auch in praescribirter *gerubiger possess* gewesen) mit *Ge-*
walt EINGEZOGEN, und dem *Capitel* zu *Erlau*, so bey ihro Maj. zu *Prag* eine *Resolution* erhalten, *ingeraeumet*, darüber die *Praedicanten* zu *Caschau* *verjagt*, nicht allein das *Exercitium Religionis ih-*
nen eingestellet, sondern auch in ihren Gütern und zeitlichen Sachen &c. dem *Belgioiosa* und seinen Leuten übel tractirt worden. Da wissen E. Maj. sich allererst zu erinnern, das die *Hungerischen*
Stände

Stände aus schuldigem Respect gegen E. Maj. sich wegen dieser (auch zu Leutsch, in Zipfs,) fürgegangenen *Reformation* anderer gestalt nicht angenommen, ohne das sie auf dem *Landtag* zu *Preßburg*, so im Martio eben desselben Jahrs gehalten worden, *sich beschwaert*, und die *Religion und Gewissens-Freyheit* in unterthänigkeit *begehrt*, welche ihnen nicht allein *abgeschlagen und verwiesen*, sondern es ist auch diese scharffe Abweisung für den 22. Artickel, und in den Schlus des *Decrets*, *ungeacht* die *potiores partes superioris Hungariae regni*, darwieder *protestirt; inserirt* und also wieder den gebrauch promulgirt worden. Dieser einige Artickel hat zumal wegen angehängter *Commination*, uno E. Maj. determination, das *Mißtrauen bey den Hungerr erwecket*, welches *Belgioiosa* erstlichen mit der *gefaenglichen* Einziehung des *PANFI*, und mit der *Ranzion* des *BOTSKAY* (welche beyde der Religion gewesen, und sich aufs ordentliche Recht vielfältig beruffen) darnach mit *Vernichtung der Hungern* auf der Zusammenkunfft zu *Hallzeck* wiederholten protestation, so weit vermehret, bis sie endlich auf des *Belgioiosa* so geschehene *Einlassung seines Volcks*, und bald darauf zu früh ausgesprengten Einfall und angreifen, ausgebrochen. Ob nun wol *Botskay* über die fürgenommene und zulässige Defension die gehorsambste Zuflucht zu E. K. Maj. einen weg als den andern gesucht, durch den *Nyari* die übele procedirung des *Generals* angebracht, remedirung begehrt, sich des *Rechtstandts* anerbotten. Ist er doch nicht allein nicht gehöret, sondern für einen *Meyneydigen*, treulosen eydrüchigen *Verräther* und *Rebellen* von männiglichten, und für

quo de spolio conquasi in comitiis, non sufficienter audiuntur; sed a limine ne iudicium arcentur, non attentam quam humillime interposuerant, appellatione ad imperatorem. Atrox viri, munerum amplitudine maximo rum insigniti, alter quidem, PANFI, carceri mancipatur; alter vero, BOTSKAYVS, ut graui acere se redimat, cogitur; alii aliter, ipsorum personis indignis, poenarum generibus afficiuntur. Quae hinc gula grammata dicitur non uel-

den-

imperator , denjenigen in Prag und Wien ausgefchrien wor-
rebellis id- den, der mit *Gewalt unter den Gehorsam zu be-*
circo ipso- zwingen, zu welchem Ende E. Maj. dem *Basta-*
rum litteris mit den Chriſtlichen Feldlager wieder ihn ge-
supplicibus, ſchickt, dem nach Prag ankommenden BELGIO-
imo ipfos IOSA mit allen Gnaden tractirt, und dadurch das
rebelles no- Feuer gantz unauslöſchlich gemacht, wie es uns
minasse, leyder an die Hand giebt. Diese *Verlauffenheit*
coercendos bey dem Ursprung und Anfang des Hungriſchen
ideo & ad Aufſtandes iſt ſo klar, lauter und unwiedersprech-
obedienti- lich, daſs mich der *Erzehlung* halber kein Menſch
um redu- verdencken kan, ſondern jeder Vernünfftiger,
cendos deme die Hungriſchen Sachen nicht gar unbe-
non nisi per demerant, wird von fernem leichtlich wahrnehmen,
Belgioiosam wie groſſe Ungleichheit und deren mehrer über-
& uim ar- ſehen, dabey fürgelauffen, daſs man Anfangs die
morum. *Veſtung Caſchau* nicht bey ihren Rechtbarn Frey-
 heiten und praescribirten poſſeſs gelaſſen, daſs die
 Reſolution auſſer Landes geſchehen ad instantiam
 partis, daſs die *Biſchoffe ſich Zeit- und Welt-*
lichs angemaſt, ſonderlich das ohne Willen der
 Hungern der 22. Articul ans *Decret* eingebracht,
 das *Bamſſii de facto* eingezogen, *Botskay* unver-
 ſchuldter Sachen *Ranzioniret,* ſeine Unterthanen
 mit *Krieges-Volck* beleget, und er ſelbſt mit *Ge-*
walt angegriffen, hernach zu Prag nie gehört,
 und für einen infidelem proclamirt worden, wel-
 che fülle alle *Botskay* und ſeine *Adhaerenten* ſon-
 ders zweiffel werden in denen Hungriſchen Frey-
 heiten, *ſtattlich erweiſen.* Dann in der Haupt-
 ſach giebt ihm das *Decretum Andreae regis* Hie-
 roſolymitani genennet, de anno 1222. Artic. 2.
 fol. 47. darauf E. Maj. in ſpecie geſchworen, wie
 es dann vor andern Reichs-Conſtitutionen in
 acht genommen wird, groſſen behelf: uolumus-

Haec sunt ,
quae, rela-
ta, referun-
tur ;

unde iustum
suum dolo-
rem pro-
bant Hun-
gari,

prouocantes
ad DECRE-
TVM AN-
dreae, quod
ſeruare ipſe
imperator
promiſit,
praefſſo
iuramento.

que

que nos, nec posteris aliquo tempore seruietes capiant uel destruant, fauore alicuius potentis, nisi primum citati fuerint & ordine iudiciario conuicti. Dafs ist zu wissen, dafs unter denen Worten aliquo tempore seruietes, der Adel verstanden ist, welcher unter dem König Andree seine völlige Freyheit bekommen, unter dem Adel aber seynd auch die höhere Stände, laut der Tripartitae, parte 1. tit. 5. begriffen. per nobiles generales uniuersos dominos Praelatos, Barones, ceterosque magnatos & alios regni huius proceres intelligo. Dieses Decretum wird hernach durch folgende Könige vielemals wiederholet, nemlich wie und was gestalt die Landt-Leut vor denen ordentlichen Land-Rechten sollen angeklaget, daselbsten conuincirt und ehe nicht defacto angegriffen, ia auch nicht pro infidelibus erklärt werden, welches der 48. Articulus maioris Decreti Mathiae regis, so anno 1486. zu Ofen ergangen, sein erleutert: quod regia maiestas ad simplicem querelam quantumuis grauem & enormem bona regnicularum non faciat occupare, accepta querela, scribat ad comitem & nobiles illius comitatus, eisdemque committat, quod querelam electos rescribant, quae tandem ex illorum attestatone uideat, cognoscat & deliberet quid illis faciendum erit & an bonorum occupationem uel aliam poenam merebuntur. Wann diesem wäre nachgegangen, so wären die von Caschau, hernacher der Bamfi und Botskay unbeschwäret verblieben, dann Belgioiosa hat nie Ursach gehabt, vor der Zeit mit seinem Kriegs-Volck jemand zu molestiren, und so vielfältige Decreta Gewalthafftig zu vernichten, darunter eines Alberti regis anno 1439. also saget: quod nullus quem-

Quae priuilegia, fide tot multorum regum firmata, semper immutabilia fuerunt,

nunc uero, quod dicta haecenus ostendunt, grauius uiolata.

IVRE HVN-
GARICO,
nobiles
custodias

*tradere non
licet,*

*multominus
bona ipso-
rum occu-
pare*

*aut iis da-
mna infer-
re;*

*neque suffi-
cit, eos con-
ueniri in iu-
dicio quo-
cunque; sed
eorum iudi-
cio peculiari*

nobilium regni pro quibuscunque factis per quem-
cunque praeter talem, contra quem sententia
capitalis iuridice lata fuerit, possit detineri, seu
quocunque modo captiuari. Im dritten Decret
des Königes Matthiae anno 1471. articulo X.
Quod nos ad simplicem querimoniam nostrorum
non faciamus occupare bona aliquorum sed in oc-
cupatione agatur semper iuxta consuetudinem re-
gni nostri ordine iudiciario. Und im ersten De-
cret Vladislai regis, so anno 1492. zu Ofen ergan-
gen der II. Articul: quod ad simplicem quere-
lam, uel sinistram suggestionem regia Maiestas
neminem regnicolarum suorum cuiuscunque sta-
tus seu conditionis existat, in persona possessio-
nibus seu quibuscunque rebus aliquo modo prae-
ter uiam iuris & parte non audita, impediatur. Im
folgenden 12. Articul: quod regia maiestas, ne-
que motu proprio, neque ad quorumcunque de-
lationem contra quempiam regnicolarum cuius-
cunque status, seu dignitatis aliquam occasionem
molendi, siue in personis, siue in rebus concipi-
at & exquirat. Das neunte Decret Königs Mat-
thiae anno 1478. quod serenitas uestra ad simpli-
cem querimoniam quorumcunque bona nobili-
um occupari facere non permittat. Folgens im
IO. Articul eiusdem Decreti: quod maiestas ue-
stra absque iuris ordine maiorem uel minorem
non captiuat, nisi eos quos iura regni consueta
captiuari permittunt. Neque aliquem ex prae-
catis, baronibus, nobilibus huius regni exulet aut
captiuat, sine consilio & sententia praelatorum,
baronum, procerum & nobilium, sicuti antiqui-
tus erat consuetum. So stehet unter denen con-
ditionibus mit welchem Vladislaus anno 1490.
die Regierung angetreten: quod ad simplicem
que-

relam uel suggestionem neminem regnicolarum
 nostrarum cuiuscunque status & conditionis ex-
 istat, in persona, possessionibus seu quibuscunque
 rebus praeter uiam iuris & partibus non auditis
 impediamus. Ibidem: quod neque motu pro-
 prio, neque ad quorumcunque delationem uel
 querelam contra quempiam regnicolarum nostro-
 rum cuiuscunque status seu dignitatis aliquam
 occasionem nocendi, siue in personis, siue rebus
 concipiamus. Unde Tripartita parte I. Tit. 9. *ne processus
ab executione,
quod dicitur, in-
cipiat.*
 de quatuor priuilegiatis & praecipuis nobilium
 libertatibus, setzt: primam nobilium libertatem in
 deme quod ipsi nisi primum citati uel euocati or-
 dineque iudicario condemnati fuerint, in eorum
 personis, ad quorumuis instantiam uel clamores
 aut preces, nunquam & per neminem detineri
 possunt. Solches hat nicht allein zwischen den
 Land-Leuten statt, sondern auch in sachen, so
 zwischen dem König und denen Unterthanen
 sich erheben, wie im andern Decreto regis Mat-
 thiae anno 1464. der 18. Articul aufweist: quod
 nos ad simplicem querelam aliquorum uel etiam
 in propriis factis nostris bona aliquorum occu-
 pare non faciamus, nisi praecederet sufficiens co-
 gnitio causae secundum antiquam consuetudi-
 nem in talibus fieri solitam. Et quod etiam fa-
 ctum nostrum regium ordine iuris prosequamur.
*Id quod in-
telligendum
de causis
non solum
priuatis;
sed etiam
publicis &
lite inter
principem
& subditos
exortis.*
 Dieses verspricht auch der 76. Articul im Decre-
 to Ferdinando 1550. in negotio occupationis bo-
 norum, quocunque ad M. regiam quocunque de
 titulo deuoluuntur, sua regia maiestas gratiose
 obtulit illum modum & ordinem obseruaturum.
 Qui temporibus diuorum regum, praedecessorum
 suorum fuit obseruatus, etiam in hoc quam aliis
 decretas leges regni clementer obseruaturam. Die-
 ses

Sententia,
contra nobi-
lem Hunga-
rum lata,
inconsulta
praelato-
rum & ba-
ronum ordi-
ne, intempe-
stiva est ac
ipso iure
nulla;

neque penes
imperato-
rem aut re-
gem,

declarare
pro infideli-
urum gen-
tilitiae di-
gnitatis.

fes hätte bey ertheilung der Resolution contra die
 Caschauer wie auch gegen dem Botskay selbst
 von Billigkeit wegen sollen obseruirt werden,
 und hat Belgioiosa nicht gebühret, dem Botskay
 und die so nicht alsbald auf sein Begehren parirt,
 für infidelibus zu halten, bey E. Maj. sie dafür
 anzugeben und also zu tractiren, will das De-
 cretum maius Matthiae regis de anno 1486. lau-
 ter meldet: quod regia maiestas nominem regni-
 colarum sine baronum & praelatorum consilio,
 nota seu crimine infidelitatis damnare debeat, mit
 welchem denn der 12. Articulus primi Decreti Vla-
 dislai anno 1492. übereinstimmet: regia maiestas
 neminem regnicolarum, sine praelatorum & ba-
 ronum consilio, nota seu crimine infidelitatis da-
 mnare ualeat. Sondern der Process hätte sollen
 vorher gehen, welchen die Tripartita iuris con-
 suetudinarii parte 2. tit. 75. de tribus notis infi-
 delitatis, weist. Ita ut, si maiestas sua regia
 quempiam regnicolarum suarum nota infidelita-
 tis condemnare uoluerit, tunc uniuersis dominis
 praelatis & baronibus, ceterisque regnicolis unam
 generalem dietam & congregationem ad certum
 terminum instituat & indicet: ad quam etiam
 illi, contra quem nota infidelitatis obiicitur, per
 literas praeceptorias regiae maiestatis mediantibus
 literis exhibitoriis ad aliquam conuentum uel
 quodcunque capitulum sonantibus personaliter
 & non procuratorem euocari debet. Qui si ue-
 nerit & se expurgare poterit, bene quidem; si
 non uenerit & se expurgare non poterit; ipsa no-
 ta crimineque infidelitatis condemnatur & postea
 illi neque saluus conductus, neque etiam nouum
 iudicium per regiam maiestatem conceditur &
 subsequenter nec contradictoria inhibitio, nec ui-
 olen-

olenta repulſio tempore ſtationis & occupati-
 onis bonorum ipſius infidelis admittitur, ſed ab-
 ſolutio donatio regia executioni in hac parte de-
 mandatur. Weiter iſt in dieſen Titulo tertia in-
 fidelitatis nota & pronuntiatio angedeutet per
 iudicariam deliberationem & latam ſententiam iu-
 dicum ordinariorum regni & quae ſequuntur.
 In welchen gantzen Titel groſſe Gewarſamkeit
 gebraucht wird, damit niemand durch Uberey-
 lung zu Unrecht geſchehe, welches gegen dem
 Botskay keinesweges obſeruiert worden; Belgi-
 oioſa ſchützt ſich zwar mit den *Benelchen* und
 ſchreiben von Wien und Prag aus, das gönne ich
 ihm meines theils gerne, aber zu conuenierung
 des Botskay dienet ſolches wenig. Nec enim ta-
 les literae noſtrae ſtehet im 12. Articul 3. Decreti
Matthiae de anno 1471. ſi quae contra leges &
 antiquam conſuetudinem regni noſtri emanatae
 eſſent, uires habeant: praeterea non imputetur iu-
 dicibus regni noſtri, ſi tales literae non obſerua-
 buntur in iudicio. Wann dann Belgioioſa ſich
 auſſer ordentlichen Rechts unterſtanden hat,
 dem Botskay anzugreifen, wird er ohne zweif-
 el der Freyheit, ſo König *Andreas II.* dem gemei-
 nen Adel giebt, und E. Maj. in ſpecie *confirmirt*
 haben, ſich ſtattlich gebrauchen, dann alſo redet
 er im 31. Articul des Decreti anno 12:2. Et ut haec
 noſtra tam conceſſio, quam ordinatio, ſit noſtris,
 noſtrorumque *ſucceſſorum* temporibus in perpetu-
 um ualitura, eam conſcribi fecimus in ſeptem pa-
 ria literarum & aureo ſigillo roborari. Ita quod
 ipſam ſcripturam prae oculis ſemper habens nec
 palatinus, qui pro tempore fuerit, deuiet in ali-
 quo praedictorum nec regem uel nobiles, ſeu a-
 lios conſentiat deuiare, ut & ipſi gaudeant ſua

Singularis
ſauor IRI-
VILEGIO-
RVM, quae
conceſſit
Matthias,

non ſuo ſo-
lum; ſed &
ſucceſſorum
regum no-
ſtrorum.

libertate, ac propter hoc nobis & successoribus semper existant fideles & coronae regiae obsequia debita non negentur. Quod si uero nos uel aliquis successorum nostrorum, aliquo unquam tempore huic dispositioni nostrae contraire uoluerit, liberam habeant harum autoritate, sine nota alicuius infidelitatis, tam episcopi, quam alii Jobagiores ac nobiles regni uniuersi & singuli praesentes & futuri posterique resistendi & contradicendi nobis & nostris successoribus in per-

Et principi, petuum facultatem. Welches auch in opere *Trica violenti,* partito parte I. Tit. 9. de quatuor priuilegiatis & *ui resistentem nulla infidelitatis macula notant statuta prouincialia* praecipuis nobilium libertatibus, also übereinkomt, quarto, quod si quispiam regum & principum nostrorum libertatibus nobilium in generali decreto excellentissimi principis, quondam domini, secundum Andraeae regis Hierosolymitani (ad quod

obseruandum quilibet regum Hungariae priusquam suum sacro caput diademate coronaretur sacramentum praestare solet) declaratis & expressis contrauenire attentaret, & tunc *sine nota infidelitatis* liberam illi *resistendi* & contradicendi habent in perpetuum facultatem. Derowegen hat

Inde Botskaius causam suam optime defendet procul dubio & tuebatur omnibus modis;

Botskay, ob er gleichwol die Gegenwehr gebraucht und Gewalt mit Gewalt abgetrieben, billich sollen gehöret werden, cum ad supplicationes priuatas rex benigne respondere teneatur, wie die Decreta an vielen Orten vermögen, sonderlich in Königs Ferdinandi Antwort Tirna anno 1547. item in den constitutionen des 1547.

quod eo magis est opinabile, propter innotam Hungarorum cupidinem:

Jahrs im 39. Articul. Welches alles der *Botskay* sonder zweiffels ihme wol zu *nutze machen* wird, die *Staende* wieder E. Maj. auf derofelben anklage *verhetzen*, und weil der Stände *Eigenschafft ist ihre Freyheiten aller andern zeitlichen Wolfarth*

und

und Gunst vorzuziehen, etwa zu mehrerer anruff^{pro LIBER-}
bewegen wird, wie sie dann diese Reden oft im ^{TATE sua}
Munde haben, und zwar ihrem Decret nicht ^{pugnandi,}
gemäfs sind: Rex aut in Hungaria aut in uicinia ^{tanquam}
habitet, beneficia officia rex non nisi Hungaris ^{pro arie &}
conferat. Priuilegia regum antecessorum tene-
antur hospites uel altenigena non nisi consilio re-
gni ad dignitates ecclesiasticas promoueantur. Ec-
clesiasti profanas causas non diiudicent neque co-
gnoscant bona extraneis collata recuperentur. Es
werden auch die *Staedte in Ober-Ungern* auf dem ^{Neque ciui-}
Land-tag nicht vergessen ihre *Gruamina* fürzu- ^{bus Hunga-}
bringen, deren ausserordentlichen Proceß wir ^{riae superi-}
vor erzehlet, ihre Kirchen zu CASCHAV, LEVTSCH, ^{oris decerunt}
TOKAY durch den *Belgiciosa* und die *Bischoeffe* ^{argumenta,}
eingezogen worden und einziehen wollen, und ^{quibus iniu-}
in andern mehr fällen in Einlogirung des Kriegs- ^{riam sibi il-}
Volcks und Beraubung des ihrigen, ihre Freyhei- ^{latam abun-}
ten unter dem schein der Reformation, dermas- ^{de proba-}
sen gewaltthätig geschwächt worden, daß ich
meines theils befürchte, man würde durch den
ordentlichen Weg wenig erhalten, dann die De-
creta sind lauter ciuitatum liberarum & monta-
narum libertales ubique obseruentur. Milites
damna nemini inferant & praeter herbos ligna a-
quam, a colonis nihil accipiant. Modus recu-
perandi damnae per milites illata stipendiati re-
gis non praedentur. Poena in dissolutos milites.
Milites regi damna nemini inferant alioquin rex
de capitaneis illorum satisfactionem impendat
oppressiones, spolia, tyrannides, depraedationes
& aliae uiolentiae cessent, gentes in aliorum bo-
nis non alantur. Dergleichen *Beschwerden* hal- ^{Accedunt}
ten sich auch in SIEBENBÜRGEN wieder den von ^{GRAVAMI-}
Kraußenegg, welcher willentlich allerhand Ge- ^{NA Trans-}
walt- ^{ylvanorum}

*de vi atque
iniuria, sibi
illata a com-
missariis.*

CONCLUSIO:
*Ergo ere o-
mnino est,
ablegare
NUNCIOS ad
Botskay
um, rogan-
dum, ut se
accommo-
det impera-
tori, tam
propenso
amore
IPSVM & u-
niuersam
Hungariam
prosequenti;
sub spe cer-
tissima:
fore, ut
BOTSKAIO
in omnibus
satisfiat ex
uoto.*

walthätigkeit geübet, und darüber noch zu Hof geduldet, ja auch remunaiert vvirrd, davvieder doch König FERDINAND zu Pressburg anno 1559. ergangenen Decret am 7. Articul also meldet: quod commissarii ad quaeque negotia amandati cuiuscunque nationis sint in officio perperam procedentes puniri debeat. Und hat nichts zu bedeutē, obs gleich in Siebenbürgen geschehen, vveil es den Hungrischen Freyheiten einverleibt, Krafft des 13. Articuls secundi Decreti regis Matthiae anno 1464. Regnum nostrum Sclauoniae & partes Transyluaniae in omnibus antiquis bonis libertatibus consuetudinibus & iuribus suis conseruentur. Diese ietzt angehörte und dergleichen Articul mehr aus denen Hungrischen Landes-Freyheiten und Rechten, weil sie dem Botskay zulegen, weisen E. Maj. ab von dem ordentlichen Proceß auf einem andern extraordinären Weg, dem E. Maj. nach gnädigster Abhörung, der mehr Verständigen Gutachten, ohne meine maßgebung, gnädigst ist nachzudencken, vvisßen. Nemlichen das vor dem Fürtrag E. Maj durch Ertz-Hertzog Maximilianum, Hertzog Augustum und Pfaltzgrauen (vvelche vwie ob verstanden E. Maj. zu Begleitung behandien möchten) dem BOTSKAY anreden ließ, wie schwaer E. Maj. vvegen der hochvichtigen Geschäften gevesen, sich nach Pressburg zu begeben, so habe sie doch die Vaeterliche Treue und Liebe gegen dero lieben Hungern beveget, auf solchen unerhörten Aufstand der jenigen, denen ihre Majest. hätten Leib und Leben vertrauet, und bevor ab des Botskay, der an E. Maj. Hoff waere erzogen und dem mit Wissen nichts vviedriges, sondern alle Gnade daselbsten wiederfahren, sich mit Ungelegen-

genheit nach *Hungern* zu verfügen, und ihme Botskay selbst anzuhören, vvas ihme doch von E. Maj. so vveit alieniret und seines Königs, deme er mit Eyd verpflichtet, also vergessen gemacht, damit der Sache noch möchte Rath geschafft und der Cron von diesem Unheil bey Zeiten abgeholfen werden, und vveil ihro Maj. selbst die Beyforge trugen, es möchte vvier dero Wissen und Verordnung etvvas vorgelauffen seyn, so begehren demnach sie gnädigt, er vvolle die Beschvvär Puncten anzeugen, sich in denenselben haben gnädigt zu ersehen, und vwie nun diese Tractation durch vorangedeute Fürstliche Personen, denen E. Maj. billich vertrauen, ihren Anfang nimt, also möchten sie eben durch dieselben, neben und Quibus, curialium locorum, primum obtem Ende gebracht werden, vwie vweit aber ein-feruatis, zugehen, zeigen die folgenden Articul an.

Erstlichen, das der Evangelischen *Religion* Beyfall oder muth zu geben, männiglich unter der Cron Hungern in Ewigkeit *frey* sey, also das sie auch mögen Kirchen erbauen und *exercitii* Zusammenkünffte zu halten, doch das sie ihr Leben und Wandel unsträfflich und der Christlichen Lehre gemäls, anstellen. Diejenigen Kirchen so *Belgioiosa* ausser ordentlichen Process der *Justitia* einen oder andern theil ab gesprochen, oder eingezogen, oder andern eingeräumt, die sollen durch die *Comites* in jedem *Comitatu* so lang sequestrirt werden, bis ihro Majest. nach dem Rechten der Hungern fürdlichen inquisition halten und die Erkäntnüs thun lassen. Durch diesen Punct fällt selbst von sich der 22. Articul aus dem Decreto anno 1604, und den 4. Articul de extirpandis capiendis & combu-

Quibus, curialium locorum, primum obtem Ende gebracht werden, vwie vweit aber ein-feruatis,

mox in ipsis COMITIIS succedat propositio PRIMA de libero religionis exercitio; ut tamen 1) ECCLESIAE occupatae per Belgioiosam, sint in seque- itro, usque dum lis de- cessa.

rendis Lutheranis, constitutionum in campo Rackos 1525. so mit unfug denen Decretis einverleibt seynd, dann wieder den vorigen haben die vornemsten Stände protestirt, und diese sind ihm approbirt worden, so mögen die Geistlichen bey ihren Bissthütern und geistlichen Güthern verbleiben, und ihres Beruffs mit guten Exempeln abwarten, aber in weltliche oder politische Aemter oder Geschäfte nicht zugelassen, und ihre Güter durch gewisse Ränthmeister administrirt werden. Was von den geistlichen Gütern dem Feind abgewonnen soll nicht postliminio wieder hinzu begehrt werden, sondern bey Königlicher Cammer verbleiben. Zum *andern* anstatt

2) *utantur fruantur episcopi & reliqui clerici suis beneficis;*
 3) *cedant aerario regis bona ecclesiastica, occupata in bello.*

SECUNDA: *ut eligatur & ordinetur, qui, rege ipso, propter imperii negotia, absente, regno praesit BOEMIAE; quo nomine ipsi Maximilianus archidux commendatur.*

III. *Cura castrorum penes quos?*

IV. *de praemiis conferendis Botskayo, si, quod*

gelehrten Palatini, schlagen E. Maj. denen Ständen vor Ertz-Hertzogen Maximilianum zum Gubernatore, der werde bey ihnen verbleiben, die Hungern zu Räthen und Officirern gebrauchen, und vor allen dingen das Jurament wegen Erhaltung der Freyheiten vor denen Ständen E. Maj. leisten, das werden die Hungern gerne eingehen, weil sie noch zu Königs Ferdinandi und Maximiliani Zeiten ohne unterschied derselben Söhne und Ertz-Hertzogen begehrt, Ertz-Hertzog Matthias ist ihnen nicht wol vorzuschlagen, weil sie wissen das er der Reformation Beyfall gegeben, und ihre Maj. Böhmen vielleicht mehrers belieben möhte. Zum *dritten*, die Vestungen im Königreich betreffent, sollen durch diejenigen die sie ietzt administriren nachmals also erhalten hinführo aber niemanden eingeräumet werden, als mit Rath und Willen der Stände, nicht we-

niger als des Kriegs. Zum 4. da Botskay sich werde vor denen Ständen dahin erkennen, das er der Sache zuviel gethan, und er hinführo ein treu-

treuer Vasall seines Königs verbleiben wolle, sich anerbieten, so verspreche ihm ihre Maj. darauff im offenen Landtag, neben Vergeßung alles fürgegangenen, diejenige Gnade zu erweisen, die zu seiner und der seinigen Versicherung, zu Erstattung alles des Seinigen und seiner Angehörigen erlittenen Schaden und Verlusts, und zu Erhaltung der Cron Nutz und Wolfarth nothwendig seyn vverd (daraus er abzunehmen hab, vwie E. Maj. nicht zuvvieler sey, mit Vorwissen und Rath der versammelten Stände) ihme das Fürstenthum Siebenbürgen zu vertrauen, dessen sie bereit längst haben Vertröstung gethan. Zum 5ten, nachdem auch im vvhährenden Aufstand dem Herrn Bamfi, Herrn Turzo, Herrn Kollonitsch und vielen andern aus dem Adel, Häuser und Güter mit Gewalt eingenommen und Schaden geschehen, so sollen inquisitionen commissionen entvveder auf den vweg vwie zu König Matthiae Zeiten, oder vwie sich ihre Maj. mit Rath der Stände auf dem Landtag entschliesßen, angestellet und verordnet vwerden. Zum 6. im übrigen sagen ihre Maj. denen Hungern darunter begriffen sind die liberae und montanae ciuitates, item die partes Transylvaniae & Sclauoniae und alle die Lande, so in den Statutis regni einkommen, hiemit zu, sie samt und sonderlich bey denen Rechten, Freyheiten, Decreten und Constitutionen regni Hungariae väterlichen verbleiben zu lassen. Zum 7. Entbiethen sich ihre Maj. das sie dem Belgioiosa, Petzn und D. Kraufen bekehr, vvelchem die Schuld dieses Unheils zugemessen vverd, in den Diensten nicht zu gebrauchen, sie vvollen aber alle die, so zu denen Hungern sich begeben dieses gantz unentgeltet lassen, vvas Nation die auch

non dubitatur, obedientiam praestiterit.

V. Vt satisfiat singulis pro damnis iniuriis, sibi illatis.

VI. Gaudent omni tempore uniuersi ordines suis priuilegijs & iuribus.

VII. ne utatur opus consiliisue Belgioiosae imperator aduersos Hungaros.

VIII. aut foedus cum Turcis initum nullum est; aut nihil exinde periculi metendum.

seyen. Zum 8 vvesen sich gegen dem Türcken zu verhalten, läßt sich dieser Zeit nicht davon reden, dievveil man der zvvilchen dem Botskay und Türcken getroffener Pactaten halber nicht gevvisse Nachricht hat, zu vermuthen ist vvol Botskay habe sich verschrieben, keinen Fried mit uns einzugehen, darin nicht auch die Türcken begriffen, und disß ist er so vvol dem Feind als Freund zu halten schuldig. Daher E Maj nicht vvird vorüber können, disßfals den Frieden auch mit dem Türcken tractiren zu lassen, doch so er die Vestung Gran, vvelche er vvieder der Hungern Willen und Pacta der Cron entzogen, vvieder übergiebt, sonsten vverden ihm die Hungern den Frieden zu halten nicht schuldig seyn, vväre auch der gantzen Nation, sonderlich dem Botskay und seinem Geschlecht ein unauslöschlichet evviger Spott anzuhören, daß eben durch ihm der Türck diese ansehnliche Vestung der Cron entzogen. Im übrigen vvas einem oder andern theil verbleiblichen in Gegenvvart des Botskay berathschlaget vverden. Diese sind die fürnemsten Articul, vvelche E. Majest. dem Botskay auf vorgehende seine Erkänntniß, zu Erhaltung des Friedens und der Wohlfart im Königreich, ohne difficultaet vverden gnedigst eingehen, die übrigen seyn nicht schvver hinzulegen, derovvegen dieses Orts von denen keine Meldung geschicht. Zum fall aber Botskay E. K. Maj. gnedigste Affectio vvolve in Wind schlagen, und in seinen Unfug verharren, so vverden E. Maj. denen Hungern zu sagen einem Weg als dem andern, die obangezogene Articul, vveil die zu Erhaltung gemeiner Wohlfart und Aufnehmung des Vaterlandes dienstlich sind, gnedigst und beständigst zu

reservato tamen contra rebelles iure belli,

zu halten und nicht zu zweifeln, sie werden E. Maj. auch wieder den Botskay treulich beystehen, E. Maj. seyn nur dahin bedacht, wie sie mit denen Nieder-Hungern Handlung pflegen, damit sie (wie kein Zweifel) sich unterhalten und bestellen lassen, so können E. M. der zutragenden Rebellion sich mächtig genug machen, und samt dem andern Volck in Ober-Hungern aufs wenigste bis in 50000. Mann im Felde haben. Dann oben ist angezeigt, was gestalt Ertz-Hertzog Matthias im Nahmen des Hungerischen Nackusch wisse, mit welcher Anzahl ins Feld zu ziehen. *Boehmen* han verwilligen bis in 2. Regiment von 6000. Mann und 2000. Pferd. *Oesterreich unter der Enß* 2000. Musquetier und 1000. Pferd. *Ob der Enß* 1500. Knechte. *Machren* verwilligt *Oesterreich unter der Enß* allerdings gleich. *Schlehen* 2000. Pferd. *Graffschafft Tyrol* mit denen vordern Landen 3000. Knecht. *Der Fraenckische Crays* 1000. Pferd. *Bairische Crays* 4000. Knecht. *Schwaebische Crays* 4000. Knecht. *Der Churfürst zu Sachsen* wird E. Maj. gewis nicht lassen, sonderlich auf der Freystellung der Religion mit 1000. Pferd. *Churfürst zu Brandenburg* mit 500. Pferd. *König von Spanien* haelt ohne das 2. Regiment, unter *Schönberg* und *Merlberg* bis in 6000. Knecht. So nun die Spanischafft mit 10000. Mann auch darzu treten, so kan ein Feld-Lager von 50000. Mann geschlagen werden. Die *Artollery* und das *Proviand*-wesen werden E. Maj. auf sich gnedigt nehmen, weil zumal bey dem *Proviand* nicht alzugroßer Verlust ist, nach dem auch an Ersetzung der Aemter viel gelegen, so werden E. Maj. meines gehorsamsten Erachtens nicht un-

ope copia-
rum auxili-
arium,quas mit-
tant pro-
vinciae va-
censitas :duces &
praefecti
militum
quinam ?

recht thun, vvo sie die höchsten Befehl als General-Feld-Obristen, mit Ertz-Hertzog Maximiliano; dessen Obristen Lieutenant, Graff Friedrichen von Hohenloh; Obristen Feld-Marschall, mit Herren Hanss Friedrichen von Herberstein; Obristen Zeugmeister Befehl, mit Herrn Hanss Preuner; Obristen Proviand-Meister Ambt, mit Herrn Helmhart Geörgen: zu denen übrigen seynd deren genug, so darumb anhalten, und werden E. Maj. gnedigst bedacht seyn, auch von Böhmischen Land-Leuten zu hohen Befelchen zu gebrauchen. Betreffend E. Maj. Windische und Crawatische und mehr Grentzen, wäre Ertz-Hertzog Ferdinand darüber zu vernehmen, wie und wann ihre Durchl. dero Land und sich selbst zu beschützen gedacht. Ist nun ein tauglicher Vorschlag zu finden, so sind E. Maj. dis Orts der Sorge frey, wo nicht, so liegt E. Maj. als dem ältesten Herrn Oesterreichs, und deme dieselben Grentzen angehören, in alle wege ob, mit der defension zu ersinnen, deren weiß ich kein anders, denn das E. Kayserl. Maj. aus Kayserlicher Macht dieser wegen Beschützung des gantzen Römischen Reichs und dero selben Glieder hat, allen Land-Leuten und Einwohnern, Steyer, Cärndten, Cräyn, Windisch, Crawaten und andern, welche Theil ohne das der Hungrischen Crone einverleibt sind, die Religions-Freyheiten publiciren und darauf allergnädigst an die drey Landschafften begehren bis in 20000. Mann, neben zugehöriger Artolieri, Proviand und Munitio auf die Grentzen, und da sie mit Volck nicht getraueten aufzukommen, eine summa Geldes darauf zu verwilligen. Wie nun ihre Durchl. Ertz-Hertzog Ferdinand wegen geschehener obligation zu Ferraro anno

sich

*Cogitan-
dam de ui-
cinarum
provincia-
rum defen-
sione;*

sich nicht gern darumb annehmen, so viel weniger können E. Maj. füglich in diesem Vornehmen verhindern. Also wird auch der Hertzog von Bayern eine Hülffe von 3000. Mann ihro Maj. auf dero Begehren, nicht verzeihen, damit wären diese Grentzen auch versichert &c. In alleweg ist insonderheit nöthig, das in denen Landtügen begehrt werde, mit dem 30. 10. und 5. Mann in jedem Lande sich *gefast* zu machen, und bis zum Aufbot in *Bereitschafft* zu stehen, dadurch der Einfall nicht allein des Feindes, sondern auch des zusammen rottenden allerhand Gefindels, wie gemeiniglich zu solchen Zeiten geschicht, zu verhüten, das auch das allgemeine *defension Wesen*, wie eine Provinz der andern beyzuspringen, ins Werck gerichtet, und weil die Berathschlagung desselben albereit in denen Landen geschehen, auch die Deputirten wegen der *General Deliberation* namhafft gemacht, das sie alsbald nach Wien erfordert und die Sache daselbst mit E. Majest. gnädigster ratification beschloffen werde. Was gestalt aber und wo dem Feind mit oberzählten Volck zu Ross und Fufs, allenthalben zu begegnen, und wie es nicht allein zur defension des Oesterreichs, sondern auch der andern Provinzen, auszutheilen, davon ist künfftig zu reden. Ob gehörter massen nun werden E. Maj. dem Botskay (auf dem Fall die Güte bey ihm nicht wolte der Billigkeit nach statt finden) und jedem zuschleiffenden Feinde, mit der Hülffe Gottes, leichtlich abbruch thun, auch diese erzehlte Hülffen unzweifflich continuiren, zumal wo E. Majest. denen Landen die gesuchte Religions-Freyheit gnädiglichen wilfahren, aufs wenigste würde ohn einiges Misstrauen ein Land dem

*Inde opus
naris ap-
paratibus
bellicis;*

*efficiendum-
que: ut re-
tineatur
Hungaria,
sub potesta-
te & nexu
imperii.*

dem andern mit grösserer Liebe, Treue, Eyyffer und ohne Verschonung ihres eigenen Nutzens, christlich beybringen, dabey zu Anfang, Mittel und Ende der allmächtige Gott, welcher kein gefallen ob der Zerrüttung hat, sondern den Frieden allen Menschen gebeut und gehalten haben will, mit busfertigen Hertzten embsiglich anzurufen, das E. Maj. als seinen größten Officir in der Christenheit, sich wolle zum Schildt und Waffen machen, auch bey E. Majest. gerechten Handlungen, Sieg und Victoria wieder alle falsche und feindselige Hertzten, gnädiglich verleihen und dadurch die bedrängte Christenheit aus der Gefahr der Türcken und dergleichen Tyraney und aus dem Zwang der Dienstbarkeit väterlichen schützen und erretten. Dieses ist allergnädigster Kayser und Herr; meine einfältige Meinung, warum und wie man aus diesen beschwerlichen Händeln *mit Vernunft bald* oder ehe das Unwesen alles erstarre, zu einer beständigen Lobwürdigen Ruhe, und zu Erhaltung E. Maj. Land und Leute kommen möge, was nicht mit Vernunft geschieht, das hat zu Lohn die Thorheit, und späte Hülffe hat in geschwinden Laufften keinen Danck, als wol keine Ruhe zu vernehmen ist.

*Nihil pro-
craftimando.*

TERTIVM:
*num indi-
gnum rege
ac impera-
tore, inire
cum civibus
& subditis,
exulceratis,
pacem &
concordi-
am?*

Es möchte aber jemand sagen, weil diesem Gutachten nach E. Maj. mit einem solchen Volck aufkommen und dadurch den Botskay samt allen die ihm anhängig, bezwingen mögen, so erfordere E. Maj. *reputation*, sich in *keine Capitulation* mit deren Unterthanen oder Rebellen (wie mans nennet) einzulassen, sondern so man ja nicht anders kan, dieselbe aufzuziehen, bis E. Maj. in solcher Bereitschaft sich finden, das dero Feinde mit

mit Ernst mögen angegriffen und andern zum Exempel möchten bestraft werden. Darauf ant- *Responde-*
 worte ich, das an denen oberzehnten Hülffen, *tur :*
 alsdann erst nicht zu zweiffeln, wann auf denen
 Reichs- und Land tügen denen Ständen erwiesen
 wird, das der Botskay und seine Adhaerenten
 keiner Güte statt thun; sondern ihnen fürneh-
 men wolten, die Lande ihres Gefallens zu tribu-
 liren, wo dieses nicht würde beygebracht, so
 machen E. Maj. derselben keine Gedancken, das
 das Römische Reich, noch auch E. Maj. König-
 reich und Lande sich in ihren freyen Verwilli-
 gung wieder diejenigen einlassen werden, die sie
 dieser Zeit für unschuldig, und bey E. Maj. durch
 friedfällige Leut, unbillig der Religion halben
 haben eingetragen, auch ungenörter maßen durch
 fremde Leut, zu Erfättigung ihres Geitzes und zu
 keinem Nutz E. Maj. übel geplagte und tribulir-
 te halten und erkennen. Solten nun hiezwi-
 schen die Hungern den fürsetzlichen und ihnen
 zu Gefahr gesuchten Auszug warnehmen, so se-
 he man wol zu, das sie es nicht alzuzeitlich da
 suchen, wo sie es nechstmalen gelassen, und durch
 Gewalt die bedrängten und Schutzlose Länder
 zur Huldigung dringen, dabey würde nicht al-
 lein E. Maj. sondern des gantzen löblichen Hau-
 ses Oesterreich reputation (Gott verhüte es) auf *maio rem ef-*
 einmahl zu boden fallen und gänzlichen unter- *se iacturam*
 gehen, da sie durch diesen sichern weg zu guter *Et praeiu-*
 Ruhe zum Genuß ihrer Land und Leute und zu *dicium ex-*
 voriger Hoheit wiederumb haben zu gelangen. *inde longa*
 Also das ob diese Friedens-Handlung der repu- *grauis sen-*
 tation nicht gemäfs, so ist doch für ein Mittel zu *tire impera-*
 achten, der vorigen reputation bey ihren Lande *torum.*
 und Leuten wiederum aufzuhelffen. In denen
 Fällen

*De ordina-
tione causa-
rum medi-
tatio singu-
laris*

Fällen, welche uns zur Ruthe und Buß von Gott geschickt worden, ist die *reputation* und Hoheit nicht zu suchen, sondern Demuth, Erkenntnis und Weißheit, bringen die faehlenden wieder zu recht und setzen sie wieder in den vorigen Stand. Wir haben zu beyden theilen gefündigt und den Zorn Gottes auf uns geladen, ohne welchem unmöglich wäre, daß ein privat Unterthan, als Botskay so weit gedencken möchte, daß sind wir in der *Furcht Gottes* zu erkennen schuldig, soll es nicht übler zugehen &c. Die *reputation* aber ist anders nichts, als eine zeitliche Hoheit, die da manchem Potentaten von maenniglich, aus trefflichen Ursachen zugeeignet und gleichsam zu erkant wird. Soll nun in dergleichen etwas bey dieser Friedens-Handlung gelucht werden, so muß es aus solchen hohen Ursachen geschehen, die aller *ehrliehen und christlichen Leute* Urtheil nach, E. Maj. deroselben faehig machen, als da sind *Gerechtigkeit, Weißheit, Vorsichtigkeit, Macht* und Glück, das Scepter der Gerechtigkeit zeigt bey dieser Capitulation daß E. Maj. alle die, so unter was schein und behelff es immer sey, zu dieser *gefäehrlichen* und beschwerlichen *Urube* und Mißtrauen haben Ursach und Anleitung gegeben, nicht weniger öffentlich geurtheilt und bestraft werden, als die so darüber sind ausgestanden und an ihrer Maj. sich vergriffen. So aber E. Majest. jenes nicht gern zugeben, so kan auch der theil, so gelitten und der Sache zuviel gethan, keinem Urtheil unterworffen seyn, sondern hat seine Entschuldigung, bis ihme vergingung geschehe, also daß *ob gleich* E. Maj. *Mittel haetten den Ernst* zu gebrauchen; so waere es doch nicht recht, nicht billich, nicht der *reputation*

*qua remitti-
us interdum
agendum
cum tali ua-
salo;*

*adhibendo
remedia,
conformia
virtutibus,
Christiano
dignis;*

*his maxime
temporibus.*

*Adde, quod
Generosi a-
nimi sit,
nocere,
quando pos-
set, nolite ni-
hilominus;*

tation gemacht, sondern eine Tyranny, vveils mit der Gerechtigkeit streitet. Nam iura retinentur provinciae quae viribus, parentur. Die *Weisheit*, damit E. Maj. von Gott begabet sind, ist in deme zu spüren, so E. Majest. die Nasende vveils der Jungen, so aufgestanden und sich empöret mit *Sarffmuth, Güte und Gnade*, ohne Ver-^{potentia le-}gießung christlichen Blutes, durch die Zulassung^{nitate tem-} des, so ohne das ihnen nicht mag füglich vor-^{perata.} gehalten werden, gewinnen, also das ob gleich wol E. Maj. durch Gevvalt ihnen solches vorgehalten, oder sie laenger damit aufziehen könnte, stünde es doch einem vveissen Potentaten übel an das gemeine Unheil so lang zu handlen. Darumb hat KAYSER AVGVSTVS die Lust und appetit zum *Kriegen* recht verglichen einem, der mit *güldene Angel* fischet, dann für eins sind die Fische des Angels nicht vverth, über das vvo die Schnur bricht, so ist alles dahin und doppelter Schade dabey, die Vorsichtigkeit aber beruhet auf dem, das man das schvvere Unheil und die Rasenheit nicht lasse obseyn, erstarren die Gemüther der Verbitterung und vvas sonst ungleichs dabey vorlaeuft, gevvohenen, darvon sie alsdann entweder gar nicht vvieder zu entwenden seyn oder da es gleich geschicht, ist doch hierzvvischen Rachheit, Gottlosigkeit, Frevels, Muthvillens und alles Ubel viel geschehen, vvelches E. Maj. zu verhüten sind, die Macht gehört alsdann zu der reputation, vwann die Handgehabte Gerechtigkeit, angebotene Güte und gebrauchte Vor-^{unde damni}sorge kein ansehen hat, und E. Maj. allezeit bereit seyn können, etliche Laender und Leute vvieder zu gevvinen oder in vorigen guten Stand zu bringen, oder andere nach Nothdarfft zu schüt-^{plus, minus}zen ^{lucris}

*Securior
imperator
in illis, quas
suppedicavi-
mus,*

*ad normam
rationis.*

*Ab exemplo
contrario
belli Huffi-
sici, quod
admodum
sinistre tra-
ctavit SIGIS-
MYNDVS,*

zen und das Unrecht zu züchtigen und zu bestrafen, sonderlich das Gott durch vernünftige Obriste, Raethe und Diener, deren E. Maj. sich gebrauchen, derselben Sieg und Glück verleihet. Dieses sind die Ursachen dadurch E. Maj. in dieser Hungrischen Tractation nicht allein bey denen Hungern, noch allein bey denen andern Erb-Königreichen und Landen, sondern bey der ganzen Christenheit ihre *Reputation* vor andern Potentaten erhalten können und werden. Es leyden aber alle diese Ursachen *keine Zertrennung*, sondern bieten einander die Hand, welche drunter auslasset, macht die übrigen den Namen reputation verlierend, so haben auch andere Mittel und Wege die Hungern zu composciren keinen bestandt, vielweniger dienen sie zur reputation, ob sie gleich vielleicht möchten angehen, dann was nicht aus der Tugend fließet, das pflegen die Weisen nicht zu loben, was aber bey diesem nicht gültig, ist keine reputation zu vernehmen. Wann dann bey meinem geringschaetzigen Vorschlag all ob erzehlte Ursachen in acht gezogen werden, so werden E. Maj. durch Folge desselben, nicht allein wieder dero Reputation, nicht handeln, sondern vielmehr dadurch wieder zu voriger, derselben glücklich gelangen, ja auch solche vermehren, in deme bey vielen nicht zugetrauet wird, das es im vorigem Wohlstand wiederumb zu bringen sey. Im *Huffiten-Krieg*, als die Böhmen wegen des durch Kayser SIGISMVNDVM gebrochenen Geleits aufgestanden, vvaere dieser Kayser durch Baepste, Clerisey und andern, so weiter auf die Reputation nicht gesehen, beredet, durch *Schaerffe* und *Gewalt*, welchen er von dem gantzen Römischen Reich und

und aus Italien gehabt, die Böhmen zu gehor- nunc sum-
sam des Gostnitzer Concilii zu bezwingen, aber ma uisus;
endlich mußte er nicht allein die Religions-Frey-
heit zulassen, sondern er suchte auch bey dem
verrätlichen Gegentheile Friden mit solchen an- mox animo
erbietungen und Conditionen, deren sich gedach- lapsus mol-
ter Gegentheile niemals hat traumen lassen, dar- litiernaque
von *Bonfinius decad. 3. lib. 3. rerum Hung.* mit die- ostendens
sen Worten schreibet: Kayser *Sigismund* unter- plus quam
stunde sich nicht mehr mit Gewalt und Waffen, foemineam;
sondern mit Gaben und Landvogtheyen den Zif-
cam zu befriedigen und damit zu erwegen, und
seynd des Kayfers Sachen bis dahin kommen, denique,
dass der Römische Kayser, dem nicht allein Ita- quod non
lia, Franckreich, Teutschland, sondern auch ualet virtu-
gantz Europa in grossen Werth und Ehren hält, te, efficiens
diesen alten unadelichen, blinden, ungläubigen, pecunia &
Kirchenräuber und Ertz-Ketzer (dass sind sei- elargiendo
ne Wort) wo er *Sigismundus* den Titel des Rö- munera &
mischen Königreichs haben wollen, hat fliehen dignitates.
und gedencken müssen, wie er ihn mit Geld und
ehrlichen Aemtern überwinden möchte, und Quo nomi-
hat ihm zugesagt, dass er ihm sein Lebelang zu ne ZISCKA
einem Stadthalter in Böhmen machen, auch zu uicariatum
einem Hauptmann über die Ritterschafft, und ih- regni Boe-
me jährlichen eine treffliche pension darzu gege- micis obti-
ben, wo er ihn zum König in Böhmen nehmen nuit.
und seine Sachen beschirmen wolte, dis Geding
und Erbieten hat der König *Zischka* angenom-
men, und als er zum Kayser ziehen wollen ist er
unterwegs gestorben &c. bis hieher *Bonfinii*. F. de Bonfi-
nii.

Da König *Sigismundus*, welcher ein grosser
Liebhaber nicht allein seiner eigenen, sondern
auch ein Beförderer des Hauses Oesterreich, re-
putation gewesen, die Religion und Gewissen,
Tom. VI. reliquiar. T wel-

*Intellectui
nemo potest
imperare;*

*unde for-
mula ere-
dendorum
frustra pra-
cipitur.*

*Quae veri-
tas cum lu-
culentissima
sum testis-
tissima re-
bus, in Hun-
garia gestis,*

welche nicht in die politischen administration gehören, sondern einem jeden vor Gott zu verantworten stehet, bald anfangs denen Böhmen hätte freygelassen, so hätte er den Gehorsam und die glückselige Ruhe im gantzen Königreich ohn alle Belästigung der Geistlichen, und ohne Verschimpfung seiner Hoheit beständiglich erhalten. Da ers aber mit der Schärffe angefangen, ist es hernach nicht bey der Freystellung der Religion verblieben, sondern die Clöster seyn niedergeworffen, die Geistlichen neben andern viel Unschuldigen übel tribulirt, und ein mächtiger Potentat so Römischer Kayser und in Hungern und Böhmen König gewesen, so hoch wieder alle Reputation in dem verschimpffet worden, das er einer schlechten Person hat endlich die größten Ehren und Würden cediren müssen. Mit dem Botskay und Hungern hat es fast ein gleiches ansehen, da E. Maj. bald anfangs hätte die Religion freygelassen, oder doch aufs wenigste sie ehe gehört, alles mit Gewalt angegriffen, wäre dasjenige so darauf erfolgt, leichtlich vermieden blieben, es hätte auch Botskay ihm nicht getrauet, das Fürstenthum Siebenbürgen zu begehren, indem man aber die Kläger nicht gehöret, sondern mit Erhaltung der Reputation und mit den Umbgengen, wie die Hungern mit Gewalt zu bezwingen, ist diesem der Geist von Tag zu Tag höher gestiegen, also das sie ietzt nicht mehr mit der Freystellung zu frieden, sondern man muß den Botskay auch das Fürstenthum Siebenbürgen wieder die Schuldigkeit cediren und dafür halten, es sey dabey weniger Verschimpfung als wenn das gantze Königreich und wol noch mehr Land sol darauf gehen &c. Ausser dieser

Ces-

Cession, deren ihm Botskay zu Prag fast alzufrüh ist Anerbietung und Vertröstung geschehen, sehe ich gleichwol nicht, wie E. Maj. das die übrigen Articul den Hungern gleichsam schuldig oder zu Verhütung mehrerley bey dem Königreich entstehenden inconueniencen, eben dieses wie andere grosse Häupter, auch ohne Verlierung der reputation zugelassen haben, befugt wären. Dann so viel den ersten Punct betrifft, haben E. Maj. mit der Freystellung der Religion viel Vorgeher, das nicht allein die Heyden, sondern auch christliche Häupter vielmals denjenigen Nationen die umb den Gottesdienst so starck haben angehalten, damit gewilfahrt, wann sie nur in zeitlichen Gehorsam geblieben sind; solches ist gegen den Juden geschehen von Dario, Cyro, Artaxerxe mit Zulassung des Tempels Erbauung, wiewol sie zuvor ihrer eigenen Religion zuwider schwerlich rebellirt hatten, wie herrlich die Römer in ihrer Religion gewesen haben sie doch die Juden, ungeacht deren Religion ihnen gantz zu wieder, zu Bürgern in Rom selbst aufgenommen, aus der Urfach (schreibt Josephus) das Hircanus das Haupt im Jüdischen Volck, Obrister Priester in Friedens-Zeiten, wie in Kriegsleufften denen Romern Treu gehalten, also das ihnen ist zugelassen gevesen die Stadt Jerusalem vviieder zu erheben und zu besfestigen, das vveder heimlich noch öffentlich niemand sie unrecht anklagen noch schmehen dürffen, das sie mögen ohne Dienstbarkeit frey seyn, ihrem Gesetz, Gebräuch und Gevohnheiten nachleben, und da sie an bequemen-Orten zu Haltung ihres Gottesdienstes, abgang gelitten, sind ihnen solche Ort eingeräumet vworden, vwie solches Kayfers *Julii*

Relinquenda igitur cuique libertas, sentiendi pro captu suo in rebus theologicis,

modo ne prodat alia aduersa articulis fidei,

ad turbas in republica denigrandas.

*Exemplo
summorum
imperatio-
rum,
in ciuibus
suis religio-
nis diuersi-
tatem, pro
diuersitate
nationum,
tolerantium*

Diploma ausvveiset, Kayser *Tyberius*, vwie *Tertulianus* schreibt, hat für sich selbst und vvieder des Rathes zu Rom Verboth, *der christlichen Religion* in der Stadt zugelassen, und bey Leib und Leben verboten, die Christen vwie zuvor im brauch gevvesen, anzuklagen. Kayser *Nero* hat in den ersten 5. Jahren seiner Regierung, vvelche vom löblichen Kayser *Vespasiano*, selbst sind hoch gerühmet vvorden, *Pilato* der Ursachen das Leben genommen, das er dem Herrn Christo ohne sein Vorvvissen, also unschuldig hinrichten lassen. Sein Tyrannisch Regiment aber hat sich mit dem Verbot des Christenthums angefangen. Solche Religions-Freyheit haben auch andere fürnehme und berühmte Kayser, *Adrianus*, *Antonius*, *Philippus*, *Maximilianus* unter den Heyden, unter denen Christen aber, Kayser *Gratianus*, *Theodosius*, und das ich der alten Zeiten geschvveige, tragen E. Maj. gnedigstes Wissen, vwie

*Neque im-
probant re-
ligionem
sub utraque
instituta
Boemica,
(Boehmi-
sche Land-
tafel.)*

in der Böhmischen *Landtaffel* ausdrücklich stehet, das beyde Religionen sub una utraque für einen Mann als gute Freunde stehen, item das einer oder ander theil außer Rechts nicht fürnehmen, noch ein theil dem andern nicht schmähen sol: darin zvvvar der Römische Stuhl nie vervviliget, sondern im Concilio zu *Costnitz* cum pacto anathematicirt, nicht vveniger haben seit *Sigismundo* her, alle Könige und E. Maj. Vorfahren *Carolus V.* zu Verhütung allerhand fernern

*noz obstan-
te prohibi-
tione penti-
ficis R.*

Ervvweiterung in Religions-Sachen, auf den Reichstagen zu *Worms*, *Speyer*, *Regensburg* und *Augsburg* für sich selbst, und ohne Vorvvissen und Consens des Papsts, viel gehandelt, und ob vvoll *Paulus III.* in des 1544. Jahrs durch schreiben mit sonderer Ausführung, verhebt, auch mit gar an-

gehendter Bedrohung, da er als Papst mit solcher gestalt, nichts fruchtbarliches bey ihro Maj. erhalten könne, so vverde er zu einem andern gedungen, nichts desto vveniger haben doch ihro Maj. des 46. Jahrs hernach das angestellte Colloquium zu Regenspurg erst vviieder zu continui- ren befohlen, auch etliche Articul für geschlos- sen angenommen und ratificirt, vwie dann her- nach Ao. 1548. das Interim gleichfals ohne Päßt- lichen Consens aufgerichtet. Volgends hat Kay- ser *Ferdinandus* im Jahr 1552. zu Passau ohne al- len Consens des Pabst, vvegen Erhaltung gemei- ner Ruhe und Vertraulichkeit im Römischen Reich *den Religions-Frieden und die Cammer- Gerichts-Ordnung* aufgericht, in vvelcher beyder Religions-Vervvante, neben einander sollen se- tzen und erledigen. Will man dann allein der Hungern Historien nicht betragen, so melden dieselben das Kayser Carl der grosse, als er bey Raab einmals, hernach abermals bey Ofen die Hungern übervvunden, die Stadt und Vestung sambt Chaben ihren König in die Gevvalt bekom- men, habe er zvvvar die Hungern mit Vertröstung vieler Gaben, zu Annehmung des Christlichen Glaubens und Verlassung ihrer Heydnischen Göt- ter ermahnet, vveil aber vvenig zu Christen vvor- den, sey er ohne vveitern Zvvang vergnügt ge- vvest, das nur zu End der Stadt für die Christen eine Kirche erbauet vvorden. Durch oberzehl- te Handlung haben obberührte hohe Haeupter und Monarchen nicht allein ihre Reputation nit geschmellert, sondern ihre Nahmen vielmehr un- sterblich gemacht, indem sie durch solche Mit- tel sich bey ihrer Hoheit, bey Land und Leuten erhalten, viel Ungelegenheit und Weitlaufftig-

*Hinc pa-
religiosa &
que cau-
tur in ordi-
natione
camerali.*

*Quae tole-
rantia di-
uerſarum
religionum
summis
principibus
non est in-
digna.*

keit verhütet, und allenthalben Friede, Ruhe und gemeines Heyl angestellet: mit vvas Grund könnte denn E. Maj. eingebildet vverden, das dieselben nicht eben das befugt, oder nicht eben dis ohne ringering derer Hoheit und Reputation, so vvol als ihre Vorfahren, eingehen könnten, sind E. Maj. Monarcha, sie finds auch gevvesen, E. Maj. seyn Catholisch, sie finds auch gevvesen, E. Maj. haben Ursach zu vvehren, damit nicht Secten überhand nehmen; sie haben noch mehreres Ursach gehabt, das nicht das Heydenthum durch die anzahl vieler Völcker, das Christenthum nicht unterdrückt, in summa ich sehe nicht vvorin E. Maj. ihre Reputation mehrers als oberzaehlte hohe Haupter und E. Maj. Vorfahren mit der Freystellung ringern, vveil sie durch solche Mittel *Land und Leute erhalten*, deren sie sich sonsten verzeihen müsten. Ohne zuveiffel aber ist der Geistlichen Beschvverden, indem das sie von politischen Aembtern sollen ausgeschlossen seyn, zeigen an die Decreta diuorum regum Stephani & Ferdinandi, und vveil E. Maj. ihnen nicht vveniger als denen politischen Staenden den Schutz ihrer Freyheiten zugesagt haben, vwie können E. Maj. aus derselben Obligation schreiten. Da frage ich hinvviederumb dieselben Geistlichen, vvarum sie vvegen des Capitels zu Erlau durch den Erbfeind genommenen geistlichen Gütern, nicht auch des billigen Schutzes, so E. Maj. ihnen geschvvooren und doch bey künftiger Friedens-Handlung vverden müssen fahren lassen, E. M. gehorsamst ersuchen, darauf vveifs ich ihre Antvvort, nemlich das ihre Maj. in dem entschuldiget sind, darin sie zu cediren gezwungen, eben dieselbe Antvvort gebe ich auch

*hic maxime
nostris tem-
poribus,*

*pro salute
reipublicae
Space con-
seruanda.*

*Idcirco
1) Erlau-
enes resti-
tuantur in
integrum.*

auch den Geiftlichen auff diese ihre Einvvürffe, denn vvollen E. Maj. sich des Königreichs nicht verzeihen, so müssen sie die Conditionen, so der verbrechende Theil fürschlegt, nothvvendigein-
 gehen, und tregt nicht für, ob gleich die Geiftlichen sagen möchten, der Erb Feind sey ihrer Maj. nicht verpflichtet vvie die Rebellen, und aufstaenden, hören auch beydes, der Schutz der Landes-Fürsten und der Pflicht der Unterthanen, das ist mit einem Wort die recipirliche vorige Obligation, vvelfche durch eine jüngere cassirt vvird, durch den theil dessen Macht fürbricht, und die Conditiones fürzuschreiben hat. Daraus zu schliessen, das vvie die Geiftlichen sich selbst zu schützen nicht vermögen, als können sie dieses Orts E. Maj. keine impossibilitaet auftragen, sondern müssen auch E. Maj. dem übermaechtigen Gegentheil cediren. Man kan ihnen auch auff diese vveise begegnen, das die privilegien der Staenden allezeit auf die glückselige Erhaltung des gantzen Königreichs sehen, also das, vvo derselben zuvvieder Freyheiten ertheilt vvorden, haben sie doch keine Krafft noch vvürckliche Vollziehung Ursach, denn der König thut den ersten Schwur zu des gantzen Vaterlandes Heyl und Wohlstand, vvelfchem alles vviedrige und hinderliche, als vvelfche für eingeschlichen, und mit vvohlbedachte Freyheiten zu halten, cediren muss, vveil sich dann im Werck und in der Erfahrung unvviedersprechlichen erfindet, das durch Eindringung oder Zulassung der Geiftlichen in die vveltliche Regimente allerhand Zerrüttung, Unruhen, Mißtrauen und Beschvvverligkeiten entstehen, vveil sie dem Pabst zu Rom, als einen fremden Potentaten, vveichem

2) *modus tamen circa ipsorum privilegia servuetur*

ne sint e-normia:

cum saluo publica prima lex

*Et confer-
uatio totius
partis prae-
ferenda.*

*Theologo-
rum esse de-
bet: acqui-
escere in
priuilegiis
Et praemi-
is, in sacris
litteris sibi
promissis.*

die Wohlfart des Königreiches nicht kan zum höchsten angelegen seyn, vweit mehrers als ihrem König und Herrn verbunden seynd, so müssen ihre Freyheiten billig den gemeinen Freyheiten cedirn und für diejenigen gehalten vverden, die dem Intent der Räber zuvvieler seyn: aus dieser Ursachen ist auch denen Geistlichen in Böhmen und Schlesien kein Landstandt hinführo zu gelassen, und in Mehrern müssen sie in weltlichen Handlungen den andern ihren Ständen nachgehen, dabey sich dann solche Länder wohl und glücklich befinden, da hergegen alle Königreiche und Lande, wo die Pfaffheit den weltlichen Scepter führet, voll der Beschwerden und Ungelegenheit seyn &c. Zu dem sind die geistlichen und weltlichen Regimente wie Himmel und Erden von einander, daher die Privilegien, so wieder die Natur streiten, nicht zu paffen noch zu halten seyn. Die Geistlichen haben ihre Privilegien in Gottes Wort und aus dem Munde Gottes, das sie unserm Herrn Gott geheiligt seyn, das sie auch heilig seyn solten, wie Gott heilig ist, was aber Gott geheiligt ist, das hat keine Wohlthat bey den Menschen zu suchen; sonst entheiligen sie sich selbst und machen sich samt ihren Wercken prophan. Ueber das trägt es sich schwerlich zu, das Fremde dem Vaterland mit dem Gemüth dienen: also Einländische durch Fremde haben viel schöner Königreiche ihren Glantz verlohren, dann sie sangen andere aus, nun sind aber die Geistlichen meistentheils Frembdlinge, und kommen nicht ins Land nach der Ständen gefallen, sondern aus Wohlthaten ihres gleichen, welche erst mit anderer Untergang empor stehen. Endlichen sind auch

auch solche Geistlichen gemeiniglich schlechte Leut, die sich und die ihrigen durch solche Dienst hinfür bringen, welche inländische und adeliche Personen nicht leichtlich auf sich nehmen, welches dann aus dieser ietzigen Handlung, dabey sie grosse Werckzeug gegeben, zu sehen, dann es kan ihnen die practic nicht so weit fehlen, so bringen sie doch mehr davon, als sie mit haben ins Land gebracht oder eingeführt. Darumb ist von denen Regimenten viel zu halten, die jeden bey seiner possession faviern, die Geistlichen warten der Kirchen und des Gebets, die WELTLICHEN schützen und beschirmen das Land, dadurch wird das Vaterland erbauet und seinem Herrn langwierig erhalten. Darnach der Punct im ersten *Articul* wird ohne Beschwerde nicht abgehen, das die geistlichen Güter, so durch Krieg genommen worden, hinführo zu Dero Königlichen Cammer-stellen gehören, wann aber die Geistlichen Bisthumen ohne das mehr Güter im Königreich haben, als sie beschützen können, hergegen E. Maj. zur nothwendigen Unterhaltung des Kriegs-Volcks, (ohne welche die Geistlichen nach dem Exempel der Erbländer und anderer Bisthum nicht verbleiben können) wenig Mittel haben, so werden sie sich dieses alles zu bescheiden wissen, weil leichter etwas weniges zu verschmertzten ist, dann alles und jedes in die Schantz zu schlagen. Der andere Punct hat destoweniger bedencken, damit denen Hungern nicht raum gelassen werde, auf dem *Palatinat*, wie vor Jahren geschehen, zu fallen, dadurch dem König grosse Reputation entzogen, und bey nahe die Succession disputirlich gemacht wird. Bey dero HERRN GEBRÜDERN haben Eure

*Origines lit-
tium cleri.*

*Cumque a-
lia sphaera
theologo-
rum; poli-
ticorum a-
lia: hi cir-
culi non
sunt tur-
bandi.*

*Vrgenda
quoque sunt
sequentia
& quidem
quoad ar-
tic. I.*

*Hoc tem-
porum ne-
cessitati dant
clerici, ut
bona, bello
occupata,
ipsisque
nondum re-
stituta, ul-
tro cedant
aerario
bellico.*

*Quoad II.
quod Pala-
tinus prox-
sus inhabi-
lis;*

Maximili-
anus digni-
ssimus.

Art III. per
se liquet.

Quoad IV.
ut satisfiat
Boiskaio,
ipse, necess-
est, satisfi-
ciat, pro
aquitate.

Art V. Et
VI. nullus
dubii.

quoad art.
VII. ut si
anneltia
partis utri-
usque,

Maj. nichts zu befahren, welche bishero grosse specimina ihres brüderlichen Respects und Volge derselben gegeben. So ist die Austheilung der Ertz-Hertzogen wegen künfftiger Zeit rathsam, damit dieselben der Landen, hinwiederumb die Lande der Herrn gewohnen und dienet also die-
ser Articul durchaus zu Versicherung E. Maj. Hoheit und dero Reputation &c. Der *dritte Punct* schützet die Billigkeit selbst für sich; der *vierte* hat bedencken, damit längst wäre Vertröstung geschehen, jedoch so er angedeuter massen trachtirt unter alten würdt, so geschicht es mit wenigern schimpff, als zu Zeiten Kayfers Sigismundi gegen Zisca, Kayser Friderici gegen Matthia Huniade und Boebrath, item als zu Zeiten Maximiliani gegen Bathori geschehen. Bey dem *fünfften* und *sechsten* ist es meines erachtens kein disputat, aber der *siebende* möchte in dem bedencklich seyn, das die so in E. Maj. Pflichten gewesen, sollen des übeln Ausschlags entgelten, hergegen die, so zu Gegentheil sich geschlagen lür ausgehen, das hat in dem ersten diese Ursach, damit hinführo, die so von E. Majest. zu Diensten gebraucht werden, lernen gewarfamer zu gehen, und das es nicht so leicht sey, ein grosses Feuer wieder zu löschen, als durch blutige Brieff und beschwärlische process solches anzuzünden, welche Verhütung E. Majest. künfftig nutzen und dero Reputation erhalten vvirtd. Den Anfang des siebenden können E. Maj. nicht vvol vervvägern, denn die Hungern vverden nicht vveichen, und bey oberzehnten Considerationen gereicht der *general Pardon* zur *Vergessenheit* alles fürgelauffenen Ubels, E. Maj. zu Ausdeutung deren mildreiches Gemüthe, welches allen hohen

hen Potentaten große Zierde und Glantz giebet, exemplo
 vvie an den hochgelobten Kayser VESPASIANO ZU VESPASIANI,
 sehen, vvvelcher das crimen maiestatis auch an omni laude
 seiner eigenen Person begangen, höher nicht als ma oris.
 mit dem Exilio pflegte zu straffen, und geben
 ihm die Geschichtschreiber dis Lob: quod inter
 caetera eius bona illud singulare fuit inimicitias
 obliuisci, vvvelches er unter andern an Aletio
 Pomposiano ervvielen, vvvelchen er ungeacht der
 vvvisentlichen Verrütherey, so er am Kayser be-
 gangen, doch zum Consul und fürnehmsten Ma-
 giftrat in Rom gemacht, und als er darüber von
 den Seinen vervvvarnet, hat er zur Antvvvort ge-
 geben, vvvielleicht vvvirde Medius dermal eins mei-
 ner dabey eiugedenck und nicht mehr untreu
 seyn. Gleiches falls ist dem Kayser OTTONI dem OTTONIS M.
 grossen genant, unter allen seinen glückseligen
 Thaten und Handlungen, diese für die Ruhm-
 vvwürdigste zugemessen vvvorden, dafs er die Sach-
 sen, vvvelche so oft rebellirt, mit guten Worten
 und viel Vergessung sie zum beständigen Gehor-
 sam, darzu sie vvveder Carolus magnus, noch fol-
 gende Kayser mit schvvverer Kriegen nicht be-
 vvvegen können, &c. dadurch erlangt, dafs sie
 in seinem abvvvesen die Hungern, deren Macht
 sich gantz Europa entsetzte, aus dem Lande ge-
 schlagen haben, und unter Kayfers *Alberti I. E.* ALBERTI I.
 Maj. Vorfahrers hohen Tugenden vvvirde diese ge- ad condo-
 rühmt, dafs vvvie fast einer sich an ihm vergafs, mandum
 kam derselbe vvvieler zu hulden und der Kayser facillimi.
huebnus nicht mehr auf vvveder mit Worten noch
 mit Wercken, vvwie die Worte in der Chronica
 lauten. Also dienet auch dieser Punct zur Be-
 förderung E. Maj. Reputation. Wie der *achte*
Articul mit ihrer Maj. vvvenigster verkleinerung

quoad art.
VIII. quod
pax
Hungarorum
cum
Turcis
omnino res
sit altioris
indaginis

zu tractiren, v̄ird die Zeit geben, einmahl suchen die Stände nicht allein in Hungern sondern auch in allen Erb-Königreichen und Landen, vwegen derselben höchste Erschöpfung, den Frieden mit dem Türcken, und E. Maj. handeln eben das, vvas vor ihr vielmahls mit Rath und Gutheissen aller Vernünfftigen geschehen, dessen sich auch die Könige in Franckreich, Portugall und Engelland nicht geschämet haben.

CAVTELA:
ut imperator
ostendat,
a) esse sibi
studium ue-
ritatis cu-
vae cordis
que;
b) ordini-
bus provin-
ciae fidem
se tribuere
prae illis,
qui castra
sequuntur.

Wann dann bey diesem gefährlichen Unwesen auf die Reputation zu sehen ist, so geschicht sie meines erachtens endlich in diesen zveyen stücken, *erstlich* das E. Maj. gnädigt nicht zugeben, einige *Falschheit und Hinderlist* bey dieser Tractation zu gebrauchen, damit E. Majestät der Ruhm in Ewigkeit verbleibe, dieselbe ein *Liebhaber der Wahrheit* und aufrichtigen Handlungen sey. *Zum andern* das E. Maj. *ihren Staenden* hinführo mehrers als einem *Officier* das *Gehe* gnädigt gönnen und *vertrauen*, dadurch werden E. Maj. vor andern Monarchen den Respekt bey ihren Landen, und bey aller Welt die REPUTATION ungeschmälert erhalten und zu ewiger Zeit bestättigen.

NVM. VIII.

Historia pacificationis inter RVDOLFVM
II. imperatorem & imperatorem Tur-
carum anno CIO IOC IV. mense Fe-
bruario.

RVDOLFVS
II. bellis
TURCICIS
fessus uenit
ad pacem
1604.

POsteaquam utraque pars bello & studiis hostilibus nuncium mittere decreuisset & ad pacis consilia animum adiecisset, praecipue uero *Turcarum* res eo redactae fuissent, ut aleam bel-

li finiftram toties experti & perpeffi in obfi-
dione oppugnationeque Budenfi laborum pertae-
fi, remedium fortunae huius *pacem* ultro poftu-
laffent: quid in re tanti momenti & ad utilita-
tem totius chriſtianitatis pertinente, poſitum ef-
ſet, DIVVS CAESAR RVDOLPHVS II. confiderans nuncupavit uota *paci* &, ſi ea ratis utilibusque con-
ditionibus confici poſſet, clementiffime annuit.
Etfi uero inuidiffimus *imperator* perſequi ſuas ui-
ctorias & reliquum in *Hungaria* e *Turcarum* e-
ripere iugo ſtatuerat: maiorem tamen publicae
ſalutis *chriſtianitatis* quam priuati huius ſui in-
ſtituti rationem habendam eſſe duxit ueriffime
&, quantum profuſioni ſanguinis hu-
mani datum eſt hactenus, tantum iam parcere
quietenus a furiis bellicis & ſubditis comparare a-
liquam potius quam dubias *martis dubii* & plenae
aleae conſectari uictorias maluit. Difficilis
haec *pacis* primum fuit optio, quam nimirum
Turcae ſuperioribus annis plerumque fraudulen-
ter ac dolose prae ſe tulerunt, dum *ſub ſpecioſo*
pacis titulo crudeles ſtruxerunt inſidias. Sed com-
mode interuenit *imperatoris orientalis Tartarorum*
magni CHAM interceſſio, qui rogatus a *Turcarum*
tyranno partim literis, partim legationibus diu
multumque Caefaream Maieltatem ſollicitauit, ut
arma deponeret & in nouam conſentiret amicitia-
am. Eadem de cauſa & *Veneti* ſuos legatos mi-
ſerant, qui apud Caef. maieltatem pro *Turca* in-
terpellarent eamque ad pacem, uel ſuo ipſorum
exemplo cohortarentur. Vt quoque *Turcae* il-
luſtriora ſuae ad pacem faciendam propenſae uo-
luntatis oſtenderent argumenta, ſaeptius apud do-
minum *Adolphum de ALTHAIN*, *Srignonii ducem*
praefidiarium (barbare capitaneum) fauorem ca-

Quam
Turcae o-
lim ſimula-
rant.
Internunci-
is CHAMO
imperatore

Veneti.

pta-

ptabant, illi studia & consilia patefacere, pol i-
 cerni facilimam pacis ineundae rationem & plura
 ad placitum Christianorum, quam quod ex usu Tur-
 carum esset fingebant. Eundem quem dixi domi-
 num *Adolphum* insinuatione amicitiae facta *Bu-
 dae* conuiuio solemniter Turcae excipiunt, ubi *Bas-*
Turcae ex- *sa* Budensis famigrarius animum *Turcarum* ex-
scrantur *plicauit*, bellicam multis uerbis execrari tempe-
belli mala. *statem, fructus* belli ex utraque parte penes du-
 ces & milites residere, interim *templa* deorum
 uastata, agros desolatos & miseram subditorum
 plebeculam extremas lamentabiles poenas & calami-
 tates quam plurimas ex hoc tam diuturno bello
 sentire, conquestus est. Ideo salutem publicam ani-
 morum pariter & corporum, uitaeque tranquillita-
 tem potiore etiam apud christianos loco esse de-
 bere, quam efferatum belli ardorem omnia con-
 sumentem & *quod maximum*, aris huius infelicis
 martis sanguine humano iam plurimis annis li-
 tati; id quod legibus & moribus christia-
 norum omnino repugnet. Haec sunt uerborum
 illa lenocinia, quibus *PAX* inuitata fuit. Factis
 ad hunc modum pacis auspiciis, fama interim de
 morte *Turcarum imperatoris Budam aduolauit*,
 quam Turcae gratulabundi exceperunt tormento-
 rum maiorum explosione & festiuo hilarique iu-
 biloque plausu, quae cum *Pestis* ex aduerso no-
 stri praesidiarii *sonos & strepitus nouae rei signa*
 audirent, *in speciem aliquam* excipiendorum chri-
 stianorum ergo id factum esse rati similes intra
 moenia *sonos & strepitus* excitant inquirendo
 simul, num quae noua digna gesta essent?
 Respondent Turcae *fatis senem imperatorem* con-
 cessisse, electum esse in imperium ipsius *filium*
 ex ephebis nunc egressum illiusque electionis
 suffra-

Turcae ex-
scrantur
belli mala.

Auspicio
pacis

MORITVR
 TVRCARVM
 imperator.

Inde explo
sio tormen-
torum

& gaudia
de nouo
imperatore.

suffragia communi celebrata esse laetitia. Post
 alia quaedam a Turcis disseminata fuere: propter Inde fama
paci ab
rumpendae
ob animum
eius iuue-
nilem &
fortem. mortem senis imperatoris dubiam esse pacem; *no-*
uicii uero iuuenis indolem generosam, Martia-
 lem spirantem *animum*, bello experiri uelle fortu-
 nam & armis residuum in Hungaria imperium nilem &
fortem. conferuare. Vera procul dubio haec apud *Tur-*
cas fuere: siquidem ita plerique sentiebant & de
 industria inter christianos dispersa, ut animos
 christianorum ad *pacem segniores*, etiam in ipso
 Ungariae regno redderent & pacem,
 quam prius serio optabant, nunc hoc praetextu
 eluderent. Nec forsitan in Turcarum illa ty-
 rannide defuerunt praesertim causae christiano-
 rum inimiciores, qui animum iuuenilem ad fa-
 stigium sui illorum imperii euectum ad nouos
 motus accenderent & belli insignia studia pluri-
 mum profutura ad gloriam & potentiam nouel-
 li imperii adfirmarent. Cum uero *an-*
no superiore pacis actiones optatum successum Deficiente
ad pacifi-
candum
mandato. consequi non potuissent tum ob alias causas: tum
 praecipue ob hanc, quod *Turcae*, qui sibi id
 operae laborisque uendicabant, carerent *Turca-*
rum imperatoris idoneo testimonio, quod *plenari-*
am continent auctoritatem & potentiam pacis fir-
 mandae, nec dum certi adessent arbitri praeter
 unum *Bassam Budensem*, qui ad solemnem pacis Bassae Bu-
densis Tur-
cae;
de ALTHAIN
conciliator
pacis apud
Caesarem. tractationem adfuissent dominus *Adolphus de AL-*
THAINIS supremus, ut uulgo dicitur, capitaneus
 Strigonientis, coram *S. Caes. Maestate* ac seren-
 nissimo Archiduce *Matthiae* professus est, quae a
 Turcis quotidie fere audiret, modum & ratio-
 nem etiam demonstrauit, qua Turcae humanius
 exciperentur & ad nouam pertraherentur amicitia-
 am. Nec difficulter hoc obtinuisse dicitur: cum
 etiam

etiam hoc pacto *S. Caes. Maieſtatis* cum serenissimo *Archiduce* Matthia suum erga hostes animum declarauit amicum ac beneuolum ingenium & secundum christianae religionis praescriptum, & secum ostendit hospitalitatem, esurientibus & sitientibus Turcis cibum & potum largissime praebendo, uiuos ita carbones in capita illorum coaceruans. Eo ipso temporis interuallo Turcae nunciant, adesse ab *imperatore Turcarum* arbitros & *commissarios*, quibus potestas & prouincia data sit de *pace cum christianis* agendi & statuendi, ac tum specialiter declararant, nuper electum *Turcarum imperatorem* in omnibus consentire, quae a *patre* ipsius demortuo in hac *pacis causa* proponenda fuissent, nec minore affectu & animo *concordiae cum christianis* feliciter componendae praeditum esse: imperium nimirum primitiis hisce pacis cum christianis firmandum: cum etiam de *Persarum* re feliciter gesta, non obscure rumor diuulgaretur. Arbitri duce & commissarii *Vezius* supremus, *quartus honore* ordine ab *imperatore Turcarum* *Amurates*, *Bassa* Budensis & *Cadiam* iuris apud Turcas summus praeses & interpres, qui non minus consilio, quam autoritate pollentes, prudentia & fraude, barbara consilia sua simulare, tegere, commiscere aptissimi fuerunt. Eodem modo a parte *Caes. Maieſtatis* delecti commissarii & mandatarii, quorum sapientia, dexteritas & fides antea plurimis est probata argumentis: reuerendissimus dominus *Stephanus Suchai episcopus Agrinensis*, cuius integritas erga diuum imperatorem in praeclearo isto regimine ac praefectura, maxime in legatione illa ad *Sigismundum BATHORI*, tum pleraque noua multa & infausta aduersus *Caes. Maieſtatis*

Turcis o-
mni huma-
nitate exce-
ptis.

Ratibabitio
noui impe-
ratoris, quae
mandauerat
pater.

Legati Tur-
cici ad pa-
cificandum

Legati
Caesarei.

tem, cui fidem & imperium dederat, molientem enituit, dominus *Adolphus de ALTHAIN*, dux praefidii Strigonum, dominus *Ioannes AMOLAR*, dux munitissimi Comariensis propugnaculi, *Thomas ERDWDI*, magister castellorum in regno Hungariae, dominus *Bartholomaeus PECZ*, bellicus consiliarius, qui omnes partim uirtute bellica, partim fidelitate consiliorum laudem merentur immortalem. Ut uero eo fidelius rem gererent, auctoritas & plena potentia authenticis Caes. maiestatis literis tributa ipsis & confirmata est, addita quoque fuit instructionis formula, secundum quam Turcarum nostrorumque conditiones examinarentur. Delectus aderant quoque *centum uirorum* ordo, qui, tum & praefide *Christophoro Caifersbergero*, *secretario Caes. maiestatis* in praesentia Turcarum tractatione labores & operas sustinerent; adiuncta *laticiarum & cupidiarum* copia, quae mensis apponi solent, ut apud barbaram nationem laudem humanitatis & *hospitalitatis christianae* promerentur; conueniebat quoque solemnitati concursus plurimorum *hominum* utriusque *gentis*, ordinis militaris & equestris, qui partim mandato *Caes. maiestatis*, partim studio *nouitatis* pellecti ornamento & decori inferebantur, qui magna *pacis expectatione* praeter experientiam societatis & morum *Turcarum* nihil amplius praemii referebant: milites praeterea adueti *praemiis militaribus*, amoenitate *Budae* capti, indignae seruitutis barbarorum conditionem suo nomine referebant. Locus uero pacis tractandae tam pridem constitutus celebre illud *Strigonium* quod a confluentia *Istri & Grani* nomen accepit, sede quondam *archiepiscopi* ecclesiaeque illius metropoli famigeratissimum, quorsum commissarii *Caes. maiestatis*

*Inde festini
pacis ad-
paratus*

*Et homi-
num con-
fluxus.*

*LOCVS ad
pacifican-
dum STRI-
GONIUM.*

*Causa mu-
tationis
cum PEST.*

tis communi consilio conuenerant : ut ibidem *Turcarum aduentum* praestolati feliciter pacis *inchoarent* consilia, cum interim Turcae melius facilius rei gerendae occasionem nacti, *arcani* forsitan consilii, timoris aut doli conscii, apud dominum de ALTHAIN diligenter institerant, ut locum mutaret & PESTVM *Budae* ex aduerso positum tanquam uicinius obiiceret ex suasu ipsius unanimitate, ter biduo elapso, relicto *Strigonio*, cum ibidem praeter communes *inducias* praesidia militum relicta securitate sponderent *Pesthium* nauigiis uelocioribus plurimorum impulsu remorum, quos ueloces plerique appellant, ad nauigarunt non sine *tubarum & timpanorum tormentorumque fragore* uias ac aërem undique implente pariter & celeberrimo ducum praesidiariorum, centurionum, decurionum christianae militiae comitatu, qui triumphum ante uictoriam *pacis speratae* uenturae canebant. Praemissus erat etiam *Leopoldus Beck*, uir industrius & ad res gerendas idoneus, qui, ut pleraque pro aduentu ducum commissariorum disponderet, Turcas quoque certos redderet & si nostrates solemnitatis causa *maiora* exonerarent *tormenza*, aequo ferrent animo nec suspitione facti laborarent, quin & ipsi post Turcae demonte *Budae* e longinquo *Danubium* prospectando, quum de aduentu nostro audiuisent, *pompam solemnem* ingressus nostri *Pestum* prosequendo suorum fulminum & tormentorum *igneorumque globorum* eiaculatione animum non plane hostilem declararunt. Cum iam nostri duces PESTVM ingressi & hospitio excepti, ut uires navigatione celerrima prostratas prandio reficerent; ad sunt praecipui nominis Turcae *salutatam novos hospites*, praesentiae gratulatum atque illa o-

nia-

mniaque in felicitatem & tranquillitatem utrius-
 que partis euenirent, mutuo comprecantur. Plau-
 sibilis haec erant principia, nisi haec omnis e-
 iusdem futuri augurio accidissent, ut illi ipsi
 legati prima fronte per incuriam & insolentiam
 militum ad portam excubantium non admissi, gres-
 sum *Budam* retulerint nostrique circa corporis
 refectionem nunciato aduentu, non sine indi-
 gnatione & offensione retracti fuissent. PRIMO Primus,
 itaque CONGRESSV mutuo nostros *salutantium*, congressus
Turcarum facilis erat coniectura & persuasio de pacificato-
 animo & affectu eorundem, ut praese ferebant, rum.
 cum interea *Budae Ianizarii* tumultuari coepe-
 rant & suspicari de *Bassa*, qui tam familia-
 riter cum *christianis* ageret & studio ipsorum Suspicio
 multa concederet, indignati summi *praesides* Turcarum
 quod, portis in multum diem clausis aduersus
 nequid grauius accidisset, uix sedare tumultum suos legatos,
 potuerunt. *Sequens dies* religiosae pietatis propa- nimis fami-
 ce futura sacer datus est, quibus absolutis & com- liares cum
 municatis consiliis ut animum *Turcarum* explo- nostris.
 rarent, emissi sunt ab illustri consilio commissa- Alter dies
 riorum *legati Budam sex nauibus* numerofo comi- sacris da-
 tatu domini equestri & baronum ordine profati tus.
Iohannes Christophorus TEUFEL, *Georgius a ZIN-*
ZENDORF, *Andreas a PUCHAN* ex Germaniis; ex Nostri Bu-
Hungariis uero *Andreas Docri*, *Paulus Aponi*, dam se con-
Franciscus Lorant a consiliis & secretis camerae ferunt, Tar-
Hungaricae Leopoldus Peck, qui praeter quod mu- cicos inui-
 nus recipiendorum prouentuum *Caes. maiestatis* tant & con-
Camerae Hungariae fideliter ab annis aliquod su- ducunt Pe-
 stineat, non exiguum ordini huius actionis sua stum.
 prudentia pondus addiderat. Ex templo illi ma-
 gno circumstantium *Ianizariorum* numero exce-
 pti & a *Veziro AMVRATHO Bassa* designato pacis

tractandae Turcarum imperatoris *Praefide* admiffi & humanius, quam opinio fuit, excepti funt. *Needum fubfelliis uulgaribus confediffent.* Vocatus ab *Amurati Vezires Cadianus* fupremus fueris interpres & praefes cum *Alli Baffa Budenfi* confilio accessit, audituri coram, quid *legati* christianorum postularent. Vbi a domino *Andrea Deczi* multis uerbis gratiam & beneuolentiam Caef. maiestatis & commiffariorum eius praefentium amicitiam, Baffe Agnenf. fupremo Kiara idiomate Hungarico interpretante ad confilium & fimul amicum conuiuium *Pestum* euocantur, *pacis*, fi deo ita uifum fuerit, primitias facturi. Annuerunt *uotis Turcae* & prius per noftrum interpretem perfuafi, fine mora plurimo comitatu *Pestum* fe conferunt, Legati noftri praecedebant, quos *Turcae* delecti a ducibus ipforum fequebantur duces *Ianizarorum* (quos lingua fua uocant) una cum fuccenturiato *Baffae* Budenfae, alias KIARA dicto, & ipfo uiro forti, ftrenuo & apud fuos magnae exiftimationis, Cadiano pariter & Baffa Bude uestigiis inhaerenti, quos temples militiae Turcarum *Ianzarii*, pileum habentes linteum album ad pafticum longe de fluento in fronte argenteo equaliculo palmi longitudine erecto, telis, fclopetis, facibus ex gofipio contextis ardentibus armati comitabantur; *Vezirus* ipfe phalerato equo infidens ultima tenuit. Ad Danubium nauibus noftris exceptis in ripam adtentoria pone *MANI BEDHS* uenerunt ab occurrentibus *commiffariis excepti* & falutati in tentorium, uario colore & mixtura mirifice exornatum, deducuntur, in quo quod refiduum erat temporis, ad crepusculum uespertinum colloquiis, quibus familiaritas humana confueuit, continuarunt festiuam

Excepti Budae digniffime.

Iter Turcae Pestum ingrediuntur;

idque cum pompa,

obferuatis ab utraque parte ceremoniis conluctis,

uam & panegyricam leticiam cum hostibus uidiſſes, in qua partim Turcarum tibicines tympaniſtrique barbarum magis & inconditum ſonum quam harmoniam edebant, partim noſtri uſitato turbarum & tympanorum concentu ripas complebant. Nec dum ſigno conuiuii dato, religio Turcarum ^{Sacra Turcarum, ſtatis horis obſeruanda, cauſa interruptae tractationis pacificae, differendae ad proximum.} ceſſit, quae ab illis ſtatis horis obſeruari ſolet, dum conſiliis reliquum tempus adhuc noſtris dare animus fuerat & a noſtras quaeritum eſſet, an constantes in pace petenda & acceptandis conditionibus eſſe. Ad *proximum* igitur tentorium illius rei gratia tapetibus ſtrutum oſtenſum eſt, quorſum Turcae cupide adulantes, praeco- ne prius miro uociferando ſacra denunciante, ritu gentili & barbaro humi ſe ſternunt, ac uno Hierophantarum clamore & cantu prae reliquis perſonante, pectora tundunt, faciem, barbas promiſſas palmis permulcent, quaſi in dei obſequium qui id cupiat offerunt, nec haec uana illorum religio, ſi quid propitio numine tutelarium ſuorum geſſerint & praefentatam opem ſecuritatēque inter chriſtianos implorarent, ſacra ſua tumultuantibus circa tentorium chriſtianiſ abſoluunt. Interea plerique Turcarum per tentoria ad menſas more noſtro confidentes, aegerime moram conuiuii tolerare uifi ſunt & cupide inſpectare, dum ſcenam illorum dapales ingrediantur ſigniferi; religio uero tum Turcis uſitata, a Mahometo graui ſancita poena ieiunia diuina indixerant; unde Turcae tota die abſtinere omni cibo & potu, nec niſi nocturno ſidere conſpecto, aut ueſpero ſalutato ad paſtum accedere ſoliti erant. Huic mori Turcarum noſtri duces ^{Apparatus epularum, noctu habendarum gulam in tentoriis.} obſecundantes, *noctu* intra *tentoria* octo maiora multis tapetibus exornata *menſas* uariis cibus & ad

*Et bibitur
utrinque
pro salute,*

*Morum ex
cernorum
peruerfiffi-
ma ratio,*

gulam Turcarum attemperatis repletas exhibuere, ad quarum unam mensam Turcae confederunt unaque & nostri uerius fpectatores quam conuiuiae fe loco cum illis honoratori immifcuerunt, colloquiis, ftudio & opera interpretum ufi, animos Turcarum uariis explorarunt, quid uel de Caef. maieftate uel de sereniffimis Archiducibus qui haftenus summam celli chriftiani penes fe habebant, uel fama edocuerint, uel opinio ipforum confirmarit, nec prae conuiuio, affectus amicos & pacis cupidos diffimulabant, cum more chriftianorum pro felicitate & incolumitate (ut illorum proprio utar uerbo) exaltatione diui imperatoris chriftianorum uota facere & pocula fimul faccaro imbuta exhaurire animati erant. Quod in re ludicra quidam dixerant fpectatum admiſſi, riſum teneatis amici; id de moribus & geſtibus Turcarum in colendo uſurpari poteſt. Cum enim facris illorum ac ieiuniis ſe maceſſerint & famem pro condimento habuiſſent odorque ciborum uariatumque lauticiarum oculos affectus iritaſſet, non conſulta pietate, a qua nos exordimur, intuolare protinus patinas, plenis uelis manibusque carpere, in faciem ingerere os faciemque perungere, rodere, non edere conſpiciebantur ac nec lectis quibus nos adſueti ſumus, ciuiliſſis cultus moribus, religionem barbaram uix diſſimulare potuerunt. Plerique ignaſi uarietatis ciborum, apicinas deliciaſ totaſque fruſtilatim manibus conterebant, commiſcebant, lambebant, plerique teſtam pro carne corticem pro medulla, non ſine cachinnis aſtantium edebant, nec magis nobis quam ſibi ipſis ridiculi Turcae fuerunt, etiam a cibus ignotis intuſtatis de modo colendi diu deliberando, quaſi a ſacta re abſti-

abstinere, nisi humaniter a nostris compellati in-
 struerentur. Ianizarii praeterea & hoc elogii belli-
 ci merentur, sua sclopeta, bombardas cum fu-
 niculis albo goipho contextis fumantibusque u-
 na manu quasi ad repellendum instructi asserua-
 bant altera saltem incomposito gestu orbem ap-
 prehendebant. Hunc uero consuetudinis licen-
 tiam & morum ciuiliorum neglectum Turcis ne-
 mo uitio uertere debet. Barbaritas enim illo-
 rum est, quae semper asperitatem & ruditatem mo-
 rum habet coniunctam nec haec sine aliarum
 gentium cultiorum ciuilitatisque honestae adfue-
 torum conuersatione emendari potest. Et credi-
 bile est, Turcas, si nobiscum pacem colerent &
 mutuam officiorum consuetudinem amarent, a-
 liquam morum adipisci posse elegantiam. Est
 etiam Turcis summa inciuitas in moribus, in af-
 fectu deformitas, in uestitu ornatuque domesti-
 co & militari quaedam luxuries; dum auro ar-
 gento gemmisque uestes & arma usque ad osten-
 tationem ornata habent. Peracto conuiuio sa-
 tis prospere, in tanto barbarorum numero (quorum
 400. assedisse mensis dicebantur) sine omni tu-
 multu & stomacho alteriusue partis offensione,
 sonitu tubarum & tympanarum facto & nostro-
 rum comitatu, Turcae *Budam* nocte intempesta
 regressi sunt, nocturnis ad haec illi sacris lita-
 bant & quid optimum palati irritamentum, de
 tortis artocreis ex conuiuio christianorum ab-
 stulerant, id suis domesticis, quasi symbolum ho-
 spitalitatis christianae, offerebant; nec id sine ho-
 nore conuiuii factum, ut summi illi Turcarum
 condimenta saccari secundis mensis apposita, re-
 ligioseque stiophiis inuoluta, grata animi signi-
 ficatione adportarint, suis domesticis distribuenda.

*Mores Tur-
 carum.*

*Affectus
 splendor
 in ueste.*

*Regressus
 Turcarum
 in urbem.*

*Signa lac-
 tiae;*

idque iure optimo ; da. Fuit haec dies digna memoria, qua duae gentes hostili animo, odio implacabili & bello diuturno infensissimae a tot seculorum memoria
ob prosperos ad amica transire colloquia & conuiuia potuerunt & hostilem dissimulando affectum, mutua amicitiae significatione certarunt, ita ut Turcae, uicti hac humanitate, libere faterentur, dignam esse christianorum amicitiam, quam sincere optarent & pacis accessione confirmarent. Nec hoc symbolum barbarum aliquod detrimentum aut periculum secutum est, nisi quod a transfugis postea relatum esset de Bassa Budensi. Ex ipsius enim lege, traditione moreque ex defectu uini & dum peregrino uino Turcae abstinent, in conuiuio mulso pocula replebantur, quo usi conuiuiae ex inscitia, quod uinum adulteratum fuisset, noxam cerebro contraxerunt. Hoc uero & omnia reliqua pacis consilia & conuiuii solennitates destinata fuerunt eo, ut, Turcarum explorata penitus uoluntate & affectu, quod ad commune totius christianitatis bonum pertinuisset, eo facilius possit obtineri. Ast, ut narrationem prosequar, conuiuium animos Turcarum
rerum progressus. *Christianis* conciliauerat, quibus magis ac magis fidebant, cum & die sequenti maximo ad tentoria conflueret numero, amicitiae (ut reor) experiundae gratia, aut etiam quaestus causa, quem rebus allatis Buda opere Turcico commendatis exercerent, partim uendendo, partim aliis christianorum propriis commutando, quorum etiam nostri mercatores quidam lucri amore tracti, fuisse uenales merces contulerant. Veriti commissarii, ne haec noua Turcarum amicitia, amorque quaestus altercationes, aut aliquod impedimentum, occasionemque ad tumultum pareret; miserunt
Traditio Turcarum de uino.
Conuersatio admodum familiaris cum Christianis.
ad factendum quaestum, Budam

Momenta
potiora.

- nem* in genere locorum residuorum ditionis Hungaricae, in specie *Caniffae, Agriae, compensatio-*
 1) *Caesariae. Securitatem & tranquillitatem* imperii Caes. Maiestatis in Transylvania, Valachia, Moldavia; *demolitionem* in confiniis praesidiorum, quorum occasione pacis incommoda sequi possent & commutationem locorum in lite
 2) *Turcarum.* existentium. Turcae similia afferunt postulata, quae in contrariam urgebant partem Pesthii, Flaterani & aliorum restitutionem non minus flagitabant, de Strigonio plurimum interferebant quem modum impossibilem & in negotio pacis aliter prorsus collocandum a D. Adolpho Althamio saepius intellexerant, unde difficiliorem concordiae rationem Turcae effecerant. Quare semoti commissarii partim per alios legatos, partim per interpretem Nigronium a Caes. maiestatis delectum egerunt, ut condiciones caesareae maiestatis acceptarent, nec moras huius deliberationis texerent, cum pacem poscant, **CONDITIONES** acceptarent, memores & illorum, quae D. de Althami quoties retulissent, *Pesthii, Hatwani, Baluntinani* facilem fore *deditionem*, si *Agnetz & Canisch* commutationem instituerent. Ad quod
Technae Turcae tergiuersari, ambigua dare responsa incipiunt & quasi condiciones imperare uellent, hac
Turcarum sua calliditate commissarios pertrahere conantur,
 & *callida* ut loca, fortuna belli collecta & sanguine parta,
negotii praesentis pro- in potestate partis cuiuslibet permaneant. Et
crastinatio. postquam hae ultro citroque tractationes in casum abirent, saepius a dominis commissariis per interpretem rogati Turcae: ut Pesthum transirent, coram de omnibus se acturos, simul se parili hospitalitate conuiuique etiam diligentiore cura Turcas excepturos promittunt. Turcae semel at-

que

que iterum fautores recipiunt, dum aliter persuasi excusare se & excusationis causam hanc esse contendunt: iustum esse, ut par pari referant & simili conuiuii solennitate christianos duces excipiant, a quibus pridem tanta humanitate & promptitudine fuissent excepti, nec minorem & indigniorem esse potentiam & facultatem Turcarum imperatoris in hospitibus excipiendis, quam christiani caesaris cum etiam mutua talia, si pacem uere ament; constare debeant officia & alterum ad alterius fauorem & beneuolentiam aequo propensum esse, sit legitimum pacis uinculum. Atque ut hic omnibus fucum faciant; tentoria Arabum textura pulcherrima, sub diu internatiui stabulorum diui quondam Regis Matthiae ad Danubium disponunt, ubi locum conuiuii commissariis designabant. In constantiam hanc & fraudes Turcarum ducum commissarii iuste coniciebant, cum prius de die in diem aduentum differrent, nunc eundem plane denegarent, communi consilio. Nigronium, qui, ut est ingeniosus, callidus, ita ad fraudes moresque Turcicos aptissimus, remittunt, quid nunc Turcae meditentur & postquam saepius de aduentu fallerent, causas proferrent & quid ulterius in consiliis pacis sperandum? significarent. Etsi eo uident inclinos Turcarum animos, persuaderet; quo secundum promissa sua & fidem publicam in literis datum ad consilia pacis Febr. continuanda Pesthum ad tentoria aduenirent. Interea nostrum uulguis amoenitate loci praesentis oblectabatur, ad quam maxime conferebant temperies illorum dierum iucunda & ueris decora conspicua, Turcis subinde nostros nauarum opera ad nostros comitantibus & inuitantibus ad suos sedes, Budam uero

Commissarii Caesarii conuiuium, quod debreantur Turcae,

speciosis uis argumentis:

exstruunt. que ipsi tentoria, ad excipiendos Caesarios.

Iusta suspicio Caesariorum.

Budac elo- (ut hoc *παρεργῶς* addam) celebrare, maioris
gium ob fi- laboris opus, quam animi mei districti permittit
rum; facultas. Felici illam oportet natam esse fidere,
 nec sine geniorum loci huius ope & fauore, pri-
 mo illius fundatori & auctori commonstratam;
Eropam, In uertice in longitudine aquorum protenso si-
fluum; tam. Illinc montium sublimis uarietas; hinc re-
 galis **EROPAE** fluminis latissime labentis
loci fecun- facunditas; isthinc camporum effusorum frugi-
ditatem; fera quondam ubertas & clarissima comitiorum
salubrita- regalium totius Hungariae laude cōmmentatissi-
tem; morum laetissima facies, amoenitatem & salubri-
balnea; tatem simul coeli spirant plane immortalem. Ac
thermas ce- praeter omnes illius laudes, quas commemorare
teraque. non est loci praesentis, balnea illinc & thermae,
 naturae ipsius beneficio, mira potestate, uirtute
 & calore pollentes; quarum usum Turcis, Dei
 contemptoribus, non sine nostra inuidia, fata
 indulserunt. Expaciati illuc christiani magno
 numero inter hostes plurimos lauabant, mutuo
 manibus confertis & uiribus collatis, aquam tur-
 babant, nec si quid copiosius ingestum, stoma-
 chum mouebant: recordatione & memoria di-
 gnum; nisi **AVREA PAX** maiora nobis emolumen-
 ta attulisset. Interea Nigronius interpretres uespe-
 re imminente comitatus a Turcis, turbato adue-
 nit animo, commissariis referens Turcas mutatis
 animis & studiis non pacem quaerere, hostiliter
 denunciare, nec se ad christianorum postulata-
 (quos contumelioso nomine Gaurinos appella-
 bant) uelle aliquid facere, nisi & ipsi Budam
 aduenerint, coramque quod praesentis esset ne-
 gotii concluderint, aliter si fecerint, eadem uia,
 qua uenerunt, patere regressum concluduntque
 tantum se a sententiis & consiliis pacis distare,
 quan-

*Turcarum
mutabilitas*

*Et declara-
tio:
nolle ipsos
patem.*

quantum coelum a terra separantur. Vera ne haec, an ficta, an a Turcis ad concitandos nostros nunciata? Nigronius ipse uiderit. Interea duces, ea in re cautiores effecti, ad haec Turcarum renunciata prudenti deliberatione habita; autoritatem Caesar. maiestatis, ne in eam grauius aliquid Turcae delinquerent, obsecrantes, Strigonium se recipere statuerunt. Erat profecto discessus nostrorum de Pestho cautior causa, quam excusatio: Turcae enim semper sui sunt similes: id est: hostes perfidi, fallaces, quantumuis fauorem & amicitiam praetenderent; & satis magna est ratio, non tantum quondam apertorum inimicorum, sed & nunc amicorum dubiorum, qui ex causa facili inimici fiunt. Imo se esse ostendunt tantum, quod naturam priorem retinent, aliqua fortuna rerum interpolata; moxque ad eadem, in quibus deserant, redeunt. Quod enim haecenus inuitabant Budam Turcae; id magis ad speciem comparatum erat, ut, quum hostes eiusmodi sint, quibus fidere omnino non conueniat; ita circumueniantur, sicut non sine cautione creditur. Et quandoquidem Turcae nullo modo persuaderi sibi patiebantur, ut ad nostros transeant, nihilque minus sibi esse cordi, quam consilia pacis, ostendebant; nec nostri duces fauorem Turcarum tanti aestimabant, ut Caes. maiestatis, pacem dantis non postulanti, honorem & gloriam laessissent, quod utique ab hoste callidissimo fieri potuisset, si ad placitum Turcarum plura, quam conditio ipsorum ferebat, fecissent, atque ex uno malo duplex aut multiplex creassent. Nec frustra rumore quidam Turcarum, prognati parentibus christianis, de insidiis sparserant militumque praesidiariorum in locis Turcarum

Quapropter cautior ne opus aduersus ipsum fraudulentas techmas.

Amici enim facile sunt inimici.

rum finitimis & aduentu Tartarorum, quem etiam postmodum Turcarum transfugae, ob usum vini liberiolem, fuga elapsi, timore poenarum, constanter affirmabant. Dubitando Caesarei

Commissarii Caesarei secedunt alibi, ad deliberandum

commissarii, quid in tali periculo facerent, faciliorem futuram existimantes consiliorum rationem, si, extra telorum iactum, disputarent, unanimi consensu; nocte intempestiua a conspectu hostium, quibus nec animus hostilis, nec opera deesset, ad loca tuta se recipiunt, stipati praesidio militum, si in hostium caesies incidissent. Literas apud praesidiarium ducem Pesti relinquunt, qui Turcas de causis sui discessus certos faciant. Vulgus praeterea panico terrore impulsam, hostile aliquid metuit. Erant tunc animi contra Turcas occensi, abiturque tam celerem

ad quod factum stupent Turcae,

defendentes, nomen honestum prudentis, contra hostes, ausus; non fugae pretextebant. Luce orta, Turcae suas insidias ex dolis christianorum frustraneas agnouerunt, non exiguo affecti fastidio: tam praeclaram se de christianis bene merendi suumque hospitalitatis splendorem declarandi, omisisse occasionem. Ideo apud capitaneum Pesthensem diligenter inquirunt, quae nam ista noua ratio amicitiae, insalutatis ipsis aut inconsultis, ut discessum moliti fuissent, nec aliquam coronidem uel legibus hospitii uel consiliis de pace imposuissent; insidias aut dolos denunciationis hostiles falsas & contra opinionem ipsorum effectas, multis exaggerebant uerbis adeoque conscientiam recte factorum suorum Turcae efferebant. Ad haec dux praesidiariorum nihil illorum omnium negando, quae a dominis commissariis intellexit, fidos & amicos Turcas uel eo ipso non perstitisse, quod cum pacem poscebant, pacem

semet excusantes

per-

persequantur tamen, conditiones cum accipere debuissent. Ultimo etiam adstruebat: uelle illis uiderint, consilia & colloquia commissariorum deuitasse & iustam postremo per Nigronium hostilem animum praeseferentem nuncium, discessus praebuisse causam. Interea nostri duces Strigonii euentum rei dum expectarent, consultarentque, quid facto opus esset? Literae Turcarum ab *Amurathe* & reliquis missae sunt, in quibus quærimonias de discessu & sui excusatione cum iniuria nominis *Nigronii*, reponunt, constantes se & fidos esse in pace tractanda, petereque christianorum commissarios, ut, animo mutato & bona de illorum fidelitate existimatione concepta, in terminis actionis consistant nec infectum, magno utriusque partis incommodo, negotium relinquunt. Audita huius rei nouitate interpret Nigronius consilio sistitur, causam dicit, multis se purgans urbis rem totius christianitatis se ea fide, qua christianum & fidum interpretem decet, egisse, audita ab utraque parte fide bona retulisse, multa dictoria cum insinuatione a Turcis pertulisse, quae facillime contempsit, saltem ut fidem interpretis incorruptam munusque inuiolatum seruasset. His & similibus Nigronius se excusat, nec dici posse, se imprudenter egisse, aut mala fide cum Turcis conuersatum, quod tantum errorem in consiliis ipsius causa accidisse perspicerent, aliquem uero excusationi locum Turcis relinquentes. Interim missis ad Caesar. maiestatem literis, in quo res pacis uertatur cardine? domini commissarii significant, animum ad pacem Turcis ut antea petendo & postulando; ita nec iam deesse. Verum ea pro more suo petere, quae ad commodum & utilitatem Turcici imperii spectant,

*Culpam
tribuendo
NIGRONIO,
quod fecerit
secus, ac
in manda-
tis habuerit.*

*Qui tamen
se excusa-
tum uult.*

*Referibitur
tamem Tur-
cis & con-
ditiones of-
feruntur
denuo.*

stant, quove modo conditiones illorum amplectantur, quidue obtineant, Canisae nimis restitutionem, si Pesthum, Hatwan & alia quaedam in locum ipsius darentur. Re quoque deliberata, Turcarum litteris responsum adornant, quibus obliquam illorum accusationem significant; actiones pacis ex parte sua semper sinceras & ad concordiam utriusque partis spectasse: interpretis uicio, siquae accidissent, se scriptis illorum, ob fidem interpreti habendum, exaratis, confisos esse. Atque ut in posterum omnibus eiusmodi impedimentis & materiis disputandi prae caueatur; e re omnino esse, ut omnia illa, quae per Nigronium interpretem nunciata fuerunt, litteris illorum & Hungarica lingua comprehensa mitterentur, ut appareat, a qua parte consistat ueritas animumque ipsorum, si unquam alias, nunc plane percipiant, nec conficta excusatione deinceps ufuros. Ultimo quid iam in animo habeant & quomodo ipsi *CONDITIONES* sacrae Caesar. maiestatis amplecti, illisue acquiescere uelint & futurorum & praesentium cura habita, occasio- num, quam habent, pacis amplissimam accipiant, nec deinceps, perditio labore huius negotii & tempore inaniter elapso. Ad quas literas domino- rum commissariorum, aliquod diebus interiectis *Turcarum* ad dominum *Adolphum de Althain* adfertur responsum, iuxta ordinem conditionum Caes. maiestatis & consilia & animum ostendant eundem, quem in praecedentibus actionibus, nec aliquid de priori illorum sententia opinionibusue remittunt. Acquisita enim loca Marte illorum secundo & praecipue Agriam, quae uirtute, labore, nec non insigni etiam folius Turcarum imperatoris periculo acquisita est, imperio ipso-

*Iterumque
ad has re-
spondent
Turci.*

rum nunquam dimissuros; quum *Canisam*, causa commutationis cum *Pestho* & *Hatwan* & aliis quibusdam gratificare uellent. Securitatis & tranquillitatis causa, demolitionem locorum finitimorum, quae urgebatur, ut prius; ita & nunc, iniquo hostes ferebant animo, nec sine animi aegritudine, inuidia, hostilique dissensione con- De pacifica-
tione haec
hactenus. cluserunt, longe a principiis dissidentes. Hunc habuerunt exitum consilia & actiones pacificationis tum diligenter institutae; unde manifeste appareret, non esse humani arbitrii, potestatis & conatus: PACEM AVREAM, quam plerique anticiparunt uotis, si christianorum mores, praecipue Caes. maiestatis clementia & pietas spectentur; plerique desperarunt, si tales fraudes & imposturae examinentur. Res tamen pacis adhuc est in diuina posita uoluntate, Caes. maiestatis sapientia & clementia & consiliis eorum conatusque, qui adhuc anxie cum fide Turcarum agunt, suamque de auspiciis pacis factis existimationem saluare satagunt. Et si aliquis, contra VOTVM:
superatis
tat discrimi-
nibus,
redeat
pax! uota humana conatusue, euentus bellum hoc fatale interpolauerit; diligentia certe & periculo constabit illud inclytum pacis bonum, quod secum fortunas, gloriam & dignitates adducet.

NVM. VIII.

Epistola ad archiducem Austriae Melchioris de REDERN & illius *diarium* obsidionis *Varadinensis* CIO IO LXXXIX.

R *Euereudissime ac serenissime Archidux, domine clementissime.* Quaecunq; ab eo EXORDIUM. tempore, quo primum *Varadinum* ueni, ibidem *Tom. VI. reliquiar.* X *gesta*

gesta sunt, de iis omnibus antehac serenitatem uestram literis diuerse datis humili subiectione certiozem feci, quae singula ad hanc praesentem narrationem referri possunt. Initio quidem omni studio & cura in hoc unico fui, ut *Germanus* miles *praesidio* castro huic imponeretur. Quod consilium etiam dominus *Kyrli Georgio* huius loci supremo Capitano placuit. Itaque sine mora, illustrissimorum ducum ac ordinum Silesiae legatum, *Gothofridum de RIBISCH*, cum copiis suis pedestribus (exceptis duntaxat CL. militibus firmiter praesidii causa Sathmarum transmissis) Varadinum accersui. Is sine mora XX. Septembris satis tempestive cum copiis suis adfuit, quarum duo uexilla castro, reliqua duo ipsi ciuitati imposui. Quod, etsi articulis & legibus militaribus, quibus ab omni tali impositione liberabantur, contrarium erat, nihilo tamen minus prompto & alacri animo id ita fieri quisque passus est. Interea *Melchior de Rottwitz*, praefatorum ducum & statuum Silesiae equestrium copiarum summus legatus, cum turmis suis M D. equitum ocyus etiam accelerans, *Pusbekii* pago medio extra Waradinum distante, castra posuit. Vigesimo quarto Septembr. *Srephanum Istwan* cum CCC. equit. partim Germanis partim Hungaris de cognoscendo hostium proposito, noctu *exploratum* emisit. Hi, illucescente iam die, Tartaros adesse intelligunt, qui aliquot milibus in istas circumiacentes regiones infusi, longe lateque tractum istum ferro flammisque deuastauerant, trepidam & inermem subditorum multitudinem nec sexus muliebris nec paruulorum discrimine ullo habito, miserandum in modum trucidauerant, pecoribus aliisque rebus abductis, atque

Prima cura fuit: WARADINVM instruendi milite praefidiario Germano;

copiis auxiliariis reliquis in uicinia ordinatis.

Tum Stephanus ISTWAN mittitur exploratum, stipatus equibus CCC. Cui, confisito in tot rerum diuersitatibus,

atque iam illo ipso die incendiis & depopulationibus unico saltim miliari Waradino aberant. Flammis itaque tam iugibus ex castro conspicatis, iamque certiores de Tartarorum irruptione facti, mox dominum *Nicari Paullum* cum tribus equitum signis ad medium extra ciuitatem lapidem emisi, ut *Stephano Istwan* eiusque sociis, si ab hostibus premerentur, *subsidium* ferrent. *Quartum signum* mecum retinui, cum quibus propius aliquanto ad castrum, in *omnes occasiones* intentus, substiti. Haec dum fiunt, quidam ex nostris sine ullo mandato & me maxime repugnante, nimis procul a ciuitate & caeteris ordinibus ad duo fere miliaria ad hostes excurrentes, stationes suas deseruerunt, non tam animi fortitudine, quam temeraria quadam audacia freti, inter quos *Pechi Ferentz* principalis fuit. Potuisset haec temeritas nobis omnibus extremo esse periculo, si toto impetu totisque uiribus, quas tum temporis coniunctas quisque sciebat, hostis irruisset & perrexisset. Aut enim his qui intermedio ordine positi erant, necessario insequendum, aut praecedentibus istis certissima clades subeunda fuisset. Sed monitu meo tandem sese receperunt, captisque aliquot Tartaris, capitibus quam plurimis resectis, ad nostros ordines reuerti sunt. Hoc die octauam circiter matutinam rursus ad *ciuitatem* Tartari magnis uiribus *acceperunt*. & pagos ab illorum incendiis adhuc relictos iniecto similiter igne succenderunt. Cum quibus equites nostri Silesii & Hungari uelitari pugna conferendo totum ferme diem absumserunt. Hisce diebus iterum hostilia signa ante portas conspecta sunt, tempus hoc ferme totum assiduis uelitationibus utrinque effluxit.

*subsidium
mittitur,
duce Nica-*

ro Paulo:

*reliqua ma-
nu sibi re-
seruata, in
omnem e-
uentum.*

*Exprobra-
tur temeri-
tas PECHI
FERENTZII,
qui ad ho-
stes excur-
rit, non
iussus.*

*Hostium
appropin-
quatio ad
urbem.*

*Aduentus
Pitionis &
Pauſii.*

Dicto 28. die, duo egregii inſignesque milites
PITION & PAUſI, ambo *nobiles Galli*, in caſtro ad
nos uenerunt. Cum uniuerſis copiis & uiribus
ſuis ad moenia uſque hoſtis appropinquauit & a
diluculo ad quintam uſque pomeridianam acri
& uehementi concuſſatione uelitatum fuit. In-
terea hoſtis *caſtra* ſua Germanico fere miliari ex-
tra *Waradinum* metatus eſt. Dum noſtri equi-
tes cum hoſtibus ita concurrunt, ultra CCCL.
Hungari milites, hinc inde per ordines distribu-
ti, contra datum iuramentum turpiter a nobis
aufugiunt. Ex his praecipui fuerunt duo Tribu-
ni *Paullus Balalei Marton & Weida Ferentz*:
Huſzaronibus autem *Pechi Ferentz*, qui quoque
erectis ſignis perfide & perpetua infamia nos de-
ſeruerunt. Praeterea etiam cum XXIIIX. huius
menſis Capitaneorum *Fegendi Januſſ & Sori Paulli*
tempus menſtruum elapſum eſſet, quo reliquis
militibus, qui ex fugitiuis iſtis remanſerant, pro
more menſtrui ſtipendii anticipatione ſatisfaci-
endum erat, ſimiliter hi ſeditioſo tumultu exci-
tato tres pactos in menſem taleros accipere no-
luerunt, hac praetentione, ſibi a Tribunis ſuis
quatuor taleros menſtruatim promiſſos eſſe. Er-
go ut & huic malo mature remedium adhiberem,
obtuli illis haec conditiones: ut nimirum hoc
tempore contenti eſſent hac trium talerorum ſo-
lutione, me apud Seren. ſuam eo interceſſurum,
ut dimiſſionis tempore medi menſis ſtipendium
ex gratia habituri eſſent. Sed tantum haec o-
mnia apud ſeditioſum militem efficiebant, ut et-
iam furioſo impetu portis irruerent, fugaque ſi-
mul ac reliqui haud dubio ſclerate elapſi, niſi
Germanorum, ordines ſuos ſeruantium, armis &
uiribus pedem referre coacti fuiſſent. Ne tamen

*Caſtra ho-
ſtilia.*

*Transfugae
ſcleratiffi-
mi.*

*Vnde tri-
buni plura
incommoda
ſentiunt.*

maiora

maiora pericula sequerentur, taleros istos quatuor, nolens uolens! illis exsolui, ita tamen tamquam ex proprio marsupio, quibus acceptis tandem etiam hicce tumultus sedatus fuit. Cum itaque (ut iam paullo ante dictum) hostis castra sua *Ceterum Pusbekii* medio miliari Hungarico a *Waradino*, *nulla spes, de ipsa ciuitate am- pnia tuen- da, contra hostem,* ultra MD. passus supra ciuitatem uersus thermas longe lateque posuisset & propemodum extendisset, egoque uiderem, quam graue quamque impossibile futurum, ciuitatem defendere, non parum sollicitus tunc fui, quomodo ante omnia Silesiacum equitatum, qui iam continuis quinque diebus strenue & animose hoc castrum defendebat, secure sine periculo ad suorum castra reducerem. Nec minus animum haec cura angebat, *tam formidabilem,* qua nimirum ratione tam amplae & spatiosae ciuitatis propugnatio sulcipi posset, tam exiguo militum nostrorum numero. In hac animi dubitatione mentem quodammodo erexerunt stipendiarii illi milites, qui sub *Kyral Alberto* merebant, quemadmodum etiam *Waradienses* isti centum equites. Spem quoque optimam fecerunt Hussarones reliqui, nuperrime a sua maiestate conscripti. Hos enim, quia uix ante triduum mensurum stipendium acceperant, haud inuite, *ex iis que non pauca fidem fallentibus.* (ut reliqui iam praedicti,) mecum in fide intra castrum mansuros, idque urgente necessitate strenue defensuros esse, minime dubitauit. Mox ergo posthaec *Nicolaum Bornomissam* cum suis CC. equitibus pro firmiori comitatu Silesis equitibus adiunxi, atque ita dimisi. Dum uero haec fiunt, caeteri omnes (exceptis *Szeleslei Janusz, Stephano Bornemissa, Niarii Paull, Stephano Istwan* & paucis aliis) posthabito fidei sacramento scelerati aufugerunt, castrumque turpiter deseruerunt. Ex

Exemplis hisce praecipue notandi sunt, qui sub *Vberini*,
eorum, qui *Kallei & Salmiry* signis militabant. Hi enim *De-*
transfugere. *bricy*, aliisque uicinis locis delitescabant, postea
 quos nec praemiis nec minis permouere potui, ut
De quorum ad nos intra castrum reuerterentur. Hoc dete-
poena standum & execrabile perfidiae scelus, sua Inap-
CONCILIVM. maestas, ut alii horum exemplo deterreantur,
 feuerissimo tam corporis quam aeternae infamiae
 supplicio punire merito debet, dummodo hasce
 & alias regiones ac ditiones suas contra hostiles
Idcirco, impetus fartas tectas ac defensas esse uolet. His-
missa ciui- ce itaque omnibus bene consideratis, communi
tate & consilio militibus nostris ipsam Waradinensium
incensa, ciuitatem diruendam & incendendam ipsimet
 permisimus, atque inhabitatores intra castellum
 nobiscum inducere uoluimus, quorum tamen ne
 uix 100. persuaderi adducique potuere, quam-
 tumuis etiam frameis, seu securibus militaribus,
 (uulgo Scakanis) pulsarentur, qui nobiscum in-
 grediuntur. Caeteri omnes hostium manibus ad
 foedissima seruitutis genera abripi, aut in frustra
 etiam concidi, quam communis obsidionis for-
 tunam nobiscum experiri, maluerunt. Hisce
unica cura praefatum Gothofredum de Riebisch, ducum &
defendendi ordinum Silesiae legatum cum reliquis suis ue-
castrum, xillis intra castrum introduxi. Sed dum haec i-
 ta accidunt, ex templo aliquot hostium uexilla
 praedae capiendae causa hinc inde in ciuitatem
 grassabundi irruunt. Hos contra CL. Heidones,
 meo mandato rursus derepente inuadunt, plures-
 que quam centum conficiunt. Multi uulnerati,
 magna etiam pars capti, quorum tres in mea cu-
 stodia detenti, pro uerissimo retulere, in Turca-
 rum exercitu plus CCM. hominum esse. Nos
 ergo omnipotentis Dei auxilio & protectioni
 com-

committentes portas castris huius occlusimus, omnem hostis insultum & oppugnationem in quemcunque euentum operiundi. Hostis itaque mox prima Octobris nocte & fossas eicere, uallare, *contra oppugnationes hostiles.* atque simul etiam castris fossis aquas abducere in defesso opere laborauit. Quo facto, mox secunda Octobr tormenta sua bellica (ex quibus quatuor maiora, uulgo Singerin, item quatuor Falconas & alia iusuper plurima) in fossas erectas pertrahere, atque continuis eorundem ictibus binas templi castellani turres labefactare ac conquassare coepit. Hoc ipso die propugnacula & loca huius castris insigniora Praefectis & Tribunis militum occupanda & defendenda distributa sunt. Ex hisce propugnaculum illud, quod *Kyralsi* (seu regium) adpellant, quodque proxime palatium spectat, dominus *Nicari Paullus* cum copiis suis insidebat. Terreum seu luteum *Georgio Kyraltuendum* commissum est. Reliqua tria, nempe *aureum*, *Thunka* atque *Venetianum* propugnaculum ipse *Gothofridus de RIEBISCH*, sibi suisque militibus defendendum occupauit. Dehinc uniuersos Germanorum ordines atque copias in unum congregatas grauissimo iuramenti foedere ad constantiam & fidelitatem praestandam costringi, extremum supplicium statuens illi, qui uel unico uerbo deditiois, uel suspiciosae proditiois alicuius mentionem faceret, uel quouis etiam clandestino modo cum hostibus conspirare deprehenderetur. Immo, si quis uel tantillum de proditioe uel nutu etiam ex alio saltem inaudiret, clam Tribuno suo non manifestaret, ut iste simili laquei supplicio, ceu primus autor, adficeretur. Simili iuramento me contra illis grauissime obligauit, me nempe cum illis ad extremum

Praefecti
& tribuni
militum ca-
stri.

Eorumque
& militum
reciproca
obligatio ad
fidem,
usque ad
balitum ex-
tremum.

Turcae,
quoniam ca-
stri,

meditantur.

Virtus Hei-
donum re-
meritata.

usque vitæ halitum atque ultimam sanguinis gut-
tam constanter perseveraturum esse. Sequenti
die simili iuramento inter me & Hungaros mili-
tes conuentum est. Hoc die hostis quosdam in
nauigiis trans fossam misit, ut ligna in terreo pro-
pugnaculo interposita succenderent. Ignis uero
statim a nostris extinctus est. Eam ipsam propu-
gnaculi partem rursus supposito igni incendere
tentarunt, sed similiter impediti. Cum uero il-
lud propugnaculum ligneum quoddam pauimen-
tum, in quo machinae fisti solent, (uulgo *pan-
cketam*) haberet, fossis mihi erectis, milites ali-
quot Hungaros, qui noctu diuque hosti accessum
prohiberent, imposui. Hostes aquam ex fossa,
quae e regione propugnaculi regii est, quemad-
modum & riuulum, qui ex superiori molendino
iam dictæ fossae influit, per aquagium quoddam
lapideum auerterunt. Nocte sequente ex Hun-
garorum excubantium negligentia *furnos* seu spe-
cus, (in quo pulueres ad subruenda maenia re-
poni solent) quos *furnellos* uocant, hostes con-
struere & fabricare ceperunt. Quam ob causam
mox istum Tribunum, cum aliis tribus excubiarum
inspectoribus laquei supplicium subire oportuit.
Quatuor *Heidones* seu pedites Hungari ex
propugnaculo se demiserunt, atque Turcas ex
modo dictis furnellis, omnibus eorum instrumen-
tis ablatis, expulerunt. His *uirtutis* & merita
laudis ergo *centura taleros* donauit. Sed nihilo-
minus denuo hostes accesserunt, opusque ceptum
tentare ac perficere ausi sunt. Quidam ex no-
stris Heidonibus transfuga factus est; atque tunc
a Germanis excubiis in propugnaculo *Tzunkae*
mihi indicatum, simili modo ab hostibus sub e-
iusdem propugnaculi ponte cuniculis iam agi
ceptum

ceptum esse. Vidi tum ipsemet summo mane aliquot Turcas ad collum usque in fossae aquis stantes, qui indefesso labore in opere pergebant. Nonus hostium furor, castro insidiarum struendi. Quamuis uero ex loco quodam (quem *Cosamatam* vocant) tam Regii quam Lignei propugnaculi densis glandibus & ictibus peterentur, ut quamplurimi illorum neci darentur, tamen semper in locum interfectorum recentes succedere, uicem supplere, operae & labori acriter insistere, ut muro ad basim propugnaculi pene excauato, sese ita intra foramina absconderent, quo contra omnes scopetorum ictus ac pericula tuti essent. Fuimus quidem in omnes occasiones circumspicendi, ac seduli, si uel aliqua ratione hic hostium conatus impediri posset, quod si uel contra fodendi opere hosce cuniculos interuertere possemus, sed cum propugnaculorum loricae ad eundem usum non sint exstructae, hoc hostium propositum auertere haud facile potuimus. Hungarum quendam nobilem cum literis ad serenitatem uestram Nuncios futuri subsidii praesentium reportat C. thalarorum. dimisi, hic postea peditem *Andream de SECKELHVT* ad nos remisit, cum optima spe futuri subsidii. Huic, felicitis nuncii laetique ominis causa, centum taleri donati sunt. Et quamquam ego de tali futuro auxilio semper dubitabam, praesertim cum certe scirem, inferioris Hungariae exercitus ad Budam castra mouisse, tamen quantum potui hac spe militum animos erexi atque obfirmaui. Nihil notatu dignum hoc die accidit. Hoc die, cum Turci Hungaricos milites, numero ferme Securis & dormientibus iis, qui excubias agere debuerant, XXV. quos lignae munitio ad prohibendum hosti accessum, imposueram, secure agentes & dormientes obseruassent, derepente fossam nauigiis traiecerunt, multosque eorum interfecerunt, reliquos per praedictum egressum intra propu-

*Turci no-
stris noxam
inferre stu-
dent,*

*pulueres
submouen-
do propu-
gnaculis.*

*Sed operam
perdunt,
a nostris
profligati
atque ex-
plofi.*

gnaculum recedere coegerunt. Hoc facto statim aliquot milites cum lignibus & securibus nauiculis imposuere, qui ipsa media luce palos atque trabes de *panketa* succiderunt, terramque in fossam ingesserunt. Tum grandiores arborum truncos propugnaculi istius reuellere, terramque extrahere, qua ceu tegumento aliquo se conspire, ut 30. illorum uel plures simul in labore pergere, atque ita planum aditum ad oppugnationem Turci habere potuerint. Cum igitur hoc modo in *furnellis* tam sub Regio quam Tzunkae propugnaculo fabricatis pulueres ita submouisset, ac praefurnia eorundem diligenter obstruxisset, tandem 12. qui D. Maximiliano sacer est, inter 7. & 8. horam antemerid. primum sub Regali; deinde inter 8. & 9. sub *Tzunckae* propugnaculo suppositos in furnellis pulueres incendere, atque muros subruere & disicere aggressus est. Dei uero omnipotentis singulari & clementi gratia haec omnia in cassum ab hoste tentata fuere. Pulueres enim isti subordinati ex ore furnellorum erumpentes, ingentis tonitru & fragoris instar uehementissimi repercuferunt. Haec res hostium animos mirum in modum ancipites reddidit, siquidem ad oppugnationem quaeque paratissima uisebantur. Ne tamen diem istum otio terere uiderentur, ligneum propugnaculum insano furore & insultu aliquot horis oppugnando uehementer admodum impetiuerunt, sed a nostris militibus, diuino semper affulgente auxilio, animose ac fortiter reiecti atque profligati sunt. Quibus tamen omnibus haud mouebantur hostes indefesse, sed assiduo labore noctesque diesque modo subfodiendo, mox terram egestam in fossam pertrahenda, propugnaculum iam dictum sub-

uerte-

uertere fategerunt. Cum ergo fossas suas, quas ingenti & multo labore latas amplas & ualde munitas erexerant, ita pertecissent; alias adhuc tres fortissimas fossas in proximo vineto extruxerunt, quibus 4. machinas falconetas uulgo, induxerunt. Putabant enim, se idem loco nostris militibus in eodem propugnaculo maximam cladem illaturos, uerum propter utriusque loci distantiam sine effectu hoc propositum fuit, ita ut nihil uel parum detrimenti nostri inde perceperint. In utroque rursus propugnaculo, tam Regio, quam Tzuncka hostes furnellos construere ceperunt, conatus, ut etiam antea tunc impedire non potuimus. Hoc die mane circiter 8. horam pulueres propugnaculo Tzunckae subiectos missili flamma hostes incenderunt, ipsamque anteriorem propugnaculi partem (uulgo *pontam*) cum duobus lateribus ad viginti duorum cubitorum latitudinem de imo ad summum usque disiecerunt, ex qua uehementi murorum lapidumque ruina, fossa ita expleta est, ut sicco pede ad impressionem aditum hostes haberent. Quae etiam irruptio statim subsequuta fuit. Nam inter densos fummi uapores tredecim signa in eo ipso superato propugnaculo erecta sunt: pugnatum tunc utrinque acerrimo conflictu a mane usque quartam horam post meridiem. Pari insultu ligneum quoque propugnaculum uehementissime conuasatum, summi tamen Dei gratia & auxilio deiectioni atque repulsi sunt, grauissima clade accepta, atque octo amissis uexillis, quae in nostrorum potestatem uenerunt. Hoc hostium impetu & accri oppugnatione durante, dominus Kyril Georgius huius loci Capitaneus, dum loca quaedam intentius perlustrat, binis glandibus ex *Janizaro-*

Anterior propugnaculi pars ab hoste incendiatur

Et irruptio inopinata.

Vnde pugnatum utrinque, sed hostes terga dant, accepta clade grauissima.

rum sclopeto per brachium dextramque axillam transiectus est. Quia uero statim sub initium obsidionis a me petierat, ut in defensione sui propugnaculi *Szelesdi Janum* pro socio adiungerem, eam ob causam postea propugnaculi istius curam iam dicto *Jano* commisi, qui etiam strenue illud defendendo ad finem usque obsidionis fortiter sese gessit. Dum utrinque ita feruet conflictus, mulier quaedam Hungara, germanici sermonis haud multum gnara, in ipsa acie oppugnationis inter medios milites germanos in propugnaculo *Tzunckae* conspecta fuit, una manu nudum acinacem tenens, altera lapidibus in aduersos hostes proiiciens, tam diu, tamque uiriliter contra hostes pugnando perstitit, donec globo tandem ex Genizarorum bombardis per brachium transuerberata, de propugnaculo abduceretur.

*Nuncius
missus ad
archiducem
cum litteris.*

Andream Seckelbut, de quo supra mentio facta est, in cymbula trans fossam cum literis ad Serenitatem Vestram dimisi, graui ipsum iuramento obstringens, ut quantum fieri posset, ad nos quamprimum reuerteretur. Hoc die ferme hora X. hostes iterum regale propugnaculum prope palatium, validissimis muris & fundamentis extructum, uiolentia subiectorum puluerum subruerunt, atque magno foramine ad 30. cubitos facto, aditum ad impressionem sibi latissimum patefecerunt. Insuper etiam fossam proxime munitionem centum & sexaginta ulnis amplam & aquis admodum profundam ob longis trabibus & tignis, superiniectis, uasis uinariis pontis instar mirando opere & stupefundo labore strauerunt. Cui ponti crates terra sarmentisque repletos imposuerunt, atque maximo rursus impetu omnia tria propugnacula incessanter concusserunt. Sem-

per-

perque pro lasso uulneratoque milite, ualidos recentesque uicatim substituendo, ad tertiam usque horam post meridiem acerrime instare, monere, urgere, ut tam furibundo & indefesso irruptionis impetu nostri milites non parum fatigati fuerint. Sed diuini numinis potenti auxilio a nostris semper uirili & infracto animo repulsam tulere. Per hanc totam septimanam, excepto *Veneris die*, qui Turcarum hebdomadario festo *sacer* est, continuis insultibus assiduisque oppugnationibus ab hoste ita iuueti & uexati sumus, ut incredibile uideri quodammodo possint, qui tam exiguus nostrorum numerus, tamque paucula militum manus tot multiplicibus laboribus sufferendis par esse potuerit. Etenim constat uniuersum nostrum exercitum ab ipsa cepta obsidione uix duo millia ualentium militum fuisse. Sed profecto si unquam, certe hoc tempore summus & misericors Deus pro nobis excubauit, qui ita animos nostros auxit & confortauit, ut nec minima etiam mentio seu suspicio deditiois facta fuerit, immo omnes & singuli parato & imperterrito animo hostium audaciae & impetui fortiter ac strenue sese opposuerunt. Circiter horam XI. huius diei cum puluerum cucinulorumque impetu *Tzunckae* propugnaculum iterum subruissent, simul etiam reliquas tres munitiones toto die ad uesperam usque indefinenter oppugnassent, dumque adhuc ferueret hostium impetus, accidit, nescio quo malo genio, ut apparatus nostri igniti, tela, faces & alia missilia & instrumenta ardentia, in subsidii (seu *Rittiratae*) loco seposita ex improuidentia cuiusdam Tormentorum Magistri, cui cura illorum mandata fuit, flamma concepta derepente ardere inciperent.

Dies Veneris sacris
Turcarum
destinatus;

reliqui omnes furori,
insidiis
ac stratagematibus
bellicis parent.

Inde causa
mox subsecuti incensidii
calamitosi,

immo fune-
nesti.

parent. Hac ignis uehementia multi praecipui nominis uiri atque milites foede *combusti*, quos inter comes *Josalinus Marius*, machinarum bellicarum supremus praefectus, uir tam rebus gestis, quam consilii militaris laude praestantissimus, qui- que in huius castris propugnatione plurimum profuit; praeterea etiam dominus *Dussi* & dominus *de Zeltitz* supremus excubiarum magister & alii plurimi, nullus tamen eorum, nisi praedictus tormentorum magister mortis periculum subiit. Mox etiam hastas oppugnatorias securo loco conseruatas grassabunda flamma arripuit, incenditque, ita ut propugnaculum flammis undique ardescere & conflagrare uideretur. Haec res & animum & laetitiam hostibus attulit. Nos tamen diuino

His rerum discrimini-
bis par ani-
mus uirius-
que conspi-
citur in no-
stris.

auxilio benigne conseruati sumus, ignisque ita sedatus, ut praeter quod dictum, nihil periculi & mali ex eo nobis acciderit. Neque etiam uel tantillum hic casus militum animos, ut remissiores essent, permouit, imo cum maxima clade & detrimento hostes repulsi sunt. In his, ut & aliis oppugnationibus & conflictibus maxime illustris & conspicua fuit uirtus & magnanimitas domini *Niaris Paulli*. Hic enim non tantum consiliorum peritia & promptitudine, uerum etiam *fortissima manu hostium* impetu & audaciae strenue & intrepide sese obiecit. Merito itaque sua maiestas & serenitas uestra habent, cur Caesaria & clementi sua gratia ipsum complecti debeant. Continuis oppugnationibus ab hostibus infestati fuimus. Sequenti die Veneris, utrinque iterum ab armis cessatum. Sed 24. Octob. omnibus uiribus in saepe iam dicta tria propugnacula hostes irrumpere conati sunt, Dei tamen auxilio semper repulsi & reiecti. Hoc etiam die circa

VI. horam pomeridianam ex hac mortali uita decessit supra dictus *Kyrat Georgius*, huius castris praefectus. Ille animam iam agens amice & obnixè me rogauit, ut apud suam Caes. maiestatem, itemque serenitatem uestram ipsius nomine, intercederem pro uidua eius relicta, filiisque orphanis, ut ipsi tamquam peregrini & aduenae, nihilque proprii in hisce regionibus possidentes, seruitiorum fidelissime praestitorum clementem gratiam & benignam recompensationem sentiant. Fluius *Köres* atque alter *Petracha* continuis pluuiis atque inundationibus supra modum excreuerunt; unde *fossae* uersus regium propugnaculum aquarum *inundatione* pene repletae, pontesque diruti & abducti sint, sic etiam ut Turcae, qui in tentoriis castrisque erant, his qui in fossis stationibusque constituti fuerant opem ferre, si res postulasset, haud facile potuerint. Non dubium est, si paullo maiores numero tunc fuisset, quin praeclari & magni aliquid momenti per eruptionem improuisum moliri atque praestare potuissemus. Sed obstitit paucitas militum, quae fortunam tentare non permisit atque ita hoc die ab hostibus nihil contra nos susceptum fuit. Magno rursus impetu omnibusque uiribus hostis tria propugnacula aggressus est, sed graui suorum clade atque iactura. Quam fatigati, quamque exhausti tam uiribus quam numero militum tunc fuerimus intra maenia, uel hinc apparet, quod uix 12. uel 16. milites, hosque similiter confectos, lassos & languidos, si ita necessitas coegisset, in auxilium & subsidium propugnaculorum submittere potuissem. Nihil prope modum relatu dignum hoc die gestum est. Cum enim sub regali propugnaculo in uno, sub *Tzunckae*

Moritur
Kyrat Ge-
orgius,
praefectus
castris.

Inundatio
fossarum
ex tempe-
state pluui-
osa.

Clades ho-
stium.

ckae

*noua tamen
eorundem
hostilitas,
cuniculis
submouen-
do pulueres;
sed frustra,*

*ob casum
fatalem.*

ckae uero duobus in locis cuniculos de nouo agere quatuor cepissent, igitur donec constructi perfectique essent ab oppugnatione hoc die hostes destiterunt. Mane circa quartam & quintam horam *cuniculis* extractis *pulueres* submouerunt, eisdemque statim incendere uoluerunt: sed cum maiorem puluerum copiam faccis ex hirquinis pellibus confutis praeter paucillos adhuc ingerendos subdendosque iam intulissent, forte fortuna accidit, ut milites nostri per excubias distributi hostes hinc inde per pontem cursitare animaduernerent. Quod cum per uigiles tribunis militum significatum esset, mox germanus quidam tormentorum magister similiter cum puluerum aliquot sacculis accessit. Iis duobus de propugnaculo, sed sine effectu, proiectis, tertius tandem, singulari quodam numine duos talem puluerum sacco portantes tetigit, qui mox ignem concipientes uehementes impetu *portatores* ad terram *prostrauerunt*. Cumque iidem a cuniculorum seu furnellorum ore non procul abessent, mox etiam pulueres isti furnellis impositi flammam concipere, atque tonitru seu fragoris uehementis instar unum ex fornicibus seu arculis concameratis eiusdem propugnaculi disicere, subuertere, pulueres submotos (minas uulgo) incendere, quorum uiolentia, nec non murorum ruina tres *cuniculorum Magistri* partim semiusti, partim terra obruti, *perierunt*; Horum postmodum capita in eodem propugnaculo palis erecta fuere. Sed & reliqui Turcae magno numero sequentes, ut & illi qui in fossis manebant puluerum retrotonantium fragore crudelem in modum ambusti laesique fuerunt. Hinc magni ululatus querulaeque in hostium castris lamentatio-

tationes auditaе sunt. Hisce diebus ab oppugnatione tam crebra remissio quaedam facta est propterea, quod hostium cuniculi duobus in locis sub Tzunckae propugnaculo incepti nondum perfecti essent. Interea nec nos otiosi desedimus, sed in omnes occasiones, quamcunque siue extremam etiam oppugnationis fortunam operiundi, intenti paratique fuimus. Praecipuam uero tormentorum suorum uim in unicum regale propugnaculum direxerat hostis, sed cognito hoc hostis consilio, nos e contra machinis aliquot maioribus editiori commodiorique loco deuectis, singulari Dei praepotentis auxilio ipsius conatus tormentorum nostrorum resultum ita pessum ire dedimus, ut parum damni inde nobis fuerit illatum. Hoc die utrumque furnellum submotis ignibus ab hoste incensum fuit. Ex quibus primo illud ad lignei propugnaculi latus constructum, inter nonam & decimam horam, secundum uero furnellum sub aureo propugnaculo extructum inter 11. & 12. horam succendere tentauit. Sed ut antea, ita & tum irrito successu hi conatus suscepti fuere. Atque ita in hisce omnibus Dei omnipotentis clementia & immensa bonitas merito depraedicanda est. Etenim si hostis uigilantissimi indefessum fodiendi studium, si curricula tam multipliciter acti, si denique pulueres tot locis submoti effectum habuissent, profecto nec tot laboribus exantlandis, ne dum defendendo huic castro, sufficientes esse potuissemus. Deceuerat tum altutissimus hostis, si ex animi uoto pulueribus moenia propugnaculorum subruisset, se omnibus uiribus undiquaque der repente magno impetu irrupturum atque sic ultimam oppugnationis fortunam experturum. Quod inde facile apparebat, siquidem tunc temporis instru-

Hostes iterum inueniunt in-gnes propugnacula; sed frustra.

Castro & ciuitate, Dei praesidio

ctissimi militum ordines, armis, galeis, loricisque inauratis & fulgentibus hinc inde per fossas stationesque dispositi & ordinati conspiciebantur, omnes ad oppugnationem paratissimi. Sed eo ipso, de quo iam dictum, casu & irrito cuniculorum euentu consternati hostes, non paruum de pristina animi alacritate & ardore remiserunt. Nihilominus, ne ludibrium pati uiderentur, denuo omnia tria propugnacula oppugnare, impetere & uehementissimo insultu perrumpere ausi fuerunt. Sed tamen egregia magnanimitate & uirtute *Melchioris de ROTIWITZ*, suorumque militum infracto & forti animo, cum perpetua sui nominis gloria & hostis maximo damno, repulsi atque deiecti sunt. Etsi uero toto obsidionis tempore omnibus uiribus & indefesso acerrimoque studio & labore hostis nos exercuerit, infestari, impetierit; tamen nunquam eo nos compellere potuit, ut uel ad mediam saltem uiam Ritteratae seu subsidiorum nos recepissemus. Ergo cum ita omnes suos conatus in expugnando hoc castro perditos esse hostis animaduerneret, militesque suos tam desperatos abiectosque uideret, ut nec frameis, nec fustibus etiam pulsati, ad oppugnationem amplius adigi possent; mane circa horam ferme quartam residuas in suburbio domos incendit. Mox etiam castra sua, abductis primum tormentis & aliis rebus bellicis, admota flamma in cineres redegit. Quod quidem beneuole & libenter ipsi permisimus. Ea nocte plurimi captiuorum Christianorum ex Turcica seruitute fuga elapsi sunt, qui a nobis intra munitiorem recepti sunt. Tertio tandem die Nouembris obsidionem in densissimis nebulis soluit atque ita discessit, Budam uersus, prout transfugae indi-

*Et uirtute
militis de
ROTIWITZ
plane singu-
lari,*

*obsidione
liberatis.*

indicarunt, cum castris profecturus. Vt itaque Deo omnipotenti pro hac misericordi, forti & paterna protectione, tanquam unico liberatori & seruatori nostro condignas & debitas, coniunctis animis & imis pectoribus, gratias ageremus, conuocatis in concionem tam Germani quam Hungarici nominis militibus, numero ferme 700. adhuc ualidis & sanis, eos ad precationem & laudem diligenter hortatus sum. Mox omnia tormenta bellica, in communis laeticiae & liberationis optatissimae signum, explosa fuerunt. Post haec cunctis militibus omnibusque eorundem tribunis & praefectis amice ualedixi, castrum uero curam domino Nicari Paulo, ad futuram suae serenitatis beneplacitum, commisi, atque ita V. Nouembris die in Seckelhut, de hinc in castra ad nostrum exercitum reuersus sum. Atque haec sunt serenissime Archidux, quae memoratu digna in hac Waradinensium obsidione gesta acciderunt: quibus serenitatis uestrae clementiae me submisisse commendo, deuote & humiliter obsecrans, ut uestra serenitas apud suam imperatoriam maiestatem, gratiosa & benigna sua promotione & intercessione, eo res meas promouere dignetur, ut tandem diuturnorum meorum laborum & seruitiorum, (absit iactantia) fidelissime praestitorum, Caesaream gratiam & clementem recompensationem me aliquando percepisse sentiam.

*canendo:
Te Deum
laudamus;
& explo-
dendo tor-
menta.*

*Conclusio,
addita sub
met ipsius
commen-
datione.*

NVM. IX.

Modi in coronatione regis Hungariae obseruandi.

Primo omnium, qui fores seu *ualuas ecclesiae* custo-

Excubito- custodient, ex *magnatibus* dominus MICHAEL
res ad tem- CZOBOR & GEORGIUS ZESHII: ex *nobilibus* uero THO-
plum. MAS BOSNIAK & LADISLAUS BARKOCZI deligun-
 tur.

Orator. Illustrissimus uero dominus Cardinalis nego-
 cium praelatorum se curaturum recepit, *aduen-*
tumque serenissimae regiae maiestatis tempestiue
 in templo *expectabit.*

Marescal- Egrediente ex *arce* sua maiestate, dominus a
cus. *Kolonich*, tanquam Agazonum magister, strictum
 suae maiestatis *gladium* ante suam maiestatem prae-
 feret.

eius armis *Populus* autem ciuitatis, *armis* bene instructus
conspicui. & *conspicui*, a templo diui Martini usque ad mo-
 nasterium fratrum S. Francisci, ita densa & con-
 globata *acie* ex utroque latere stabit, ne, euntem
 ex una in aliam ecclesiam, suam maiestatem ne-
 mo impediatur aut, priusquam par sit, pannum
 diripiat.

Regis sacri- Vbi autem sua regia maiestas ad ecclesiam D.
stia. Martini peruenerit, eius facellum seu *Sacristiam*
 intrabit.

Coronare- Antequam tamen sua maiestas ex arce descen-
gni & cere- dat, illustrissimus comes, *Trautsonius* & splendi-
moniarum dus ac magnificus dominus, *Ioannes Draskowitz*,
ordo. tempestiue in arcem ibunt curabuntque SACRAM
 REGNI CORONAM curru impositam ad fores eccle-
 siae diui Martini honorifice deduci. Quam ab-
 latam e curru, magnifici domini *Stephanus Teo-*
zok, *Stephanus Palssi*, *Georgius Hommonai* & *E-*
mericus Crota deponent reuerenterque in facel-
 lum portabunt. Suam autem maiestatem, templum
 ingredi incipientem, tubarum clangor & tympa-
 norum sonitus excipient personabuntque tam
 diu, donec maiestas sua in facellum peruenerit.

Infi-

Insignia regia quomodo & quinam portarunt in templum, sunt sequentes :

- Dominus PALATINVS, *coronam* ;
 Comes ERDEODI, *sceptrum* ;
 SIGISMVNDI FORGENSI, *pomum* ;
 Comes THVEZO, *gladium St. Stephani* ;
 THOMAS REGII, *pacem* ;
 FRANCISCVS BVTTTHIANI, *crucem* ;
 NICOLAVS a ZRINO uexillum *Hungariae* ;
 STEPHRNVS TEOROTH uexillum *Dalmatiae* ;
 GEORGIVS HONORIVS uexillum *Croatiae* ;
 CHRISTOPHORVS ERDEODI uexillum *Sclawoniae* ;
 ANDREAS DOZY uexillum *Rania* ;
 PETRVS RENAI uexillum *Secticae* ;
 D. GEORGIVS RESSI uexillum *Galticiae* ;
 STEPHANVS PALFFI uexillum *Lodomoriae* ;
 STANISLAVS THVEZO uexillum *Comaniae* ;
 THOMAS NADISCHI uexillum *Bulgariae*.

Reuerendissimi domini *Coloniesf. & Jagrah.* regiam suam maiestatem ex Sacristia ad suam altare deducunt ; deinde uibrato gladio *Palatinus* eminentiorem locum adscendet & sublatâ manibus corona, se ad populum uertens, in hac uerba interrogat : *uultis ne hunc regem coronari ?* egrediens ex templo fratrum sua maiestas non amplius pedes ibit, sed equitabit ; ideo necesse est, ut equi magnatum & baronum retro ecclesiam in platea adducantur, quo equitantem suam maiestatem equestri ordine comitari possint.

Ad mensam prandenti suae maiestati hi se-
uibunt :

- Lauarium* porriget dominus ANDREAS DOZY ;
Mantile porriget dominus PALATINVS ;
 Magisterio *dapiferatus* fungetur dn. C. GEOR. THVEZ.
Praescindet dominus BOTHAI ;

Pocillataris munere fungetur Dn. ANDREAS DOZY;
Aegrotante nunc ianitore Myro dominus PETRVS
 KOWAS id muneris subibit.

Cibos portabunt;

<i>Thom. Fr. Deodi;</i>	<i>Dn. Wuspelechi;</i>
<i>Sigismundus Forgaß;</i>	<i>Georgius Honorii;</i>
<i>Ioannis Drefkoruth;</i>	<i>Sigismundus Buloffa;</i>
<i>Thomas Reabi;</i>	<i>Stephanus Erdeodi;</i>
<i>H. A. Rollenb;</i>	<i>Conr. & Christ. Erdeodi;</i>
<i>C. Nicolaus a Rzimo;</i>	<i>Georgius Reffi;</i>
<i>Martinus Czobor;</i>	<i>Emericus Thuezo;</i>
<i>Stephanus Palffi;</i>	<i>Sigism. Erdeodi;</i>
<i>Stanislaus;</i>	<i>Christophorus Banffi;</i>
<i>Nicolaus Thuezo;</i>	<i>Ioan. Reyloarith;</i>
<i>Christophorus Thuezo;</i>	<i>Georgius Keylorintz;</i>
<i>Stephan. Teoroth;</i>	<i>Steph. Lisbhius;</i>
<i>Dn. Nadasti Thomas;</i>	<i>Paullus Appoi.</i>

Haec sequentia signata sunt in casula regia
 regni Hungariae
 circa collum:

o spes certae salutis signum crucis!
 in sinistro humero:

Emicat in coelo sanctae genetricis imago.
 in dextro humero:

dat summo regi famulatum concio coeli.
 in dorso, in inferiori circulo:

hostibus, en! CHRISTVS prostratis, emicat alte.
 in primo circulo inferiori:

Anno incarnationis XCI. MXXXI.

indictione XIII. a Stephano rege

& Gyhla regina casula haec cooperata

& data ecclesiae S. Mariae, sita

in ciuitate Alba.

in inferiori circulo dorsi:

fessio regnantem notat & CHRISTVM dominantem.

De bu-

Debuerunt ad coronationem per singula capita conuenire: *Strigoniensis archiepiscopus*, ut *Conductum omnes ac singuli sua praesentia reddant frequentem* *primas regni & locumtenens*, omnes ordines ac status praemonet literis suis, ut quisque cum suo apparatu compareat & tempestiue cum magnatibus tractetur, quomodo utraque maiestas excipi debeat. Curentur uictualia per omnes uicinos comitatus, tum suae maiestatis &c. tum Strigoniensium literis donata immunitate omnibus ab omni solutione, quae eadem inferent uictualia.

Limitantur precia cuiusque generis annonae. *Observantiae ad politiam spectantes.* Ponte ad *Posonium* iungitur *Danubius*.

Paucis diebus ante diem coronationis cum iam omnes adsunt, praelati, barones ac omnes proceres consulent apud Strigonienses de modo excipiendi suas maiestates.

Supremus Capitaneus deligitur, qui dirigat omnium ordinum equitatum & in hoc eligendo dignior & peritior persona consideratur.

Rebus sic omnibus decretis, mittuntur oratores Viennam ad suam *Caes. maiestatem & nouum regem* quatuor, duo ex praelatis, duo ex magnatibus, qui suam maiestatem de omnibus edoceant, & ubi inter Danubium & Keöpc̄tinium excipi debeat & qua die. Similiter & maiestate Caesarea Danubio adueniente, omnium magnatum gentes collocentur secundum ordinem dignitatum adiuntque beatum *Martinum* omnes procedere uigore cuiusdam priuilegii. Tum maiestas regia coronanda aduenit cum suo comitatu Germanorum, Bohemorum & aliorum.

Occurrunt omnes *Hungari* cum archiepiscopo STRIGONIENSI, qui episcopali habitu indutus, praecedente cum cruce, assistentibus omnibus e-

Habitus festiuus aspicopi Strigoniensis.

piscopis, similiter episcopaliter indutis, excipiunt electum, Strigoniensi perorante.

*conductus
salemans.*

Respondent electi nomine & postea lustrant omnes Hungaros & ibi sese illi omnes ordines cum *apparatu* suo conferunt, succedentibus etiam ciuitatibus liberis.

Ipse in ciuitatem ingreditur & uel in arcem, uel in hospicium a tota pompa deducitur.

Imperator

Insequenti die maiestas Caesarea nauis ueniet, cui occurrunt omnes filii cum electo & toto regno Hungariae & a Strigoniensibus excipitur oratione.

*lustrat co-
pias ;*

Respondetur nomine suae maiestatis dominis Hungaris & a Strigoniensibus excipitur oratione, postea ascenso equo it *lustrandum* & uidendum *copias*, inde in arcem redit.

*mox populo
filium re-
gem pras-
sentat.*

Die postero totum regnum in arcem conuocatur, maiestas Caesarea missam audit, sedem suam pro tribunali ascendit & regno agit gratias, quod obsequenter conuenerint & filium elegerint in regem.

Postremo scriptum eis exhibet, ex quo caetera mentis suae intelligant de filio coronando.

*Delibant-
que cum po-
pulo de mo-
do coro-
nandi.*

Ad Strigonienses *magnates*, ad monasterium, conueniunt regnicolae & ex scripto mentem suae maiestatis intelligunt ac per aliquot dies *tractant*, Palatinum postulantes, quo coronatio legitima esse possit, laboraturque in hoc usque ad uigiliam diei coronationis.

*Demum
conueniunt
in templo ;*

In die celebritatis Strigoniensis, hora circiter septima mane cum aliis praelatis ac toto clero in templum ueniunt, exornatum & sedibus omnibus principibus compositum, induunt sese omnes ad sacrum & caeremoniam peragenda, ac sic Caesar expectatur, Strigoniensi ante altare sedente: cae-

teri

teri praelati per sedilia sua hinc & inde disposita in sanctuario.

Tum *Caesarea maiestas* primum aduenit & lo-¹⁾ impera-
cat se in throno sibi praeparato, assistentibus sibi ^{tor.}
qui sceptrum, pomum & gladium imperialia si-
gna tenent.

Consequitur *imperatrix* cum sua cohorte Ge-²⁾ impera-
nicei & in locum ei praeparatum concedit. ^{trix.}

Post imperatricem aduenit *coronandus* cum sua³⁾ candida-
curia & regni Hungariae proceribus deducitur-^{tus regni}
que in capellam S. Trinitatis, in qua in asseruato-
rio peculiari tenentur regia insignia, corona, sce-
ptrum, pomum &c.

Hic coronandus mox induitur pallio S. Ste-^{indutus}
phani regis.

Deducunt eum duo episcopi primarii cum to-^{cleinodii}
ta pompa & tubarum sonitu uersus altare sum-
mum cum regis insignibus & uexillis sedetque in
sua sede.

Cum iam ante altare coronandus erit, 'coro-^{confusio,}
na, sceptrum, pomum & ensis S. Stephani regis
per episcopos in altare ponuntur, magister Aga-
zonum cum stricto ense ad latus coronandi stat,
caeterique barones cum uexillis eundem circum-
stant.

Coronandus in throno siue in sede sibi facta ^{obseruatis}
flectit genua. Litaniae canuntur, quibus peractis, ^{solemni-}
reliqua exequuntur, iuxta pontificalis rubricam. ^{bus;}

Cum ad unctionem acceditur, *Palatinus*, aut
cui eius loco comittitur ex edito loco uersus ad ^{habita a Pa-}
regnicolas alta uoce lingua uernacula eos inter-^{latino ora-}
rogat ter, *uum uelint coronandum in regem habe-
re? Strigoniensis leuata de altari *corona* suis ma-^{lione, ad-}
nibus eamque caeteris quoque episcopis tangen-^{dit a Ripri-}
tibus *capiti uersi regis* imponit, cumque mox ab ^{latione ad-}
^{populam.}
^{CORONA-}
^{TIO.}*

altari ad thronum suum deducit, reuersusque ad altare: te Deum laudamus; intonat.

Hinc profecutis aliis ceremoniis & completa missa, Caesar it ad prandium: coronatus rex in-
Qua facta, factus rex, ductus habitu & insigniis regiis, gladioque cinctus & in corona, prosequentibus omnibus regni statibus & uexillis per pannum rubrum, depositum in summo templo, ad templum monachorum inde deducitur summa cum laetitia & tubarum sonitu ac clangore.

Ibi complet alias ceremonias & facit plures
boni fausti-que omnis ergo, creat auratos equites; auratos equites, sine delectu, prout quique accurrentes dorso subiicientes eius gladio.

Hic conscendit equum, cum tota supra memorata pompa exit ex urbe & in suburbio thronum sibi extructum conscendit, cum omnibus maioribus & proceribus & ibidem, Strigoniensi iuramentum praelegente, iurat rex dominus regnicolis quod eorum omnia iura, leges & libertates, priuilegia immunitatesque & eas maxime quas habent ab Andrea rege inuiolabiliter obseruabit.

Praestito iuramento iterum ascendit equum & it cum tota pompa uersus Danubium ubi constructam quasi molem quandam in collis formam quamprimum idem REX incipit appropinquare, addit equo calcar & citato cursu conscendit, in summoque eius apice stringit gladium circuma-
Denique, adscenso caballo eoque ter moteste in gyrum circumacto, aliisque symbolis adhibitis scenam claudit, missilibus largissima sparsis. Etque equo in gyrum ter, uibrat brachium in quatuor plagas mundi, declarans hoc facto: quod regnum sibi collatum tueri enitetur contra omnes hostes.

Hisce omnibus peractis quidam Germanus, equo insidens, pecuniam in honorem electi regis in populum spargit &c.

Equi-

Equites AVRATI creati in monasterio
S. Francisci.

<i>Georgius Homonnay;</i>	<i>Nicolaus Bochkay;</i>
<i>Thomas Nadasdy;</i>	<i>Ioannes Descoffi;</i>
<i>Michael C. oroz;</i>	<i>Stephanus Calost;</i>
<i>Stephanus Erdeody;</i>	<i>Georgius Pognani;</i>
<i>Christophorus Erdeody;</i>	<i>Nicolaus Abafy;</i>
<i>Georgius Reochy;</i>	<i>Stephanus Dorgenii;</i>
<i>Stephanus Palffy;</i>	<i>Laurentius Polanii;</i>
<i>Ioannes Palffy;</i>	<i>Georgius Colactani;</i>
<i>Ioannes Keglouits;</i>	<i>Nagi Eget;</i>
<i>Georgius Keglouits;</i>	<i>Christoph. Mornauchius;</i>
<i>Ludouicus Ragoczy;</i>	<i>Georgius Pelfero;</i>
<i>Nicolaus Fargash;</i>	<i>Ioannes Petrovits;</i>
<i>Stephanus Dorek;</i>	<i>Franciscus Fanchii;</i>
<i>Benedictus Pognani;</i>	<i>Petrus Kobarii;</i>
<i>Nicolaus Segney;</i>	<i>Thomas Burnei;</i>
<i>Franciscus Kewey;</i>	<i>Ioannes Bomenisza;</i>
<i>Sygmundus Kornicz;</i>	<i>Nicolaus Chebi;</i>
<i>Stephanus Ostrosith;</i>	<i>Andreas Radaci;</i>
<i>Thomas Bosmak;</i>	<i>Stephanus Houwats.</i>

NVM. X.

IVLII II. papae confirmatio coadiutoris
episcopi *Merseburgensis* THILONIS ADOL-
FI principis *Anhaltini* & ultimi com-
mendatio ad archiepiscopum *Magde-*
burgensem CIO IO VII.

IVLIVS, episcopus servus servorum dei, uenerabile IVLIVS II.
fratri ARCHIEPISCOPO MAGDEBURGENSI, 1507. salu-
rem & apostolicam benedictionem. Ad cumulam
tuae cedit salutis & famae, si personas ecclesia-
sticas, praesertim pontificali dignitate praeditas, di-
uinae propitiationis intuitu, opportuni praesidia
&

*Adolfum
principem
Anhalti-
num*

confirmat

*Mersebur-
gensis epi-
scopatus
COADIUTO-
REM*

*eumque
commendat
episcopo
Magdebur-
gico,*

*sui futurum
suffragane-
um,*

& fauoris gratia prosequaris, hodie siquidem assumptionem per uenerabilem fratrem uestrum TILONEM, *episcopum MERSEBURGENSEM*, de persona dilecti filii *Adolphi*, ex *principibus* de ANHALT praepositi ecclesiae *Magdeburgensis* in COADIUTOREM suum quoad regendam & gubernandam ecclesiam *Merseburgensem* in spiritualibus & temporalibus de unanimitate consensu dilectorum filiorum *capituli* eiusdem ecclesiae *Merseburgensi* factum de *fratrum* nostrorum consilio auctoritate *apostolica* approbauimus & confirmauimus nec non pro potiori cautela eundem *Adolphum* praefato TILONI *episcopo*, quoad vixerit, COADIUTOREM perpetuum & irreuocabilem constituimus & deputauimus ac de persona sua eidem ecclesiae, cum illam, cedente uel decedente dicto *Tilone episcopo*, seu illi praeesse alias desinente, uacare contigerit, ex tunc prout ex ea die de simili consilio auctoritate praedicta prouidimus ipsumque illi in *episcopum* praefecimus & *pastorem* & *praefectum* fore decreuimus, curam & *administrationem* ipsius ecclesiae sibi in eisdem *spiritualibus* & *temporalibus* plenariae committendo, prout in uestris inde confectis literis plenius continetur. Cum igitur ut idem *Adolphus* *coadiutor* & *electus* in commissa sibi praedicta *Merseburgensis* ecclesiae cura facilius proficere ualeat, *tuus fauor* sibi fore noscatur plurimum opportunus, *fraternitatem tuam* rogamus, monemus & hortamur attente, per apostolica scripta tibi *mandantes*, quatenus, eundem *Adolphum*, *Coadiutorem* & demum *electum* & *praefatum* ecclesiam *Merseburgensem* sibi commissam *SUFFRAGANEAM* tuam habens pro *uestra* & apostolicae sedis reuerentia propensius commendatos in ampliandis & conseruandis eiusdem ecclesiae

Mer-

Merseburgensis uiribus; sic eos tui fauoris praesidio prosequaris, quod ipse ADOLPHVS Coadiutor & demum electus per tuam auxilii gratiam se possit in commisso sibi eiusdem ecclesiae regimine utilius exercere tuque diuinam misericordiam ac uestram & eiusdem sedis beneuolentiam ualeas ex uice uberius promereri. DATVM Romae apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo septimo, tertio nonar. Iulii, pontificatus nostri anno quarto.

DATVM
1507.

NVM. XI.

NARRATIO succincta de aduersa & prospera fortuna DEMETRII, *Moschouiae ducis*; auctore *anonymo R. legato*.

BASILIVS magnus, *Moschouiae* DVX, tres filios habuit, FEDORVM, DEMETRIVM hunc & IOANNEM. Hic *minimus*, rege Poloniae Stephano in Moschouia bellum gerente & accisis iam rebus Moschouiae, interrogatus consilium a patre, num pacem cum Polonis faciat, an ulterius prosequatur? suasisit patri, ut potius *pacem* faciat, ac & ipse & regnum eius ad extrema deueniant, quandoquidem Polonis nullo modo resistere possit; *iratus pater increpauit* filium de tali consilio, nec hoc contentus, *scipionem* in caput eidem *influxit*, itaque effuso sanguine *mortuus* ante pedes eius *corrui*. Restabant duo filii FEDORVS & DEMETRIVS. Post mortem ergo *Basilii*, FEDOR, uti maior natus, heres principatum adeptus est. DEMETRIO uero tunc temporis adulescentulo a fratre datus est *ducatus* & ciuitas *Velick*, in qua hominum literatorum magna copia fuit, inter quos praecipuus doctor quidam *Augustinus*, qui postea

DEMETRII
pater ;
fratres duo.

quorum
aetate mi-
nimus
perit furo-
re patris.

Quo ipse
mortuo,
natus minor
DEMETRIVS
apanagi-
um accipit ;

maior natu princeps & dominus territorii; ipse licet ingenii stupidiſſimi; negotia rei-publicae pro lubitu dirigente BORISIO, uaferrimo.

Postea *monachus Graecae fidei* factus; hic prae aliis fidelissimus *Demetrio*, salutem eius summae curae habuit, ueritus infidelitatem seruitorum, qui ipsi *DEMETRIO* addicti erant. *FEDORVS* inter ea *magnus dux* totum sese ad *deuotionem* & uitam religiosam dedit, *monasteria, hospitalia, ecclesias aedificando* & uisitando, atque cum religiosis assidue de salute animae suae colloquendo; *Gubernationem* uero totius regni & dominorum suorum *Agazonum* Magistro (quod primum in *Moschouia* est officium) *BORISII HODVN* uocato, commisit, ut ipse omnia pro lubitu gubernaret. Hic cum se in tali statu positum uideret, coepit animo agitare, ut, fraudibus & dolo principe e medio sublato, ipse dominus totius *Moschouiae* euaderet; sed prius e medio tollendus erat alter, minor natu frater *DEMETRIVS*.

Cuius consilium de tollendo *Demetrio*, & intentatum assensum.

Hunc igitur omnibus artibus aggreditur, *promittendo* subditis & seruis illius ciuitates, oppida & alia insignia munera, ut *Demetrium* uitae priuarent; non tamen hic ipsius conatus tam secretus esse potuit, quin in aula adolescentis *Demetrii* talia innotescerent: quibus percussus praecipue doctor ille *Augustinus*, qui ei semper, uti *Achates* aderat, omnem e contra curam impendere cepit, ut conatus *BORISSII* eluderet, uitamque *DEMETRIO* conseruaret. Itaque inuento adulescentulo quodam matronae cuiusdam principalis *ESTHOMEN* filio, aetate, statura, forma, *Demetrio* perquam simili, ambos ita assuefecit, ut in uno lecto cubarent simul, uerum quamprimum obdormiscebant, *Demetrium* transferebant in alium locum, ubi secure quiescere posset; nec illum opinio fefellit. Hi enim qui *Boruffo* operam suam in hoc facinore exequendo polliciti fue-

AUGUSTINVS tamen, uelut alter *ACHATES*, usus dolo bono, seruauit principem

fue-

fuerant, post multos & uarios conatus nocte quadam tempeſta in palatium DEMETRII irrupunt atque illius proprio cultro ſeu pugione adepto, *adoleſcentem* illum miſerum *trucidant*, atque DEMETRIVM phreneſi correptum *sibi ipſi manus intuliſſe ſimulant* & proprio ſe pugione transfodiſſe affirmant. Mane *luctus* & rumor *ingens* ^{ſeruatogue} factus, de *morte principis*, qui inſigniter ab omnibus amabatur, conquerentium, multi armati diſcurrebant cauſſam mortis eius inquirentes, atque intellecta re, quod quidem ex ciuitate fugam arripuerant, eos inſecuti ſunt, qui quum ſe fuga ſaluare non poſſe uiderent, ut in extremis poſiti, ſeſe animoſe defendunt, uerum a plurimis in ſequentibus circumdati ad unum omnes caeſi, ita ut a nullo eorum rei ueritas indagari uel expiſcari potuerit. AVGVSTINVS ille doctor erepto e *fauibus mortis* ſuo DEMETRIO, uidens tamen pro certo credi, cum eſſe occiſum, multum diuque deliberans, quidnam ei faciendum eſſet, ^{ſedes quae- rit ſecurat.} prudentique conſilio *impotentiam* FEDORI, *magnitudinem* BORISII conſiderans, ſtatuit relicta urbe, in alias regiones remotas DEMETRIVM *auertere*. Nam etiamſi tunc praesentem eum uiuum & ſaluum populo demonſtrare potuiſſet, in poſterum tamen iisdem uel certe talibus *inſidiis* cum periturum perſequebatur. Itaque per loca ſecura Demetrium incognitum, ad mare glaciale uſque auxit, ibique in *monaſterio* quodam Graecorum uena cum ipſo per aliquot tempus uixit. *Morti* uero iam *uicinus* doctor Demetrium obſecrauit, ^{Itaque, DE-} ut ſi uitam charam haberet, nunquam, quis ſit? ^{METRIVS} patefaciat, quouſque aetate, robore & auxiliis ^{multa lu-} certis ualens, poſſit ad patrium regnum perueni- ^{tra incogni-} tus, ^{domi-} re,

*interim
plangitur
peste cor-
reptus.*

*Simulatio
& dissimu-
latio Boris-
sii,*

*non ducen-
tis sibi reli-
gioni, FE-
DORVM ne-
tare, pro-
pinato ue-
neno.*

re. Demortuo illo, *Demetrius* ad aliud atque aliud iterum monasterium peruenit, in quibus uitam monasticam & religiosam inter *Graecae fidei* monachos per multum temporis duxit, semper tamen animo recolens, quod, cum *princeps* & *dominus omnium regnorum* illorum natus esset, alienas sedes inhabitare atque hinc inde *pauper* & *miser uagari* cogebatur. *Magnus* uero dux FEDOR, ex morte DEMETRII fratris, quam certam esse putabat, summo dolore affectus, cum eum plus quam fraterno amore prosequeretur, uitam diu in lachrymis & luctu trahebat, quumque iussisset, ut corpus fratris ad sepeliendum in praesentiam ipsius adueheretur, dissuasit *Borissius*, affirmans pestem in illis locis ubique grassari, neque id sine summo contagionis periculo fieri posse. Adsensit ad omnia simplex princeps, imo persuasus ab eodem crudelissimo *Borissio*, omnes qui erant in aula *Demetrii*, immaniter trucidari iussit, quod scilicet non diligentem curam principis habuissent. Haec omnia a *Borissio* eo animo facta, ne unquam fraudes eius in lucem prodire possent. Sepultus itaque in eodem loco adolescens ille, ubi occisus erat & pro uero DEMETRIO planctus est. Restabat adhuc BORISSIO ipse DVX FEDOR e medio tollendus, in quem omnes conatus suos conuertit. Itaque nactus opportunum tempus, cum ambo in uno conclauis laeti essent atque familiarissime de more gentis, dux cum illo potaret inuicemque pro salute ipsorummet propinarent, uenatum poculum principi BORISSIVS obtulit, quod ille miser alacriter totum in sanitatem sui perfidissimi homicidae & nequissimi traditoris exhausit atque breui post, scisso in multis partibus corpore, expirauit. Tunc uero BO-

RISSIVS

RISSIVS lege *Moschoe*, qua Agazonum magister, si uerus heres desit, principi *succedere debet* & quia sororem Fedorii in uxorem habuit, sine ullo impedimento aut contradictione principatum obtinuit atque per multos annos regnauit. DEMETRIVS tunc iam *adultus*, praeceptorum consiliorumque magistri sui memor, nemini unquam se patefacere ausus est, uerum ex uno in aliud monasterium transcurrens, ad ultimum in MOSCHAM metropolim & arcem suam peruenit, ibique singulis fere diebus ex monasterio, in quod diuerterat uarios nectens praetextus, aulam intrabat; sed cum nullum modum, neque occasionem uideret sui propositi adimplendi resque suas meliorandi, relicta cum summo dolore & lachrymis patria, in *Poloniam* abiit, eo animo, ut ibi magnatem aliquem inueniat, qui ipsum consilio & opibus iuuaret ad patriam recuperandam. Venit itaque primum in domum cuiusdam nobilis in *Russia* HOYSKY uocati, a quo rogatus, filios eius linguam Graecam legere & scribere per aliquod tempus docuit, uerum eius rei pertaesus, ulterius progreditur & ad oppidum *Braxim* peruenit, ibi sacerdoti Graeco, HVMVN, uocato, confessus; confisus debito silentio sacramenti huius, se, quisnam esset, aperuit. Verum sacerdos, Deo forsitan ita disponente, domino loci illius duci WISNYO WIEZKY rem omnem patefecit, qui secreto ad se uocato DEMETRIO eoque in penetibus conclaue deducto, diligenter ab eo inquirere atque coniurare illum coepit, de statu ipsius & conditione. DEMETRIVS non ultra dissimulandum ratus, ueritatem profitetur, se DEMETRIVM uerum *Moschoniae heredem* esse edocet atque simul ducem orat & obsecrat, ut eum consilio & auxilio

Statuta
 MOSCOVO-
 RVM, regno
 uacante,
 successio-
 nem uolunt
 magistrum
 agazonum.

Demetrio
 adhuc ua-
 gante quasi
 in exilio &
 uarias per-
 sonas susti-
 nente,

etiam prae-
 ceptoris,
 pro exigentia rerum.

Cognito
 demum,
 singuli ope-
 ram suam
 pollicentur.

ad recuperandum regnum paternum adiuuare uelit, iure iurando & promittendo se nunquam talis beneficii obliturum. WISSNYO WIEZKY fidem ei adhibens, uestem monasticalem eum exui fecit atque alio *Heroico* atque sumptuoso *armetū induit*, nec diu moratus *ad fratrem suum ducem Constantinum* WISSNYO WIEZKAY deuehit, ibique de eo restituendo consultatur. Visum est ad *Palatinum Zendomiriensem*, cuius filiam in uxorem WIESSNIO WIEZKAI unus ex fratribus praedictis habebat, eum deduci, id quoque factum, ibi cum peruenissent, denuo examinatus DEMETRIVS, cum quo ulterius, eo clarius res ueritas apparet, neque fraus ulla subesse uideretur, multis eximiis muneribus donatus est atque in posterum auxilia ei promissa: e conuerso DEMETRIVS multa de se pollicitus gratias agendo & bonam spem de futuro habere iubendo, omnibus satisfecit atque ab eo tempore *a Palatino* in filium *adoptatus*, in domo illius mansit: ubi dum humanissime, uti a patre, tractatur atque *consultatur*, quibus modis *& quo milite Moschouia inuadenda sit & Borisius de antiquo peccato puniendus*, ecce, literae Poloniae regis adferuntur, quibus Palatinus iubebatur, ut DEMETRIVM *Craconiam ducat* eumque *coram rege sistat*. Quod quidem Palatinus facere non neglexit atque ipsemet DEMETRIVM comitatus eum *regi praesentat*, ibi in *conspectu* regis & *senatorum* addictus, cum lachrymis infortunia sua regi & senatoribus ita exposuit, ut rex & alii non tantum ei fidem darent, uerum etiam condolerent. *Rexque ipse eum blande consolatus*, bono esse animo iussit & ut forti animo in deo spem omnem collocans, infortunia sua patienter ferret, hortatus, *adiungendo*

soliciti de eius salute ac restitutione in regnum.

gendo & illud: *sibi quoque a patruo CAROLO simili fraude regnum Suetiae ereptum.* Illum dimisit, auxilia secreto promittens, habitoque aliquot senatorum consilio, qui tunc praesentes aderant, uocato *Palatino Sendomiriensi*, ei id munus a rege iniunctum est, ut DEMETRIUM in *Moschouiam deducat*, regem ipsi, fauore suo, (secreto tamen) non defuturum. Palatinus prima fronte magnum id onus & impar humeris suis esse, *excusando se*, asserbat & ut potius *Cancellario* tunc uiuenti, uel uicegenerali exercituum *Polonicorum rex* id demandet, petebat: ad ultimum *uoluntati regis cessit* seque iussis obtemperaturum promisit statimque cum DEMETRIO in locum suum *Sambor* uocatum, rediit. Nec deerant alia *infortunia & pericula DEMETRIO.* Quamprimum enim in *Sambor* rediit, inuenit ibi duos *Moscowitas*, qui ad feruendum DEMETRIO se uenisse affirmabant, reuera a BORISSIO *subornati* & multis promissis onerati atque muneribus adducti, ut Demetrium incautum *opprimerent* eique uitam adimerent. Manserunt hoc modo per aliquot dies penes *Demetrium*, *occasionem* rei gerendae *captantes.* Nocte quadam, quum conuiuium longius protractum atque omnes laetos plerosque ebrios animaduertissent, non ultra facinus differendum rati, *commodum* id sibi *tempus* esse putabant; statimque unus ad capiendos equos, qui extra oppidum in pascuis seu gramine uagabantur, processit, alter in insidiis remansit, eo consilio, ut peracto facinore in equos insilire atque periculum euadere possent. Prior ille, cum obscura nocte equos capere non potuisset, face accensa, in campum uenit atque hoc modo equos in oppidum ducere uolebat; uerum a uigilibus

Noua pericula DEMETRIO ex insidiis uitae.

Fraus tamen detecta.

*re abduc
integra.*

portae *strepitus equorum* discurrentium auditus, qui rati aliquem furto equos uelle abducere, conclamatis aliis, ad illum excurrerunt: quem cum fugientem cepissent, minis & uinculis adegerunt, ut uerum fateatur. Ille *tormentis*, quae sibi instare uidebat, *perterrefactus*, rem omnem aperit, socium alterum in conuiuio occasionem *interficiendi* DEMETRIVM expectare fatetur. Nec mora: citissimo cursu in palatium irrumpunt, rumor clamorque simul oritur, aditus omnes praeccluduntur: sic *alter* ille *Moschus*, qui iam in cubiculum DEMETRII irrepserat eumque a patre Palatino redeuntem in insidiis expectabat, fugiens *capitur*, *cultro* acutissimo & praegrandi *accinctus*. Capti ambo atque per noctem in carcere sub custodia habiti, mane producti, unus *cultro*, alter *ueneno*, quem in cingulo insutum gestabat, armati, omnem rem denuo passi, iussu Demetrii, ut ipsi petierunt, *capite flexi sunt*.

*Inde maior
cura salutis
DEMETRII.*

diligentior custodia salutis DEMETRII coepta, cum & praedicti malefici *adfirmassent*, multos alios a BORISSIO *subornatos* non defuturos, qui illud idem tentaturi essent, nec eos solos fuisse, qui *uitae* DEMETRII *insidiarentur*. Post multa tandem consilia, conducti sumptibus Palatini plerique milites, plerique spe melioris fortunae Demetrium sponte secuti, multi pollicitis & splendidis promissis adducti, nonnulli famae & honoris causa, duce Palatino Sendomiriensi in *Moschoiniam* DEMETRIVM in patriam reducturi comitantur. Procedunt CC. *equites* duce PIETI HORSSII & *nobile* Polono NIESORSKY. Hos sequebatur PRIMA ACIES, quae DCCC. *Kofacis* & CXXX. *hastatis* Polonis Cataphractis constabat. SECUNDA ACIES MCCC. *equitibus* & *peditibus* Polonis bene arma-

*Conductus
ipsum in
patriam.*

tis cum pyxidibus constabat. Ibidem maius *ue-*
xillum rubrum, in quo *aquila nigra in campo au-*
reo uolans & rostro unguibusque minax, praefere-
 batur. TERTIA ACIES CCCC. equitibus *Kofacis* con-
 stabat. Hanc tam parua manu, tantum imperi-
 um aggredi an quod ausus fuerit, an quod ag-
 gressus occuparit, quid potius mirandum, dubi-
 um est. Quamprimum fines Moscouiae intra
 uit, multi ex Moschis audita *fama noui principis*,
 atque aduentu ipsius confirmati, ad eundem con-
 fluebant, neque deerant, qui, praefectis suis oc-
 cisis, uel renuentibus accedere, uinculis iniectis
ad ipsum confugiebant. Venit primo in duca-
 tum *Sziewerien*, ibi ab incolis receptus ciuita-
 tem occupauit & arcem *Morowiesko*, inde arcem
Czernichou, ibi plebs Palatino suo occiso, De-
 metrio se adiunxerunt & in occisi locum Polonus
 ZAPORSKY Palatinus factus. Hinc ad urbem *No-*
uogradensem peruenerit, arcem munitam & po-
 pulosam. Aderant mille praesidiarii *milites* ipsi-
 us BORISSI, oppidani cupiebant urbem dedere,
 quod, cum milites praesidiarii animaduertissent,
 urbem claudunt, ignem tectis iniiciunt, ciues res
 suas defendere uolentes, trucidant, omnia diri-
 piunt. DEMETRIVS re cognita, oppidanis auxili-
 ari cupiebat, quod summis precibus a Polonis
 impetrauit, sed nihil efficere potuerunt. Nam
 sine tormentis & scalis difficile fuit, cum & al-
 titudo murorum & locus ubique lubricus glacie,
 omnes conatus eorum eluderent. Multi itaque
 audaciae suae poenas luerunt, cum in reditu glo-
 bis tormentorum pellerentur. *Obsedit* tamen DE-
 METRIVS *arcem* uindictae cupidus, ibi ex Putinolo
 uenerunt *onatores*, *urbem* seque *dedentes* atque
 duos Palatinos uinctos adducentes. Aliae quo-
 que

Inde in
Moscouia
fama noui
principis &
assensus
multorum.

contra indi-
gnatio eo-
rum, qui
partes se-
quebantur
Borissii.

DEMETRIVS
 uindictae
 cupidus

que uicinae arces *Kroniy, Kylse, Oxzels, Szwierzko, Krwyszta &c.* se *dediderunt*, praefectos suos uinctos adducentes, quos omnes in *gratiam DEMETRIVS recipiebat*, quinquaginta tamen duo in *custodia* detinebantur. Iam nostri, frigoris pertaesi, ab arce *NOVOGRADIENSE* discedere cogitabant, iam & *praesidiarii milites DEMETRIO se dedere & gratiam eius tentare incipiebant*, cum ecce *4000. Moschouit.* a *BORISSIO contra Demetrium* missa, obsessis in *auxilium* uenerunt. Interfluebat fluuius, qui *Moschis* transeundus erat. In transitu (dies erat *Martis* ante *circumcisionem Domini*) milites *Poloni* cum *Moschis* pugnant usque ad noctem, eadem tamen nocte, sine ulteriori impedimento *Moschi* flumen transuerunt.

Altero die ambo exercitus quiete steterunt. Die uero *Iouis dux Moschus* cum aliquot millibus ad *lustranda castra Polonica* praecessit, eum & totus exercitus, qui uno ab hinc miliari distabat, secutus est. Nec cunctatus *DEMETRIVS* cum *Polonicis aciebus instructus*, praemissis *sclopetariis* pedibus *obuiam* processit atque cum pugna, uaria fortuna & saepius dubio *Marte* hinc inde durasset ad uesperam, atque ipsemet *Palatinus Sendomiriensis* uix periculum mortis, a nobili *Polono RVSSINOWZKY* adiutus euasisset, *uirtute Polonorum fracti Moschi uictoriam concesserunt.* *DEMETRIVS* tanta *uictoria* laetus, *Deo & Polonis* agit *gratias*, spoliaque *distribuit.* Altero die, occisos ex utraque parte sepelire iubet, quod factum *Moschis* inusitatum, magnum nomen apud illos comparauit. Sed ne hac *uictoria* diu laetaretur, ecce iterum res eius *inclinare* coeperunt. *Palatinus Sendomiriensis & morbo urgente & arduis negotiis coactus, in Poloniam reuertitur*, quem maior

Et rebus
prosperis
succedentibus,

magis magisque
excitatus,

pugnat acerrime.

Inde uictoria.

mox tamen
fortuna DEMETRII
iterum mutata

maior

maior pars exercitus Polonici, frustra obsecrante & cum lachrymis orante DEMETRIO, secutus est, *offensi* a Demetrio erant post uictoriam Poloni cum *iphs superior* post uictoriam factus seuerè imperare coeperat. Non *manferunt* nisi aliquot centum *Cofaky* cum Moschis, qui in parte ipsius erant. Quare percussus & de summa rei desperans *Demetrius*, ad regionem *Romaricien*, quae illi sese dederat, diuertit: ibi alius exercitus BORISSII aduenit, quem dum Kosaci temere & sine ordine ullo inuadunt, a Moschis profliguntur, ipse *Demetrius* in urbem munitam *Pitiwolo* sibi antea deditam confugere *coactus*, inde in Poloniam ad Palatinum *Sendomiriensis* & alios Polonos quam celerrime mittit, quo in statu sit, edocet; orat, ne inceptam & iam in medio haerentem fortunam suam relinquant, modo iterum aliquem exercitum Polonicum habeat, omnia se breui recuperaturum. Conuocabantur denuo a Palatino milites Poloni, iamque submittebantur, cum, ecce, felicissima DEMETRIO noua de morte BORISSII allata. Hic enim cum oratorem regis Daniae expediret, in ipso colloquio repente de solio cecidit, atque sanguine per os, nares, oculos, aures erumpente, eiusdem pro fluuio, iusta Dei uindicta mortuus & extinctus est. Amisso *Borissio*, Moschi consilium ineunt de eligendo principe, omnibus placuit, ut DEMETRIVS uerus & legitimus haeres in regnum paternum restitueretur, oratores ad ipsum missi, uxor & liberi Borissii in carcerem coniecti, ubi mater diffidens iustitiae suae & misericordiae Demetrii, se & filios ueneno necauit, sola filia, quae potum recusauerat uiua remansit. His intellectis, exercitus *Moschouiticus* qui centum septuaginta millibus constabat si-

Et fuga eius.

Mors BORISSII inopinata.

Declaratur DEMETRIVS uerus & legitimus haeres regni paterni, matre superstita.

militer *Demetrium* in regem & dominum suum elegit, ab eo ueniam offensus petens, quos *Demetrius* in gratiam recepit. Hinc ad *coronationem* ad urbem *Moscham* profectus, cum prius pro *matre* sua, quae non longe ab urbe aberat, misisset, qua uicina, *Demetrius* pedes ei obuiam per medium miliare processit, uisusque ea, in lachrymas effuse prorumpens, manu porrecta, eam *amplexus* est. A *matre* deinde consolatus penes curum, cui illa insidebat, pedes in urbem cum aliis reuersus est, quousque ad arcem & Palatium peruenerunt, ibi in ecclesia maiori a Patriarcha Graeco *coronatus*, praecedentibus proceribus, qui *coronam, scaptram & pomum aureum* gestabant, cum solitis ceremoniis coronatus, in solio paterno residens, omnibus tam spiritualibus quam secularibus se benignum & clementem principem fore pollicitus est simulque ab omnibus *iuramentum fidelitatis & subiectionis* recepit. Secuta tormentorum horrenda explosio & triumphus undique laetissimus, acclamantium *Jub! Ju! Ju! Jub! Jub! &c.*

CORONATIO
adhibitis
symbolis;
singulis ap-
pludentibus.

NVM. XII.

Epistola CZARI, Basilii Iuanowicz, scripta ad archiducem Matthiam, in qua CZAR Germanice redditur KAYSER conqueriturque Czarus de Pseudodemetrii machinationibus an. 1607.

TITVLVS,
magnum
imperium
grosses Kay-
serthum.

V On des ewigen, allmaechtigen, alles inhabenden und aller Orten schwebenden, allen Menschenen alles zu geben macht habenden, erhoertern aller Menschenen, nemlich der heiligen Dreyfaltigkeit, einiger Gottbeit, Gnade, Mitwuerckung, Willen,

len, Barmhertzigkeit und Krafft des heiligen Geistes haben wir den Scepter des GROSSEN KAYSERTHVMs in REVSSEN erhalten.

Wir großer Herr, Kayser und großer Fürst BASILIO WASILIE IWANOWITSCH, einiger Inhaber des gan- IVANOWICZ tzen Landes Reussen, KAYSER in Wladimirien, Muschkaw, Nawgarien, Kasanien, KAYSER in Astrachamen, KAYSER in Siberien, Herr in Pikowien, Groß-Fürst in der Moskow, Herrscher in Thiverien, Vngorien, Peranien, Vathainen, Bulgarien, auch ander Orten: Groß-Fürst zu Novigrod in dem Nissovischen Lande, Hernogorien, Rossanien, Araslavien, Belojefforien, Littlawien, Vndorien, Oadawien, Condien &c. auch aller gegen Mitternacht liegenden Laendern, ein gebietender Herr in Iwerien, KAYSER über beyde KAYSER in Kanthal-Casarislien und Gruffien, groß herrschender Herr der Kar-Casarium. bardien, Tscherkessier, Ikovien, auch anderer Orten.

Vnsern hochansehentlichsten und allerlieb- ad Caesaris sten grossen Brudern, befreundten und Herrn, an R. fratrem ietzo von Gottes gnaden erwählten Römischen Matthiam KAYSERS RVDOLPHI Brudern, dem grossen Fürsten 1607. und Herrn MATTHIAE, Ertzherzogen zu Oesterreich, Hertzogen zu Burgund, Steyr, Karndten, Crain und Wurtemberg, Grafen zu Habsburg und Tyrol, auch anderer Orten, des Königreichs Hungern Gubernatorn, so wohl auch des Römischen KAYSERS in Oesterreich und Hungern habenden Kriegs-Heer Gubernatorn.

Zu unser Kayserlichen Würde hat E. L. Bruder der grosse Fürst, Kayser Rudolphus neben dero- Dignitate selben an uns gethane Schreiben seine Gesandten Caesarea abgefertigt und geschicket, bey welchen Gesand- aud: mit ten unsere Kayserl. Würde auch E. Lichd zuge- Caesareos schrie- legatos.

schrieben und neben denenselben Schreiben durch solche Abgesandten *Philipp Goldten* von *Augsburg* uns sehr angenehme, auch mehrers als das gantze Muscowiterische Land werth, von Gold und Silber, Schätze und Kleinodien zur Verehrung geschicket worden: welches alles wir von solchen E. L. Leuten und Abgesandten mit Kayserl. Hochwürdigkeit und guten Willen angenommen und empfangen haben.

*legit eorum-
dem man-
data.*

So wohl auch Ewr. Lieb. an uns *Basilien Iwanowitsch*, einigen Inhabern des gantzen Landes *Reussen &c.* gethane *schreiben* verlesen lassen und den Inhalt vernommen.

*Querelae
de motibus
Pseudode-
metrii, per-
duellus.*

Demnach aber die zusammen gerottete Nation (welche auch vor diesen Euren Majestäten, als dem Hauf Oesterreich, viel und mancherley Wiederdriefs erzeiget und erwiesen) aus Anstiftung des Teuffels, mit Hauffen und grossen Heer sich wieder uns gerüstet und ausgezogen, und einen frembden vermeinten Fürsten, welcher sich *Demetrium* des Kayfers Sohn genennet, mit sich in unser Reich und Land hereingebracht, auch ihr Intent und Anschlag dahin gerichtet, sich wieder unsere Kayserl. Hochwürdigkeit zu setzen und uns aus unsern Kayserlichen Stuhl zu verstoffen und sich selbst in unser Kayserthum einzuschraufen.

*Commemo-
rat uictorias
aduersus
eum.*

Wir haben uns aber aus der vorsichtigen Hülfe und Gnad des grossen Gottes wieder ihn gesetzt, und sie als solche vom Teuffel erweckte, von Gott abgewichene Bosewichte (welche nur allein zum Schein und Gleifsnerey den Christlichen Nahmen führen) alle geschlagen und aus unsern Lande gejaget, auch ohne allen unsern Nachtheil und Spott sie aus unserer Gegend und

Grän-

Gränzen gar bis an die Littawische Gränzen begleiten lassen.

Diejenigen aber, so unter ihnen in diesen unfern Reich und Landen *heimlicher weiß* verblieben, auch ohne unser Vorwissen und Verwilligung in unsern Reich und Landen sich *einschränken, setzen* und bewohnen wollen, haben wir dieselbe auch alle herfürsuchen und sie aus unser Reich und Landen: (doch das ihnen aus unser Kayserlichen Gnad und Milde kein einigs anders Leid zugefüget worden) ausweisen und hinweg schaffen lassen: damit solche wieder unstrebende und für *Muscowiterische Nation* ausgehende *Gleisner* und von Gott *abgewichene Vertraeter* in unserm *Kayserlichen hochansehnlichen Reich* und Landen, nicht verbleiben noch *einwurzeln*; sondern vielmehr sie alle aus den Lande rotten und solch unser Reich und Lande rein behalten mögen.

Vnd ob wol nicht weniger, das alles in gemein, in unsern Reich und Landen, und alles *Landvolck* und *Untertanen* wieder diese fremde Nationen als *Litovianer, Polacken* und andere, so demselbigen von Gott abgewichenen *Verräther* zu Hülffe kommen, sich zur Wehr setzen, *auffmanen* und dieselben bis auf den letzten Mann niederhauen wollen.

Iedoch aber, als wir solches seind verständiget worden, das man solches thun und sie *niederhauen* wollen, haben wir aus unser Kayserlichen Milde und Gnad *nicht zugelassen*, wie dann solchs E. L. auch werden verstanden haben.

Diejenigen aber so diesem von Gott abgewichenen *Böswichtern* zu Hülffe kommen, haben sie so gottlos und *unchristlich* gehandelt, das sie *damada-*

*Ex actibus
suspiciū.*

*Cum occidē
potuissent.*

In qua bar-

barie ho-

siestis.

damalen, als der erste Einfall von ihnen geschehen, alle arme Gefangene, die sie hinweg geführet, zum theil in *Polen*, theils in *Litauen* verkauffet und zerstreuet: welches unsere unter unsern milden und gütigen *Kaysertum* wohnende Leute und Vöcker nimmermehr gethan haben; sondern vielmehr der *Waywoda* aus Sendomirien, welchen wir *gefangen gehabt*, (unangesehen eben dieser *Waiwoda* denselben von Gott abgewichnen *Bößwicht* und vermeinten *Moscowitschen Kaysers* zu aller dieser Ungelegenheit, Aufruhr und Ubelthat beredet und angestiftet) haben wir sammt aller seiner *Freundschaft* und allen andern Gefangenen, aus unsern *Kayserslichen Gnaden*, ledig gelassen und theils in *Lituanien*, theils aber in *Polen* geschickt.

VVaimodo perduello dimisso.

Derowegen, gönstiger lieber *Herr* und *Bruder*, haben also E. L. alle Dinge verlauffene sachen hiermit nach *laenge* und mit *Wahrheit* zu erkennen. Dannenhero wir alles E. L. *Erkänntnüss* wollen heimgesetzt haben, wer an diesen *Ursach* gewesen.

Datum anno mundi

GESCHRIEBEN und gegeben an den groß Herrlichen Hoff und MOSCOWITISCHEN (*) KAYSERL.

(*) Habes hic nouum specimen, CZARI MOSCOWITARVM nomen in uernacula redditum KAYSER. Qua quaesio tum causa? Alia nulla, quam haec: quoniam CZARI nomen deriuatum esse crediderunt a uerbo CAESARIS. Li. et ipsi Moscovitae hoc etymon non agnoscant: certi, CZARVM eundem, ui esse uocis, quam SIR, SEI GNEVR, id est, dominus ac imperans. Igitur imperans siue imperator hic accipitur in sensu Gram-

matico uulgari; non in curiali, quatenus IMPERATOR notat ROMANI IMPERII PRINCIPEM, usum gentium, elatum praecedentiae iure supra alios principes & reges orbis uniuersi, quod docuerunt alii plures in iisque H. GROTIUS. Neque tum CZARO ipsi alia mens. Nam dicit se de singularibus, Russia minoribus longe ac indignioribus prouinciis CAESAREM siue CZARVM ac IMPERANTEM: utpote CAESAREM in VLADOMIRIA; CAE-

Schloß

Schlofs. Im *Jahr* von Anfang der Welt 7115. 7115.
anno chr.
1607.
im Monat Majo.

NVM. XIII.

De iure PRAECEDENTIAE inter MATTHIAM archiducem AVSTRIAE & CARDINALEM Forgatsch in regno Hungariae, auctore Austriaco administro an. CIOIOC-----.

CARDINALIS nullam habet competendi rationem cum archiduce Matthia, Pro-rege in Hun-

SAREM in ASTRACAN; CAESAREM in SIBERIA. Quod si *Caesar* hic idem esset, quam princeps *Rege dignior*. Quam hoc esset inhumanum; quam uesanum, tot *ingere* CAESARES modicorum territoriorum in barbarie. Quod maximum est, dicit praeterea in eodem hoc titulo se CZARVS CAESAREM supra DVOS CAESARES *Karbardiorum & Tcherkefforum*. Ergo CAESARES ita haberes uasallos, *clientes, subditos*; imo CAESARVM CAESARES, quod dictu inauditum & inconcinnum. Quo igitur demum sensu hi principes barbari olim dicti *Caesares*? alio nullo, quam quod falleret CZARI UOX, quasi eadem, quae CAESARIS; deinde, quod *Czar* idem, quam *imperans* quilibet, sed *imperans* redderetur substantiue IMPERATOR; uerum imperator Germanice uerteretur KAYSER. Sint ergo hi principes Scythiae *imperantes imperantium*; *imperatorum imperatores*; *Caesarum Caesares*, in sensu Grammatico ac uulgari, nec-

quicquam CAESARES erunt in iure Romano aut gentium: quo, sub his uocibus *imperatoris & Caesaris*, datae primae *principi* Romanae reipublicae. Quod ultimum soli eiusdem nominis iustus nequiquam efficient. Licet dicantur imperatores etiam illi 1) qui imperant in regno absoluto, 2) qui plura regna habent, 3) reges plures uasallos. Neuter significatus secum habet *dignitatem Romani imperatoris*, qui 4) hoc schemate eminet supra alios reges. Cum in 1) significatu sint *omnes rerum domini* siue *imperantes*, etiam non reges; in 2) Reges Hispaniae, Angliae & Daniae, quibus plura regna subiecta; in 3) quondam & ipse *Angliae rex*, cui rex *Scotiae* fuerat olim clientelaris. Solus Princeps *Romanorum* in ultima omnes reges ac principes orbis uniuersi. Tres igitur primi *Caesaris* significatus sint pluribus aliis communes: extremus proprius est principis Romani solius.

Argumenta
pro iure
 PROBRIAE
 ARCHIDUCIS
ante
cardinalem
Primum.

Alterum.

Tertium.

Quartum.

gariae regno. Quia *regi* ipsi praeceminentia cedit, cedit & *secundo* a rege, Cardinalis Forcatsch igitur *Archiduci Pro-regi* merito cedit, tamque a rege *secundo*, cum ipsi Regis cedat. Ius praeceminentiae eius est, qui est maxime *propinquus regi* quique patriae defendendae curam praeceteris suscipit. Vide *Tripart. part. 1. tit. 2.* Atqui haec cura PRO-REGIS propria est, sequitur, ut ei merito cedat *Cardinalis*. Dignitas generalis & *externa* non praeciudicat authoritati in *regni* loco exempli causa: dignitas cuiusuis regis alioquin maior est, quae *electoris* imperii; sed *intra limites* imperii electores regibus procedunt (solo Romanorum excepto) extra limites uero imperii sequuntur. Sic *Cardinalis* dignitas non praeciudicat in regno *pro-regi*, quae post regem summam dignitatem obtinet. Omnis praeceminentia in *regno Hungarizae* praetenditur aut ratione *ordinum*, aut ratione officii; tertium enim nullum est. Atque *Cardinalis* neque *ordinum* ratione (cum *pro-rex* omnes ordines regni praecedat) neque officii ratione, (quod summum *Pro-Regis* est) praecedentiam ante regem potest obtinere. Ergo nullam omnino praecedentiam obtinet. Sic quondam *Wilhelmus de Rosenberg* praecedentiam in regno Bohemiae contra principem *Plauensem* obtinuit & ratione ordinis in regno & ratione officii *Burggrauiatu*. Cum tamen extra Bohemiae limites princeps *Plane isis* citra dubitationem praecederet domino *Rosenbergio*. Idem fit de principe MÜNSTERBERG, qui in regno Bohemiae in *baronum* ordine habetur. In *Austria inferiore* *Marschalcus* & in *Austria superiore* *Capitaneus* prouincialis ex ordine baronum constituuntur. Qui baronum ordo aliquin *Praelatorum* ordini cedit.

cedit. Nihilominus tamen ratione officii, quod gerunt, praecedunt praedicti, *Capitaneus & Marschalcus* omnibus *Praelatis* tota prouincia. Sic in coronatione *Vladislaus* regis notantur, *Coruinus, Batbori & comes sancti Georgi*, ratione officii praecessisse antistiti *Smyrniensi*, qui alioquin, non habita officii ratione, caeteris praecessisset. Tandem *nouae* dignitates & praeminentiae non debent inuitis aut *in scitis ordinibus* in regno introduci, nec tollerari, ne confusio aut diminutio respectus atque authoritatis summi officii subsequatur. Apud VENETOS lege sancitum est, ne in scio aut inuito magistratu Veneto ciues eorum, si legentur *ad pontificem*, siue *Cardinalatum*, siue *patriarchatum* acceptent. Idcirco *Hermolaus BARBARVS* ciuis *Venetus*, qui alioquin de Republ. erat optime meritus, quod a pontifice Max. *Patriarchatum* sponte oblatum non recusarit, in exilio mortem obiit. Sic enim *Bembus* refert, cetera.

Cum PONTIFICIS R. non sit; dignitates in ordine ciuili definire, multo minus in causa propria suorum canonicorum & sacrorum collegarum, *cardinalium*: frustra est, quod *ultimi* sibi ea in re tribuunt. Sed quae seculo demum fato est factum, quod *Roma* magistra esse uelit *ceremoniarum & praecedentiae principum orbis uniuersi*? Noli mirari. Nam idem hoc tribuit sibi olim ROMA PAGANA. Quae uniuersum orbem superstitione ac metu armorum concussit, ut crederent huic fallaci magistrae; primo quidem, quod *Romae* debeantur *primae* in orbe; deinde *alter; tertius & reliqui* lo-

ci illis, quibus *Romani* adsignauerint has classes, impositione facticiae aut *corollae*, sub formula: *huic genti, decreto SCLTI Romani, rex datus*. Stueo ego quidem stuporem aliorum populorum, leges accipientium a *Romanis*. Sed his tenebris cum semel occupatus esset o. bis: inde occasio Romano pontifici, ut eandem sibi spartam sumeret, alio licet tegumento. Quod christi uicarius definire orbis christiani principibus deberet loca occupanda honoris, ne quis animura *ambitione & arrogantia* inficeret; sed acquiesceret potius *apostolicae* sedis lege & *authoritate*. Cum uero obsequi nolens

lent huic doctrinae ciuili: id pontifex egit, ut oculos occuparet praeiudiciis & exemplis inferiorum temporum. Hoc consilio *magister ceremoniarum* curiae Romanae *Christ. MARCELLVS*, episcopus Circirensis, codicem edidit SACRARVM CEREMONIARVM SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE LIBRIS III. typis Valerii *Dorici* cum privilegio exscriptum *Romae 1560. fol. 3. & dimidii alphab.* ac dicatum *Leoni X. pontifici R.* Vt uoluminis, quod diu frustra quaesui & demum multo aere redemi, aliquis habeatur argumentorum conspectus: is summatim poterit exhiberi. LIBRO I. igitur titulo 1) habentur ceremoniae in *electione* pontificis, 2) in *ordinatione* ac *consecratione* eiusdem, 3) de *conuiuio* dato cardinalibus, si hospites *imperator, reges, patriarchae*, 4) de coronatione extra urbem, 5) de *coronatione* Caesaris Romae & eius iuramento, faciendo pontifici; 6) de benedictione *militum; ducis; praefecti; rosae; ensis; uexilli*; agni DEI, 7) de *creatione cardinalium*, 8) de publico Romae *consistorio*, 9) de *pallio*, 10) de publicatione *foederis ac pacis*, 11) de papa *equite* ac peregrinatore, 12) de receptione *regis, reginae, principis, electoris, praelati, legatorum*, 13) de *consilio generali*, 14) de *exequiis* pontificis & cardinalium. LIBRO II. titulo 1) de *missis* papae in diebus festis, 2) ac feriis pro defunctis & *animabus imperatoris, regum*, principum, antistitum. LIB. III. titulo 1) de reuerentiis, quas faciunt papae cardinales, e.

piscopi. Ipse facit nemini. 2) ordine sedendi in *capella* & muneribus officialium pontificis in illa, 3) de *habitu* papae & *cardinalium* ac *praelatorum*, 4) de *sermonibus papae & cardinalium* ac aliis orationibus, 5) de *ritibus* singularibus *auditoris & correctoris, incensatione altaris, lauacione manus, genuflexione, mitra, thiara, processionibus, diebus* papae solennibus. Haec sumtuosi operis epitome: ideo inuentu rarissimi, quoniam inde pontificis R. & cardinalium proditae & intellectae fastuosae ceremoniae; ut adeo *regum & principum* imo & antistitum maioris ordinis stomachus nausearet, eundi Romam & limina apostolorum salutandi, quod nolient loco curiae Romanae esse tam humili & ad infima subellia abiecto. FERUNT, CHRISTINAM, Sueciae reginam, praeterea possedisse exemplum maioris commentarii in his ceremoniis, quod in bibliotheca supellectili reperitur uiri in his sacris summi & maximi a BESSER olim *Porussiae* nunc *Poloniae* regis ceremoniarum magistri & a consiliis sanctioribus. Iungi huic libro debet alius argumenti uicini, *Paridis* CRASSI, Bononiensis, olim apostolicarum *ceremoniarum magistri* ac episcopi *Pisaurensis* de CEREMONIIS CARDINALIUM & EPISCOPORVM in suis dioecesibus *libri II. Romae 1564 in 4t. 2. alph.* Argumenta sunt haec: LIBRO I. c. 1. de inuentione ceremoniarum, 2) de ceremoniarum magistro, 3) de silentio in ceremoniis, 4) ministris cardinalis celebrantis, 5) de officio diaconi

LIB. V.
DIPLOMATARIUM
GRISSOVIENSE,
 COENOBII
 ORDINIS CISTERTIENSIS
 IN SILESIAE
 PRINCIPATV SCHWEIDNICENSI
 AB AN. CIO CC XL. AD AN. CIO CCC XCIX.

DIPLOMA I

BOLKO, Dux Silesiae instaurat coenobi-
 um GRISSOVIENSE dicatque ordini CI-
 STERTIENSI cum insigni dote, quam
 describit an. CIO CC XCIX.

In nomine Domini Amen. Facta mor-
 talium, quamvis solemnia ac lau- BOLKO, D,
Silesiae
1294.
 de digna, si non scripto durabili te-
 stimonioque probabili fulciuntur,
 cito memorie hominum per decur-

diaconi, 6) subdiaconi, 7) capella-
 ni primi, 8) secundi, 9) tertii, 10)
 quarti, 11) quinti, 12) sexti, 13) septi-
 mi, 14) candelabra ministrante,
 15) intimaate hymnum, 16) cre-
 dentariis, 17) organista, 18) habi-
 tu canonicorum, 19) adstantia,
 20) circulis, 21) loco ordine, 22) re-
 uerentis, 23) surrectionibus & res-
 sionibus, 24) osculationibus ma-
 nus, 25) mitra, 26) luminariibus,
 27) custodia, 28) sacramentis, 29)
 credentia, 30) pulpito, 31) altari,
 32) falditorio, 33) sede legati, 34)

cardinalis, 35) cappis, 36) officiali-
 um Bononiensium, 37) suffraga-
 neo episcopi Bonon. 38) epistola,
 39) euangelio, 40) missarum nume-
 ris, 41) confessione, 42) benedictio-
 ne, 43) honoribus, 44) iunctura,
 45) signis, 46) oblationibus, 47)
 incensatione oblatorum, 48) legati,
 49) magistratus, 50) pace danda.
 LIBRO II. c. 1. accessu ad ecclesiam,
 2) parandis diacono, 3) initio mis-
 sae, 4) singularibus ceremoniis in
 missa, 5) de uesperis, 6) accessu,
 7) pronuntiatione uerborum, 8)

sum temporis elabuntur. Nos igitur **BOLKO**, *dei gratia dux Slesie*, uestigia praedecessorum nostrorum per *pietatis* opera recto tramite sequi cupientes similiterque ad cultum diuini seruicii nostris etiam temporibus in ecclesia propagandum his literis ad noticiam tam posterorum quam modernorum peruenire uolumus, quod ad honorem principaliter omnipotentis *Dei*, sueque gloriose *matris* beatissime *uirginis Marie*, in remedium animarum nostre ac dilecte *coniugis* nostre domine *Beatricis*, sed & *progenitorum* nostrorum *Cenobium* religiosorum uirorum in loco qui **Coenobium** **CRISSOW** uulgariter appellatur de nouo *instaurantes*, eidem loco florem ymo fructum honoris & honestatis, dilcipline & religiositatis decreuimus inferere, ordinem, inquam **CISTERCIENSEM**, quem **ENSI**, quem certe, ob eximie *puritatis* seu *castitatis* custodiam,

Coenobium

GRISSOW

pro ordine

CISTERCI-

ENSI, quem

cantu, 9) initio, 10) antiphonis, 11) magnificat, 12) oratione, 13) benedictione, 14) missa coram cardinali, 15) cantu, 16) sede, 17) locis, 18) horis, 19) parametis, 20) cappellanis, 21) habitu, 22) agendis, 23) ceremoniis, 24) incensando altari, 25) libro missae, 26) collectis, 27) epistola, 28) euangelio, 29) indulgentiis, 30) symbolo, 31) utensilibus, 32) incensatione in choro, 33) pace, 34) legendis, 35) benedictione, 36) uesperis, 37) matutinis, 38) iisdem, 39) pro defuncto missa, 40) absolutione, 41) uesperis, 42) benedictione in die pacificationis, 43) quadragesimae, 44) palmarum, 45) sacra hebdomada, 46) suffraganeo, 47) parasceue, 48) sabbatho sancto, 49) communionem generali, 50) tono. Quilibet inde intelligit

hunc librum, sua utilitate praefertim in ciuilibus, loco cedere primo. Vtrumque acere nostro redemimus ex *Stephani* **BALVTII** bibrario, qui illum propterea hactae subiecit, ut plurium sitim restingeret, coemendi libros notae praestantioris & difficilioris inuentu. **TERTIVM** addo **CEREMONIALE EPISCOPORVM** iussu *Clementis VIII.* editum *Romae 1600.* fol. cum figuris 1 & dimidii alphab. Sed cum hic liber in forma minori saepius etiam prodierit deinceps operae pretium non est, recensendo illum tempus dare. Discant inde iureconfulti & uiri curiales a theologis, qui tantum otii ac operae ponunt in suis minutis: cum primi ea uel inuideant luci uel seigniores sint ad scribendum.

morum-

morumque ac uirtutum quibus prefulgent infi-
 gnia, speciali semper coluimus & colimus affe-
 ctu, eiusdem nostre plantacionis *filiacionem* do-
 mui fratrum de HEYNRICHOWO attribuentes, eo
 quod ipsius domus uenerande persone ex precla-
 ra utique & graciosa dicti *ordinis* propagatione
 ortum noscantur ducere generosum. Ut autem
 prefata nostra fundatio, ad comparandum meri-
 tum, quo in *eternitate* uiuatur, in sui *ordinis* ro-
 bore stabilis iugiter & inconuulsa permaneat, he-
 reditates ac possessiones, quibus ipsum Dei *habi-*
taculum religionis sancte ibidem primordium in
 presenti donauimus hic suis *nominibus* expressis ad
 maiorem euidenciam duximus declarare. Pre-
 dictis itaque fratribus & suo *claustro*, quod mu-
 tato nomine *gratiam sancte Marie* nuncupari ma-
 luimus, subscripta bona cum omnibus suis utili-
 tatibus & prouentibus deseruire debebunt, scili-
 cet ipse locus GRIZOW in suo circuitu *ducentos*
magnos mansos continens, his tribus sibi uillis
 adiunctis, id est *Gurthelersdorff*, soluente terti-
 am dimidiam marcam argenti, *Heinrichsdorff*,
Hermansdorff. Item noua ciuitas *Lubauia* dicta,
 cum suo circuitu, omne *ius* plene habitura, quo
 cetera *ciuitates* in terra nostra utuntur, itis uil-
 lis ei adiacentibus connumeratis, uidelicet *Ba-*
seisdorff & *Katzbach* eidem contigua, que am-
 be sex marcas argenti censualiter soluunt in in-
 stanti: item *Königshayn*, *Stubin*, *Dytherichsbach*,
Lyndenow, *Grunow*: item *Blaseisdorff* circa *Ia-*
nischbach, que una cum ipsa ciuitate *Lubauia* quin-
 que marcas soluent argenti: item *Sorotindorff*,
 que alio nomine *Pfaffindorff* uocatur cum *ylua*
sua: item uilla *Czedir* soluens quinque marcas
 argenti, ALLODIIS tamen ex parte *ciuitatis Lan-*

extollit,
inflaurat,
filiacione de
 HEYNRI-
 CHOW *ma-*
tre.

Nouum no-
men clau-
stri.

Regionis
adsignatae
descriptio.

disshute sibi appositis e uicino exceptis, que omnia & singula aquis, piscium capturis & clausuris, siluis, pratis, molendinis circumferentialiter per suos limites ex omni inclusis parte, prehabito CLAVSTRO in perpetuam possessionem damus, conferimus ac liberaliter elargimur, omnino libera & absoluta ab omnibus uidelicet *angariis* & *parangariis*, a *solucionibus*, *exactionibus*, *uecturis*, *extorsionibus* ceterisque omnibus *seruiciis* seu *grauaminibus*, quibuscunque censeantur nominibus, siue illa *IVS POLONICALE* seu *THEVTONICALE* contingere decernantur. Villas nihilominus memoratas, que iam ibidem circumquaque sunt locatæ & que deinceps ab eisdem *fratribus* de nouo *locabuntur* ad ipsam ciuitatem *Lubaniam* uolumus omnes cum omni iure ex integro pertinere. *IVDICIVM* omne in causis tam *maioribus* quam *minoribus* his premillis de nostra speciali addentes gratia *iudicio sanguinis* eis concessio ob hoc & nominetenus hic expresse. Sepe dicti ergo *fratres* uniuersas causas per suos *iudices* in omnibus suis bonis & locis prenotatis, secundum quod tunc magis sibi competere uidebitur, libere ex nunc iudicabunt, nostris *iudicibus*, *procuratoribus* & *officialibus* in nullo ex hoc impedire nostram ualentibus seu audentibus uoluntatem. Verumtamen de nouis uillis siue de bonis ibidem nouiter locatis, in quibus singulis certus nondum *census* descriptus est, hoc fieri decreuimus, quod *fratres ipsius nostri cenobii decem marcas* argenti percipient annuatim ibidem: item in *Wirkamsdorff* septimum dimidium *fertonem* argenti: item de monte lapidum circa *Friburg* tredecim *marcas* argenti, quem uidelicet montem *fratres* prefati

Immunitas
 ab angariis
 in iuris suis
 POLONICI
 sue TEVTONICIS

IURISDICTIONIO.

etiam CRIMINALIS.

CENSVS.

fati

fati (1) singulis annis pro tanta summa uel maioris prout poterunt, pro eorum utilitate exponent *libere & absolute*, nullis nostris aut successorum nostrorum quibuscunque officialibus modo aliquo ipsos impedire ualentibus siue audentibus (2). Nullus etiam nostrorum uel nostrorum successorum officialium porcionem aliquam in dicto monte sibi usurpare modo quocunque *presumat*. Hoc adiicientes, quod conuentiones ipsius MONTIS ut eo plenius CENSVM fratribus iam tactis persoluere ualeant, poterunt per nostram terram cum *duobus carribus* absque THELONII *soluione* libere pertransire. Conferimus etiam prelibato claustro uillas Richenow & Qwolisdorff & in eis quinquaginta *maldratas* & unam, triplicis annone, scilicet *tritici, siliginis & auene* & ibidem in censu decem & septem *marcas* argenti & unum *fer-tonem* (3): item *Bertholdsdorff*, cum silua sibi adiacente cum omni iure quo eam SCOBZLAUS ab antiquo possedit (4), & ibidem in tritico duodecim *maldratas* ac duas mansuras, in *siligine* tantum & in auena tantum. In censu autem decem *marcas* argenti & dimidium *fer-tonem* & sex *maldratas* ordei apud *uillicum*. Item circa STRELIN *mediam* uillam *Strigow* cum duobus mansis alterius *medie partis* ad *uillicum* pertinentibus & in eo uiginti *maldratas* *quadruplicis* annone scilicet *tritici, ordei, siliginis & auene*, in *tritico* tres *maldratas* & tantum in *ordeo*: in *siligine* sex mal-

THELONIUM.

[1] in 2do & 3. Dipl. una cum officialibus nostris.

[2] in 2do & 3. & 4. Dipl. haec uerba omissa & uice eorum addita nostro libero de consensu.

[3] in 2do & 3. & 4. Dipl. addit.

item circa Stregin uillam Gotschalsdorff liberam ab omni seruitio ducali & in ea 17. marcas argenti preter unum *fer-tonem*.

[4] haec desunt in 3. & 4to Diplom.

*datas & octo mensuras & in auena tantum, in
 CENSU autem uiginti marcas argenti: item prata
 cum rubetis & ortis & WANWOWICZ quantum
 frui poterunt ex illis: premissas itaque uillas RY-
 CHENOW & QVOLISDORF, BERTHOLDISDORF & Stri-
 gow omnino liberas & absolutas ab omnibus uide-
 licet ANGARIIS & PARANGARIIS, uecturis, anaturis,
 uexationibus, extortionibus, ceterisque omnibus
 GRAVAMINIBVS quibuscunque censeantur nominibus
 fratribus prelibatis damus, conferimus ac liberaliter
 elargimur in perpetuam possessionem: reseruan-
 tes solummodo in ipsis nobis & nostris successoribus
 iura nostra ducalia, exactiones duntaxat in pecuniis
 & annonis ducalibus cum pecunia monete,
 iudicium etiam sanguinis. Villici autem dictarum
 uillarum quamuis nobis & nostris successoribus ser-
 uire teneantur, sicuti nobis semper seruiuerunt ab
 antiquo, ipsi tamen respectum habere debent ad
 fratres dicti claustri, tanquam ad dominos eorum
 hereditarios & temporales & ab ipsis resignationes
 iudiciorum quamcunque aut quotiescunque fuerit
 opportunum suscipere tenebuntur, qui uillici tertium
 denarium, predicti uero fratres duos in penis siue
 emendis iudicialibus iure habebunt (†). Item clau-
 stro praedicto conferimus & largimur in uillis istis
 annonas de manso quolibet duas mensuras, unam
 scilicet mensuram tritici & tantum auene. In par-
 ua Wyra tres maldratas tritici praeter duas men-
 suras & tantum auene, habet enim quadraginta
 mansos, ex quibus prepositus habet duos, Bertol-
 dus Lenman duos, uillicus duos & seruiunt trigin-
 ta quatuor. In magna Wyra duas maldratas tri-
 tici & tres mensuras, tantumque auene & habet*

[†] Quae hanc subducta sunt in secundo Diplomate non
 habentur.

quadraginta mansos, ex his Plebanus habet duos, Villicus sex, Ebirlinus unum, Gerdrudis unum, Richwinus duos & seruiunt uiginti octo: in TAM-PADIL quinque mensuras tritici & tantum auene & habet quinquaginta mansos, ex his PLEBANVS habet duos, Villicus quatuor, Prepositus unum & seruiunt quadraginta tres. In BELA duas maldratas tritici & tres mensuras & tantum auene & habet XXX. mansos, ex his uillicus habet tres & seruiunt uiginti septem. In GRODIS circa Swidenicz duas maldratas ordeï; in Pfaffindorff duas maldratas ordeï: item ibidem unam maldratam ordeï preter duas mensuras. Quas uidelicet prae-taxatas maldratas singuli debitores in singulis uillis sibi uicissim hereditarie succedentes iam dicto claustro certo tempore anni, propriis etiam uecturis in suum granarium presentabunt ineuitabiliter omni anno. Item prefato claustro & fratribus ibidem Deo famulantibus nostram uillam SCHRIBERDORF uulgariter nuncupatam circa ciuitatem Swydenicz sitam singulis annis in festo S. Michaelis archangeli octo maldratas & nouem scotos currentis monete soluentem censualiter, omnem etiam aliam utilitatem in ea ad nos pertinentem absolute & liberaliter damus in perpetuum possidendam: item hereditatem uulgariter Sastirbuze nominatam Bertoldi Ville contiguam sepe dicto claustro conferimus, cunctis semotis seruiiciis, uecturis & angariis liberam & absolutam cum SUPREMO DOMINIO ET IUDICIO SANGVINIS sicut prenarratum est de uillis circa monasterium, & nominatenus expressum ex speciali nostro fauore ipsis concesso: his prehabitis adiungimus & ista quod que ipsis fratribus in diuersis locis assignauimus, ita plene & ex omni cordis nostri preme-

diata dilectione conferimus, quod si aliquid non solum in istis uillis hic iam ultimo positus, sed & etiam in illis quas ad perpetuitatem possessionis eisdem appropriauimus in argento & annonis ceterisque utilitatibus processu temporis domino Deo opitulante accreuerit, hoc totum cedit & cedere debet fratrum nostrorum carissimorum uilibus praedictorum. Libertates praeferea quibus ipse reuerendus & Deo placidus Cisterciensis Ordo a suae sanctissime religionis originali principio floruit, gaudebat, nunc & gaudet, ab omnibus perturbationibus ac inquietudinibus illesas semper esse uolumus inuiolabiliter & intactas, ita quidem ut fratres dicti nostri cenobii de omnibus liberis has nostras donationes impugnantibus attemptantibus aut modo quocumque impedire laborantibus *Iudicio* ECCLESIASTICO aut SECVLARI *uersus uos= iure* se defendant. Nullius penitus inquam hominis *contrarietate* in hoc aliquatenus eis obistente. Tanta siquidem nostra gratiositate ac mentis liberalitate ideo iam sepe dictum nostrum claustrum in sui ordinis rigore ac uigore persistentes tanto ad celestia contemplanda liberiolem frequentius habeant animum, quo a terrenis tumultibus a negotiis & curis secularibus segregatum. Multorum id ipsum saluti non modicum peruenire sperantes ad nostri etiam meriti sed & progenitorum nostrorum continuum incrementum. Iste autem donationes *sollempnes* quamuis diuerso tempore per nos sint facte, ipsas tamen in *unum tandem redactas* integraliter nostri SIGILLI appensione roboramus in perpetuam & omnimodam firmitatem.

DIPLOMA II.

Secundi diplomatis singularia.

IN 2do & 3. & 4to diplomate hæc addita reperiuntur: ex nostra etiam donatione habent & habere debent fratres nostri ante prelibatam Vinneta & Hinnuleta iuxta civitatem nostram Lenberg, secundum propriam limitum suorum distinctionem illic factam, agris & pratis quibusdam ab antiquo tempore annexis prescriptam. Et aliud quoddam circa Hayn, nostram similiter civitatem, hinnuletum, in uilla que dicitur pomerium: copulantes carniam insuper 5. macella, unum videlicet in Landishuta, civitate penes claustrum, unum in Hayn, item unum in lawr, it. 2. in Stregin, per se ipsa 40. lapides in sepo solucencia, ab omni penitus solucione & nos & prefatas ipsas nostras civitates aliquo modo contingente fratribus eiusdem nostri cenobii diuinis cultibus perhenniter domino Deo cooperante insistentibus omnimode reddimus absoluta. ACTA sunt hec in ipso nostre foundationis claustro, scilicet in *gracia sancte Marie* virginis anno domini *millesimo, ducentesimo nonagesimo nono*, presente Ludewico de *Hakinborn*. Affuerunt & tunc temporis barones nostri, scilicet Bernhardus de *Strelin*, Wytiko de *Kyttelicz*, Benisko de *Libental*, Vlicus de *Lubin*, Otto de *Zoblus*, Petrus & *Fritzko*, fratres dicti de *Landiscron*, Apezcko de *Silicz*, castellanus in *Stregin*, *Reynsko* castellanus in *Hornsberg*, Apezcko de *Vlok*, sed & plures alii fide digni. DATVM ibidem per manus domini Iohannis *Præthonotarii* nostri.

ACTVM
1299.

Testes.

DATVM.

DIPLOMA III.

Tertii diplomatis singularia.

*Ius liberi
mercatus
in aultum
coenobio.*

IN tertio diplomate & 4to post uerba, *illesas semper esse uolumus & intactas*, loco sequentis *S.* haec habentur: *ita ut diuerse artes in omnibus & singulis officinis eiusdem nostre foundationis nomine per eos exerceantur: fratres quoque uniuersi domino Deo seruietes ibidem ac seruituri plenum ius secundum quod ubique in suo ordine hactenus fieri consuevit libere habeant & quiete, ipsa uidelicet quelibet sua opera uendendi integraliter seu particulariter, tam in ipso Claustro, quam intra omnes domini nostri terminos, prout ipsis melius uisum fuerit, nullius penitus contrarietate in hoc eis aliquatenus obsistente. Tanta siquidem &c.* ACTA sunt haec in ipso nostre foundationis Claustro, scilicet in gratia sancte Marie uirginis, anno domini millesimo ducentesimo nonagesimo secundo, presente domino Iohanne Wntisl. episcopo uenerando, adfuerunt & tunc temporis barones nostri, scilicet Bernardus de Strelin, Wytiko de Kittelitz, Reniskow de Lybintal, Vlricus de Lubin, Otto de Zoblus, Petrus de Ericzko, fratres dicti de Landiscrone, Apeczko de Silicz, castellanus in Stregin, Renisko castellanus in Hornsberg, sed & plures alii fide digni. DATVM ibidem per manus domini Iohannis Prothonotarii nostri.

*Actum
1292.*

DIPLOMA IV.

Quarti diplomatis singularia.

*Singularia
IV. diplo-
matis.*

IN quarto diplomate finis sequens habetur: *iste autem donationes, quamuis diuerso tempore per nos sint facte, ipsas tandem in unum redactas*

daſtas *ſigillorum* appenſione tam *illuſtris principis* Heynric fratris dilecti, incluti *ducis Slefie & domini Wratiſlauię*, quam manu ipſius roboramus in perpetuam & omnimodam firmitatem. ACTA Plures donationes coactae in unum diplomata.
 ſunt hec in ipſo foundationis noſtre *Clauiſtro*, ſcilicet in gracia ſanctę Marie uirginis, anno domini *milleſimo ducentefimo nonageſimo ſecundo*. Preſente uenerabili patre domino Ioanne ſanctę ſedis *Wratiſlauienſis* epiſcopo, qui duobus diebus ibidem uidelicet in uigilia natiuitatis glorioſe uirginis Marie & ipſo die manum benedictionis ad *conſecrationem eccleſię & maiorum altarium* miſit. Huic eciam noſtre deſcriptioni ac ordinationi SIGILLVM ſuum apponens ad maius robur omnium premiſſorum. Affuerunt & tunc temporis barones noſtri, ſcilicet Bernhardus de *Strelin*, ut in precedente.

DIPLOMA V.

Priuilgium BOLKONIS ſuper SAſTROZAM
 AN. CIO CC XCV.

IN *nomini domini amen*. Religionis, Deo gratia, BOLKO, D. G. D. Slefie ac Furſtenberg 1295.
 te, *nouella* adhuc *plantacio* ut radices conualeſcentie ad maiorem uirtutum expansionem alcius figat, pie ſubuenzionis ope rigari ſemper indiget ac foueri. Hinc eſt, quod nos BOLKO, dei gratia dux *Slefie & dominus de Furſtenberg*, iſtarum tenore literarum uniuerſaliter tam futuris quam preſentibus notum eſſe uolumus, quod cum domino abbati in noſtra foundatione ſcilicet in *gratia ſanctę Marie uirginis* ſuiſque fratribus placuiſſet ibidem ſecum *regulariter* uiuentibus ut commutationem una nobiſcum facerent ex ſua, uidelicet parte cum hereditate *Yſerdorff*, quam ante eis contuleramus, ex noſtra autem parte cum
 here-

coenobio
donat ab-
batiae de
Yferdorff
praedium
SASTIRHV-
SEN;

hereditate *Sastirhuze* uulgariter nuncupata, que iure legitime *empcionis* nuper ad nos deuenerat, eorum dignum duximus annuere uoluntati: *effectum* itaque *affectedui* mancipientes, postquam idem dominus *abbas se de Yferdorff*, per resignationem in manus nostras exuisset, in presenti prenominatam hereditatem *Sastirhuze*, iuxta uillam *Bertoldi*, que prius dicto *Claustro* deseruit, sitam, libere & absolute ad perpetuam ipsius *Claustri* possessionem *resignauimus* ex integro: uidelicet cum agris, ortis, tribus molendinis, piscium clausuris, siluis, pratis, pascuis, omnibusque aliis ex qualibet parte inclusis, secundum quod ea *comes Scobeslaus* ab antiquo noscitur possedisse. Verum quia iuxta diligentem utriusque hereditatis estimacionem singula supputando compertum fuit, quod *Sastirhuze* in ualore excesserit *Yferdorff*, ad centum & quinquaginta marcas argenti, de hac pretaxata summa quinquaginta marcas, in quibus ex uoto quodam priuato dudum prescripto *Claustro obligati* eramus, iam dicto *abbati* resecauimus in instanti, processu uero temporis de reliquis centum *marcis* fratres prefati *Claustri* penitus absoluimus, hoc interposito: quod *septem* in suo *monasterio altaria* instaurabunt sub honore sanctorum hic subscriptorum, uidelicet beate & gloriose semper uirginis *Marie*, omnium sanctorum, *Petri & Pauli* apostolorum, *Iohannis* euangelistae & *Iohannis baptistae*, *Matthie* apostoli, *Nicolai* episcopi & *Katherine* uirginis, eo quod speciali ipsos reuerentia semper coluerimus & colamus. Horum siquidem *patrocinio* precipue innitentes, sed & meritis ac precibus *collegii uniuersitatis* fratrum eorundem *uitam monasticam*, in sepe dicta nostra plantatione ducentium in-

in honorem
ARAE DI-
VORVM,
quos nomi-
nat.

hiantes

hiantes speramus, quod eternam ab ipso largifluo fonte misericordie Dei haurire debeamus, *consolationem & gratiam* inuenire in tempore oportuno. In huius rei perpetuam memoriam hoc scriptum nostri sigilli appensione fecimus communiri. ACTA sunt haec in *Schönaw*, anno domini *millesimo, ducentesimo nonogesimo quinto*. Presentibus his scilicet domino *Ludewico*, sororio nostro dicto de *Hakinborn*, Nicossio de *Wederow*, Hsynrico de *Schilteberg*, Pusch de *Libintal*, Vswano de *Prouin*, Heynrico Bohemo, Apeczkone de *Vlok* & aliis pluribus fide dignis. DATVM per manus Syfridi *Prothonotarii* nostri in die sancto Epiphanie, quo premissa omnia sunt *confecta*.

Actum
1295.

Datumque
uno die.

DIPLOMA VI.

Coenobium Grissow acquirit oppidum

SCHONENBURG AN. CIOCCCXLIII.

A Bbas *Nicolaus monasterii gratie sancte Marie*, quod uulgariter GRIZOW dicitur, ordinis *Cisterciensis* una cum domino *Conrado Milite*, dicto *Iunene de CZIRNA* emit a nobilibus uiris *Ierikone de YSENBURG & PRSETH de Gutinsteyn* ipsius sororio, natione *Bohemis* pro *ducentis octoginta marcis grossorum Pragensium polonici numeri*, quarum abbas *centum*, dominus *Conradus Iuuenis de Czirna*, *centum octoginta* persoluit, oppidum *SCHONENBERG* cum iure *PATRONATVS ecclesie*, uillisque omnibus ad idem oppidum pertinentibus ab antiquo, uidelicet *Wiczdorff, Burkardisdorff, Blasiansdorff, Caczbach, Lutoldsdorff, Ludigewißdorff*, cum omnibus eciam *siluis, rubetis, pratis, agris, ortis, pascuis, hinnuletis,*

Anno 1343.
GRIZOW
coenobium
emit
oppidum
Schonen-
berg cum
immunitate & exemptione a iudicio antico & aliis iudiciis.

eis, molendinis, piscinis, aquis, riuis & fluuiis & simpliciter cum omnibus utilitatibus atque fructibus, que de cunctis prescriptis super terram & subtus in metallorum mineris poterunt prouenire, sicut opidum memoratum cum uillis premiffis que omnibus in suis *greniciis & limitibus* metis & terminis circumferencialiter sunt distincta, omnia ab omni cuiuscunque generis *seruicio libera a censibus, exactionibus, petitionibus, collectis & monetali pecunia, uecturis, araturis, stationibus, que LEGER uocantur, ceterisque angariis & parangariis* quocunque nomine nuncupentur. Cum omni eciam & pleno dominio ac SUPREMO IUDICIO, quod se ad MANVS & CAPITIS pleccionem seu penam extendit, item quod nec *iudex* curie nostre, nec quisquam iudicum nostrorum HEREDITARIORVM uel PROVINCIALIUM, nec camerarii nostri ullam causam paruum uel magnam habent nec debent in premissis omnibus iudicare, nec iudicio *praesidere* &c. Opidum uero *Schonenberg* sepe dictum cum omnibus ad illud ut prescribitur pertinentibus dictus dominus Conradus Iuuenis de *Cirna* & *coniunx* ipsius domina Margaretha debent, quoad uixerint, pleno iure & dominio possidere: ipsis autem defunctis cuncta prescripta apud dictum *Clastrum* in GRIZOW pro *testamento* perpetuo dicti domini Iuuenis, eiusque coniugis memorate omnium amicorum seu *propinquorum* uel *heredum* impedimento cessante cum omnibus utilitatibus & dominiis supra positis inuiolabiliter in perpetuum remanebunt. Que omnia a duce BOLKONE confirmata sunt in *Lan-disbut* uigilia SS. undecim millium uirginum anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo tertio, presentibus nostris fidelibus testibus ad

Actum
 1343.

Testes.

præ-

præmissa uocatis Tammone *Ryme*, Zandir de *Grunow*, *Marschalco* nostro, dominis *Reinczkoni Schaph*, Nicolao Henningi, *militibus*, Rulcone Byer, Iohanne *Aduocato* in Landishutta & Iohanne filio eius, Hertelyno *aduocato* de Hayn, Petro de *Czedelicz*, curie nostre *notario*, multisque aliis.

DIPLOMA VII.

CAROLVS IV. imperator confirmat coenobio GRIZOVIENSI donationes, factas a BOLKONE, duce *Schweidnicensi* & *Iauerensi*, instauratque priuilegium simul a *Wenceslao R.* concessum, an. c10 ccc

L V.

IN nomine sancte & indiuidue Trinitatis feliciter amen. KAROLVS quartus, diuina fauente clementia Romanorum imperator, semper augmentus & Bohemie rex: ad perpetuam rei memoriam nuper oblata maiestati nostre illustris BOLKONIS, ducis Slesie, *domini Schweydeniczensis* & *Iauerensis*, principis & sororii nostri dilecti peticio continebat, quatenus literas clare memorie illustris *Wenceslai* quondam Bohemie regis, aui nostri karissimi, quas ab eo progenitores dicti ducis obtinuisse noscuntur, approbare, *ratificare*, *innouare* & *confirmare* auctoritate regia Bohemie & de solita benignitatis gracia dignaremur, quarum tenor sequitur in hec uerba: Nos WENCESLAUS, *dei gratia rex Bohemie & marchio Morauie* notum fieri uolumus uniuersis tenorem presentium inspecturis: quod nos carissimo consanguineo nostro domino BOLKONI, *incluto duci Slesie* & domino in *Lewenberg* petenti a nobis opidum nostrum SCHÖNENBERG, in regno nostro situm in

CAROLVS
IV. confir-
mas priuilegia
GRIZOVIENSI
coenobio
dant.

WENCESLAO rege
1289.
firmat donationem
Schoenenberg, cum
illis, in

prouin-

provincia
GRECZ,

*provincia Greczensi, cum uillis Michelsdorff, Trau-
telbisdorff, Kyndesdorff & Koenigshayn & perti-
nenciis ad dictum opidum spectantibus, eo iure
quod habemus in ipsis conferimus & donamus
per ipsum & heredes suos sicut proprias terras
suas cum terminis iuxta decursum aquarum uer-
sus terram praedicti ducis Bolkonis decurrentium
iure hereditario possidentes, ita quod quidquid ab
eisdem terminis uersus terram ducis Bolkonis se
extenderit, debeat eciam possidere. In cuius rei
testimonium presentes literas exinde fieri & sigil-
lis nostris iussimus communiri.* ACTVM in *Ol-*

Actum
1289

Testes.

*manecz & datum his TESTIBVS presentibus Heyne-
cone de Luchtenberg, Heynecone de Duba,
Burkardo de Winterberg, Mattheo de Carnahora,
camerario Morauie, Ramboldo de Nymand, BVRG-
GRAVIO de Lapide, Wichone de Yppa, Tassone
de Wisenburg, Heynrico de Brandis, Hronone de
Nachad, Syfrido de Baruth, Wytigone de Tur-
gow, item Heynrico de Baruth, Rudigero de Hu-
gewicz, Hannosone Epponis, Friczone de Wal-
daw, Apeczkone de Sydelicz, Reinzkone de Li-
bintal & pluri bus aliis fide dignis, anno domini
millesimo ducentesimo octogesimo nono, decim. Kal.
Septembris, per manus magistri Welislay, proto-
notarii regni nostri, Pragensis, Olmucensis &
Wissegradensis ecclesiarum canonici, indictione
secunda.* Nos igitur ad supra dicti principis

Repetit

Carolus IV.

*& sororii nostri dilecti deuotam petitionis in-
stantiam, praesertim cum iuste petentibus non
sit denegandus assensus, animo deliberato, non
per errorem aut improside, sed sano, principum,*

*cum regni
consensu.*

*baronum & procerum nostrorum accedente con-
silio supradictas literas in omnibus suis sententiis,
punctis & clausulis de uerbo ad uerbum prout*

EX-

expressanter superius *benignitatis* clemencia *confirmamus* perpetuis temporibus ualituras, ea conditione *nichilominus*, quod distinctio metarum, que exprimentur superius & specificacio limitum huiusmodi nobis, heredibus ac successoribus nostris Bohemie regibus & eiusdem regni *corone* in opido *Frankensteyn*, quod regni & corone Bohemie est uera & immediata *proprietas* & opido *Munsterberg*, quod a prefatis regno & *corona* Bohemie in *feudum* dependet & opidorum predictorum terris, districtibus, iurisdictionibus & pertinentiis, quibus etiam specialibus possint appellari uocabulis, nullum penitus debeant dampnum seu preiudicium generare. *SIGNVM* Saluo iure regni. *fe-* Sigillum. *renissimi principis ac domini, domini KAROLI QUARTI, Romanorum imperatoris inuictissimi & gloriosissimi Bohemie regis. TESTES* Testes. *huius rei sunt uenerabilis Arnestus sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, Ioannes Olomucensis, Albertus Sixerimensis & Theodorus Mindensis ecclesiarum episcopi: illustres Conradus Olsniczensis, Wenczeslaus & Lodewicus Ligniczensis, Bolko Falkenbergensis, Bolko Oputiensis & Przemyslaus Teschenensis, duces spectabiles. Burkardus BVRGGRAVIUS* Burggrauis *Magdeburgensis. Magister curie nostre Burkardus* us *& Iohannes de Recz, comites & nobiles: Hasto* DABVRG. *de Swyerzeticz, magister camere nostre & Stenco de Sternberg, iudex regalis curie per Bohemiam, & alii quamplures nostri principes, nobiles & fideles presencium sub nostre imperialis maiestatis sigillo testimonio literarum. Datum* Datum *Wrat-* 1359. *laue anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, indictione XII. VII. Idus Ianuarii, regnorum nostrorum anno tercio decimo, imperii uero quarto.*

DIPLOMA VIII.

BOLK. D. SCHWEIDNICENSIS testimoniales transactiones inter abbatem Grifouiensem & Nakonem de *Scalicz* super uenditis per tutores bonis & opido *Schonenberg* c10 ccc LX.

BOLKO, D. SCHWIDEN. 1360. **I**N nomine domini amen. Nos BOLKO, *dei gratia dux Slesie, dominus de Furstenberg & in Swydenicz* ad uniuersorum presentium & futurorum deferimus noticiam in his scriptis, quod cum nobiles uiri *Jeriko de YSENBERG & PRSETH de GVTINSTEYN*, ipsius sororius, natione *Bohemi, procuratores, tutores & prouisores Nackonis de SCALICZ*, iunioris, suorumque *uterinorum* omnium, plenam habentes *potestatem* bonorum omnium eorundem, mobilium & immobilium, *uendendi*, commutandi & alios in usus quoscunque diuertendi, opidum *Schönenberg* cum omnibus uillis, siluis, rubetis, pratis, pascuis & omnibus pertinentiis, totoque districtu terre nostre pleno iure & dominio per donationem perpetuam incliti domini WENCZESLAI quondam *regis Bohemie* felicis recordationis, temporibus illustris & gloriosi principis olym *ducis BOLKONIS*, aui nostri dilectissimi adiunctum eternaliter & absolute, quodque ad dictum *Nackonem* eiusque uterinos *paterna & hereditaria successione* fuerat deuolutum, religioso uiro domino Nicolao, abbati monasterii *gracie sancte Marie uirginis* in GRIZOW, una cum domino *Conrado* dicto iuvene de *Czirnen*, iusto *uendicionis* tytulo cum consensu pariter & assensu *Nackonis* predicti, eiusque fratris *Wilhelmi* & sororis, dicte *Mabeca Hochardi*, in uilla dicta *Slibe* morantis & omnium amicorum matu-

testatur,
tutores pupilli oppidum uendisse abbat.

ra deliberatione præhabita rite & racionabiliter uendidissent pro *ducentis octoginta marcis*, plenarie perfolutis atque in usus beneplacitos eorundem conuersis, tandem cum dictum opidum domini Conradi iuuenis de *Czirnen* predicti ad dictum abbatem & monasterium iuxta *empcionis* condiciones & ordinem esset deuolutum annis pluribus & temporibus transactis premissis: *Nacko* cepit dicti monasterii *abbatem arrestare*, uendicionem premissam non abnegans, sed a predictis suis prouisoribus, *Ferikone* uidelicet & *Presch* de percepta pecunia minus sibi asserens satisfactum. Quare & dominus *abbas* premissus nostro de consilio & speciali fauore senioribus suis cunctis consencientibus nullo penitus iure compulsus aut aliquo modo coactus, sed spontanea & libera uoluntate pro etate bona insidias futurorum malorum precludere uolens cum eodem *Nackone* amicabilem fecit concordiam super numeratum solucionis precium, *decem marcas grossorum* sibi donando, quibus perceptis *Nacko* memoratus in nostra corpotali constitutus presentia in bona mentis & corporis ualitudine & omnimoda uoluntate de maturo consilio suorum amicorum omnium & fauore & precipue cum uoluntate & mero assensu *sororie sue* predictæ *opido Schonenberg* predicto cum omnibus suis *Tandem* pertinentiis, utilitatibus, fructibus & prouentibus uniuersis quibuscunque censeantur nominibus simpliciter abrenunciauit & absolute omnia promissa coram nobis tamquam *domino hereditario* dictorum bonorum abbati & eius monasterio prefato beneuole resignauit, condicionibus prenotate uendicionis que nostris *in literis* super eadem uendicione domino *abbati* sepe dicto eiusque mona-

sterio per nos traditis continentur omnibus & singulis omnino consenciens & ex toto promisit eciam Nacko sepe ruminatus pro se & suis heredibus uniuersisque amicis natis & nascendis *utriusque sexus*, dicti monasterii abbatem, qui pro tempore fuerit, pro dictis bonis nunquam in perpetuum impetere uel aliquid paruum uel magnum repetere quauis *accione*, auxilio *iuris* siue *literarum* quarumcunque *Statuti* aut eciam *consuetudinis Bohemicalis* uel alterius cuiuscunque & qualicunque obstaculo siue impedimento hoc nullatenus prohibente, ambiguitate, occasione & dolo quolibet procul moto. Vt autem hec abrenunciatio coram nobis rite ac rationabiliter facta, inconuulsa perpetue perseueret, presentes *litteras* conscribi nostrique *sigilli* maioris appensione iussimus communiri. ACTVM & datum monasterio prescripto in domo abbatis, feria quarta proxima ante cenam domini, anno eiusdem millesimo trecentesimo sexagesimo, presentibus in testimonium uocatis Conrado de *Czirnen*, in Ggirdorff manente, Gunczelino eius filio Reynckone *Schoff*, Kunone de *Pankindorff*, Hartungo de *Solcz*, Nicolao de *Olauciz*, militibus, Gockone *Schoff*, Menczolino Hanczscone de *Nebilschicz*, Gunczelino *Buchwalt*, Petro de *Czedelicz*, nostro prothonotario & Petro de *Nebilschicz* curie nostre notario, multisque aliis fide dignis. Ipse Nacko de *Scalicz* & ipse in scriptis liberationem abbati in die Parasceue 1361. extradidit, cuius initium eiusmodi. Ego Nacko, filius Nackonis de *Scalicz*, una cum *patruo* meo *Pecz-kone filio* Hermanni de *Scalicz* in his scriptis publice recognoscimus & constare uolumus uniuersis, quod constituti presencialiter fuimus in do-

mo

Datum
1360.

TESTES.

TRANSA-
CTIONIS
formula
cum abba-
tia.

mo domini *abbatis* monasterii *Griffouiensis* in *coquina*, in presencia illustrissimi principis & domini *BOLKONIS*, *ducis Schwydeniczensis* & in presencia multorum nobilium, militum & feruorum, qui inter nos & predictum dominum abbatem & conuentum suum ex parte opidi *SCHONENBERG* nuncupati medium & uere *unionis concordiam* dictauerunt & fecerunt in hunc modum: licet ex *DEBITO IURIS* dominus abbas & conuentus nichil nobis tenebantur, tamen ex *iussu* & *consilio* predicti domini ducis *Swydeniczensis* propter bonum *Pacis*, ne in posterum ipsum dominum *abbatem* & conuentum predicti monasterii *impeteremus*, *decem marcas* grossorum *Pragensium* numeri *Polonici* nobis dederunt & in integre persoluerunt. Igitur non compulsi, non coacti, sed in bona mente, ratione & uoluntate libera & que sequuntur. Diesem *NACKO*, als er ein Unglück mit seinem Pferde, auf welchem er nach obigen *Marcken* reiten wollen, so er vor 8. schock Groschen gekauft und umb 5. schock daran schaden gelitten, überkommen, hat der Erbare Mann Herr *Niclos Kestener*, Abt czu *Grizow*, auf dem Huze czu *Schwarczinwalde* durch Vermittelung Herrn *Bogisch Krepphil*, Herrn *Witiko Beme* des alden, *Bartuschs Erbvoigt* czur *Landishute* und *Nickels* von *Ottindorff*, gegeben *sechs Marck* Progischer *Grosschin* *Polnischer* czal an synte *Lorenzen* Tage, noch *Gotis* geburt *driczenhundert Jar*, in dem eyn und *sebinczigstem* *Jare*.

Historiola
de casu
Nakii
1371.

DIPLOMA IX.

WITTIKO miles testatur de uenditione
trium uillarum, quas BOLKO D. do-

Bb 3

naue-

nauerit coenobio Grissouienſi c10
CCLXXXIX.

WITIKO
miles
1289.
1084217,

Duci POL-
KONI se
uend: diſſe
wikow,

quas ipſe
dedit coe-
nobio GRIS-
SOW.

Actum
1289.

Teſtes.

IN nomine domini, amen. Quoniam generatio-
nem preteriens & generationem ſuccedens hu-
mana tempora frequenter uariat & perturbat. Ne-
ceſſe eſt ut ea literarum apice perhennentur, iis
memorie innotefcere cupimus poſteriorum. No-
uerint ergo uniuerſi preſentes & poſteri hanc pa-
ginam inſpecturi. Quod nos WITIKO miles di-
ctus de Uſpa ac omnes noſtri heredes excellentiſſi-
mo principi domino BORKONI, duci Sleſie & do-
mino de Lenberg, animo libenti & bona noſtra
uoluntate uendidimus tres noſtras uillas in ſuo do-
minio ſitas, uidelicet *Blafeysdorff*, *Merkelinsdorff*
& uillam *Caczbach* libere, perpetue & ſine oc-
cupacione optinendas pro quadam ſumma pecu-
nie, quam pecuniam nobis omnibus horis & ter-
minis ſtatatis ſoluit racionabiliter & complete, ita
quod a nobis & a noſtris ſucceſſoribus nunquam
unicus denarius eiſdem pecunie *repetetur*, quas
eciam tres uillas has recta noſtra penitus uen-
dicionem & completa donauit pure propter Deum
in ſubſidium *Claſtro* ſuo dicto GRIZOW, quod
Claſtrum pia elemoſina ſua locauit & fundauit
pro ſalute & remedio anime ſue & uxoris ſue
domine *Beatricis* & omnium heredum ſuorum &
quod ibidem perpetua memoria habeatur, quod
manum porrexerint adiutricem. In cuius uendicio-
nis noſtre *teſtimonium* & robur perpetuo duratu-
rum preſentes fieri & noſtro ſigillo iuſſimus com-
muni. ACTVM *Hirsberg*, anno domini mille-
ſimo ducentefimo octogefimo nono, primo Ka-
lend. *Januarii*. TESTES ſunt hi dominus *Heyne-*
mannus de Baruth, dominus *Iohannes de Swyn*,
dominus *Henricus de Predil*, dominus *Heynri-*
CUS

cus *Ryme*, Syfridus scriptor & alii multi claritate fidei comprobati.

DIPLOMA X.

BOLKO D. coenobio Griffoviensi donat uillam Bertholdisdorff c10cccLXVII.

IN nomine domini amen. Nos BOLKO, dei gratia dux Slesie, dominus de FVRSTINBERG, in SWIDENICZ & MARCHIO LVSACIE, nec non Agnes eadem gratia ducissa domina ibidem notum factimus tenore prefencium uniuersis, quod ad laudem Dei omnipotentis & ad honorem intemperate genitricis sue *Marie*, nec non in remissionem peccatorum illustrissimi principis *patris* nostri karissimi felicitatis recordationis domini *Heynrici*, olim ducis *Slesie* & domini *Jawrensis*, ipsius anime *testamentali remedio* ex inclinatione naturalis connexionis diligenti animo uolentes subuenire sperantes Dei gratia ipsam remedii opportunis a nexibus peccatorum absolui, iuxta illud *Machabeorum, sancta & salubris est cogitacio, pro defunctis exorare*, ut a peccatis soluantur, confidentes pro beneficiis anime sue impendendis & nos consequi uitam eternam. Vnde ex mera nostre liberalitatis munificencia, *bitari* uultu & mente de consensu domine *Agnetis* predictae *contiboralis* nostre karissime, omniumque *fidelium* procerum ac nobilium nostrorum sano & maturo consilio & consensu unanimi prehabito diligenter, uenerabili uiro domino NICOLAO dicto KESTENERI, abbati monasterii nuncupati *Griffoviensis*, ordinis *c10cccLXVII* TERTIENSIS *dioces. Wratistau.* & suis successoribus uniuersis, eciam predicti monasterii conuentibus fratribus presentibus & futuris, in uerum & per-

BOLKO, dux
Schwid.

ES marchio
LVSACIAR
1367.

in animae
salutem, ex
dicto MA-
CHABEO-
RVM 2.

cocnobio.
GRISSOW

*donat BER-*petuum *testamentum*, totam nostram uillam BER-
*THOLDIS-*TOLDISDORFF nostri *Trutenauensis* districtus, o-
DORFF, omni iure & dominio, libertate, munificencia du-
cum iuribus cali, qua ipse usque in presens nichil nobis siue
patronatus cum iure *patronatus* & *sculteto*, ceterisque iuri-
bus cum omnibus eciam siluis, rubetis, nemori-
 bus, uirgultis, lignis, pratis, ortis, pascuis, grami-
 nibus, hinnuletis, molendinis, piscinis, aquis, ri-
 uis, fluuiis, piscaturis, aquarumque decursibus, ue-
 rationibus, aucupationibus, agris cultis & in-
 cultis, montibus & planis, emolumentis omnibus
 & alijs singulis uniuersis, in quibuscunq; eciam
 rebus consistunt, seu quibuscunq; nominibus
 inuentis & inueniendis solent nuncupari, cum o-
centibus, mnibus exactionibus pecunialibus, *centibus*, *red-*
sturis, ditibus, *solucionibus*, *contributionibus* speciali no-
angaris, mine & Berna, *precaris dacionibus*, *sturis*, *col-*
 lectis, *stationibus*, *uecturis*, *angariis* & *parangariis*,
 honoribus uidelicet, *scapulis* & *pullis*. Omnibus
 eciam utilitatibus alijs, usufructibus, obuencio-
 nibus, ceterisque *pertinencijs* uniuersis, quibus-
 cunq; nominibus possunt appellari, prout dicta
grenzen. uilla in suis *metis* & GRENICIIS circumferenciali-
 ter est distincta. Omni quoque iure, *iurisdicci-*
iure ducali. one, dominio, prout eandem uillam possedimus,
 quam eciam a nobili uiro Neblas de *S' alicz*, mi-
 lite nostro fideli nostra pecunia comparauimus.
Exemptio a Cum omni eciam *iure ducali* & pleno *dominio*
iudicio ci- infimo ac *supremo iudicio*, quod se ad *manus* & *ca-*
riat. pitis pleccionem seu penam extendit, ita quod
 nec *iudex curie nostre*, nec quisquam iudicum no-
 strorum *hereditariorum* uel *provincialium*, nec *ca-*
merarii nostri ullam causam paruam uel magnam
 habent nec debent in *premissis* omnibus iudica-
 re.

re. Adicientes, quod *incole* & *inhabitatores*, *rustici* & *uillani* predicte uille nusquam alibi *iuri* parere debent, nec alibi trahi uel citari quam coram abbate *Grisouienfem* seu *advocato* per abbatem *constituto* & si secus per quempiam attemptatum fuerit, irritam decernimus & inane & citatio facta nullius debet esse efficacie uel momenti. Predictam itaque uillam *Bersholdisdorff* cum omnibus & singulis præ expressis omni iure pleno, *dominio ducali*, quemadmodum *principali* *munificentia* possedimus, ante dicto abbati & suo monasterio libere & absolute possidendam in similem hereditariam possessionem perpetuis temporibus possidendam, omnibus seruitiis, grauaminibus, *stationibus*, *Bernis*, *angariis* & *parangariis*, *precaris*, *donationibus*, *honoribus* nec non omnibus singulis & uniuersis seruitiis & grauaminibus quibuscunque nominibus censeantur, que per nunc uel in futurum *excogitari* possunt, dicta bona eximentes *testamentaliter donamus*, tradimus, conferimus & testimonio presencium incorporamus. Iure eciam *ecclesiastico* tenendam, habendam, possidendam, utifruendam & in usus suos placidos conuertendam, pacifice & quiete, præ omnibus nostris successoribus prout melius & utilius uidebitur expedire: renunciantes eciam libere & expresse pro *nobis* ac *heredibus amicis* & *posteris* nostris uniuersis in perpetuum omni impetitioni, accioni omnique grauamini, omnibusque *iuribus* & *consuetudinibus* seu molestiis quomodocunque seu quandocunque in bonis prescriptis possent nobis & nostris successoribus competere, uel per que *abbas* & *comuentus* in quieta possessione dictorum bonorum seu hereditatum possent aliquatenus impediri. Volumus eciam

*Ius de non
euocando.*

*aliaque
plura singu-
laria.*

ut nullus nostrorum *officialium* facultatem aliquam *iurisdictionis* exercendi habere debeat uilla seu bonis in premissis. Quod si quis contrarium attemptare presumpserit Claustro de Grizow in opprobrium, per que in dictorum bonorum possessione pacifica possent quomodolibet impediri, talia presencium tenore cassamus, annullamus, adnichilamus, destruimus & nullius esse uolumus roboris & uigoris, uniuersis calumpniatoribus perpetuum silentium presentibus imponentes. Harum *testimonio literarum*, quibus nostrum maius sigillum ex certa nostra scientia inferius est appensum. Datum Brunne, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, die quarta decima mensis Februarii. Presentibus nostris

Datum
1367.

Testes,

fidelibus nobili Bothone de *Yleburg*, Bernhardo de *Czedelicz*, Burggraui nostro in *Lebn*, Coppone de *Czedelicz*, Petro de *Czedelicz*, dicto de *Mayenwalde*, Gunczelino de *Swyn*, Wytcone Bohemo iuniori, militibus. Et Petro de *Czedelicz* nostro Prothonotario, qui presenciam a nobis habuit in commisso.

DIPLOMA XI.

Confirmatio KAROLI IV. imperatoris super *Bertoldi* uillam CIO CCCLXVII.

CAROL. IV.
R. B.

KAROLVS *quartus, diuina fauente clemencia, Romanorum imperator, semper augustus & Bobemie rex.* Notum facimus tenore presencium uniuersis, quod constitutus in nostre celsitudinis presenciam illustris BOLKO, dux Slesie, dominus *Swydenicensis* & marchio *Lusacie*, princeps & fororius noster carissimus, nobis cum debita instantia supplicauit, quatenus suarum precum

donatione

intu-

intuitu donationem uille *Bartzoldisdorff*, Trutenauiensis districtus, quam ob salutem & remedium anime illustris Heynrici, olim ducis Slesie & domini *Jawensir*, patru sui, recolende memorie, abbati & conuentui, nec non monasterio Grizouiensi, Cisterciensis ordinis, Wratislau. dyocesis, nomine ueri testamenti fecisse dignoscitur, gratam & ratam habere & eam confirmare, auctoritate regia graciosius dignaremur. Nos igitur prefati sororii nostri rationabiliter precibus annuentes, prefatam donationem & testamenti assignationem in omnibus punctis, clausulis & articulis suis, prout eam suis ac inclite Agnetis, consortis sue literis fecisse dignoscitur, approbamus, ratificamus & auctoritate regia Bohemie confirmamus. Appropriantes & incorporantes prefatis abbati, conuentui & monasterio predicto supra dictam uillam cum omnibus suis pertinenciis, prout per prefatum ducem *Swydeniczensem* & eius *consortem predictam* ipsis data existit & suis literis roborata: presencium sub imperialis nostre maiestatis sigillo testimonio literarum. Datum PRAGE, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo septimo. Indictione quinta, X. Kal. Marcii, regnorum nostrorum anno uicesimo primo, imperii uero duodecimo.

confirmas

factam coe-
nobio GRIS-
SOV.Datum
1367.

DIPLOMA XII.

Confirmatio similis WENCESLAI regis
CIC CCC LXVII.

WENCESLAVS, *Dei gratia rex Bohemie, Brandenburgensis & Lusacie marchio.* Notum facimus tenore presencium uniuersis, quod constitutus in nostra presencia illustris *Bolko*, dux Slesie, dominus *Swydeniczensis* & marchio Lusa-

WENCESLA-
VS rex Boh.

Lusa-

uino patre Lufacie, patruus noster cariffimus, nobis cum debita instancia supplicauit, quatenus suarum precum intuitu, donationem mille *Bertoldisdorff*, *Trutenauiensis* districtus, quam ob salutem & remedium anime illustris *Heinrici*, Glym ducis Slesie & domini *Jawrensis*, patruui sui recolende memorie, abbati, conuentui nec non monasterio GRISOVIENSI, *Cisterciensis ordinis*, Wratisl. dyocesis, nomine *ueri testamenti* fecisse dinoscitur, gratam & ratam habere & eam confirmare *au- thoritate regia* graciosius dignaremur. Nos igitur prefati *patruui* nostri rationabilibus precibus & c. ut superius in omnibus. Presencium nostro maiori sigillo sub appenso testimonio literarum. Datum Prage anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo, indiccione V. X. Kalend. Marcii, regni nostri anno tercio.

confirmat donattonem eandem.

Datum 1367.

DIPLOMA XIII.

Litterae contractus, quo *Albertus* de *Swathomewicz* cedit *Neblasio* de *Scalicz* uillam, *Pertholticz*, restituendam definito spatio. an. c. ccc lxxiii.

Neblas de SCALICZ tenetur uillam, sibi pro debitis ab Alberto cessam ad XVI. annos,

NOS NEBLAS, dictus de SCALICZ, uolumus constare uniuerfis presentibus & futuris ad quos presens scriptum peruenerit, quod *Albertus* de *Swathomewicz* filius noster cariffimus descendit nobis uillam *Pertoltiz* dictam in debito, quo tenebatur *Marquardo* fratri suo *uterino*, pro uera sua porcione & ipsam pecuniam *Albertus* prenominatus ad nos promisit & ad alios amicos. Extunc nos *Neblas* predictus de maturo consilio amicorum nostrorum parate utique fecimus, generose & caritatiue ad sepe dictum *Albertum*

tum

tum & ad heredes suos legitimos profiteamur, recognoscentes quod sepe dicta uilla *Pertolticz* est predicti Alberti & heredum suorum patrimonium: tandem quod nos *Nebias* una cum heredibus nostris legitimis prelibatam uillam in possessione habere & tenere a festo & die beate Marie uirginis assumptionis proxime affuturo cum omnibus iuribus & utilitatibus uniuersis, id quod ad predictam pertineret & dinoscuntur usque ad eolutionem *sedecim annorum*. Itaque quod prefatam uillam possumus *uendere* & obligare, tali iure, quo nos possidemus & tenemus homini & persone cuiusque nobis placuerit, sine & absque predicti Alberti & heredum suorum impedimento. Cum uero anni predicti *sedecim* exspirauerint, tunc nos preactus *Nebias* promittimus prefato *Alberto* & heredibus suis nec non ad manus nobilium & strenuorum uirorum, uidelicet Iohannis de *Scubrow*, *Czienkoni* de *Zampach*, dicto de *Botinsteyn*, Henczelino & *Pote*, fratribus de *Turgow*, Herffoni de *Peczka* & Herffoni de *Sieque*, cum per predictos moniti & requisiti fuerimus, de prescripta uilla *Pertolticz* condescendere debemus ac promittimus & tenemur. Quod si non fecerimus ut predicatur, ex tunc statim predictus *Albertus* una cum liberis suis ac predictis ad quos promittitur, habent plenam & omnimodam potestatem ac possunt se *intromittere* de uilla prenominata sine omni nostra *contradictione* & locucione. Si uero nos *Nebias* uel heredes nostri aut ille qui in possessione predictae uille fuerit erga premissa predicta quid contradixerint, tunc nos *Nebias* recognoscimus, quia contra fidem suam & honorem suum loqueretur. Et quicumque de pleno consensu & uoluntate predicti *Alberti*

restituere,
definito
spatio, nach
ablauff.

berti

SIGILLA.

Testes.

DATVM

1363.

berti & heredum suorum, seu predictorum, quibus promittitur, presens scriptum habuerit, sibi ius monicionis & intromissionis de supra dictis competit eorundem. In quorum euidentis testimonium SIGILLVM nostrum principale & nobilium uirorum sigilla subscriptorum, in testimonium rogatorum, uidelicet *Sczeme de Dobruska*, Iohannis de *Borinsteyn*, Dliczconis & Iohannis fratrum de *Wesselicz* & *Wenczeslai* dicti de *Brem*, alias *Czidilma*, presentibus duximus appendenda. DATVM & actum in *Criszin*, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo tertio, proxima feria VI. ante diem B. Marie uirginis assumptionis.

DIPLOMA XVI.

Monasterium *Grissouiese* acquirit plenum ius in *Bertolticz* CIO CCC LXXXVI.

ALBERTVS
de Swato-
mewicz
uillam
Bertolticz
uendit mo-
nasterio
Grissoui-
ensi.

Sigilla.

1386.

EGO ALBERTVS de *Swatomewicz* dictus de *Wisfinburg*, recognosco tenore presencium uniuersis, quod omne ius meum quod habui super uilla *Bertolticz*, nichil pro me & heredibus meis reseruando uendidi honorabilibus & religiosis uiris dominis abbati & conuentui *monasterio* in *Grissow* pro certa pecunie quantitate, michi per ipsos plenarie persoluta & promitto una cum filiis meis *Alffone* & *Marquardo* ibidem ipsam ab eis nunquam impetere. Et si eandem uillam impeteremus ex tunc fatemur presentibus, quia hoc faceremus & ipsam impeteremus contra nostram fidem pariter & honorem. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum PRAGE ANNO domini millesimo trecentesimo octuagesimo sexto, feria quinta in crastino sancti Iacobi apostoli.

DIPLO.

DIPLOMA XV.

Confirmatio Burggrauii c10 CCC LXXVIII.

K Uner, Purckgreffe zu Trutenow hat verreichet den Erborn Herrn Heinrich, Apte des Clostirs czu Grisow unde den Brüdern des Conuentus desselbin Klosters, Paulus, Niclos Sachinkeichen Son und syner Brüder Gütir, dy sy habia gehabt in deme Dorfe czu Albirdorff, mit dem Dinste des Scholteysin doselbist. Beschen noch Gotis geburt driczen hundirt Jar in dem achtin und zebinczigestim Jare an dem driczenden Tage des mondin Januarii.

Burggrauus confirmat donationem factam monasterio.

ACTVM
1378.

DIPLOMA XVI.

Extractus litterarum *consensus*, de contractu emti uenditi in Albirdorff c10 CCC LXXIX.

V Lrich Swab, Obirabtman czu Trutenow hat verreychit dem Erborn unde Geistlichen Manne Herrn Heynrichin, deme Apte von Grisow unde der ganczen Sammenunge doselbist zwe Hubin Ackers czinshaftigis Gutis, dy do gelegin synt in dem Gerichte czu Albirdorff mit allen und iczlichen yren czugehörunge, als sy von aldird in eynem reynen und lochin gelegin sint, dy Opecz von Hayn ynen vorkowft hat. *Geschen und gegeben* noch Christi geburt driczen hundirt Jar, darnoch in deme newnden und sebinzigim Jare.

Praefectus Trutenouensis confirmat emtionem honorum in Albirdorff.

DATVM.
1379.

DIPLOMA XVII.

BERNHARDI ducis priuilegium super siluam inter monasterium & Kunradiswalde c10 CCC XXIV.

In

Prooemium curialia Bernhardus dux Slesiae, testatur: super lite inter monasterium & Heydenricum de Predil transactum esse sequentem in modum.

IN nomini domini amen. Ut rei geste habeatur ubilibet firmior certitudo, nos BERNHARDVS, dei gracia dux Slesie & dominus de Furstinberg, notum fieri tenore presencium publice uolumus uniuersis presentibus & futuris, quod honorabilis uir dominus Heynricus, abbas monasterii in Grizouia ex una, nec non Heydenricus de Predil, fidelis noster parte ex altera coram nobis presencialiter constituti, cum inter eos hinc inde super quadam silua sita inter monasterium predictum & uillam Conradiswalde lis uersa dudum fuisset, tandem ad eam peruenerunt rationabilem unionem, ita duntaxat, quod Heydenricus de Predil predictus renunciauit bona uoluntate omni iuri suo, quod in predicta silua habuit, aut habere potuit. Dedit quoque & cessit domino abbati & monasterio predictis, ut sepe dictam siluam debeant sine contradictione qualibet in perpetuum possidere. E contra uero dominus Heynricus, abbas prenotatus uice & nomine monasterii in Grizouia sepe dicti dedit & assignauit Heydenrico de Predil sepe dicto quatuor marcarum redditus annui census in Gerhardi uilla sita prope Sivydenicz, adiunctis aliis iuribus, que sepe dictum monasterium in uilla eadem dinoscitur habuisse, ea condicione adiecta, ut sepe dictus Heydenricus & uxor eius Vtha nomine debeant prenomatos quatuor marcarum redditus & alia iura uille predictae tantummodo ad uite sue tempora possidere: Heydenrico uero & Vtha defunctis uoluerunt & disposuerunt ut sepe dictus census & iura alia debeant ad honorem Dei & in animarum suarum remedium nomine testamenti ad sepe dictum monasterium in Grizouia redire & in perpetuum pertinere. Quam unionem gratam & ratam habentes

tes, precibus utriusque partis fauorabiliter inclina-
 i approbamus, ratificamus & confirmamus, pre-
 fencium nostrarum certitudine sub nostro sigillo
 literarum. ACTVM & DATVM *Monfirberg*, anno
 domini millesimo trecentesimo uicesimo quarto,
 quinta feria proxima ante festum Palmarum, pre-
 sentibus his testibus *Yerkone de Ronaw, Tymone*
de Ronaw, Johanne & Kokelone de Czirnen, Kuncz-
kone de Richenbach, Heynemann de Petirswalde,
 militibus, *Johanne de Kommeren*, curie nostre No-
 tario & aliis claritate fidei probatis.

Sigillum.

Datum
1324.

Testes.

Notandum.

Cum de gadibus silue longe lites inter HEYN-
 RICVM *abbatem* & HEYDENRICVM de PREDIL exorte
 fuissent, *sopite* sunt presente nobili uiro *Theodo-*
rico de Predil dicto, fratre *Heydenrici*, confir-
 mando *quatuor marcarum redditus* in uilla *Ger-*
hartzdorff, aliaque iura, que *socer Heydenrici*
 dominus *Ioachimus de Pezen* olim & *monasteri-*
um predictum ibidem habebant ad *tempus uite*
Heydenrici coniugisque sue domine Vthe, ea con-
 ditione; ut insuper dominus *Heynricus, abbas* &
 suus conuentus promiserit *Heydenrico* sepe dicto
 & uxori sue domine *Vthe stamen albi panni clau-*
stralis ualens unam *sexagenam grossorum denario-*
rum regalium singulis annis ad tempora uite il-
 lorum presentare circa diem *Palmarum*. ACTVM
 & DATVM in *Claustro Grizow*, anno domini mil-
 lesimo trecentesimo uicesimo quarto, in octaua
Laurentii martiris.

Mediante
Theodori-
co de Pre-
dil, lis in-
ter Heyden-
ricum &
abbatem
componitur.Actum &
Datum
1324.

Quietantia.

A qua *impetitione* & de *pecunia*, quam dicto
 de *Predil*, dominus *abbas* & *conuentus* dare pro-
 miserunt, *absolutos* dimisit in *Landshutza* in cu-
 Tom. VI. reliquiar. Cc ria

Formula
quietantias.

ria monachorum in die translacionis sancti *Martini*, anno domini millesimo trecentesimo uicesimo septimo.

DIPLOMA XVIII.

Priuilegium BOLKONIS super *iudicium* in
Libania CIO CCC LX.

BOLKO, *dux*
Silesias

per modum
testamenti,

legat mona-
sterio Grif-
ouiensi

IN nomine domini amen. Gloriosus Deus, qui corda suorum fidelium spiritus sancti gracia illustrat, ipsorum interdum mentes, ut pietatis opera uigilanter exerceant, roris sui perfundit dulcedine & reddit eos ad bonum quodlibet apciores. Nos itaque BOLKO, dei gratia *dux SLESIE, dominus de FURSTENBERG & in SWIDENICZ*, ad uniuersorum tam presencium quam futurorum huius pagine testimonio deuenire uolumus nocionem, quod ipsius sancti spiritus gracia succensi suauiter & aspersi pio cum affectu desideramus pro cultus diuini glorioso augmento *testamentum* perpetuum ad honorem & laudem omnipotentis dei & sanctissime genitricis eiusdem, ymo etiam, ut salus nostra augeatur, quam auctore domino speramus in futurum, *in nostreque & progenitorum nostrorum animarum salutare remedium*, disponere efficaciter & *ordinare* decreuimus, quod etiam post uite nostre tempora irreuocabiliter pro omnibus nostris successoribus ualeat permanere, de maturo nostrorum fidelium & seniorum tam militum quam clientum *consilio*, illustribus etiam, principis ac domine, domine Agnetis, ducisse Slesie & domine Swydnicensis consortis & conthoralis nostre karissime interueniente *consensu* pariter & assensu, uenerabili ac religioso uiro, domino NICOLAO KESTENERI, dicto, *abbati monasterii*

*sterii nostri Grifsoniensis, ordinis Cisterciensis, Wratist. dyocesi. deuoto nostro & sincere dilecto, quem una cum suo cenobio & conuentu propter specialem gratiam, quam ad eos gerimus. prosequi semper uolumus, summo cum effectu sibi ac omnibus & singulis suis successoribus dicti monasterii abbatibus nec non toti conuentui, cunctisque fratribus eiusdem ibidem pro nunc existenti-^{in quo uult} bus seu eciam superuenientibus temporibus per-^{sepeliri,} petuis successuris, apud quos, deliberatione bona præhabita, nostram eligere decreuimus sepulturam: SCVLTECIAM seu aduocaciam, iudiciumque supremum & infimum, super collum, caput & ma-^{bona & in-} nus, quod in opido LIBAWIA habere diuoscimur, ^{ra, hic enue-} cum omnibus suis appendiis & pertinentiis, ni-^{metatis.} chil penitus excluso & excepto, eo eciam domi-
 nio & forma, quibus nos ipsi habuimus, tenuimus & possedimus, habemus, tenemus & possidemus & prout eciam iudicium limitatum est in omnibus suis metis, terminis, gradibus & grenicibus circumferencialiter & distinctum & nichilominus cum suis emolumentis, utilitatibus, usufructibus & obuenciombus, honoribus, molendinis, aquis, aquarumue decursibus, piscaturis, agris cultis & incultis, ortis & ortulanis, siluis, lignis, rubetis, riuis, riuulis, pratis, pascuis, edificiisque ligneis & muratis, constructis & construendis, ac eciam cum omnibus rebus mobilibus & immobilibus, pecudibus & pecoribus, pro nunc ibidem existentibus acquisitis & acquirendis, sicuti eciam ipsa bona iudicii supradicti stare & ire uulgariter nuncupantur & in quibuscunque rebus consistunt, nomine ueri & in uerum ac perpetuum & irrenocabile TESTAMENTVM donauimus, tradidimus, assignauimus, legauimus, donamus, legamus, assignamus & ap-*

in primis
SCULTETI-
AM.

propriamus, irrefragabiliter per presentes libertates ipsam Sculteciam, Aduocaciam, Iudiciumque supremum & infimum cum suis redditibus & pertinentiis uniuersis, expressatis superius iam antea, a qualibet seruitute, uolentes ut soli *monasterio* & suis *abbatibus* & toti *conuentui* plena ab omni *exactione, collecta, contributione, talliis, precariis, uecturis, steuris* & aliis quibuscunque *grauaminibus* deseruiant libertate. Ac etiam ex corde cupientes ut ipse *Scultecia, Aduocacia* seu *Iudicium supremum & infimum* cum suis *redditibus & pertinentiis uniuersis* per reuerendum in Christo patrem ac dominum PRICZLAVM, *episcopum Wratisl. & dyocesanum* incorporaretur *ipsi monasterio* perpetuo deinceps tamquam alia bona monasterii ecclesiastica & redditus ipsius monasterii *enseantur* & per omnia *ecclesiastica gaudeant libertate*. Ha-

Actum & Datum *Lubauie* in die omnium sanctorum, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo. Presentibus fidelibus nostris *Kunone* de PANKENDORFF, *Frederico* de PECHWINKEL, *Heyncone* de SYDLICZ, *Bernhardo* de CZEDELICZ in *Lebn* manente (1), *Coppone* de CZEDELICZ (2), *Ionone* de CORDEBOG, *Heinlino* de CZIRLA, *Petro* de CZEDELICZ nostro (3) Prothonotario & ALLEXIO (4) curie nostre Notario, *testibus* premissorum.

(1) in Germ. Diplomate additur: Bernhart von dem Fürstenteyn.

(2) in Germ. dicitur Herr Jon vom Sw.yn, additurque Rudiger Wiltberg.

(3) Landtschreiber.

(4) Hofschreiber.

Notabile hoc Diploma quoque est propter enumeratas pertinentias Sculteciae.

DIPLO-

DIPLOMA XIX.

AGNES, ducissa *Silesiae*, uidua BOLKONIS,
confirmat donationem priorem. CIO
 CCLXIX.

N OS AGNES, Dei gracia *ducissa SLESIE, domi-* AGNES,
na de FVRSTINBERG, in SWIDENICZ & in IAWR, ducissa
 notum facimus tenore presencium uniuersis, quod Slesiae,
 quamuis illustri *princeps & dominus, dominus*
 POLKO, quondam *dux SLESIE, dominus de FVRSTIN-*
BERG, in SWIDENICZ & Marchio LVSACIE, conthora-
lis & dominus noster precordialissimus, cuius ani-
 ma sit beata, uenerabili & religioso uiro fratri
Nicolao dicto KESTENER, abbati monasterii Grizo-
uiensis, capellano suo & nostro sincere dilecto pro-
 pter diuersa & multipharia *seruicia,* quibus dicto
 domino nostro duci & eciam nobis crebrius stu-
 duit complacere & omnibus suis successoribus ab-
 batibus predicti monasterii nec non toti conuen-
 tui ibidem *ob remedium anime ipsius & nostre,*
 imo eciam omnium *nostrorum progenitorum &*
successorum ad Sculteciam & iudicium supremum
& infimum, uidelicet ad *capitis pleccionem & mem-*
bri mutilationem se extendens in opido LÖBBOW,
 cum allodio pecoribus seu pecudibus ac aliis re-
 bus mobilibus & immobilibus inibi existentibus donatio-
nem,
 uniuersis, cum *curia* similiter ibidem situata, mu-
 rata & lapidea, cum omnibus *structuris & edificis* monasterio
 ligneis & lapideis, nichil penitus ibidem exclu- Grissoui-
 dendo, nomine ueri & perpetui TESTAMENTI de- ensi factam
 derit, donauerit, legauerit & appropriauerit absque
 omni eciam seruitutis onere ipsi *monasterio* pre-
 dicto plena libertate *incorporauit,* prout litera pri-
 uilegialis dicti domini nostri ducis desuper con-
 fecta hoc ostendit clarius & demonstrat. Ita
 Cc 3 quod

quod post obitum suum & mortem ad *monasterium* prefatum pertinere debeant, sicut eciam de iure ad premissum monasterium peruenerunt, deuoluta sunt & pertinent cum effectu. Dicitur tamen *frater Nicolaus KESTENER, abbas* una cum suo *conuentu* consideratis & inspectis nostris promocionibus & beneficiis pluribus sibi & ipsi monasterio impensis & adhuc futuris temporibus deo propicio uberius inpendendis, nobis ad petitionis nostre instanciam de prenotatis omnibus, *aduocacia, allodio, curia* cum singulis *usufructibus* suis supra scriptis habendis & possidendis ad uite nostre tempora duntaxat ex speciali fauore & indulgentia fauent efficaciter & fauebunt, sic tamen quod singula pretaeta ad dictum abbatem, ipsius successores & ad ipsum monasterium prescriptum pre omnibus successoribus nostris debeant perpetuis temporibus *irretractabiliter deuolui & pertinere* ac contradictione seu impedimento non obstantibus quorumlibet apud sepe dictum *monasterium pertinere*. In cuius rei testimonium presentes nostri SIGILLI maioris munimine dedimus roboratas. DATVM *Grizonie* feria secunda proxima post Dominicam qua in dei ecclesia Misericordia domini decantatur. Anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo nono. *Presentibus* fidelibus ac strenuis nobis dilectis, nobili uiro domino *Iohanne de HAKENBORN, Heynrico de REDERN, Reinczkone SCHOFF, militibus, Han de LOGOW, Nicolao BOLCZE, Nicolao de SACHINKIRCHE, Petszkone Wasirabe de CZIRLE & ALEXIO* nostro *notario*, qui presencia habuit in commisso.

DIPLOMA XX.

Litterae de uilla *Treutlinsdorff*, monasterio

sterio *Griffouienſe* donata a *Bolkone*, D.
Sileſiae. CIO CCCLXIV.

IN nomine domini amen. Nos BOLKO, dei gra-
cia *dux* SLESIE, dominus de EYRSTENBERG, SWY-
DENICZ & *Marchio* LVSACIE, ad uniuersorum tam
preſentium quam futurorum huius pagine testi-
monio cupimus deuenire notionem, quod diuine am-
monicionis instinctu cultum diuinum augere de-
uocius cupientes illustriſis principis AGNETIS, *ducisse*
SLESIE & domine SWYDNICZENSIS, *confortis* nostre
carissime, cunctorumque nostrorum fidelium pro-
cerum ac nobilium sano ac maturo consilio una
cum ipsis prehabito diligenter, TESTAMENTVM
PERPETVVM in remissionem nostrorum peccaminum
animeque nostre ac omnium progenitorum nostro-
rum animarum ob salutem condere & dispone-
re decreuimus, ymo condimus, disponimus pre-
ſentium sub uigore & ex mera nostre liberalita-
tis munificentia nec non gracia & fauore speciali,
quibus uenerabilem uirum dominum Nicolaum
dictum KESTENER, *abbatem* nostri monasterii GRIS-
SOVIENSIS, *Cisterciensis ordinis*, *Capellanum* nostrum
denotum nobisque sincere dilectum, una cum suo
conuentu, propter quamplurima & diuerſa utilia &
fidelia seruicia sua nobis & nostre *conthorali* pre-
dicte assidue & hitariter exhibita & adhuc succeſ-
ſuris temporibus uberius exhibenda pleno proſe-
qui cum effectu ipsi domino *abbati* premissio &
suis successoribus nec non ipsius monasterii & con-
uentus fratribus presentibus & futuris uniuersis
nomine ueri & in uerum TESTAMENTVM
nostram totam dictam TRUTLIBISDORFF, districtus
nostri *Landshutenensis*, cum *Allodio*, *Sculteto* &
iure patronatus, plenoque iure ducali, uidelicet,
supremo & infimo, ceterisque iuribus, *appenditiis*

Pollo,
dux Sileſiae

in salutem
animarum,

monasterio
Griffoui-
ensi

millam
Trutlibis-
dorff cum
alodis,

*sculteto &
iure patro-
natus alii-
que,*

*& pertinenciis uniuersis, nil penitus excluso & excepto & nominatim prout ipsa uilla a longis & multis retroactis temporibus in omnibus suis me-
tis, terminis, gadibus & greniciis circumferenciali-
ter limitata est & distincta. Sicuti eciam ipsa uilla ad nos iusto empcionis interueniente titulo a fideli nostro Heydenrico de PREDIL peruenit, apud quem dictam uillam nostra comparauimus pecunia parata, & nichilominus eciam cum omnibus exactionibus pecunialibus & annonalibus, censibus, redditibus, solucionibus, contribucionibus, Berna, pccariis, dationibus, collectis, steuris, stacionibus, uecturis, angariis & parangariis, honoribus, uidelicet scapulis, pullis & omne uti antiquitus consuetum extitit & seruatum, omnibusque eciam aliis utilitatibus, usufructibus, obuencionibus, siluis, nemoribus, rubetis, uirgultis, lignis, pratis, pascuis, gramimbus, piscaturis, aquis, aquarumue decursibus, uenationibus, aucupationibus, agris cultis & incultis, montibus & planis, emolumentisque omnibus & singulis aliis in quibuscunque eciam rebus consistunt & quibuscunque nominibus inuentis & inueniendis solent nuncupari & specialiter eciam prout ipsam uillam nos ipse habuimus, possidemus & possedimus pro presenti duntaxat post uite nostre tempora cum omni libertate & absque omni seruitutis onere habendam, tenendam, possidendam, utifruendam & in usus suos placidos pacifice & quiete pro omnibus nostris successoribus conuertendam, prout ipsis melius & utilius uidebitur, quomodolibet expedire, donamus, tradimus & conferimus per presentes. Incorporamus eciam uillam predictam cum alodio, sculteto, iure patronatus, aliisque pertinenciis ut premittitur uniuersis dicto monasterio cum omni*

donat;

omni liberalitate & immunitate, prout alia bona ipsius monasterii a nostris progenitoribus incorporata & appropriata evidencius dinoscuntur. Adicientes eciam & habere omnino uolentes ut uille premissæ *incole, inhabitationes, rustici & uillarii* nusquam alibi, quam coram monasterii abbate seu *aduocato* per abbatem constituto *iuri parere* debent, nec alibi *trahi* debent quomodolibet seu *citari* & si secus per quempiam attemptatum fuerit, irritum decernimus fore & inane. Volumus eciam ut nullus nostrorum officialium facultatem aliquam iurisdictionis alicuius exercendi habere debeat uilla seu bonis in premissis harum testimonio literarum, quibus SIGILLVM nostrum *maius* ex certa *nostra* scientia & de speciali nostro mandato est appensum in certitudinem & evidenciam firmiorem. DATVM Lubovie anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, uicesima die mensis Augusti. Presentibus nobilibus *Alberto* de HAKENBORN, *Vlrico* de BOBIRSTEYN, *Petzoldo* de BESCHOW, *Reinzkone* SCHOFF nostro Marschalco, *Heynrico* de CZIRNEN, militibus: *Peschone* dicto FRISEN, magistro coquine, *Peczoldo* FRISEN & *Petro* de CZEDELICZ, curie nostre Prothonotario, qui presentem litteram a nobis recepit in commisso & aliis quampluribus fide dignis testibus ad premissa.

Exemptio
iudicio
provinciali.

Sigillum.

DATVM
1364.

Testes.

DIPLOMA XXI.

Nobilis de TANNYNBERG uendit monasterio GRISOVIANSE uillam *Kindesdorff*; quem contractum confirmat BOLKO, dux Silesiae. CIO CCC II.

IN nomine domini, amen. Quae aguntur in

Cc 4

tem-

BOLKO, *dux*
Silesiae;
refatur, no-
bilem de
Tannyn-
berg, *con-*
sentienti-
bus
1) *uxors,*
2) *pueris,*
3) *fratribus,*
uillam
Kyndes-
dorff *uen-*
didisse mo-
nasterio
Griffoui-
enti.

tempore, simul cum tempore a memoria hominum euanescent, si non literis seu testibus fuerint solidata: nos igitur BOLKO, dei gracia *dux SLESIE, dominus de FVRSTENBERG* uniuersis quibus uarie deseruit, tam presentibus quam futuris uolumus esse notum, quod constitutus in nostra prefencia fidelis noster *Friczko de TANNYNBERG*, sanus corpore & mente, diligenti *delibere- natione prehabita, de consensu uxoris sue, filiorum, fratrum* & consilio aliorum amicorum suorum, fatebatur se religioso uiro domino HEYNRICO, *ab-* *bati* in GRIZOVIA & suis fratribus *uillam* suam desertam nomine KYNDESDORFF, non longe a monasterio in nostro dominio situatam cum omnibus *gadibus* suis, *omni iure & dominio*, sicut ab ipso per multos annos est possessa, *uendidisse, iusto uendicionis titulo pro quatuordecim marcis grossorum Polonici ponderis*, eandem uillam prefato *abbati* & suis posteris beneuole resignauit *iure hereditario* temporibus perpetuis possidendam. Insuper propter maius robur id quod premissum est memorari & confirmare nostra litera utraque pars deuotis nos precibus exorauit: seruicia igitur amborum intuentes petitioni eorum inclinauimus pias aures. Ne igitur huiusmodi empcionem & resignacionem coram nobis factam FRICZKO seu quisquam suorum in posterum infringere ualeat, presentem paginam super hoc confectam antedicto abbati suisque fratribus dedimus nostri *sigilli* munimine roboratam. ACTVM & DATVM in *Landshuta*, in die sancte Trinitatis. Anno natiuitatis domini millesimo trecentesimo secundo. Presentibus nostris fidelibus *Heynrico BVCHWALT, Conrado de CZIRNA, militibus, Heydenrico de BEZOW, Bartufche de BEZOW, Petro de CZIR-*

Sigillum.

Actum &
Datum
1302.
Testes.

LA & domino TYCZONE, Prothonotario nostro,
qui hec habuit in commissio.

DIPLOMA XXII.

Confirmatio contractus emtionis uenditionis super uilla Heinrichsdorff CIO CCC L.

IN nomine domini, amen. Nos BOLKO, Dei BOLKO dux
gratia dux SLESIE, dominus de FVRSTENBERG & Silesiae,
in SWYDENICZ ad uniuersorum tam presentiam, testatur:
quam futurorum noticiam uolumus deuenire, Henschli-
quod in nostra constitutus presentia HENSCHLI- num uen-
NVS, aduocatus hereditarius in Landshuta sanus didisse mo-
mente bonaque corporis ualetudine, usus eciam nasterio
suorum amicorum ac liberorum consilio, uendi- Grissouien-
dit rite & racionabiliter uera sub uendicionis for- si, uillam
ma uenerabilibus uiris domino NICOLAO, abbati Heinrichs-
conuentuique monasterii nostri *gracie sancte Ma-* dorff,
rie, quod uulgariter GRIZOW nancupatur, uillam
suam HEYNRICHSDORFF, districtus nostri Landis-
butensis, totam & totalem, excepto solo allodio
plebani ibidem, suis cum pertinenciis omni eo
iure, usufructu, utilitate & dominio, quibus ipse
HENSCHLINVS eam habuit hactenus & possedit,
cum *pnatis, rubetis, aucupio, piscatura & aliis* qui-
buscunque *circumstantiis*, prout eciam dicta uil-
la in suis *greniciis, metis & gadibus* circumferen-
cialiter est distincta & nominatim *liberam ab om-*
ni seruitio, exactionibus, angariis, petitionibus,
parangariis, uesturis, seu quibuscunque aliis hu-
iusmodi *uexacionibus* quocunque censeantur no-
mine, *excepto dumtaxat iure nostro superiori, pro*
septuaginta marcis grossorum Pragensium, Poloni-
calis numeri ac pagamenti sibi actu solutas totali-

liberis ipsius ter & pagatas. De qua etiam *ulla* & omnibus *us desuper* eius, ut prescribitur, pertinenciis liberi ac *nati* se abrenunci- *Herschlini* predicti uoluntarie *abrenunciantes* se totaliter excluderunt. Nos igitur deuotionem predictorum aduertentes & eorum precibus benignius annuentes, dictis domino NICOLAO, *ab-* *bati & conuentui gratie sancte Marie uillam* prenotatam cum omnibus & singulis, ut prescribitur & nominatam liberam de nostri principatus munificentia contulimus habendam & a nobis & omnibus nostris successoribus commode & pacifice perpetuis temporibus libere possidendam. In cuius rei robur certitudinemque firmiorem presentes nostri SIGILLI *maioris* de nostra certa sciencia robore iussimus communiri. DATUM *Landishute* in die Epyphanie domini, anno natiuitatis eiusdem millesimo trecentesimo quinquagesimo. Presentibus fidelibus nostris *Reynoldo* de CZIRNEN, milite, *Heydenrico* de PREDIL, *Syffrido* de CZEDELICZ, *Rudlino* BYER, *Gunczelino* BVCHWALT, *Henselino* BARTVSII, *GVNCZELINO* nostro Prothonotario & *Petro* de CZEDELICZ, qui presenciam habuit in commisso & aliis quam pluribus fide dignis ad premissa.

Sigillum.

Datum
1350.

Testes.

DIPLOMA XXIII.

Instrumentum emtionis uenditionis,
priuata autoritate confectum. CIO
CCCL.

IOANNES,
aduocatus
Landishu-
tensis,
uendit

NOuerint uniuersi presencium noticiam habituri, *me* IOHANNEM, *aduocatum hereditarium* in *Landishute* & NICOLAVM *filium meum*, incolumes corporibus nec non compotes mentis omni prehabito maturo *consilio* amicorum, publice

ce

ce scriptis in his profiteri, *uillam* nostram *Heynrichsdorff* nominatam prope *Landisbut* uendidisse cum omni *consu, iure & dominio*, que in ea habebamus possidendo, uiro bone religionis domino *Nicolao KESTENERI, abbati in Grzow*, conuentui toti ibidem pro *LXX. marc. Polonici pagamenti*, quarum *quinquaginta* iam percepimus persolutas, reliquas uero *XX.* in festo sancti *Michaelis* proxime affuturo persoluendas. Quam uendicionem ratam & gratam & inuariabilem tenere spondemus, bona fide absque dolo, una cum patruo meo dilecto *compromittente, domino ALBERTO, eadem bona exbrigando ab omni impetitione, usque ad finem anni & diei uendicionis more consueto & obseruato.* In huius uendicionis testimonio harum literarum communitarum sigillorum nostrorum appensione. Presentibus consulis uidelicet *Vrowino & Giralco de GRECZ,* domino *Petro KISKONE,* domino *THOMA,* predicatore in *Hayn* & scriptore presentis litere, aliisque *multis fide dignis.* Anno domini millesimo trecentesimo quinquagesimo, iubileo in uigilia uigilie ascensionis domini nostri Iesu Christi.

monasterio
Griffouien-
ensi uillam
Heinrichs-
dorff.

exbrigare.

SIGILLA,

Testes.

Datum
1350.

DIPLOMA XXIV.

Instrumentum super prata *Heinrichsdorffensia,* donata monasterio *Griffouienfi* ab *AGNETE* ducissa *CIO CCLXXXV.*

WIR *AGNES* von *Gotis gnadin Herzogynne* *AGNES ducissa* in *SCHLESJEN,* *Vrowe von FVRSTINBERG,* *cissa Silesiczur SWYDENICZ und czum IAWR,* bekennen offentlich mit dysem Briefe, daz wir mit rate unser getrawen mit wol vor bedachtem mute von sündertlich Gunst unde von unsern Fürstlichin Gnadin
gege-

monasteri-
um Grisko-
uente in-
angliscis bo-
nis & hiri-
bus enume-
ratis.

gegeben, gelegin und gelanget habin, geben, li-
en und langen och mit crafft dyfes briefes deme
wirdigen unde unsrem besundern liebim andachtli-
gen Herin IOHANSE BOWMSHABE, Apte des Clostirs
unde Stifte czu GRIZOW, deme Clostir unde der
ganczen Sammenunge doselbist dy iczunt syn
unde czu komftlich werdin, unfere Wesen czu
Grozin HEYNRICHSDORFF in deme Weichbilde czu
Grozin Heynrichsdorff, in deme Weichbilde czur
Landishute gelegin, als dy in allen yren reynen
und greniczen gelegin synt, mit allin sulchin rech-
ten, nuczczc, genyessc unde fruchtbarkeyt, und in
al der maze, alz dy von aldircs gelegin ist und legt
und alz wir dy selber gehat habin, ewiglich ge-
machsam und ungehindert czu habin, czu besicz-
czen, czu vorkowfen, czu vorseczczin, zu vor-
rechslc, und an yren nucz, alz in das allerfüg-
lichste wirt syn, czu wendin. Mit urkund dy-
fes briefes vorlygelt mit unserm anhangendim In-
gesgel. Gegeben czu Grizow nach Christs Geburt
driczenhundirt Jar, dornoch in dem funff und
achczigesten Jare am nehesten Sontage noch dem
Obirften (*) Tage. Dobey synt gewest unser
getrawen, Her Nickel vom Czinsberge, Her Heyn-
rich von Czarnen, Her Vlrich Swab, Guntker von
Ronow, Heynrich und Reincz von der Czirle, und
N. Lobeschicz unser Schriber.

Sigillum.

Datum
1385.

Telles.

DIPLOMA XXV.

BOLKONIS super mediam partem uille
Ludwigesdorff CIOCCCXXXII.

IN nomine domini, amen. Cunctorum perit
memoria, nisi testium & literarum admini-

(*) quis ille supremus dies? Num Obirften quasi contracte Oster? culo

culo perhennentur. Nos igitur BOLKO, dei gratia dux SLESIE, dominus de FVRSTINBERG & Mas SWIDENICZ, uniuersis tam presentibus quam futuris uolumus esse notum, quod constitutus in nostra presencia IERSIUS, filius Budimeri felicitis memorie, dicti de SCALICZ, sana mentis ualetudine, diligenti deliberatione & consilio suorum amicorum prehabitis, religioso uiro domino HEYNRICO, abbati in Grizonia & suis fratribus sua bona, uidelicet mediam partem uille LVDEWIGSDORFF CUM silua sibi adiacente uersus dictum Claustrum sitam cum omni iure & dominio sicut ab auo & patre suo haecenus sunt possessa, se uendidisse pro sedecim marcis grossorum Pragensium Polonici ponderis, de quibus se pagatum esse rite & rationabiliter recognoscens predicta bona prefato abbati & suis posteris beneuole resignauit. Nos uero propter maius robur memorari & confirmare nostra litera, utraque pars instanter multiplicatis intercessoribus exorauit. Ne igitur huiusmodi empcionem & resignacionem coram nobis factam Iersius seu quisquam suorum amicorum in posterum infringere ualeat, presentem paginam super hoc confectam, antedicto abbati suisque fratribus dedimus nostri SIGILLI munimine roboratam. A-

Etum & datum in Landisbuta, in octaua Epyphanie, anno natiuitatis domini M CCC XXXII.

Presentibus nostris fidelibus Heynrico Buchwalt, milite, Martino & Petro de Swenkinuelt, Bartuschone de Bezow, Melocone, Mathia de Brunow & domino Tyczcone nostro Prothonotario, qui presencia habuit in commisso.

Bolkonis,
quo testatur :

nobilem de
SCALICZ
mediam
partem uil-
lae LVDE-
WIGSDORF
uendisse
monasterio
Grissoui-
ensi.

Sigillum.

Actum &
Datum
1332.
Testes.

DIPLO.

DIPLOMA XXVI.

Confirmatio WENCESLAI regis Bohemiae super *Buchwalt, Czepansdorff, Oppow* &c. CIO CCC XCIX.

WIR WENCZLOW von Gotis gnadin Römischer König, czu allin czeiten Mehrer des Riches und König zu Behemen bekennen und thun kunt offentlich mit dysem Brieffe allin den dy en sehn adir hörin lesin, daz wir von wegin des er samen und geystlichin *Aptes* unde *Conuentes* des *Closters* czu *GRIZOW* unsir Libin andachtigen gebeten synt mit demutigem Flezze daz wir yn und yrim Clostir eyn *Privilegium* und Hantvestin das yn die hochgeborne *AGNES*, etwen *Herczoginne* czur *SWYDENICZ* und czum *IAWR*, unsre liebe *Mume* und *Fürstynne* obir etliche yre Güter gegeben hat, dy do gelegin synt in deme *Wichbilde* czur *Landschute*, czu vornewen, czu bestetigen, czu besetzen unde czu confirmiren gnediclichen geruhen. Derselbe Brieff hernoch von Worte czu Worte geschrebin steht und also lawtet:

Wir *AGNES*, von Gotis gnadin *Herczoginne* in *Slesien*, *Vrowe* von *Fürstinberg*, czur *Swydenicz* und zum *Iawr*, bekennen offentlich mit dysem Brieffe, daz vor uns komen synt unsere getrawen *Hanns Schonevogel* und *Kuncze Hunder*, Gebrüdere etwan *Hern Heniken* Söne von *Seidelicz*, bey gutir vornunft und gesundime Liebe, und haben mit wolbedachten Mute unbetwungen und mit rate yre Vründe bekant, daz sy recht und redelich vorkowft haben deme Erwürdigen in Gote Vater unde *Hern*, *Hern Heynrich*, genant von *PROBISTHAYN Apte* des Clostirs *Grizow*, yre hernoch geschrebene Güter und Dörffer, vornemelich den *Buchwalt, Czepansdorff, Oppow* und *Kunczendorff*

WENCESLA-
VS confir-
mat instru-
mentum
emtionis
uenditionis,
iam ante
autoritate
publica
Agneta,
confectum,

super bona,
hic recensita,

in unserm *Landisbutischem Wychb lde* gelegin, czu habin, czu halden unde ewiclich czu besiczczen mit yren *Erbczinsen in Pfennigen und in Getraydis weyse*, und mit allin sulchen *Rechten, Er-rungen, Renten, Nuczczozeugessen, Fruchtbarkey-* quae nobi-
les de Sei-
deliz
uendide-
runt mona-
sterio
Griffloui-
ensi,
ten unde Wirden, mit Ackern unde ungearn, mit bergin, unde mit gründen, mit allin Welden, pö-
schin, baynen, holcze und rütechte, dy der egenan-
ten Gebrüdern Vater und och sy selbir neben de
egenanten Gütern und Dorfer bis do her gehabit
habin mit *Wezen, Weyden, Wassirn, Wassirlewften,*
und Fischrien, mit Scholtissen, Richtern, Leuten und
Gebawern, und mit allen andern yren czugehörun-
gen, mit welchen Wortin das czu nennen sy,
keynes uzgenommen, und mit sulchir vollir *Vri-*
*hey*t und in al der masse, alz das allis dy ege-
nanten Gebrüdir Hannus und Kuncze und och
yre Eldirn unde Vorvaren gehabit, und von al-
der czeit bys doher besessin habin, unde also dy-
selbin Güter und Dörfer, Welde unde Pöfche
mit allen yren czugehörungen, in allyn yren
reynen unde greniczen legin und von aldirts gele-
gin haben: dorczu och uns uff den vorgebant
Gütern unde Dörfern mit volle unde vryen Fürst-
lichen *Herfcheften, Obirsten unde Nedirsten Rech-*
ten unde Gerichten, unde mit allin yren *bussin*,
und andern yren *czugehoerungen*, wy man das
pfeget czu nennen, alz wir das allis obir dy selbin
Fürstlichen *Herfchaften, obirsten und nidersten*
Rechte und Gerichte der vorgebant Güter und
Dörfer, unde yrer *czugehörungen* von Altfessin
unde Erbsessin wol vernomen, unde gehört ha-
bin, unde des volkömelich syn underwyft. Och Mater no-
bilium de
Seideliz
renunciat
suo iuri.
ist vor uns komen dy Erbar *VROWE MARITE, un-*
sere Hovemeysterinne, unde der obgenantin Ge-
brü-

brüdere, *Hannus und Kunczen Mutter*, dy dy obgeschriebene Güter unde Dörfer czu *Leyngedinge* gehabt hat, und hat sich des *mit vroelichem Antlicze und mit lachendem Munde vorzihende*, dy obgenanten Güter und Dörfer mit denselbin yren Sönen in unsere Hende *williclichen uffgelossen*. Czu deme selbin kowfe unde czu der Ufflassunge haben wir och *von Fürstinlicher Mochte* unsern Fürstlichen Willen und Gunst gegeben, und daz dy Brüder czu *Grizow* czu *Gotis Dynste* und unserm ewigen Gedechtnisse seyn desto fleyslicher geneyget, so haben wir och von Fürstlicher mochte deme obgenantin *Erwürdigen Vater* Hern HEYNRICHE *Apte* des egenanten Clostirs *Grizow*, synem Covent unde yren Nachkomen dy czukünftiglich syn werden, dy oftgenanten *Güter und Doerfer, den Buchwalt, Czepansdorff, Oppow unde Kunczendorff* mit allen yren obgeschrebin *czugehoerungen, Früchten und Nuczczen* mit vollen *fürstlichen Herschaften*, mit *obirften* unde *nedirften Rechten und Gerichten*, mit allin vorgenantin *Weldin, Poschen, Rütechte* und sunderlich mit allir *fulchir Fribeyt*, mit allin *fulchin werden, czugehoerungen*, und alle der maffe und *meynunge* alze obingeschrebin steet, gelegen und gelanget, ewiglich, gemachlich, gerueclich unde ungehindert czu habin, czu besiczzen, czu vorkowfen, czu vorseczczin, czu verwechsiln, czu vorwandiln, und an yren nucz, alz yn das allertüglichest wirt syn, czu wenden. Mit Urkund dys Briefes vorsygelt, mit unserm anhangendin

SIGILLVM.

Datum

1378.

TESTES.

INGESIGEL. GEGEBIN CZUR *Swydenicz*, noch Christs geburt *driczenhundirt Jar, dornoch in dem acht und sebezigtsten Jare*, am nechsten Dinstage noch Synte *Ulrichstage*, des synt *geczüge* unsere getrawen

trawen Her *Reincz Schoff*, Her *Lycze Wegifte* von *Czedelicz*, Her *Hannus von Czirnen*, Her *Heyneman von Schönenveld*, *Heynrich Wiltberg*, unser *Marschalk Kuneman von Seydelicz* und *Hannus von Slewicz* unser *Lantschreiber*, deme dyser *Briff* wart bevoln. Des haben wir mit wolbedachtem Mute und mit gutem rate, und rechtir gewissen durch sunderlicher bethe unde andachtikeyt willen des vorgenanten *Aptes* und *Conventes*, unde besundir dorumme, daz sy deme almechtigen *Gote* destirbas gerueclich dynen mögen, das vorgenante *Privilegium*, *Handfeste* und *Briefe* gnediclich vornewet, bestetiget, besestet unde confirmiret, vornewen, bestetigen, besesten und confirmyren den von *Bemyscher Koeniclicher Machte*, und als ein *Herczog in Slesia*, in craft dys brifis, und mynen, seczen und wollin, daz derselbe briff in allen synen *Puncten*, *Meynungen* und *Begreyfungen* als her dorvor von *Wort* czu *Wort* geschrebin steet, und sy den recht unde redelich herbracht und irworben haben, stete, gancz und unvorruckt blybe und gehaldin werden sol von allermenniclichen ungehindert. Mit *Urkund* dys *Brifes* vorfygelt, mit unser *Koeniclicher Mayestad Ingesigel*. GEGEBIN czu *Prag*, noch *Christis Geburt* driczenhundert und dornoch in deme newnden und newnzigesten *Jaren*, des *Donnerstags* vor dem *Palmtage* in der *Vasten*, unsers *Reiches* des *Behmischen* in dem sechs und drifigsten, und des *Römischen* in dem dry und zwenczigsten *Jahren*.

Confirmatio.

Sigillum.

Datum
1399.

DIPLOMA XXVII.

Monasterium *Griffouiese* confert HEINRI-

Dd 2

CO

co *Buchwalt* uillam incultam *Koenigsbayn*, sub iure meliorandi, ad dies uitae
C I O C C C X X V I I I .

IN nomine domini amen. Omnis actio humana subito transit a memoria, si non fuerit literis ac testibus solidata. Nos igitur BOLKO, dei gracia *dux SLESIE & dominus in SWIDENICZ*, notum fieri tenore presencium uolumus uniuersis presentibus & futuris, quod religiosus uir dominus HEYNRICVS, *abbas monasterii gracie sancte Marie*, quod uulgariter GRIZOW nuncupatur, *ordinis Cisterciensis & Heynricus* dictus *BUCHWALD*, fidelis noster, coram nobis constituti humiliter petiuerunt ipsis audienciam dari & uerba atque contractus eorum nostris literis confirmari. Prefatus itaque dominus HEYNRICVS *abbas de consensu sui conuentus* dedit & contulit dicto *Heynrico BUCHWALT uillam* nomine *Koenigsbayn*, prope *Lubauiam* sitam & longo iam tempore desolatam, cum omnibus circumferenciis & gadibus seruiciis & aliis iuribus que predictum monasterium in uilla eadem dinoscitur habuisse. Iudicio sanguinis excepto, quod fieri debet in *Lubauia* atque geri. Ea uero condicione adiecta, ut dictus HEYNRICVS *uillam nominatam* locare & *instaurare* debeat prout poterit in presenti & tantummodo *ad uite sue tempora possidere*. Ipso uero *defuncto* uilla sepe dicta ad honorem dei & *remedium anime* sue nomine TESTAMENTI sicut inuenta fuerit cum omnibus que per suam industriam ibidem comparauerit uel contraxerit *ad dictum monasterium* in quo suam *elegit sepulturam* redibit & *sine omni impetitione uxoris sue uel puerorum* suorum in perpetuum permanebit. Quam unionem gratam & ratam habentes precibus utriusque partis fauo-

BOLKONIS,
testantis:

monasterii
um Grillo-
uiente
Heinrico
Buchwald-
tio cessisse
uillam KOR
NIGSHAYN,
ad dies ui-
rae, idque
sub lege
meliorandi.

fauorabiliter inclinati approbamus, *ratificamus & confirmamus* presencium nostrarum sub SIGILLO *Sigillum.* nostro certitudine literarum. ACTVM & DATVM in *Landishute*, anno domini millesimo trecentesimo uicesimo octauo, in die Ascensionis domini. *Actum & Datum 1328.* Presentibus his domino IOHANNE, iudice curie nostre, *Cunrado* de CZIRNA, fratre suo *Gelfrado* de STERCZE, *Rudigero* de WILTBERG, *Bartuschow* de BEZOW, *Henczkone* de LIBENOW, IOHANNE aduocato in *Landishute*, domino TYCZONE Protho- nothario nostro & aliis pluribus fide dignis. *Testes.*

DIPLOMA XXVII.

Confirmatio emtionis uenditionis uillae *Voglingsdorff*, data monasterio *Grissouensi* CIO CCC XC VII.

IN nomine Domini, amen. Ordo rationis ex- *BOLKO, dux* postulat, ut gesta hominum memoria digna *Silesiae, fa-* sempiternae, ac testium caucione solerter debeant *tetur: mi-* premuniri. Hinc est quod Nos *BOLKO*, dei gra- *litern de* tia *dux SLESIE & dominus de FVRSTENBERG*, his in *Hugewiz* scriptis uniuersis innotescimus, quod cum *Rudi-* *uendidisse* *monasterio* *Grissoui-* *ensi uillam* *Vogling-* *dorff, sine* *oneribus.* *gerus* dictus de *HUGEWICZ*, miles noster, quandam *Grissoui-* suam uillam communiter *VOGLINSDORFF* nun- *ensi uillam* cupatam ciuitati *Landishute* adiacentem, singulis *Vogling-* *dorff, sine* *oneribus.* *annis sex marcas & nouem scotos* plene soluentem in censu, siue eciam magis processu temporis propter noualia, domino *THEODORICO*, *abbati gra-* *cie sancte Marie* suoque conuentui iure heredita- *rio uendidisset* pro quadam *certa summa pecunie de* *consensu omnium puerorum suorum*, dictus domi- *nus abbas* eandem pecunie summam sicut pro- *misit ad singulos terminos ad hoc prefixos* prius *nominato RVDIGERO* ex integro *persoluit*, secun- *dum*

*Quae im-
ponuntur
bonis aliis.*

Sigillum.

*Actum
1297.*

Testes.

Datum.

dum quod sepe dictus RVDIGERVS fuerit protesta-
tus tunc in nostra presencia constitutus. Huic
itaque hereditario contractui facilem *prebuimus*
assensum, eo quod iam premissus RVDIGERVS *sui-*
que pueri seruicium, de quo ipsa uilla dudum e-
rant nobis mancipati, ad alia sua bona in nostro
dominio habita transfulerunt. Ita quod hac
translatione siue ordinatione mediante pre-
scriptum Claustrum reddimus absolutum de tali
seruicio, respectum de hoc habentes ad ipsum
Rudigerum & ad pueros eius, secundum quod
ipsi unanimiter fieri decreuerunt. In huius rei
perpetem memoriam presens scriptum nostri *Si-*
gilli appensione dignum duximus confirmari. A-
CTA sunt hec in *Landishuta*, anno domini mille-
simo ducentesimo nonogesimo septimo, in die
sancte Petronille uirginis. Presentibus his, uide-
licet *Reniskone* & *Stephano*, fratribus dictis de
Swenkinveld, *Ludwico Lite*, *Peczoldo* de Schu-
chendorff, *Petro Libenow*, *Iobanne* aduocato de
Paczkow, *Nicolao* aduocato de Iauer, cum aliis
pluribus fide dignis. *Datum* in *Landishuta* per
manus Syffridi Prothonotarii nostri.

DIPLOMA XXVIII.

Instrumentam *emtionis-uenditionis* super
quibusdam *novalibus* CIO CCC LXXIII.

*Conradus
BVCHWALT
novalia
quaedam*

IN nomine domini, amen. Ut omnis dubietatis
scrupulus de re certa funditus rescecetur, ex-
pedit modum & formam geste rei literis & testi-
bus perennari. Hinc est, quod ego CONRADVS
BVCHWALT, filius olim *Gunczelini Buchwalt* ad
uniuersorum tam presencium quam futurorum
noticiam cupio deuenire, quod *Novalia* quedam,
gades uille Czedir sub domino abbate Grizouien-
si situ

si situate immediate contingencia, que paterna deuoluntate ad me legitime & hereditarie sunt deuoluta, rite & rationabiliter iustis uendicionis & empcionis interuenientibus titulis *uendidi uenerabili & religioso uiro domino NICOLAO abbati totique conuentui monasterii GRIZOVIENSIS, hereditarie & perpetue possidenda, que prius Gunczelino dicto Molberg, pro DECEM MARCIS paratorum denariorum tali uendidi condicione, ut quando-cunque pro simili pecunia ea possem reemere liberam & plenam reemendi potestatem habuiffem. Tali eciam condicione ipse Gunczelinus Molberg ea uendidit Nicolao Ottindorff pro decem marcis Polonici pagamenti. Nunc uero consilio amicorum meorum prehabito non coactus nec deceptus, nec per errorem seductus, sed deliberatione adhibita diligenti predicta Noualia pleno iure & dominio, quo auus meus dominus Henricus Buchwald & pater meus Gunczelinus Buchwald, bone memorie eadem habuerunt & possederunt, utque ego ipse usque in presentem diem ea tenui & possedi rite & rationabiliter ut premittitur uendidi uenerabili & deuoto uiro domino NICOLAO abbati monasterii Grizouiensis eiusque conuentui supradictis, cum omnibus utilitatibus, fructibus, usufructibus, redditibus, censibus & specialiter cum censu denariorum, cum censu auene & pullo-rum, omnibusque aliis pertinenciis, quibuscunque censeantur nominibus cum plena libertate, absque omni onere seruitutis, cum metis, terminis & greniciis uniuersis, prout auus meus & pater meus supradictus & ego post eos dicta Noualia possedimus & tenuimus, perpetuis temporibus hereditarie possidenda pro quatuordecim marcis paratorum denariorum, de quibus Nicolaus Ot-*

*uendit monasterio Grissouien-
ensi,*

perpetuo iure possidenda, cum accessoriis quibilibet.

tindorff percepit decem, quas prius dedit Gunczelino Molberg & Gunczelinus Molberg dedit michi, in prima empcione supradicta, residuas uero quatuor marcas ego *percepi*. De quibus eciam dominum abbatem & conuentum memoratos liberos pronuncio & *quietos*. Promitto quoque ipsis domino abbati & conuentui sepe dictis bona fide absque omni dolo, quod sepedita *Noualia*, nunquam per me, nunquam per amicos, nec per consanguineos, nec per procuratores, nec per alios quoscumque *repetere* uel impedire uolo nec debeo. Nec ipsos dominum abbatem & conuentum supradictos aliquo modo, uerbo uel facto, consilio uel auxilio pro eisdem *arrestare* seu impedire. Sed ipsi dominus abbas & conuentus monasterii memorati prefata bona pacifice & quiete sicut alia bona sua perpetue & hereditarie possidere & habere debent nullo penitus contradicente aut prohibente. In cuius rei euidenciam & certitudinem firmiorem presentem literam ipsis domino & conuentui monasterii Grizouiensis dedi mei appensione *sigilli* roboratam. *Actum & datum* in LANDISHVTA, proximo sabbato post diem sancti Andree apostoli, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo tercio. Presentibus *Nicolao* de Ottindorff, *Girlando* de Grecz, *Rudelino* Boumschabe, *Cunrado* Leibenicht, *Cunlino* Lippoldi, *Henzelino* dicto de Genczh, & aliis pluribus fide dignis.

Sigillum.
Actum &
Datum
1373.

Testibus.

DIPLOMA XXIX.

Emtio & uenditio nemorum, dictorum
HEYNE, confirmata a ducissa *Silesiae*,
AGNETE CIO CCC LXXIII.

IN nomine domini, amen. Nos AGNES, dei gra-
 cia *ducissa* SLESIE, domina de FVRSTENBERG in ^{AGNES, du-}
 SWYDENICZ & in IAWR, recognoscimus tenore ^{cissa Silesiæ}
 presencium uniuersis, quod ad nostram ueniens ^{testatur:}
 presenciam fidelis noster *Nicolaus* OTTINDORFF, OTTIN-
 mente & corpore sanus, animo uendidit delibe- ^{DORF uen-}
 rato uenerabili in Christo patri ac nobis dilecto ^{didisse ne-}
 domino *Nicolao* dicto KESTENER, abbati mona- ^{mora, dicta}
 sterii gracie sancte Marie & ipsius conuentui ^{HEYNE,}
rubeta seu *nemora*, uulgariter HEYNE nuncupata, re-
 tro uillam *Czedir*, & inter eandem uillam & ca-
 strum *Swarczinwalde* in districtu *Landisbutensî*
 sita & iacentia, ipsis eadem omnibus eisdem iu-
 re, modo, utilitatibus dominio & libertatibus
 prout pridem *Gunczelinus de Molberg* & dictus ^{monasterio}
Nicolaus Ottindorff ipsa per se habuerunt & posse- ^{Grissoui-}
 derunt, ueluti quod antiquitus in singulis suis ^{ensi.}
 metis & greniciis distincta & limitata sunt, ia-
 cuerunt & iacent in nostris manibus resignando.
 Nosque de principatus nostri munificencia dictis
 uendicioni & emptioni benignum prebentes as-
 sensum prefatis uenerabili in Christo patri domi-
 no *Nicolao* dicto KESTENER *monasterii* gracie san-
 cte Marie & ipsius successoribus *abbatibus* nec
 non conuentui, qui pro tempore fuerint, predi-
 cta *rubeta* seu *nemora*, inter uillam *Czedir* & ca-
 strum *Swarczinwalde* iacentia omnibus eisdem
iure, modo, utilitatibus, fructibus, dominio & li-
bertatibus prout superius expressum est per presen-
 tes conferimus perpetuo & pacifice habenda, pos-
 sidenda, uendenda, obliganda, alienanda, permu-
 tanda & in usus ipsorum placidos, prout ipsis me-
 lius expedire uidebitur, conuertenda, harum qui-
 bus *sigillum* nostrum appensum est testimonio li-
 terarum. DATVM *Swidenicz*, anno domini mil-

Testes.

lesimo trecentesimo septuagesimo tercio. Presentibus fidelibus nostris dilectis *Renzkone* Schoff, milite, *Nicolao* Sachenkirche, *Gunthero* de Ronow, *Hermanno* de Seydelicz & *Iohanne* de Slewicz, curie nostre notario, qui presencia habuit in commisso & aliis pluribus fide dignis testibus ad premissa.

DIPLOMA XXX.

Confirmatio contractus, priori similis CIO
CCCLXXVII.

AGNETIS,
ducissae Si-
lesiae,
testantis:

monasterii
Griffon
uiente
noualia
quasdam

NOS AGNES, dei gracia *ducissa* SLESIE, domina de FVRSTINBERG, in SWYDENICZ & in IAWR, ad uniuersorum presencium & futurorum noticiam presentibus uolumus deuenire, quod HEYNRICVS *maior* & HEYNRICVS *iunior*, filii *Heynrici* dicti *Buchwalt* olim residentis in *Czedir* in bona mentis & corporis ualetudine, in nostra constituti presencia, non coacti, non fraude nec errore decepti, sed matura deliberatione diligenter adhibita, libera uoce fatebantur, se rite & rationabiliter *uendidisse* iustis uendicionis & empcionis titulis interiectis uenerabili uiro domino *Heynrico Probsthayn*, abbati *monasterii Grizouiensis* & suo conuentui omnia *noualia* que uulgariter HAYNE dicuntur, retro uillam *Czedir*, in qua *Heynricus Buchwalt senior* manebat, que noualia ad hereditatem illam in *Czedir* ab antiquo pertinuerunt, que eciam ad ipsos *Heynricum maiorem* & *Heynricum iuniorem* prefatos *paterna deuolucione* sunt legitime & *hereditarie* determinata cum omnibus *utilitatibus, fructibus, redditibus, censibus, solucionibus, pecunialibus, aliisque pertinenciis* uniuersis in quibuscunque rebus consistunt & quibuscunque nominibus censeantur & simpli-

simpliciter eo modo & iure, dominio & libertate, nichil excluso penitus & excepto, prout ipsa noualia a prima extirpatione sua in suis metis & gradibus circumferencialiter sunt distincta, utque prefatus Heynricus Buchwalt senior multis transactis temporibus tenuit ac possedit & post supradicti sui filii hucusque tenuerunt ac possederunt. Ipsa insuper Noualia cum eorum utilitatibus supradictis in manus nostras libere resignauerunt, nobis debita cum instancia supplicando, quatenus dictam empcionem & uendicionem de consweta benignitate ratam & gratam habere dignaremur. Quorum precibus inclinate uendicionem & empcionem prescriptam ratam habentes & gratam sepe dicta Noualia cum omnibus eorum fructibus, utilitatibus, emolumentis, iuribus, libertatibus & dominiis supra scriptis, aliisque suis pertinentiis uniuersis nominatis & nominandis ipsa domino HEYNRICO, abbati monasterii Grisouien- sis & suo conuentui, nec non & eorum successo- ribus uniuersis ex mera nostre liberalitatis munificencia & gracia speciali presentibus, conferimus, tradimus, ascribimus & appropriamus perpetuis temporibus pacifice possidenda, uendenda, obli- ganda, exponenda, commutanda & in usus suos necessarios & beneplacitos libere conuertenda, pro- ut ipsis utilius uisum fuerit, uel uidebitur expe- dire. Harum testimonio literarum, quibus ma- ius nostrum sigillum ex certa nostra scientia pre- sentibus est appensum. DATVM Swydenicz, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo sep- timo, feria tertia proxima ante diem sancti Viti. Presentibus fidelibus nostris, Nicolao de Czeis- berg, Hermanno de Czeteras, militibus, Gunthe- ro de Ronow & Heynrico Wiltberg, Vlrico Swob, Thana,

titulo
EMPTIONIS
sibi acquisi-
uisse,

Sigillo.

DATVM

1377.

Testes.

Thammone de Lafano & domino *Petro* de Nebilschicz nostre curie *Prothonotario*, qui presentia habuit in commisso, ac aliis pluribus testibus ad premissa.

DIPLOMA XXXI.

Confirmatio contractus emtorum noualium CIOCCC LXXV.

AGNES, D. Silesiae te. **N**OS AGNES, dei gracia *ducissa* SLESIE, *domina* de FVRTENBERG in SWYDENICZ & in IAWR, harum serie literarum notum esse uolumus presentibus & posteris uniuersis, quod fidelis noster CONRADVS MOLBERG, filius *Gunczelini Molberg* sanus corpore & compos rationis in nostra constitutus presentia, non illectus, nec errore deceptus, sed prouida deliberatione diligenter premissa, *quasdam noualium partes*, uidelicet *quartum dimidium* Nouale que proprie HAYNE nuncupantur, retro uillam *Czedir*, in nostro *Landshutenfi* sitas dilistrictu, libera uoce fatebatur se rite & rationaliter *uendidisse* iustis uendicionis & empcionis titulis interiectis uenerabili domino HEYNRICO PROBISTHAIN, *abbati* monasterii *Grizouiensis* & suo conuentui cum omnibus *utilitatibus, fructibus, redditibus, censibus, solucionibus*, specialiter cum *auena & pullis, honoribus, seruiciis* & cum *araturis* nominatim aliisque pertinentiis uniuersis in quibuscunque etiam rebus consistunt & quibuscunque nominibus & uocabulis censeantur & simpliciter eo modo, *iure, libertate & dominio*, nichil excluso penitus & excepto, prout ipsa noualia a prima extirpatione sua in suis metis & gadibus circumferencialiter sunt distincta, utque *Conradus Molberg* a multis retroactis temporibus eadem possedit. Ipsas

statur :
Molbergium
quaedam
noualia
cum perti-
nentiis,
uendidisse
monasterio
Griffoui-
ensi.

psas insuper *Noualium partes* in manus nostras libere resignauit, instanter rogitans, quatenus uendicionem & empcionem easdem de inclita benignitate ratam & gratam habere dignaremur. Cuius precibus fauorabiliter annuentes uendicionem & empcionem prescriptas ratam habemus & gratam. Supradictas noualium partes cum omnibus eorum fructibus, utilitatibus, iuribus, libertatibus & dominiis suprascriptis aliisque pertinenciis uniuersis nominatis uel nominandis ipsi domino HEYNRICO, abbati monasterii *Grizouiensis* & suo conuentui supradictis, eorum successoribus uniuersis ex mera principatus nostri munificentia & gracia speciali presentibus, conferimus, tradimus, appropriamus & donamus perpetuis temporibus pacifice & quiete possidendas, uendendas, obligandas, commutandas & in usus suos placidos, prout expedire uidebitur, commutandas. Harum, quibus nostrum maius sigillum ex certa nostra scientia presentibus est appensum, testimonio literarum. DATVM *Swydenicz* anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, in die beate *Cecilie uirginis*. Presentibus fidelibus nostris *Reineczkone Schoff*, milite, *Kunne*manno de *Seydelicz*, *Nicolao* de *Sachinkirche*, domino *Petro* de *Nebilschicz* nostro *Prothonotario* & *Iohanne* de *Slewicz*, curie nostre notario, ac aliis pluribus fide dignis testibus ad premissa.

Sigillum.

Datum
1375.

Testes.

DIPLOMA XXXII.

Eiusdem cum priori argumenti cto ccc

LXXV.

NOS AGNES, dei gracia ducissa SLESIE, domina AGNETH,
 in FVRSTENBERG, in SWYDENICZ & in IAWR, D. Silesiæ
 ad

consensum
suum declarante,
 Conradus
 BVCH-
 WALD
uendit monasterio
 Grissouien-
 ensi
quaedam noualia,
qui contra-
ctus firmatur

ad uniuersorum presencium & futurorum noticiam uolumus deuenire, quod *Conradus Buchwalt* noster fidelis in bona mentis & corporis ualitudine in nostra constitutus presenciam, non coactus, non fraude, nec errore deceptus, sed matura deliberacione diligenter adhibita libera uoce fatebatur se rite & racionabiliter uendidisse iustis uendicionis & empcionis titulis interiectis uenerabili uiro domino, HEYNRICO PROBISTHAYN, *abati monasterii Grizouienfis* & suo conuentui quinque *partes noualium*, quae uulgariter HAYNE dicuntur, retro uillam *Czedir* in nostro *Landshutenfi* sitas districtu, quas quidem *Noualium partes* idem *Conradus Buchwalt* a suo patruo dicto *Knappe Buchwalt* iusto empcionis titulo comparauit, cum omnibus utilitatibus, fructibus, redditibus, censibus, solucionibus tam pecunialibus quam annonalibus specialiter cum auena & pulis, honoribus, araturis, seruiciis aliisque pertinentiis uniuersis, in quibuscunque eciam rebus consistunt & quibuscunque nominibus & uocabulis censeantur & simpliciter eo modo & iure, dominio & libertate, nichil excluso penitus & excepto, prout ipsa noualia, a prima extirpacione sua in suis *metis* & *gadibus* circumferencialiter sunt distincta, utque prefatus *Conradus* eadem multis transactis temporibus tenuit & possedit. Ipsas insuper noualium partes cum eorum utilitatibus supradictis in manus nostras libere *resignauit*, nobis debita cum instancia supplicando, quatenus dictam uendicionem & empcionem de consueta benignate ratam & gratam habere dignemur. Cuius precibus inclinate uendicionem & empcionem prescriptam ratam habentes & gratam sepe dictas noualium partes, cum omnibus eorum fructibus,

ctibus, utilitatibus, emolimentis, iuribus, libertatibus & dominiis supra scriptis aliisque pertinentiis uniuersis nominatis uel nominandis ipsi domino Heynrico, abbati monasterii Grizouienſis & ſuo conuentui, nec non & eorum ſucceſſoribus uniuersis ex mera noſtre liberalitatis *muniſicentia & gratia ſpeciali* preſentibus *conferimus, tradimus, aſſcribimus & appropriamus* perpetuis temporibus pacifice poſſidendas, uendendas, obligandas, exponendas, commutandas & in uſus ſuos neceſſarios & beneplacitos libere conuertendas, prout ipsis utilius uisum fuerit uel uidebitur expedire. Harum teſtimonio literarum, quibus maius noſtrum *ſigillum* ex certa noſtra ſcientia eſt appenſum. Datum Swydenicz, anno domini milleſimo trecentefimo ſeptuageſimo quinto, feria VI. in ebdomada Penthecoſtes. Preſentibus fidelibus nobis dilectis: *Heynrico* de Kettelicz, *Nicolao* de Sachinkirche, *Waſſirabe* de Czirla, *Kunnemanno* de Seydelicz, *Henrico* Wiltberg, *Heynrico* de Czirla & *Iohanne* Slewicz, noſtre curie *Notario*, qui preſencia habuit in commiſſo.

SIGILLO,

Datum

1375.

Teſtes.

DIPLOMA XXXIII.

IOANNIS BRIMONIS, quo, iudex *commiſſarius*, ius dicit partibus CIO CCLXXV.

IN nomine domini, amen. Dudum reuerendus **IOANNES**,
 in Chriſto pater & dominus noſter, dominus **BRIMONIS**,
PRICZLAVS, dei gracia episcopus *Wratislau.* cauſam **canonicus**
 ſiue cauſas *appellacionis*, que uertitur inter par- **Wratislau-**
 tes ſubſcriptas, nobis **IOHANNI BRIMONIS**, *canoni-* **uientis,**
co Wratisl. ſuis patentibus literis committendam **index com-**
 duxit, huiusmodi ſub tenore: **PRICZLAVS**, dei **miſſorialis**
 gracia **decreti,**
 gracia

dati sibi ab
episcopo
Wratislau,
PRICZLAO;

gracia episcopus *Wratisl.* executor gracie per se-
dem apostolicam in forma pauperum facte ANDRE-
AE NICOLAI STEYNKELER, *clerico nostre dyocesi.* ad
promissionem, collationem, seu quamuis aliam
dispositionem nenerabilium uidelicet abbatis &
conuentus monasterii in Grissow dicte nostre dy-
ocesi. per *sanctissimum in Christo patrem dominum,*
dominum GREGORIVM, diuina prouidencia *papam*
undecimum specialiter deputatus, *honorabili uiro*
domino IOHANNI BRYMONIS, *Canonico Wratisl. fra-*
tri nobis in Christo dilecto salutem in domino. Et
mandatis nostris, ymmo uerius apostolicis firmi-
ter & humiliter obedientes, *uacante* dudum *Ec-*
clesia parochiali in antiquo Grizow per liberam
resignacionem religiosi fratris *Heyarici*, ultimi i-
p*sius ecclesie Rectorum & ministri* memorati, *ab-*
bas & conuentus in Grizow, infra tempus iuris
nobis *religiosum fratrem* PETRVM de IAWR, *Pro-*
fessum eiusdem monasterii legitime *presentarunt*
ad ecclesiam supradictam, quem & nos ad eo-
rundem presentacionem *inuestiuimus ecclesia de*
eadem, mandantes eum *induci* per certum *exe-*
cutorem in possessionem ipsius iurium & pertinen-
ciarum eius, autoritate nostra, *corporalem.* De-
mum prefatus *Andreas* clericus pretendens sibi
ius competere in ecclesia ipsa uirtute gracie apo-
stolice sibi ut premittitur facte, dictam ecclesiam
eiusdem gracie uigore nihilominus acceptauit,
p*rocurans* dictum fratrem *Petrum* per certum sub-
executorem *amoueri*, ut sub excommunicationis
pena infra tempus determinatum sibi cederet de
ecclesia memorata, propter quod dictus frater
Petrus se asserens aggrauatum nostram audienci-
am *appellauit.* Volentes igitur quemlibet in iu-
re suo confouere uestre discretioni committimus

pre-

presentibus & mandamus, quatenus dictis partibus & his, qui uocandi fuerint, coram nobis legitime euocatis *causam* APPELLATIONIS *huiusmodi* cum suis emergentibus, incidentibus & connexis singulis *audiatis* ipsamque, prout iustum fuerit, auctoritate nostra, ymmo uerius apostolica siue canonica terminetis, facientes; quicquid decreueritis dicta auctoritate a partibus hinc inde per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. *Testes* autem, qui nominati fuerint, si se gracia, odio uel timore *subtraxerint*, simili *censura* dicta auctoritate cogatis perhibere testimonium ueritati. DATVM *Othomichow*, Kal. Marcii, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, nostro sub appenso *sigillo*. Quarum quidem literarum uigore & auctoritate praefatum ANDREAM, *clericum*, ad certos diem, horam & locum per nostras literas *citatione* duximus euocandum. Comparentibus itaque coram nobis, dum ad reddendum iura iudicio pro tribunali sedebamus, discretis uiris, magistro *Leonardo de FRANKENSTAYN*, *Aduocato Consistorii Wratislouiensis*, *Syndico & Procuratore PRIORIS, SVBPRIORIS, CELLEFARII* totiusque conuentus *monasteriensis Grizoniensis* & fratris *Petri de lawr* & nomine procuratorio & Syndicatus eorundem ex una, nec non *Andrea*, clerico principali predicto pro se parte ex altera; oblatoque quodam libello seu petitione quadam, pro parte *appellantium* predictorum in scriptis huiusmodi sub tenore: coram uobis honorabili uiro domino IOHANNE BRIMONIS, *Canonico ecclesie WRATISL.* iudice siue COMMISSARIO *cause & partibus* infra scriptis per reuerendum in Christo patrem & dominum, dominum PRICZLAVM, *episcopum Wratisl.* principalem executorem

1375.

in praefixo
termino,Sententia
pro tribu-
nali feren-
da.

gracie Andree clerico nato *Nicolai Steynkeler* a sede apostolica facto specialiter deputata, *proponit* procurator & syndicus & nomine procuratorio & sindicatus religiosorum uirorum prioris, *supprioris*, *cellerarii* tociusque conuentus monasterii in *Griffow*, *Cisterciensis ordinis*, *VVratul. diocef.* uerorum patronorum ecclesie parochialis in antiquo *Griffow*, que alias *Cressobor* nuncupatur, presentancium & fratris *Petri de Iawr* ad dictam ecclesiam in antiquo *Griffow*, ipsorum presentanti, eiusdem ordinis professi contra eundem *Andream* natum *Nicolai Steynkeler* & contra quamlibet personam pro eo legitime interueniente in iudicio cum *QUERELA* & dicit: quod licet eidem *Andree* nullum ius acceptandi ecclesiam parochialem in antiquo *Griffow* ex gracia a sede predicta de beneficio ad collationem uenerabilium uirorum abbatis & conuentus monasterii in *Griffow* predicti spectante sibi facta competebat. Ipse tamen *Andreas* friuole & contra ius commune, uirtute dicte sue pretense gracia; ipsam ecclesiam in antiquo *GRISSOW*, ut asseritur, accepit ac ipsum fratrem *Petrum* ad eandem ecclesiam in antiquo *Grizow* per patronos dicto domino nostro episcopo *VVratul.* legitime infra tempus iuris presentatum & per ipsum institutum & inuestitum, per quendam *Nicolaum Proschwicz*, plebanum ecclesie parochialis in *Pozerin*, asserentem eidem *Andree* nato *Nicolai Steynkeler* a domino nostro *GREGORIO*, *papa undecimo* in forma pauperum, gratiam esse factam de aliquo beneficio cum cura uel sine cura spectante ad collationem abbatis & conuentus monasteriensis in *Grizow* supradicti monasterii procurauit indebite & iniuste & eidem *Andree* impetranti, ut infra sex die-

Griffow

Griffobor.

actione
proposita

*Et argu-
mentis u-
triusque
partis*

Ordo pro-
cessus 1375.

dierum terminum a tempore sibi facte monicio-
nis continuo computandum cederet de ecclesia
supradicta, alioquin contra ipsum processus sus-
pensionis, excommunicationis, aggrauacionis
& interdicti dictus dominus *Nicolaus Proschwicz*
predicta requisicione *Andree* nati *Nicolai Steyn-
keler* & comminacione processum predictorum
& contra ipsas ad reuerendum in Christo patrem
dominum *PRICZLAVM episcopum VVratisl.* predi-
ctum principalem executorem gracie ipsius *An-
dree* nati *Nicolai Steinkeler*, pro parte dictorum
prioris, supprioris, cellerarii tocusque conuen-
tus monasteriensis in *Grizow* predicti presentan-
cium & fratris *Petri de Lawr* ad dictam ecclesiam
in antiquo *Grizow* ipsorum presentati in scriptis
extitit appellatum apostolique petiti. Cum ita-
que uobis domino *Iohanni Brymonis*, Canonico
VVratisl. dicta CAUSSA APPELLATIONIS cum emer-
gentibus, incidentibus & connexis iure canonico
decidenda & terminanda sit commissa, petit di-
ctus procurator & syndicus & nomine procurato-
rio & sindicatus quo supra per uos & uestra sen-
tenciam diffinitiuam pronounciari, declarari & de-
cerni dictum *Andream Nicolai Steynkeler*, uirtu-
te gracie a sede apostolica, ut predicatur, facte,
nullum ius ad ecclesiam in antiquo *Grizow* pre-
dictam acceptandi compeciisse, ipsumque *Andre-
am* beneficium quod sibi de iure non competit
nec competeat acceptasse, prefatumque fratrem
Petrum ad requisicionem ipsius *Andree Steynke-
ler* pro dominum *Nicolaum Proschwicz* prescri-
ptum ut de dicta ecclesia in antiquo *Grizow* ce-
deret fuisse monitum indebite & iniuste, ac pro
parte dictorum prioris, subprioris, cellerarii tocus-
que conuentus monasterii predicti, presentan-

Ratio pro-
cessus 1375.

tes & fratris *Petri* eorum presentati, a dicta monitione & processuum comminatione bene est iuste appellatum, memoratumque *Andream Steykeler*, cui nullum ius competit ad ecclesiam in antiquo *Grizow* supradictam, excludendum fore & excludi, sibi que supra ipsa ecclesia *silencium perpetuum imponendum* fore & imponi debere, uestra *sentencia* mediante & alias *in & de & super* premissis fieri, quod est rationis & iuris, premissa & quodlibet premissorum petit dictus *sindicus & procurator* & nomine quo supra, *modo, forma, causa & iure melioribus, quibus potest*, cum litis expensis iam factis & de in posterum fiendis protestatur iuris beneficiis, *addendi, corrigendi, minuendi & ceteris iuris beneficiis in omnibus sibi saluis*. Cuius copia *parti appellate* decreta, circumquaque terminum ad faciendum, quod iuris contra ipsam eidem statuentes. Quo quidem termino ueniente, nobis iterum ad reddendum iura iudicio pro tribunali sedente prescriptis partibus, uidelicet magistro *Leonardo*, nomine procuratorio, quo supra & *Andrea* clerico principali pro se ibidem in iudicio comparentibus. Pro parte uero *appellantium* quedam declaratio *libelli* sine petitionis prescripte oblata extitit huiusmodi sub tenore: specificando & addendo ad libellum pridem pro parte religiosorum uirorum, dominorum prioris, subprioris, cellerarii tocisque conuentus monasterii in *Grizow* presentantium & fratris *Petri de Iawr*, ad ecclesiam parochialem in antiquo *Grizow* ipsorum presentati, oblatum, procurator & *sindicus* & nomine procuratorio & *sindicatus* eorundem dicit: quod propter causas proscripitas nullum ius acceptandi ecclesiam in antiquo *Grizow* predictam *Andree*
nato

nato *Nicolao Streynkeler* competit, tum quia dicta ecclesia in antiquo *Grizow* tanto tempore uide-^{hinc inde} licet quadraginta annis & ultra a pluribus suc-^{prolatic} cessiue monachis & religiosis ordinis & mona-^{probeque} sterii predictorum institutis in ipsa rectoribus fuit ^{cognitis;} continue & pacifice gubernata, ut prescriptio legitima sit completa contra clericos seculares, tum quia dictus *Andreas* ipsam ecclesiam in antiquo *Grizow* infra unius mensis spacium a noticia *uocationis* ipsius acceptare non curauit, qua sic oblata prefatus magister *Leonardus* nomine quo supra partem aduersam, scil. *Andream* clericum prefatum ad respondendum libello predicto per nos compelli certumque terminum ad hoc faciendum assignari. Ex aduerso uero prefatus *Andreas* dixit, hoc fieri non debere, sed ipsum a dicta ecclesia in antiquo *Grizow* & eius acceptance, tanquam indebite & improuide acceptata, excludi sibi que ius aliud beneficium ecclesiasticum, sibi uirtute gracie sue per sedem apostolicam in forma pauperum seu communi facte de iure debitum acceptandi per nos, auctoritate qua fungimur in hac parte, reseruari. Nos igitur IOHANNES BRYMONIS, *iudex* prefatus, pro tribunali sedentes & habentes sub oculis solum deum, per ea que uidimus, intelleximus, didicimus & cognouimus, *pronunciamus*, decernimus ut etiam declaramus *Andream* clericum ecclesiam parochialem in antiquo *Grizow* supradictam si & in quantum sibi de iure debebatur, uirtute gracie sue prefate acceptasse & sibi prouideri procurasse de eadem; eique nullum *ius* in ipsa ecclesia in antiquo *Grizow* competere, prout hoc etiam dictus *Andreas* coram nobis in iudicio propria *confessione* edocuit, presertim ex eo, quod prefata

fert SENTENTIAM :

ecclesia per religiosos predictos abbatem & eius
 conuentum domino episcopo Wratisl. predicto
 ad ipsam ecclesiam presentatos a quadraginta an-
 nis & ultra & citra fuit & est solita gubernari.
 Quapropter predictum *Andream se* humiliter ab
 ipsa ecclesia *excludi petentem* & ius, aliud bene-
 ficium, quod sibi de iure debeatur, acceptandi, re-
 seruari, in nomine domini, ab eadem ecclesia &
 eius improuida acceptatione & prouisione *exclu-*
dimus, sibi que ius ad beneficium ei de iure debi-
 tum acceptandi *reseruamus* finaliter in his scrip-
 tis. Lecta & lata & in his scriptis pronunciata
 est haec nostra sententia per *nos* IOHANNEM BRY-
 MONIS *iudicem* supradictum, sub anno natiuitatis
 domini millesimo trecentesimo septuagesimo
 1375.º quinto, INDICIONE XIII. die decima septima men-
indictione die; sis Marcii, hora terciarum uel quasi in curia de-
sefibus. canatus ecclesie Wratislau. Presentibus scienti-
 ficis & discretis uiris, magistro *Nenkero* de NEN-
 KERSDORFF, *Franckone* de NOVO FORO, *Nicolao*
 de PACZKOW, *Petro Clos* de BREGA, aduocatis
 consistorii Wratislau. testibus ad premissa uocatis
 & rogatis. In cuius rei fidem & testimonium
 omnium premissorum presentem nostram senten-
 tiam per Conradum de Teppilwade, notarium pu-
 blicum infra scriptum presentisque cause scri-
 bam scribi & publicari mandauimus nostrique
sigillo. sigilli appensione munimine roborari.

DIPLOMA XXXIV.

Litterae consensus, de censu annuo emto
 a GVNTHERO de MOLBERG CIO CCC
 LXXII.

AGNES, D.
 Silofiae,

W IFF AGNES von Gotis gnadin *Herczogynne*
 in

in SLES-EN, Vrowe von FVRSTINBERG CZUR SWY-
DENICZ und CZUM IAWR, bekennen offentlich mit
dysen Brife allin den, dy en sehn, hörin adir le-
sin, dez vor uns komen ist *unser getrewer CON-*
RAD BVCHWALT in gesundikeyt synis Lybes, und
hat mit wol vorbedochtem mute unde mit rate
syner Vründe *unserm getrewen GVN-HER von MOL-*
BERG *eyn Schog geldis jertlichis Czinses* in deme
Dorfe CZEDIR genant in deme Wichbilde czur
Landisbute recht und redelich *vorkowft* und hat
yin das mit allin so getanen Rechte, Nucze,
Zeugesse, Fruchtbarkeyt und Herschafft, als her
das selb r gehabt und besessin hat, in unsere Hen-
de williclich uffgelassen. Czu demselbin kowfe
und czu der Ufflassunge habe wir unsern *Fürstli-*
chen Willen unde *Gunst* gegeben, unde habin de-
me obgenantin Günther und synen Erbin das
vorgeschrebene schok Geldis in allir masse alz o-
bin ge chrebin steht gelegen unde gelangen, e-
wiclich, gemachsam unde ungehindert czu
hin unde czu besiczzen, czu vorkowfen, czu vor-
seczen, czu vorwechseln, czu vorwandeln, und an
yren Nucz, alz en das allir bequemyft wirt syn,
czu wendin. Czu Urkunt dys Brifes vorfygelt
mit unsirn anhangenden *Ingesygel*. GEGEBIN CZU
Monowe, noch Crists geburt driczenhundert Jar,
dornoch in deme andern und sebzinzigestim Ja-
re, am Donrstage noch Synte Mertyns tag. Des
synt *gezug* unsere lybin getrewen, Herr *Nickel*
Bolcz, unser Hofmeyster, Herr *Beuysch Schoff*
und Herr *Petir von Neb-Ischicz*, unsir Lantschriber,
deme dysen Briff wart bevoln.

*consentit in
contractum,
quo Con-
radus Buch-
wald ven-
dit Gun-
thero a
Molberg
censum an-
nuum.*

DATVM
1372.

Testes.

DIPLOMA XXXV.

Consensus AGNETIS, D. Silesiae, de uil-

la Wittichendorff, emta a monasterio
GRISOVIENSI CIO CCC LXXI.

AGNES D.
Silesiae,
testatur:
Ioannem
de Seyde-
licz uillam
WITTCHIN-
DORFF

NOS AGNES, dei gracia *ducissa* SLESIE, domi-
na de FVRSTINBERG in SWYDENICZ & in
IAWR, recognoscimus tenore presencium uniuersis,
quod ad nostram ueniens presenciam fidelis
noster *Johannes* de SEYDELICZ, alias de CRACZKOW,
sanus mente & corpore, non coactus nec compul-
sus, sed bona deliberatione & maturo consilio
secum & amicis suis prohabitis, se' recognouit
rite & rationabiliter uendidisse uenerabili in-
Christo patri & domino, domino HEYNRICO dicto
domino de PROBISTHAYN, abbati monasterii gratie sancte
Marie uulgariter GRIZOVV nuncupati. Villam
seu bona sua omnia VVITCHINDORFF dicta, in di-
strictu nostro Landishutensi sita, cum sculteto, ta-
berna & molendino ibidem, cum agris, nemori-
bus, rubetis, pratis, graminibus, pascuis, aquis, piscaturis
& aquarum decursibus ac aliis omnibus & singulis eiusdem uille
pertinenciis, quibuscunque censeantur nominibus
expressis uel non expressis, nullis penitus exclusis,
prout ipsa bona in omnibus suis metis, gadibus
& greniciis circumferencialiter & antiquitus
distincta sunt & iacent, omnibusque eisdem iure,
dominio, censibus, redditibus, fructibus,
prouentibus, obuencionibus, emolimentis,
prestacionibus, uecturis, araturis ac aliis
omnibus ac singulis utilitatibus, honoribus
& seruiciis, prout hec omnia & singula
predictus IOHANNES personaliter hucusque
habuit & possedit. Insuper aduenit nostram
presenciam Agnes, uxor dicti Iohannis
legittima, qui prefata bona in Wittichendorff
nomine *dotalicii* haectenus habere dinosce-
batur, ipsis expresse *renuncians* uultu hilari
oreque ridente eadem bona una cum dicto eius
mari-

marito in nostris manibus coniunctim & uoluntarie resignarunt. Nos itaque de mera liberalitatis nostre munificencia dictum *contractum* uendicionis, renunciacionis, resignacionis & empicionis huiusmodi *ratum habentes & gratum*, prescriptam villam seu bona sepe dicta Wytchindorff cum omnibus & singulis suis pertinenciis superius expressatis omnibusque eisdem iure, dominio, modo & forma, ut suprascriptum, specialiter eo adiecto, quod *ius patronatus* ecclesie ibidem prefata bona sequi debeat dicto domino Heynrico abbati, ipsiusque conuentui & eorundem successoribus qui per tempore fuerint, contulimus, per presentesque conferimus, perpetue & pacifice habenda, tenenda, possidenda, uendenda, obliganda, permutanda & in usus eorum beneplacitos conuertenda. Alia autem consuetudina *iura ducalia* nobis & nostris successoribus in & super ipsis bonis specialiter *reseruando*. Harum quibus *sigillum* nostrum appensum est testimonio literarum. DATVM *Swydenicz*, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto, feria sexta proxima post diem festi sancti Nicolai. Presentibus fidelibus nostris, *Reynczkone* SCHOFF, *Koppone* de CZEDELICZ, *Heydenrico* de TSCHERTICZ, militibus, *Heynrico* de WILTBERG, *Kunemanno* longo de SEIDELICZ, *Hankone* PROBISTHAYN fratre abbatis predicti, *Johanne* de CZEGENBERG & *Iohanne* de SLEWICZ, curie nostre notario.

*uxore iuri
dotalitii re-
nunciante;*

*concesso iure
patrona-
tus,*

*iuribus
tamen du-
calibus sal-
uis.*

Datum
1376.

Testes.

DIPLOMA XXXVI.

Litterae de *latifundiis*, monasterio *Cresauboriensi* donatis a BOLES LAO, D. *Silesiae* CIOCLVI.

Ec 5

In

BOLESLAV,
D. Silesiae,
præmissis
PROBEMLO,
testantur
se,
pro loco
in vita ac-
terna fac-
lius confe-
quendo;
legasse ac-
irrevocabi-
liter donas-
se monaste-
RIO CRESAV-
BORIENSI
myriadem
latifundio-
rum.

Testis est
generis
communis.

Actum &
Datum
1256.

In nomine domini, amen. Quoniam, experien-
cia teste, omnes morimur & quasi aque di-
labimur; ne gesta mortalium celebri & perpetua
memoria semper digna fluxu & mutabilitate que-
ant in obliuionem adduci; opere precium est,
ea, que huiuscemodi sunt, instrumentis publicis
cum expressione testium roborari. Hinc est, que
nos *Boleslaus*, dei gracia *dux SLESIE* pro nostra &
nostrorum *incolumitate & delictorum nostrorum*,
apud patrem misericordiarum deum *uenia* obti-
nenda, *monasterio* de *CRESOWBOR*, ordinis sancti
Benedicti *ducentos mansos Franconicos* liberaliter
contulimus, ab utraque parte proximos eidem,
cum *pratis mediis*, insuper adiectis ipsis monaste-
rio *triginta mansis VALENTINI, canonici VVratis-*
lauensis, notarii nostri, cum tamen eundem iux-
ta communem humani officii finem contigerit ex
hac uita migrare, saluis tamen iuribus ducalibus
qui similiter in bonis aliorum claustrorum nobis
consueuimus reseruare. Igitur ne hanc donati-
onem nostram legittime celebratam ab aliquo
successorum nostrorum contingat in posterum a-
liquatenus perturbari, presentem *kartham sigilli*
nostri caractere duximus muniendam. Testes
huius rei sunt *uenemibilis mater nostra ANNA* ma-
ior, *ducessa SLESIE*, *HYNRICVS* illustris *dux*, *frater*
noster, *uenerabilis in Christo pater*, dominus *THO-*
MAS, *episcopus VVratislau*. dominus *BOGVS LAVS*,
prepositus ibidem, dominus *VALENTINVS* *canonicus*
VVratislau. dominus *KAMVOLDVS* *cancellarius Glo-*
gouiensis, *fratres HERBOLDVS* de *Oraine Minorum*
& alii quam plures. *ACTVM VVratislaue* in do-
mo fratrum Minorum, anno dominice incarna-
tionis millesimo ducentesimo quinquagesimo sex-

to, indiccione XIII. DATVM PER MANVM LVDE-
WICI *Pbifici Capellani nostri.*

DIPLOMA XXXVII.

Confirmatio *donationis*, factae monaste-
rio *Cresauboriensi* CIO CCLIV.

IN nomine sancte & indiuidue Trinitatis, amen. BOLESLAVS,
D. Silesiae,
confirmat
donatio-
nem,
monasterio
Cresaubo-
riensi fa-
ctam a pa-
rente do-
natque ut-
terius.
Plerumque ea que legitime facta sunt, uetu-
state, qui mater obliuionis est, interueniente in
dubium deducerentur, nisi confeccione instru-
mentorum & inspeccione posterorum perpetuata
monstrentur. Innotescat itaque uniuersis Christi
fidelibus presens scriptum inspecturis, quod nos
BOLESLAVS, dei gracia *dux SLESIE*, cupientes pre-
decessorum nostrorum facta & donaciones obser-
uare & maxime inclute recordacionis patris no-
stri ducis *Heynrici*, quam *donacionem* fecit de sil-
uis in *CRESOWBOR*, fratribus ordinis sancti Bene-
dicti de *Opatwicz*, confirmamus & *confirmando*
donamus cum pratis & aquis ibidem sitis, addi-
mus eciam pro animabus predecessorum & reme-
dio peccatorum nostrorum eiusdem fratricus quas-
dam siluas ex alia parte *Sanderin* sitas uersus *Bo-*
hemiam, circa fluuios, qui fluuii propriis nomi-
nibus nuncupantur *Dupyzba* & *Swydnic*, in eo
loco ubi intrant aquam *POBIR* ad *ducentos mansos*
Franconicos, iure *Teutonico* locandos, in qui-
bus mansis & eciam in *CRESOWBOR* *iudicium*, ui-
delicet *iudicium sanguinis* & uecturam ad *expe-*
dicionem nobis & nostris *successoribus* *reserua-*
mus, secundum *cursum* & *consuetudinem* *alia-*
rum uillarum, quas in terra nostra uiri *religiosi*
possident & *claustrales*. Volumus eciam, quod
inter *prefatos mansos*, ubi nobis placuerit & do-
mine

mino abbati de *Oppatwicz* nec non & fratribus sepe dictis uisum fuerit Claustrum & honorem dei & beati *Laurentii* edificabitur cum auxilio nostro & aliorum proborum uirorum. Quod Claustrum immediate ad nostram iurisdictionem & defensionem in temporalibus pertinebit & in spiritualibus ad patrem nostrum dominum episcopum *VVratislauiensem*. Et ut haec donatio rata & inconuulla permaneat in futurum, presens scriptum super hoc fecimus conscribi & appensione sigilli nostri insigniri. DATVM in *Legnicz* per manum domini *Valentini*, notarii. Anno incarnationis domini millesimo, ducentesimo quinquagesimo quarto, octauo Idus Februarii.

Datum
1254.

DIPLOMA XXXVIII.

Pontificia confirmatio Priuilegiorum GRIZOVIENSIVM CIO CCC -----

IOANNES
XXII. pon-
tifex R.
priuilegia
monasterii
Griflou-
ensis confir-
mat.

IOHANNES, episcopus, seruus seruorum dei, dilectis filiis, abbati monasterii de gracia sancte Marie eiusque fratribus, presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Religiosam uitam eligentibus, apostolicum conuenit adesse praesidium, ue forte cuiuslibet temeritatis incursum uel eos a proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringatur. Ea propter dilecti in domino filii, uestris iustis postulationibus clementer annuimus & monasterium de gracia sancte Marie, *VVratislau. dyoc.* in quo diuino mancipati estis obsequio, sub *B. Petri* & nostra protectione suscipimus & presentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum deum & *B. Benedicti regulam atque institutionem Cister-*
cien-

ciensum fratrum a uobis post Concilium generale susceptam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Preterea quascunque possessiones, quecunque bona idem monasterium in prouinciarum diuersarum locis iuste & canonice possidet, aut in futuro, concessione pontificum, largicione regum & principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, parante domino, poterit adipisci, firma uobis, uestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hec propriis duxim9 exprimenda uocabulis. Locum ipsum in quo prefatum *monasterium* situm est, cum *domibus, officinis ac* Singulis re-
omnibus pertinentiis suis, ducentos maguos man- centis bo-
fos terrarum in circuitu ipsius monasterii. Et nis & iuri-
Gurtelersdorff & de Hermansdorff terras sitas iuxta eosdem mansos, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis. Terram dictam, *Lubauiam*, in *Blaseisdorff & Caczbach*, terris sibi contiguas, cum annuis *centibus sex marcarum argenti*, uobis annis singulis persoluendis, ac omnibus *iuribus & pertinentiis suis*, de *Kunygishayn*, de *Stobin*, de *Dytherichsbach*, de *Lyndenow & Grunow*, de *Blaseisdorff* circa *Janisbach*, de *Sorotindorff*, que alio nomine uocatur *Pfaffindorff*, de *Czedir* cum *allodiis* sibi coniunctis ex parte ciuitatis *Landishute*. Terras cum omnibus consuetis annuis *centibus, clausuris, siluis, pratis, aquis aquarumque decursibus & molendinis*, per suos limites ex omni parte inclusis ac omnibus *iuribus & pertinentiis suis*. In *Virkansdorff* *sex fertones* cum *dimidio argenti*. De monte *lapidum* circa *Vryburg* *tredecim marcas argenti* cum *duobus curribus sine theoloneo* libere transeuntibus. De *Richenow* & de *Qualisdorff* terras cum *quinquaginta malderratis & una triplicis annone, tritici, siliginis &*
auena

Fe-10. *auena ac censu annuo decem & septem marcarum & uno fertone argenti, ac omnibus iuribus & pertinentiis earundem. Terram Gotschalsdorff, circa Stregin, cum annuo censu decem & septem marcarum minus uno fertone argenti. Terram de Bertoldisdorff cum silua sibi adiacente, ac censu annuo duodecim malderatarum tritici & duarum mensurarum siliginis & duarum auene & sex malderatas ordeï & decem marcarum & dimidii fertonis argenti. Et de uilla noua & de Ernisdorff circa Reychenbach terras cum mansis tribus eisdem adiacentibus cum annuo censu uiginti quinque marcarum & duobus fertonibus cum dimidio argenti, de remanenciis agrorum dictarum terrarum decem fertones cum dimidio argenti & trium malderatarum & trium mensurarum, tritici & totidem siliginis & totidem auene ac omnibus iuribus & pertinentiis suis. In uilla Soboth tres malderatas, cum dimidia tritici & totidem auene. In PARUA VVYRA tres malderatas minus duabus mensuris tritici & tantundem auene. In MAGNA VVYRA duas malderatas & duas mensuras tritici & tantundem auene. In TAMPADIL quinque mensuras tritici & totidem auene. In SYRIDOVV duas malderatas ordeï. In PFAFFINDORFF tres malderatas minus duabus mensuris ordeï. In SCHIROVV prope HAYNOVV quatuor malderatas ordeï cum omnibus deportationibus earundem ac iuribus & pertinentiis suis. In mansis autem de ANTIQVA VVERSONOVVE, septem marcas cum dimidia argenti. In scriptorum VILLA prope SVVDNICZ nouem marcas & nouem scotes argenti. In mansis in BOVVCINDORFF prope SVVDNICZ nouem marcas argenti. In VOGELINDORFF prope Landisbutam sex marcas cum dimidia & dimidio fertone argenti.*

Maldrata,
malder.

Wyra,
weckrung.

argenti. In mansis & pratis in Strigovv *quin-*
quaginta marcas argenti. In mansis de uilla
 SVVENCZ prope FRIDEBERG *quatuor marcas argenti.*
 In Theolonio uero in Lemberg *sex,* in Bomsla-
 uia *sex,* in Suidnicia *sex,* in Reychenbach *qua-*
tuor, in Frankensteyn *octo marcas argenti,* quas
 in eis *nomine censu* habetis & percipitis annis
 singulis, cum omnibus iuribus & pertinenciis
 suis, *uineta* quoque & *hinnuleta,* que habetis in *Hinnuleta,*
 LEMBERG & circa HAYN in uilla, que dr. POMERI- *Haine.*
 VM cum quibusdam *apris & pratis* eis annexis.
 Quinque uero *maccella carniuum,* que habetis u-
 num in LANDISHVTE, unum in HAYN, aliud in
 IAWR & duo in STREGIN, a quibus *quadrangula*
lapides septi nomine censu habetis & percipitis *an-*
nuatum, duo etiam *maccella* cum dimidio carni-
 um in SWYDNICE & aliud in MVNSTIRBERG cum
 omnibus iuribus & pertinenciis suis & ius patro-
 natus que habetis in ecclesia Gerhardi uilla cum
 utilitatibus & pertinenciis suis, cum *pratis, ni-*
neis, terris, nemoribus, usuagis & pascuis in bosco
& plano, in aquis & molendinis, in uitis & semi-
tis, ac omnibus aliis libertatibus & immunitati-
 bus suis. Sane noualium uestrorum que propriis
 manibus aut sumptibus colitis, siue de ortis, uir- *Immunitas*
 gultis & piscationibus uestris, uel de nutrimen- *a decimati-*
 tis animalium uestrorum, *nullus* a uobis *de iocis* *one IVS A-*
exigere uel extorquere presumat. Liceat uobis *SYLI.*
 quoque clericos uel laicos liberos & absolutos e
seculo fugientes ad conuersionem *recipere* ac eos
 absque contradiccione aliqua *retinere.* Prohi-
 bemus insuper, ut nulli fratrum uestrorum post fa-
 ctam in monastro uestro professionem phas sit si-
 ne sui abbatis licencia de eodem loco discedere,
 discendentem uero absque communium literarum
 uestra-

uestrarum caucione nullus audeat retinere. Quod si quis forte retinere presumpserit, licitum uobis sit, in ipsos monachos uel conuersos regularem sententiam promulgare. Illud districtius inhi- bentes, ne terras seu quodlibet beneficium ecclesie uestre collatum liceat alicui personaliter dari, si- ue alio modo alienari absque consensu totius ca- pituli, uel maioris aut sanioris partis ipsius. Si que uero donaciones aut alienaciones aliter, quam dictum est, facte fuerint, eas irritas esse cen- temus. Ad haec eciam prohibemus, ne aliquis monachus seu conuersus, sub professione uestre domus astrictus, sine consensu ac licencia abbatis & maioris partis capituli uestri pro aliquo fide- iubeat, uel ab aliquo pecuniam mutuo recipiat, ultra summam capituli uestri prouidencia con- stitutam, nisi propter manifestam domus uestre utilitatem; quod si forte facere presumpserit, non teneatur conuentus pro his aliquatenus re- spondere. Licitum preterea sit uobis in *causis propriis* siue ciuilem siue criminalem contineant questionem, *fratrum uestrorum testimoniis uti*, ne pro defectu testium ius uestrum in aliquo ua- leat deperire. Insuper auctoritate apostolica in- hibemus, ne ullus episcopus uel quelibet alia persona ad synodos uel conuentus forenses uos ire uel *iudicio seculari* de uestra propria substan- cia uel possessionibus uestris subiacere compellat, nec ad domus uestras, causa ordines celebrandi, causas tractandi, uel aliquos conuentus publicos conuocandi, uenire presumat, nec regularem e- lectionem abbatis uestri impediatur, aut de insti- tuendo uel remouendo eo, qui pro tempore fue- rit, contra *statuta Cisterciensis ordinis* se aliqua- tenus intromittat. Si uero episcopus in cuius

parro-

Sanior pars

*Fideiussio
interdicta.*

*Testimo-
nium mo-
nachi pro
suo mona-
sterio ua-
let.*

*Exemptio
iudicio se-
culari.*

parrochia domus uestra fundata est, cum humilitate ac deuocione, qua conuenit, requisitus, substitutum abbatem benedicere & alia, que ad officium episcopale pertinent, uobis conferre renue- rit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios nouicios benedicere & alia, que ad officium suum pertinent, exercere & uobis, omnia ab alio episcopo percipere, que a uestro fu- erint indebite denegata. Illud adiicientes, ut in recipiendis professionibus, quae a benediētis uel a benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint e- piscopi forma & expressione contenti, que ab o- rigine ordinis noscitur instituta, ut scil. abbates episcopo, saluo ordine suo, profiteri debeant & contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro *consecrationibus* uero altarium uel ecclesiarum, siue pro *oleo sancto*, uel quolibet alio ecclesiastico *Sacramento* nullus a uobis, sub obtentu consuetudinis uel alio mo- do, quicquam audeat *extorquere*. Sed hec omnia gratis uobis episcopus dyocesanus impendat. Alioquin liceat uobis, quemcunque malueritis, ca- tholicum episcopum adire, gratiam & commu- nionem apostolice sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate uobis, quod postulatis, impen- dat. Quod si sedes dyocesani episcopi forte ua- uicinis episcopis accipere libere & absque con- tradictione possitis. Sic tamen, ut ex hoc inpo- sterum proprio episcopo nullum preiudicium generetur. Quia uero interdum proprii episco- pi copiam non habetis, si quem episcopum Ro- mane sedis, ut diximus, gratiam & commu- nionem habentem & de quo plenam noticiam ha- beatis, per uos transire contigerit, ab eo benedi-

Dispensatio
sacramen-
torum gra-
uita

ab episcopo
fiat coeno-
bio.

ctiones uasorum & uestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate apostolice sedis recipere ualeatis. Porro si episcopi uel aliarum ecclesiarum rectores in monasterium uestrum, uel personas inibi constitutas, suspensionis uel excommunicationis uel interdicti sententiam promulgauerint; sicut eciam si contra censuarios uestros, pro eo, quod decimas, sicut dictum est, non persoluitis, siue aliqua occasione eorum, que ab apostolica benignitate uobis indulta sunt, seu benefactores uestros, pro eo quod aliqua uobis beneficia uel obsequia ex caritate presterint, uel ad laborandum adiuuerint in illis diebus, in quibus uos laboratis & alii feriantur, eandem sententiam protulerint; ipsam, tanquam contra sedis apostolice indulta prolatam, decernimus irritandam. Nec litere ille firmitatem habeant, quas tacito nomine Cisterciensis ordinis & contra indulta apostolicorum Privilegiorum constiterit impetrari. Preterea cum commune interdictum terre fuerit, liceat uobis nichilominus in uestro monasterio, exclusis excommunicatis & interdictis, diuina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati uestre paterna in posterum sollicitudine prouidere uolentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum uestrarum *nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere uel interficere, seu uiolentiam audeat exercere.* Preterea omnes libertates & immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini uestro concessas, nec non & libertates & exemptiones secularium exactio num, a regibus & principibus uel aliis christi fidelibus rationabiliter uobis

*Privilegia
aduersus
episcopos.*

*Immunitas
ab EXCOM-
MUNICATI-
ONE terrarum.*

*Ius ASYLI,
cetera.*

bis indultas, auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti priuilegio communimus. D^{CONFIRMA}
cernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat T^{TIO, addi-}
prefatum monasterium temere perturbare aut e- ^{tz sanctio-}
ius possessiones auferre uel ablatas retinere; mi- ^{ne poenali.}
nuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed
ea omnia integra conseruentur eorum, pro quo-
rum gubernatione ac sustentacione concessa sunt,
uibus omnimodis prefutura, salua sedis aposto-
lice auctoritate. Si quis igitur in futurum ec-
clesiastica secularisue persona hanc nostre consti-
tucionis paginam sciens contra eam temere ueni-
re temptauerit, secundo tercioue commonita,
nisi reatum suum congrua satisfactione correxe-
rit, potestatis honorisque sui careat dignitate,
reumque se diuino iudicio existere de perpetrata
iniquitate cognoscat & a sacratissimo corpore &
sanguine dei & domini, redemptoris nostri Iesu
Christi, aliena fiat atque in extremo examine di-
stricte subiaceat ulcioni. Cunctis autem eidem ^{Sine anno}
loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri ^{& die,}
Iesu Christi, quatenus & hic fructum bone acti-
onis precipiant & apud districtum iudicem pre-
mia eterne pacis inueniant. Amen.

Autor huius bullae est Iohannes XXII. qui ab
an. 1316. ad annum 1334. sedit.

DIPLOMA XXXIX.

*Bolkonis consensus de contractu precari-
ae, inito inter Conradum de Czirnen &
monasterium Grissoyiense* CIO CCCXLIX.

IN nomine domini, amen. Nos BOLKO, dei ^{BOLKO, D.}
gracia dux SLESIE, dominus de FVRSTINBERG & ^{Silesiae,}
in SWIDNICZ. Ad uniuersorum tam presencium ^{consentie}
quam futurorum noticiam uolumus deuenire, ^{in contra-}

Sum PR-
CARIAE,
quo Contra-
du de
CZ RNEN
pro uilla
Pf ffir-
dorff, ad
diesuitae a
monasterio
Griffoui-
ensi conce-
sa, assignat
et annuum
centum
trium mar-
carum.

quod constitutus coram nobis fidelis noster dilectus *Conradus* de CZIRNEN, dictus iuuenis, *Castellanus noster* in HAYN, incertitudinem huius uite considerans cupiensque diem ultionis extreme misericordie operibus preuenire, ad omnipotentis dei laudem atque intemerate genitricis ipsius decus & gloriam, nec non pro suorum atque progenitorum suorum remissione peccaminum in bona mentis & corporis ualetudine & ex mera & libera uoluntate, usus eciam amicorum suorum consilio dedit, tradidit nostrisque manibus libere resignauit in TESTAMENTVM PERPETVVM religiosi uiris domino Nicolao, abbati & monasterio ordinis Cisterciensis in *Griffow* prope Landshute *tres marcas annui census* currentis monete in uilla Hoendorff, districtus nostri Haynensis, de agris & bonis, in quibus Iohannes dictus Hawenschilt & Tylo, cognomine Obil, nunc morantur & resident singulis annis post mortem suam tollendas, medietatem uidelicet in festo S. Michaelis archangeli & residuum in festo S. Walpurgis, ab omnibus seruiiciis, exactionibus, petitionibus & angariis, quocumque uocentur nomine, liberas, iugiter sufferendas. Quam quidem resignationem nos gratam habentes atque ratam, prenarrato domino abbati nec non ipsius conuentui dictas tres marcas annui census de speciali nostri gracia contulimus, perpetuis temporibus libere ac pacifice possidendas. Fatebatur eciam coram nobis predictus *Conradus* de CZIRNEN, dictus iuuenis, quod in uilla dicti monasterii Griffow, que PFAFFINDORF dicitur, Landishutensis districtus, quam dominus abbas & conuentus predicti, de speciali amicitia ad uite sue tempora contulerunt, nullus heredum, seu successorum siue amicorum uel eciam pro-

propinquorum aut fratrum suorum ius aliquod habent, nec habere debent, nec possunt occasione quacunque. Sed protinus ipso defuncto eadem uilla cum omnibus ad eam spectantibus ad prefatum monasterium Grissow sine contradictione & omnis impedimenti obstaculo reuertetur. In cuius rei testimonium & certitudinem pleniorum presentes dari mandauimus, nostro maiori sub sigillo diligentius roboratas. DATVM & ACTVM in *Swidnicz*, in die S. Dyonisii, anno domini MCCCXLIX. Presentibus fidelibus nostris dominis *Vlrico SCHAFF. Cunrado de CZIRNEN*, filio quondam *Grossonis & Iohanne de LAZAN*, militibus *Nicolao de SYFFRYDO, Kunemanno de SIDELICZ, Gunthero de KONOW & CUNCZLINO* nostro Prothonotario & aliis pluribus fide dignis,

Actum &
da um
1349.
Testes.

DIPLOMA XL.

Confirmatio *abbatissae* TREBNITZENSIS
super parte hereditatis emta cio ccc
XXIII.

IN nomine domini, amen. Sapientum docuit auctoritas, ut negocia, que in statu solido stare debent ydoneis testibus & literarum inscriptionibus eternentur. Nos igitur *dominica* CONSTANTANCIA, *abbatissa in Trebnicz*, presentibus publice profitemur & uniuersis hanc chartam in tuentibus cupimus esse notum, quod fidelis noster TAMMO *Scultetus in Probsthain*, uille ecclesie nostre, de nostro fauore & consensu conuentus nostri *quandam partem hereditatis*, ad iudicium suum pertinentem, super quam felicis memorie *Heynricus de Probisthayn*, ciuis famosus *aurei montis* adhuc uiuens, de uoluntate omnium, quos

CONSTANTIA, abbatissa in TREBNITZ, testatur: Tamonem quaedam bona possidere, onerata censibus annuis, praestandis monasterio Grissowienfi,

genuit, in remedium anime sue suorumque salutem *duas marcas annui census* dominis & fratribus in *Grizouia*, *ordinis Cisterciensis* libere precipiendas *legauit*, erga *Elisabeth Scultetissam* in *Peregrini uilla*, filiam predicti *Heynrici*, cui defuncto patre pars prehabita sorte cessit, de consilio amicorum utrorumque rite *suis denariis comparauit* atque a nobis precibus multiphariis petiit resignari. Nos itaque sanctum desiderium defuncti *Heynrici* & diutina seruitia *Thammonis* suorumque oculo iusticie intuentes, preces eius audiuius & prefata bona sibi resignauimus, sub hac forma. Ita quod prefatus TAMMO sui que successores bona illa uobis & omnibus ibidem obsequia querentibus deseruire tenebitur, atque annis singulis dominis ac fratribus iam dictis *in festo B. Michaelis duas marcas* absolute soluere sit astrictus & hoc tam diu, quousque sepe dictus TAMMO uel sui sequentes dominis & fratribus prenominatis *uiginti marcas grossorum* simul & semel numerauerint in *aureo monte* presentibus consulibus & scabinis. In cuius rei testimonium presens scriptum fratribus supra positis contulimus, nostri *sigilli* munimine roboratum. DATVM & ACTVM in aureo monte, anno domini MCCCXXIII. in die *B. Agathe uirginis*. Presentibus his domino *NICOLAO plebano in Probsthayn*, *REYNARDO sculteto in Peregrini uilla*, *THOMA de SALBURG*, *CVNADO AGNETIS*, *PETRO de PROBSTHAYN* & aliis quam pluribus *fide dignis*.

donec exsoluatur ipsa fors.

Sigillam.

Datum & Actum
1323.
Testes,

DIPLOMA XLI.

Litterae *consensus* de XII. marcis, tollendis ex teloneis CIO CCC XLVI.

IN nomine domini, amen. Quia rationi con-^{HENRICVS,}
sonum est, natos suorum pia promouere facta D. Silesiae,
parentum. Nos igitur HEYNRICVS, dei gracia ^{dux} ^{donatio-}
SLESIE; dominus de EVRSTINBERG & in IAWA, scire ^{nem paren-}
uolumus uniuersos uiuentes & uicturos, quod ^{tis, factam}
^{monasterio}
donationem testamentariam per predilectum pa-^{Grissoui-}
trem nostrum felicitis recordacionis, illustrem prin-^{ensi,}
cipem & dominum ducem *Bolkonem*, uec non ^{confirmat,}
fideles nostros dominum *Ticzkonem* & *Apeczko-*
nem, fratres uerinos dictos de *CZEDLICZ*, religio-^{ut percipi-}
sis uiris & fratribus domino abbati & suo con-^{at singulis}
uentui in *GRISSOW*, fundacione nostra, sollemp-^{annis ex}
niter factam, uidelicet *uiginti & duas marcas de-* ^{teloneo}
nariorum usualis monete, quas iam dictos fratres ^{summam}
& uiros a prima fundacione monasterii nostri ^{XXII. mar-}
prefati in ciuitatibus nostris *Lemberg* & *Boom-*
slauia de *Theoloneo* singulis annis habere & per-
cipere comperimus *gratam & firmam habentes* i-
psis prenotatas pecunias ex fauorabili gracia no-
stra appropriamus, *donamus* & perpetue tanquam
ueris heredibus *ratificamus & confirmamus*, uo-
lentes, quod quecunq; in prohabitis nostris ci-
uitatibus *Lemberg* scil. & *Boomslauia* theoloneo-
um emerit, habuerit, seu congregauerit preno-
minatis uiris religiosis ac fratribus in *GRISSOW* se-
predictis pecunias *uiginti & duas marcas* diuisim
ad singula quatuor tempora sexta dimidia marca,
dimissis cunctis, quibus in dicto *Theoloneo* par-
tem dedimus uel uendidimus exclusiue ac indi-
late, annis omnibus ac perpetuis temporibus da-
re tenebitur & debet, eciam si non magis quam
prescripte *uiginti due marce* de ipso theoloneo
cedi posset uel deriuari. Et ne aliquis successo-
rum nostrorum hanc nostram confirmacionem
infringere, immutare, uel ausu temerario con-

Datum
1346.
Testes.

tradidere presumat, ipsis presentes literas dedimus, maioris nostri sigilli appensione roboratas. DATVM in Bomslauia, anno domini MCCCXLVI. in crastino Epiphanie. Presentibus fidelibus nostris domino Apeczkone de RAKOWICZ, domino Friderico de PECHWINKEL, militibus, Conrado de CZEDLICZ, Syffrido de RVSINDORFF, Wittkone de SACCO, Pezkone, Runge & Bernardo de WALDOW, Prothonotario nostro, testibus ad premissa.

DIPLOMA XLII.

QUO BOLESLAVS D. Silesiae, *Hermannum* inuestit curia mactatoria *Goldbergensi* CIO CCC XI.

BOLESLAVS D. Silesiae, *HERMANNO curiam mactatoriam Kustelhof.* **I**N nomine domini, amen. BOLESLAVS, dei gratia *dux SLESIE & dominus WRATISLAV. & de uendit* LIGNICZ, ad uniuersorum noticiam uolumus deuenira, quod de consilio fratrum nostrorum *Heynrici & Vladislai*, rite & racionabiliter uendidimus *fartorium seu curiam mactatoriam* in AVREO MONTE, in ciuitate uel extra ciuitatem, ubicunque expedire uidebitur, edificandum cum omni *usufructu & utilitate*, qui inde proueniunt & prouenire possunt & cum omni iure & dominio, sicut dictum *fartorem* habuimus & tenuimus, *HERMANNO scriptori* & suis omnibus successoribus conferentes, illud iure hereditario libere, perpetue possidere. In cuius rei testimonium presentem paginam nostro sigillo dedimus communitam. Actum & datum in *Lignicz*, sabbatho proximo ante dominicam Oculi, anno domini millesimo trecentesimo undecimo. Presentibus nostris fidelibus testibus infra scripti, *Schamborio de Schiltberg, Alberto Barth, Heynrico de Landiscron, Stephano de Parchowicz, Iobanne de Schiltberg,*

Actum
1311.

Testes.

berg, Alberto Bauaro de Waltersdorff, Paulo, nostro Notario & aliis multis.

DIPLOMA XLIII.

Literae consensus de *maclatorio Goldbergenfi*, legato Monasterio c10 ccc xiv.

IN nomine domini, amen. Nos BOLESLAVS, dei BOLESLAVS D. Silesiae,
 gracia dux SLESIE dominusque LIGNICENSIS. testatur : maclatoriu-
 um, dictum Kuttelhoff,
 Cupientes ex animo personas dedicatas & loca, in in AVREO MONTE,
 quibus deo & eius matri uirgini Marie iugiter legatum monasterio
 famulantur, pro uiribus promouere, ad uniuer- Griffouienfi,
 forum tam presencium quam futurorum uolu-
 mus noticiam deuenire, quod in nostra consti-
 tutus presencia ALBERTVS BAVARVS atque HERMAN-
 NVS eius notarius, *maclatorium*, quod uulgariter
 KOTTILHOFF dicitur, in ciuitate nostra AVREO
 MONTE nuncupata, quod a nobis & erga nos ri-
 te & racionabiliter cum omni iure & dominio,
 quo ad nos & predecessores nostros pertinebat,
 dudum comperauerant & a nobis resignatum
 cum *pleno iure & dominio* pluribus annis tenuerunt
 iure hereditario, *spiritu ducti pietatis*, pro
 testamento, *in remedium animarum* suorum pre-
 decessorum, nec non proprie salutis intuitu, *mo-
 nasterio sancte Marie in GRISSOW, ordinis Cisterci-
 ensis*, cum pleno dominio & iure, quibus primo
 nos & exinde ipsi tenuerunt, liberaliter donaue-
 runt, ad ipsum *monasterium* perpetue pertinendum,
 cum singulis prouentibus & utilitatibus, qui ex-
 inde nunc & in posterum potuerunt peruenire.
 Ipsi quoque ALBERTVS & HERMANNVS coram nobis
 presentes idem *maclatoriu* libere pariter resi-
 gnantes petiuerunt cum instancia, quod ipsum
 prefato monasterio cum iuribus & dominio pre-

quo gaude-
at priuati-
ue.

DATVM
1314.

habitis conferre dignaremur. Nos ipsorum recepta resignatione gratanti animo ipsum maclatorium cum pleno iure, dominio & utilitatibus prehabitis, presentibus & futuris & quod nulli liceat aliud maclatorium quouis modo in preiudicium istius construere, monasterio prefati sancte Marie in Grissow, Cisterciensis ordinis, ad manus fratris NICOLAI quondam *abbatis* ibidem & tunc *prioris* & HEYNRICI *Camerarii*, presentis, nomine *monasterii*, *abbatis* & *conuentus* ipsius, contulimus iure hereditario in perpetuum possidendum & in usus suos prolabitur conuertendum. Volentes, ut, si necesse fuerit in posterum, ut ipsi, abbas, qui pro tempore fuerit & conuentus, aliud maclatorium secundum aut plura si utilitas ipsorum fuerit, licite possint & nullus alius in eorum preiudicium aedificare siue dampnum. In cuius rei testimonium presentes fieri & sigillo nostro fecimus communiri. Datum in Rochlicz anno domini millesimo trecentesimo quarto decimo, VIII. Idus Aprilis. Testes huius sunt *Guntherus de Bebirsteyn*, *Albertus Barth*, *Vincentius de Schilberg*, *Gelfradus de Rechenberg*, *Guntherus de Rechenberg*, *Hoyerus de Priticz*, *Nenkerus de Swabisdorff* & *Gerhardus*, Notarius.

DIPLOMA XLIV.

Litterae inuestiturae de supremo iudicio in TYNCZ, concessio monasterio *Grissouienti* CIO CCC LXII.

WENCESLA-
vs, D. Sile-
siae, in sa-
lutarum ani-
mas.

IN nomine domini, amen. Quia hoc nobis suadet innata benignitas, ut dedicatarum personarum commodis ampliandis eo sollercius debeamus intendere, quo uolumus, ut eum, per quem prin-

principamur in terris, pro nobis intimius inter-
 pellent & sic bona opera seminare in terris, ut
 mercedem eternam metere ualeamus in celis. I-
 gitur nos WENZESLAVS primus, dei gracia dux SLE-
 SIE & dominus LIGNICZENSIS, premissa diligencius
 attendentes, in nostrorum ac conthoralis nostre
 & progenitorum nostrorum animarum perpetu-
 um remedium & salutem, uenerabili & religioso
 uiro, domino NICOLAO, abbati & conuentui mona-
 sterii Grizouiensis eorumque successoribus de in-
 nata nobis magnificentia & gracia speciali, acce-
 dente ad hoc beneuolo consensu & assensu fere
 nissime conthoralis nostre, domine ANNE, ducisse
 LIGNICENSIS, nec non filiorum nostrorum carissi-
 morum ducum & heredum nostrorum uidelicet
 Ruperti, Wenczeslai, Boleslai & Heynrici, no-
 strorumque nobilium & feodaliu fidelium con-
 filio, beneplacito & consensu omne ius & domi-
 nium ac iudicium supremum & infimum, magnum
 & paruum, quod ad nos & nostros heredes, pre-
 sentes ac legitimos successores nostros seu here-
 des in presenti pertinet & pertinere posset quo-
 modolibet in futuro, damus, concedimus, appro-
 priamus, incorporamus & ascribimus cum plena
 & omnimoda libertate in uilla dicta TYNCZ.
 Ipsamque uillam cum allodio & piscina ac iure pa-
 tronatus ad eam pertinentibus possidendam & te-
 nendam hereditarie & perpetue per presentes ex
 speciali liberalitate & gracia annuentes, ut predi-
 cti, abbas & conuentus, qui sunt ac pro tempore
 fuerint, eorumque monasterium Grifouienfe pre-
 fatam uillam TYNCZ in allodio, piscina, iure pa-
 tronatus, omnibusque iuribus, honoribus, iuris-
 dictionibus & suis pertinenciis uniuersis, ut bona
 monastica seu ecclesiastica in antea perpetuis tem-
 poribus

monasterio
 Grifouien-
 ensi,
 concedit
 supremum
 & infimum
 iudicium
 in uilla
 TYNCZ,
 cum iure
 patronatus,

consensu
 serenissi-
 mae con-
 thoralis,

item allo-
 dio;
 piscina,
 reliquiis.

Exemptio a iurisdictione seculari. poribus teneant & possideant & eis fruantur ecclesiastica libertate: dicta bona a nostra iurisdictione, potestate & iudicio seculari eximentes. Sic quod ipsi abbas & conuentus nomine suo & sui monasterii contra uiolentes ac iniuriatores suos possint & debeant, si & quociens opus fuerit, procedere ecclesiasticam per censuram, quibus abbati & conuentui eciam adesse uolumus nostre magnificencie presidio & brachio seculari per nos & heredes ac successores nostros, quociens & quando requisiti fuerimus uel ipsi fuerint requisiti. In cuius rei testimonium presentes dari iussimus nostri sigilli maioris munimine diligentius roboratas. Actum & datum *Lignicz*, anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, in die B. Ambrosii confessoris Presentibus fidelibus nostris dominis *Heynrico de Landiscron*, *Iohanne de Chotewicz*, *Niczhone Olao*, *Ottone Buzewoy*, militibus *Heinczkone Absacz*, *Iohanne de Slewicz*, *Nicolao de Pyskersdorff*, domino *Nicolao*, decano *Ligniczensi* & *Nicolaus de Schelndorff*, nostre curie notario, qui presentes habuit in commissis & aliis multis testibus fide dignis.

*Sigillum.*Datum
1362.*Testes.*

DIPLOMA XLV.

Litterae consensus de uilla **TYN CZ**,
emta a monasterio *Griffouiensis* **CIO**
CCC LXII.

WENCZES-
LAVS, D. Si-
lesiae fate-
tur:

IN nomine domini, amen. Nos WENCZESLAVS primus, dei gracia *dux SLESIE & dominus LIGNICENSIS*, notum esse uolumus uniuersis & singulis presentes literas inspecturis seu eciam audituris, quod constituti coram nobis fideles & dilecti

lecti

lecti nostri BERNHARDVS & NICOLAVS (*), fratres germani dicti de CZEDLICZ, milites *burggrauii seu castellan. in Lebn*, recognouerunt maturo consilio prehabito ac diligencia diligenti ex certa sciencia publice & expresse se de *consensu suarum conthoraliu* omniumque heredum & amicorum suorum accedente beneplacito & consensu uoluntateque unanimi & concordia, se totam uillam, *uulgariter nuncupatam, prope uillam Royn sitam in Lignicensi districtu, cum omnibus suis iuribus, utilitatibus, honoribus, iurisdictionibus, censibus, fructibus, redditibus & obuencionibus* uniuersis & singulis, quibuscunque nominibus censeantur ac *media piscina eiusque utilitatibus ac iure patronatus*, ad dictam uillam TYNCZ & memoratos dominos Bernhardum & Nicolaum germanos predictos pertinentes, *uenerabili & religioso uiro domino NICOLAO, abbati & conuentui monasterii GRISSOVIENSIS ordinis Cisterciensis, Wratisl. diocesis* per trecentis marcis grossorum Pragensium Wratislau, numeri & consueti, rite & rationabiliter iusto uendicionis titulo *uendidisse* in parata & numerata pecunia, per ipsos uenditores & quemlibet eorum habitis & receptis, prout se iidem uenditores dictas pecunias se habuisse & recepisse publice & uoluntarie sunt confessi, dictam uillam TYNCZ possidendam & tenendam cum prefata piscina, iure patronatus perpetuis temporibus per supradictos abbatem & conuentum emptores prefatos cum pleno iure & dominio, prout dicti uenditores hactenus possiderunt. Dicti etiam milites BERNHARDVS & NICOLAVS, conthorales suas seu uxores legitimas, uidelicet dominus BERN-

militis de CZEDLICZ u. llam

TYNCZ monasterio Grissouienfi, pro parata pecunia uendidisse

(*) . uulgariter dictus Grunehaubt, testante inuestitura Germa-

nica ducis Wenceslai, D. de Lignicz Vigil. S. crucis 1353.

*idque cum
consensu u-
xorum,*

*iuri atque
exceptioni
dotalitii
renuncian-
tium.*

HARDVS conthoralem suam ANNAM, ut & domi-
nus NICOLAVS suam conthoralem AGNETHEM, ad
nostram presenciam adduxerunt, que uultu hila-
ri & ridente animo ac iocundo bona & data sua
fide & sub iuramento conscienciarum suarum
ad manus nostras libere resignarunt omne *ius* &
omnem accionem, quod & quam in predicta uil-
la TYN CZ racione sui *dotalicii* habuerunt uel ha-
bent: renunciantes eciam eidem *dotalicio* & *iuri*
ac *accioni* ipsis & earum cuilibet occasione dicti
dotalicii competenti, promittentes bona data sua
fide ac sub conscienciarum suarum eciam *iura-*
mento pro se fideliter sine dolo, quod nec per
se nec per alium seu alios publice uel occulte,
directe uel indirecte, uerbo uel facto contractum
empcionis & uendicionis huiusmodi molestare,
impedire uel impetere uelle quouis modo. NOS uero
WENCZESLAVS, *dux* & dominus LIGNICZENSIS, pre-
dictum *contractum empcionis & uendicionis, resi-*
gnacionis, renunciacionis huiusmodi *gratum &*
ratum habentes, dictam *uillam* TYN CZ cum omni-
bus & singulis suis iuribus, honoribus & iurisdic-
cionibus, utilitatibus, censibus, redditibus, pro-
uentibus ac obuencionibus uniuersis, piscina &
iure patronatus seu presentandi ecclesie in TYN CZ
supradicto domino *abbati & conuentui ac suo*
monasterio GRISSOVIENSI iure *hereditario & perpe-*
tuo ut ueris emptoribus *possidendam* de munifi-
centia nostra libere conferimus & donamus. Con-
stituentes dictum abbatem & conuentum ipsius &
successorum eorum nomine dicti monasterii ue-
ros & legitimos possessores. In cuius rei testi-
monium presentes dari iussimus, nostri sigilli ma-
ioris munimine de certa nostra sciencia diligen-
tius roboratas. ACTVM & DATVM Legnicz, an-

ACTVM &

no

no domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, die B. Ambrosii confessoris. Presentibus nostris fidelibus dominis *Heynrico de Landiscron, Iohanne de Cothewicz, Ottone Buzewoy*, militibus *Friczkone & Kytbano de Landiscron, Henczcone Absacz, Iohanne de Slewicz, Nicolao de Piskersdorff*, domino *Nicolao*, decano Legnizensi, & *Nicolao de Schelndorff*, nostre curie notario, qui presentes habuit in commisso & aliis multis testibus *fide dignis*.

DATVM

1362.

Testibus.

ADNOTATIVNCVLA

Hi quoque domini de CZEDLICZ antehac, anno scilicet 1361. uendiderunt abbati omnia bona censu-
alia, cum media parte iuris patronatus ecclesie in
predicta uilla, de quo contractu speciales ducis
Wenceslai literę.

DIPLOMA XLVI.

Litterae eiusdem argumenti cum prio-
ribus CIO CCC LXII.

IN nomine domini, amen. Nouerint uniuersi
& singuli presencium noticiam habituri, ^{WENCES-}
quod coram WENCZESLAO primo, duce SLESIE & ^{LAVS, D. Si-}
domino LIGNICENSE, strenuo milite & ^{leside, te-} *fideli nostro statur:*
domino IOHANNI dicto de COTHEWICZ, parte ex u-
na; & uenerabili & religioso uiro domino NICOLAO
KESTNERN, abbate monasterii Grisouiensis ordinis
Cisterciensis Wratisl. dyoces. suo & sui monasterii
nomine, parte ex altera, principaliter & perso-
naliter constitutis, idem dominus IOHANNES CO-
THEWICZ, confesus est & publice recognouit, se
alodium suum circa & prope uillam TYN CZ distri-
ctus Ligniczensis cum piscina & iure patronatus
eccle.

Ioannem

de Cothe-

wiz uillam

TYN CZ

*monasterio
Griffoui-
ensi uendi-
disse,*

*ecclesie in Tyncz, dicti quoque allodii agris & se-
minibus omnibusque iuribus, dominiis, fructibus,
redditibus, utilitatibus ac suis obuencionibus uni-
uerfis, quocunque nomine censeantur, dicto do-
mino abbati, suo conuentui & monasterio GRISO-
VIENSI, maturo consilio prohabito diligenti, de
sue conthoralis & suorum heredum ac amicorum
expresso beneplacito & consensu, pro trecentis
marcis grossorum Pragensium, Wratislaviensis nu-
meri & consueti, rite & racionabiliter iusto uen-
dicionis titulo uendidisse ipsi domino abbati, emp-
tori suo & conuentus ac monasterii sui nomine
dictum allodium, piscinam, ius patronatus cum om-
nibus & singulis iuribus, iurisdictionibus, ho-
noribus, fructibus, prouentibus, utilitatibus, ap-
pendiis & obuencionibus uniuersis, quibuscun-
que nominibus nuncupantur, cum possessione eor-
um in manibus nostris ex certa sciencia & libere
resignando. Verum quia hoc nobis suadet in-
nata benignitas, ut dedicatarum personarum com-
modis ampliandis eo sollercius debeamus inten-
dere, quo uolumus, ut eum, per quem principa-
mus in terris, pro nobis intimius interpellent &
sic bona opera seminare in terris, ut mercedem e-
ternam metere ualeamus in celis, unde nos
WENCZESLAUS predictus premissa diligentius at-
tendentes, in nostrorum ac conthoralis & proge-
nitorum nostrorum *remedium & salutem*, dictis
abbati & conuentui in persona & nomine sui
monasterii & successorum suorum de innata no-
bis munificencia & gracia speciali ac beneuolo
consensu & assensu serenissime nostre conthoralis, do-
mine ANNE, ducisse LIGNICENS. nec non filiorum
nostrorum karissimorum, ducum & heredum no-
strorum, uidelicet RVPERTI, WENCZESLAI, BOLES-
LAI*

consensu

- 1) contho-
ralis,
- 2) filiorum,
- 3) heredum.

LAI & HEYNRICI ac etiam de consilio nostrorum nobilium & feodatum fidelium beneplacito & consensu omne ius & dominium ducatus nostri, uidelicet ius & dominium supremum & infimum, magnum & paruum, quod ad nos & nostros heredes presentes ac legitimos successores nostros seu heredes in presenti pertinet & pertinere posset quomodolibet in futuro; damus, concedimus, appropriamus, incorporamus & ascribimus, cum plenaria & omnimoda libertate, abbati & conuentui & monasterio prenotatis dictum alodium prope uillam Tyncz cum omnibus iuribus, piscina & iure patronatus ac omnibus & singulis utilitatibus suis prescriptis possidendum & tenendum hereditarie & perpetue per presentes & etiam speciali libertate & gracia annuentes, quod prefatum alodium pro *Grangia* seu curia per se possideant, teneant atque colant, aut quod ipsum alodium & eius agros in perpetuum censum annonalem uel pecuniam aut in emphiteusim temporalem uel perpetuam possint & debeant exponere, prout eis placuerit, seu locare. Et quod illi, quibus dictus abbas cum conuentu suo ipsum alodium cum agris suis locauerit; perpetue uel ad tempus eadem, qua ipsi, abbas & suus conuentus, libertate gaudebunt & gaudent, gaudere debeant plenarie & libere ex nostra gracia speciali. Sic quod ipsi etiam abbas & conuentus nomine suo & sui monasterii contra uiolentos ac iniuriatores suos possint & debeant, si & quociens opus fuerit, procedere *ecclesiasticam per censuram*, quibus etiam abbati & conuentui adesse uolumus nostre magnificencie presidio & brachii secularis per nos & heredes ad successores nostros, quociens & quando requisiti fuerimus, uel ipsi

*dominio
supremo
&
infimo.*

concesso iure patronatus, piscina, reliqua

grangia.

census annonalis.

iniuriatores,

censura ecclesiastica & brachio seculari, concendi.

fuerint requisiti. In cuius rei testimonium presentes dari iussimus, nostri sigilli maioris munimine roboratas. ACTVM & DATVM in *Parchewicz* anno domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, dominica, qua in dei ecclesia: *circum-dederunt*, decantatur. Presentibus reuerendis patribus & dominis, *Mathia*, episcopo Trebinensi, *Tyleno*, abbate Lubensi & nostris fidelibus & nobiles dominis *Petro* & *Yersano*, fratribus dictis de *Parchewicz*, *Heynrico* de *Landiscron*, milite, *Heinczkone* Abscaz, *Heyncone* Buch, nostro Marscalco, *Stephano* Trach, *Alberto* de *Blumenrode*, *Petro* de *Schelndorff*, nostro Notario, qui presencia habuit in commisso.

Actum &
Datum
1362.
Testes.

NOTA.

Confirmationem trium precedentium ducalium inuestiturarum episcopus *Pretzlaus* dedit *Legnicz* XII. Kalend. Ian. anno domini 1362. presentibus uenerabilibus fratribus dominis *Mathia* *Tribinensi* & *Francisco* *Canticenti* episcopis. Nec non *Conrado* de *Falkinhayn*, *Heynrico* de *Landiscron*, *Iarazio* de *Pogrella*, militibus, *Hanlo* *Czamborn*, nostro Marschalko, *Andrea* *Przechod* & *Nicolao* de *Peznauia*, nostre curie Notario, qui presencia in commisso habuit.

DIPLOMA XLVII.

Ciuitas *Lignicensis* resignat monasterio *Griffouienti* ius suum in *Grossen-Tyncz*
CIO CCCLXII.

Ciuitas
LIGNICEN-
SIS, ad in-
stantiam
principis,

Nos consules ciuitatis LIGNICZENSIS, moderni cum futuris, tenore presencium recognoscimus uniuersis, quod reuerendo & honorabili ac religioso uiro domino abbati totique conuentui monaste-

nasterii in Grissow ordinis Cisterciensis, ex iussu & petitione domini nostri ducis incliti Wenczeslai, ymmo seniorum, scabinorum & iuratorum nostrorum maturo consilio & bona deliberatione prehabitis cessimus & cedimus de iure quae ex parte aduocacie prouincialis in uilla dicta GROZE TYNCZ, Lignicensis districtus hucusque habuisse dinoscimur, abrenunciantes & exuentes nos de eodem iure & omni eius impetitione nunc & in eum simpliciter & expresse. Harum, quibus ciuitatis sigillum nostre autenticum est appensum, testimonio literarum. Actum & datum feria 6. proxima post dominica Epiphaniae domini, anno incarnationis eiusdem millesimo trecentesimo sexagesimo secundo.

*monasterio Grissouien-
ensi cedit
ius suum
in GROSEN
TYNCZ.
abrenunci-
are.*

*Datum
1362.*

DIPLOMA XLVIII.

(Cuius tantum praecipua momenta, paucissimis uotata, hic exhibentur.)

Litterae *consensus*, de uilla RABIN, monasterio *Grissouienfi* uendita CIO CCC LXXXI.

AGNES &c. cum *Sawischius* quondam *Vlrici Bohemi filius* tam suo, quam *Anne Sawisch* sue uxoris ac *Leutkonis* fratris sui nomine *reuerendo in Christo patri ac domino, domino HEYNRICO, dicto PROBISTHAYN, abbati monasterii gratiae S. Mar-
rie*, uulgariter *GRIZOW* nuncupati nec non ipsius conuentui, omnia bona, quae in uilla RABIN possedit ac habuit, uendidisset: eadem abbati contulit in *Swydenicz*, anno domini MCCC octuagesimo primo, die S. Alexii. Presentibus fidelibus nostris *Hermanno de Czeteras, Vlrico Schaff* alias *Pfaffe* dicto, *Vlrico Swob*, militibus, *Heynrico de Kitteliez, Burggrauio in Hayn, Heynrico Wilt-*

*AGNES, D.
Silesiae,
consentit
in emtio-
nem bono-
rum Rabi-
nensium.*

*Datum
1381.
Testibus.*

berg, Iohanne Probisthayn, fratre domini abbatis
& Iohanne Slewico, nostro Prothonotario.

DIPLOMA XLIX.

Consensus AGNETIS, de bonis quibusdam in RABIN, emtis a monasterio *Griffouienſi* CIO CCC LXXXIII.

AGNETIS,
D. Sileſiæ,
conſenſus
de uendita
uilla, Ra-
bin.

Datum
1383.

Teſtibus.

AGNES post strenuorum & nobilium domi-
norum THAMMONIS, militis & IOHANNIS
fratrum uterinorum de SAMPFORD alias de REY-
NENBERG, uendicione omnium bonorum quae in
uilla dicta RABIN habuerunt & possiderunt, con-
tulit ea uenerabili in Christo patri ac domino,
domino Iohanni dicto BOWMSCHABE, abbati &
monasterio Griffouienſi. DATVM Trowtenow, anno
domini millesimo trecentesimo octuagesimo ter-
cio, in crastino S. Nicolai episcopi. Presentibus
fidelibus nostris, domino Henczelino dicto Cop-
pone de Czedelicz, Heynrico Wiltberg Marschal-
ko nostro, Gunthero de Ronow, iudice curie no-
stre, domino Iohanne de Sytschin, Heynrico &
Reinczkone fratribus dictis Nase & Conrado de Bet-
schow Prothonotario nostro.

DIPLOMA L.

Extractus literarum consensus, de prae-
dio IAROW, a monasterio *Griffouienſi*
alienato, constituto sibi *cenſu annuo*
CIO CCC LVII.

BOLKONIS
autoritate,
monasteri-

BOLKO testatur, quod uenemibilis dominus HEYN-
RICVS noster fidelis & dilectus abbas mona-
sterii *Grizonienſis*, nomine & iussu conuentus sui,
uendi-

uendiderit honesto uiro *Ieschkowi* de SCALEWICZ, cui *Swydnicensi* & suis heredibus allodium seu predium suum ZAROW nuncupatum districtus *Swydnicensis* cum reseruacione *septem marcarum* annui & perpetui census. DATVM in uilla, quae *antiqua aqua* appellatur. Anno domini MCCC quinquagesimo septimo, decimo Kal. Iunii. Presentibus nostris fidelibus *Vlrico Schoff*, milite, *Heynrico de Tmpnicz*, *Mathia de Panewicz*, *Gunczelino de Hayn*, *Henczolino de Nebilschicz*, *Claus de Lobenicz*, *Petro de Czedlicz*, nostro *Prothonotario*.

um Grisso-
uense uen-
dit praedi-
um Zarow,
constituto
sibi annuo
censu.

Datum
1357.
Testibus.

DIPLOMA LI.

Hermannus de Reichenbach coenobio Grif-
souiensi de octo calceorum scamnis
in Sweidnitz censum donat ccc
XXII.

IN nomine domini, amen. Ne testamenta fide-
lium in usus consolatorios pro animarum sa-
lute perpetuo deputata aliquibus in posterum ca-
lumpniis infirmentur, necesse est, ea litteris &
testibus perhennari. Ideo nos HERMANNVS de RI-
CHINBACH, *iudex hereditarius*, notum facimus in
his scriptis memorie posterorum, quod ad hono-
rem misericordiae dei & intemerate matris eius
laudem & gloriam, nec non in *remedium nostro-
rum peccaminum*, liberorumque nostrorum ac
pro salute dilectarum HEDWIGIS, quondam *matris*
nostre & anime olim *coniugis nostre ELIZABETH*,
quoque *matris* praefate coniugis nostre, iam de-
functarum, dedimus ac eciam resignauimus de
bona uoluntate & *consensu filiorum nostrorum*, ui-
delicet *Conradi*, aduocati hereditarii in Muntir-
berg,

HERMANNVS
deReichen-
bach, in
remedium,
animabus
salutare,

berg, domini *Nicolai*, decani ecclesie sancte crucis apud Wratislauiam, item *Wilhelmi & Heynrici*, octo scampna calciorum in SWYDNICZ, quorum quodlibet unum *fertonem* dare tenetur, ratione census, duobus in temporibus determinatis annuatim, uidelicet B. WALPVRGIS, uirginis & super festum B. MICHAELIS, quolibet enim termino temporum predictorum *fertonem* medium presentando. Hec autem scampna quondam fuerunt *magnifici principis*, domini nostri bone memorie, BOLKONIS, dei gracia *ducis* SLESIE & domini de FVRSTINBERG, que iusto *empcionis titulo comparauimus*, domini abbati & conuentui *monasterii de Griffow* in perpetuum *testamentum* iure hereditario possidenda, tali tamen subiuncta conditione, quod singulis annis in *anniuersario* predecebrando dictarum defunctorum, quod est in die conuersionis S. Pauli apostoli, de censu prescriptorum scampnorum unum *seruicium* toti conuentui debent fieri liberaliter & honeste, ut pro replicatione beneficii temporalis memoria nostri & prenominarum defunctorum, in omnium fratrum *orationibus apud deum*, iugiter habeatur. Dicta autem scampna sunt & ab antiquo semper fuerunt libera ab omnibus solutionibus & seruiciis tam ducalibus quam ciuilibus ac ceteris *angariis* quibuscunque. Sic etiam prefatis fratribus de Griffow in possessionem perpetuam ea sub eadem donauimus libertate. In huius igitur nostre donacionis robur & iugem memoriam presens scriptum prenominate monasterio & fratribus *sigillo* nostro dedimus communitum. ACTA sunt hec in *Richenbach*, anno domini M CCC XXIII. in dominica, qua cantatur Oculi mei. Presentibus testibus subnotatis domino *Nicolao*, capellano

octo scampna calciorum donat

monasterio Griffouensi, sub conditione, celebrando- rum anniuersariorum,

Angariis.

Sigillum. Actum 1323.

Testibus.

lano nostro, *Perro & Synderamo de Bela* fratribus. Item *Iohanne* scriptore, *Heynrico Portario*, *Heynrico Syber*, ciuibus, item *Sinderamo filio Sinderami de Bela* & aliis pluribus fide dignis.

DIPLOMA LII.

Consensus BERNHARDI, D. Silesiae, in donationem, coenobio *Grissouienſi* factam CIO CCC XIX.

BERNHARDVS, *dux SLESIE & dominus in FVR-*
 STINBERG, *resignante* suo milite SANDIR dicto-
 clerico, ad honorem dei ac in remedium anime
 sue, dominis ac fratribus in Grizouia nomine E-
 lemosine super allodium suum seu curiam in
 Vegbutel de octo mansis *quatuor maldratis filigi-*
 nis, item in Thomaswalde de quatuor mansis li-
 beris ad iudicium pertinentibus *duas maldratas*
filiginis, h. e. de quolibet manso *sex mensuras*, an-
 nuuit & confirmauit in Stregin, in curia crucife-
 rorum, anno domini millesimo trecentesimo no-
 no decimo, proxima feria quinta post domini-
 cam, qua canitur Inuocauit. Presentibus his: do-
 mino *Conrado de Czirna*, domino *Riperto* iudice
 curie nostre, *Heynrico de Ridburg*, *Alberto de Ri-*
sinburg, *Magno de Czirna*, *Seckelino de Franken-*
steyn, *Heynrico*, filio domini *Kytiani de Hugwicz*,
Martino de Richenow & alijs &c.

BERNHAR-
 DVS, D. Si-
 lesiae, con-
 sentit in
 donatio-
 nem,
 factam mo-
 nasterii
 Grissouienſi.
 Maldrata.

Datum
 1319.
 Testes,

DIPLOMA LIII.

Bolko D. confirmat annum censum, te-
 stamento *Tammonis Ryme* coenobio
 Grissouienſi legatum CIO CCCL.

BOLKO II. contulit ex resignatione streauu mi-
 litis

BOLKONIS
consensu,
donat
 TAMMON
monasterio
 Grissoui-
 ensi
annuum
censum.
 1351.

litis domini TAMMONIS RIME, unius marce *censum annuum* in & super thabernam in Tſchechin, nomine ueri & perpetui testamenti, uenerabili uiro domino Nicolao, abbati monast. *Grifou.* totique conuentui. Datum Czedlicz in octaua S. Iacobi apostoli, anno domini M CCC quinquagesimo primo. Presentibus Iohanne Vnru, Peczoldo de Peczow, Pefchone de Rusk, iudice hereditario Strigoniensi, Heynrico de Ympnicz, Heinlino de Czirle, Hermanno Spanfeyl, Petro de Czedlicz, nostro Prothonotario &c.

ADNOTATIVNCVLA.

1318. In literis cassatis, quibus Sandir, dictus Clericus, quatuor mansos in Pylgrimshayn, dominis & fratribus in Grissow dedit, eius coniugis Katharine & filiorum Clerici & Hermanni, nec non fratris Riperti mentio fit. 1318. in vigilia SS. apostol. Simonis & Iude. Landishute, quem in confirmationem harum sub eodem dato Bernhardus iudicem curie nostre nominat.

DIPLOMA LIV.

Bernhardus D. nobilibus de Rusk reditus quosdam in uilla Merica donat
 CIO CCC XVIII.

BERNHARDVS, D. Silesiae, nobilibus de Rusk reditus donat
 X. mart.

BERNHARDVS, *dux SLESIE, dominus de FVRSTINBERG, Tylkoni Cyras & Petro* genero suo filio Ticzkonis bone memorie de RVSK, *decemmarcarum redditus* cum dimidio *fertone* sitos in quarto decimo dimidio manso in uilla, que MERICO uocatur, prope ciuitatem Stregoniam sine seruiicio dextrarali seu seruiicio quod pro expeditionibus faciendis nos contingit contulit. Nichilominus pro nobis exactiones & alia iura ad ductum

catum nostrum pertinencia referuantes. Datum in *Kanth*, anno domini millesimo trecentesimo octauo decimo, in die S. Trinitatis. His testibus presentibus domino Kyliano de Hugewicz, domino Conrado de Czirnen, Cunado de Beczow, Heynrico de Reydeburg, Iohanne de Las, Arnoldo de Petirswalde, Gunczelino de Hodorff, domino Ticzkone, nostro curie Notario.

DATVM
1318.

Testes.

ADNOTATIVNCVLA.

Hunc censum uendiderunt Petrus & Iohannes de Rusk, honorabili uiro domino Heynrico abbati, deuoto nostro totique conuentui monasterii in Grizouia, confirmante Bernhardo, in Swydnicz anno domini M CCC uicesimo quarto, quinto Idus Maii. Testibus Kekelone de Czirner, milite, Riperto Vnnogel, Merbothone de Hayn, Hermanno de Seydelicz, Heydenrico de Predil, Iohanne Rungonis, Iohanne de Komeran, curie nostre Notario.

1324.

DIPLOMA LV.

Consensus *Cunegundis D.* de censu annuo, coenobio Grissouienſi donato cto ccc XXVI.

IN nomine domini, amen. Nos CUNEGUNDIS, KUNEGUNDIS, D. Silesie, & domina de FURDIS, D. Silesie, notum esse cupimus uniuersis presentem literam intuentibus, presentibus & futuris, quod preceptis salutaribus monite & informate, quod sancta & salutaris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis soluantur; Nos honorabilibus uiris & religiosis domino abbati & conuentui monasterii in GRIZOWIA, de bona uoluntate & maturo consilio, accedente etiam ad hoc

Gg 5

illu-

illustris principis filii nostri karissimi, domini & ducis *Bolkonis* fauore plenissimo & consensu, in remedium & salutem anime ferenissimi principis, domini & mariti nostri dilectissimi, BERNHARDI, ducis SLESIE & domini de EVRSTENBERG & nostre ac nostrorum progenitorum, damus, concedimus & legamus quinque marcas reddituum seu census in silua nostra RVSK, prope *Stregoniam*, nomine ueri testamenti, ut ibidem diuinis cultibus nocte dieque iugiter insudantes, pro nostris eo diligentius reatibus & delictis, suis precibus dominum ualeant exorare. Damus autem in hunc modum, quod, quandocumque ligna uenduntur in ipsa silua per nostros officiales tempore debito & consueto, tunc quinque marce ipsis dominis & fratribus in GRIZOVIA post huiusmodi uendiciones debent presentari, impedimento quolibet procul moto. Si uero ligna non uenderentur in predicta silua, annis singulis per nos & nostros successeurs tamen semper debent uendi in tanta estimatione, quod sepe fatis dominis ille quinque marce presententur. Adiciamus etiam, quod si prefata silua in Rusig per succisionem uel cremacionem uel quacumque de causa deperiret, tunc in agris, fundo seu fundamento ipsius silue predictae quinque marce reddituum iterum iuxta estimationem & ualorem agrorum ipsis dominis & fratribus debent certitudinaliter assignari. Ne autem alicui in posterum de huiusmodi nostra donatione dubium possit aliqualiter suboriri: presentem litteram dedimus super eo, nostro sigillo & sigillo filii nostri karissimi, domini & ducis, *Bolkonis*, diligentius communitam. ACTVM *Swydnicz*, anno domini M CCC uicesimo VI. in die S. Lucie uirginis, presentibus his *Gunczelino de Swyn*,

annus
census
9. marc.

Actum
1326.
testibus.

Swyn, Apeczkone de Sylacz, Heynrico de Reydeburg, militibus nostris, item Cunrado de Beczow, Somkone de Michaelis uilla, Tammone de Sylicz, Riperto Vnnogil, iudice curie nostre, Wernbero de Paneuicz & Ticzkone, nostro Notario & aliis pluribus fide dignis.

DIPLOMA LVI.

Henricus Molberg coenobio Grissouienfi agros quosdam legat c10 ccc XXI.

I*N nomine domini, amen. Facere amicos de* Henricus
Mammona iniquitatis sermo dominicus salu- Molberg,
briter nos informat, ego igitur HEYNRICVS dictus *per modum*
MOLBERG, eger corpore sanus tamen mente, sci- *testamenti,*
ens me hic manentem non habere ciuitatem, ali- *monasterio*
quid in presenti uita seminare uolens, unde me- Grissoui-
tere ualeam in futuro, ad noticiam uniuersorum *ensi*
deuenire cupio, quod die & termino subnotato,
testibusque infra scriptis assistentibus, honorabili-
bus & religiosis uiris dominis ac fratribus S. Ma-
rie in Grizow, ordinis Cisterciensis, demper amicis
meis, dedi & contuli tredecim uirgas agrorum di- *legas agros.*
recte ex opposito curie mee in Polsnicz uilla fi-
tas pure propter deum & salutem anime mee, i-
pso iure, quo eas possedi tempore uite mee. Ad-
iiciens, quod ibidem in Grizow claustro meam
elegi publice sepulturam. In cuius rei testimo-
nium meo nec non suorum sigillo, VIII. eciam *Testis.*
uirorum ydoneorum, scilicet domini Hermannii
Plebani, de antiquo Grizow confessoris mei, do-
minus Heynrici, uice plebani in Friburg muni-
mine pecii consignari. DATVM in Polsnicz, uilla
in meo propugnaculo, anno domini MCCCui-
cesimo primo. Presentibus dilecto filio meo,
Gur-

Datum
1321.

Gunthero, Iohanne, fratre meo karissimo, domino Hermanno, domino Heynrico, predictis, tunc in Eriburg, uice plebanis, Iohanne dicto de Saydo, Petro dicto Pilleatore, ciuibus in Vryburg. Et aliis fide dignis.

DIPLOMA LVII.

Agnes D. coenobio Grissouienſi confert duo praedia c10 ccc LXXII.

AGNES, D.
Sileſiae,
inueſtit
monaſteri-
um Griffo-
uienſe praed-
itit VVal-
chindorff
& VVir-
chaudorff.

Die Hertzogin AGNES verreichet umb zwen-
zig mark Prügyscher Groſchen und Pollni-
ſcher Zal von Ruel Byern zwe Mark geldis, eine
in dem Dorffe WALCHEYMSDORFF, dy andir mark
in dem Dorff WIRCHAVSDORFF, beyde des Weich-
bildes czum Hayne, unſerm andachtigen, dem
Apte czu Grizow und ſyner Sammenunge Gege-
ben czu Grizow noch Criſts geburt driczenhun-
dirt Jar, dornach in dem andirn und ſebenzige-
ſtem Jare, am neſtten Sonnabund noch Sant Ja-
cobis-Tage. Des ſynt Geezug unſere getrawen
Her Henczil, Her Dypraud und Nikil, Gebrüder
von der Reybnicz, Her Heinke von Meyenwalde,
Her Heynke von Sydlicz, Hennich von Brunow und
Slewicz.

Datum
1372.

DIPLOMA LVIII.

*Henricus D. Sileſiae coenob. Grifſou. re-
ditum annuum, in Berwigsdorff perci-
piendum, confirmat c10 ccc XIX.*

HENRICVS,
D. Sileſiae,
aſſignat
annuos re-
ditus mo-

Heynricvs, dux SLESIE, dominus de FVRSTIN-
BERG & in IAWR contulit duarum marca-
rum redditus, ſingulis annis in Berwigsdorff perci-
piendos, reſignatos a Luppoldo de Muehterich, ob
remedium anime ſue ſuorumque progenitorum

ſalu-

salutiferum, religiosis uiris ac discretis domino ab-
bati totique cōnuentui. **ACTVM** in *Conradiswal-*
de, in die beatorum martirum, Geruasii & Protha-
sii, anno domini millesimo trecentesimo nono
decimo. Presentibus *Hermanno* de Sydlicz, *Syf-*
frido & *Bernhardo* fratribus de Czedelicz, *Magno*
de Boranowicz, *Iuene* de Czirna & aliis quam
pluribus fide dignis.

nasterio
eidem.

Datum
1319.

DIPLOMA LIX.

Bolko, D. Silesiae testatur de dotalitio,
coniugi *Franczkonis* adsignato **CIO**
CCC XLII.

NOS **BOLKO**, dei gracia dux **SLESIE**, dominus
de **FVRSTINBERG** & in **SWYDNICZ**, omnibus
& singulis, quibus presens scriptum nosse fuerit o-
portunum uolumus esse notum: quod honorabi-
lis domina, **MARGARETHA**, relicta *Nikolai Koldicz*,
bone memorie, cuius in *Swydnicz* & **FRANCZKO**,
filius eius, coram nostra presencia constituti, in
bona mencium ualetudine & corporum sospitate
totam *uillam Calndorff*, in districtu nostro *Swyd-*
*niczen*si sitam, honeste *domine, domine Enyde*, con-
iugi dicti *Franczkonis*, eo iure, dominio, utilita-
te & fructu cum omnibus ad ipsam pertinenti-
bus, prout in suis grehiciis & limitibus circum-
ferencialiter est distincta, titulo & *nomine ueri do-*
thalicii, erogarunt & ipsam in nostris manibus
uoluntarie resignarunt, qua quidem dacione &
uoluntaria resignacione coram nobis racionabili-
ter facta, dictam uillam eo iure & dominio, ut
prescribitur, ipsi *domine ENYDE*, nec non & do-
mino *Iuene* de **CZIRNA** ad manus ipsius *domine*,
ENYDE, iuxta omnem ritum & consuetudinem

BOLKO, D.
Silesiae,
testatur,
Margare-
tham Kol-
ditz **nurui**
suae assi-
gnasse uil-
lam CALN-
DORFF,
loco dota-
litiis.

dota-

*ad dies ui-
tae.* *dotaliciorum* in terra nostra conferendorum, ad tempora uite sue contulimus, quiete & pacifice possidendam. In cuius rei certitudinem presentes dari super eo iussimus, nostri maioris *sigilli* munimine roboratas. Actum & datum in *Svidnicz*, feria tertia ante diem Viti & Modesti, martirum beatorum, anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo secundo. Presentibus nostris fidelibus, *Vlrico & Renczone*, fratribus, dictis Schoff, *Petro Bohemo*, *Heynrico* de Swyn & *Iungelingo*, militibus, *Peczhone Eyke*, iudice curie nostre & *Kunczolino*, nostro prothonotario &c.

DIPLOMA LX.

Bolko D. testatur de uenditione dimidiae partis uillae *Rabin*, nobilibus de *Seidelitz* facta CIO CCCLXV.

BOLKONE, D. Silesiae, *Herczoge* in SCHLESIEN, Herre von *FVRSTINBERG* CZUR SWYDENICZ und *Margrove* CZU LVSICZ hat den *halbin teyl des Gutis* zum *Rabin*, des Weichbildes czur *Swydenicz* den Anke etwen Herrn *Petschen* von *Czirnen* eliche Tochtir irem elichen Wirto, dem *Edelin Syffride* von *Dony* uffgelassen, und diser der Erbarn Vrowen *Ilfen* etwenne *Clauß* von *Seydelicz* elichin *Huſsvrowen* vorkowft, diser gelegen und gelanget in *Vryburg* am *Donyr*stage vor allin Hilgen Tage, noch *Gotis* geburt dryzenhundert Jar an dem vünff unde sechzigestn Jare, des synt *Gezug* unsere getrawen Her *Peczoe* von *Bezczow*, Her *Bernhart* von *Czedelicz* von *Fürstensteyn*, unser *Burggreve*, Her *Hanns* von *Czirnen*, Her *Heynrich* von *Czirnen*, *Nikel* von *Sachinkirche*, *Temchin* von *Seydelicz*, *Peter* von *Czedelicz*, unsir *Lantschry-*

fchryber unde *Peter von Nebilschicz*, unser Hof-
fchryber. Hofschrei-
ber.

DIPLOMA LXI.

Agnes D. inuestit *Vlricum Boehm* prae-
dio coniugis ipsius *Rabinensi* c10 ccc

LXX.

Die *Herzogin AGNES* hat vorreicht irem liben Agnetis D.
consensus
getrawen *Vlrich Behm* alle seiner eichen de silla,
Hufvrowen, der Erbaren Vrowen, *Agnes*, Gut, so sie emta a ma-
gehabin mag czu dem Rabin, welches sie ime rito.
uffgelassen czu der *Swydnicz*, an der nehsten Me-
tewoche vor Synte *Johannis* Tag des *Towfirs* un-
fers *Hirrin*, do man czalte noch *Cristis* geburt
driczenhundirt Jar, dornoch in dem sebinzige-
stem Jare, des synt *Gezug* unsir libin getrawen Datum
1370.
Testes.
Her *Nikel Bolcze* unser *Hovemeyster*, Her *Reyncz*
Schaff, Her *Gunczil von dem Lazin*, Her *Nickel*
von dem Czeißberge, *Nickil von der Reybenicz*,
Heynrich Walsberg und *Peter von Czedlicz* unser
Lantschreiber.

DIPLOMA LXII.

BOLESLAVS D. Silesiae nobilibus de Hein-
richow quasdam officinas opificum
Richenouiae erigendi libertatem con-
cedit c10 cclxxvi.

IN nomine domini, amen. Nouerint uniuersi BOLESLAVS,
hanc literam inspecturi, quod *Nos BOLESLAVS* D. Silesiae,
dei gracia *dux SLESIE*, domui in *HEYNRICHOW*, inuestit no-
graciam talem contulimus, quod de bona uo- biles de
luntate nostra & consensu in *RICHENOW* *thaber* Heinri-
nam liberam, duos *fabros*, item duos *pistores* & chow na-
duos *carnifices* iure hereditario in perpetuum col- riu iuribus,
concedendo concedendo
loga.

- 1) tabernam;
 2) fabros;
 3) futores;
 4) pistores;
 5) carnifices.
- Sigillum.*
- Testes.*
- Datum*
1276.
- locabunt. Hi autem artifices quidquid operantur noua uel uetera, ubicunque locorum ibidem in uilla decreuerint, uendent libere & quiete. Insuper uolumus & uniuersis nostris aduocatis percipimus, quod ipsos in eadem donatione nostra non impediunt, nec per aliquem impedire permittant, In cuius rei testimonium & uigorem perpetuum hanc literam sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum & actum Rochlicz, testantibus his: domino Heynrico de Prouin, domino Bertoldo, plebano de Iawr, Bertoldo, aduocato de auro, Cunrado, aduocato de Hayn, Petro, aduocato & aliis quam multis. Anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto.

DIPLOMA LXIII.

Instrumentum emti *census annui*, ex taberna *Richenauiensis* tollendi **CIO CCC XVIII.**

Abbati
Griffou-
ensi uer-
dit
annuum
censum

Anna,
uidua de
RICHENOW
consensu
filiorum.

Gautela.
prima.

IN nomine domini, amen. Acta mortalium subito labuntur a memoria, si non fuerint literarum ac testium fulcimine roborata. Nos igitur frater *Heynricus*, dictus *abbas gracie S. Marie*, uniuersis presentem paginam intuentibus cupimus esse notum: quod *nos* contra *dominam Annam*, relictam felicis memorie *Heynrici Clauigeri de Richenow*; & *filium* eius *iuniorem* & de consensu & uoluntate senioris filii eiusdem domine & omnium amicorum eius *emimus pro XX. marcis grossorum*, super *thabernam in Richenow*, *duas marcas annui census* libere annis singulis percipiendas, ita quod nec cum seruicio ducali, nec, quod absit, si *thaberna* quacunque de causa *combure-*

biuretur, cum edificiis occupari non tenemur, sed prefata domina uel eius filius thabernam exponere debet & nos duas marcas debemus tollere absolute. Si etiam, quod deus auertat, thaberna prenotata ad tantum defectum quocunque modo perueniret, quod non plus, quam duas marcas, in censu dare posset, illas nos tollere debemus &, qui nobis uendiderunt, omnino in denariis nichil tollent. Istatamen condicio interiecta fuit: quod si prenominata femina uel filius eius iunior seu maior de uoluntate iunioris in alio loco nobis placito alias duas marcas, his eque ualentes, similiter comparauerint, ad illas nos respectum habebimus & tollemus. Thaberna uero ipsis a nostro tributo libera remanebit. Ad hoc autem tercio *thabernator*, quem emimus, dabit nobis anno presenti circa festum *S. Michaelis* duas marcas. Dabit similiter & deinceps semper unam marcam in festo *Walpurgis*, aliam in die *S. Michaelis* & hoc tamdiu, quo usque nos, ut premisum est, alium locum ostenderint placidum atque certum. In cuius rei testimonium presentem litteram nostri sigilli appensione fecimus communitari. DATVM & ACTVM in estuario plebani in *Richenow*, anno domini MCCCXVIII. in dominica, qua canitur: *gaudete in domino semper*. Presentibus his domino *Ticzkone*, plebano in *Pomerio*, *Heynrico magno*, sororio eius, *Nicolao*, sculteto hereditario, *Theodorico Diuite*, *Conrado Wendilgart*, *Heynrico Vriginhufener*, *Heynrico Pulchro*, *Heynrico Fuerer* & aliis &c.

Secunda.

Pactum.

Termini
solutionis.

estuarium.

Datum &
actum
1318.
Testes.

DIPLOMA LXIV.

Litterae reuersales NICOLAI de CZEISBERG; quod ius sibi concessum, pi-
Tom. VI. reliqu. Hh scandi

scandi, *expirare debeat cum morte ipsius* CIO CCC XCVI.

NICOLAVS, **I**ch Herr NICKEL von dem CZEISBERGE, beken-
Dynasta in ne öffentlich mit dysen Briffe, daz der Er-
 Czeisberg, *würdige Vater Herr* NICCLOS von LEGNICZ, *Apt*
testatur: *czu Grizow* unde dy Sammenunge doselbist ir
ius piscandi *Wassir* unde dy *Vyscherye* *czu Reichenow* und *czu*
sibi a mo- *Quolisdorff* mir, *czu mynen Lebetagen*, von sunder-
nasterio licher Gunst gelassin habin, dasselbe *Wassir* und
 Grissowien- *ouch die Vysscherie* sal noch mynem tode den ob-
 si *concessum*, *genanten deme Apte* unde *deme Convent* *czu Gri-*
sea non nisi *zow* erblich und ewiglich bleybin, an alle An-
ad dies ui- *sproche* und an allis Hynderungs myner Erbin
 tac. unde Nachkomelinge, Erbelinge unde Hern uff
 deme Czeisberge. Und ap myner Kyndin adir
 Nochkomelinge keyner das vorgeante *Wassir*
 unde *Vysscherie*, welde anevangen und recht dor-
 czu habin dovon, das ich daz etliche czit vom
 Gunst gehabt habe; so wedirspreche ich das mit
 Crafft dyses Briffes und bekenne: daz das oftge-
 nante *Wassir* und *Vyscherie* *czu Richenow* und
czu Quolisdorff des Clostirs *czu Grissow* Erbe ist
 unde nymand dorczu recht hat, den der Apt
 unde dy Sammenunge *czu Grissow*. Des *czu*
Sigillum. *Urkunde* habe ich myn *Ingesyzel* mit guter Wis-
 sen an dysen Briff gehangen. Gegeben uff dem
 Czeisberge an Sant Symonis und Juden Abind.
 Datum Noch Crists geburt driczenhundirt Jar dornoch
 1396. in dem sechs und newnczigesten Jare.

DIPLOMA LXV.

Instrumentum contractus libellarii de uil-
la Bertoldisdorff CIO CCLVIII.

IN nomine domini, amen. Nouerint uniuersi,
 pre-

presentes ac posteri, hanc literam inspecturi, quod Boleslaus confers Bertoldo
 ego BOLESLAUS, filius *Erebundi*, comitis, cum de- uillam.
 liberatione bona & *consensu* sororii mei *Gunthe-* Bertoldis-
ri Iunioris de *Bebirsteyn*, BERTELDO dicto *POLONO* dorff.
de uilla Reimundi contui uillam meam *Bertoldis-*
dorff sitam, circa *Palascowicz*, iure *Theutonicali* iure Teuto-
 populandam, addiciens eidem Bertoldo racione nicali.
 locacionis nouum *mansum liberum*, *tercium de-* populan-
narium de iudicio & *omnia iura Scultecie* cum *fu-* dam.
 is successoribus iure hereditario in perpetuum
 possidenda. Ut autem supra dicta uilla uberius
 excolatur, omnibus incolis eiusdem uille plenam
 dedi libertatis facultatem, a *festo B. Martini* pro- Praestatio-
 xime uenturo per tres annos: qua libertate euo- nes annuae.
 luta *unam* eiusdem uille michi de quolibet man-
 so persoluent *maldrutam triplicis annone*, scilicet
 quatuor mensuras tritici, quatuor siliginis, qua-
 tuor & auene & *dimidiam marcam argenti*. In
 tercio uero anno censum dabunt per medium &
 nunquam ab ipsis aliqua decima requiretur. Vo-
 lo etiam, ut pro ecclesia fabricanda liber mansus
 & integer referuetur. In huius rei testimonium
 & uigorem perpetuum sibi hanc literam *sigilli* do-
 mini mei HEYNRICI, *illustris ducis SLESIE*; & sigil-
 lo sororii mei *Guntheri de Bebirsteyn*; ac *sigillo* MEO
 duxi roborandam. ACTVM & DATVM IN REIMVN- Actum &
 DI *uilla*. Anno domini MCCLXVIII. Presen- datum
 tibus his domino *Walthero*, plebano de *Reyman-* 1268.
di uilla, domino *Conrado de Czirna*, domino *Ot-*
tone dicto *Kule*, *Theodorico Strowebir*, *Theodori-*
co Polono & aliis quam plurimis. Testes.

DIPLOMA LXVI.

Testimonium Scabinorum SCHWEIDNI-
 Hh 2 GEN-

CENSIVM, de curia quadam, monasterio GRISSOVIENSI legata a PETRO POLONO CIO CCC XLIV.

Aduocatus
& Scabini
Suidaicens-
ses testan-
tur: PE-
TRUM PO-
LONVM le-
gasse ad-
m. 1272

is der ZIE-
GEVNER
Gasse,

conobio
Griffou e si

DATVM
1344.

EGo Aduocatus hereditarius Swydnicensis & ibidem Scabini, HANKO SLVSER, HERMANVVS VRYDEL, PETRVS BOGENER, PECZSCHO de RICHINBACH, SEYPELINVS de ARNOLDI uilla, MERKELINVS BAVARVS, MENCZELINVS de NYMPSCH, notum facimus uniuersis, quod PETRVS POLONVS, noster conciuis, coram nobis in bannito iudicio presencia-liter constitutus non compulsus sed cum bona uoluntate & maturo suorum amicorum consilio super eo recepto curiam suam, in platea quae CZICHENERGASSE dicitur, situatam, eo iure, quo ipse eandem possidebat, reuerendo uiro domino NICOLAO de AVREO MONTE, abbati monasterii ordinis S. Bernhardi in Griffow, nec non totius conuentus uniuersitati ibidem dedit racione ueri testamenti & cum fauore seniorum ciuitatis Swydnicz. ipsi porrexit, ac hereditarie possidendo resignauit, faciendo, dimittendo cum dicta curia, quicquid abbati quicumque est uel fuerit & uniuersitati prefati monasterii melius & conuenientius uidebitur expedire. Harum testimonio litterarum. DATVM Swydnicz, anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, feria sexta proxima ante festum Michaelis archangeli.

DIPLOMA LXVII.

Litterae Scabinorum SCHWEIDNICENSIVM de annuo censu, uendito monasterio Griffouensi CIO CCC XCIV.

Schweidni-
censis Sca-

VOr uns Scheppen czur Swydnicz, Petschen Hulfrich, Weygil Sachinkirche, Niclose Placz-

Placzmeyster, Niclose Welczil, Iacobe Gumprecht, und Niclose Hundegasse, in dem Jar do Hans Hofeman das Erbgerichte fas, gestandin ist in *gebegetem dyng* HANS YWAN, und hat recht und redelich verhowft deme Erwürdigen Herrin, dem *Apte* und der ganczen *Sammenunge des Clostirs Griffow* und allin yren Nochkomen und Petir Grossen czu getrawer Hand vünff Mark jerlichis Czyns uff seyn Haws in der Czichener Gassen by Steffan Grofen gelegin, und uff alle syn Gut, und der Czyns sal gevallin alle Jar unvorczoginlich halb uff *Sente Walpurgen Tag* und halb uff *Sente Michels Tag*, und geschee des nicht, so sal en der *Voyt Pfandis helffen* in und uff dem egenantin Howse und uff alle synem Gute, und die Pfande mogen sy vor yrem Czins verseczin, gleicher weifs, als ab sy alle Rechte do mytte begangen hetten. Doch wenne der obgenante YWAN adir syne Nochkommen denselbin Czyns wedir *abekehrfen*, umb vünffczig gereyte Mark, so sal dat vorgenante Haws und alle syn Gut ledig und loz syn. Ouch sal man en gönnen *dritte halb Mark* czinnes *abezulösin* umb vünff und zwanzig gereyte *mark grosschen*, wenne sy das vermögen. Czu geczug synt unsere INGESYGEL an dysem Briff gehangen. Noch Gotis geburt *driczenhundirt* Jar, dornoch in dem *vyer und newnczegeften* Jare, in dem nehesten *DINGE* noch *Corporis Christi*.

bini testatur in gehegeten dyng,
(iudicio bannito)
IOANNEM YWAN uen-
dit esse mo-
nasterio
annuum
censum,

additis
cautelis.

Sigillum.

Datum
1394.

DIPLOMA LXVIII.

Litterae contractus, quo ciuitas SCHWEID-
NIZENSIS uendidit monasterio Griffow-
uensi octo scamna calceorum C I D C C C
X C V I.

W Ir RATMANNE der Stad Swydnicz, Hancko
 Jencz, Hanko Kempnottir, Niclos Wel-
 czil, Nicolaus Wistericz, Franczko Goltzschmet,
 Schweidnitzer Fricze Kegeling, bekennen offentlich in dy-
 censis fern Briffe, das der Erwirdige in Christo Vater und
fatentur: Herre NICOLAUS, von Gotlicher doldunge Apt czu
se monaste- Grizow und das gancze Convent desselbin Clo-
rio Grisso- sters czu Grisslow uns rechtlich und redelich ge-
zientfi, pro gebin und vorguldin habin zwelf Mark guter Pro-
parata pecu- ger grosschen Polnischer czal vor das new gebu-
nia XI. de und vor er ACHT SCHUBENKE dy sy dorunder
inare. non- habin, und des selbin geldis sage wir sy, de ege-
didisse obto nanten Hern Apt und Convent czu Grizow, *queitb*
scamna und ledig, von der Stad wegin, nu und hernocher
talceorum. bys also lange, daz dy egenanten Schubence
 abir gebudes bedörffen, do Got vor sy. Och
 globe wir obingeschrebin Ratmanne und dy noch
 uns Ratmanne gekorn in der Stad namen czur
 Swydnicz, das wir den egenanten Hern Apt und
Sumtus Couent czu Grisslow von der Muwirn und gebu-
computandi, dis wegen, das yre acht Schubence antrift, nim-
 mermehr sullin noch wellin angesprechen in keyne
 weys, bys das dy Schubence abir Dachis und von
 newens gebudis bedürffen, dorczu sofullen sy abir
 gebin ere aneczal nach Benckeczal. Czu geczuge
 habe wir dyfen Briff vorfigelt mit der Stad Swydn-
 nicz Ingefigel. GEGEBIN am Montage vor unser
 Datum Vrowin Tage Lichtewye, noch Christs geburt
 1396. driczenhundirt Jar, dornoch in deme sechs und
 newnczigstem Jare.

NACH BAEN-
 CKER ZAHL,
 pro rata.

DIPLOMA LXIX.

Locatio uillae forensis LANDISHVTEN-
 SIS, facta conuentui Cresoboriensi CIO
 C C XLIX. In

IN nomine sancte & indiuidue Trinitatis, amen.

Plerumque ea, que legitime facta sunt, uetustate, que mater obliuionis est, interueniente in dubium deducerentur, nisi confectione instrumentorum & inspectione posterorum perpetuata monstrarentur. Innotescat itaque uniuersis Christi fidelibus presentibus & futuris presens scriptum inspecturis: quod nos BOLESLAUS, dei gratia, senior *dux SLESIE & POLONIE*, una cum fratre nostro, domino CVNRADO, *Electo Pathauienti*, cupientes magnificare & *augmentare redditus ecclesie*, presertim uirorum religiosorum *Heremitarum*, nunc manencium in loco, qui uocatur CRESOBOR, ad honorem dei & beatorum LAVRENCII *martiris*, NICOLAI *confessoris* & beate uirginis AGATHE, contulimus eisdem fratribus *Landishutte*, uillam forensem, *iure Theutonico* locandam & in quadam ibidem *insula* Claustrum eorum locandum. Que insula sita est inter fluuios *Zadrue & Bobir*, cui uille forensi addidimus ex parte fluuii, qui uocatur *Zadrue*, in latitudinem mensuram theutonicalem uidelicet ducentas & septuagintas uirgas theutonicas, que mensura ex parte altera *Bobre* procedet usque ad fluuium, qui uocatur *Lesk* & intrat *Bobram*. Et a *Lesk* latitudinem & longitudinem habebunt iidem fers uillas theutonicas locandas per omnes uillas siluas, que circumduntur eodem fluuio usque ad montem, qui uocatur *Camenagora*, de quo idem fluuius ortum sumpsit. Et ab eodem monte tenebunt metas siluarum cum fratribus de *Polizno* usque ad terminos Bohemorum, declaratis quoque metis aquarum & siluarum eiusdem nostre donacionis, hac prerogatiua libertatis dictam uillam forensem & omnes uillas locandas. decoramus

BOLESLAUS,
D Silesie
& Poloniac,
*proemio
præmissis,
testatur:*

*se ordini e-
remitarum
Cresobori-
ensi*

*locasse uil-
lam LAN-
DISHVT iure
Teutoni. ali.*

*Fines &
termini.*

*Camenago-
ra, mons.*

*eum iure
plenissimo;
excepto ta-
men*

*1) iure mo-
netandi;
2) iudicio
sanguinis;*

*cuius prae-
ses ipse prin-
ceps.*

Datum

1249.

Testibus.

mus, ita uidelicet, quod *plenissimum ius* habebunt tam in ciuitate quam in uillis & eciam in aquis, preter *monetam & iudicium sanguinis*, super quo iudicio maiori nullum ibidem aduocatum constituemus, sed ipsi nos & successores nostri in iudicio deuote & fideliter persistemus. Et ut hec nostra donacio rata & inconuulsa permaneat in futurum; presentem paginam conscribi iussimus & *sigillorum* nostri & fratris nostri domini *Cunradi, electi* Pathauiensis, appensione roborari, anno incarnationis domini MCC XLIX. Datum per manum domini VALENTINI, *notarii* nostri, coram domino PAVLO, domino RAMVOLDO & aliis quam pluribus.

DIPLOMA LXX.

Priuilegium ANNAE, Ducissae Silesiae & Poloniae, super sylvam Cressobor, datum ordini sancti BENEDICTI CIOCC XLII.

ANNA, D. Silesiae & Poloniae, donat monachis ordinis BENEDICTI sylvam Cressobor.

IN nomine domini, amen. Nouerint uniuersi si quod nos ANNA, dei gracia *ducissa* SLESIE & POLONIE, de uoluntate & consensu filii nostri BOLESŁAY, inspecta paupertate & humilitate uenerabilium uirorum, *Andree*, quondam *abbatis de OPATWICZ*, suorumque fratrum *ordinis sancti Benedicti*, quos bone memorie HEYNRICVS, quondam *dux* SLESIE, CRACOVIE & POLONIE, uir noster admonendum colendus, in terram suam uocauerat, huic uocacioni satisfacere cupientes fratribus eisdem locū in sylua, que CRESSOBOR nuncupatur, cum uniuersis, que propriis manibus ac sumptibus extirpare poterunt, intuitu diuine remuneracionis, perpetuo contulimus possidenda. In cuius rei

argu-

argumentum presentem cartam sigillo nostro ac filii nostri duximus muniendam. ACTVM in Wratislavia VIII. Ydus Maii, anno gracie MCC XLII.

ACTVM
1242.

DIPLOMA LXXI.

Instrumentum super bonis Cresowiensibus, BOLESLAO, D. Silesiae uenditis ab abbate Oppatwiczensi CIO CCLXXXIX.

IN nomine domini, amen. Nos TSCHASCA, di-^{TSCHASCA,} uina miseracione abbas in monasterio OPPAT-^{abbas Op-} WICZ, una cum conuentu nostro ibidem, ad noti-^{patwicen-} ciam tam presencium quam futurorum cupimus^{sis, praesen-} peruenire, quod in presencia uenerabilis patris,^{tibus epi-} domini THOME, Wratislaviensis episcopi; & in pre-^{scopo & te-} sencia aliorum uirorum nobilium, tam clerico-^{stibus aliis,} rum quam baronum, quorum nomina in subsequen-
tibus narrabuntur; bona, in CRESOWE sita, cum^{bona Cre-} omnibus redditibus, uillis, cultis & incultis, filiis^{sowienfia} nec non aliis omnibus pertinenciis ad eadem in ducatu ducissa, quecunque pro elemosina fuerant^{uendit BO-} olim per fideles cristianos in iuuamen & substi-^{LES LAO,} dium ibi data, uendidimus illustri principi, domi-^{duci Silesi-} no BOLESLAO, duci SLESIE & de LEBENBERG, pro^{ae;} elemosina perpetua permanenda pro ducent, qua-^{pro CCXL.} draginta marcarum puri argenti ponderis polonica-^{marcu.} lis. Quam pecuniam dictus dux BOLESLAUS & sui^{Dies & lo-} tres milites nobis in festo natiuitatis beate Ma-^{chs solutio-} rie uirginis proxime in GRECZ soluere promise-^{Militum} runt, uidelicet dominus Heynemannus de Baruth,^{1] de Baruth;} dominus Friczko de Waldowe & dominus Rudi-^{2] de Wal-} gerus de Hugewicz. Quam si termino aduenien-^{3] de Hu-} te non persoluerint, ut est dictum, ex tunc domi-^{gewiz,} nus dux, una cum prescriptis militibus LEGNICZ, ^{obligatio} ciuitatem intrabunt obstagio adiacendam ipsam^{ad obstagio-} um.

Hh 5

nun-

nunquam exituri, donec prenumeratum argentum in loco & termino, ducentas quadraginta marcas, persoluerint ex integro. Nos uero TSCHASCA, abbas monasterii Oppatwicz, cum nostro conuentu, ad manus uenerabilis domini *Thome, Wratislauenſis episcopi*, in cuius presencia hec acta sunt; & eciam in manus domini ducis Boleslai resignauimus & alienauimus bona & spontanea uoluntate tam literas & priuilegia, per quas & que possidebamus CRESSOWE, cum omnibus pertinentiis in dominio ipsius ibidem & alibi & cessimus penitus omni iure, quod uidebatur habere in eisdem, exceptis quibusdam, que adhuc optine-

Cessio plurimorum;
paucis sibi reseruatis.

mus in RYSIK & in DROBNOSSOWE, que pro nostra seruabimus utilitate, in quibus nos promisit protegere & tueri, hoc addito: quod nos abbas cum conuentu nostro propter recompensam bonorum predictorum in presencia nobis factam obligauimus & obligamus illustris principis BOLESLAI & suorum agere memoriam tam uiuorum quam mortuorum omnium, que ad dictum *claustrum* CRESSOW, olim suas erogarunt elemosinas.

Sigilla
 1) abbatis;
 2) capituli.

In huius ordinacionis & empcionis testimonium & uigorem presentes conscribi fecimus & sigilli nostri & nostri capituli robore confirmamus. ACTVM & DATVM in Legnicz, feria VI. post festum sancti Iacobi apostoli. Anno domini millesimo

Actum & ducentesimo octuagesimo nono presentibus dominis, qui hanc ordinacionem uisu & auditu saluis conscienciis possunt in posterum attestari, Domino *Thoma*, episcopo Wratisl. magistro *Petro*, canonico ibidem, domino *Borislao*, *Nicolao*, plebano in Iawr, *Alberto*, capellano ducis, plebano in Sweinicz, *Heynemanno* de Baruth, *Friczkone*

datum
 1289.

Testes.

kone de Waldow, Rudigero de Hugewicz & aliis pluribus fide dignis.

DIPLOMA LXXII.

Boleslaus D. Silesiae confirmat donationem, conuentui Heinrichauensi factam CIO CC LXII.

IN nomine domini, amen. Quod mayestas principis elargitur, illibatum debet fouere solercia successorum: nos igitur BOLESLAUS, dei gratia dux SLESIE, una cum filio nostro HEYNRICO, presentibus perpetuo protestamur, quod perceptis priuilegiis fratrum & conuentus de HEYNRICHOW, ordinis Cisterciensis, traditis per illustres principes & duces Slesie, Polonie & Cracouie, HEYNRICVM, auum nostrum & patrem nostrum karissimum, scilicet HEYNRICVM, felicitis memorie, super remissione suorum peccaminum & testamento dicte domui contulerunt sempiterno. Nos eorum facta rationabilia benigno fauore prosequentes dignum duximus confirmanda, uidelicet in uilla Quolisdorff, quinquaginta mansos, secundum situm & ordinationem in eorum priuilegiis expressum & in Rychenow centum mansos numero & mensura, quo dominus NICOLAUS, prefatorum ducum olym notarius, de fauore & consensu ipsorum, dinoscitur predictis fratribus, pro sue remedio anime, contulisse. Verum quia priuilegiis nostrorum progenitorum super istis centum mansis caruerunt, nos de nostris uolentes intromitere tanquam nostris a memorate domus abbate, tunc domino Petro & aliis eius fratribus deuotis ammoniti precibus & inclinati, pro debito quin-

BOLESLAUS,
D. Silesiae;

quo testatur

se donatio-

nem,
conuentui

de HEYNRI-

CHOW fa-

ctam a pa-

rentibus,

confirmare
per omnia;

recensitis
pertinenci-

is:

adiectis et-

iam nouis,

qua-

L'io remun-
erationis,
pro remissi-
one peccato-
rum obti-
nenda.
Immunitas
ab oneribus
& exactio-
nibus ad 6.
annos.
Actum
1263.
Testibus.
Datum
per manus
LVDEWICI.

quaginta duarum marcarum argenti, quo eisdem fuimus obligati, nobis dimissio & pro uiginti quoque mansis, quos in uilla *Bomgarte*, uille *Rychenow* proxima tenuerunt, nobis integre resignatis & in remissionem peccaminum nostrorum contulimus, eorum *domui* perpetue possidendos. Et quia, ut uiri deuoti, ex affectu pio, siquo modo eos molestauimus, nobis unanimiter indulserunt. Nos, *uice compensacionis*, predictis eorum bonis in terra nostra ab omni *exaccionum grauamine* a festo Pasche proxime peracto *sex annorum* dedimus *libertatem*. ACTVM in *Iawr*, sabato post octauas Pasche, anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo tercio, presentibus fidelibus nostris, comite *Sboequino*, castellano Ligniczensi, comite *Iccone*, Kamerario magno ibidem, domino *Heynrico* de Prouin, *Pribokone*, subdapifero nostro, *Riperto*, submarschalco, *Heynrico* de Browe, *Seydelmanno* de Salburg. Datum per manus *magistri LVDEWICI*, notarii nostri.

DIPLOMA LXXIII.

Litterae consensus de SCVLTIETIA HEINRICHOWIENSI, quam RINDFLEISCHIVS uendidit monasterio ibidem CIO CC LXV.

IN nomine domini, amen. Vt ea, que aguntur in tempore, in perpetua hominum memoria firmissime perseuerent, dignum est, ipsis principum & nobilium testimonium suffragari. Nos igitur BOLESLAVS, dei gracia *dux Slesie*, publice profitemur, quod, cum nostra bona uoluntate & consensu, uenerabilis pater & dominus *abbas* in HEYNRICHOW, cum suo conuentu, rite & rationali-

BOLESLAI,
D. Silcise,
quo testatur:
Syfridum
RIND-
FLEISCH
uendidisse

biliter *emit Sculteciam* in RYCHENOW, ecclesie sue pertinenti, apud SYFRIDVM dictum RYNTFLEISCH, cum omnibus utilitatibus suis & pertinentibus, sicut idem SYFRIDVS eandem hactenus habuit & possedit, excepto: quod abbas aut sui fratres cum dextrario nobis minime seruire tenebuntur, sed prefatus *Syfridus* uel quicumque prefatam *sculteciam* emerit uel possederit, omnia iura illa & seruiticia nostra exhibebit, sicut nobis per scultetos uenerabilis patris domini *abbatis de Leubens* plenius exhibentur. Adicientes, quod ipse scultetus nec aliquis successorum suorum de ipsa *scultecia thabernam* nec aliquam penitus hereditatem, ad ipsum iudicium pertinentem, quacunque necessitate compellente audeat *uendere uel alienare, nisi cum speciali licentia ipsius abbatis* aut sui conuentus fuerit & bona uoluntate, ad ipsum enim perspectis literis suis collacionem predictorum omnium siue donacionem perpetuo, fatemur, pertinere. Facta est autem hec empicio in *Rychenow*, anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, in die sancto Epiphanie domini, confirmata autem a nobis in *Haynow*, testibus emptionis & confirmacionis subscriptis, uidelicet domino Hermanno Buch, domino Gunthero Byr, domino Gunthero de Richenbach, domino Wolrado de Honsteyn, domino Achille, *plebano in Richenow*, Theodorico *Sculteto de Quotisdorff* & aliis multis fide dignis, super quo facta, ut firmiter roboretur, sepe dicto domino abbati & suo conuentui presentem literam sigilli nostri maioris appensione contulimus roboratam.

abbati & conuentui in HEINRICHOW Sculteciam ibidem, cum permissione, concessis iuribus singularibus.

Datum
1265.

Testibus.

DIPLOMA LXXIV.

Donatio annuorum reddituum, XXX.

mar-

marcarum, clauſtro ad diuam MARIAM facta a BOLKONE D. Sileſiae CIO CC CXVIII.

BOLKO, D. **I**N nomine domini, amen. Quoniam non ſunt Sileſiae, hominis, que ſecum deferre hinc non poteſt; *teſtatur: ſola enim memoria comes eſt defunctorum: Nos ob ſpem futu- rorum,* BOLKO, dei gracia *dux SLESIE & dominus de FVR- STINBERG,* diem meſſionis extreme, miſericordie ſeu pietatis opera ſeminando, cupientes preuenire, his ſcriptis ad noticiam uniuerſorum produ- cimus. Quod de ducalibus noſtris prouenti- bus damus *Clauſtro gracie ſancte Marie uirginis ordinis Ciſterciensis* noſtreque fundacionis *trigin- ta marcas* currentis monete, percipiendas ſingulis annis inuiolabiliter & perpetualiter per fratres *cenobii* iam premiſſi. Volumus autem, ut ipſi fra- tres, quos ad cultum diuini ſeruicij ampliandum in eodem conſtituimus loco, *pretaxatam* pecunie *ſummam ad ſtruſturam* conuertant *monaſterii ſui,* quod ad honorem omnipotentis dei ſueque glo- rioſe genetricis beate *Marie* ſemper uirginis ince- perunt. His igitur in locis preſatam ſummam eis assignamus iugiter tollendam. Videlicet in LE- 1) Loewen- bergenſi, WENBERG & in BOMSLAVIA in theoloneo *duodecim* 2) Bomſla- uienſi, *marcas,* in SWIDNICZ in theoloneo *ſex* *marcas,* in 3) Schwei- nicienſi, RICHENBACH in theoloneo *quatuor* *marcas,* in FRANKENSTEYN in theoloneo *octo* *marcas,* hoc in- 4) Reichen- bachenſi, terpoſito, ut iam preſcriptus numerus, in quatu- or equales partes diuiſus, in quatuor temporibus 5) Francken- ſteinenſi; cuiuslibet anni, uidelicet in prima dominica *qua- drageſime,* in qua cantatur *Inuocauit,* in *Penteco- ſtes exaltatione ſancte crucis,* poſtremo in *die ſan- cti NICOLAI* proxime uenturo primo & principa- liter autem omnem alium theolonic noſtre cen- ſum, quem in dictis ciuitatibus habemus, a ſuis debi-

ſe clauſtro ad diuam Mariam redditus annuos XXX. marcarum donare, conuertendos in uſus ſtruſturamque monaſterii, assignatos in theoloneis

- 1) Loewen-bergenſi,
  - 2) Bomſlauienſi,
  - 3) Schwei- nicienſi,
  - 4) Reichen- bachenſi,
  - 5) Francken- ſteinenſi;
- terminis di- ſtinctis;*

debitoribus per has omnes & singulas ciuitates cum certa solutione dicto claustro cedente, Casus *sentiat* feruiens, am si per aliquod *accidens* aut *impedimentum*, quodcunque omnino nichil magis ultra numerum *triginta marcarum* antedictum cedere possit aut dinumerari. Idem uel eius *triginta marcarum* numerus absque omni impedimento protractione, alienacione nec non impedicione quorumcunque uel diminucione *claustro antedicto* ex integro ineuitabiliter & proporcionabiliter perpetue compleatur. Adicientes: quod si superfluous thelonie numerus, qui superest numero *triginta marcarum* antedicto, quem claustro prefato pro cultu diuino ampliando hereditarie possidendum dedimus ac appropinquauimus, per nostros successores aliquo modo uenderetur uel commutaretur aut alicui donaretur; uolumus omnino, ut claustro memorato de censu suo aliquid proinde non depereat nec in preiudicium aliquid eueniat aut impedimentum ullum penitus non existat. Per huiusmodi autem sepe dictis fratribus in prenominato claustro sibi uicissim succedentibus recommendamus, quatenus nec & alia, que ipsis impendimus beneficia, attendentes, Id quod *calcar* MONACHIS *im-* mensum, ad fundendus *diu noctu-* que preces, pro suo largitore. *tantum affectuosius ad deum pro nobis orando insistant*, quanto *sollicitius curam* modo pro eis ex corde *gerimus indefessam*. In cuius rei perpetuam corroboracionem presens scriptum sigilli nostri appensione est communitum. ACTA sunt hec in *Legnicz*, anno domino millesimo ducentesimo nonagesimo octauo, in die annunciacionis gloriose uirginis Marie, presentibus his domino Siffrido, comite de Anhalt, domino Lantgrauio Turingie, Fridrico, domino Ludouico de Hakinborn, domino Hermanno de Barbei, Iwano de Prouin & Waltero

saluo ac integro ubique iure monasterii,

Actum & datum 1298. Testibus.

tero fratre eius, Marschalko nostro, Apeczkone de Vlok & aliis quam pluribus fide dignis. DATVM in LEGNICZ per manus Siffredi Protonotarii nostri.

DIPLOMA LXXV.

Litterae *ensus*, a BOLKONE D. *Silesiae* uenditi monasterio *Griffouienfi* - CIO CCC LVIII.

BOLKO, D. **I**N nomine domini, amen. Nos BOLKO dei gratia dux SLESIE & dominus de FVRSTINBERG & in Swidnicz constare uolumus huius pagine testimonio uniuerfis, quod, ob ueram, & euidentem nostre necessitatis indigenciam, maturo tamen nostrorum fidelium consilio precedente & precipue cum consensu serenissime domine nostre & conthoralis nostre AGNETIS, Venerabili & religioso viro, domino HEYNRICO de PROBISTHAYN, abbati & conuentui monasterii gratiae sancte marie uirginis communi nomine GRIZOW nuncupati rite & racionabiliter iustoque emptionis titulo interueniente uendidimus & uendidisse publice profitemur decem & septem marcas annui & perpetui census in & de & super uillam Knegenicz districtus nostri *Nympschensfis*, eo iure, modo & forma, quo nos habuimus & prout dictus census circumferencialiter est locatus pro ducentis *marcis grossorum pragensum polonici numeri & consueti*. De qua quidem summa predicta, centum & triginta marcas paratorum denariorum nobis & simul & semel presoluerunt & septuaginta *marcas* ipsis in predicta empcione defalcamus pridem nobis per ipsos abbatem & conuentum gratuite mutuatas, quas ipsis soluere tenebamur.

BOLKO, D. Silesiae, testatur:

se
consentiente
serenissima
conthorali,

uendidisse
monasterio
Griffouien-
fi annuum
censum
XVI. marc.

pro summa
CC.marca-
rum.

audum nu-
merata.

Et

Et sic *summa* siue *fors* empcionis predictæ ad *ducentas marcas* se extendit. Nos igitur dictam uendicionem per nos factam amplius ratificare & confirmare uolentes, eundem sensum seu bonam cum omnibus & singulis iuribus nostris ducalibus, que ad nos pertinebant, *abbati & conuentui* iam dicti monasterii in perpetuum *appropriamus, dedimus & donamus* ab omni cuiuscunque generis seruitio libera, a *censibus, exactionibus, petitionibus, collectis & monetali pecunia, uecturis, araturis, stationibus*, que **LEGER** dicuntur, ceterisque *angariis & parangariis*, quocunque nomine nuncupantur, hereditarie & ecclesiastico iure possidenda. Cum omni etiam & *pleno domino ac supremo iudicio*, quod se *ad manus & capitis pleccionem* seu penam extendit. Ita quod nec iudex curie nostre nec quisquis iudicum nostrorum hereditariorum uel prouincialium nec camerarii nostri ueliam causam paruam uel magnam habent nec debent in premissis bonis iudicare uel iudicio presidere. Rusticos etiam dictorum bonorum ab omnibus *citationibus* quorumcunque iudicum nostrorum presentibus literis *liberamus*. Sed si quis aduersus eos quidquid agere habuerit, ibidem in bonis aut coram abbate ipsos conuenire debet, ad iusticiam faciendam; adiungentes, si abbas uel conuentus dicti monasterii per quascunque personas in possessione dictorum bonorum impeterentur, *coram nullo alio iudice quam ecclesiastico debent respondere*. Promittentes ipsis *domino abbati & conuentui* predictum censum ab omnibus impeticionibus, ut iuris est, *warantare* & nihilominus a qualibet impeticione *disbrigare*. Etiam si aliquis in posterum *instrumenta seu literas*, per nos aut progenitores

Confirmatio
huius
uendicionis.

Leger.

iure ecclesiastico.

Exemptio a
iudicio se-
culari
prouincialit
camerario-
rum.

Guaranda-
re, dubri-
gate.

nostros datas huic contractui produceret contrarias, per que uel per quas abbas & conuentus in dictorum bonorum pacifica possessione possent quolibet modo impediri, ea uel eas presencium tenore *cassamus, destruimus, annullamus* & nullius roboris esse uolumus & uigoris. Eciam interiectum est empcione in predicta, si quid eis in dicto censu deperiret, quoad complecionem *decem & septem marcarum*, hoc ipsis *supplere debent* in alio certe loco *integre & complete*. Eciam quod *nostros* aut *nostri successores* memoratum *censum*, quocunque tempore nobis expedire uidebitur, pro *ducentis marcis* simul & *sempayare*. mel *abbati & conuentui* payatis & numeratis plenariam reemendi habebimus potestatem. Annuentes eciam, si prefatum censum *uendere* uel de monasterio *alienare* decreuerint & si nostro in ducatu pro illa pecunia alium censum emere aut comparare uoluerint, eundem censum nostros aut nostri successores monasterio promittimus porrigendo *resignare*. Ut autem hec omnia prescripta firma & in stabili uigore permancant; ea conscribi fecimus & appensione nostri maioris sigilli iussimus communiri. DATVM & ACTVM in Swydnicz feria sexta proxima ante dominicam, qua cantatur misericordia domini, Anno domini M CCC quinquagesimo octauo. Presentibus fidelibus nostris NICOLAO de SYFFRIDOW, FREDERICO de PECHWINKEL, ALBERTO dicto SECKEL, IANO de KORDEBOVS, *Militibus*, RVDIGERO de WILTBERG, NICOLAO de SACHINKIRCHE, HEINLINO de CIRLA, PETRO de CZEDLITZ, nostro *Prototario* & ALEXIO curie nostre notario & aliis pluribus fide dignis,

Cautela
lysa.

Census alienabilis.

DATVM &
ACTVM
1358.

Testes.

DIPLO-

DIPLOMA LXXVI.

NICOLAVS D. *Silesiae* confirmat donationem mediae uillae *Strigouiensis*, ab auo ipsius factam coenobio *Grissouensi* CIO CCC. XL.

IN nomine domini, amen. Nos NICOLAVS dei NICOLAO,
 gracia dux SLESIE, dominus de EVRSTINBERG & D. Silesiae,
 de MVNSTIRBERG notum facimus uniuerfis: Quod quo
 dudum felicitis memorie illustris quondam *prin-* donatio-
ceps & dominus dux BOLKO, auus noster carissimus, nem me-
fundator monasterii gracia sancte Marie, quod diae uillae
 communiter GRICZOW uocatur, *ordinis Cisterciensis,* olim ab
sis Wratisl. dyoceseos prope Landishutte in termi- auo ipsius
nis Bohemie, eidem claustro Griffow mediam uil- factam,
 lam STRIGOW, uiginti paruos mansos agrorum ha-
 bentem, ortos eciam nec non *prata in parua-*
 WANWOLWICZ prope altam ecclesiam in districtu in remedi-
 ciuitatis nostre *Sirelin* donauit, dedit & contulit um animae
 in suorum remissionem peccaminum, in perpetu- salutare,
 um *testamentum,* prout hec omnia supra dicta in
 suis *metis* atque *greniciis* ab antiquis sunt distin-
 cta temporibus & sunt, ea monasterium predi-
 ctum in GRIZOW citra *quinquaginta* annorum cur-
 riculo pacifice sine omni impedimento ac quiete
 possedit. Veniens autem uir religiosus, dominus
 NICOLAVS, *abbas dicti monasterii, compater noster*
carissimus, ad nostram in *Swydnicz* presenciam,
 presente *patruo nostro BOLKONE,* illustre *duce*
SWYDNICZENSI, nobis humiliter supplicauit, qua-
 tenus *mediam uillam STRIGOW* prescriptam *ortos-* per omnia
 que & *prata* cum *rubeto* in WANWOLWICZ, ut pre- confirmat.
 scribitur, sibi suoque cenobio ac fratribus ibidem
 domino famulantibus ex super abundanti digna-
 remur cautela, de benignitate nobis inolita, perpe-

tue confirmare. Nos uero diligentius attendentes, quod licet ea, que per dictum dominum auum nostrum gesta sunt prouide, ulterioris porro applicacionis firmitate non egeant, ut tamen erga sepe dictos fratres in *Griffow* presentes & posteros principalis nostra munificencia clareat & ut ipsi pro nostra nostrorumque salute *libencius*

Preces em- deum orent, quodque premissis suffragium caute-
tas. le super abundantioris accedat, cuncta prescripta monasterio *GRISSOW* prescripto & eius *conuentibus*, ac si ea per nos eidem cenobio donassemus, cum omnibus iuribus & utilitatibus, sicut ea nunc possident & usque ad nostra tempora possiderunt, presenti priuilegio ex certa sciencia confirmamus, uolentes, ut hoc nostrum presens autenticum perpetuo ualiturum tantam ubique uim tantumque robur firmitatis in iudicio & extra optineat, ac si aui nostri prefati originale donacionis primarie priuilegium appareret Promittimus eciam in his scriptis *habitoribus* dicte *medie uille* *STRENGOW* & *WANWOLWICZ*, nullam per nos uel nostros unquam uiolenciam facere in perpetuum nec aliqua eos *peticione* seu *extorsione* pecunie *aggruare* uel in aliquo *molestare*, sed benigne & pacifice *defensare*. Acta sunt hec in castro *Swydnicz* in die beati *Thome* apostoli, anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto coram nostris fidelibus & nobilibus dominis *Mathia de Trenczsch*, fratre nostro karissimo, *Ioanne Budow*, *Reynardo de Byschouisheym*, militibus, *Wytcone Bohemo*; *Iohanne Saxone*, prothonotario nostre curie. Et aliis pluribus fide dignis. *DVTVM* sub nostro maiori sigillo.

Formalis sanctio contra uiolatores huius priuilegii. defensare.

Actum & Datum
1346.

Testes.

Sigillum maius.

DIPLOMA LXXVII.

AGNETIS D. *Silesiae* renunciatio *Scultetiae* in STREGOW ; addita declaratione : quod illud *privatiue* competit coenobio *Grissouienſi* c10 ccc LXVII.

IN nomine domini, amen. Ut omnis dubietatis
 scrupulus de re certa funditus reſecetur, ex-
 pediu modum & formam geſte rei literaliter cum
 teſtibus exarari. Hinc eſt quod nos AGNES dei
 gracia *duciffa* SLESIE & *domina* in STRELIN uni-
 uerſis tam preſentibus quam poſteris uolumus
 eſſe notum, quod quodam tempore ad noſtram
 uenientes preſenciam NICOLAVS & IACOBVS *fratres*
 & *ſculteti* in *uilla* STREGOW diſtrictus noſtri *Stre-*
linenſis, reſidentes in bonis abbatis monaſterii
Grizouienſis in uilla predicta empcionem & uen-
 dicionem inter ſe factam pronunciantes in hunc
 modum : quod dictus NICOLAVS, inter eos *Senior*,
 unum *manſum* prefate *Sculteciae* in STREGOW,
 quam multis temporibus poſt mortem ſuorum
 parentum ſorte hereditaria ad eum deuolutum
 poſſederat, IACOBO, *fratri ſua Iuniori*, rite ac ra-
 tionabiliter uendidiffet : quare noſtram *ſerenitatem*
 precibus inſtantiuus impuſfabant, ut dictum con-
 tractum noſtra gracia confirmaret. Nos uero
 precibus ipſorum beniuole inclinati reſignacionem
 NICOLAI, tanquam *uendentis*, in manus noſtra re-
 cepimus & IACOBO, tanquam *ementi*, porreximus
 hereditarie poſſidendam, ſibi eandem porreccio-
 nem inſcriptione literarum noſtrarum ſub ap-
 penſione maioris noſtri ſigilli ratificamus appro-
 bando. Quod intelligens *uir uenerabilis*, abbas
 GRISSOVIENSIS *Compater noſtri dilectus* ad no-
 li 3

AGNES, D.

Silesiae,

proteſtatur :

ſe
emtionem

Et uenditio.

nem manſi

unius in uil-

la Stregow,

IACOBO fa-

ctam a NI-

COLAO,

ad inſtanti-
am eorum,bona qui-
dem fide,

confirmaſſe

ſed iam iam

abunde con-

ſtare :

ftram uenit prefenciam coram *nobis* & nostris
 quod non *foedalibus* tam *militibus* quam *clientibus* nec non
sibi; *ciuibus nostris Strelinensibus* *litteras magnifici ducis*
 BOLKONIS *ducis SLESIE*, fui fundatoris, producens,
sed mona- per quas *nos* & *nostris feodales* clare & expresse &
 sterio Gris- sufficienter informauit, quod quociescunque aut
 fouienfi, quandocunque sepe dicta *scultecia* in STREGOW
ui priuile- contigerit per uendicionem seu commutationem
 gii *speciali*, cuiuscunque possidentis *uacare*, ab abbate *Grizo-*
uensi solummodo *recipi collacionem* seu *porrecci-*
onem & non ab alio quocunque: qua informacio-
uero compe- gratie suppeditauit, quatenus predictum *testamen-*
 tat *ius*, *in-* tum sue fundacionis *non infringeremus* sed pro
 ueftiendi *laude dei* & sue gloriose genetricis benignitate
 emtores *in* speciali, & gracia dignaremur, confirmare. Ea
 uilla Stre- propter suis petitionibus fauorabiliter & graciose
 gouienfi inclinati cum iuste petentibus non sit denegan-
 dum, uolentes feminare in terris, quod metere
 Tantum *in* uoluimus in celis, dictum *testamentum* prefati du-
 taque *abesse*, uoluimus in celis, dictum *testamentum* prefati du-
 ut *monaste-* cis BOLKONIS, *fundatoris monasterii Grissouienfis*,
 rio *ius su-* testimonio prefencium de consensu & uoluntate
 um *quaesi-* nobilium ac feodalium nostrorum, sepedito ab-
 tum *auffer-* bati & suis successoribus uniuersis ac monaste-
 re *uelit*; rio Grizouienfi presentibus *confirmamus*, *ratifica-*
ut potius *mus* ac *approbamus*, ex certa scientia *abrenuncian-*
 priuilegia *tes* libere & expresse pro nobis & nostris succes-
 ipsius *auge-* soribus uniuersis omni collacioni, porreccioni
 re *studeat*. *scultecie* in uilla STREGOW prope *Strelin* in bonis
Inde reuo- *monasterii Grissouienfis* iam facte per nos presen-
 catio, *tibus* reuocantes & *litteras* super eo datas uigore
 prefencium cancellamus, annullamus, destruimus
addita DE & nullius uigoris esse uolumus aut momenti. Pro-
 CLARATIO- *nunciantes* ex certa nostra scientia *collacionem* seu
 NE: *porreccionem scultecie* in uilla *Stregow*, nostri
scultetiam

Streli-

Strelinensis districtus, quocienscunque uel quando-
cunque per uendicionem seu commutationem
uacare contigerit, pro nunc & in eternum, pro-
ut in antea *ad abbatem Grifouensem* & suum mo-
nasterium pertinuit, similiter & nunc *perpetuo*
pertinere. In cuius rei testimonium presentes no-
stras desuper scribi & dari mandauimus nostras
cum sigilli nostri munimine roboratas. Datum

*& facultatem inuesti-
endi emto-
res in uilla
Stregonien-
si, monaste-
rio Grisso-
uienti pri-
uatiue com-
petere.*

Strelin, feria quinta proxima post exaltacionem
sancte crucis, anno domini millesimo trecentesi-
mo sexagesimo septimo, presentibus dominis
Cunrado de Ysenberg, Cunrado de Rideberg de
Rosenaw, Bernhardo de Kotwicz, Cunrade de
Rideberg, filio domini MVLINGI, militibus Heyn-
rico Wustehube, Apeczkone de Heyn, fidelibus
nostris & FRANCZKONE, Notario ciuitatis nostre
Strelin, testibus ad premissa per nos deputatis,

Datum
1367.
Testes.

DIPLOMA LXXVIII.

Donatio VI. *marcarum*, monasterio
GRISOVIENSI facta a nobilibus de
CHEDLICZ & de MEYENWALDE CIO
CCC LXXIX.

IN nomine domini, amen. Ne facta, que a fi-
delibus pro eterna salute laudabiliter fiunt, per
defluxum temporis obliuionis nebula contegan-
tur, dignum est, ut ea, sub fidei testimonio, lite-
ris semper uiuentibus inscribantur. Nouerint
igitur uniuersi & singuli presentes & posteri, ha-
rum noticiam habituri. Quod nos HEYNKO,
OTTO & TYCZKO, *milites & germani dicti de*
CHEDLICZ & de MEYENWALDE, solicide & pru-
denter animaduertentes, quod uite presentis con-
dicio statum habet instabilem & ea, que habent

*Milites de
CHEDLICZ
& de MEY-
ENWALDE,
cogitatione
mortis,*

existenciam tendunt uisibiliter a domino esse. Volentes, itaque diem peregrinationis extreme, dispositione salubri & testamentaria preuenire, ad honorem omnipotentis dei & intemerate generatricis eius decus & gloriam *in remissionemque nostrorum peccaminum*, animarum nostrarum remedium perpetuum & salutem nec coacti nec errore seducti, sed in bona mentis & corporis ualitudine constituti, adhibita etiam deliberatione diligenti, *damus, conferimus & etiam assignamus* religiosis & deuotis uiris, domino HEYNRICO, dicto PROBISTHAYN, *abbati totius conuentui in Grissow & eorum successoribus uniuersis nomine ueri & perpetui testamenti, SEX MARCAS ANNI & perpetui census in & super bonis nostris omnibus*, post uite nostre decursum, prout inferius laicius scribitur, requirendas sic, quod quilibet *nostrum duas marcas* in suis *singulariter* bonis assignat. Ego igitur HEYNKO, qui super predictis fratribus in *Grissow duas marcas, unam infesto beati Michaelis & aliam in festo beate Walburgis*, post uite mee decursum, percipiendas *assigno & per singulos annis* requirendas in bonis meis tribuo, presentium sub uigore; omnium heredum meorum & successorum seu quorumlibet amicorum contradictione ac impedimento sublatis. Similiter & ego OTTO, *Miles*, qui supra iisdem fratribus in *Grissow duas marcas* annis singulis in meis specialiter bonis in duobus *terminis superscriptis* post *obitum meum* percipiendas *deputo* presentibus & *assigno*, quouis obstaculo seu impedimento heredum & successorum meorum aut quorumcunque aliorum procul moto. Ego quoque TYCZKO, *Miles*, qui supra sepe dictis fratribus in *Grissow* in bonis meis omnibus pariforma, sicut

in remedium animarum ipsorum saluare,

donat & assignat religiosis Grissouensibus,

census perpetuos, VI. marcas.

soluendos post mortem.

cut & fratres mei predicti *duas marcas assigno*
 presentibus ascribo, omni penitus contradictione *Donatori-*
 heredum & successorum meorum remota, ea ta- *bus tamen*
 men *condicione* adiuncta, quod si in patria nos *referuato*
 mori contingat, ipsi fratres in Grissow sepediti *iure sepul-*
 extincta nostra *corpora in suum monasterium ue-* *tra sua in-*
here & ducere debent & ibidem inter parentes *ueniendi in*
 nostros debitis exequiis *sepelire*, si uero extra *monaste-*
 patriam discedere nos oportet, similiter nobis fa- *rio.*
 ciant; si tamen corpora nostra perducere sine
 graui periculo ad se possunt. Si quis autem
 nostrum in terra aliena & adeo remota obiret,
 ubi eius corpus dicti fratres ad suum claustrum *Alia dom-*
 nullatenus ferre possent; illius bona a *solutione* *tio erit nul-*
duarum marcarum predictarum *quieta & libera*
 remanebunt. Adiungentes; quod si heredes cu-
 iuslibet nostrum, post uite nostre terminum, bona
 nostra prefata ab huiusmodi census obligacione
 uoluerint *exbrigare*, ex tunc alium censum huic *exbrigare.*
 equiualem de consilio & consensu domini
Heynrici abbatis prescripti uel sui successoris, pro
 tempore existentis, suis debent peccuniis compa-
 rare. In quorum omnium *sigilla* nostra presen- *Sigilla.*
 tibus sunt appensa. DATVM Grissow XII. die
 mensis Septembris, Anno domini MCCCCLXXIX.
 presentibus his: domino BERNHARDO, *Plebano* in
 NEWEKIRCHE, domino PETRO de MEYENWALT, *fra-*
tribus nostris; dominis BERNHARDO de FVR-
 STINSTEYN, TYCHKONE WEGESTE KOPPONE de
 CZEDLICZ, *militibus & patruis nostris & aliis plu-*
 ribus fide dignis. *Testibus.*

DIPLOMA LXXIX.

Donatio *annui census* 2. marc. facta a
 li 5 Ioan-

Ioanne & Nicolao de CHEDLIZ monasterio Griffouienſi CIO CCC LXXIX.

Ioannis & Nicolai de CHEDLIZ, **I**N nomine domini, amen. Suadet ratio, pietas ammonet & debitus ordo requirit, ut pia fidelium munificencia, locis religioſis impenſa, tanto ſtabilius teſtibus muniatur & literis, quanto gracios deo obſequium exhibetur. Inde eſt, quod ego IOHANNES & NICOLAVS, una cum fratribus noſtris, annos pubertatis adhuc non habentibus, *filii domini* ADALBERTI olim ſtrenui militiſum *dicti CZEDLICZ*, ad uniuerſorum preſencium & futurorum cupimus deuenire preſentibus notationem: quod *duas marcas annui* & perpetui *cenſus* in & ad remedium anime predicti domini, Adalberti, Patris noſtri felicis memorie, in perpetuum teſtamentum, religioſis & deuotis uiris, domino HEYNRICO de PROBISTHAYN, *abbati* & ſuo *conuentui in* GRISSOW, ubi dictus Pater noſter corporaliter requieſcit, teſtamentaliter legamus, donamus & irreuocabiliter assignamus de conſilio & aſſenſu patruorum noſtrorum, dominorum *Bernhardi in* NEWEKIRCHE, *Heykonis de* BVCHWAED, *Ottonis & Tyczkonis de* CZEDLICZ, *Bernhardi de* FVRSTENSTEIN, *Copponis de* CZEDLICZ, militum & aliorum amicorum noſtrorum multorum bene placito accedente, easdem duas marcas in bonis noſtris Hakenow, prefatis fratribus in Griffow & eorum ſucceſſoribus annis ſingulis, duobus in terminis, uidelicet unam in feſto beate Walburgis, proxime nunc futuro, inchoando & reliquam marcam in feſto beate Michaelis absque omni contradiccione & obſtaculo percipiendas & habendas *assignamus* & ſpecialiter per preſentes *aſſeribimus*, illa tamen interpoſita condicione, quod ſi poſtmodum, accedente fortuna, facultas nobis

nobis suppetat, ut possimus & uelimus bona nostra in *Hockenow* supradicta de huiusmodi census obligatione eximere uel eciam *exbrigare* ex *exbrigare*. tunc alias *duas marcas* annui & perpetui census, his equaualentes, de consilio & assensu domini *Heynrici*, abbatis predicti siue sui successoris, nostris debemus pecuniis comparare, ut exinde anima patris nostri optato salutis gaudio feliciter potiatur. In cuius rei certitudinem sigillum meum scilicet *Ioannis*, pro me & pro omnibus fratribus meis, est appensum. DATVM *Griffow*, XII. die Septembris, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono, presentibus patris nostris & amicis superius expressatis.

*Census sit
intranslo-
cabiles, nisi
cum con-
sensu abba-
tis.*

*Datum
1379.*

DIPLOMA LXXX.

Census annui ex allodio OLSINENSI translatio in allodium KOWFVNGENSE CIO CCC LXXIV.

IN nomine domini, amen. Humane acciones omnimode a memoria hominum soluerentur, si non testium subsidio scriptureque amminiculo firmarentur. Nos itaque TYCZKO & NICOLAVS, germani de CAWFVNGE, ad uniuersorum presentium & futurorum noticiam presentibus uolumus deuenire & publice recognoscimus in his scriptis: quod abbas & conuentus monasterii GRIS-
SOVIENSIS habuerunt & multis temporibus possiderunt sex fertones grossorum annui & perpetui census, quod IOHANNES, olym de SIDELICZ, in & super tribus mansis agrorum allodii nostri in OLSIN ipsi nostre ueri testamenta rite & rationabiliter noscitur assignasse, de quibus quidem sex fertonibus Nos TYCZKO & NICOLAVS supradicti esse,

TYCZKO &
NICOLAVS
de CAWFVNGE
faterentur:

censum annuum, monasterio
Griffowienfi
ex allodio
Olsinensi
debitum,
translatum

tres

tres fertones tum ratione trium mansorum predictorum soluere & parare debemus; preterea cum supradictum *alodium* in OLSIN uendiderimus, *negocii nostri qualitate poscente, eosdem tres fertones, quos hactenus de premissis bonis in Olsin soluere debuimus & soluimus abbati & conuentui in Griffow predictis de cetero in & super bonis allodii nostri in Kowfunge, in festo beati Michaelis, annis singulis sine omni contradiccione soluendos & prestandos, tanquam censum ecclesiasticum, asscribimus, appropriamus & presentibus assignamus, ea tamen sub condicione; quod quodocunque nos aut nostri heredes abbati & conuentui monasterii Grisouiensis, supra dictas SEPTEM MARCAS cum dimidia paratorum grossorum Pragensium Polonici numeri dare & payare poterimus, ex tunc supra dictum alodium nostrum in Kowfunge ab omni impetitione & obligacione census huiusmodi liberum esse debet & solutum. In cuius rei certitudinem sigilla nostra presentibus sunt appensa.*

ACTVM, DATVM in Swydnicz, in crastino beati Andree apostoli, anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono, his presentibus Ioanne Probsthayn & Iohanne Herdani, ciuibus in Swydnicz, item Conrado Agnetis de Goltberg & Heynrico de Caldenbuze & aliis pluribus fide dignis.

DIPLOMA LXXXI.

BOLKONIS consensus de *noua Richenaui*, uendita monasterio a nobilibus de CZIRNEN CIO CCC LIV.

BOLKONIS, **I**N nomine domini, amen. Nos BOLKO dei D. Silesiae, gracia dux SLESIE dominus de FVRSTINBERG & in

in SWYDNICZ ad uniuerforum tam presencium, quam futurorum huius pagine testimonio uolumus deuenire nocionem, quod *fideles nostri sincere dilecti, strenuus miles CONRADVS de CZIRNEN,* ^{quo testatur:} *fratres de* una cum fratre suo, IOHANNE de CZIRNEN, olim ^{CZIRNEN} *fili strenui militis dicti MITTELSTE de CZIRNEN* ^{partem reliquam bonorum suorum in} *clare memorie, ad nostre uenerunt presenciam, suarum omnium compotes uirium, non compulsi nec seducti; sed maturo secum & suorum amicum* ^{NOVA RICHENOW,} *prehabito consilio partem seu porcionem uille ac bonorum in noua Richenow, districtus nostri Landishbuttensis, ipsos fratres ex successione paterna seu radice hereditaria ultra partem residuam dicte uille & bonorum per patrem seu genitorem ipsorum uidelicet MITTELSTE de CIRNEN, militem presatum, nomine testamenti & in VERVM TESTAMENTVM sue & predecessorum suorum animarum omnium ob salutem, uenerabilibus & religiosis uiris, dominis & fratribus, scilicet abbati & conuentui monasterii seu cenobii ordinis cisterciensis gracie Marie, uulgariter GRIZOW nuncupati, datam, legatam, deputatam libere & uoluntarie donatam legittimeque de mera uoluntate & assensu puerorum suorum & heredum omnium, assignatam quolibet contingentem, ipsis uenerabilibus & religiosis dominis & fratribus, abbati & conuentui monasterii nostri premissi, deuotis nostris & sincere dilectis, iusto emptionis interueniente titulo, uendiderunt pro certa summa pecunie iam ^{uendidisse pro paratae pecunie} totaliter persoluta in usus suos utiles & necessarios applicata pleni iure, dominio, modo & forma ^{summa,} ut dicta pars sua & porcio hereditaria a patre & genitore ipsorum retroactis habuerunt, tenuerunt & hucusque eciam possiderunt cum omnibus & singulis appendiis & pertinenciis suis uni- ^{conuentus Grissouensi,} *uersis* ^{cum pleno}*

zure, censibus, piscinis, lignis, aquis reliquisque. unuersis utputa *censibus, redditibus, honoribus, pratis, pascuis, piscinis, lignis, aquis aquarumque decursibus* & generaliter cum omnibus *emolumentis, utilitatibus, usufructibus & obuencionibus* cunctis & singulis, quibuscunque censeantur nominibus, *nihil* penitus *excluso* & excepto, sed prout etiam in suis *metis, terminis, gadibus & gremiciis* dicta uilla & bona limitata sunt circumferencialiter & distincta; sponte & libere nostras in manus resignarunt renunciantesque cum hoc simpliciter & expresse, pro se & suis heredibus legitimis & successoribus uniuersis & omnibus aliis, quorum interest pro nunc uel interesse poterit quolibet modo in futurum *omni iuri, iuris actioni, impetitioni, uindicationi, occupationi omnibusque aliis iuris & legis beneficiis*, que eis in dicta uilla & bonis competere possent nunc aut quouis tempore successuro; promiserunt etiam dictam

Renunciatio omnium iuris beneficiorum.

QUARANDA-TIO siue e-milio praestanda,

in singulis partibus.

CONFIRMATIO.

uillam & bona ab omnibus *impetitionibus, infestationibus & inuexacionibus* quorumcunque *exbrigare* & secundum consuetudinem & morem terre nostre *Warandare*. Nos uero uotiuus eorum precibus de principatus nostri munificentia & gracia speciali generosius inclinati, dictam *uillam nouam* RICHENOW districtus nostri *Landshutensis* cum omnibus & singulis suis *appendiis & pertinenciis uniuersis, censibus, redditibus, honoribus, utilitatibus, usufructibus, emolumentis & obuencionibus, omnibus pratis, pascuis, lignis, nil penitus excluso & excepto, prout superius clarius* est expressum, premissis uenerabilibus & religiosi dominis & fratribus deuotis nostris & sincere dilectis, uidelicet *abbati & conuentui monasterii nostri ordinis cisterciensis graciae sancte Marie, uulgariter GRIZOW nominati, qui iam sunt & pro*

tem-

tempore fuerint, quos pio favore prosequi generosissime affectantes, intendimus eo iure, dominio, modo & forma, quibus premittitur, contulimus, ascribimus & incorporamus eosque uirtute presentium inuestientes, uillam & bona premissa perpetuis temporibus iuxta libitum sue uoluntatis faciendi & dimittendi cum eisdem pacifice & quiete pro nobis & nostris successoribus singulis possidenda. Harum, quibus sigillum nostrum *Sub sigillo.* de certa nostra sciencia & iussu speciali est appensum, testimonio literarum. DATVM Swyde- *Datum* nicz in die *sancti Michaelis*, archangeli, Anno *1354.* domini M CCC. quinquagesimo quarto, presentibus nostris fidelibus, *Vlrico* SCHOFF, militibus, *Conrado de CZEDLICZ*, *Syfrido de RVSINDORFF*, *Cunemanno de SYDELIGZ*, *YEYNZCONE SCHOFF*, *Nicolao SACHIN KIRCHE*, *Hermanno SPANSEIL*, *Hermanno de CZEDLIZ*, nostro *prothonotario* & aliis quampluribus fide dignis. *Testes.*

DIPLOMA LXXXII.

Donatio *Scultetiae* QVOLISDORFFENSIS, facta monasterio GRISSOVIENSI a IUVENE de CZIRNA CIO CCC XVIV.

IN nomine domini, amen. Que aguntur in tempore, sub cursu temporis labuntur a memoria, nisi fuerint literis & testimonio fidelium *IUVENIS de Czirna, usus bona uoletudine & consensu contiboralis,* roborata nos igitur IUVENIS dictus de CZIRNA, militari ciuctus habitu, omnibus presentem paginam & consensu contiboralis, intuentibus cupimus esse notum: quod in bona uoletudine mentis & corporis constituti, diuina nobis gracia inspirante maturaque deliberatione prehabito de consilio & consensu domine *Conuentui Grissouien-* GARETHE, dilecte coniugis nostre, nec non aliorum

TUM

si donat & cedit Scultetiam seu iudicium in Quolisdorf. rum amicorum nostrorum *dedimus & contulimus dominis & fratribus de GRIZOWIA, Cisterciensis ordinis, Wratislaviensis dioeceseos*, ubi & nostram legitimus sepulturam, pure propter deum & salutem anime nostre & uxoris nostre, *Scultetiam seu iudicium in QVOLISDORF*, cum omnibus prouentibus, iuribus & utilitatibus, quibuscunque nominibus censeantur, sicut nos habuimus annis multis; post mortem nostram & uxoris nostre; perpetue possidendum, impedimento quolibet procul moto; adiecta tamen condicione tali, quod

1) aedificandi altare, predicti fratres unum *altare* suis sumptibus *aedificare* tenentur, super quod ad honorem dei & gloriose matris eius *Marie nostramque salutem*, dum commode fieri potest, *qualibet die sacra hostia immoletur*. Insuper cum salubre sit & utile pro defunctis *exorare*, uoluntatis nostre fuit, ut nobis in uita presenti non existentibus in *anniuersario die obitus* nostri de eisdem bonis per abbatem, qui pro tempore fuit, conuentui de una marca super consueta cibaria in communi refectorio seruiatur, ut fratrum oracionibus adiuticius ad caelestia transeamus, ubi cibum, qui non perit, sed qui secundum euangelium permanet in eternum, sine fastidio mandicabimus cum electis. Ne autem alicui in posterum de huiusmodi donatione dubium ualeat suboriri, presentem litteram, desuper confectam nostroque sigillo roboratam, prefatis fratribus contulimus bona fide.

ACTVM & ACTVM in Hayn, anno domini millesimo trecentesimo uicesimo nono, in octaua apostolorum, Petri & Pauli, presentibus his domino *Cunrado de Czirna*, domino *Opeczkone de Seydelicz*, domino *H. de Czirnen*, domino *Nicolai*, dicto *Hemgi Luppellone de Nuchtericz* & aliis pluribus fide dignis.

ACTVM & datum 1324.

Testes.

DIPLO.

DIPLOMA LXXXIII.

Confirmatio donationis C. *marcarum*,
monasterio *Griffouensi* factae c 10 ccc
XXVI.

IN nomine domini, amen. Nos BOLKO, dei ^{BOLKO,}
gracia dux SLESIE, dominus de FVRSTINBERG & ^{D. Silesiae,}
de SWYDNICZ, notum facimus uniuerfis, presen-
tem literam intuentibus, quod cum *pater noster*
karissimus, illustris princeps BERNHARDVS, debitum
carnis soluere deberet, domino sic uolente, in re-
medium & *salutem anime* sue & suorum proge-
nitorum, *uiris religiosi dominis in GRIZOVIA cen-*
tum marcas legauit ac pro testamento dandas ^{donationem}
assignauit, uolens ibi cum suis antecessoribus & pu-
eris sepeliri. Nos ergo illi, quem dileximus ui-
uentem, mortuo non minus uolentes ostendere ^{centum}
signa dileccionis singularis; talem pecuniam, ^{marcarum,}
centum marcas uidelicet, cum non haberemus aliis ^{factam}
debitis oneratam; ne huius testamenti per *patrem*
nostrum karissimum facti impeditor esse uideremur, ^{Griffoui-}
sed magis fidelis *amator & promotor* ipsius, ^{ensi conuen-}
dominis in Grizouia assignauimus de nostra bo-
na uoluntate de maturo consilio matris nostre ^{tui a pa-}
karissime, domine & ducisse CVNEGVDNIS & no-
strorum fidelium decem marcas reddituum sin- ^{confirmat}
gulis annis in *uillis suis*, in KYCHENOW uidelicet ^{centumque}
& in QVOLISDORFF, de nostra *exactione ducali* ^{annuum,}
percipiendas & tollendas. In festo scilicet *Wal-* ^{tollendum}
purgis quinque marcas & in feste *S. Michaelis* tan- ^{ex villis hic}
tum; que pecunia ipsis dominis & monachis per ^{notatis, assi-}
nostros notarios & officiales debet temporibus ^{gnat;}
prenotatis, dum nostra *exaccio* conscribitur, pre-
sentari &, si quidquid residuum fuerit, pro nobis
& nostro iudice curie reseruari. *Si uero bona*
illa quocunque modo, quod absit, *destruerentur*,
Tom. VI. reliquiar. K k quod

quod ipsi domini *de Grifonia* non possent sub forma denariorum percipere *summam prenotatam*; tunc in *annona exactionis* uel *defectus monete* secundum estimationem ipsis debet tribui integraliter & in toto. Quacunq; uero dierum nos uel nostri posterì ipsis sepe dictis dominis de Grizouia *centum marcas* in parato *dederimus*; tunc prefata nostra *donacio est cassa & uana & minime ualitura*. Si eciam predicti aliquid percipient uel tollent domini, hoc ipsis in *summa centum marcarum* debet nullatenus *defalcari*. Nichilominus eciam iura nostra ducalia in uillis prenotatis in *Rychenow* & in *Qualisdorff* pro nobis reseruamus. In cuius testimonio presentem literam nostro sigillo iussimus communiri. **ACTVM & DATVM Svydenicz**, anno domini MCCC uicesimo sexto, in die *sancte Lucie* uirginis, presentibus his *Gunczelino de Swyn, Apeczkone de Sylicz, Claus de Sylicz, Heynrico de Rydeburg, militibus nostris, Cunrado de Bezow, Tomkone de Micheuilla, Tammone de Sylicz, Wernhero de Panewicz*, nostris feodalibus, domino *Tyczkone*, nostro notario & aliis multis.

usque dum
ipsa fors C.
marcarum
soluta.

Actum &
Datum
1326.

Testes.

DIPLOMA LXXXIV.

Bolkonis, D. Silesiae, relaxatio seruitii dextrarialis & concessio iuris supremi, data monasterio *Grissouiensis* CIO CCC XXVI.

IN nomine domini, amen. Placens deo sacra BOLKO, D. Silesiae, fratrum ordinis Cisterciensis religio, in qua summe maiestatis gloria & diuine frequentia laudis attollitur, principum & nobilium excitat animum & inducit, ut personas ordinis ipsius & lo-

ca favore beneuolo prosequentes, ad ea, que ipso-
 rum & honorem respiciunt & commodum, munifi-
 centie dexteram extendere debeant liberalem. Ea
 propter nos BOLKO, dei gracia dux SLESIE & do-
 minus de FVRSTENBERG & in SWYDBNICZ, nihil in
 huius uite stadio iudicantes salubrius, quam di-
 em ultionis extreme misericordie operibus pre-
 uenire, ad uniuerforum noticiam uolumus publi-
 ce peruenire, quod cum felicitis memorie genitor
 noster carissimus, inclitus uidelicet dux, BERNHAR-
 DVS, debitum condicionis humane, uocante Deo,
 exsoluisset, nos, licet in annis constituti minori-
 bus, bona tamen uoluntate deliberatoque animo
 illustrium nichilominus principum, HEYNRICI &
 BOLKONIS ducum Slesie, patruorum nostrorum con-
 silio informati, religiosus uiris, domino abbati &
 conuentui monasterio in GRIZOW terciam partem
 unius dextrarii, in quo nobis de bonis suis in
 WIRBENA tenebantur seruire, uoluntarie relaxauimus
 & pro remedio & solacio anime patris nostri
 ceterorumque progenitorum nostrorum, qui in
 dicto monasterio sunt sepulti, dictum & monaste-
 rium & conuentum in GRISSOW prefato serui-
 cio perpetue absoluentes, non obstante, si dictum ser-
 uicium de nostro registro serui-
 ciorumque libro ab-
 rasum fortasse non fuerit uel deletum; ab omni-
 bus quoque serui-
 ciis aliis, siue iuribus ducalibus,
 paruis & magnis, quibuscunque censeantur uo-
 cabulis, nobis exhibendis & impediendis, dicta bo-
 na Wirbena libera relinquimus, perpetuis tem-
 poribus & soluta. Insuper ut & ipsi fratres in
 Grissow, domino iugiter serui-
 entes, nostri ac pro-
 genitorum nostrorum omnium in bono apud
 Deum memoriam facientes, pro nostre salutis
 augmento studeant deuocius & alacrius exorare,

*iuuenilibus
 licet annis,*

*sed autori-
 tate acce-
 dente ser-
 uissimorum
 agnato-
 rum,*

*conuentus
 Grisso-
 uen-
 si
 ter-
 tiam
 partem u-
 nius DEX-
 TRARII do-
 nat atque
 remittit.*

*Registrum,
 Ritter-
 Rolle.*

*Exemptio ab
 omnibus
 seruitiis &
 iure ducali,*

Concesso *omne ius & dominium supremum* scilicet & *in-*
 insuper iu- *imum magnum & paruum*, quod ad nos & no-
 re & domi- *stros heredes ac legitimos successores de predi-*
 nio *supremo* *ctis bonis ipsorum in Wirbena*, in presenti per-
 & *infimo*; *tinet uel pertinere poterit quodlibet in futurum*
 de consilio & bene placito *gloriosorum & prin-*
 cipum HEYNRICI & BOLKONIS, *ducum Slesie patru-*
orum nostrorum predictorum ipsius liberaliter *da-*
mus, conferimus & donamus atque per presentes
asscribimus cum plenaria libertate ex speciali de-
 nique nostri fauoris gracia annuentes, quod pre-
 Grangia ; *fata bona* ipsorum in WIRBENA, pro grangia seu
 sue curia ; *curia*, per se possideant atque colant, aut quod
 eadem bona in *perpetuum uel temporalem censum*
 facultate *annonalem seu pecuniam* possint & debeant, pro-
 locandi bo- *ut eis utilius expedire uidebitur, absque contra-*
 na aliis in *diccione & impedimento quorumlibet exponere*
 censum *uel locare & quod illi, quibus dicti abbas & con-*
 perpetuum. *uentus monasterii in GRISSOW* sepe dicta bona in
Wirbena cum eorum pertinenciis & usibus qui-
 buscunque *locauerint* aut exposuerint perpetue
 uel ad tempus ; eadem, qua ipse abbas & conuen-
 tus monasterii sepe dicti libertate usi sunt & utun-
 tur, gaudeant, gaudere & uti debeant ex nostra
 munificencia singulari sic, quod ipsi etiam *abbas*
 & *conuentus monasterii GRISSOVIENSIS* memorati
 continere quoslibet iniuriatores, offensores, mo-
 lestatores & rebelles possint & debeant, si & quo-
 ciens opus fuerit, in antea procedere ecclesiasti-
 cam per censuram. Ut autem hec pia primaria-
 que nostra donacio *robur* obtineat perpetue *ua-*
 Sigillum. *liturum* ; presens scriptum nostri maioris *sigilli* mu-
 nimine ex certa nostra sciencia iussimus roborari.
 Actum & *Actum & datum* in castro Swydnicensi, in vi-
 datum *gilia Penthecostes* ipso anno migracionis a secu-

lo patris nostri, principis preclarissimi, uidelicet sub anno incarnationis dominice M CCC uicesimo sexto, presentibus nostris fidelibus nobilibus infra scriptis, domino *Kyliano* de Hugwicz, *Hermann*o de Ronow; *Gunczelino* de Swyn, domino *Iuene* de Czirna, *militibus*, item *Merbothone* de Hayn, *iudice curie nostre*, *Cunrado* de Bezow, *Hermann*o de Sydliez aliis pluribus, datum per manus domini Tyczkonis, *prothonotario curie nostre*.

1326.

Testibus.

DIPLOMA LXXXV.

BERNHARDVS, D. *Silesiae, IV. mansos, coenobii GRISSOVIENSIS*, sitos in *Bertoldisdorff & Stregow*, liberos edicit atque *immunes a seruiciis* CIO CCC XVII.

IN nomine domini, amen. Cum uita presens certo subiaceat periculo, utile est, ut facta memoria digna literarum inscriptionibus roboretur. Hinc est, quod nos BERNHARDVS, dei gratia *dux SLESIE & dominus de FVRSTINBERG*, ad uniuersorum noticiam uolumus presentibus publice deuenire, quod *deuoti & dilecti nostri fratres* in GRIZOW a nobis humiliter petiuerunt, quatenus *duos mansos*, quos de nostro consensu & fauore in *uilla* ipsorum BERTOLDISDORFF, suis pecuniis exemerunt, cum illis *duobus mansis*, quos eis HEYNNICVS FLECHSERVS, *ciuis in Stregow*, coram nobis, nomine ueri testamenti, dedit hereditarie possidendos, solita dignaremur clemencia pro salute anime nostre, ab omnibus exactionibus, grauaminibus & seruiciis nobis debitis liberos relinquare & solutos. Nos igitur attendentes, quicquid in opera pietatis impenditur, non mi-

BERNHARDVS, D. Silesiae,

duobus mansis in-

Bertoldisdorff;

quos oneroso;

et duobus mansis in

Stregow,

quos lucratiuo titulo

acquisiuit coenobium

Griffouien-

ad instantiam BOLKONIS, *tribuit* *immunitatem ab omnibus seruitiis;*

concesso plebino iure, dominio & potestate, illos locandi in censum.

Hoc tantum obseruato: ut lampas ardens perpetue alatur & celebrentur anniuersaria,

nuitur, sed donanti in premium referuatur, supradictorum fratrum in GRIZOW supplicationibus graciosius inclinati supra nominatos *quatuor mansos*, ad instantiam *fratris nostri karissimi incliti principis domini BOLKONIS*, ab omnibus *exactionibus tam pecunialibus, quam annonalibus, & ceteris, araturis, grauaminibus & ab omnibus aliis seruitiis a iuribus* eciam *ducalibus*, quibuscunque censeantur nominibus, magnis & paruis nobis exhibendis solutos & *liberos* prefatis *fratribus* in GRIZOW, *pure propter deum, donamus, conferimus & ascribimus*, cum omni iure, dominio & libertate perpetue possidendos, ex speciali eis gracia concedentes, quod eosdem *quatuor mansos* in *perpetuum* vel *temporalem censum* pecunie uel frumenti, si ipsorum hoc utilitas exegerit, possint & debeant exponere uel *locare*. Volumus nihilominus eos, quibus prefati mansi per eos dimissi fuerint & locati, eadem, qua ipsi *fratres* in GRIZOW usi sunt & utuntur libertate, gaudere de nostri principatus munificencia singulari; hoc obseruato, ut sepe dicti fratres in GRIZOW *unam lampadem perpetue* & sine intermissione *ardentem super rumbam karissimi principis nostri, illustrissimi principis domini BOLKONIS, clare memorie*, de prouentibus predictorum mansorum *confouere* debeant perpetuis temporibus in futurum. Vnum inluper seruicium cum pietanciis sepe dictis fratribus in Grizow in ipsorum refectorio annis singulis in festo assumptionis gloriose uirginis Marie, ministrari & fieri debet de prouentibus memoratis, ut ex hoc fratres predicti ad deuotum deo obsequium & iugem nostri memoriam sint feruencius inclinati. In cuius donacionis & libertatis certitudinem *sigillum* nostrum presentibus est appensum.

Actum

Actum & datum in Eandishutta, anno domini M^{Actum &}
 CCC XVII. in die Palmarum, presentibus his ^{datum}
 Ruperto, iudice curie nostre, Iohanne de Czirna, ^{1317.}
 Franc:kone Schyndel, Rulkone Curdebug, Gunczli-
 no de Hayn & Tyczkone, notario nostro, qui pre-
 sentes literas a nobis habuit in commissis.

DIPLOMA LXXXVI.

Instrumentum contractus *emphyteutici*,
 initi inter SOBESLAVM & Bertoldum
 de uilla Raymundi, super uilla Bertol-
 disdorff CIO CCLXVIII.

IN nomine domini, amen. Nouerint uniuersi ^{SOBESLAVS,}
 presentes & posterii, hanc literam inspecturi. ^{consensu so-}
 Quod ego SOBESLAVS, filius BREBVMLI comitis, cum ^{rorii,}
 deliberacione bona & consensu sororii mei, GVN- ^{confert iure}
 THERI IUNIORIS de BEBIRSTEYN, BERTOEDO dicto ^{Teut. m. ali}
 POLONO, de uilla Reimundi, contuli uillam meam ^{BERTOEDO}
 Bertoldisdorff, sitam circa Palascowicz, iure *theu* ^{de uilla}
tonicali populandam, addiciens eidem Bertoldo ra- ^{REIMUNDI}
 cione locacionis nouum mansum liberum *tercium* ^{uillam Ber-}
denarium de iudicio & omnia iura *scultecie* cum ^{oldisdorff}
 suis successoribus iure hereditario in perpetuum ^{& par:om-}
 possidenda. Ut autem supra dicta uilla uberius ^{iudicii, cum}
excolatur, omnibus incolis eiusdem uille plenam ^{scultecia;}
 dedi libertatis facultatem a festo beati Martini,
 proxime uenturo per tres annos, qua libertate e-
 uoluta unam eiusdem uille mihi de quolibet
 manso persoluent maldratam *triplicis annone*, sci- ^{ut canonem}
 licet *quatuor mensuras tritici*, *quatuor filiginis* & ^{annonalem}
quatuor auene & dimidiam marcarum argenti, in ^{soluat quo-}
 tercio uero anno censum dabunt per medium &
 & nunquam ab ipsis aliqua decima requiretur.
 Volo eciam, ut pro ecclesia fabricanda liber man-

Sigilla. fus & integer referuetur. In huius rei testimonium & uigorem perpetuum sibi hanc literam *figillo domini mei Heynrici, illustris ducis Slesie & figillo sororii mei, Gintberi de Bebirsteyn & figillo meo* duxi roborandam. ACTVM & DATVM in Reimundi uilla, anno domini MCC LXVIII. Presentibus his domino *Walthero, plebano de Reimundi uilla, domino Conrado de Czirnen, domino Ottone, dicto Kule, Theodorico Strowebir, Theodorico Polono & aliis quam pluribus.*

Actum & datum 1268. Testes.

DIPLOMA LXXXVII.

Donatio uillae *Callndorff*, ab AGNETE, D. *Silesiae*, facta coenobio *Grissouiensis* CIO CC XCV.

AGNES, D. Silesiae, **I**N nomine domini, amen. Ad perpetuum rei memoriam nos AGNES, dei gracia *ducissa SLESIE, domina de FVRSTINBERG*, in SWYDENICZ & in IAVR, notum facimus tenore presencium uniuersis, quod diligenti meditatione pensitantes dilectionis integre puritatem & plenam fidei constantiam, quibus clare memorie *illustris princeps, dominus BOLKO, olym dux Slesie, dominus de Furstinberg, in Swydenicz & Marchio Lusacie, confors noster carissimus, nos*, dum uiueret, prosequi est dignatus, cum nec talia ex corde nostro possint excidere, quin, ut debemus ex debito, anime eius recompensam debitam faciamus, non improuide neque per errorem, sed deliberacione prehabita diligenti de consilio beneplacito pariter & *consensu* expresso terre nostre *nobilium, baronum, procerum, uasallorum, ciuium ciuitatum & locorum omnium nostrorum fidelium, de certa nostra sciencia, de principali pietate & gracia munificencie*

ad testandum amorem erga defunctum maritum,

cum consensu suorum uasallorum,

cencie specialis; in *remedium* & memoriam perpetuam predicti *confortis nostri* karissimi, nostre & progenitorum suorum omnium *animarum*, nomine & ratione ueri legitimi & perpetui testamenti, assignamus, conferimus liberaliter & donamus auctoritate presencium uenerabilibus & religiosis uiris fratribus, *Nicolao*, dicto *KESTENER*, *abbati* moderno *Griffouienfis monasterii Cisterciensis ordinis*, *Wratislauenfis dyoces. Capellano nostro* precipuo & deuoto dilecto & eiusdem monasterii conuentui & ipsorum successoribus, nec non ipsi *Griffouienfi* monasterio, ubi prefatus confors noster karissimus corporaliter in domino requiescit, integram *uillam*, *CALLNDORFF* uulgariter nuncupatam, consistentem in nostro *Swydnitzenfi districtu Wratislau. dyoeces.* supra dicte, tenendam, habendam & liberaliter in perpetuum possidendam cum ipsius uille libero & pleno ducali dominio, supremo & infimo mero & mixto imperio ac aliis iuribus, iurisdictionibus, iudiciis, supremis & infimis & iudiciorum supremorum & infimorum penis, multis & castigacionibus & signanter cum potestate plena & libera cognoscendi, iudicandi & sentenciandi ad *penam sanguinis*, uide licet *capitis diminucionem*, uel *membrorum truncacionem*, in quibuscunque causis, *criminalibus* uel eciam *ciuilibus*, magnis, maximis, mediocribus atque paruis, sanguinis penam, ut premittitur, uel *pecuniam* concernentibus qualemcunque, nec non cum *ensibus hereditariis*, *pecunie*, *frumentorum bladorum* & *annonarum* cuiuslibet grani atque cum quibuscunque *exaccionibus*, *talliis*, *tributis*, *collectis*, *impoficionibus*, *solucionibus* & specialiter *ensu pecunie monetalis* cum honoribus *honoranciiis*, *redditibus*, *fructibus*, *usibus*, *usufructibus*, *utilita-*

in salutem animae ipsius, donat

coenobio Griffouienfi

uillam CALNDORF,

cum dominio ducali, item mero & mixto imperio, ad poenam sanguinis, capitis plexionem;

multa; censu, tum annonali; tum pecuniali; talliis;

honoranciiis;

rusticis ; tibus, prouentibus, obuencionibus & emolumentis, terris, agris, cultis & incultis, montibus, uallibus, planis, pratis, pascuis, rubetis, uirgultis, ortis & arboribus, edificiis & structuris, aquis aquarumue decursibus, piscaturis, hereditatibus, possessionibus & hereditatum possessoribus, incolis *sculteto ;* *sculteto, iudice & rusticis, agriculturis, appendiis, appendiciis & aliis pertinentiis uniuersis & singulis, iudice ;* quibuscunque nominibus uel uocabulis, communibus uel singularibus possent quocunque ingenio uel uerborum expressionibus designari, nihil *immunitate ducali ;* excepto penitus & excluso; ac ea liberalitate & *immunitate ducali* plenissima, qua predictus confors noster karissimus eandem *uillam Calndorffe* mit, tenuit, antiquis temporibus habuit & etiam possedit, sicut etiam ad nos iure ducali & hereditario libere dinoscitur deuoluta & prout etiam *gadibus ;* in suis terris, *gadibus, metis, greniciis, limitibus & greniciis ;* circumferenciis circumquaque a bonis & uillis uicinis distincta est antiquitus & locata, transferentes auctoritate prefenciam in uerum legitimum & perpetuum testamentum & nomine ueri legitimi & perpetui testamenti predictam uillam *Calndorff* cum uniuersis suis iuribus, dominiis & pertinentiis supradictis in abbatem, *conuentum & monasterium* memoratos, nihil nobis aut nostris successoribus ducibus *Swydnicensibus* aut terre ibidem dominis pro tempore existentibus iuris aut domini in eis aut eorum aliquo penitus reseruato, constituentes nichilominus de potestate nostra ducali eisdem *abbatem, conuentum & monasterium* predictae uille & pertinentiarum suarum liberos absolutos & perpetuos possessores & dominos temporales; absolimus insuper & *exigimus* in perpetuum per presentes auctoritate ducali pre-

predicta de libertate & de nostra certa sciencia
uillam predictam Calndorff cum uniuersis suis per-
 tinenciis supradictis ab omnibus & singulis one- *Exemptio*
 ribus, grauaminibus, stacionibus, *stcuris*, uecturis, *stcuris*;
 araturis, uexacionibus, impositionibus poenarum
 uel solucionibus & molestacionibus alterius cuius-
 cunque, *angariis & parangariis*, quibuscunque no- *angariis &*
 minibus uocabulis aut uerborum expressionibus *parangariis*
 censeantur & specialiter, quod ibidem in *Calndorff* & *iudicio*
 ex nunc in antea nunquam aliquis *iudex curie* *provincia-*
nostre aut successorum nostrorum uel *alius* qui- *li, in cau-*
 cunque iudex hereditarius uel *provincialis* seu *ca-*
merarius cognoscere sentenciare uel iudicare *crim-*
iminalem uel *ciuilem* sanguinis aut pecuniariam *inali-*
 in predicta uilla aut infra limites pertinencia- *bus.*
 rum suarum debeant ullam causam magnam,
 mediocrem uel paruam, neque nostri aut succes-
 sorum nostrorum aucupatores, *uenatores, falke-* *Immunitas*
narii aut quicunque officiales alii uel molestato- *a recipien-*
 res quocunque censeantur nomine, debent acce- *dis Falke-*
 dere, agere uel facere stacionem in uilla predi- *nariis,*
 cta *Calndorff*, neque infra pertinenciarum sua- *uenatori-*
 rum limites, sed abbas, conuentus & monasteri- *bus.*
 um supra dicti predictam uillam *Calndorff* cum
 suis uniuersis pertinenciis supradictis in omnibus *Inftar rei*
 libertatibus & immunitatibus, tanquam res mere *ecclesiasti-*
ecclesiasticas, libere in perpetuum possidebunt au- *cae.*
 ctore domino pacifice & quiete. Quam etiam
 uillam *Calndorff* cum ipsius uniuersis pertinen-
 ciis memoratis, tanquam res mere ecclesiasticas, li-
 beras & immunes ab omni potestate & *grauami-* *non obno-*
ne laycali, ducali uel quacunque alia temporalis *xiae graua-*
 domini seruitute abbati, conuentui & monaste- *minibus*
 rio ante dictis in perpetuum incorporamus, inui- *laicalibus,*
 sceramus, adiungimus & de certa nostra sciencia *aut seruitu-*
 pre- *tibus.*

presentibus, applicamus. Volentes ac eciam discernentes auctoritate presencium, quatenus predicta *villa Callndorff* cum suis pertinenciis uniuersis, ut premittitur, & cum suis limitibus & terris memoratis potiri & gaudere debeant perpetua incolumi ecclesiastica libertate & nullo alio, quam ecclesiastico iure nunc & in futurum censi, prouiso tum, quod *abbas & conuentus Grissouiensis* monasterii antedicti, qui sunt uel qui pro tempore fuerint, ex nunc in antea perpetuum, diebus singulis in *altari, ante sepulchrum* consortis nostri predicti constructo, *missam legere* debeant ne gligencia sine quauis & *cerium* super ipsius tumulum, quod sine intermissione *ardere* iugiter curabunt perpetuis temporibus affuturum, in anime dicti nostri consortis remedium salutare; ceterum diem *anniuersarii* prefati nostri consortis annis singulis in perpetuum cum uigiis, missis & oracionibus defunctorum, iuxta ecclesie consuetudinem, sollempniter celebrabunt. Ita eciam quod abbas, qui pro tempore fuerit, cessante iusto impedimento aut si iuste impeditus fuerit, frater, uices tenens illius, ipso die anniuersarii summam missam pro defunctis sollempniter decantabit. Porro ut amplior omni modo nostri carissimi consortis sit memoria salutaris, tenebuntur abbas & conuentus predicti in quatuor anni temporibus singulis affuturis, uidelicet quarta uigilia & quinta feria subsequenti missam pro defunctis celebrare sollempniter & deuote; quam eciam missam abbas iusto impedimento cessante uel si impeditus fuerit, uices eius tenens, ut premittitur, decantabit. Ut autem ad deuotum dei obsequium & iugem nostri consortis memoriam fratres predicti conuentus sint feruencius inclinati, nostre

Iure ecclesiastico.

Vt missa legatur, ardenste per totum tempus lampade;

in salutem animae mariti defuncti, ANNIUERSARIUS celebretur.

Pro missa, quinquies per annum teranda,

intention-

intencionis & uoluntatis existit, ut in die anni-
 uersarii supradicti & in diebus quatuor tempo-
 rum uidelicet quinta feria, in qua celebranda est
 missa, ut predicatur, hoc erit annis singulis *quin-* *honorarium*
quies, pro qualibet uice *tres marcas grossorum u-* *soluatur*
sualium polonici pagamenti in pecunia numerata *trium mar-*
 de prouentibus uille *Calndorff* supradicte fratri- *catum.*
 bus conuentus predicti pro *pietancia* speciali ab- *Pietancia.*
 bas tenebitur erogare, ut in cibo & potu, preter
 uictum consuetum, largius procurentur, nec uo-
 lumus pretextu huiusmodi sustentacionem consu-
 etam minorari. In quorum omnium testimo-
 nium & euidenciam plenioram presentes scribi
 fecimus & ex certa sciencia maioris nostri sigilli
 munimine roborari. ACTVM & DATVM in Swy- *Actum &*
 denicz, proxima feria quarta post dominicam, *datum*
 qua in ecclesia dei Quasi modo geniti decan- *1369.*
 tatur, anno incarnationis domini millesimo tre-
 centesimo sexagesimo nono. Presentibus fide- *Testibus.*
 libus nobilibus nostris domino *Iohanne de Hakin-*
born, Heinkone de Redern, Gunczelino & Nicolao
fratribus dictis de Swyn, Reinczkone, curie nostre
iudice, dicto Schaff, Nicolao de Czeysberg, Wytho-
ne Bohemo Iuniore, militibus, Han de Logow, Ni-
colao Bolcze, magistro curie nostre, Petro de
Czedlicz, curie nostre prothonotario, qui presen-
 tes literas a nobis habuit in commisso.

DIPLOMA LXXXVIII.

Confirmatio Caesarea *donationis* prae-
 cedentis CIO CCC LXIX.

KAROLVS *quartus*, diuina fauente clementia *CAROLI IV.*
 ROMANORVM *imperator, semper augustus &* *R. impera-*
 BOHEMIE *rex.* Notum facimus tenore presenci- *toris,*
 um

um uniuersis, quod accedens nostre mayestatis
 presenciam illustris AGNES, *ducissa Swydnicensis*,
princeps & consanguinea nostra carissima, quod-
 dam nobis obtulit *priuilegium testamenti*, quod i-
 pla de communi omnium *terrigenarum & ciui-*
tatum Swydnicensis & laurensum ducatum con-
sensu & uoluntate recolende memorie, illustri
 quondam BOLKONI, duci Swydnicensis. eius *ma-*
rito & ob ipsius anime remedium fecisse dinosci-
 tur, supplicans nobis humiliter & deuote, qua-
 tenus una cum *illustri WENCZESLAO, Bohemie re-*
ge, filio nostro carissimo, tanquam heredes & suc-
 cessores legitimi predictorum ducatum huic te-
 stamento consensum adhibendo beneuolum, i-
 ipsum una cum prefato priuilegio desuper confe-
 cto *religiosis abbati & conuentui monasterii Gri-*
czouiensis approbare, ratificare & confirmare gra-
ciolius dignaremur. Tenor uero predicti priui-
 legii sequitur in hec uerba: *In nomine domini & c.*
 (*uti in precedenti priuilegio*) Nos igitur qui uota
 quorumlibet iuste petencium semper graciose
 complectimur ob sinceri amoris *affectum*, quem ad
 supra dictum nostrum sororium, dum in humanis
 ageret, digne gessimus & ad ipsius anime salutem,
 gerere perpetuis temporibus affectamus, precibus
 prefate nostre consanguinee ipsius relicte beni-
 gnius inclinati, huiusmodi testamento una cum
 WENCZESLAO, antedicto *nostro filio* consensum ad-
 hibendo beneuolum ipsum una cum priuilegio
 supra scripto & omnibus in eo contentis, in o-
 mnibus suis *sentenciis, tenoribus, articulis, punctis*
& clausulis, prout de uerbo ad uerbum expres-
 santur superius, animo deliberato, non per erro-
 rem uel improuide: sed sano *principum, baronum*
& consensu & procerum consensu, de certa sciencia, auctoritate
 procerum, regia

quo
 priuilegium
 AGNETIS,
 D. Silesiae,

datum coe-
 nobio Gris-
 fouienſi,

senore lise-
 tarum;

cum filio
 WENCZESLAO

& consensu
 procerum,

regia

regia Bohemie, confirmamus & nos, WENCZESLA-
 vs, prefatus dei gratia Bohemie rex, marchio Bran-
 denburgensis & Slesie dux, de expresse & singula-
 ri prefati nostri genitoris & domini iussu & man-
 dato, supradicta omnia & singula una cum ipso
 nostro genitore percarissimo approbamus, ratifi-
 camus & tenore presencium, de recta nostra sci-
 entia & regie potestatis plenitudine, confirmamus,
 presencium sub imperialis nostri, KAROLI, prefati
 imperatoris & nostri, WENCZESLAI, predicti regie
 mayestatis sigillorum testimonio literarum. DA-
 TVM Wrat. slauie, anno domini millesimo trecen-
 tesimo sexagesimo nono, indictione septima VII.
 Kal. Octobris, regnorum nostri Karoli prefati
 imperatoris anno uicesimo quarto, imperii uero
 quinto, decimo nostri uero Wenczeslai regis Bo-
 hemie, prefati anno regni septimo.

confirmat
 per omnia,

ex plenitu-
 dine pote-
 statis.

Sub sigillis
 maiestatis.

Datum
 1369.

DIPLOMA LXXXIX.

Priuilegium exemptionis a iudicio pro-
 uinciali, concessae coenobio Grisso-
 uienfi cto cc xcv.

W Ir WENCZLAW, von Gotis Gnadin, Rö-
 mischer König, czu allin Gezeiten merer
 des Reichs und König czu Behmen, bekennen und
 thun kunt öffentlich mit dysen Briffe allen den,
 die en sehn odir herin lesin, daz wir durch bes-
 serunge und nucztes willen des Klosters czu Gri-
 czow Graens Ordens, gelegin in unserm Fursten-
 thume und Lande czur Swydnitz den geistlichen
 Apte unde Convent desselbin Klosters, unsern liben
 andechtigen dyese besondere Vryheyde und Gna-
 de getan habin, und tun en dy ston Koniclichir
 Mechte czu Behmen in Crafft dis Briffis, daz
 keyn

WENCZESLA-
 vs, R. impe-
 rator,

coenobium
 Grissoui-
 ense exem-
 tum esse

mult a iudicio provinciali.

Vt hoc probe observent praefecti ac iudices quicumque

unitaturi indignationem ipsius gravissimam

Sigillum maiestatis.

Datum
1395.

keyn Landvooyte, noch Landrichter uff yren und yres Clostirs Gütern czu *Gerichte siczzen* odir obir yre Lute richten fullin in keynen weyfs, sundern sy fullin und mogin selbir Richter seczzin, dye alle und igliche Clage eygentlichen vorhörn und eyne iczlichen Clegir cynis volhomen Rechtin helfen fullin, als das von aldirts herkommen und gehaldin ist, und doromme gebyten wir allin und iglichin unsern Untertanen und getreuen, die in unsern Fürstintumen und Landen czu der *Swydnicz* und czum *Jawr* geleffin sint ernstlichen und vestlichen mit dysen Briffe, daz sy die egenanten *Apt* und *Convent* des Clostris czu Grizow an sulchen Freyheiden und Gnadin nicht hindern noch irren in keynen weyfs, sunder sy do bey gerulichin bleibin lassin. Und gebyten ouch dem *Houbtmanne* und den *Hoferichter* czur *Swydnicz*, czum *Jawr* und czu *Richenbach*, unsern liben getrewen, die nu seyn oder hernoch in czeyten werden, daz sy den egenannten *Apt* und *Convent* bey sulchin unsern Gnaden und Friheyden von unsern wegin getrewlich handhabin, schuczzen und beschirmen, und do by behaldin fullin, alz sy unsre *swer Ungnadin* vormeydin wöllin. Mit Urkunt dys brifes vorsygelt mit unser *Königlicher Mayestat Ingesiegel*. Gegeben czu *Prage*, nachs Christs Geburt dryczenhundirt Jar und dornoch in dem funff und neunczigesten Jare, der Metewochen nach sand Petrus Tage, ad uincula, unser Riche des *Bemischen* in dem dry und drisigsten, und des *Romischen* in dem Sechs und sczwengzigesten Jaren.

DIPLO-

DIPLOMA XC.

WENCESLAI, R. *imperatoris* interdictum
ad iudices *provinciales*, de non amplius
turbando coenobium *Grissouienſe* in re-
bus *iurisdictionalibus* CIO CCC XCIX.

W Ir WENZLOW, von Gotis Gnadin ROMY-WENCES-
SCHER König, *czu allin czeytin Meerer des* LAUS R.
Riches und König czu BEHMEN, empyten dem e-imperator
deten Benyſch von CVSSING Heuptmann, Janken *reſcribit:*
von COTTYMVZ, Unter-Heuptmann, den *Hoffrich-* Mannen,
tern, Mannen und Stettin unſer Fürſtinthumen *i. e. uafal-*
und Lande *czur Swydnicz, czum Fauer, czu Ri-* lis,
chenbach und *czur Strygow* und allen andirn un-
ſer Untertanen und Getrawen, dy das beruren *coenobi-*
mag, unſer Gnade und alles Gut. Liben Getraw- *um Griffe-*
en, wir habin vornomen, wie daz ir dy geiſtli- *uienſe*
chen *Abt und Convent des Cloſirs zu Grizow* *conqueri*
graes Ordens unſere libin andachtigen an yren *de atten-*
Rechtin, *Freyheiden* und aldin *Gewonheyden*, mit *tatis non*
Namen: daz kein Lantvogete noch Lantrichter *competen-*
uf yren und yrs Kloſtirs Guten zu Gerichte ſi- *tium iudi-*
oder obir yre Lute richten ſullin, fundir daz ſy *cum;*
ſelbir richtere ſetzen mogen, dy alle und igliche *cum ipſe*
ge eygentlich verhoren und eynen yglichen Kle- *abbas ſit*
ger ſynes vollkommen Rechten helffen ſullin, alz *iudex in*
das von *Aldies herkommen und gehaldin iſt; byndert* *ſua corte,*
und yrret, und ſy der nicht gebruchen laſſet wie- *prorfuſ a*
der ſolche unſere Mayeſtat briffe, dy wir en ouch *provincia-*
vormals der obir gegeben habin. Do von ſo ge- *libus iudi-*
byten wir euch allen und enir iglichen ſonderli- *ciis exem-*
chen *ernſtlichen* und veſtiglichen mit dyſem Briſe, *pta.*
daz ir die egenannten *Abt und Convent zu Grizow* *amplius*
anden egenanten *Rechtin, Freyheiden, Gnaden* und *turbando.*
Torn. VI. reliquiar. LI unſern

DATVM
1399,

unsern Brife *nicht bindert* noch irret in keynen weys; Sundir sy do bey, noch unser Brife laute und aldie Gewonheyten, gerulichen blibin lasset und auch do bey von unser wegin getrewlich hanthabet, schuzzet und schirmet, als libe cuch sye unsere swere Ungnade zu vormeyden. Gegebin zu Prage, des Montagis nach synten Iacob Tage unser Riche des Bemischen in dem acht und drysigsten und des Romischen in dem siban und zwengzigsten Jaren.

DIPLOMA XCI.

Formula donationis mansorum censualium, factae coenobio *Griffouienſi* a BOLKONE, D. *Silesiae* CIO CC XXII.

IN nomine domini, amen. Quoniam iustus in morte sua sperat, sicut vox diuina sonat. Nos BOLKO, Dei gracia *dux SLESIE & dominus de FVRSTINBERG*, ut fructum tam beate spei consequi ualeamus, iusticie operibus insistentes, huius scripti tenore omnibus notum esse uolumus. Quod *clauſtro ſancte Marie uirginis* communi *ligwagio Griczow* dicto amplius ex debito fundacionis uenire prospicientes, quandam *donationem* eidem clauſtro per nos in ordeo iam dudum *factam* in locis cercioribus *in melius commutamus*. Praefato itaque clauſtro & fratribus, ibidem Deo famulantibus, quaedam bona uidelicet *oſto manſos* circa antiquam ciuitatem *Furſtenow*, de pascuis ibidem per nos nouiter locatis *oſto marcas uſualis numismatis* annis singulis in festo beati *Michaelis* soluentes, conferimus ad perpetuitatem possidendos. Item in *Villa GRODIS* circa *Swidnicz* duos *man-*

BOLKO,
D. *Silesiae*

(*ligwagium pro lingua*)
coenobio
Griffouienſi
manſos
censuales,
in *Furſtenow*;

Grodis;

mansos, duos malderatas ordeï soluentes. Item in
 PFAFFINDORFF *tres mansos, tres malderatas ordeï Pfaßin-*
 preter duas mensuras soluentes, quas uidelicet *dorf;*
 pretaxatas *malderatas* singuli debitores in singulis exemtos a
 uillis sibi uicissim succedentes, in GRODIS scilicet iure du-
 & in PFAFFINDORFF, omni *exactione ducali submo-* cali;
ta, iam dicto Claustro annis singulis in festo beati
Martini propriis eciam uecturis in suum grana-
 rium ineuitabiliter presentabunt; supradicta itaque
 bona in FVRSTENOW in GRODIS & in PFAFFIN-
 DORFF ita plene & ex omni cordis nostri preme-
 ditata dileccione conferimus omni iure, libertate
 & dominio, tanquam bona *feodalia* perpetue pos- ^{confert in}
 sidenda adiungentes; quod si aliquid in ea pro- ^{feodum.}
 cessu temporis domino Deo opitulante accreuerit,
 hoc totum cedit & cedere debet fratrum no-
 strorum karissimorum usibus predictorum. Item
 prefato Claustro & fratribus ibidem Deo seruien- Praeterea
 tibus *Villam nostram Schreyberdorff* uulgariter donat
 nuncupatam circa *Schwidnicz* sitam singulis an- census in
 nis in festo beati *Michaelis octo marcas & nouem* uilla
scotos currentis monete censualiter soluentem cum SCHREY-
 omni iure libertate, dominio ac omni alia utili- BERDORF.
 tate in ea ad nos pertinente absolute & liberali-
 ter damus & conferimus in perpetuum possiden-
 dam nihil nobis inibi reseruantes. In huius com-
 mutacionis robur perpetue ualiturum presentem
 Kartham sigillo nostro uolumus communiri. ACTA ACTVM
 sunt hec in *Kantb* in die sancte Elizabeth Anno
 Domini M. ducentesimo nonagesimo octauo 1292.
 presentibus hiis, uidelicet: Domino LVDWICO
 de HACKENBORN, IWANO iudice Curie nostrae, Ottone
 de SYCZEN, Yeynczkome de SWENKINVELT, Conra-
 do de BRVNOW, Hermanno & Ioanne fratribus di-
 ctis PESCHAN, sed & aliis pluribus fide dignis.

Datum. Datum in *Kantb* per manus SYFFRIDI *Prottonotarii* nostri.

DIPLOMA XCII.

BOLKONIS Confirmatio generalis omnium priuilegiorum, quibus gaudet coenobium *Griffouienſe* CIO CCC LII.

BOLKO, *D. Sileſiae*, **I***N nomine domini amen. Nos BOLKO, Dei gratia dux SLESIE dominus de FVRSTINBERG & in ſw Y D N I C Z deuocius attendentes, nos per hoc praemiſſo proe-*
mio, te-
ſtatur:
ſe imitato-
rem ma-
iorum
ſuorum,
pro ſalute
anima-
rum,
de coeno-
bio Griſ-
ſouienſi
uelle bene-
mereri.
Inde con-
firmatio
omnium
priuilegio-
rum.

notum facimus uniuerſis. Quod cum *illuſtris princeps*, dux **BOLKO** preclare memorie *auus* noſter *fundatos Monasterii Gracie ſanctae Marie, quod Griffow uulgariter nominatur, ordinis Cisterciensis* noſtro domino dictum monaſterium *Griffow* ſpeciali fauore & ſingulari ueneracionis affectu ipſumque preclaris ac dignis ſit beneficiorum muneribus proſecutus. Nos quoque ad *patriis* anhelantes praepoſitum eiusque ſequi ueſtigia cupientes ab animarum dicti *auis* noſtri ceterorumque progenitorum noſtrorum uenerande recordacionis remedium & ſalutem proprieque ſalutis augmentum iuſtis & racionalibus domini Abbatis & Conuentus dicti monaſterii *Griffow* ſupplicationibus fauorabiliter annuentes & futuris ipſorum incommodis atque calumpniis occurrere affectantes, *uniuerſas & ſingulas donaciones testamentarias* ſupra dicti domini ducis *Bolkonis*, *auis* noſtri

nostri karissimi, dum uiueret, nec non felicitis memorie Illustrium principum Progenitorum nostrorum, quas dicto Monasterio Grizow literis suis authenticis ascripserunt & omnia & singula, in quibus cunque rebus existant & quibus nominibus appellentur, queue ex litteris omnium progenitorum nostrorum, & generaliter aliarum quarumlibet & qualiumcunque personarum cuiuscunque conditionis aut status, existant potuerit approbari; ex certa scientia *approbamus, ratificamus, innouamus* & tanquam per nos facta & a nobis procedencia nostro ac successorum nostrorum nomine *confirmamus*, promittentes bona nostra fide & sine omni dolo dominum Abbatem & Conuentum monasterii *Grizow*, qui sunt & qui pro tempore perpetuo fuerint penes uniuersos & singulos tenores omnium literarum suarum, ut premititur, in omnibus clausulis & sentenciis earundem de uerbo ad uerbum, prout scripte sunt, manutenere, defendere ^{addita} pariter & tueri neque ipsos aut successores ^{sanctione} eorum aduersus earum continenciam aut contra poenali.

presentis nostre ratificationis seriem ullatenus molestare aut inquietare permittere, uel per quemuis alium impediri. Decernentes presentem nostre ratificationis & aprobacionis literam tanti uigoris, efficacie & ualoris seu uirtutis existere, ut coram nobis & uniuersis Officialibus iudicariis seu nostris iudicibus quibuscunque, nec non in heredum aut successorum nostrorum presencia, in iudicio & extra iudicium, quum & quociens ostensa fuerit, tantum ualeat, ac si uniuersa originalia in figuris & scripturis suis propriis uiderentur.

ACTVM & DATVM in *Grizow* sub anno incarnationis domini Christi ccc quinquagesimo secundo in DATVM die sancti BARNABE Apostoli presentibus nostris si- 1352.

delibus Kekelone de CZIRNEN, *Vlrico & Reinczkone* fratribus dictis SCHOFF, *Conrade de Czirne* militibus *Luppoldo de VCHKRICZ*, *Nicolao de SYFRIDOW*, *Petro de CZERLICZ*, Prothonotario nostro, qui presentia habuit in commissa.

DIPLOMA XCIII.

Instrumentum compositionis amicabilem de iure piscandi in fluuio *Zedir*, magnopere adhuc disceptato
CIO CCC XCIX.

Benischius **W** Ir *Benisch* von EVSSNIG, von *Koniclicher*
ALVSSNIG, *Macht* czu BEHMEN Heuptmann in *Fur-*
testatur: *stintumen Swydnisz* und *Jawr* bekennen uffent-
lich mit dysem Brife allin den, dyen sehen odir
herin Lesin; Dacz vor uns kommen seynt der *Er-*
wirdige, der Apt von GRITZOW von synen und
von des ganzin Convents und Clostirs wegin zu
coenobi- *um Grif-* *Griffow* an eynem teyle, und den vorsichtigen
um *souiese &* und *Wyfen dy Ratmanne* und *Geswornen* czur *Land-*
ciuitatem *disbute* von yren und der ganzin *Gemeynne* we-
Landishbu- *gin* daselbinft an dem andern teyle und habin sich
sensem, recht und redelich vorrechtet und gutlich en-
transegis- *recht* und alle *Broche* und *Czweunge*, dy sy
se de cau- *fcheyden* und alle *Broche* und *Czweunge*, dy sy
fis, inter se *keyn* den andirn gehabt habin, von defs *Wassirs*
contro- *wegin* cziffchen, dem *Closter Griffow* und der
uersis. *Stad Landishute*, das da genant ist der *Czedir*: in
Brach. *fulchie* masse, daz dy *Ratmanne* und dy *Stad* czur
Czweung. *Landishute* und ihre *Nachkommen* an demsel-
bin *Wassir* alzo vere, alz is fleuset und gehet, uf
des egenanten *Clostirs* Gute und Gebyte. Und
vornemlich bicz durch das *Dorff* dacz auch *Cze-*
dir genant ist, *keyn* Recht habin sullin. Und alz
daz

daz nymant ucz der Stad *Landishute* dorynnewy-^{Ius pis-}
schen sal, sundern daz der Apt und Convent des candi sit
 egenanten Clostirs czu *Griffow* dasselbe Wassir ^{folius coe-}
 habin, haldin und genyessen sullin, und noch der ^{nobii.}
 aldin Brife lawt, dy vormals dariber geschrebin
 synt, gemachsam und ewiclichen besiczzen von
 den obgenanntin Ratmannen und der Stad czur
Landishute und von allir mennegleyche unge-
 hindert. Sulchin Entscheydunge und Verrich-
 tunge und alles das obin geschribin steht, habe
 wir von koniclicher Mächte von Behmen Stete
 und gancz, und bestetigen daz och mit Craft diz
 Brifes der czwischen vorsigelt ist mit unsirs Herrin ^{Sigillum}
 des Koniges anhangenden *Ingesygel* daz wir von feudale.
 synen wegin alz eyn Heuptmann in den vorge-
 nantin Furstintumen obir *Lehn und Sachen* ge-
 bruchen; *Gesehehen* und *gegebin* czur *Swydnicz*, ^{ACTVM &}
 Christis Geburt dryczzenhundert Jar, do noch in ^{DATVM}
 dem newn und newnczigsten Jare des Montags 1399.
 an synte *Egidii* Tage do bey synt gewest die edlen
 Herr *Ulrich* SCHAFF Pfaffe genant, Herr *Nikel* FRI-
 SE Ritter *Goczcz* SCHAFF, *Janko von* CHOTIMICZ
 Undirheuptmann czur *Swydnicz*, und Herr *Jo-*
hannes KOLMAS Pfarherr czur *Swydnitz* der dyfen
 gegenwertigen Brief gehabt hat in Bevelunge.

DIPLOMA XCIV.

Donatio bonorum *Heydensium*, facta no-
 bili de *Rufus* a BEATRICE, D. *Silesiae*
 CIO CCC VIII.

IN nomine domini amen. Ab humana memo-
 ria multa elabuntur nisi testimonio iterarum
 uel scripture memoria aut uoce testium eternen-

BEATRIX *tur.* Hinc est quod nos BEATRIX Dei gratia *du-*
D. Silesiae, cissa SLESIE & Domino de FVRSTINBERG ad noti-
 in remu- ciam singulorum presentem paginum intuencium
 neratio- publice cupimus peruenire : — quod nos propter
 nem *fide-* fidelissima nec non grauia seruicia, que nobis
lissimorum *Ticzko* de RVSVS fecit & exhibuit, sibi omnia bo-
 seruitio- *Ticzko* de RVSVS fecit & exhibuit, sibi omnia bo-
 rum no- na nostra in *Villa, dicta* HEYDA, circa *Strigouiam*
 bili de nostris denariis rite & racionabiliter *empta* &
 RVSVS comparata dedimus, *donauimus* & contulimus
 uillam pleno iure domini, sicut per nos sunt & fuerunt
Heydam hactenus possidenda & possessa, sibi & suis legiti-
 donat & mis successoribus iure hereditario possidenda.
 confert Ne igitur aliquis in posterum possit uel ualeat no-
 iure here- stram donacionem in his bonis irritare uel impedi-
 ditario. re, presentem literam munimine nostri sigilli ius-
 Datum simus roborare. ACTVM & DATVM in *Kanth* an-
 1308. no domini MCCC. octauo XV. Kalend. Pre-
 Testes. sentibus nostris fidelibus Domino *Ticzkome* de
 OSTICZRA HELWICO & PECZOLDO, *Cappellanis* no-
 stris, HEYNRICO, nostre *Camere Magistro*, *Her-*
manno, dicto Ross, *Conrado* SEYMEL, ciuibus no-
 stris de *Stregouia*, *Helwico* *Conrado* MOYGES
 & aliis multis fide dignis.

F I N I S.

INDEX

INDEX I.

TOMIS V. ET VI. COMMVNIS, NOMINVM, LOCORVM FAMI- LIARVMQVE.

A <i>Bafy</i> , Nicolaus VI. 347	<i>de Almenbusen</i> Henr. V. 95. 103
<i>Abramsdorff</i> , castrum V. 330	Leopoldus V. 95
<i>Absacz</i> Heinczko VI. 460.	<i>Almari</i> Heinemann. V. 61
463. 466	<i>Aloyla</i> Blafeus V. 396
<i>Absburg</i> , coenobium VI. 242	<i>Alumenfis</i> Marchia. V. 446
<i>Achat</i> , villa V. 480	<i>Aliuari</i> Henricus. V. 54
<i>de Adelmansfelden</i> Adelmann	<i>Alsleben</i> , abbatia V. 205
V. 146	<i>Alsleben</i> villa V. 200. 264
Ioannes V. 138	iuxta Salam V. 345
<i>de Adlar</i> Walkun VI. 156. 160	<i>de Alsleben</i> Ioannes. V. 244
<i>Adlingsbach</i> Villa. VI. 41	Heinemannus V. 115
<i>de Ageriis</i> Petrus. V. 471	Henricus V. 44. 45
<i>Aginnon</i> civitas. V. 451	Herbig V. 242
<i>de Agonita</i> Fulcho. V. 469. 472	Richardus V. 5. 38. 115
<i>Agnetz</i> ciuitas & castrum VI. 314.	<i>de Altamuta</i> Ioannes V. 610
<i>Agria</i> ciuitas. VI. 314	<i>Altenburg</i> ciuitas & castrum V. 435. 444
<i>Alba</i> ducatus. V. 377	<i>Altendorff</i> villa V. 205
<i>Albertimous</i> , castrum V. 447	<i>Altenlengisbach</i> Petzko V. 620
<i>Albia</i> , fluuius. VI. 50	<i>de Althain</i> Adolphus VI. 301
<i>Albirdorff</i> , villa. VI. 399	303. 305. 306. 313. 314. 320
<i>Albis</i> , fluuius VI. 237. 241	<i>St. Ambrosii</i> monasterium VI. 146
<i>de Alcatri</i> Arnoldus V. 101	<i>de Amelungsdorff</i> Ioannes V. 96. 105. 113
<i>Aldenar</i> , civitas V. 547. 549	<i>de Amendorff</i> Henricus V. 109
630. 637	Koppe V. 57. 87
<i>Aldenburg</i> oppidum V. 102	<i>de Annisleue</i> Bertoldus V. 7
117. 182	<i>Amolar</i> Ioannes VI. 305
<i>de Aldenburg</i> Niclas V. 134	<i>Amurathes</i> Turc. imp. VI. 354
<i>de Aleueld</i> Bertoldus VI. 46	<i>Anafus</i> , fluuius V. 524
<i>Alexander</i> beatus & focii V. 43	<i>Andernacense</i> theloneum V. 521
<i>Alexius</i> , notarius VI. 498	

<i>de Anbald</i> Adolphus	VI. 348	<i>Aßendorf</i> , uilla	V. 204
Albertus	V. 227	<i>Astan</i> , uilla	V. 431
comes	V. 474. VI. 495	<i>Augusta</i> , ciuitas	V. 345. 351
principes.	V. 227	<i>Auignon</i> , ciuitas.	VI. 18. 22
Woldemarus	V. 227	<i>Aula regia</i> , coenobium	VI. 198
<i>de Andelot</i> , nobilis Gall.	V. 342	<i>Aureus mons</i> ciuitas.	VI. 451
<i>Angli</i> , populus	VI. 167	453. 454. 456. 457. 484	
<i>Anglicus</i> Petrus	VI. 182	<i>de Auesne</i> Ioannes	V. 446. 447
<i>de Aniuorslene</i> Badericus Fri-			448
dricus	VI. 14	<i>Ausloensis</i> episcopus	V. 331
<i>Anno</i> , Antonis	V. 254	<i>de Ausius</i> Ioannes	V. 446. 448
<i>Antiqua aqua</i> , uilla	VI. 469	<i>Ansty</i> theloneum	VI. 50
<i>Anton</i> Ioannes	V. 210	<i>Austria</i> ducatus.	V. 478. VI.
<i>Apezcko</i> , dux	VI. 455	350. 365	
<i>Apoim</i> Paulus	VI. 307. 342	<i>Auxdorff</i> uilla	V. 139
<i>Aquileia</i> oppidum	V. 573. 574	B <i>Abimnest</i> , castrum	V. 638
<i>de Aquileia</i> Antonius	VI. 138	<i>Bacherach</i> , ciuitas.	V. 521
patriarcha	V. 474	<i>de Baden</i> Marchio.	V. 379
573.	VI. 168	<i>Baerenklau</i> M.	V. 399
<i>Aquisgranum</i> ciuitas	V. 520	<i>de Bakowicz</i> Apezcko	VI. 456
	585	<i>Balchas</i> , uilla	V. 480
<i>Aranas</i> , ciuitas	V. 480	<i>Balchenstedt</i> uilla	V. 141
<i>de Arecio</i> Ioannes	V. 469. 477	<i>de Balenhausen</i> Eckhardus	V. 96
<i>Arendal</i> , dynastia.	V. 521	<i>Balhorn</i> Claus	V. 171
<i>Argentina</i> , ciuitas.	VI. 41	<i>Ballenstedt</i> abbatia.	V. 242
<i>Argentoratium</i> ciuitas	V. 339	<i>Baluntinatum</i> castrum	VI. 314
<i>Arbusen</i> ciuitas Daniae	V. 328	<i>de Bamberg</i> Ioannes	VI. 89
<i>de Arnesten</i> Albertus.	V. 35	<i>Bamsi</i> , dominus	VI. 279
<i>de Arnoldi villa</i> Scypelinus	VI. 484	<i>Banffi</i> dominus	VI. 262. 263
	VI. 484	<i>Banffi</i> Christophorus.	VI. 342
<i>Arnoldsdorff</i> uilla	V. 564	<i>Bano</i> Godeschalkus	V. 271
<i>Arnoscowitz</i> uilla	VI. 169	<i>Baptista</i> Ioannes	VI. 165
<i>de Arnstede</i> Waltherus	V. 13	<i>Barath</i> Ludecke	V. 72
<i>de Arnstein</i> Waltherus.	V. 7	<i>Barbarus</i> Hermolaus.	VI. 307
<i>Arragonii</i> , populus	VI. 167	357	
<i>de Arteren</i> Ioannes	V. 61	<i>de Barbey</i> Hermanous	VI. 495
<i>Ascharen</i> , comitatus.	V. 227	<i>Bardawigk</i> Laurentius	V. 308
<i>Asconia</i> , dynastia	V. 232	<i>Bardendorp</i> uilla	VI. 238
<i>de Ascherleue</i> Heydecko	V. 54	<i>de Bardeleue</i> Henningus	V. 115
<i>Asia</i> , regio.	V. 362	<i>de Bardelege</i> miles, Henningus	V. 38
		<i>Bara</i>	

<i>Bardwick</i> uilla	VI. 238	<i>Bedern</i> , uilla	V. 97. 116
<i>Barkoczi</i> Ladislaus	VI. 340	<i>Beguinæ</i> Pragenſes	forores VI. 195
de <i>Barokowitz</i> magnus	VI. 477	de <i>Beichlingen</i> dei gratia	comes V. 255
<i>Barth</i> Albertus	VI. 456. 458	<i>Bela</i> uilla	VI. 375
<i>Barthel</i> Franz	V. 142	de <i>Bela</i> Petrus	VI. 471
<i>Bartholde</i> Franz Hans	V. 143	Synderamus	ibid.
<i>Bartholdisdorff</i> , uilla	VI. 395	<i>Belberg</i> uilla & molendium	V. 37
S. <i>Bartolomæi</i> eccleſia	V. 52	<i>Belgioſa</i> , milit. præfeſtus	VI. 268
<i>Barthufus</i> Henſelinus	VI. 412	<i>Belina</i> ciuitas & caſtrum	VI. 38
<i>Bartoldſtadt</i> ciuitas.	V. 540	de <i>Bembſwage</i> Waltherus	VI. 30
de <i>Baruth</i> Henricus	VI. 384	<i>Bendeleben</i> uilla	V. 205
Hynemannus	VI. 390. 489	S. <i>Benedicti</i> ordo	VI. 54
Syfridus.	VI. 5. 384	<i>Benicke</i> Heidecke	V. 260
<i>Baſilea</i> ciuitas	V. 304	<i>Benin</i> , uilla	VI. 236
<i>Baſilius</i> , Magnus Moſcon. dux	349. 360	<i>Benne</i> Wittiko	VI. 359
<i>Baſſendorff</i> villa	V. 87. 122. 139	<i>Bennſtedt</i> nilla	V. 94
de <i>Baſſendorff</i> Matthias	V. 102	de <i>Bennensſtedt</i> Bartholdus	V. 94
<i>Bauari</i> , populus	VI. 167	Caſareus	V. 108
<i>Bauarus</i> Hermannus	VI. 457	Gerhardus	V. 94
Merkelinus	VI. 484	Henricus	ibid.
de <i>Baucone</i> Reumundus	V. 471	Hermannus	ibid.
<i>Baude</i> , uilla	VI. 92. 94	Ioannes	ibid.
<i>Baum</i> Drews	V. 140	Petrus	V. 108
<i>Bayern</i> Herzogthum	V. 207	Witckindus	V. 94
196. 202		<i>Bergius</i> Theodorus	V. 387
de <i>Bebirſtein</i> , Guntherus	VI. 458. 483	<i>Bernd</i> Echardus	V. 163
vid. <i>Byberſtein</i> .		Gister	V. 207
<i>Bechin</i> , ciuitas & caſtrum.	VI. 155. 189	<i>Berndorff</i> Stephanus	V. 234
<i>Beck</i> Leopoldus	VI. 306. 307	<i>Berge</i> coenobium	124
<i>Becker</i> Abetz	V. 250	de <i>Berge</i> Waltherus	VI. 239
<i>Beckerer</i> Henricus	V. 259	242	
de <i>Bezzow</i> Bartuſchow	VI. 410	de <i>Beringen</i> Hans	V. 238
415. 421		<i>Bernburg</i> , ciuitas.	V. 21
Conradus	VI. 473 475	<i>Berolſtadt</i> caſtrum &	ciuitas V. 609
514. 517		<i>Berſum</i> uilla	V. 427
Heydenricus	VI. 410. 478	<i>Bert-</i>	

- Bertoldi* uilla. uilla VI. 394
Bertoldisdorff VI. 396. 391. 392
 398. 446. 482. 483. 517
Bertzdorff uilla VI. 92
Beruxe. fluuius VI. 241
Berwigsdorff uilla VI. 476
 de *Beschow* Betzoldus VI. 409
Besska uilla V. 80. 207. 254
 Dn. a *Besser*, Magister ceremoniarum. VI. 368
Bethleem capella Pragensis VI. 124
Beuschitz castrum V. 638
Betz Kirston V. 134
Betzendorffische Obergërichte VI. 93
 de *Biberstein* Günther VI. 519
 520
 Wenceslaus VI. 77. 78
Bibra, coenobium V. 101
 de *Bicen* Borrisslaus V. 427
Bichenberg fylua V. 91
 de *Bichlingen*, Fridericus V. 51. 104
Bietschin ciuitas V. 540
Bietzen ciuitas V. 609
Billinich Siborus V. 98
Billna fluuius VI. 238. 241
Bilumia principatus V. 601
Biorenklow V. 399
 de *Bircka* Thodericus V. 10
Birckenstein castrum V. 459
 de *Bischofsbeyn* Reinherus V. 560
Bischoperstorp uilla V. 236
Bitumiensis ducatus V. 636
Bitnitz castrum V. 638
 de *Blanckenburg* Burghardus V. 38. 115
 comes V. 104. 119
 de *Blanckenburg* Iordanus VI. 239
Blanick mons. VI. 186
Blasiansdorff uilla VI. 381
Blasseysdorff VI. 371. 381. 390. 445
Blauia, turris ad Segenbergam V. 314
Blinde, coenobium. V. 36
 de *Blumenrode* Albertus VI. 466
Bobir, fluuius VI. 487
Bobirsberg castrum. V. 638
 de *Bobirstein* Vlricus VI. 409
Bobra, fluuius VI. 487
Bobrona, riuus VI. 56
Bochkay Nicolaus VI. 347
Bocot, uilla V. 431
Bodecker Hans V. 79
 Kerstan V. 81. 82
Bodelwitz uilla V. 117
Bodimerus Ierufius VI. 435
Bodnora uilla V. 431
 de *Bodwede* Henricus VI. 231
 de *Boer* Boluisslaus VI. 30
Boerlitz oppidum V. 571
Boemiae regnum VI. 70
Bogislie, mons VI. 174
Bogner Petrus VI. 484
Bogtin, districtus. VI. 241
Boguschitz uilla V. 427
Bohemi, populus VI. 207
Bohemus Henricus. VI. 381
 Petrus VI. 478
 Wytke VI. 394. 500
 525
Boiff Theodoricus V. 110
Bolcze Nicolaus VI. 400. 439
 479
Boleskautz castrum. V. 588
Boleslauicnsis propositura VI. 90
 de *Bolis* Conradus V. 313
Bolze

<i>Bolozæ</i> Nicolaus	VI. 525	<i>Brandeis</i> , uilla & ecclesia. V.	
<i>Bomgarte</i> uilla	VI. 492		247. 249
<i>Bomslauia</i> , ciuitas	VI. 447	<i>Brandenburg</i> marchia V.	241
	455. 456. 494		243
<i>Bomungarte</i> , uilla	V. 428	de <i>Brandeis</i> Fridericus	248
<i>Bomschwabe</i> Ioannes	VI. 468	Henricus.	248
<i>Bonfinius</i> , Scriptor	Hungar.	de <i>Brandis</i> Henricus	VI. 384
	VI. 289	<i>Brandiz</i> uilla	V. 37
<i>Bononia</i> , ciuitas	V. 371	<i>Braxis</i> oppidum	VI. 353
<i>Borau</i> , uilla	V. 427	<i>Brega</i> ciuitas	V. 450
de <i>Borch</i> Albertus	V. 75	de <i>Brega</i> Petrus	VI. 438
de <i>Borgaw</i> Domini	VI. 38	<i>Bremen</i> , Aepiscopatus. VI.	
de <i>Borne</i> Derdenseti	V. 120		230
<i>Bornholm</i> , insula	V. 326	de <i>Bremenburg</i> Auer	V. 515
<i>Bornemissa</i> Stephanus	VI. 325	<i>Brene</i> uilla & coenobium. V.	
Nicolaus	ibid.		62
<i>Borrius</i> , usurpator Moscho-		de <i>Brenen</i> comes VI. 46. V.	
uiaie	VI. 350		84. 93
<i>Bosniack</i> Thomas	VI. 340. 347	<i>Brentius</i> Ioannes	V. 338. 356. 379
<i>Bossendorp</i> Pagus	V. 4	<i>Breunio</i> uilla	VI. 56
<i>Bosunou</i> flumen	VI. 58	<i>Breunouia</i> , coenobium. VI.	
de <i>Bossenene</i> Meinardus. V. 21			48
<i>Bossensene</i> coenobium	V. 34	<i>Brewod</i> uilla	V. 431
<i>Botiecz</i> monasterium	VI. 198	de <i>Brezna</i> Otto	V. 38
de <i>Botinstein</i> Cziencko	VI. 391	<i>Bretzdorf</i> , uilla	VI. 94
Ioannes	VI. 398	<i>Brexen</i> curia	VI. 236
<i>Botschkaius</i> , Hungarus nobi-		<i>Brieg</i> , principatus VI. 90. 91.	
lis	VI. 263		93
<i>Bowmschabe</i> Ioannes	VI. 414.	<i>Brigk</i> , castrum & ciuitas V.	
	424		609
<i>Bowindorf</i> uilla	VI. 446	<i>Brimingsdorff</i> uilla	VI. 92. 94
<i>Boy</i> Hans	V. 141	<i>Brisgoia</i> , prouincia Rhena-	
<i>Boyceneburg</i> uilla	VI. 236	na	VI. 29
<i>Bodewin</i> Henricus	V. 72	<i>Britannia</i> , regnum	V. 466.
<i>Brachsted</i> uilla	V. 14. 19. 195		VI. 240
<i>Brabandi</i> , populus	VI. 167	<i>Brobodou</i> uilla	VI. 58
de <i>Brand</i> Fridericus	V. 75	<i>Brod</i> ciuitas	VI. 56
Nicolaus	V. 260. 405	<i>Broda Hungaricalis</i> , ciuitas.	
<i>Brandattendorf</i> , castrum	V.		V. 480
	638	<i>Bronstorf</i> uilla	V. 96
		<i>Broitx</i> uilla	V. 265
			de

- de Browe* Henricus VI. 490
Brutenus Conradus V. 628
Brumra ciuitas V. 489
Bruna, ciuitas VI. 84. 154
Brunensis conuentus VI. 152
Brunna, ciuitas V. 563
de Brunnow Conradus VI. 531
     Henningus VI. 476
     Henricus V. 628
Bruningbi Ioannes V. 48
Brunnick Heyffe. V. 120
Brunsdorff uilla VI. 92. 97. 99.
     107. 116
de Brunswic Ioannes V. 38. 115
     dux V. 252
Bruska uilla VI. 168
Brymo Ioannes VI. 431. 432. 433
     434. 435
Brzeuniova, uilla VI. 48
Brzeznicz uilla VI. 52
in Buben ecclesia VI. 139
Bucerus D. V. 365.
de Buch comes Otto V. 100. 105
     Hucholdus V. 118
     Günther V. 252
     Otto ibid.
Buch Hermannus V. 256. 493
     Heynco VI. 466
Buchwald uilla VI. 416. 418
de Buchwald Conradus VI. 422
     430. 439
     Gunczelinus VI.
     388. 412. 422. 423
     Henricus VI. 410
     415. 423. 426. 427. 506
     Knoppe VI. 430
Buda ciuitas V. 496. VI. 302
     303. 305. 306. 307. 308. 316
Budicosticich, uilla. VI. 51
Budissin, marchia Silesiaca
     V. 536. 537. VI. 4
- Budinum*, ciuitas VI. 77. 79
Budischin ciuitas V. 608
de Budossowe Ioannes V. 560
Budow Ioannes V. 560
Budweis, ciuitas VI. 170
Bugenbagius Ioannes, Pomeranus
     V. 343. 347. 355.
Bulgari, populus VI. 162
Bulgaria, regnum. VI. 341
Bulosa Sigismundus VI. 342
Bunistoru, uilla VI. 236
Buranaei Thomas VI. 347
Burbonia, ducatus V. 113
de Burch Adelhelmus V. 7
     Cunradus V. 5
     Hardmodus V. 21
Burchleben uilla V. 4
Burg uilla V. 480
Burgundia, comitatus V. 454
Burkardisdorff, uilla VI. 381
de Burzenicz Wenteslaus VI.
     154
Butin uilla, VI. 236
Butthiani Franciscus VI. 341
Buxume, uilla VI. 238
de Buzeburg Henricus VI. 242
Buzewoy Otto VI. 460
de Byberstein Henricus V. 554
Byczyn Buel VI. 476
de Bydow Ioannes VI. 560
Byer Rudlinus VI. 412
Byr Guntherus VI. 493
Bystzicz uilla VI. 169
Byzin, ciuitas V. 587
Byzinius Laurentius VI. 124
- C***Aczbach*, uilla VI. 381. 390.
     445
Caesaria, ciuitas. VI. 146
Caisersbergerus Christophorus
     VI. 305
Cala-

<i>Calabria</i> prouincia	V. 487	<i>Carthago</i> ciuitas	VI. 177
<i>Calbe</i> oppidum.	V. 21. 159. 193. 195. 198	<i>Caschau</i> , ciuitas	VI. 275
de <i>Caldenbace</i> Heinricus.	VI. 508	coenohium	VI. 267
<i>Calisia</i> ciuitas	V. 598	<i>Castella</i> , prouincia.	V. 415
<i>Calndorff</i> uilla	VI. 477. 520. 521. 523. 524. 525	S. <i>Catharinae</i> claustrum mo- niale.	VI. 198
<i>Calost</i> Stephanus	VI. 347	de <i>Cbachindorff</i> Conradus	V. 628
<i>Caluis</i> uid. <i>Calbe</i> .		<i>Cbehi</i> Nicolaus	VI. 347
<i>Cameracensis</i> ciuitas.	V. 454	<i>Cbeine</i> uilla.	V. 480
<i>Camburg</i> uilla & Scabinatus.	V. 164	<i>Cbeby</i> ciuitas	V. 488
<i>Camenagora</i> mons.	VI. 487	<i>Cbelozioz</i> uilla.	VI. 170
de <i>Camentz</i> Bernardus.	VI. 30	<i>Cbenwitz</i> oppidum & castrum	V. 435. 444
<i>Camerfo</i> castellum	V. 453	<i>Cblmuzy</i> thelonium,	VI. 50
<i>Camin</i> ciuitas.	VI. 79	<i>Cbodec</i> Ioannes	VI. 152
de <i>Canewerfen</i> Rudolfus	V. 96	<i>Chorona</i> monasterium	VI. 198
<i>Canicich</i> uilla	VI. 52	de <i>Chotewitz</i> Ioannes.	VI. 460 463
<i>Canin</i> uilla	V. 73	<i>Chotieffow</i> monasterium mo- niale	VI. 198
<i>Cavisch</i> ciuitas & castrum.	VI. 314	<i>Chozebus</i> uilla & ecclesia	VI. 49
<i>Caniffa</i> ciuitas.	VI. 314. 321	<i>Chrudini</i> ciuitas.	VI. 50
<i>Canobius</i> Ioannes Baptista	V. 385	<i>Chudoba</i> Ioannes.	VI. 147
<i>Canth</i> oppidum & castrum	VI. 8. 14. 532. 536. V. 560	<i>Chusnick</i> castrum	VI. 164
<i>Canticensis</i> Franciscus	VI. 413	de <i>Cbwalkownicz</i> Sinicko	VI. 164. 166.
de <i>Cantzben</i> Andreas	VI. 30	<i>Cicero</i> Marcus Tullius	V. 280
<i>Canuti</i> Canutus	V. 331	<i>Cirla</i> oppidum	VI. 42
<i>Capetus</i> Ioannes	V. 109	uilla	VI. 41
<i>Capitanens</i> Petrus	V. 349	de <i>Cirna</i> Conradus	VI. 43
<i>Caratz</i> Conradus	VI. 23	Ioannes	ibid.
a <i>Carbetz</i> Henricus	V. 45	de <i>Cirnabora</i> Matthaues	VI. 384
<i>Cardeburg</i> Bolcko	VI. 519	<i>Cirpitz</i> , uilla.	V. 92
<i>Carinthii</i> populus	VI. 167	<i>Cisterciensis</i> ordo	VI. 372. 395 396. 402. 407. 452. 454. 457 458. 461. 466. 475. 491. 499
<i>Carlstein</i> castrum	VI. 154	<i>Clauster</i> , nomen molendini	V. 23
de <i>Carolwitz</i> Martinus	V. 434	<i>Clebre</i>	
<i>Carniola</i> comitatus.	V. 523		
<i>Carolstadtus</i> , Lutheri athleta	V. 321		

<i>Gebore uilla</i>	V. 91	<i>de Cotze nobiles</i>	V. 82
<i>St. Clementis monasterium</i>	VI. 185. 198	Heydenricus	V. 75
<i>de Clingenberg Vhricus</i>	V. 527	<i>Craconia, ciuitas & castrum</i>	V. 505. 507. 514. 587. 635. VI. 354
<i>Cluiua, ducatus</i>	VI. 109	<i>Crapulich, uilla</i>	VI. 50
<i>Clodewel uilla</i>	V. 4	<i>Creech, circuitus</i>	VI. 49
<i>Clucke Claus</i>	V. 273	<i>Cressow, coenobium</i>	VI. 441 442. 443. 488
<i>Cluniacense coenobium</i>	VI. 18	<i>de Creuezinueld Otto</i>	V. 118
<i>Cocenu, ciuitas</i>	V. 540	<i>Creutzburg ciuitas</i>	V. 540
<i>de Coldiz Thimo</i>	VI. 4. 11. 13. V. 614	<i>Criczin, uilla</i>	VI. 398
<i>Colmar, coenobium.</i>	V. 356	<i>Crime Claus</i>	V. 140
<i>Colmenfis sedes</i>	V. 14. 19	Iacob	V. 398
<i>Coliz, castrum</i>	V. 590	<i>Crisowitz uilla</i>	V. 428
<i>Colonia, residentia aepiscopa- lis</i>	V. 568	<i>Croatia regnum</i>	VI. 341
<i>Columnesia, inclita familia</i>	V. 408	<i>Croati, populus</i>	VI. 167
<i>de Columna Otto</i>	VI. 142	<i>Crocuk castrum</i>	V. 259
<i>de Columna diaconus.</i>	VI. 122	<i>de Cronberg Iacobus</i>	Kauffleb V. 107
<i>Comar, castrum</i>	VI. 305	<i>Cornibecken Iacobus</i>	V. 337
<i>Conene uilla.</i>	V. 4	<i>de Crofik Ditericus Adelber- tus</i>	V. 244
<i>de Conradesberg Fridericus</i>	V. 254	<i>Crossen, ciuitas & castrum</i>	V. 638
<i>Conradiswalde ciuitas</i>	VI. 477	<i>Crota Emericus.</i>	VI. 340
<i>de Conre Memzo</i>	V. 45	<i>Crotoz Michael</i>	VI. 341
<i>Constantia ciuitas</i>	VI. 70	<i>Crozick castrum</i>	V. 209. 269
<i>Copenhagen residentia Daniae</i>	R. V. 315. 330. uid. Haunia.	<i>Crozuch, aduocatia</i>	V. 69
<i>de Corario Angelus</i>	VI. 126. 133	<i>St. Crucis coenobium</i>	V. 425
<i>de Cordebog Iono</i>	VI. 404	<i>Culley, urbs</i>	VI. 97
<i>Cormbeck uilla & ecclesia</i>	V. 63	<i>S. Cunigundis domus</i>	Hallenf. V. 58
<i>de Corme Gottfridus</i>	V. 98	<i>Curaston, uilla</i>	V. 427
<i>Coromirtwitz, uilla</i>	VI. 49	<i>Curd Hans</i>	V. 202
<i>Cosakus populus</i>	VI. 359	<i>Curlandia ducatus.</i>	VI. 217
<i>Cosamatta, locus amoenus</i>	VI. 329	<i>de Cussing Benisch</i>	VI. 529
<i>de Costa Balthazar</i>	VI. 126. 133	<i>Cuttnae, montes</i>	VI. 36
<i>Costum, castrum</i>	V. 590. 605	<i>Crusen, castrum</i>	VI. 40
<i>Cothewictz Ioannes</i>	VI. 463	<i>Cunzenstadt, ciuitas</i>	V. 587
<i>de Cottymuz Ianko</i>	VI. 529. 534	<i>Cubita, ciuitas</i>	VI. 35
		<i>Czamboris Ioannes</i>	V. 614
		<i>Czanow oppidum</i>	VI. 5
		<i>Czarus</i>	

<i>Czarus</i> , magnus dux moscho- uia. VI. 360. 361	de <i>Czirnew</i> Kekelo VI. 534
de <i>Czastolouicz</i> nobilis VI. 65	Petscho VI. 478
<i>Czedliz</i> monasterium VI. 198	Reinoldus VI. 412
de <i>Czedliz</i> nobiles VI. 455	de <i>Czirle</i> Gunther VI. 414
Albertus VI. 506	Heinlinus VI. 472
Bernhardus VI. 394	498
461. 478	Heinrich VI. 414. 431
Coppo VI. 394. 468	Petrus VI. 420
404. 505. 506	Tytzko VI. 411
Conradus VI. 456	Wasserrabe VI. 431
471	<i>Czobor</i> Martinus VI. 342
Hermannus VI. 511	Michael VI. 340
Ioannes VI. 507	<i>Czucbow</i> , castrum V. 638
Nicolaus VI. 427	
461. 506	D aa Nicolaus V. 328
Petrus VI. 383. 388.	<i>Dacia</i> pro Dania V. 329
394. 409. 412. 472.	<i>Dablen</i> uilla V. 205
479. 498. 525	von <i>Dalberg</i> Friedrich VI. 117
Syffridus VI. 412. 477	<i>Dalmati</i> , populus VI. 167
<i>Czedir</i> uilla VI. 371. 426. 422	<i>Dalmatia</i> , regnum VI. 341
425. 428. 430. 445	<i>Damazlow</i> uilla V. 428
de <i>Czegenberg</i> Ioannes VI. 44	<i>Dambrow</i> V. 427
de <i>Czeisberg</i> Nicolaus VI. 414	<i>Dametlowitz</i> , uilla V. 432
479. 482. 525	<i>Dangmarisdorff</i> , pagus V. 4
<i>Czeisberg</i> , coenobium VI. 482	<i>Dania</i> , regnum electitium V. 316
<i>Czepansdorff</i> uilla VI. 416. 478	<i>Dankmarsdorff</i> uilla V. 59
de <i>Czeteras</i> Hermannus VI.	de <i>Danneberg</i> Walterus V. 45
427. 467	Volradus Comes
<i>Czino</i> , castrum VI. 11 12	VI. 239 242
de <i>Czirnen</i> nobiles. VI. 508	<i>Danubius</i> fluuius VI. 343
Cunradus VI. 381	<i>Danzeus</i> D. V. 340. 341
382. 451. 452. 453. 473	<i>Dapifer</i> Erenfridus V. 90
483. 388. 512	<i>Dapyzba</i> fluuius VI. 443
Hans VI. 419. 478	<i>Dararu</i> , uilla V. 480
512	<i>Deczi</i> Andreas VI. 308
Heinricus VI. 409.	<i>Dei gratia</i> coenobium V. 308
414	<i>Delmenborst</i> comitatus V. 308
Magnus VI. 471	<i>Delitsch</i> , ciuitas V. 253
Ioannes VI. 509. 519	<i>Delphinatus</i> , prouincia prima-
Iuuenis VI. 517	ria Galliae V. 451. 453
	M m <i>Demnus</i>

<i>Demnus Milefius</i>	V. 434	<i>Doninsky Wenceslaus</i>	VI. 149
<i>Demuth Nicolaus</i>	V. pr. 8	de <i>Donyn miles</i>	V. 5
de <i>Denruth Valradus</i>	V. 93	von <i>Donyn Sysfride</i>	VI. 478
<i>Dens cognominati Fridericus</i>	V. 92	<i>Doreck Stephanus</i>	VI. 347
	Henricus ib.	de <i>Dornstedt Fridricus</i>	V. 113
	Henricus V.	<i>Dororazy uilla</i>	VI. 52
	119	<i>Dozy Andreas</i>	VI. 341. 342
<i>Deodi Fridericus</i>	VI. 342	<i>Draemling uilla</i>	VI. 93. 95
<i>Derstewitz uilla</i>	V. 140	<i>Draskowiz Ioannes</i>	V. 340
<i>Descoffi Ioannes</i>	VI. 347	<i>Drebel Ioachim</i>	V. 141
<i>Dburne Henricus</i>	V. 91	de <i>Dreleue Ioannes</i>	V. 248
<i>Diersdorff uilla</i>	VI. 92. 94	<i>Dreling Casparus</i>	V. 218
<i>Dillinghusen Wettkindus</i>	V.	<i>Dresden castrum & ciuitas</i>	VI. 31
	206		VI. 31
<i>Dimazolow uilla</i>	V. 431	<i>Dreskoruth Ioannis</i>	VI. 342
de <i>Dinamarca AlRey</i>	V. 396	<i>Dreyltze Paul</i>	V. 122
<i>Dionysii coenobium</i>	VI. 121	<i>Drinik flunius</i>	VI. 57
<i>Disboldswald castrum</i>	V. 31	<i>Drobnossowe uilla</i>	VI. 490
de <i>Diskan Eberhard</i>	V. 202	<i>Droifchen praedium</i>	V. 165
	Hans	de <i>Droize Albertus</i>	V. 118
	Otto V. 120. 209. 221	de <i>Duba Bercke</i>	VI. 11. 13
	Tilemannus V. 253		Bercke Hincko VI. 4.
<i>Dithmarfia, Ducatus</i>	V. 300		V. 541. 561
<i>Dives Borchardus</i>	V. 38	Heymannus V. 503. 507	
	Buffo V. 62	<i>Dubna riuius</i>	VI. 49
	Cyriacus Bertramus V. 53	<i>Duelliorum familia</i>	V. pr. 24
<i>Diwoky Mikauflack</i>	V. 160	<i>Dugaw, uilla & ecclesia</i>	V. 63
<i>Dobene uilla</i>	VI. 27	<i>Dunemunda, castrum</i>	VI. 127
de <i>Dobin Fridericus</i>	V. 44	de <i>Duratione Robertus</i>	V. 474
de <i>Dobbin Theodoricus</i>	V. 28	<i>Durbay Dynastia</i>	V. 566
de <i>Dobruska Sezeme</i>	VI. 398	<i>Dürnharte uilla</i>	VI. 92. 94
<i>Dobryn, Ducatus</i>	V. 604	<i>Dussi dominus</i>	VI. 334
<i>Docri Andreas</i>	VI. 307	<i>Dyrrachius Robertus</i>	V. 474
<i>Doysan claustrum</i>	moniale	<i>Dytterichsbach uilla</i>	VI. 371. 445
	VI. 198	de E <i>Berstein Hermannus</i>	VI.
<i>Dokotloky uilla</i>	VI. 52		27
<i>Domasoue, circuitus</i>	VI. 56	de <i>Ecbstedt Rudolfus Sigfridus</i>	V. 242
<i>Domazelicyk, uilla</i>	VI. 50		V. 242
<i>Domazliz residentia</i>	VI. 189	de <i>Eckardisleben Kunemundus</i>	V. 118
de <i>Domo Ekkehardus</i>	V. 42	de <i>Eckstedt Henricus</i>	V. 244
			<i>Edele-</i>

<i>Edeleristorp</i> , pagus.	V. 13	<i>de Fay</i> N.	VI. 97
<i>Edelstein</i> , castrum	V. 564	<i>Ferentz Pechi Hufzaro</i>	VI. 324
<i>Eget Nagi</i>	VI. 347	miles	VI. 323
<i>Egidii</i> capella	V. 63	<i>Finlandia</i> regio	V. 324
<i>Egra</i> , oppidum & castrum	V. 435	<i>Fischer</i> Nicolaus	V. 77
<i>Eisleben</i> , ciuitas	V. 172	<i>Flandria</i> , comitatus	V. 446
<i>Eldena</i> fluuius	VI. 241	<i>de Flarstedt</i> Albrecht	V. 237
<i>Elstra</i> fluuius	V. 64	<i>Flechferus</i> Henricus	VI. 517
<i>Elwartesdorf</i> , coenobium	V. 113	<i>Flemmingia</i> Maria	V. 77
<i>de Elwartesdorff</i> Hermannus	V. 113. 114	<i>Flensburgum</i> ciuitas	V. 340
<i>Emona</i> ciuitas	V. 474	<i>Florentinus</i> Franciscus	VI. 138
<i>Eppo</i> Hannolo	VI. 384	<i>Flozz</i> castrum in Bauaria	V. 442. 444
<i>Erdeodi</i> Christophorus	VI. 341	<i>de Fluchsstedt</i> Albrecht	V. 238
dominus	VI. 262	<i>Forgas</i> Sigismundus.	VI. 342
Sigismundus	VI. 342	<i>Forgatsch</i> Cardinalis	VI. 365.
Stephanus	VI. 342. 347	<i>Forqualqueris</i> comitatus	V. 469
Thomas	VI. 305	in <i>Forst</i> dominus	VI. 77
<i>de Erfordia</i> Conradus	V. 103	<i>Forum nouum</i>	VI. 101
Albertus	V. 103	<i>Forgensis</i> Sigismundus	VI. 341
<i>Erlania</i> , ciuitas	VI. 294	<i>Franci</i> populus	VI. 167
<i>Ericke</i> Simon	V. 142	<i>Francia</i> uid. Gallia	
<i>Erickesdorff</i> pagus	V. 4	<i>St. Francisci</i> monasterium	VI. 340. 347
<i>Eropa</i> flumen	VI. 316	<i>Francones</i> populus.	VI. 167
ab <i>Esden</i> , nobilis Gallus	V. 343	<i>Franciae</i> regio	VI. 41
<i>Estenum</i> , ciuitas	VI. 123	<i>Francofurtum</i> ad Oderam	VI. 4. 36. 369. 436. 537
F <i>Alckenau</i> uid. Valkenau		<i>Franckenbergk</i> uilla	V. 429.
<i>Falkenbergensis</i> archiepi-	VI. 385	<i>de Frankenberg</i> Balthasar	430
scopus.	VI. 385	Christian.	VI. 92
<i>de Falkenberg</i> Bolko	V. 601	Caspar	Heinrich
<i>de Falkinbayn</i> Conradus	VI. 466	ibid.	
<i>de Falckenstein</i> Buschardus	V. 243	Christoph	ibid.
<i>Faubii</i> Franciscus.	VI. 347	Ioachim	Ernst ib.
<i>de Farnesio</i> Cardinalis	VI. 123	Syluius	Fridrich
<i>Fateke</i> Ludolius.	V. 54	Wilhelm	ibid.
<i>Frankendorff</i> uilla			ibid.
M m 2			V. 259
			de

de <i>Giueckenstein</i> Albertus	V. 10	<i>gouia</i>	V. 638
Altarista	V. 221	<i>Goldberg</i> ciuitas	VI. 453. 456.
Bertoldus Eren-			457. V. 611. 540
fridus	V. 21	<i>Goldbergenfis</i> curia	VI. 456
burggrauius Io-		<i>Goldberg</i> castrum	V. 609
annes	V. 31	de <i>Goldback</i> Heluicus	VI. 30
Castellanus Con-		de <i>Goldberg</i> Conradus	VI. 508
radus	V. 5	<i>Goldte</i> Philipp	VI. 362
Christianus	V. 11	<i>Golla</i> uilla	V. 427
Conradus	V. 10	<i>Gora</i> ciuitas	V. 551. 635
	243	<i>Gorau</i> ciuitas	V. 629
Ekkehardus	V. 7	<i>Goraudensis</i> ciuitas	V. 627
Henricus	V. 12	de <i>Gorin</i> Peter	V. 628
Heidenricus	V. 5	de <i>Gorne</i> Romilus	V. 268
Hermannus	V. 30	von <i>Gortzk</i> Hans	V. 251
ministeriales	V.	<i>Goslar</i> , ciuitas	V. 380
	10	<i>Goslariae</i> praepositus	V. 118
<i>Glacientiae</i> ducatus	V. 542	de <i>Gofferstedt</i> George	V. 169. 171
<i>Glatow</i> , uilla	VI. 151	<i>Goswitz</i> uilla	VI. 92
<i>Glatowia</i> monasterium	VI. 198	<i>Gotkow</i> ciuitas	V. 540
de <i>Gleichen</i> comes	V. 474	<i>Gotschalsdorff</i> terra	VI. 446
<i>Glesner</i> Brosius	V. 140	<i>Gotschack</i> Vegt	V. 140
de <i>Glina</i> Hans	V. 107	de <i>Gotnitz</i> Moraldus Theo-	
<i>Glinde</i> praedium	V. 3. 6	doricus	244
de <i>Glindenberg</i> Henricus	V. 30	de <i>Gotenitz</i> Tidericus	V. 5
Ioannes	V. 244	<i>Gottes-Gnade</i> coenobium	V. 31
<i>Gindsborge</i> palus	VI. 241	<i>Gottorp</i> residentia	V. 389. 390
de <i>Gline</i> aduocatus, Arnoldus			395
	V. 14	<i>Gottschalcus</i> , aduocatus	V. 81
<i>Glogouia</i> Ciuitas	VI. 7. 8	<i>Grabe</i> uilla	V. 204
ducatus	V. 547	de <i>Grabowe</i> Heidenricus	V. 11
<i>Gloub</i> , hodie <i>Glauch</i> subur-		Lodwicus cano-	
bium ad <i>Halam</i>	V. 23. 27. 39	nicus	V. 25
	61	de <i>Graczkow</i> Ioannes	VI. 440
de <i>Glubom</i> Otto	V. 614	<i>Granum</i> fluuius	VI. 305
<i>Gobena</i> castrum	V. 629	<i>Grecz</i> monasterium	VI. 198
<i>Godebutz</i> prouincia	V. 231	de <i>Grecz</i> Vrownius	VI. 413
de <i>Goetzenstein</i> Bartholdus		Gerlacus	VI. 413. 424
	VI. 30	regina	VI. 189
<i>Goerlitz</i> ciuitas	VI. 5. 536	prouincia	VI. 384
permutata cum <i>Glo-</i>		<i>Greifenberg</i> , castrum cessum R.	

Boemiae a ducibus Austriae	czouienfis	VI. 472
V. 525	Gunzendorf uilla	VI. 41
Greitzenberg castrum V. 522. 524	Gurcensis episcopus	V. 123
Grejer Daniel V. 570	Gurima ciuitas	VI. 152
Gressowe uilla VI. 336	Guribeldersdorff uilla	VI. 374
Greuindorff oppidum V. 118		445
Greue Hentze V. 172	de Guten decanus, Ioannes	V. 9
Gribene pagus V. 4		
Grinaue fluuius VI. 241	de Gutinstein Præfeth	VI. 381
Griffow coenobium VI. 370. 371		386. 387
390. 394. 395. 396. 398. 401. 410	Gutzeke Hermannus	V. 91
411. 436. 451. 485. 390. 394. 469	Gymmeritz, alodium & mo-	
514. 527	lendingum	V. 86
in Griffow Bernhardus VI. 484	Gyseler Ioannes	V. 62
de Grobeze Swikerus V. 51		
Groberwiz pagus V. 4	de H absburg comes Rudol-	
Grodiz uilla VI. 375	phus	VI. 30
Grofe Steffan VI. 485	Hackenow uilla	VI. 507
Gronebeiden Nicolaus V. 250	de Hackeborn Albertus	V. 110
Groskop N. V. 250		264. VI. 409
Grossensis Dux V. 601	Fridericus	V. 90
Großeckiorum familia V. 269. 272	Ioannes	VI. 406
Groschner Petrus VI. 23		525
Grotkaw castrum V. 609	Ludouicus	VI. 377
de Grozuch Nicolaus V. 268		381. 495
de Grudene Arnoldus V. 242	Hafnia uide Haunia.	
Grunow uilla VI. 371. 445	Hagedorn Burchardus	V. 271
Grunenberg castrum V. 638	de Hagen Guncelerius	VI. 239
de Grunow Zandir VI. 383	Halabaz Hiko	V. 507
Gudenwinus Fridericus V. 102	von Halberstad Hermann	V. 79
Gudenberch uilla V. 21	Halberstad ciuitas	V. 87
de Gudenberg Henricus V. 21	de Haldecke Henricus	V. 101
Gudenbergensis sylua V. 21	Halfrich Petsche	VI. 484
Guesuensis primas VI. 122	Hallae, Halle, ciuitas	V. 8. 7.
archiepiscopus V. 411	38. 44. 46. 48. 59. 62. 73. 75. 90	
Guyssus cardinalis V. 342	113. 135. 209. 239. 269	
Gummeriz uilla V. 9. 11	de Hammeburg Orbertus	VI.
Gumprecht Iacob VI. 485		239
Gunniste pagus V. 6	Hansestede ciuitates mercato-	
Gunther Heinrich V. 250	riae	V. 366
Gunczelinus pronotharius Gri-	Harnus fluuius	VI. 52
		de

- Hetesford*, castrum V. 469
Heyda, uilla VI. 536
Heyde sic dicta sylua ultra sa-
 lam V. 30
Heydelberg, oppidū VI. pr. 7. VI.
 96. 100. 108. 110. 112. 113. 115. 116
 zu *Heyden* Cunt. VI. 117
Heyne, nemora VI. 424. 425
 de *Heyn* Apeczko VI. 503
 von *Heyne* Sinerd V. 221
Heyncko miles VI. 370. 479
 de *Heynrichowo* domini VI.
 370. 479
Heyse Hans VI. 234
Hierosolymae VI. 100
 de *Hilden* Hermann V. 269
Hirsberg, ciuitas VI. 390
Hirsfeld ciuitas & castrum V.
 106. 114. 113
Hispani, populus VI. 167
 de *Hoburg* Otto V. 256
 de *Hochenburg* marchio VI. 46
 de *Hodorff* Gunczelinus VI.
 473
Hodun Borisius VI. 350
 de *Hoemberg* Burchardus V.
 535
Hoendorf uilla VI. 452
Hogerus, nobilis V. 42
 de *Hogen* Aspelan V. 81
Hofeman Hans VI. 405
 de *Hoffmann* Baro VI. 93
Hohenloe, comitatus VI. 282
Hohnstedt, uilla V. 94
 de *Hohnstedt* miles Gothofre-
 dus V. 94
 de *Hohnstein* Wolradus VI. 493
Hollandi, populus VI. 167
Hollandi curia V. 80
Holtwedder Marquard V. 251
Holsatia, princeipatus V. 309
Holstenius Fridericus V. 385
 386. 387. 380. 390
Holgerffen Anna V. 321
Holleben, uilla V. 141. 258
 de *Holleuben* Wittikindius
 V. 106
Homonnay Georgius VI. 340
 347
Honorius Georgius VI. 241. 342
Honstedt uilla V. 64
Hopfenberg, mons V. 219. 225
Hoppe Sidlinus VI. 23
 de *Hopstauel* Perner V. 46
 de *Horburgk* Rembertus V.
 109
Hordorp uilla V. 37
Horenberg uilla V. 91
Horidel, uilla VI. 49
 in *Hornsberg* Reynsko, Castel-
 lanus VI. 377. 378
Horssius Pietus VI. 356
 de *Hortelberg* Lippoldus VI.
 239
Hosangk Matthias V. 172
 de *Houeleue* Henricus V. 48
 Rolckinus ibid.
 de *Hongen* Teyenardus V. 33
Houwats Stephanus VI. 347
Hoysky, nobilis Russus VI. 353
Hradist, mons VI. 163
 monasterium VI. 198
 castrum VI. 157. 160
Hradecz, ciuitas VI. 165. 166
Huch Mathias V. 165
 de *Hugowitz* Henricus V. 500
 614. 620
 de *Hugwicz* Kylianus VI. 471
 473
 Rudigerus VI. 421
 384. 421
Hugolinus Parmensis V. 274
 de

de <i>Hullisheim</i> Bruriragus VI.	<i>Iasi</i> , populus VI. 167
239	<i>Iasowitz</i> uilla V. 428
<i>Hulleben</i> , uilla V. 185. 187. 190	<i>Iawer</i> dynastia VI. 3. 7. V. 538
<i>Humin</i> , sacerdos Graecus V.	377. 447. 492. 527
353	Nicolaus VI. 422
de <i>Hummere</i> Gero V. 244	Petrus VI. 235. 236. 432.
<i>Hundertmarck</i> V. 53	433. 434
<i>Hundigasse</i> Nicol VI. 485	<i>Idezdaechaenicich</i> uilla VI. 51
<i>Hunder</i> Kuncze VI. 416	de <i>Iemnitz</i> Henricus VI. 43
de <i>Hundleben</i> Henricus V. 93	<i>Iencz</i> Hanocko VI. 486
<i>Hungaria</i> , regnum VI. 341	<i>Ienkowitz</i> uilla V. 427
<i>Hungari</i> , populus. VI. 167	de <i>Iericho</i> Rudolphus V. 5
<i>Hunleue</i> , uilla V. 4	<i>Iericke</i> Claus V. 122
de <i>Hunleue</i> dominus N. V. 116	klein <i>Ieseritz</i> uilla VI. 92
<i>Hunt</i> dictus, Bartholdus V. 96	92. 94
Bitmarus ibid.	<i>Iesketel</i> , allodium V. 428
Henricus V. 97	<i>Ignaus</i> Wenceslaus VI. 257
<i>Huß</i> Ioannes VI. 70. 71. 127.	<i>Ileburg</i> , castrum V. 256
129. 130. 133. 134. 135. 135. 137.	de <i>Ilburg</i> Bodo V. 109
139. 140. 141. 142. 144. 161.	Conradus V. 246
<i>Hustorff</i> coenobium V. 257	Otto V. 256. 257
de <i>Hynoldesburch</i> Wernerus	de <i>Indagine</i> Albertus V. 38
V. 21	Hermannus V. 101
<i>Hyrſaw</i> , ciuitas VI. 132	<i>Ingarten</i> , curia Halensis de-
	strueta V. 156
I <i>Acobin</i> , uilla VI. 93	de <i>Iobel</i> Ioannes V. 182
<i>Iacobsdorff</i> , uilla VI. 92. 94	<i>Iodedorff</i> , uilla V. 101. 110. 111.
de <i>Iaegersdorf</i> Hans Heinrich	116
VI. 92	<i>Ifenberg</i> castrum V. 165
<i>Iaeger</i> Conradus V. 138	<i>Isleben</i> V. 172. uid. <i>Eifsleben</i> .
Polnisch <i>Iaegel</i> , uilla VI. 92	<i>Ister</i> , fluuius VI. 305
<i>Ianisbach</i> , uilla VI. 371. 445	<i>Iudendorp</i> , uilla V. 58. 95. 139
<i>Ianizari</i> , populus Turcicus	<i>Iudendorffer</i> Marck V. 140
VI. 306	<i>Iumnist</i> , uilla & molendinum
<i>Ianowitz</i> , residentia VI. 189	V. 100
<i>Ianus</i> Fegendi, capitaneus	de <i>Iunesleue</i> Bernhardus V. 35
VI. 324	<i>Iuras</i> Gresco V. 513
miles VI. 332	<i>Iulich</i> , Herzogthum V. 380
<i>Szelesleius</i> VI. 325	<i>Iurgenberg</i> mons V. 205
N. Scriba in uilla	<i>Iusteniz</i> , pratum V. 191
V. 79	de <i>Iustingen</i> Anselmus. V. 46.
	M m 5 <i>Iuter-</i>

<i>Luterbock</i> , ciuitas.	V. 64	<i>Kircherus</i> Athanasius	V. 387.
de K <i>Ale</i> , dominus,	Henri-		387. 388
cus	V. 98	<i>Kirchhof</i> Drewese	V. 189.
<i>Kaiser</i> Iacob	V. 199	Claus	V. 182.
de <i>Kamburg</i> Luf	V. 51	<i>Kircholmus</i> ciuitas	VI. 224
de <i>Kamenicz</i> Procopius	VI. 158	<i>Kindesdorff</i> , uilla	VI. 410
<i>Kaltenborn</i> , coenobium	V. 70	de <i>Kircstede</i> Conradus	V. 91
<i>Kanth</i> , ciuitas	VI. 473 532. 536	<i>Kisko</i> Petrus	VI. 413
<i>Kanonworff</i> Iacob	V. 239	de <i>Kittlitz</i> Ernst Fridrich	VI. 92.
<i>Karatschky</i> , uilla	VI. 93. 95	Witiko.	VI. 378.
<i>Karisch</i> , uilla	VI. 92	de <i>Klaczko</i> castellanus	VI. 59.
<i>Karsko</i> dictus, Ioannes	Chudo-	<i>Kladrup</i> , coenobium	VI. 198
ba	VI. 147	de <i>Klinowsky</i> Samuel	VI. 92
<i>Katlowe</i> uilla	VI. 236	<i>Kueczene</i> , ciuitas	V. 434.
<i>Katt</i> , dominus	V. 113	<i>Kneganicz</i> uilla	VI. 496
<i>Kalzbach</i> uilla	VI. 236	<i>Knesdorff</i> , uilla	V. 265
<i>Kauer</i> , uilla	VI. 93. 95	<i>Knobil</i> Thilo	V. 187
<i>Kausenstein</i> , castrum	V. 523	<i>Knutones</i> dicti	V. 107
<i>Kaufleb</i> , Iacobus	V. 107	<i>Kobelau</i> , uilla	VI. 92. 94
<i>Kaufmann</i> George	V. 282	<i>Kuckenhausen</i> uilla, ubi pugna	VI. 221
<i>Kege</i> Peter.	V. 273	insignis habita	VI. 221
<i>Kegeling</i> Fritzsche	VI. 486	de <i>Kodau</i> Ioannes	V. 620
<i>Keglouitz</i> Ioannes	VI. 347	<i>Koharü</i> Petrus	VI. 347.
Georgius	ibid.	<i>Koerisch</i> , uilla	VI. 94
<i>Keina</i> , uilla	V. 480	<i>Koinke</i> Gerhard	V. 154
<i>Kemnitz</i> V. 435. uid. Chemniz.		de <i>Kokeling</i> Didericus	V. 242
<i>Kemnater</i> Conradus	VI. 36	<i>Koldingen</i> , ciuitas.	V. 318
<i>Kempnoltir</i> Hancko	VI. 486	<i>Koldicz</i> Nicolaus	VI. 477
<i>Kempnitz</i> Hanckou	V. 511	<i>Kolingk</i> Ioannes	V. 165
de <i>Kerthern</i> Wigmandus	V. 109	a <i>Kolonich</i> dominus	VI. 340
<i>Keselingk</i> Conradus	V. 54	<i>Kolowen</i> , ciuitas	V. 551
Ludecke	V. 72	<i>Kollonitsch</i> , dominus	VI. 279
de <i>Keselbut</i> Henricus	V. 101	<i>Kolwese</i> , pratum	V. 72
<i>Kestner</i> , Nicolaus	VI. 309. 402.	de <i>Kommeren</i> Ioannes	VI.
405. 406. 413. 425. 463. 521			401. 473
de <i>Kettelicz</i> Henricus	VI. 431	de <i>Kone</i> Henricus	V. 99
<i>Kewey</i> Franciscus	VI. 347	<i>Konigsbaya</i> , uilla	VI. 371. 384.
<i>Keylorintz</i> Ioannes	VI. 342		420
<i>Kinsky</i> Wenceslaus	Adol-	de <i>Konyngesse</i> Hartungus	V.
berhgt	VI. 95		61
<i>Kirchberg</i> Iacob	V. 200		

<i>Kopast</i> Ulrichus	V. 109	<i>Krollewin</i> George	V. 191
de <i>Kordebous</i> Iano	VI. 498	<i>Kröllwitz</i> uilla	V. 194. 197
de <i>Kordewitz</i> Ludwig	Hein VI. 93	<i>Kromig</i> arx	VI. 358
rich	VI. 93	<i>Kronigk</i> Conradus	V. 53
<i>Korenbeck</i> , ecclesia	V. 49	<i>Krosuk</i> Brank Karolus	V. 47
<i>Kores</i> , fluius	VI. 335	de <i>Krucktorff</i> Otto	V. 242
<i>Kornicz</i> Sigismundus	VI. 347	<i>Kruger</i> Mertin	V. 143
de <i>Kornick</i> Ioannes	Bielick VI. 75	<i>Krumlovv</i> castrum	VI. 164.
	VI. 75	<i>Krvvstza</i> arx	VI. 358.
<i>Kosatz</i> , uilla	VI. 236	<i>Kyral</i> Georgius	VI. 331. 335.
<i>Kosakates</i> , spelunca	VI. 57	<i>Kuchimer</i> Nikel	V. 164.
<i>Koswice</i> , uilla	V. 6	<i>Kuister</i> Hildebrand	V. 14
de <i>Kost</i> Ioannes	VI. 79	<i>Kule</i> dictus Otto	VI. 483. 520
dominus	VI. 77	<i>Kunczlinus</i> pronotarius	VI. 478
de <i>Kostelec</i> Ianko	VI. 153	de <i>Kumfange</i> Tyczko	VI. 507
<i>Kostka</i> Albertus	VI. 78	<i>Kunczendorff</i> uilla	VI. 416. 418.
<i>Kothelburg</i> Nicol	V. 239	<i>Kundt</i> Conradus	V. 116
de <i>Kothiugen</i> Fridericus	V. 246	<i>Kunemann</i> Marschalck	VI. 419
<i>Koethen</i> uilla	V. 267. 268	<i>Kunradiswalde</i> nilla	VI. 399
de <i>Kotene</i> Conradus	V. 87	<i>Koenigshayn</i> uilla	VI. 445
de <i>Kotfchau</i> Henrich	V. 187	<i>Kunt</i> dictus miles Conradus	V. 97
dé <i>Kotwicz</i> Bernardus	VI. 503		
de <i>Kottulinsky</i> Ioannes	George V. 92	<i>Kutna</i> uilla.	V. 268
	V. 92	<i>Kutni</i> montes	VI. 57. 85. 86
<i>Kotze</i> Fridericus.	V. 271		90. 149
Olemann	V. 84. 221	<i>Kuthen</i> uid. Koethen.	
de <i>Kotzen</i> Hermannus	V. 57. 84	<i>Kyndesdorff</i> uilla	VI. 384
<i>Kovvas</i> Petrus	VI. 342	<i>Kyrabst</i> propugnaculum	VI. 327
<i>Kovvfung</i> , allodium ita dictum	VI. 507. 508	<i>Kyrali</i> Albertus	VI. 325
	VI. 507. 508	Georgius	VI. 322
<i>Koyn</i> Nicolaus	V. 120	<i>Kylse</i> arx	VI. 358
<i>Krasa</i> dictus, Iohannes	VI. 158	de <i>Kyttelicz</i> Henricus	VI. 467
	158	Wittiko	VI. 377
<i>Kraymcze</i>	VI. 52		
de <i>Krannenvinkel</i>	V. 138	L aa ciuitas	V. 53E
<i>Krausenovv</i> uilla	VI. 93. 95	<i>Labad</i> ciuitas	V. 480
de <i>Krauffeneg</i> dominus	VI. 275	<i>Labanum</i> ciuitas	VI. 5
<i>Krenovv</i> uilla.	VI. 92. 94	<i>Labanavv</i> castrum	V. 638
<i>Krebs</i> George	V. 134	de <i>Laçzin</i> Gunczel	VI. 479
<i>Krepbil</i> Bogifch	V. 389	de <i>Ladice</i> Godeschalckus	V. 246
<i>Krippitz</i> uilla	VI. 92. 94		
			<i>Ladvvii</i>

<i>Ladwii uilla</i>	VI. 146	<i>Legnicz ciuitas</i>	VI. 444. 489.
<i>Lamberti capello</i>	V. 63		490. 495
<i>de Lamnicze Wilhelmus Adalbertus</i>	VI. 84	<i>in Lebn Castellanus</i>	VI. 461
<i>Landisberg marchia</i>	V. 80	<i>in Lebn Burggrauus</i>	VI. 394
<i>de Landiscron fratres</i>	VI. 377	<i>Leibenicht Conradus</i>	VI. 424
	378	<i>Leipzig, Leipzick</i>	V. 117
<i>Friczko</i>	VI. 463	<i>Lenman Bartholdus</i>	VI. 374
<i>Heinricus</i>	VI. 450. 460. 463.	<i>Lenberg ciuitas</i>	VI. 377. 447. 455
	466	<i>de Lemberg dominus</i>	VI. 390
<i>Kythanus</i>	VI. 463	<i>Lemore ciuitas</i>	V. 451
<i>Landisbute ciuitas</i>	VI. 43. 372	<i>Lerque D. Cornelius</i>	V. 395
	377. 381. 401. 410. 411. 412. 413.	<i>Eesk fluuius</i>	VI. 487
	415. 421. 422. 424. 445. 446.	<i>Lesna ciuitas</i>	V. 50
	447. 472. 477. 486. 487. 499.	<i>Lesnicz uilla</i>	V. 428
	519.	<i>de Lesfna Wenceslaus</i>	VI. 160
<i>Landshadiorum gens nobilis</i>		<i>Ettin uilla</i>	V. 194. 197
	V. 340	<i>de Leubens abbas</i>	VI. 493
<i>Landshin ciuitas</i>	V. 434	<i>de Leuchtenberg Henricus</i>	V. 541
<i>de Landstein Wilhelmus</i>	VI. 4	<i>Leutsch ciuitas</i>	VI. 275
<i>Langenstein uilla</i>	V. 219	<i>Lewenberg ciuitas</i>	VI. 494
<i>castrum episcopale</i>	V. 93	<i>Lezkowe, molendinum</i>	V. 4
<i>Lap Petrus</i>	V. 434	<i>Libania oppidum</i>	VI. 403
<i>de Lapide Burggrauus</i>	VI. 428		404. 409
<i>de Las Iohannes</i>	VI. 473	<i>in Libnow Bartholomaeus</i>	V. 25
<i>Lauchstedt uilla</i>	V. 138. 140	<i>de Libenowe Henricus</i>	V. 45
<i>Lauchstedt uide Lunstedto.</i>		<i>Henczko</i>	VI. 421
<i>Lauchstede oppidum</i>	V. 116	<i>Petrus</i>	VI. 422
<i>de Lauchstede Henricus</i>	V. 116	<i>Libenthal ciuitas & castrum</i>	VI. 31
<i>Lauenstein castrum</i>	V. 429	<i>de Libenberg Conradus</i>	V. 523
<i>Lautensis Castellanus</i>	V. 503.	<i>de Libinthal Busch</i>	VI. 381
	507	<i>Reinczko</i>	VI. 384
<i>Lauterberg uilla</i>	270. 271	<i>Libicha uilla</i>	VI. 41
<i>de Lazan Iohannes</i>	VI. 453	<i>Lignitz ciuitas</i>	V. 540. 608
<i>de Lebenrode Ulricus</i>	V. 628	<i>Lignicz uilla</i>	VI. 460. 462. 466
<i>Lebraden Iohannds</i>	V. 301. 306	<i>Linda ciuitas</i>	V. 551. 629
<i>de Ledewiz Smilo</i>	V. 541	<i>de Lindenau Ioannes</i>	V. 179
<i>de Legnicz Niclos</i>	VI. 482	<i>de Lingen Simon</i>	V. 456
		<i>Line-</i>	

<i>Linewicz</i> Ioannes	V. 165	<i>Loplingen</i> uilla	V. 204. 245
<i>Linsa</i> ciuitas	V. 525	<i>Lompeez</i> uilla	VI. 34
<i>Linstorius</i> Sicarius	V. 221	<i>Longus</i> Hermannus	V. 72
<i>Linteringenbolt</i> , sylua	V. 30	in <i>Lopenaw</i> plebanus.	V. 262
<i>Linxika</i> riuus	VI. 236	<i>Loquis</i> dictus Martinus	VI. 203
de <i>Lippa</i> Bartholdus	V. 614	<i>Loranth</i> Franciscus	VI. 307
Henzelinus	VI. 11. 13	<i>Louantinenfis</i> episcopus	VI. 77
Ioannes	V. 614	<i>Luban</i> ciuitas	VI. 12. 13
Ioannes Alcifius	VI. 48	<i>Lubauia</i> ciuitas	VI. 371. 420. 443
<i>Lippoldus</i> Cunlino	VI. 424	<i>Luben</i> prouincia	Silesiaca VI. 4
<i>Lipse</i> stagna	VI. 236	<i>Lubben</i> marchia	V. 537
<i>Liscowe</i> uilla	V. 30	<i>Lubbek</i> Iohannes	V. 343
<i>Liste</i> Burchardus	V. 71	<i>Lubin</i> ciuitas & castram	VI. 543. 544. 557. 611. 608. 629
<i>Lisnewm</i> propugnacalam	VI. 71	<i>Lubnimari</i> uilla	VI. 236
de <i>Liswick</i> Albertus	VI. 5	de <i>Lubio</i> Ulricus	VI. 377. 378
Conradus	V. 97	<i>Lubest</i> ciuitas	V. 631
<i>Lisibius</i> Stephanus	VI. 342	<i>Lubcziczick</i> , sylua	VI. 49
<i>Lithomerich</i> theloneum	VI. 49. 50	<i>Labotz</i> uilla	VI. 49
<i>Lithuani</i> , populus	V. 512	<i>Lucembarg</i> comitatus	VI. 5
in <i>Littni</i> plebanus	V. 86	de <i>Luchow</i> Hermannus	VI. 739
<i>Liuius</i> scriptor excellens	V. 211. 223. 280	de <i>Luchtenberg</i> Heyneco	VI. 384
de <i>Lizike</i> Sifridus	V. 44	<i>Luczka</i> uilla	VI. 56
de <i>Liznic</i> Fridericus	V. 51	<i>Ludwici</i> uilla	V. 427
de <i>Loba</i> Iulianus	V. 422	<i>Ludewicus</i> , Canonicus Magde-	
<i>Lobelin</i> Albertus	V. 255	burgensis Magister	V. 13
de <i>Lobil</i> Lutoldas	V. 628		VI. 443. 492
de <i>Lobcowitz</i> Nicolaus	VI. 85 86. 89	<i>Kudwigersdorff</i> uilla	VI. 381
de <i>Lobdeburg</i> Otto	VI. 38		414. 415
<i>Lobechun</i> uilla	V. 269	<i>Lugdunum</i> ciuitas	VI. 99
de <i>Labechn</i> Hermann	V. 269	de <i>Ludelsesdorpt</i> Heuerardus	V. 92
de <i>Lobenicz</i> Claus	VI. 469	<i>Luna</i> claustrum moniale	VI. 198
<i>Lohin</i> ciuitas	V. 540. 551. 635		Petrus VI. 126. 133. V. 422
von <i>Löwenstein</i> Graf Ludewig	VI. 117	<i>Lunden</i> archiepisc. sedes	V. 318
<i>Löwenstein</i> uilla	V. 430	de <i>Luneburg</i> Marquardus	VI. 239
<i>Loguinus</i> Sicarius	VI. 221		Lh
de <i>Logow</i> Han.	VI. 406. 525		

<i>Lunouicz</i> claustrum moniale	<i>Maliante</i> uilla	VI. 236
		VI. 198
<i>Luneburg</i> ciuitas	<i>Maloke</i> uilla	VI. 236
<i>Lunstedte</i> uilla & pagus	<i>Maimundariense</i> coenobium	V. 566
de <i>Luppe</i> Albertus		V. 97
Conradus	<i>Maluenda</i> Hispanus	V. 356
		ibid.
de <i>Luptitz</i> George	<i>Maluitze</i> castrum	V. 638
<i>Luptitz</i> Matthes	<i>Mandrossa</i> Nimiffa	V. 600
	Nimirus	V. 585
<i>Lusatii</i> populus	<i>Mani</i> Behds	VI. 308
<i>Luficz</i> prouincia Silesiaca	<i>Mannhage</i> uilla	VI. 236
		VI. 4
<i>Lasnumia</i> aqua	de <i>Mansfeld</i> comites	V. 171
<i>Lathenaw</i> uilla		175. 176. 108. 119
<i>Luther</i> Iacobus	Iobannes	V. 263
Ioannes	<i>Mansfelde</i> Michael nobilis	VI. 218
Martinus D.		V. 381
<i>Lutiger</i> Heinrich	<i>Marcellus</i> Christianus	VI. 368
<i>Lutolsdorff</i> uilla	<i>Marcharia</i> uilla	V. 567
<i>Luftenbaroh</i> uide Rode	St. <i>Mariae</i> Magdal. claustrum-	VI. 198. 294
<i>Luxemburg</i> uide Lucemburg	moniale	VI. 198. 294
Comes.	Mons	VI. 29
<i>Lybersberg</i> Fridrich	<i>Marius</i> Iofalinus	VI. 334
de <i>Lyezeke</i> Syffridus	<i>Marschalcus</i> Henricus	V. 118
		V. 35
<i>Lyndenow</i> uilla	de <i>Marckburgk</i> Dither.	V. 121
	<i>Marokwurbene</i> uilla	V. 27
de M <i>Acellis</i> Burchardus	<i>Marteneorum</i> familia	V. pr. 24
	<i>Marton</i> Butalei	VI. 324
	de <i>Marquirbin</i> Albertus Kunt	V. 98
<i>Macheritz</i> uilla		V. 246
<i>Machernm</i> uid. Mechern.	<i>Maschon</i> uilla	VI. 93. 95
<i>Mackorod</i> Paul	<i>Maschwitz</i> uilla	V. 227
<i>Madrit</i> residentia regalis		V. 396
	Vorwerk	V. 229. 234
<i>Magdeburg</i> castrum aepisco-	<i>Masofiae</i> dux	V. 607
pale	<i>Mattens</i> Ioannes	V. 342
	St. <i>Mattbnei</i> Capella	V. 148
V. 14. 17. 19. 27. 31. 33. 34.		151
116. 148. 149. 155. 157. 193. 196	St. <i>Mauritii</i> coenobium	V. 73
<i>Maginis</i> Ambrosius	<i>Magdeburgh</i> ciuitas	VI. 13
	de <i>Magenvalde</i> Petrus	VI. 394
<i>Magnopolis</i> Mecklenburg	<i>Magntze</i> uilla	VI. 92
	<i>Matzstedt</i> uilla	V. 255
	<i>Matzow</i> ciuitas	V. 605
<i>Mahometica</i> Secta		VI. 124
<i>Maior</i> Georgius		V. 356. 369. 372
de <i>Makowitz</i> Chwal		VI. 149
<i>Maleiow</i> , fylua		VI. 49

<i>Meckeln</i> ciuitas	V. 448	<i>Mikrene</i> praedium	V. 207
<i>Meckern</i> uilla	V. 19. 181. 246 249	de <i>Mildenfe</i> Conradus	V. 36
<i>Meckern</i> ciuitas	V. 181	<i>Milenawv</i> uilla	V. 430
<i>Meckali</i> von uilla	VI. 58	<i>Milezosko</i> monasterium	VI. 198
a <i>Mechouia</i> Matthias	VI. pr. 27	<i>Milczin</i> uilla	VI. 169
<i>Mechwitz</i> uilla	VI. 93. 95	Ianko	VI. 153
<i>Medaruika</i>	V. 427	<i>Milichius</i> Ioannes Gottlib	VI. pr. 18
de <i>Medicis</i> Cardinalatus	VI. 123	<i>Militseh</i> ciuitas	V. 631
<i>Mediolanum</i> ciuitas	VI. 119	<i>Milovvicz</i> uilla	V. 428
<i>Meideburg</i>	V. 352	<i>Mindensis</i> episcopus	V. 455
de <i>Meindorp</i> Fridericus	V. 31	<i>Misenborg</i> castrum	VI. 30
<i>Melancton</i> Philippus	352 354. 356. 358. 370. 379	<i>Misniae</i> marchiones	V. 583
de <i>Meldingen</i> Albertus	V. 114	de <i>Misne</i> Decanus Herman-	nus V. 6
de <i>Mendico</i> Utricus	V. 5	de <i>Mira</i> Iacobellus	V. 124. 130
<i>Menz</i> Moguntinum, ciuitas	V. 352	<i>Mozelicz</i> uilla & ecclesia	V. 52
<i>Merdig</i> uilla	VI. 29	<i>Mockrene</i> uilla	V. 206. 260. 261 262
de <i>Meringe</i> Elucius	V. 14	Heinricus Buffo	V. 261
<i>Merico</i> uilla	VI. 472		
<i>Merkelinus</i> Senior	V. 60	<i>Moguntia</i> ciuitas	V. 521
<i>Merkelinsdorff</i> uilla	VI. 390	de <i>Mogkern</i> Wichmannus	V. 260
<i>Mersburgk</i> castrum	V. 103. 109. 126	<i>Mokke</i> D. N.	V. 387
<i>Metae</i> ciuitas	V. 583. VI. 108	<i>Moigelken</i> Ioannes	V. 305
<i>Metuge</i> fluuius	V. 57	<i>Mokrowitz</i> Benesius	VI. 146 166
<i>Metericz</i> fons salinus	V. 49	<i>Molberg</i> Conradus	VI. 428
de <i>Meyenvalde</i> Henicke	VI. 476	de <i>Molberg</i> Guntherus	VI. 438
Petrus	VI. 505	Gunczelinus	VI. 439
<i>St. Michaelis</i> ecclesia Pragenfis	VI. 124		423. 424. 425. 428
de <i>Michaelis</i> Samko	VI. 475	Heinricus	VI. 473
<i>Michelsdorff</i> uilla	VI. 384. 392 394	<i>Molhausen</i> ciuitas	V. 99
de <i>Michelsdorff</i> Michalozo	VI. 149	<i>Momeslau</i> uilla	V. 428
Benefus	VI. 4	<i>Monoue</i> coenobium	VI. 439
Henricus	VI. 61	<i>Mons</i> serenus	V. 242. 269
de <i>Michewitto</i> Tomko	VI. 514	<i>Monsterberg</i> ciuitas	V. 560
		<i>Monfirberg</i> ciuitas	VI. 400
		de Monte	

<i>de Monte</i> Laudino Guilhelmus	<i>Munchbolt</i> fylua	V. 194. 197
	<i>Muscbeus</i> Petrus	V. 262
<i>de Monte</i> abbas	<i>Muskau</i> magnus ducatas	VI. 361
<i>de Montelio</i> Antonius		V. 299
<i>Montius</i> D. Anglus	<i>Munsterberg</i> ciuitas	V. 620
<i>Montze</i> uilla	<i>Mymeleben</i> coenobium	V. 100
<i>Moller</i> Simon		110. 111
Claudius	<i>de Mymeleben</i> Christianus	V. 101
von <i>Mollin</i> Nichart		V. 250
<i>Moquitz</i> Jacob	<i>Myrus</i> Ianitor	V. 342
<i>Morau</i> populus		VI. 167
<i>Morauiae</i> marchio	N <i>aakusa</i> dictus Ioannes	VI. 151
		598. 599. VI. 70.
<i>Moritzburg</i> castrum Halense	<i>de Nachad</i> Hincko	V. 541
	Horno	VI. 384
<i>Moritz - Thor</i>	in <i>Nachad</i> dominus Heyman-	
<i>Monachus</i> Christoph	nus	V. 503. 507
<i>Morouiesko</i> arx	<i>Nadasdy</i> Thomas	VI. 347
<i>Morticz</i> uilla	<i>Nadischi</i> Thomas	VI. 341
zu <i>Mosbach</i> Cunt	<i>Nagel</i> cognomen	V. 61
<i>Moseba</i> metropolis	<i>de Namus</i> Viseborius	VI. 30
<i>Moschouia</i> Ducatus magnus	<i>Nampslau</i> castrum & ciuitas	V. 609
		VI. 349. 361
<i>Moscowitae</i> populus	<i>Namur</i> uilla	V. 446
in <i>MorzELITZ</i> ecclesia	<i>Nampslauia</i> oppidum	V. 496
in <i>Motelitz</i> plebanus		587
<i>Moraczenize</i> uilla	<i>Nassadel</i> uilla	VI. 95
in <i>Muchelo</i> Anno Fridericus	<i>de Nase</i> Henricus	VI. 468
	Reynczko	ibid.
	<i>Naumburg</i> castrum	V. 69
<i>Muck</i> dictus Garfridius	<i>Neaschbau</i> uilla	V. 427
<i>de Mukrene</i> Hanfs	<i>Neapolis</i>	V. 476. 478. VI. 120
<i>de Muchterich</i> Luppoldus	<i>de Neapoli</i> Tacillus Zaralus	V. 472
		VI. 171
<i>Muldauia</i> fluiuis	<i>de Nebere</i> miles	V. 713
<i>Mylemou</i> monasterium	<i>de Nebilschicz</i> Hanzfcko	VI. 388
<i>Mulhausen</i> ciuitas		Petrus VI. 388. 428
<i>Mulhoff</i> in Glauche		429. 439. 479
<i>de Müunchenhausen</i> Frideri-	<i>Necolicz</i> ciuitas	VI. 189
cus	<i>Necka</i> castrum	V. 638
<i>München</i> in Bauaria		<i>Nelbitsch</i>
<i>de Munchau</i> Henife & George		V. 169

<i>Nelbitſch</i> Henozelinus VI. 469	<i>Norwegiae</i> Rex V. 300
	heres V. 389
<i>Nellenburg</i> Wolframus VI. 43	<i>Noua</i> uilla VI. 446
<i>Nenitz</i> oppidum V. 432	de <i>Noua domo</i> Ioannes VI. 63
<i>Nepheu</i> Antonius VI. 107	de <i>Nouo foro</i> Franczko VI. 438
<i>Nepomuck</i> monasterium VI. 198	<i>Nonogradiensis</i> urbs VI. 357
	arx VI. 358
<i>Neffelblat</i> inſigne Holſtein V. 374	<i>Noui operis</i> coenobium V. 1. us- que ad 273
<i>Neumburg</i> caſtrum V. 512. 638	de <i>Nuchteritz</i> Lupello VI. 512
de <i>Neudere</i> miles V. 114	<i>Nuenbaro</i> caſtrum V. 50
<i>Neurenburg</i> ciuitas V. 409	de <i>Nuenburch</i> Theodoricus V. 5
in <i>Newekirche</i> plebanus VI. 505. 506	de <i>Nuendorff</i> Toppe V. 221
<i>Nicari</i> Paul VI. 266. 323. 325. 327. 334. 339	<i>Nurenberg</i> ciuitas V. 474. 519 VI. 43. 48
<i>Nicolai</i> Capella V. 63	<i>Nuwenburg</i> caſtrum V. 96
D. <i>Nicolai</i> platea, Claus-Straffe V. 3	de <i>Nygrip</i> Heideco V. 38
in <i>Nidal</i> Abbas V. 324	<i>Nymburgk</i> monasterium VI. 198
<i>Niedertofchkittel</i> uilla VI. 92	de <i>Nymand</i> Ramboldus VI. 384
	94
<i>Niemburg</i> uid. Naumburg.	de <i>Nympſch</i> Menczelinus VI. 484
de <i>Nienburg</i> Bartholomaeus V. 21	<i>Nympſchenſis</i> diſtrictus VI. 496
<i>Niendorff</i> uilla V. 204. 205	
<i>Niejoſky</i> nobilis Polonus VI. 356	O <i>Berdeber</i> uilla V. 238. 239
<i>Niger</i> Rudigerus V. 85	de <i>Oberndeber</i> Dietrich Werner V. 238
<i>Nikouicich</i> uilla VI. 51	<i>Oberwitz</i> uilla & molendi- num V. 44. 45
<i>Nimozene</i> uilla V. 6	<i>Obirwiſſe</i> uilla V. 242. 244
<i>Nimptz</i> ciuitas V. 540. 609	de <i>Obiſfeld</i> Hildebrandus V. 115
<i>Niquirbutze</i> uilla V. 6	de <i>Obsueld</i> Hildebrandus V. 38
<i>Niſſa</i> ciuitas VI. 22	<i>Obucherii</i> uilla VI. 56
<i>Niſtorff</i> uilla V. 205	<i>Odalrici</i> eccleſia V. 20
<i>Noldius</i> magus VI. 228	<i>Odera</i> fluuius VI. 4. V. 631
de <i>Nordbuſen</i> Ioannes V. 87	de <i>Oderleben</i> Fridricus V. 256
Iacob V. 87. 187	de <i>Odir</i> Henricus VI. 28
<i>Noriberga</i> , <i>Norenborch</i> V. 373	<i>Oeland</i> territorium V. 329
<i>Norenberg</i> V. 548	
<i>Normandia</i> Ducatus V. 452	N n
	<i>Oilczin</i>

<i>Oliczin</i> Ioannes	VI. 203	de <i>Ottendorff</i> Nicolaus	VI. 423
<i>Onckowitz</i> uilla	V. 428		424. 425
<i>Opatowicze</i> uilla	VI. 56	Nickel	VI. 389
<i>Opatowicz</i> monasterium	VI. 198	<i>Otto</i> miles	VI. 503. 504
de <i>Opatowicz</i> Benedictus	VI. 443. 444	de <i>Ortingen</i> comes	V. 474
<i>Opolku</i> Bolko	V. 601	in <i>Owencz</i> ecclesia	VI. 139
<i>Opatowicz</i> castrum	V. 431	ab <i>Oxenstirn</i> comes	V. 393
<i>Opauensis</i> ducatus	VI. 75	<i>Oxe</i> Turbarus	V. 321
<i>Opoliensis</i> Ducatus	V. 7	<i>Oxensturna</i> Ericus, Axcelii F.	V. 400
<i>Oppow</i> uilla	VI. 416. 418	<i>Oxalensis</i> ducatus	V. 455
<i>Opzene</i> pagus	V. 4	<i>Oxelfs</i> arx	VI. 358
<i>Opphausen</i> uid. <i>Uphaufen</i> .		<i>Oyra</i> fluuius	VI. 50
<i>Olauia</i> ciuitas	V. 540	de P <i>azon</i> Iacobus	VI. 61
de <i>Olauicz</i> Nicolaus	VI. 358	P <i>ayetus</i> legatus regius	V. 340
<i>Olaus</i> Niczko	VI. 460	de <i>Panewicz</i> Matthias	VI. 469
<i>Olaw</i> castrum & ciuitas	V. 609	Wernherus	VI. 475. 514
in <i>Oldenburg</i> comes	V. 308	de <i>Pankendorff</i> Kuno	VI. 388
<i>Olmuncz</i> castrum	VI. 384		404
<i>Olomucz</i> ciuitas	V. 564. 566	<i>Pantin</i> uilla	VI. 238
<i>Olfs</i> allodium	V. 507. 508	<i>Palascowitz</i> ciuitas	VI. 483. 519
<i>Olsna</i> ciuitas	V. 63	<i>Palatinus</i> Comitatus ad Rhe-	
<i>Olsnitz</i> ciuitas & castrum	VI. 5. V. 427. 432. 536. 538	num	VI. 96
<i>Olzaua</i> flumen	VI. 56	<i>Palatinatus</i> ducatus	VI. 354
<i>Onwleben</i> Hinrice	V. 199		355. 358
de <i>Oraine</i> fratres	VI. 442	<i>Palecz</i> Stephanus	VI. 235. 137
<i>Orlamunda</i> castrum	V. 535	<i>Palffi</i> Stephanus	VI. 341. 342
comitatus	ibid.		347
<i>Orpernich</i> uilla	VI. 49	Ioannes	VI. 347
<i>Ofruze</i> pagus	V. 4	<i>Palma</i> ciuitas	VI. 255
de <i>Oswald</i> Christoffel	Hans	<i>Pals</i> Iohannes	V. 136
	V. 167	de <i>Panewicz</i> Ticzko	VI. 475
de <i>Ostizra</i> Ticzko	VI.	<i>Panzirolus</i> Guido	pr. V. 16
<i>Ostrassow</i> castrum	V. 590	<i>Papowitz</i> uilla	V. 431
<i>Ostrosith</i> Stephanus	VI. 347	<i>Parchewitz</i> ciuitas	VI. 466
<i>Ostrow</i> mons	VI. 49	Petrus	ibid.
<i>Othomichow</i> coenobium	VI. 433	Stephanus	VI. 5. 456
<i>Ottendorff</i> munitio	VI. 31	Yersanus	VI. 466
		<i>Parisiae</i>	

<i>Parifae ciuitas</i>	VI. 108	<i>Pefchan Ioannes & Hermann</i>	V. 537
<i>Parma ciuitas</i>	V. 276. 342	<i>Pefum ciuitas & castrum</i>	VI. 306. 308. 311. 320. 321
<i>Parkftein castrum</i>	V. 442. 444	<i>Petacha fluuius</i>	VI. 335
<i>Paritz ciuitas</i>	V. 598. 599	<i>Petersburg castrum</i>	V. 194
<i>Paradaficz mons</i>	VI. 165	<i>Petersdorff uilla</i>	VI. 92. 94
<i>Partenopolis i. e. Magdeburg</i>	VI. 234	<i>Petrinus mons</i>	V. 271. 272
<i>Pafcona prouincia</i>	V. 457	<i>de Petriwalde Arnoldus</i>	VI. 473
<i>Pataua ciuitas</i>	V. 129. 527		Heynmannus VI.
<i>Pafonius flumen</i>	VI. 343		401
<i>Paftorowith Paulus</i>	VI. 313		Hermann V. 560
<i>Patzkow Ioannes</i>	VI. 422	<i>Petterwitz uilla</i>	V. 429. VI. 92. 94.
<i>Pauli capella</i>	V. 63		VI. 347
<i>Paulus Soras Capitaneus</i>	VI. 324	<i>Petrowitz Iohannes</i>	VI. 347
		<i>Petrowe uilla</i>	VI. 236
<i>Paufi miles</i>	VI. 324	<i>Petzine uilla</i>	V. 252
<i>de Pazkow Nicolaus</i>	VI. 438	<i>de Petzen Ioachimus</i>	VI. 401
<i>Praga castrum & ciuitas</i>	V. 541	<i>de Petznauia Nicolaus</i>	VI. 466
	VI. 398	<i>Pfaffe Ulrich Schaf</i>	VI. 535
<i>Praedicatorum ordo</i>	V. 62	<i>Pfaffindorff uilla</i>	VI. 371. 375
<i>de Pech Otto</i>	V. 246		445. 446. 452. 531
<i>de Pechwinkel Fridericus</i>	VI. 404. 498	<i>de Pfeil Ioachim Fridrich</i>	VI. 92
<i>Peez Bartholomeus</i>	VI. 305		V. 11. 13
<i>de Peczka Heriffo</i>	VI. 397	<i>Pflugones Ulricus</i>	V. 11. 13
<i>de Peczow Peczoldus</i>	VI. 472	<i>Pbificus Ludouicus</i>	VI. 443
<i>St. Pedepontis monafterium</i>	VI. 197	<i>de Picholitz Crayn</i>	V. 144
<i>Pegau coenobium</i>	V. 91	<i>Pieska monafterium</i>	VI. 198
<i>Pegauienfis Abbas Conradus</i>	V. 91	<i>de Pigania Sifridus</i>	V. 254
		<i>Pilauia uilla</i>	V. 429
<i>Pegaw Kilian</i>	V. 143	<i>Pilleator Henricus</i>	V. 98. VI. 476
<i>Pekinengerorum familia</i>	V. 86		VI. 117
<i>Pelfero Georgius</i>	VI. 347	<i>Pilleyt Matthias</i>	VI. 117
<i>de Benkendorff Bosfe</i>	V. 144	<i>de Pillingdorff Dittericus</i>	V. 535
<i>Peper dictus Hermann de We-</i>	V. 267		Theodoricus V. 527
<i>derde</i>	V. 267		
<i>Perkwitz Mazko</i>	V. 570	<i>Pinania uilla</i>	V. 428
<i>Peregrina uilla</i>	VI. 454	<i>Pint Ioannes</i>	V. 120
<i>Pernigerus Iohannes</i>	V. 237	<i>Pifa ciuitas</i>	V. 474
<i>Pertholtitz uilla</i>	VI. 396. 397	<i>Pifana familia inclita</i>	V. 276
		<i>N n a</i>	<i>Piftorius</i>

<i>Pistorius</i> D.	V. 356	<i>Policz</i> ciuitas	VI. 57
<i>Pition</i> miles	VI. 324	<i>Polsnicz</i> uilla	VI. 41. 475
<i>Pitiwolo</i> urbs munita	VI. 359	de <i>Policzno</i> fratres	VI. 487
de <i>Piuonia</i> Andreas	VI. 66	<i>Pomerium</i> uilla	VI. 377
<i>Plamachte</i> uilla	VI. 92	von <i>Pommern</i> Fürsten	V. 380
<i>Plauen</i> Comterey	V. 146	de <i>Poulene</i> dictus Conradus	V. 70
de <i>Plauen</i> Aduocatus	VI. 26		V. 70
de <i>Plawe</i> Henricus	V. 25. 35. 36	<i>Popard</i> oppidum	V. 567
	117. 575	<i>Ponardia</i> ciuitas	V. 449
de <i>Plauen</i> nobiles domini	VI. 27	de <i>Popeliz</i> Heinemann	V. 46
		<i>Popouice</i> uilla	VI. 55
de <i>Plawe</i> Richardus	V. 35	<i>Porantb</i> Franciscus	VI. 313
<i>Placzmeister</i> Nicolaus	VI. 485	<i>Porta</i> coenobium prope	
<i>Plick</i> Petrus	VI. 35	Naumburg	V. 212
<i>Plisnensis</i> terra	V. 535	<i>Porta</i> potentissima i. e. Tur-	
<i>Plomable</i> uilla	VI. 94	cicum imperium	V. 402
de <i>Plotbe</i> Hermannus	V. 7	de <i>Porta</i> Matthias	V. 471
<i>Plotk</i> castrum	V. 605. 606. 205	<i>Portus</i> Naonis	V. 410
de <i>Plotck</i> Henricus	V. 60	<i>Portus</i> Ostiensis castrum	V. 377
<i>Plotzk</i> ciuitas	V. 631	<i>Pofonium</i> ciuitas	VI. 343. 411
<i>Plzen</i> , ciuitas	VI. 50	de <i>Pote</i> Henzelinus	VI. 397
<i>Plzna</i> monasterium	VI. 198	<i>Potniz</i> , wüste Marcke bey	
residentia	VI. 189	Giebichenstein	V. 191. 194
<i>Pobir</i> aqua	VI. 443		197
<i>Podelwitz</i> uilla	V. 141	de <i>Pouch</i> Otto & Gumpertus	V. 81
de <i>Podclwitz</i> Plausius	V. 144		
<i>Podiebrad</i> Georgius	VI. 77	<i>Potz</i> Atze	V. 120
<i>Podmoklech</i> uilla	VI. 51	<i>Praga</i> ciuitas	V. 38. 39. 48. 64
<i>Podmokli</i>	VI. 52	65. 66. 80. 129. 136. 144. 162	
<i>Podzkal</i> uilla	VI. 60	163. 166. 168. 169. 181. 189. 395	
<i>Pogrami</i> Georgius	VI. 347	396. VI. 34. 455. 503. 510. 554	
Benedictus	ibid.	611	
<i>Poblisch</i> Jaegel uilla	VI. 94	de <i>Praga</i> Hieronymus	VI. 152
<i>Palaga</i> uilla	V. 480		137. 139. 152
<i>Polanii</i> Laurentius	VI. 347	<i>Praemund</i> castrum	V. 638
<i>Polnewiz</i> castrum	V. 629	<i>Praenestini</i> episc. titulus	VI. 120
<i>Polkowitz</i> ciuitas	V. 557		
<i>Poloni</i> populus	V. 402. VI. 167	de <i>Predil</i> Henricus	VI. 390
<i>Polonus</i> Bertholdus	VI. 519	Heydenricus	VI. 400
Petrus	VI. 484		401. 412. 473
Theodoricus	VI. 520		de

de <i>Predil</i> Theodoricus VI. 401	de <i>Prouin</i> Henricus VI. 480
de <i>Pregel</i> Georg Heinrich VI. 92	492
<i>Presburg</i> ciuitas VI. 254. 275	Iwanus VI. 495
<i>Pretin</i> castrum V. 95	Walterus ibid.
<i>Prenner</i> Hans VI. 282	Uswano VI. 381
<i>Prezlaus</i> episcopus VI. 466	de <i>Pruben</i> Ioannes & Alexan- der V. 44. 47. 71. 72. 87
<i>Priboko</i> Subdapifer VI. 492	<i>Prune</i> Alexander & Henricus V. 61. 74
<i>Pribrama</i> ciuitas VI. 68	<i>Prusnitz</i> ciuitas V. 632
de <i>Primanis</i> Diac. Card. tit. VI. 123	<i>Pruteni</i> populus VI. 187
<i>Pristram</i> uilla VI. 92	<i>Prysbravv</i> castrum V. 538
<i>Pristrom</i> uilla VI. 94	<i>Przechod</i> Andreas VI. 466
de <i>Prititz</i> Hoyerus VI. 458	<i>Przybenitz</i> castrum VI. 164
de <i>Prittwitz</i> George Bernhard VI. 92	in <i>Pfan</i> ecclesia VI. 139
Hans Bernhard VI. 93	de <i>Pfife</i> Tidericus V. 45
Wentzel VI. 92. 93	de <i>Puchan</i> Andreas VI. 307
de <i>Probsthayn</i> Hanko VI. 441	<i>Puch</i> uilla VI. 40
Heinricus VI. 416	de <i>Puch</i> nobiles, uide <i>Pouch</i> . <i>Pulcher</i> Henricus VI. 481
418. 426. 428. 430	<i>Pusbekium</i> castrum VI. 322. 355
440. 453. 454. 467	<i>Pust</i> dictus Ioannes VI. 28
496. 504. 506	<i>Puza</i> castrum V. 638
Iohannes VI. 468	<i>Pylgrim</i> chayn praedium VI. 472
Petrus VI. 454	<i>Pyska</i> ciuitas VI. 189
de <i>Progello</i> Iaraczius VI. 466	de <i>Pyskersdorff</i> Nicolaus VI. 460. 463
<i>Propstode</i> uilla V. 256. 257	Q ualisdorff uilla VI. 373. 374 445. 491. 512. 513
<i>Proeue</i> Henricus V. 62	<i>Quedlinburg</i> ciuitas V. 28
<i>Profchlitz</i> uilla VI. 92. 95	de <i>Quedlinburg</i> Henricus V. 28. 271
<i>Protzack</i> in corte Sebenfi V. 218. 224	Q uffo V. 80
<i>Prouestro</i> de uilla ad Salam V. 256. 257	<i>Queis</i> aqua VI. 12
<i>Propugnaculum</i> aureum VI. 327	<i>Quernfurt</i> ciuitas V. 201
<i>Profchwitz</i> Nicolaus VI. 4. 35	de <i>Querfurt</i> Bernardus V. 26
<i>Proue</i> Alexander miles V. 38	de <i>Queuesfort</i> Burchardus V. 13. 91
iunior ibid.	de <i>Quernfurt</i> Burchardus & Geuehardus V. 91
dictus Henricus V. 37	N n 3 de

de <i>Querfurt</i> Burggravius Bur-	<i>Rautencranz</i> Schema Saxonum
chardus dynasta VI. 119	V. 373
de <i>Querenfurd</i> Geuehardus &	<i>Raygrad</i> castrum VI. 56
Gerhardus V. 111	<i>Raymundum</i> uilla VI. 519. 520
de <i>Querfurt</i> Geuehardus V. 31	<i>Raynaldus</i> V. pr. 17
<i>Quessenberg</i> Folcmarus V. 54	<i>Reabi</i> Thomas VI. 342
<i>Quiettene</i> uilla VI. 236	<i>Rebeling</i> Urban V. 142
R <i>Abin</i> uilla VI. 467. 468	de <i>Reblingen</i> Otto V. pr. 2
<i>Rabinolt</i> Ioannes V. 121	de <i>Rechenberg</i> Gelfradus VI. 458
<i>Rachotzy</i> D. V. 401	Guntherus ib.
<i>Razeburg</i> curia VI. 236	de <i>Recz</i> Burkardus VI. 385
de <i>Raczeburg</i> Bernhard VI. 242	Iohannes ibid.
Henricus Comes VI.	von <i>Redefeld</i> Dietrich V. 222
Theobaldus VI.	de <i>Redern</i> Hoinko VI. 525
339	Heinricus VI. 406
<i>Radaci</i> Andreas VI. 347	Melchior VI. 321
<i>Radeberg</i> castrum VI. 31	<i>Regigrad</i> uilla VI. 55
de <i>Radelberode</i> Theodoricus	<i>Regli</i> Thomas VI. 341
V. 60	de <i>Reibnitz</i> Conradus VI. 43
<i>Radlouicz</i> allodium & uilla V.	<i>Reichenbach</i> ciuitas & castrum
426	V. 447. 560. 617
<i>Radlovv</i> uilla V. 428	de <i>Reichenbach</i> Hermannus
<i>Radocin</i> uilla VI. 49	VI. 469
<i>Ragoczy</i> Ludouicus VI. 347	<i>Remmandum</i> uilla VI. 483
<i>Raigard</i> castrum, desertum	<i>Renai</i> Petrus VI. 341
VI. 52	de <i>Reibenicz</i> Nickel VI. 479
<i>Racouicech</i> uilla VI. 51	de <i>Redeberg</i> Reinhardus V. 614
<i>Raf</i> populus VI. 167	<i>Reideburg</i> uilla V. 141
de <i>Ratag</i> Placzek VI. 149	<i>Reker</i> Kuntze V. 164
<i>Rathai</i> uilla V. 427	zu <i>Renisse</i> Ritter VI. 115
de <i>Ratbhor</i> Gesko V. 601	de <i>Reinstorff</i> abbas Albertus
<i>Rathum</i> ciuitas VI. 26	V. 113. 114
<i>Ratiboris</i> ducatus V. 503. 507	<i>Reochy</i> Georgius VI. 347
636. VI. 75	<i>Reppener</i> Georgius VI. 57
<i>Ratisbona</i> castrum & ciuitas	<i>Resdau</i> uilla V. 207
VI. 15. 514	<i>Ressek</i> Petrus VI. 67
<i>Ratzeburg</i> prouincia VI. 231	<i>Resfi</i> Georgius VI. 341. 342
336. 239. 240	de <i>Retz</i> comes V. 474
<i>Rauchhaupt</i> N. V. 143	de <i>Reueningen</i> Ruffus Henri-
de <i>Raucenstein</i> Albertus V. 526	cus V. 104
	de <i>Reybnicz</i> Hertzcl VI. 475
	de

de <i>Reybnicz</i> Dyprand VI. 476	de <i>Rifinburg</i> Albertus V. 471
Nicol ibid.	<i>Rizouue</i> coenobium V. 255
de <i>Reideburg</i> Henricus VI. 473. 475	<i>Rochlicz</i> ciuitas VI. 458. 480
de <i>Reynenberg</i> Tammo VI. 468	<i>Rode</i> ita dictus camporum tractus V. 269
<i>Rbenum</i> flumen VI. 135. 141	de <i>Roda</i> Henricus V. 185. 187
<i>Rbeni</i> palatinatus VI. 46	von <i>Roda</i> Heynke V. 250
<i>Rhodus</i> insula V. pr. 16 V. 290. 299	<i>Roden</i> Iohannes V. 308
<i>Rhonau</i> castrum VI. 11. 12	de <i>Roden</i> Manegoldus V. 118
de <i>Nibisch</i> Gothofridus VI. 322. 326. 327	Olze V. 78
<i>Ribitz</i> uilla V. 431	Hinze ibid.
<i>Richenow</i> uilla VI. 373. 374 445. 479. 493	Ioannes ibid.
de <i>Richenow</i> Clauigerus VI. 480	<i>Roderom</i> Henricus V. 257
Martinus VI. 471	<i>Rodmarus</i> Burghardus V. 246
<i>Richenbach</i> ciuitas VI. 470. 494	de <i>Roglene</i> Rudolphus V. 242
de <i>Richenbach</i> Guntherus VI. 493	de <i>Rogose</i> Ludolphus V. 54
Kuntzko VI. 401	<i>Roketa</i> dictus Iohannes V. 66
Preczicho VI. 429 432. 484	<i>Rolandus</i> Hallensis V. 163
de <i>Richouue</i> Henricus V. 110	de <i>Rolditz</i> Thimo V. 561
Otto V. 101	<i>Rollenb</i> Andreas VI. 342
<i>Richtoff</i> Christoph Praetorius VI. 92	<i>Romaricies</i> regio VI. 359
de <i>Rideberg</i> Cunradus VI. 303	<i>Roma</i> sedes apostolica VI. 54 349. 416. 417. 420. 421. 424
<i>Rideburg</i> uilla V. 58. 85. 104. 120	<i>Roemmisza</i> Ioannes VI. 347
de <i>Rideburg</i> Henricus V. 60. 103. 471	<i>Romiche</i> uilla V. 567
Mulich V. 614	de <i>Ronow</i> Guntherus V. 414 426. 427. 453. 468
<i>Rider</i> Hans V. 187. 269	Hormannus VI. 527
<i>Rime</i> Tammo VI. 472	Otto VI. 43
<i>Rimitz</i> uilla V. 431	Tymo VI. 401
<i>Rindfleischius</i> Syfridus VI. 492 493	Gerko ibid.
<i>Ringleben</i> uilla V. 54. 195	<i>Roneburgk</i> ciuitas VI. 224
<i>Rinckleue</i> uilla V. 255	<i>Rorarius</i> Georgius V. 354
de <i>Rinschleben</i> Cunigundis V. 255	de <i>Rosburch</i> Burchardus V. 74 Seyfridus V. 7
	<i>Roschild</i> castrum maritimum V. 336
	<i>Roscop</i> Henricus V. 54
	<i>Roseler</i> Volkmann V. 142
	de <i>Rosenow</i> Conradus VI. 503
	de <i>Rasenberg</i> Christoph. VI. 96
	N n 4 von

von <i>Rosenberg</i> Herr Iürgk	VI. 117	de <i>Rutſchenbauer</i> Hans Chri-	VI. 93
		stoph	
Petrus	VI. 4	de <i>Rybinka</i> Stephanus	VI. 143
Wilhelmus	VI. 366	de <i>Rydeburg</i> Henricus	VI. 574
<i>Rosenbain</i> uilla	V. 428	<i>Rychenouu</i> uilla	VI. 492
de <i>Rofſs</i> Ulricus	VI. 148	<i>Ryme</i> Henricus	VI. 390
von <i>Rofſla</i> Curde	V. 221	de <i>Ryzmberg</i> Kaczko	VI. 151
<i>Roffen</i> ober und nieder uillae	VI. 92. 95	de <i>Rzepicz</i> dictus N.	VI. 149
		a <i>Przimo</i> Nicolaus	VI. 342
<i>Roffenſis</i> episcopatus	V. 412		
<i>Rofſwitz</i> uilla	VI. 94	S <i>Abaudia</i> , ducatus	V. 341
de <i>Rotuwe</i> Henricus	V. 51	de <i>Sacco</i> Wittko	VI. 456
<i>Rothſchildenſis</i> Praepoſitus	V. 327	<i>Sachinkirche</i> Nicolaus	VI. 426. 429. 431. 478. 498. 511
de <i>Rottwitz</i> Melchior	VI. 332. 338	Weygil	VI. 484
<i>Rozmbergk</i> caſtrum	V. 164	de <i>Sack</i> Ulric	V. 189
de <i>Rozmberg</i> Ioannes	VI. 61	<i>Saczka</i> , praedium	VI. 49
<i>Ruach</i> uilla	V. 13	<i>Sadelbandia</i> diſtrictus	VI. 237
<i>Rubsdorff</i> uilla	VI. 92	<i>Sadlo</i> dictus Ianko	VI. 153
<i>Ruchoch</i> wüſte Marcke appel-		<i>Sadouica</i> oppidum	V. 439
lat	V. 195	<i>Sagan</i> ciuitas & caſtrum	V. 543
<i>Rudemose</i> uilla	VI. 236		547. 638
<i>Ruffus</i> Henricus	V. 44	<i>Sala</i> flouius	V. 64
<i>Rule</i> Iohann	V. 168	riuulus	VI. 49
<i>Rungo</i> Iohannes	VI. 473	de <i>Sala</i> Heidenricus	V. 23
<i>Rupin</i> comitatus	V. 446	<i>Salzborn</i> uilla	VI. 41
<i>Rupperſtorff</i> uilla	VI. 92. 94	de <i>Salzburg</i> Thomas	VI. 454
<i>Ruſchenberg</i> Herdegus	V. 53	<i>Salmiry</i> Dux	VI. 325
<i>Ruſen</i> uilla	VI. 49	<i>Saltzburg</i> ciuitas	V. 123. 433
<i>Ruſick</i> uilla	VI. 490	<i>Saltzpach</i> ciuitas	VI. 132
de <i>Ruſus</i> Tizko	VI. 536	<i>Samber</i> ciuitas	VI. 335
de <i>Ruſindorff</i> Syfridus	VI. 456	<i>Samershausen</i> Gorwinus	V. 118
		<i>Sameruone</i> Ludolffus	V. 275
		de <i>Sampford</i> Tammo	VI. 468
<i>Rusk</i> fylua	VI. 474	de <i>St. Monte</i> Comes Berthol-	
de <i>Rusk</i> Iohannes	VI. 473	dus	VI. 46
Nobiles	VI. 472	<i>Sandomeris</i> caſtrum	V. 599
Pefcho	ibid.	<i>Sandouuel</i> ciuitas	V. 631
de <i>Ruſtolene</i> Ioannes	V. 110	de <i>Sandburg</i> Theodoricus	VI. 32
<i>Ruteni</i> p opulus	VI. 167		

Sattirhaze uilla	VI. 375. 379	de Scherenbeche Hinricus	V. 92
der Sattel-Hoff	V. 144	de Scherenbeck Sidericus	V. 31. 36
Sauvisch Anna	VI. 467	Schervvin uilla	V. 105
Saxe Hans	V. 164	de Schertze Heinricus	V. 560
de Saydo Iohannes	VI. 476	Seodru	VI. 52
de Scalevvitz Iafchko	VI. 469	Schonfeld uilla	VI. 95
de Scaliz Hêrmannus	VI. 358	de Schidingen Ernestus	V. 101
Ierafius	VI. 415	de Schilberg Vincentius	VI. 458
Nako	VI. 388	zum Schild Lupanar.	V. 139
Neblufius	VI. 396.	de Schilteberg Heinricus	VI. 381
	397	Ioannes	VI. 456
Kebias	VI. 392	Schamborius	ib.
Schadeleue uilla	V. 34. 35	Schiltou Matthias	V. 164
Schadeleben uilla	V. 242	Schimmeley uilla	V. 93. 95
de Scaplovve miles, Burchar-		Schindel Franzko	VI. 519
	V. 47	Schipliz coenobium	V. 214
Schaffstede pagus	V. 118	de Schiptz Peter	V. 111
Schaffstedt oppidum	V. 177	de Schirmen Ulricus	V. 109
de Schaffstedt Bertholnus	V. 113	de Schalitz Nacko	VI. 386
in Schaffstedt Hermannus	ib.	Sclauonia regnum	VI. 341
Schaff Reincyko	VI. 525	Schmeer - Strasse in ciuitate	
Ulricus	VI. 467	Hallenfi	V. 79
de Scqam Conradus	V. 256	Schmidt Drews	V. 140
Schaph Reinczko	VI. 383	Schenen Claus	V. 121
de Schapstedt Hinricus	V. 21	Schnepfus Eberhard	V. 379
de Schauerod Bechmannus	V. 106	Schnepr Erhardus	V. 366
Hermannus	ibid.	de Schinkirche Nicolaus	VI. 406
de Scedeliz Koppo	VI. 441	Schönauv claustrum	VI. 3
Schele Ioannes	V. 303	Schönenberg oppidum	VI. 381
Scheidung prope Halam	V. 43		382. 383. 386
Scenkenberg Ywanus	V. 81	de Schönenberg Fridricus	VI. 4
Ekkehardus	ib.	Hermannus	ib.
de Schelndorff Nicolaus	VI. 460. 463	de Schonberg Henricus	VI. 28
Petrus	VI. 466	de Schonenberg Ioannes	V. 117
de Schellendorff Thammo	VI. 43		de
de Schepelin Hinricus	V. 256		
Scherben uilla	V. 141		

de <i>Schoenenwald</i> Heynemann	VI. 419	<i>Scriptor</i> dictus Theodoricus.	V. 267
de <i>Schoenfeld</i> uilla	VI. 92	<i>Strassburg</i> uid. Argentorat	V. 380
<i>Scobezlaus</i> dominus	VI. 373	de <i>Schuchendorff</i> Pezoldus	VI. 422
<i>Scobewitz</i> uilla	VI. 49	de <i>Schudingen</i> Henricus	V. 98
de <i>Schochwitz</i> Ioannes	V. 93	de <i>Schuditz</i> Godeschalkus	V. 243
Bodo.	V. 3	von der <i>Schuleburg</i> Matto	V. 221
<i>Schoenheu</i> uilla	VI. 94	<i>Schulterus</i> Ioannes	V. 44
<i>Schoff</i> Benezko	VI. 426	<i>Schulze</i> Iunge	V. 273
Beuyfch	VI. 439	<i>Schuman</i> libiax	V. 142
Yeinko	VI. 511	de <i>Scurobw</i> Iohannes	VI. 397
Goczko	VI. 388	<i>Schurpfus</i> Hieronimus	V. pr.
Reinzko	VI. 406. 409		18. V. 363. 366
418. 419. 429. 441. 511		<i>Schusdorff</i> uilla	V. 428
Ulricus	VI. 469. 511	<i>Schuster</i> George	V. 144
de <i>Scoffe</i> Theodoricus	V. 120	<i>Schutte</i> Ditze	V. 76
<i>Schonau</i> uilla	V. 428	<i>Schwartzburg</i> comitatus	V. 28. 118. 474
de <i>Schonehals</i> Busse	V. 46	<i>Swabisch</i> Geminde	V. 379
<i>Schonheu</i>	VI. 92	de <i>Schwenkinueld</i> Reyneczko	VI. 531
<i>Schonekoe</i> Bertramus	V. 256	zur <i>Swidenicz</i> Hertzogin	VI. 413. 416
<i>Schennuogel</i> Hans	VI. 416	<i>Schyrow</i> uilla	VI. 440
de <i>Sconewald</i> Wernerus	V. 31	<i>Schwierzko</i> arx	VI. 358
	32. 34	de <i>Schwoenburg</i> Adolphus	VI. 339
<i>Scoti gens</i> bellica	V. 342	<i>Schwydenicz</i> ciuitas	VI. 389
<i>Schonenberge</i> residentia episc.		<i>Seber</i> Drewes	V. 134
Ratzeburg	V. 305	<i>Seberg</i> antiquum & nouum	VI. 38
<i>Scouesse</i> Theodoricus	V. 105	castrum	V. 270
<i>Schouicze</i> .	VI. 52	de <i>Seben</i> milites	V. 256
de <i>Scowenburg</i> Adolphus	VI. 242	de <i>Sebene</i> Hinricus	V. 270
		Martinus	VI. 92
von <i>Schraplau</i> Proitze	V. 29	de <i>Sebottendorff</i> Ernst	VI. 92
nobiles domini	V. 227. 232	helm	Iohann. Damian
von <i>Schrapelan</i> Edle Herren	V. 236		VI. 93
<i>Schreiberdorff</i> uilla	VI. 531		de <i>Se-</i>
<i>Schreiber</i> Uruan	V. 139		
<i>Schrenouice</i> biuiam.	VI. 48		
<i>Schricke</i> dictus de Bennenstedt			
Conradus	V. 94		
de <i>Schreibersdorff</i> Lutherus	VI. 5		

de <i>Sebottendorff</i> Christoph	VI. 93	de <i>Seydelicz</i> Kunemannus	VI. 429. 431. 441
de <i>Seburch</i> Fredericus	V. 5		Oepczko VI. 572
Gardolfus	ibid.		Temchin VI. 478
Heidenricue	V. 11	de <i>Seyenberg</i> Theodoricus	VI. 239
Henricus	ibid.		Seymel Conrad VI. 536
Herdulphus	V. 244	de <i>Sibotendorff</i> uilla	VI. 41
	246	<i>Sibrechte</i> uetula	V. 330
<i>Seckel</i> dictus Albertus	VI. 498	<i>Siculi</i> populus	VI. 167
<i>Secouiensis</i> episcopus	V. 123	<i>Sichem</i> coenobium	V. 25
de <i>Seckelhut</i> Andreas	VI. 329	in <i>Sichem</i> . Episcopus	Cunradus V. 104
	332	de <i>Sidelicz</i> Kunemannus	VI. 453
<i>Sedlezan</i> residentia	VI. 189	de <i>Siden</i> Henricus	V. 248
<i>Seelwitz</i> uilla	V. 219	de <i>Sifridow</i> Nicol	VI. 534
de <i>Segano</i> Henricus	V. 549	de <i>Siegie</i> Herfflo	VI. 397
<i>Segney</i> Nicolaus	VI. 347	<i>Sigrod</i> Ober uilla	VI. 93. 95
<i>Segronicich</i> uilla	VI. 51	von <i>Sickingen</i> Herr	Swycke VI. 117
<i>Seripho</i> Africanus	V. 342	<i>Silesia</i> Ducatus	VI. 75
<i>Sekol</i> Petrus	VI. 66	<i>Silesiae</i> Ducissae tit.	VI. 488
<i>Semigallia</i> prouincia	Curlandiae VI. 217	<i>Silesii</i> populus	VI. 167
<i>Senewitz</i> uilla	V. 23	de <i>Silicz</i> & peyko	VI. 377. 378
<i>Senfftenberg</i> ciuitas	VI. 12	<i>Silwitz</i> uilla	VI. 93. 95
<i>Segus</i> ciuitas	V. 450	de <i>Skoroczin</i> Prindota	VI. 68
von <i>Serben</i> Hans Heiner.	V. 238	de <i>Sladun</i> Henricus	VI. 28
<i>Serdahelis</i> Georgius	VI. 313	<i>Slanem</i> ciuitas.	VI. 50
<i>Serenus</i> mons	V. 272	de <i>Slaua</i> Matthias	VI. 60
de <i>Sereno</i> . monte	Ekkehardus V. 13	<i>Slaueranen</i> uilla	VI. 49
de <i>Serin</i> Traffe	VI. 262	<i>Slani</i> populus	VI. 169
<i>Setfchi</i> dominus	ibid.	<i>Slauerenrode</i> , uilla	V. 99
<i>Seuer</i> dictus Andreas	V. 70	<i>Slcabus</i> uilla	V. 480
<i>Sewin</i> pagus.	V. 217. 225	<i>Slethowe</i> uilla	V. 99
de <i>Sexta feria</i> dictus	Henricus VI. 28	de <i>Sclawicz</i> Hannus	VI. 419
von <i>Seydelicz</i> Heiniken	VI. 416	Ioannes	VI. 426
de <i>Seydelicz</i> Hermannus	VI. 426. 473		429. 431. 441. 463
Ioannes	VI. 440	<i>Slewicus</i> Ioannes	VI. 468
		<i>Slibe</i> , uilla	VI. 386
			<i>Slicina</i>

<i>Sclicina</i> Keien, uilla	VI. 51	<i>Spilberg</i> Hermann	V. 200
<i>Slupczice</i> , uia	VI. 49	<i>Spilberger</i> Hanns	V. 164
<i>Slufer</i> Hanko	VI. 484	<i>Spira</i> , ciuitas	V. 110. 115. 118
<i>Slyck</i> Caspar	V. 304	<i>Spoletum</i> , ciuitas	V. 638
de <i>Sman</i> Fridericus		<i>Sporune</i> uilla	V. 254
Henricus	V. 105. 119	<i>Sprungil</i> Heinrich	V. 121. 122
<i>Smedeneth</i> , uilla	V. 428	de <i>Sratzsfingen</i> Henricus	V. 95
<i>Smilonice</i> uilla	VI. 51	de <i>Srecz</i> presbyter	VI. 165
de <i>Smilkou</i> Ianko	VI. 89	<i>Srenensis</i> ciuitas	VI. 164
<i>Smolma</i> uilla	V. 427	<i>Stablowitz</i> uilla	V. 428
<i>Smolt</i> Ioannes	V. 54	<i>Stabulente</i> coenobium	V. 566
<i>Smyrniensis</i> antistes	VI. 367	<i>Stachelrod</i> Hans	V. 200
<i>Snoyma</i> , castrum & oppidum		<i>Stachow</i> uilla	VI. 48. 92. 94
	V. 571	<i>Stamer</i> Arnoldus	V. 110
<i>Soboth</i> , uilla	VI. 446	<i>Stampin</i> uilla	V. 427
<i>Socolowitz</i> , uilla	V. 427	<i>Stankouice</i> molendinum & pratum	VI. 52
<i>Sodoma</i> , ciuitas	VI. 155	<i>Stapel</i> dictus Crita	V. 257
de <i>Salburg</i> Seydelmannus	VI. 244	zu <i>Starckenberg</i> Burggrav	VI. 117
<i>Soltwetel</i> Conradus	V. 36	de <i>Starckenberg</i> Hermannus	V. 117
de <i>Solez</i> Hartungus	VI. 388	de <i>Stechfort</i> Heyfen	V. 221
<i>Sommersfeld</i> uilla	VI. 77	<i>Steffanus</i> Protomartyr	V. 495
<i>Sommerwune</i> Henricus	V. 91	<i>Steheluice</i> riuius	VI. 58
Ludolphus	V. 61	<i>Steier</i> ciuitas	VI. 243
de <i>Sanburg</i> Fridricus	VI. 31. 32	<i>Stein</i> castrum	V. 524
Hermannus ibid.		<i>Steinau</i> ciuitas	V. 543. 627
de <i>Sonnig</i> Ioann Christoph	VI. 95	in <i>Steina</i> Aduocatia	VI. 40
<i>Sorau</i> ciuitas	VI. 12. 13	<i>Steinkeler</i> Andreas	VI. 436
<i>Sorback</i> , oppidum	V. 14. 19		437. 438
<i>Soricia</i> , comitatus	V. 524	<i>Stenii</i> montes	VI. 58
<i>Sorme</i> ciuitas	V. 5	St. <i>Stephani</i> pallium	VI. 345
<i>Sorotindorff</i> , uilla	VI. 371. 445	de <i>Stertz</i> Gelfradus	VI. 421
de <i>Sotine</i> Ericus	V. 244	<i>Steritorn</i> uilla	V. 480
<i>Spalitz</i> uilla	V. 427	de <i>Sternberg</i> Petrus	VI. 149. 160
<i>Spanseyl</i> Hermannus	VI. 472	Stenko	VI. 385
	511	Zdenko	VI. 61
de <i>Sparenberg</i> Retzoldus	VI. 33	<i>Sternicii</i> theloneum	VI. 50
<i>Spelberg</i> , mons	V. 219	<i>Steynkeler</i> Andreas	VI. 432. 433
<i>Spelberg</i> Conrad	V. 250		424. 435
<i>Spil</i> Theodoricus	V. 270		<i>Sticnixia</i>

<i>Sticnixa</i> aqua	VI. 241	<i>Sturmins</i> Ioannes	V. 338
<i>Stinauia</i> ciuitas	V. 551. 635	<i>Sturtzkopff</i> N.	V. pr. 18
<i>Stir</i> Rudolphus	V. 246	in <i>Stuene</i> ecclesia	V. 63
<i>Stiriae</i> Dux	V. 486	<i>Styrii</i> populus	VI. 167
<i>Stiuina</i> aqua	VI. 240	<i>Suauius</i> D. Anglus	V. 341
<i>Stobin</i> uilla	VI. 445	<i>Subach</i> Hans	V. 199
<i>Stockholm</i> ciuitas & castrum	V. 323. 380	<i>Sudomertz</i> uilla	VI. 160
de <i>Stoltzenheim</i> Brun.	V. 221	<i>Suedorum</i> regis tit.	VI. 217
<i>Stormaria</i> principatus	V. 309	<i>Sueciae</i> regnum	VI. 355
<i>Stoumariae</i> Dux	V. 309	de <i>Suetffin</i> Petrus	VI. 89
<i>Storkenoue</i> uilla	V. 205	<i>Sueui</i> populus	VI. 167
<i>Strache</i> uilla	VI. 93. 95	<i>Sueuiae</i> Nobiles	VI. 30
de <i>Strabonitz</i> Iohannes	VI. 160	<i>Suidnicia</i> ciuitas	VI. 447
<i>Strabow</i> coenobium	VI. 147	zu <i>Sultza</i> Pfarherr	V. 238
	197	<i>Sultzbach</i> dominium	VI. 38
<i>Strasse</i> N. Doctor iuris	V. 354	<i>Sundersbussen</i> oppidum	V. 250
<i>Stregow</i> uilla	VI. 500. 501. 502	<i>Sanick</i> Conradus	V. 115
	577	<i>Sucibitze</i> uilla	VI. 52
<i>Stregin</i> uilla	VI. 446. 447. 472	de <i>Sutterbasen</i> Bartholomeus	V. 25
<i>Stregonia</i> ciuitas	VI. 474	de <i>Suterbusen</i> Erenfridus	V. 10. 12
<i>Strelin</i> uilla	VI. 373. 490. 560	Godefridus	V. 26. 31
	612. 613. 619	<i>Suyterbusen</i> Bartholomeus	V. 35
de <i>Strelin</i> Bernhardus	VI. 377	<i>Swab</i> Ulrich	VI. 414
	378. 379	de <i>Swabisdorff</i> Nenkerus	VI. 458
<i>Strelinenfis</i> notarius	V. 303	<i>Swachsdorff</i> uilla	V. 194
de <i>Streliz</i> Albertus	V. 601	de <i>Swaltenberg</i> Ioannes	VI. 28
<i>Strich</i> Curd	V. 163	de <i>Swamberg</i> Bouslaus	VI. 156
<i>Strigonium</i> ciuitas	V. 343	de <i>Swanebecke</i> Ludolphus	V. 31. 32. 34
<i>Strigoniensis</i> iudex	VI. 472	<i>Swarczinvaldo</i> castrum	VI. 425
<i>Strigonia</i> ciuitas	VI. 536	de <i>Svathomevicz</i> Albertus	VI. 396. 397. 398
<i>Strigow</i> mansus	VI. 447		Alfo VI. 398
uilla	VI. 373. 374. 447.		Marquardus.
<i>Strohoff</i> curia Hallensis	V. 79		ibid.
	250		<i>Sveide.</i>
<i>Strofa</i> uilla	V. 431		
<i>Strowebir</i> Theodoricus	VI. 483. 520		
<i>Strubii</i> i. e. munitiones	VI. 154		
<i>Struß</i> Arnoldus	V. 245		
<i>Stubin</i> uilla	VI. 371		

<i>Sveidenicz uilla</i>	VI. 425	<i>de Sydelicz Hermannus</i>	VI. 477. 577
<i>in Sveidenicz dominus</i>	VI. 391		
<i>domina</i>	VI. 425	<i>Heynko</i>	VI. 404
	426. 428. 429. 439	<i>Heyncke</i>	VI. 476
<i>de Sovenkinueld Martinus</i>	VI. 415	<i>de Sydove Anno</i>	V. 87
<i>Petrus</i>	ibid.	<i>Sydonensis episcopus</i>	VI. 61
<i>Reinczko</i>	VI. 422	<i>de Syffrido Nicolaus</i>	VI. 453. 498. 534
<i>Stephanus</i>	ib.	<i>Syffridus pronotarius</i>	VI. 381
<i>Sveydnicensis ciuitas</i>	VI. 483	<i>Scriptor</i>	VI. 391
<i>ducatus</i>	VI. 515	<i>Syffridovv uilla</i>	VI. 446
<i>Sveydniczenses Scabini</i>	V. 484	<i>de Sycen Otto</i>	VI. 531
<i>in Svevinitz plebanus</i>	VI. 490	<i>de Sylicz Apeczko</i>	VI. 474. 574
<i>Sviboczin castrum</i>	V. 538	<i>Claus</i>	VI. 514
<i>de Svibovv Brzenko</i>	VI. 156	<i>Tammo</i>	VI. 475. 514
<i>Brenko</i>	VI. 149	<i>Sytblovvitz uilla</i>	V. 428
<i>Svovinitz uilla</i>	364	<i>Sylva nigra</i>	VI. 29
<i>Svirna uilla</i>	VI. 427. 429. 421	<i>St. Sylvestri altare.</i>	V. 272
<i>Svitnicz praedium</i>	VI. 446	<i>de Sytschni Ioannes</i>	VI. 468
<i>Swittenberg vinea ad Friburgum</i>	V. 214	<i>Sziewverien Ducatus</i>	VI. 357
<i>Svovob Ulricus</i>	VI. 427. 467	<i>Szierben Parrochia</i>	V. 138
<i>de Schwovochau Rolkinus</i>	V. 257	T <i>Abernator Henricus</i>	V. 628
<i>Svidnig fluuius</i>	VI. 443	<i>Tabor mons</i>	VI. 147. 187. 188. 189
<i>Svidnicz castrum</i>	VI. 516	<i>Tacheritzer Marcke</i>	V. 219
<i>ciuitas</i>	VI. 473. 474	<i>de Tairankau Thomas</i>	V. 583
	475. 477. 478. 484. 486. 494	<i>Tampadil uilla</i>	VI. 446
	498. 508. 509. 510. 511. 514. 325	<i>de Tangermunde Theodoricus</i>	V. 7. 242
<i>uilla</i>	VI. 441. 452. 453	<i>de Tannynberg nobiles</i>	VI. 409
<i>de Svvyertecitz Hasto</i>	VI. 385	<i>Fritzko</i>	VI. 410
<i>de Svyn Gunczelinus</i>	VI. 394	<i>Tarant castrum</i>	VI. 31
	474. 514. 516. 525	<i>Tarentum ciuitas</i>	VI. 46
<i>Nicolaus</i>	VI. 394	<i>Tarnau castrum</i>	VI. 26
<i>Heinricus</i>	VI. 478	<i>Tauben-Gasse in ciuitate Hal-</i>	
<i>Iohannes</i>	VI. 390	<i>lenfi</i>	V. 83
<i>Syber Heinricus</i>	VI. 471	<i>Tauza coenobium St. Clarae</i>	VI. 25. 27
<i>Sybrecht N. uetula</i>	V. 321	<i>Tenczko pronotharius</i>	VI. 421
<i>de Sydelicz Apeczko</i>	VI. 384		<i>Teozock</i>
<i>Claus</i>	VI. 478		

<i>Teozock</i> Stephanus	VI. 340	<i>Thuringiae</i> Landgravius	V. 431
<i>de Tenditz</i> Henricus	V. 107		
<i>de Teppivalde</i> Conradus	VI. 438	<i>Thuring</i> dictus Ioannes	V. 99
		Otto	ibid.
<i>Trosuitza</i> fluuius	VI. 240	<i>Thuringi</i> populus	VI. 167
<i>Teschin</i> Dynastia	V. 474	<i>Tiber</i> fluuius	V. 377
<i>de Teschin</i> Wladislaus	V. 601	<i>Ticzko</i> Pomerius plebanus	VI. 481
<i>Teutonicus</i> populus	VI. 167		
<i>Teutonicus</i> Ordo S. Cunigundis	V. 88	<i>Tieskau</i> Arnd	V. 154
<i>Teutscher</i> Orden	V. 136	<i>de Tigris</i> Heidecco	V. 115
<i>Teutonicus</i> fons	V. 134	<i>Tirolis</i> Comitatus	V. 523
<i>der Teutsche Born</i>	V. 7. 49	<i>Tirnitz</i> uilla	V. 429. 430. VI. 94
<i>de Tettau</i> nobiles domini	VI. 81	<i>de Tisre</i> Conradus	V. 253
Albertus	VI. 82	<i>Tizeve</i> coenobium	V. 254
<i>de Tettoua</i> Albertus	VI. 81	<i>Tizel</i> Ioann Asmus	V. 164
	83. 84	<i>Tocar</i> uilla	V. 427
Wolfgangus	VI. 83	<i>Tokay</i> ciuitas	VI. 275
Georgius	VI. 83	<i>Topnitz</i> castrum	V. 638
<i>Tenel</i> Ioh. Christophorus	VI. 307	<i>de Tofis</i> Baro	VI. 79
		<i>Trachenberg</i> ciuitas	V. 631
<i>Theodoricus</i> dominus	VI. 421	in <i>Trandorff</i> plebanus	V. 116
<i>Theoroeth</i> Stephrnus	VI. 341	<i>de Tracht</i> Iohann Baro	VI. 92
Stephanus	VI. 342		
<i>de Theramo</i> Simon	V. 418	<i>Tratta</i> fluuius	V. 522
<i>Thizmannus</i> Landgrau.	Thur. V. 437	<i>Trautelibisdorff</i> uilla	VI. 384
<i>de Thobin</i> Otto	V. 5	<i>Trautenau</i> castrum	V. 6
<i>St. Thomae</i> monasterium	VI. 198	<i>Trautsonius</i> Comes	VI. 340
		<i>de Trebach</i> dominus Theodoricus	V. 104
<i>Thomas</i> Nadaffi	VI. 342	<i>de Treber</i> Theodoricus	V. 119
<i>Thomson</i> Ioannes	V. 397	dictus Ekehardus	V. 93
<i>Thuchrim</i> uilla	V. 50	<i>de Treberin</i> Ekehardus	V. 113
<i>Thuezo</i> Comes	VI. 341	<i>de Trebeltin</i> Arnoldus	V. 248
Christophorus	VI. 342	<i>Trebichow</i> castrum	V. 638
Georgius	VI. 341	<i>Trebnitz</i> ciuitas	V. 631
Nicolaus	VI. 342	<i>Trebus</i> castrum & oppidum	VI. 5
Stanislaus	VI. 341. 342	<i>de Trenezsck</i> Matthias	VI. 500
<i>Thunka</i> propugnaculū	VI. 327	<i>Treuentze</i> castrum	V. 609
		<i>Treut-</i>	

- Treutlinsdorff* uilla VI. 406
 de *Tribel* Rudolphus V. 244
Tridentina noua V. 354
Tribel castrum & oppidum V. 2. 5
Trier sedes episcopalis V. 352
Trinchin ciuitas V. 480. 481
Triest ciuitas VI. 255
Trote uilla V. 11. 232. 521
Trote Claus V. 233
 von *Trote* Hans VI. 115
 de *Trota* miles Iohannes VI. 112. 113. 114
     Wernerus V. 244
Trovtenovv uilla VI. 468
Trutares fluuius VI. 241
Tribinensts Matthias VI. 466
Trulvvinus Herbadus V. 50
Trunthem aepiscopalis sedes V. 318. 331
Trutmann Sixtus V. 199
 zu *Trutenovv* Burggrau VI. 199
Trutlibisdorff uilla VI. 407
Trutenbultus Ioannes V. 370
Trzebossowitz uilla VI. 49
Trzednikones i. e. Iudices VI. 65
Trzeszlowvic uilla VI. 49
Tschechim praedium VI. 472
Tschertitz Heidenricus VI. 441
 de *Tschirsky* Iohann Fridrich VI. 92
     Ernst Leonhard VI. 93
     Leonhard VI. 92
Tubingen academia V. 356
Turingiae prouinciales V. 108
 in *Tuch* aduocatus V. 248
Tuchel Augustinus V. 138
 de *Tumblingen* Stephanus V. 160. 162. 164. 167
 von *Tumpfling* Conrad V. 230
Tumslau castrum V. 514. VI. 15. 16. 17.
Tunka propugnaculum VI. 330. 331
Tungen uilla VI. 29
 de *Turgovv* fratres VI. 397
 de *Turgovv* Witygo VI. 384
Turnauer Marke V. 218. 225
 de *Turovv* Hrzko VI. 170
Turfchy N. VI. 262. 263
Turfitz Hermann V. 221
Tyberius Caesar VI. 292
Tyboldus Ursinus V. pr. 17
Tyczko miles VI. 503. 504
Tylo Obil VI. 452
Tyncz uilla VI. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 477
Tzernitz Dietrich V. 221
Tzunietritz Mons VI. 165
Tzunka propugnaculum VI. 328
V *Aclavovvic* Iohann Octavianus VI. 230
Valentinus Legnicensis notharius VI. 444
 de *Valesio* Philippus V. 459. 460
Valkenau oppidum & munitio V. 34
 de *Valkenstein* Comes Burchardus V. 10
 de *Valle* Nicolaus VI. 35
Varadinum ciuitas & castrum VI. 321. 322. 323. 324. 325. 338
 de *Varila* Gothfridus V. 103
     Pincerna V. 95
Varsavia residentia Poloniae R. V. 403
     ciuitas V. 402
Vasconium castrum V. 461
Vasconia

<i>Vasconia</i> prouincia	V. 466	<i>de Vlenzich</i> uilla	VI. 50
<i>de Vchltz</i> Gunther	V. 120	<i>Vlixbonensis</i> Cardinalis	VI. 120
<i>de Vchkricz</i> Luppoldus	VI. 534	<i>dz Vlok</i> Apezcko	VI. 377. 381
<i>St. Vdalrici</i> plebanus	V. 261		382. 490
<i>Velesabin</i> , uilla	VI. 48	<i>Ulrichs-Kirche</i> uide	<i>Odalrici</i>
<i>St. Velt</i> ciuitas	VI. 255		ecclesia.
<i>Velfperg</i> castrum & ciuitas	V. 526	<i>Vlfche</i> uilla	VI. 92. 94
<i>von Veningen</i> Florentz	VI. 117	<i>Vlrichsrent</i> uilla	VI. 33
<i>de Vesouia</i> Smilo	V. 541	<i>Vngariae</i> rex	VI. 135
<i>Vespanianus</i> Imperator	VI. 299	<i>Vnnogel</i> Rippertus	VI. 473. 425
<i>Verchowe</i> uilla	VI. 236	<i>Vnrub</i> Iohannes	VI. 472
<i>Verdenfis</i> episcopus	VI. 239	<i>Vogelindorff</i> uilla	VI. 446
<i>Vgeczdei</i> uilla	VI. 52	<i>Vogelfang</i> uilla	V. 38
<i>Vglick</i> ciuitas & ducatus	VI. 349	<i>Voglindorff</i> uilla	VI. 421
<i>Vibbestorppf</i> uilla	V. 205	<i>Vona</i> fluuius	V. 64
<i>de Vicedominis</i> Iohannes	V. 469. 472	<i>de Voty</i> Wofel	VI. 108
<i>de Vicir</i> Burchardus	V. 54	<i>Vphusen</i> pagus	V. 4
<i>Vicz</i> ciuitas	V. 608	<i>de Vphusen</i> Henricus	Dens
<i>Videnum</i> oppidum in Bauaria	V. 442. 444		V. 119
<i>Vidmiensis</i> ciuitas	V. 453	<i>de Vppa</i> Wicho	VI. 384
<i>Vienna</i> ciuitas	VI. 79. V. 453	<i>Vratulauia</i> ciuitas	V. 431. 433
<i>Vikleff</i> Ioannes	VI. 70. 71		539. 588. 598. 611. 614. 616
<i>de Villarogut</i> Diomedes	V. 299		617. 634. 636. VI. 7. 8. 10
<i>de Vippach</i> Iulian	VI. 93		12. 14. 78. 159. 161. 385. 442
<i>de Vippera</i> Cono	V. 14	<i>Vratz</i> uilla	479. 489
Bernhard	ibid.	<i>Vrignighafener</i> Henricus	VI. 427
<i>Virgilius</i> Poëta	V. 279		431
<i>de Viridario</i> Burchardus	V. 61	<i>Vrsonis</i> Sergius dominicus	V. 472
Ioannes	V. 271	<i>de Vrfinis</i> Iordanus	VI. 138
Miles, Boffo	V. 74		Cardinalis VI. 122
Marquard Hey-		<i>de Vrunnestedte</i> Lambertus	V. 105
denricus	V. 53		105
<i>Vifchbek</i> uilla	V. 328	<i>Vryburg</i> ciuitas	VI. 445. 476
<i>in Vladomirien</i> Kayfer	VI. 361		478
		<i>Vrydel</i> Hermannus	VI. 484
		<i>Vsk</i> monasterium	VI. 198
		<i>Vstia</i> ciuitas	VI. 158
		<i>Vstidii</i> residentia	VI. 189
		O o	Vul-

<i>Vultava fluuius</i>	VI. 49	<i>Weife-VVartbe bey Schlettat</i>	V. 139
<i>Vyofe uilla</i>	VI. 56	<i>Weifenfels, castrum & ciuitas</i>	V. 535
W <i>Acnikia aqua</i>	VI. 241	<i>Weifslowitz uilla</i>	VI. 92
<i>de Wagin Goswin</i>	V. 118	<i>Welczil Niclos</i>	VI. 485. 486
<i>Waifslowitz uilla</i>	VI. 95	<i>Welbussen uilla</i>	V. 169
<i>Walachi populus</i>	VI. 167	<i>Welpo dux Bauariae</i>	VI. 232
<i>de Waltersdorff Albertus</i>	VI. 456	<i>de Welpo Elibertus</i>	VI. 239
<i>de Waldow Bernardus</i>	VI. 450	<i>de Welfeke Ernestus</i>	VI. 46
<i>Friczo</i>	VI. 384	<i>Wendilgard Conradus</i>	VI. 481
<i>Peczko</i>	V. 456	<i>Wentsky Hanfs Adam</i>	VI. 92
<i>Runge</i>	ibid.	<i>Werbene Dioeces. Halberst.</i>	V. 16
<i>Walegocza uilla</i>	VI. 238	<i>de Werberge Henricus</i>	V. 19
<i>de Walpia Bernardus</i>	V. 115	<i>Hermannus</i>	V. 45
<i>Waniaue uilla</i>	VI. 236	<i>Werde uilla</i>	VI. 90
<i>Wanwolwicz uilla</i>	VI. 499. 500	<i>de Werdeke N.</i>	VI. 46
<i>Wannowicz uilla</i>	VI. 374	<i>de Werder Albrecht</i>	V. 187
<i>Wanzeburg districtus</i>	VI. 241	<i>Werenche ciuitas</i>	V. 480
<i>Wanzow oppidum</i>	V. 612	<i>Wernerus N.</i>	V. 606
<i>de Wanzelebe Aluicus</i>	V. 10	<i>Dietrich</i>	V. 239
<i>Warmisdorff uilla</i>	V. 268	<i>Bartholomeus</i>	V. 264
<i>Warsauia ciuitas</i>	VI. 230	<i>de Werningerode Albertus</i>	
<i>Wartenberg ciuitas</i>	V. 631	<i>praepositus</i>	V. 35. 44
<i>castrum</i>	V. 590. 638	<i>Werzing Nicolaus</i>	V. 510
<i>de Wartenberg Czenko</i>	VI. 147. 149	<i>de Wesele Czenko</i>	VI. 147
<i>Watterus Fridericus</i>	V. 60	<i>de Wesselicz Dliczko</i>	VI. 398
<i>de Weberstedt Stephanus</i>	V. 329	<i>Ioannes</i>	ibid.
<i>Wederde uilla</i>	V. 269	<i>Westphali populus</i>	VI. 167
<i>de Wederde Hermannus</i>	V. 38	<i>Wetil Wickmannus</i>	V. 69
<i>Hinricus</i>	V. 115	<i>de Wetin Conradus</i>	V. 5
<i>de Wederow Nicosius</i>	VI. 381	<i>Henricus</i>	V. 3
<i>de Weddinghe Godefridus</i>	V. 44	<i>de Wetten Ioannes</i>	V. 57
<i>Weghard Franck</i>	VI. 93	<i>Wettin urbs</i>	V. 93
<i>Weidhofen castrum & ciuitas</i>	V. 531	<i>de Wic Fridericus</i>	V. 101
		<i>de Wickerstedt Bertholdus</i>	V. 239
		<i>Wiberna uilla</i>	VI. 516
		<i>Wiczdorff uilla</i>	VI. 381
		<i>Wien</i>	

Wien ciuitas	V. 529. 520. 532	VVifeneck castrum	VI. 19
	VI. 95. 243	VViske uilla & molendinum.	
Vienna ciuitas	V. 124	uid, VVizeke.	
Wieskau uilla	V. 272	VVisselechi dominus	VI. 342
Wibus uilla	V. 480	VVissemara aqua	V. 240. 241
Wikleff Ioannes	VI. 136. 140	de VVissenberg Tasso	VI. 384
Wikleffistae Secta	VI. 124. 144	de VVissinburg Albertus	VI. 398
Wiltdischin uilla	V. 427		
Wiloch uilla	V. 480	VVistorff uilla	V. 205
Willandsdorff ciuitas	VI. 31	VVisteritz Nicolaus	VI. 436
Wiltberg Heinrich	VI. 419	de VVitestein Comes	V. 520. 521
	427. 431	VVittenberg ciuitas	VI. 109. 231
de Wiltberg Henricus	VI. 441	VViteberga uuitas	V. 350
	467. 468. 479	VVittichendorff uilla	VI. 440
Rudigerus	VI. 421		443
	498	VVittiko miles	VI. 389. 390
Winandi Nicolaus	VI. 23	VVizeke uilla	V. 64. 272
Winchester episcopus	V. 420	in VVizeke molendium	V. 64
Winedae populi	VI. 233	plebanus	V. 269
Winkeler Frost	VI. 35	VVlassim mons	VI. 186
zu Winsberg Heru Philipp	VI. 117	de VVobre Conradus	VI. 46
	VI. 117	VVocniczia fluuius	VI. 236
de Winstede Hermannus	V. 262	VVodnia castrum	VI. 170
	262	VVodmana ciuitas	VI. 189
de Winterberg Burckardus	VI. 384	VVolaru ciuitas	V. 631
	384	von VVolfstede Hermann	
Wintoniensis episcopus	V. 420	VVolmaria ciuitas	VI. 244
Wintzigci uitas	V. 631	de VVolmerstede Otto	V. 101
de Wiphere Albertus	V. 118		Geruodus ib.
de Wirczinburg Wredischal-	ibid.	VVollis Paulus	V. 244
cus	ibid.	VVoniewicz uilla	VI. 93. 95
Wirchausdorff uilla	VI. 476	VVormeliz pagus	V. 4. 6. 12. 49
Wirenfels castrum & ciuitas	V. 97. 98	zu VVorms Bischoff	VI. 117
	V. 97. 98	de VVranickenstein Giuchar-	
VVirkamsdorff uilla	VI. 372	cus	V. 4
	445	VVrantz uilla	V. 260. 261
VVirtzburg sedes episcopalis	V. 352	VVrantzike uilla	V. 260
	V. 352	VVresse uilla	V. 272
VVisegrad ciuitas & castrum	VI. 146. 161. 162. 182. 185. 491	de Wrzesliow Alfo	VI. 664. 166
	495. 510. 589. 569. 603. 605	de VVurmikstede Lambertus	V. 120
			VVysten

<i>VVystenbube</i> Heinricus miles VI. 503	<i>Zderaz</i> monasterium VI. 198 in <i>Zderaz</i> Wenceslaus VI. 60
<i>VVylmersleue</i> praedium V. 13	de <i>Zetlitz</i> dominus VI. 334
<i>VVyra magna</i> , uilla VI. 374. 446	de <i>Zelew</i> monachus VI. 161
<i>VVyra parua</i> , uilla ibid.	<i>Zemplin</i> uilla V. 431
<i>VVyrzow</i> uilla V. 427	<i>Zendomiriensis</i> Dux VI. 354 355. 358
<i>VVysegrad</i> castrum uid. <i>Wi</i> <i>segrad</i> .	<i>Zeng</i> ciuitas VI. 255
<i>VVysoki</i> Casimirus V. 403	<i>Zerbst</i> ciuitas V. 21 zu <i>Zerbst</i> Comes V. 232
de Y <i>Leburg</i> Botho VI. 349	de <i>Zerbst</i> principes V. 227
de <i>Ympnitz</i> Heinricus VI. 469. 472	<i>Zeruine</i> pagus V. 4
de <i>Ysenburg</i> Conradus VI. 503	<i>Zesin</i> Georgius VI. 340
Ieriko VI. 381. 386 387	<i>Zeukenke</i> fluuius VI. 241
de <i>Yserdorff</i> abbas VI. 379	de <i>Zeuuele</i> Gorfrinus V. 462
<i>Ywan</i> Hanſ VI. 485	<i>Ziegeuner-Gasse</i> curia ciuitatis Swidnicensis VI. 484
	de <i>Zieuotin</i> Margaretha VI. 83 Iohannes Heinricus VI. 84
Z <i>Achaeus</i> Merten V. 140	de <i>Zimo</i> Nicolaus VI. 341
<i>Zachau</i> castrum VI. 12	<i>Zinzendorff</i> Iohannes VI. 307
<i>Zacz</i> claustrum moniale VI. 198	<i>Zittau</i> ciuitas VI. 11
de <i>Zacz</i> Paulus VI. 61	<i>Zittau</i> Stadt und Schloß V. 438
<i>Zadroe</i> fluuius VI. 487	<i>Zizka</i> Capitaneus Taboritar. VI. 168
<i>Zagus</i> dictus N. VI. 187	Ioannes VI. 160
<i>Zambron</i> Han'lo VI. 466	<i>Zizka</i> mons VI. 174
de <i>Zaiununczko</i> Thomas V. 600	de <i>Zoblus</i> Otto VI. 377. 378
de <i>Zampach</i> Ziencko VI. 397	<i>Zoerben</i> praedium V. 88.
<i>Zangerhausen</i> castrum V. 95	<i>Zoigenbarth</i> Lambrecht
<i>Zane</i> dictus Heyſo V. 115	<i>Zollen</i> dictus Nicolaus V. 74
<i>Zaporsky</i> Polonus VI. 357	<i>Zorbeck</i> ecclesia V. 253
<i>Zarow</i> praedium VI. 468	<i>Zackmandel</i> oppidum V. 564
de <i>Zassya</i> Udeslaus VI. 30	<i>Zuda</i> flumen VI. 240
de <i>Zastrizl</i> Casparus trus VI. 84	<i>Zuerin</i> ciuitas ibid.
de <i>Zastriz</i> Elifabetha VI. 83	de <i>Zuerin</i> Gonczelinus VI. 142
<i>Zawidowicz</i> uilla V. 420	<i>Zuratha</i> fluuius VI. 55
<i>Zbirow</i> Wenceslaus VI. 60	<i>Zuuegene</i> Sacerdos Ioannes V. 110
Iohannes VI. 66	<i>Zuueezen</i>
de <i>Zcapow</i> Erenfridus V. 28	

Zveezen Comter-Haus V. 138	Zvirnensis episcopatus VI. 231
Zwickau oppidum & castrum V. 435. 444	Zypha castrum V. 50. 51
	Zyzka Iohannes VI. 143

INDEX II. RERVM

TOMIS V. ET VI. COMMVNIS.

A bbas eligendus a toto capitulo VI. 54. per Pontificem solenniter consecrandus ibid. eius requisita V. 4. Exemptio a iudicio seculari. VI. 56. 530. ut sit iudex in sua curte VI. 58. 529	mandum pro iadole feudi VI. 109
Abezucht i. e. resignatio V. 233	Actionis in iudicio proponendae formula. V. 75. VI. 434 contra actionem excipitur. VI. 222
Abolitionis bulla pontificis pro periuro. VI. 14. abolendi ius circa feloniam VI. 226	Acumen ingenii V. 263. 286
Abrenunciare pro renunciare VI. 412. 467	Addictio in diem VI. 88
Absbrigare i. e. euincere V. 525	Adbortationis formula digna principe VI. 349
Absentia in termino contumacia habetur V. 302. in comitiis imperii absentia Boemiae R. impunis V. 440	Adler rother insigne brandenburgicum V. 373
Absoluere i. e. reemere V. 439	Admonitio paterna. V. 385
Absolutoriae sententiae formula pro duce Curlandiae VI. 23	Adoptionis in patrem V. 504 in fratrem ibid. exempla
Abusus regalium est species feloniae VI. 218	Adulterium regis Daniae cum ano famoso. V. 320. Papae cum conjugatis VI. 134
Acceptationis incantamentum non adhibitum in donatione V. 336. 445	Aduocatae ius V. 263. aduocatus tertiam partem weddae accipit. V. 45. de Gline V. 14
pro Accessu soluitur honorarium V. 262	Ratzeburgensis VI. 237
Accretionis ius in feudis aesti-	Aegyptiacus Oedipus Kircheri V. 387. desideratus a principe Gottorpiensi V. 392
	de non Aedificando pactum V. 588
	Aequalitas legibus diuinis praecepta V. 359
	O o 3 <i>ge. Ergern</i>

- ge Ergern* i. e. deterioriren V. 283
- Acrumnis* par & obfirmatum pectus aduersus temporum iniurias V. 346
- Aes alienum* tempore belli contractum fauorem meretur VI. 223
- Aestimanda* sunt rerum pretia per arbitros idoneos V. 516
- in *Aestuario* datae litterae VI. 481
- Afflicto* digne succurrendum. VI. 354
- Agazonum* magister VI. 340. 345 353. eius munus maximae dignitatis in Moschouia VI. 350. cum spe succedendi in regno VI. 353
- Aggressus* hostium ad urbem. V. 291. 293. 296
- Alba* dux expugnat portum ostiensem. V. 377
- Albanensis* episcopi titulus VI. 120
- Alexandrini* Cardinalis presbyteri titulus. VI. 121
- Algeria* metuit hostem. V. 342
- Alienabilia* olim fuerant feuda ducatum Silesiae V. 557. alienandi feuda Silesiae facultas V. 565. 610. 633. VI. 35. sed restricta pactis. V. 557 de alienando pignora pactum s. de non alienando pactum V. 580. VI. 42. in alienatione bonorum imperii consensus adhibendus imperatoris & electorum imperii VI. 232
- Alimentorum* subtractatio est modus aliquem cogendi VI. 81
- Allectiuus* i. e. inuitatorius V. 123
- Almania* i. e. Germania VI. 97
- Allodia* non debent uendi sine consensu heredum VI. 410 opponuntur noualibus. VI. 231. in allodia conuerſit feuda Iosephus VI. 91
- Altaria* superstitione non carent. VI. 197. iis donatur VI. 380. legatur VI. 234. coram altari iuramenta praestantur V. 482. altarium matricula VI. 380
- Altenburg* oppignorum Boemiae R. in securitatem dotis filiae V. 435
- Alternatio* in eligendo est mater litium: hinc tollenda V. 337
- Ambaffiator* diuersum habet significatum; uel enim pro legato primi ordinis sumitur. V. 472. uel pro Syndico uniuersitatis V. 598. VI. 127. Vtrique tamen interdum deceptores V. 457
- Ambitionis* effectus V. 284
- Amicitia* saepe est simulata V. 457. amicorum fortunae debent esse communes. VI. 97. amicabilis compositionis emolumenta. V. 258. ad amicitiam dissolucendam calumniae sparsae VI. 98. amorem significandi formula V. 457
- Annestia* promissa obedientiam praestituras VI. 292

298. amnestia promissa a duce Lauticiensi super damnis illatis ab ordine Teutonico V. 604
- Ἀμστοι* conscribunt epistolas lingua quavis. V. 386
- Anathematis* comminatio V. 5. 10. 21. 23. 25. 44. 68. 69. 240 249. VI. 53. 231
- Audernacense* theloneum oppignoratum Rulemanno de Sinczig V. 521
- Anglicae* salutationis recitatio commendata VI. 79
- ab *Angariis* immunitas VI. 250 372. 381. 470
- Angliae* rex audit Christianissimus V. 420. 421. non est potestatis absolutae V. 466. fauet Pontifici V. 418. interdum fallax V. 457. inuadit Galliam. V. 256. legatos mittit ad imperatorem V. 461. foedus pangit cum imperatore. V. 461. Angliae regis merita in ecclesiam collaudat pontifex R. 417. 418. eiusdem ad imperatorem de bello in Scotia & Francia moto litterae. V. 461. eiusdem querela: legatum suum posthabitum Hispanico in *praecedentia* V. 415. Eiusdem alia querela: iustas suas petitiones non compleri a pontifice V. 416. eiusdem ad imperatorem litterae de treugis Galliae regi recusatis. V. 465.
- Angliae* regi respondet Pontifex. V. 413. 415. 416. Angliae primogenitus audit princeps Walliae. V. 466. Angliae regno clientelaris olim rex Scotiae VI. 365. in Angliae regno apostolicae camerae collector V. 418. Anglicae ecclesiae schisma V. 417. 418. 419. eiusdem concordia restituta V. 341. Anglicano idiomate scriptas litteras mittit Pontifici rex Angliae V. 415
- Anbaldinorum* principum litterae consensus de uilla Mafcowitz nouo operi donata a nobilibus de Schrapelau V. 227. 228. 232. 233. Thilo Adolphus coadjutor Merseburgensis VI. 347. 348. 349. Commendatus Aepiscopo Magd. a pontifice ibid.
- Animi* generosi est: condonare aliis VI. 299. nocere quando posset, nolle nihilominus VI. 286
- de *Anniversariis* celebrandis contractus initus. V. 20. 76. 83. 231. 240. 247. 259. 431 433. VI. 470
- de *Anni noui* auspiciis gratulatio regis Sueciae ad ducem Gottorpiensem V. 398. Principis Gottorpiensis ad Cancellarium ab Oxenstirn. V. 393. Eiusdem ad Carolum Gustauum Sueciae Regem V. 392. Principi Gottorpiensi similia uota uicissim nuncupata ab Oxenstirn

- stirn. V. 399. eiusdem argu-
menti formula minus fo-
lennis. V. 381
- Ansestæde* i. e. Handelsstæde
V. 366
- Antecessoris* pacta non obligant
successorem VI. 117
- Antichreticus* contractus li-
citus V. 358. 517. nescit fru-
ctus in sortem computare
V. 444. fructus quippe cen-
sentur donati ibid.
- Aperturæ* ius competit domi-
no feudi V. 559. VI. 7
- Apocalypseos* dicteria contra
tyrannos VI. 161
- Apocha* R. Poloniae scripta im-
peratori R. V. 510. eiusdem
argumenti formulæ V. 145
149. 234. VI. 64
- Apologiae* formula Husitarum
VI. 174. 175
- Apoplexia* correptus & exstinctus
Wenceslaus VI. 144
Borrifius, usurpator Mosco-
viae VI. 359
- Apostolatus* summi apex i. e.
Pontificatus V. 404. 432
- Appanagium* i. e. Sustentatio
VI. 222
- Appellationes* ad regem sunt iu-
ris V. 563. 633. VI. 227. Cau-
sae tamen debent esse de-
terminatae VI. 223. dene-
gata appellatio est species
feloniae VI. 218. nisi privile-
gium a. l. sit de non appellan-
do, quo gaudet R. Boemiae
V. 571
- Appellum* i. e. prouocatio ad
superiorem V. 474. 475. 476
- Appropriare* i. e. addicere VI.
427. 429. 431. 459
- Aptensis* episcopus R. Siciliae
legatus ad Imperatorem V.
469. 472
- Aquilegiensis* patriarcha donat
imperatori Car. IV. authen-
ticum S. Marci euangeli-
cum V. 573
- Aquisgrani* nexus feudalis ad-
dictus regi Rom. V. 584. ibi-
dem coronantur reges ro-
mani & reginae V. 520
de *Aragonia* card. diac. titul.
VI. 123
- Arbitri* ad aestimanda rerum
pretia V. 516. eliguntur
utriusque partis consensu
& pace V. 183. in causa or-
dinis teutonici cum Duce
Masouienti V. 606
- Archetypon* i. e. authenticum.
V. 425
- Archicancellarius* imperii per
Galliam V. 566. per italiam
V. 519
- Archiducis* ius proedriae ante
Cardinalem VI. 366
- Aepiscopus* audit reuerendis-
simus. V. 19. uicarius dei &
papae V. 7. 8. 9. 32. affectat
praecedentiam prae impe-
ratore. V. 6. dicitur ausiga-
re currum ecclesiae V. 267.
archiepiscopus instituere &
creare, est papae V. 418
- Archipalatius* Rheni S. R. I.
archidapifer V. 582. eius titu-
lus. VI. 89. 99. 103. stipen-
diarius regis Galliae VI. 99
eiusdem querela; de sti-
pendio nondum sibi a rege
Galliae soluto ibid. Eius-
dem principi filio spes a
rege

- rege Galliae facta promotionis ad episcopatum. VI. 119. Eiusdem ad regem Galliae epistola responsoria VI. 120. Eiusdem ad eundem excusatoria VI. 109 ad eundem commendatitia VI. 96. eiusdem excommunicatio a pontifice facta, VI. 104. tanto principe indigna VI. 105. hinc imperatori iterum iterumque improbara VI. 104. 105. 106
- Archiua* Holfatiae spoliata V. 314. separanda non sunt temere VI. 219. De archiuo Steinauiensi V. 545
- Arcifluvia* naturalia constituunt fluvii VI. 275
- Area* emta V. 62
- de *Arecio* Ioannis fides & industria singularis V. 477
- Arrestandi* ius, competens creditori VI. 86
- Arrestare* i. e. quaestionem mouere VI. 424
- Arlunensis* comitatus iure dotis assignatus. V. 566
- Argentum album*. V. 247. 268 argenti ponderati exceptio. V. 445
- Armigera* gens auxilio mittenda. V. 484
- Affecuratio* ducis Silesiae facta regi Boemiae V. 9
- Assignationis* formula VI. 64
- Astrologorum* diuinitio de factis Bohemiae VI. 189
- Afyli* iure gaudent coenobia V. 64. VI. 447. 450. eiusdem uiolatio V. 329
- Atheismi* inculatus papa Ioannes VI. 134
- Attemptare* i. e. negligere VI. 63
- de *Attentatis* iudicum non competentium conqueritur coenobium Griffoiuense VI. 529. 530
- Auctorisabilis* V. 55
- Auctoritas* commissariorum. VI. 230
- Audaciae* temerariae differentia a fortitudine VI. 323
- Audientia* publica quid? VI. 139
- Aue Maria* utilis VI. 79
- Auisare* i. e. certiozem facere V. 321
- Aufugae* uid. profugae.
- Augere* terras sibi concreditas, non minuere, rege dignum VI. 102
- Augustana* confessio confecta V. 351. 369. eiusdem auctoritas V. 345. eidem subscribunt comites Mannsfeldenses V. 370
- Augustinus* D. VI. 349. Ducis Moscouiae praceptor. VI. 350. diui Augustini regula V. 63
- Aulica* officia regis Hungariae VI. 341. 342
- Aurati* equites VI. 345. 347
- Aurea* bulla, in cordula sericea rubci coloris V. 300. Caroli V. V. 455. Fridrici II. imperatoris VI. 46. derogat consuetudo ob rationes utiles VI. 257. uid. bulla.
- Anrei* montis cuius famosus VI. 453. 456. 457. 484

Auricularis confessio nullius est utilitatis VI. 192. 199
Aurifabri Ioannis ad R. Daniae litterae. V. 377
Auriganus currum ecclesiae i. e. episcopus V. 267
Aurifodinus, gaudet Silesiae V. 564
Auslauff, pro lucro ex salinis V. 135. 178
Austhun i. e. vermiethen. V. 185. 258
Austregae inter nouum opus & archidiaconatum Hallensem. V. 55. inter nouum opus & nobiles in Holleben V. 182. inter nouum opus & nobiles de Trote. V. 216. inter electum & regem Daniae V. 313
Austria archiducatus VI. 320. 242. 367. titulus ducum V. 440. Ducum titulus, tributus a Czaro, VI. 361. archiducissa V. 179. 320. archidux VI. 131. 242. 365. V. 486. ducum ius proedriae. V. 366. austriae duces appetunt Carinthiam V. 531. Foedus aduersus ipsum imperatorem V. 529. studium pro possidendo throno imperiali. VI. 256. oppignoratio marchionatus Morauiae, facta duci Austriae. V. 527. V. 527. auxilia promissa a marchione Morauiae. V. 529. Austriae duces renunciant iuri suo in comitatum Tirolensem V. 522. Lucemburgensem V. 526. promit-

tunt auxilia imperatori pro recuperatione Boemiae V. 532. Austriae ducum cum rege Boemiae transactio V. 526. pactum de proscriptis non recipiendis aut fugitiuis. V. 528. princeps in matrimonium collocata regi Boemiae. VI. 249. In Austriam praetensio marchionum misnensium. V. 439. contra Austriam nulla auxilia, nisi autorem belli. V. 479. 496. Austriae interest, ne Hungari se auellant ab archiducibus & imperio VI. 243. 244. 251. Eiusdem commercium cum Hungaris VI. 243. Austriae archiducum cum Hungaris remedia pacis VI. 258. damna innumera ex turbis Hungaricis VI. 245. 246. 247. 248. Eiusdem foedus renouatum cum Hungaris VI. 251. Austria ditata ex Hungariae diuitiis VI. 243. Austriae combinatio cum Hungaria est fundamentum felicitatis archiducum VI. 257. Austriae ducis connubium cum principe Hungariae VI. 256. strages accepta ab Hungaris VI. 284. ad austriae duces nuncius missus Varadino. 332. ad Austriae ducem litterae Melchioris de Redern VI. 311. Austriacus administer quidam scripsit de iure praecedentiae. VI. 365.

Authen.

- Authentica* facile non producenda in originali; V. 301. sed in copia. ibid.
- Autographa* debent esse absque omni uitio & suspicione, fanis literis, integris ac illaesis. V. 301. autographi Sancti Marci Euangelii duo quaterniones donati R. imperatori. V. 523
- Auxilia* praestant subditi dominis immediatis, non primis. VI. 24. de auxiliarium copiarum subsidio cogitandum est in primis. VI. 322. auxilia promissa V. 448. fide iurata, V. 529. contra rebelles V. 506. contra Poloniam a rege Hungariae V. 484. contra usurpatorem Poloniae V. 607. imperatori in electione ad regnum V. 769. V. 73. armigerae & fagittariae gentis. V. 484. 485. D. galeati V. 497. contra omnes mortales V. 464. in primis contra haereticos, in fauorem ecclesiae. VI. 73. auxiliorum non praestitorum poena, quaenam? V. 499. Auxiliariis copiis alimenta suppeditanda V. 498. 529. eorumque equis pabula. V. 479
- B* *Adensis* marchionis cum Boica principe nuptiae. V. 397
- Baiulare*. i. e. subleuare. V. 558
- Balistarum* milites. V. 534
- Balkens* s. insigne Misnienfium. V. 373
- Ballay* Thüringen. V. 136. 138. Stadthalter daselbst. ibid.
- de *Ballenstedt* abbas. V. 242
- Bannum* Hallense. V. 35. 36. eiusdem Archidiaconatus. V. 72. bannum imperatoriae maiestatis. V. 246. banno papali confirmata sanctio V. 8. aduersus banaum priuilegia. V. 424
- Baptismus* debet esse simplex. VI. 199. Baptismi causa recens nati principis Meklenburgici, Saxoniae D. iter eo suscipit sumtuosum. V. 387
- St. *Bartholmaei* ecclesia in Giebackenstein. V. 52
- Baronatus* sumtus pro avita nobilitate VI. 82. 84. facti est adeoque probationem requirit. VI. 82. pro baronatu familiae Tettaviorum priuilegium regis Boemiae. VI. 83
- Bastendorffensis* iurisdictio concessa ecclesiae St. Cuni-gundis. V. 87
- Bauariae* duces. V. 159. 193. 196. 202. 571. VI. 132. Contra Ba-uaros auxilia Hungarorum. VI. 250. Principis cum regis Poloniae filia conu-bium. V. 592
- Baylia* significatum habet diuersum. V. 558. 565. 636
- Belgioiosa* praefectus militum famosus. VI. 268
- Bellum* comparatur cum Aureo hamo VI. 287. eius alea anceps, ibid. suscipi debet cum

- cum consensu ordinum V. 320. Defensium multum habet fauorem. V. 479. Offensium est exofum. V. 503. ius belli in oblato feudo maiori referuatum Vasallo. V. 632. de bellicis apparatibus cogitandum est in tempore VI. 283. inde Consiliarii bellici. VI. 305. belli iustae causae aestimantur. V. 315
- Benedicti* regula. VI. 58
- Beneficium* i. e. feudum V. 253. VI. 235
- Benemerita* & uirtutes remunerantur. VI. 535
- Besenense* ius patronatus concessum Nouo Operi a Duce Brunswicensi. V. 80
- a *Besser*, ceremoniarum olim Porusiae, nunc Poloniae R. magister, possidet supellectilem librorum raro uenaliū VI. 368
- Betha* i. e. Contributio precaria. V. 232, 250. VI. 9. 408
- in *Bibra* praepositus Albertus. V. 101
- Biberacensis* episcopus Otto. V. 7
- Biedermann* i. e. bonae existimationis. V. 80. 82
- Biersbrodt* Gerechtigkeit. VI. 42
- Bigrast* i. e. Begræbnis V. 252
- Bilumiensis* praepositus. V. 601
- de *Birka* comes Theodoricus. V. 10.
- Biretum* pro pileo. V. 559. apprehensio bireti est symbolum infeudationis. *ibid.*
- Bithumiensis* Dux V. 636
- in *Blanckenburg* Dux. V. 104. 119
- in *Blinde* praepositus Burchardus. V. 36
- Boemiae* rex. V. 6. 7. 31. 433. VI. 83. 86. 139. 143. 144. barones. VI. 30. 65. 69. Burggrauii siue locum tenentes. V. 513. VI. 152. 366. Camerarius. VI. 37. Cancellarius. V. 614. VI. 95. Comites ignorantur. V. 505. Pincernatus officium. V. 436. Reges ante coronationem curare debent de Plauensi feudo non diuidendo a regno Boemiae. V. 572. Coronantur ab episcopo Pragensi *ibid.* rex dominus feudi, in Ducatibus Silesiacis VI. 416. Emit suffragium in electione ad regnum V. 436. Renunciat ducatu Carinthiae. V. 53. indulget duci de Iauer ius collectandi in Zittau. VI. 13. Cedit Marchionibus Misniae Dresden & alia oppida. VI. 31. Coronatur. VI. 181. Apoplexia correptus & extinctus. VI. 144. Metuit deiectionem de regali folio. VI. 143. Primogenitus emit oppida a rege Poloniae. V. 687. Boemiae Candidatus praetensus a Pontifice monetur de uitandis turbis. VI. 61. Pactum successorium cum Duce Silesiae. V. 550. Spes succedendi in

di in Franckenstein V. 520. 615. in Brabantiam V. 570. Connubium cum principe Austriae VI. 249. Thesaurarium Carlsteinense VI. 154. Permutatio Ciuitatis Glogouiae pro Gœrliz V. 638. Consensus de vendita Stinauia V. 624. & de uendito ducatu Stinauia. V. 549. Promissa auxilia contra usurpatorem Poloniae. V. 607. Pactum successorium in Silesia VI. 12. Foedus cum Hungariae rege V. 478. Pax cum Rege Hungariae. VI. 182. Eiusdem Boemiae regis filia princeps promissa in uxorem Poloniae R. V. 504. Boemiae regi promittit imperator auxilium pro consecutione regni Poloniae. V. 570. facta asscuratio a Duce Silesiae intuitu Gœrlitz. VI. 9. iidem promittuntur 6000. marci pro renunciatione in regnum Polon. V. 603. auxilia promissa a duce Silesiae VI. 10. Nexu adstringitur Silesiae Burggrauus. VI. 11. ad regnum Boemiae appellare possunt Oppauientes Vasalli V. 563. Contra Boemos cruciata militia papalis. VI. 159. Iidem improbant tumultuarium processum Constant. Concilii contra Hussum. VI. 136. Supplicium Husii improbant ibid. de fatis horum astrologica di-

uinatio VI. 189. Boemia & Polonia combinata VI. 37. 77. V. 478. 527. 537. 538. 563. 606. 631. Tenetur ad denarium Petrinum. VI. 18. noui tumultus. VI. 157. Coenobia plurima destruuntur. VI. 197. Vicarius Boemiae Ziska VI. 289. Ius Boemicum consuetudinarium. VI. 338. Ius prouinciale, i. e. Bœmisch Land-Taffel. VI. 292. Idiomate boemico concepta cantilena. VI. 173. *Bona* auita. V. 229. nouiter acquisita licite possunt alienari V. 74. Noui Operis mensalia. V. 146. Husitarum communio bonorum VI. 156. *Bona* opera communicantur V. 247. 265. Participatio V. 267. Omne bonum communicatiuum V. 131 *Bombardarum* magister. VI. 107 *Bonfinius*, rerum Hungaricarum scriptor. VI. 289 *Bornholm* insulam amittit Lundensis episcopus. V. 326 *Borrifus* status administer ducatus Moscouici primarius. VI. 350. summam habens omnium rerum potestatem VI. 351. Callidissimus VI. 350. Crudelissimus VI. 355. eius mors fatalis VI. 359 *Boscum*, Busch, pro uirgultis VI. 447 *de Bossenleue* praepositus Meinhardus V. 21 *Bot-*

- Botſchkaus* ſe redimere cogitur pecuniae ui ſumma. VI. 267. legatus ad imperatorem. VI. 266
- in *Brabantiae* ducatum ſuccedendi ſpes R. Boemiae. V. 570
- Brandenburgicus* Marchio. V. 13. 97. 146. VI. 81. 521. eius titulus. V. 149. ſpes acquirendi Poloniam. V. pr. 17. Marchio auxilia miſſurus Anglis. 5. 340. donat domui Teutonicae XL iugera. V. 95. Elector internuncius inter regem Daniae & electum eius. V. 312. Brandenburgicorum hoſtis iuratus Imperator & Poloniae rex V. 497. Marchionis Brandenburgici olim fuit Buddiſſenſis Marchia & Gœrlizenſis. V. 539. legatio Tridentina. V. 354. brandenburgicus epifcopus. V. 13
- Bregentis* Dux. V. 601
- Bremeniſis* Archiepiſcopus. VI. 230. praepoſitus ſanctimonialium. V. 62
- Brentzius*, S. S. Theologiae D. e Wurtzburgico Ducatu uocatur in Daniam. V. 338. recuſat uocationes. ibid.
- Breite*. i. e. planities agrorum. V. 219. 270
- Breunouienſis* eccleſiae fundatio & exſtructio. VI. 51. Abbas VI. 52. 57. Breunouienſi inter eccleſias primae aſſignatae, Pragenſi excepta. VI. 54. priuilegia confirma-
- ta a Pontifice. VI. 53. Coenobio addictae praepoſiturae. VI. 59. coenobio facta donatio. VI. 48. immunitas ab oneribus publicis & a recipiendis Venatoribus. VI. 50
- Briegeniſis* Principatus feuda in allodium uerſa reduſtaque. VI. 90. 91. 92
- Briga*, i. e. diſceptatio. V. 336. 546
- Britanniae* regnum. V. 466. Dux. VI. 112
- Broche*. i. e. lites VI. 354
- Bruder-Loeb*, terminus finium regundorum. V. 194
- Brunſuiceniſis* ducis titulus V. 80. 357. donatio facta Nouo Operi. V. 80. de Brünſuiceniſi Henrico hiſtoria in Haſſia, ſciente Landgrauio, edita. V. 357. feudum brunſuiceniſe. V. 88
- Budae* elogium. VI. 316. occupatio. V. 355. VI. 301. permutata cum Peſtio. VI. 306. Baſſa. VI. 302. 303. 308.
- Budiſſeniſis* Marchia reſignata a Duce Sileſiae regi Boemiae. V. 536. Olim brandenburgici March. V. 536. eidem nuntium mittit Sileſiae Dux. ibid.
- Bugenbagius* Iohannes Pomeranus. V. 355. eius mores. V. 344. eiusdem votum pro principis recens nati ſalute & uita. V. 348. eiusdem ad Daniae regem litterae de fatiſ litterarum. V. 343. in regem

- regem fidentia. V. 344.
παρρησία in iudicando de comitiis. V. 347. Calumniae sparsae apud Principem V. 349
Bulgaria regnum. VI. 341. eius vexillum. ibid.
Bulla pro sigillo V. 90. eius scriptores. VI. 126. plumbea Papae. V. 62. uideatur aurea bulla.
Burboniae Ducis titulus. VI. 113
Burchwardium, i. e. Castrum. V. 3
Burdegalensis Cardinalis presbyteri titulus. V. 122
Burg. inde Burg-Recht i. e. Ius emphyteuticum VI. 67. Burg-Lehn. V. 204. Burgenfes Hallenses. V. 26. eorum agger. V. 54. burggravius audit uir nobilis. V. 266
Burggravius & capitaneus in Kanth VI, 8
Burgundia feudum imperii. V. 451
Burmeister. V. 25
C*Adanera* exhumata. V. 328
Caducitas feudi i. e. feloniam. VI. 217
Caesaris significatus multiplex. VI. 365. verus non nisi principi Romano proprius. ibid. Legatio ad pacem cum Turcis faciendam VI. 313. ob suspicionem de Turcis VI. 315. pacificatio abrumpitur VI. 318. Caesar caesarum abusive audit Czarus. VI. 365
Calcaneus rebellionis i. e. seditio. VI. 37
Calceorum scamna, Schuhen Bæncke sunt tabernae priuilegiatae, in quibus calcei prostant uenales. VI. 469. 586. legata coenobio Grissouienfi VI. 470. calcifices. i. e. futores. VI. 126
Calculo saluo! formula practica. VI. 115
Calices consecrati uertuntur tollunturque VI. 199. Mons calicis. VI. 174
Calumniae sparguntur etiam aduersus innocentissimos V. 321. mater earundem est inuidia VI. 98. ad amicitiam aliorum dissoluendam ibid. contra illas remedia. V. 348. Calumnia etiam fumitur pro dolo, VI. 48. inde, de calumnia iuramentum. ibid.
Cameralis ordinatio condita ab imperatore Ferdinando. VI. 293
Campanae pulsus, signum ad subueniendum VI. 147. 148. consecratae uis & efficacia. VI. 79. magna Halensis V. 237
Cancellarius imperii subscribit diplomatibus. V. 304. Pragensis VI. 48. 124
Candela ad eleuationem corporis Christi. V. 17
Canonicus quilibet gaudet curia sibi assignata. V. 426. eorum

- rum origines. V. 67. Vra-
tislauiensis ecclesiae duo-
decim canoniae V. 426.
- Canonem* annuum, soluit em-
phyteuta VI. 68. constitu-
tum quandoque in 4. Hü-
nern. V. 122.
- Cantilena* Boemico idiomate
concepta. VI. 173
- Cantoriae* praebenda VI. 426
- Canthuariensis* episcopi titu-
lus VI. 121
- Capellorum* matricula. V. 63.
de noua non condenda pri-
uilegium. V. 65
- Capitales* causae regulariter ad
iurisdictionem non perti-
nent V. 430
- Capitanei* supremi officium.
VI. 343
- Capitatio*, Kopffsteuer, etiam
pauperrimos obligat. V. 324
- Capitulatio* Regis Daniae iu-
rata. V. 317. Eam non ser-
uanti regi, nullam subditi
debent fidelitatem. V. 319
- Capitulum* eligendi ius habet
abbatem aut praepositum
V. 4. VI. 54
- Carcer*, modus desperatus
aliquem cogendi. VI. 81. in
eundem detrusi clerici. V.
327. Ioannes Hufs VI. 72.
ex carcere non uult respon-
dere Hieronymus Pragensis.
VI. 138. a Caypha ueluti du-
ctus ad Pilatum. VI. 169. in
carcere scripta opuscula
Husfi VI. 128. soluenda ly-
tra VI. 77. Conclusio: a car-
cere libera nos, domine.
V. 346
- Cardinalis* dignitas minor ar-
chiducis. VI. 366. insignia
V. 423. titulus. VI. 120. Car-
dinalium suffragiis pontifi-
ci manus ligatae. V. 416.
cardinalatus prohibitus. VI.
367
- Carinthiae* dux foedus init
cum Hungariae R. V. 483.
in Carinthiae ducatum ius
ecclesiae Saltzburgerensis. V.
523
- Carmelit* von Cælln. V. 356
- Carmina* facta in liberationem
ab obsidione VI. 173
- Carneual*. VI. 157
- Carnifex* adhibitus, ad metum
incutiendum ordinibus in
comitiis V. 333. carnifices
audiunt Fleischer. VI. 488
- Carniolae* dominium reserua-
tum Saltzburgerensi ecclesiae.
V. 523
- Caroli IV.* titulus VI. 26. eius
uirtutes VI. 19. innata gra-
tia bonitatis. VI. 18. singu-
laris pietas in ecclesiam
ibid. inde elogium tribu-
tum a pontifice VI. 17. 18. &
absolutio ab omni peccato.
VI. 21. imperialibus ipse di-
gitis exarauit litteras VI. 19.
confirmauit priuilegia Gris-
fouiensis. VI. 383. denarium
Petrinum imperat in regno
Boemiae soluendum pon-
tifici VI. unde audit zela-
lator fidei. VI. 17

Carolus V. utitur bullis aureis. V. 455. interdixit prauitatem usurariam. V. 360
Casa i. e. Saltz-Koth. V. 49
Caschauenses deiecti ecclesia sua VI. 266. conqueruntur in comitiis, sed non audiuntur. VI. 267. eorumque ad imperatorem supplices litterae reiciuntur. VI. 268
Cassatio priorum litterarum. VI. 18. 33
Castellae & Legionis rex. V. 413
Castellanus i. e. burgravius V. 92. 444. 585. VI. 377
Castra incensa hostium. V. 181. castrorum cura quibusnam committenda. VI. 278
ad *Casum* utrumque paratum esse decet. VI. 259
Cataractae Hallenses. V. 9
Cathapulta instrumenta bellica. V. 294
de *Causarum* subordinatione meditatio singularis. VI. 286
Cautio de pecunia promissa V. 437. fideiussoria V. 593
Cautius mercari dicitur VI. 356
Cedula pro *Schedula* V. 92
Celsitudo audit rex Poloniae V. 413. Angliae V. 419. Galliae VI. 96. 98. 115 Imperator V. 457. 458. 474. 475. 476
Censura spiritualis VI. 74
Censuum annuorum officiae V. 363. annonalis & pecunialis VI. 516. hereditarius V. 92. ad dies uitae VI. 400 redimibilis V. 121. 170. dor-

miens V. 244. habetur pro licito V. 358. hinc emtio censuum frequentissima V. 59. 63. 106. 108. 140. 164. 260 VI. 468. 470. 471. 473. 478 479. Constitutus in nummis V. 200. in uino V. 214. 240. in lignis VI. 40. in cera V. 102. in animantibus VI. 17. Constituitur in memoriam rei donatae V. 75. 83. Emtus a Noui operis coenobio V. 252. 260. a domo teutonica V. 59. 106. Censuum noui operis cura est Prioris V. 252. Censur reseruatius V. 59. Adjudicatus per sententiam V. 247 Censitarum Noui operis matricula V. 140. Censur Ducis sic dictus Wogimotintza VI. 236
Ceremonia admissi & audit legati gallici ad archipalatium VI. 117. Magister ceremoniarum dominus a Besser VI. 368
Cereuisiarum commercium VI. 42
Chartularium miscellum incipit a pag. 274. V.
Chemnitz oppignoratur Regi Boemiae in securitatem dotis filiae ab imperatore Rom. V. 435
Chirographum soluto credito reddendum V. 201. 203. 211. 213. 501. 515. ui extorsum ipso iure nullum VI. 78. Chirographum de mutuo Thuringiae

- ringiae Landgrauui, accepto a rege Boemiae V. 535. Imperatoris romani datum regi Poloniae ad soluendas 2000. marcas V. 500. Chirographaria actio VI. 607
- Chorus frumenti* V. 263. 264
- Chriftmatis* nulla utilitas VI. 191. 199
- de *Chrifto* nouella VI. 155. de aduentu ipsius doctrina insolens VI. 203. de ipsius tunica reliquiae VI. 80. eiusdem aduentus probatur ex scriptura sacra V. 209. eiusdem milites Hallenses i. e. domus teutonica V. 116. in aduentu ipsius ceremonia obseruanda VI. 206. eius hostium interitus VI. 205.
- Chriftianus* orbis sub unius pontificis summi capite V. 419. Christianissimus audit rex Angliae V. 420. rex Galliae VI. 96. 98
- Chronologicus* computus annorum praesulatus & regiminis V. 6. 7. 35. 40. 51. 54. 69. 71
- Cineres* distraeti per undas Ioh. Husii VI. 435. Hieronimi Pragensis VI. 141
- Cistertiensis* ordinis coenobium VI. 369. 376. 403. 407. Eiusdem ordinis moniales in Glaucha V. 39. Eidem donatur ecclesia Glauchensis V. 27
- Citatio* edictalis contra spoliatores V. 591. e ualuis ecclesiae V. 300
- Ciuitatis* iura VI. 50. ciuitatum quinque speratur conseruatio VI. 204
- Claufulae* salutare in iudicio VI. 76. duo ut uniuersi V. 32
- Clenodiarum* ecclesiasticarum uersio in monetas VI. 182
- Cleri* praecedentia prae laicis licet principibus V. 474. Clericalis uita filio imperata a patre, sed frustra VI. 81
- Clericale uinculum solum a Papa ibid. Clericolum interfectio V. 324. Clericus debet abstinere ab opibus & potentatu VI. 178
- Cliuiae* Dux VI. 109. Cliuia num sit res infeudari solita dubium VI. 109
- Clypeorum* ad expeditionem suscipiendam certus numerus VI. 237
- Coena* sacra sub utraque specie habita VI. 124 prohibitio eius VI. 138. inde ob sacram synaxin trucidati crudelissime VI. 155
- Cöthenischer* Schilling monetae genus V. 272
- Coenobia* destructa a Taboriensibus in Boemia VI. 185. 197
- Dotatorum differentiae a monasteriis mendicantium VI. 197
- Cogendi* aliquem modus desperatus carcer & alimentorum subtractio VI. 81
- Coloniensis* Archiepiscopus V. 383. eius titulus V. 385. Archiepiscopus mittit legatum ad imperatorem V. 356
- Coronat uxorem Caesaris V. 519. contra illum actio instituta coram pontifice V. 384 in

- in eiusque causa commissarius Treuirensis Archiepiscopus V. 385
- Collectarum* partio VI. 13. ab iisdem immunitas V. 45
- Collegiata* sancta ecclesia St. Crucis V. 426
- Colli & manus* iudicium VI. 237. 238
- Colligatio* pro foedere V. 452 463
- Columnesia* gens maxime incluta V. 408. unde origo Burggrauiorum Norinbergenfium & Marchionum Brandenburgensium V. 408 409
- Combustorum* Husfitarum exempla passim obuia VI. 170
- Comes* salis V. pr. 13. V. 7. 8. urbis V. 7. Comitum nomen exulat in Boemia V. 508
- Comitia* libera esse debent V. 333 quorum in Polonia praefes rex VI. 218. comitia non semper obseruant iustitiam V. 345. 346. inde audiunt instrumenta diaboli V. 347
- Commendatio* sui ipsius VI. 339 uiduae post fata mariti VI. 335. commendatitiae litterae Archipalatini ad regem Galliae VI. 96. Pegauiensis abbatis VI. 96. commendatus regni Vicarius Dux Austriae VI. 260
- Commendator* S. Cunigundis V. 53. Commendatores teutonici V. 132. Saxon. & Thuringiae V. 59. 113. eiusdem diploma V. 101. Commendator de Hallis V. 113
- Commercium* florentissimum Hungariae in uniuersam Germaniam VI. 243. Rhenuicinarum populorum cum Gallis VI. 107. Cereuisiarum VI. 42
- Comminationis* formula VI. 66 V. 406
- Commissarii* iudices VI. 75. ut sint *αυτοπτεας*, cautela V. pr. 24. semper respicere debent adiura V. 32. iis debetur reuerentia, honor & securitas VI. 288. Commissarialis formula V. 31. eiusdem exemplar est exhibendum partibus VI. 432. Commissarii in causa Liuonica V. 380 in causa Archiepiscopi Coloniensis V. 385. qui, causa sufficienter audita & cognita, sententiam dicit VI. 222. 432 433. Commissarius legatus pontificis in Boemia VI. 158 qui illos laedit, regem & rem publicam laedere uidentur VI. 228
- Commissorium* pactum ualidum V. 608
- Commodum* habeat qui sentit incommodum V. 10. VI. 236
- Compatientia* i. e. dolor V. 335
- Compassus* mutui litterae datae legatis caesareis ab imperatore VI. 313
- Compositio* litis inter nobilis a Roda & coenobitas noui operis V. 185
- Compromissi* formula in arbitrum V. 606. eumque iudicem ipsum V. 15. 26

- Communes* debent esse amicorum fortunae VI. 97
- Concambium* i. e. Compensatio V. 43. 255
- Concanonicus* V. 79
- Concordia* i. e. foedus siue transactio V. 58. 60. 61. VI. 10
- Concordata* i. e. recessus V. 586. 589
- Concussionis* media V. 312. concudendi superstitiosus optimus modus gehenna VI. 53
- Concilium* Constantiense uide Constantiense.
- Condescendere* i. e. Consentire VI. 109
- Condimenta* laborum sunt Musica & Poësis V. 282
- Conditiones* pacis & induciarum recusatae V. 457
- Condonare* aliis generosi animi est indicium VI. 299
- Conductus* saluus uiolatus VI. 132
- Conductor* expelli potest V. 234
- Conegondis* Capella V. 127
- Confessio* Augustana emendata lecta a theologis Wittenbergicis & Hasiacis V. 371
- Confessus* & conuictus debet esse supplicii candidatus VI. 136
- Confirmatio* priuilegiorum eorumque, quae statuit Princeps antecessor V. 433. 440. 447. 449
- Confiscatio* librorum V. 374. bonorum V. 328. 581. in poenam contumaciae V. 509
- Confoederatio* pro foedere V. 463. 486. 496. confoederatorum consensu opus in sponsalibus V. 496. in pace condenda cum tertio V. 486
- Coniuncta* manus V. 207
- Conniuentia* regis Daniae ad facinora nefanda suorum V. 332
- Connubiorum* patronus Archangelus Michael V. 495
- Connubium* initum Hungariae primogeniti cum Morauiae principe V. 488. regis Poloniae cum Imperat. Caroli IV. sorore V. 502
- Consanguineus* hostis V. 308 super consanguinitate opus est dispensatione Pontificis V. 479
- Consensus* litterae de emto annuo censu VI. 438. 468. 476. 471. 472. 478. 479. de uilla uendita Rabin VI. 467. 468. consensu agnatorum opus in alienando V. 93. 209. 239. 260. VI. 410. filiorum VI. 94. 95. 97. 242. VI. 453. 464. 480. uxoris V. 214. 268. VI. 459. 464. fratrum, in ducenda uxore V. 627. capituli V. pr. 14. V. 16. 18. 19. 38. 39. 47. 73. 101. 115. 148. 191. 257. 453. 573. ordinum V. 304. 311. 433. 608. VI. 3. 5. in specie ad bellum fuscipiendum V. 322. domini feudi ad matrimonium uasalli V. 618. in alienando V. 53. imperatoris in subinfeudatione V. 477. consensus feudalis neglecti poena cc. marc. V. 304
- Consilium* regni in Dania constituit

stituunt Proceres V. 318
 Consilium: pro bonis imperii recuperandis V. 443
 in perniciem ordinum regni V. 326. 329

Constantiensis synodus V. 422.
 VI. 69. 129. 132. 133. 135. 136.
 142. eiusdem concilii maxima auctoritas VI. 153. infallibilitas ibid. electio Pontificis VI. 142. eiusdem tumultuarius processus contra Hussum VI. 136. constat quatuor nationibus primariis VI. 136. eiusdem sententia contra Wiclefsum VI. 135. eiusdem adhortatio, ad ecclesiam defendendam contra haereticos VI. 69. cui subscribit rex Hungariae VI. 126. in illo praesens Ioh. Hufs VI. 127. ex illo aufugit Papa VI. 131.

Consumatio seculi VI. 208

Contestalis i. e. uxor V. 100

Contoralis i. e. uxor V. 494.

V. 519. 522

Contractus bonae fidei V. 97
 mixtus ex donatione & permutatione V. 16

Contumacia declaranda est absentibus V. 301. eius poena V. 245. 246. 301

Conuentus Koldingensis V. 312
 Segebergensis V. 313

Conuenticula obiecta Husitarum VI. 129. prohibita ab imperatore Wenceslao VI. 189

Conuiuium cruentum V. 323. 333

Copia debet esse de uerbo ad uerbum V. 305

Coquinae magister VI. 46

Coronationis schemata & solemnities VI. 339. 340. usque ad 346. 360. Coronationem precedere debet unctio & consecratio V. 519. Coronandi regis ad populum stipulatio solennis VI. 341. 345. Coronandus rex confirmat priuilegia regni, fide iurata VI. 346. Eiusdem liberalitas & gratia VI. 343. de coronandi modo deliberatio VI. 344

Correalis obligatio V. 176

ex *Corpore* regni Boemiae esse, i. e. uasallum Boemiae R. V. 34

Corporalis defectus causa refutati connubii V. 489

Correctionis gradus sunt obseruandi VI. 73

Cracouia, residentia regia V. 514

Cracouiae rex praetendens V. 607. dux, V. 433. Cardinalis VI. 122. praepositus V. 585. 600. subcancellarius V. 503. 507. subcamerarius V. 599. castellanus 585. 599. 600

Gram, nomen casae salinaris in Halis V. 71

Creatio iuris doctoris V. 290

Credentiales litterae V. 456. 461

512. 585. VI. 110. 111. 113

Credendorum formula frustra praecipitur VI. 290

Cressabor sylua, donata ordini S. Benedicti VI. 488. Bonna in Cressowe uendita coenobio Griffoquiensi VI. 489.

Cressaboriensis ordo eremitarum. 486. 487

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

Creutz-

- Creutzgrofschen*, monetae genus. V. 121
- Crisma* fit gratuitum V. 65
- Crux* duplex infigne Hungarorum heraldicum. V. 374
- St. *Crucis* coenobium. V. 425. fundatum a Silesiae duce. V. 425. eius praepositura V. 426. praepositus. V. 427. 434. eiusdem census annuus ex molendino. V. 426. ius, gratis molendi. V. 426. piscandi, ibid. decimandi V. 427. St. crucis custodia. V. 428. cantoriae dos. V. 428. scholastriae ibid. decanatus. ibid. succentor V. 432. decima septimana ex theloneo Olsniensi. V. 427. cantoria. V. 428
- St. *Crucis* vexillum erectum, ad subueniendum, contra hostes fidei V. 403. 405. 406. cruciata militia papalis contra Boemos. VI. 159
- Cruciferi* i. e. ordo Teutonicus. V. 497. 604. contra illos foedera V. pr. 21
- Crudelitatis* specimina VI. 151. 155. 158. 168. 169. 174. 247. 249. patris in filium. VI. 81
- Czaarus*, magnus dux Moschouiae VI. 360. Caesarum Caesar. VI. 365. germanice redditum Kayser. VI. 360. 361. idem quam imperans. VI. 365. imperator in sensu grammatico; non curiali, ibid. eiusdem titulus in Vernacula. VI. 360. eiusdem querela de Pseudodemetrii machinationibus. VI. 360.
- Victoria* contra illum VI. 362
- Czudarus* i. e. Vassallus. VI. 65.
- Czweung*, i. e. discordia. VI. 534
- D***Aemones* picti in risum & spectaculum. VI. 141
- Dania* regnum electicum V. 316. inaeque libertate conferuandum V. 333. peregrinum exercitum respuit. V. 318. regis titulus V. 338. 343. 350. 353. 355. 336. 369. 372. 395. 396. eiusdem capitulatio iurata V. 317. eiusdem cum Principe Hispana matrimonium V. 320. eiusdem ad Schurpffium litterae V. 363. eiusdem in Suecos tyrannus V. 322. rex Christianus summa iudicii ui pollens V. 346. expetit responsum de usurarum iustitia V. 357. donat Melanchtoni 50. Ioachimicos V. 355. inde donatarius Melanchton uicissim pollicetur officia sua studiosis Danis V. 35. 6. Reginae spes facta a Bugenhagio de munusculo libri V. 346. Daniae ordinum tituli V. 308. 316. Danicus legatus reuocatus ex Hispania V. 305. & remissus inde cum elogio singulari. ibid. de nobilitate extirpanda consilium V. 329. Consilium regni. V. 318
- Debitor* morosus V. 108. executio contra illum. V. 511
- Decanatus* praebenda. V. 426
- Decibilis*, i. e. quod decet VI. 8
- Decimationis* ius V. 88. 107. 116. pecorum V. 107. decimalis fertio

- ferto. Malter Zehnden V. 427. immunitas a decimis VI. 447
- Defensio* regum regnorumque mutua V. 482. 491
- Dei gratia*, vid. Deus.
- Deiciendi* regem causae esse possunt multiplices V. 333. inprimis tyrannis V. 334. declaratio, quod causae deiectionis sint iustae V. 335. deiectio Papae VI. 133. deiectorum regnum exempla V. 334. deiecto regi aures amplius non dare licet V. 315. deiectio Praelatorum V. 327. Daniae regis deiectio V. 316
- Deliberare* pro reluere V. 515.
- Delphinatus* clientelaris imperio V. 451. 453
- Demetrius* Princeps filius magni Moschouiae VI. 349. eius apanagium. ibid. fructus ipsi infidiae VI. 350. eius praeceptor ibid. fata singularia ibid. VI. 351. 353. mox Praeceptor ipse Princeps VI. 353. eius exilium VI. 353. sed eidem restitutio in integrum promissa a potentioribus VI. 354. eius noua pericula ex insidiis uitae VI. 355. Eiusdem denique reditus in patriam VI. 359. ubi mater superstes ibid. eius coronatio & praestitum ipsi homagium & subiectionis iuramentum. VI. 360
- Denuncians* feloniam accipit proemium V. 304
- in *Deposcando* monachorum solertia VI. 58
- de *Destruendo* castro, pactum V. 588. destructio turrium V. 291
- Deiunctae* terrae dimidiandae V. 498
- Deuolutum* feudum ad dominum VI. 109. 76
- Deus* per periphrasin V. 425.
- Deus Deorum & dominorum dominus V. 41. Deus uindictae nescius VI. 214. eidem grata munera pro promouendis sacris dogmatibus V. 356. Eiusdem uicarius, Pontifex VI. 239. formula Dei gratia utuntur Praepositi V. 17. 26. Nobiles 110. 264. qua de re differit Dn. a Ludewig V. pr. 5. 15. Diuini nominis inuocatio V. 452
- Dextrarii* milites V. 535
- Dextraliale* seruitium remissum VI. 472
- Diabolus* incarnatus audit Papa VI. 134. diaboli filius mendax VI. 137. Eiusdem minae in comitiis V. 447
- Diarium* belli Husfitici incipit a pag. 124. VI. obsidionis Varadinensis diarium VI. 321
- Diaconorum* Cardinalium tituli VI. 122
- cum *Die extremo* comparatio obsessionis Pragensis VI. 148. diei nouissimi gloria VI. 215. Dies supremus quis? VI. 414
- ad *Dies uitae* locantur agri V. 270
- P p 4 *Dicta*

- Dicta* pro pecunia assignata VI. 99
- Dignitatum* collatio non fieri debet extra territorium VI. 366. Dignitas non liberat a poena V. 485. 496
- Dimittere* officiales non uult Princeps V. 338
- Dingbanke* i. e. iudicium V. 74. 164. 165
- Disbrigare* i. e. euincere V. 47. 525. 551
- Dispensator* i. e. Antistes. VI. 237
- Dispensatio* pontificis in matrimoniis principum opus super consanguinitate V. 479
- Disputator* strenuus V. 285. VI. 139
- de non *Diuidendo* lex prohibitiua V. 580. VI. 219
- Diuinationes* sunt gerrae V. 376. desideratae a rege Daniae V. 373. Diuinatione astrologica de fati Bohemicis. VI. 189. earum liber prohibitus V. 374. Diuinator famosus Magirus V. 375
- Diuorum* imagines sublatae e templis VI. 200
- Dominium* supremum & infimum VI. 465. Domini directi resignatio & cessio V. 264. 268. 272. bonitarium uenditum V. 275
- Domino* non est tribuenda culpa ministri VI. 264
- Donationes* propter nuptias V. 627. donatio immunitatis, suspensae tamen in aliquem euentum V. 440. Donationes plures, quocumque tempore factae coactae in unum Diploma VI. 379. Donatae rei nulla poenitentia VI. 4. acceptatio non adhibita V. 336. 445. donationes mortis causae illicitae VI. 410. 411. Donationes piae inter uiuos dicuntur tamen testamentaliter factae VI. 393. & testamentum irreuocabile VI. 402. 403. 404. 405. 415. 420. 470. donationis propter nuptias assignatio V. 627. donare i. e. tradere iudicialiter V. 62
- Dornstag* i. e. Donnerstag VI. 117
- Dotis & dotalitii* assignatio V. 435. 480. 489. 493. VI. 11. dotis summa soluenda inter annum V. 490. in cuius securitatem satisfaciendum uel pignoribus V. 434. uel etiam fidei iussoribus V. 489. 491. dotalis rei dominus est maritus V. 470. 472. dos ecclesiae V. 249. 262. Dotalia pacta reciproca V. 503
- Dotalitium* est uox generalis & etiam dotem denotat V. 480. VI. 462. in specie dictum est illud, quo prospicitur uxoribus VI. 39. 477. ut illo fruantur ad dies uitae VI. 478
- cum *Dracone* rufo in Apocalypsi comparatio regis Hispaniae VI. 160
- Dubitandum* de omnibus VI. 98
- Ducatus*

- Ducatus** & Principatus syno-
nimice ponuntur V. 542.
ducatus in ducatu non est
formandus V. 219. ducalc
ius. i. e. Hoheit principi
reseruatum V. 441. Ducali
uerbo & iuramento: germ.
bey fürstlichen Ehren und
Würden VI. 228. duces
praelati episcopis V. 541
- Duplicae** in iudicio propo-
sita formula VI. 436
- E** **Benture** i. e. casus V. 169
- Ebrietatis** hostes Tabori-
tae VI. 188
- Ecclesiae** maxima membra E-
lectores VI. 105. Hae sunt
uel curatae uel non curatae
V. 635. Ecclesia parochialis
seu baptismalis V. 284. pro-
cius priuilegiis conseruan-
dis rex electus Daniae iu-
rare debet V. 318. bona ec-
clesiastica inconsulto Ponti-
fice alienari nequeunt VI. 16.
Ornatus V. 125. 132. Ritus
speciosi damnantur VI. 193.
Ecclesiae laus VI. 211. Eius
collectio ibid. de eiusdem
pace VI. 214. de gloria eius
ibid. Eiusdem purgatio &
mundatio VI. 252. de eius
multiplicatione VI. 213. iu-
diciu ecclesiasticum VI.
376. Ecclesiastica censura
locum habet contra viola-
tores priuilegiorum VI. 465
- de Ecclypsi** solis iudiciu VI.
465
- Editio** authenticorum est pe-
riculi plena V. 301
- ex Educatione** bona praesu-
muntur boni mores V. 383
- Effectiue** i. e. reipsa V. 453
- Effectualiter** V. 553
- Egidii** capella V. 63
- Egra** oppidum & castrum V.
435. eius terrae oppignora-
tio V. 572
- Ebeliche** Wirthin V. 214
- ad Eierationem** ueritatis ui coa-
ctus Hier. Pragensis VI. 337
- ver Eignen** i. e. überlassen V. 182
- Einlager**, obstagium, poena
non praestitae solutionis V.
586. etiam principis ipsius
VI. 489. uid. Obstagium.
- Electitium** regnum est Dania
V. 316. in tali regno respici-
tur nihilominus ad consan-
guineum praedeccessoris 324.
Eiusdem uersio in heredi-
tarium V. 328
- Electores** Principes V. 443. 445.
summa ecclesiae capita VI.
105. Merentur itaque reue-
rentiam VI. 105. Archipa-
latinus Rheni audit elector
V. 582. Electorum causas
Imperator cognoscit & Im-
perium VI. 106
- Eleemosynarum** utilitas VI. 44.
Largiter datae sufficiens
causa indulgentiarum V.
89. Tales rogantur V. 132.
habent spem uitae aeternae
V. 89. Eleemosynas dantes
accipiunt indulgentiam V.
125. 128. 129
- Elogium** imperatorum lauda-
bilibum VI. 299. 300. Elogia
morte obsignata VI. 140.

- Hugolini elogium V. 274.
 eiusmodi scriptum nobilibus de Hazmburgk VI. 69
Elongari i. e. procul remoueri VI. 72
Emologare i. e. adprobare V. 57
Emphiota, pro Emphyteuta V. 576
Emphyteuticatio, Erbziñs V. 123. V. 97. eiusmodi contractus formulae V. 121. 122. 271. VI. 66. emphyteuticandi facultas data Vafallo a domino feudi V. 92. Emphyteuta soluit annum canonem VI. 8. huius liberae manus ad alienandum VI. 67. ex emphyteusi & precario mixti contractus formula VI. 420
Emtionis uenditionis instrumentum priuatum VI. 412. in emtionis instrumento pretii nulla mentio V. 239
Epigramma in Hungariae regis coronationem VI. 342
Episcoporum Cardinalium tituli VI. 120. eorum officium V. 41. affectant personam Dei V. 124. 125. sed in curia tamen quandoque postpositi ducibus V. 141. Eorum habitus festiuus VI. 343. Symbola VI. 54. ad episcopatum promouere uult rex galliae principem Arpalatini VI. 119
Epulae exitiales, praeparatae Vafallis Sueciae V. 333. cruentae V. 323. earum apparatus noctu habendarum VI. 309
Equi seruitia V. 270
Eques papa & peregrinator VI. 368. equitare est honorificum & rege dignum VI. 341. 346. equitum auratorum creatio VI. 347
Er formula curialis V. 232
Erben rechte Lincke V. 235
Erbziñs V. 92
Eremitani sancti Augustini ordo VI. 66
Erlauenses de sibi restituenda ecclesia sollicitant VI. 294
Ersulenta legata coenobio Brezeuouiensi VI. 50
Estensis cardin. diac. titul. VI. 123
Euangelici St. Marci autographi paginae aliquot donatae Rom. Imperatori V. 573. euangelii hostibus interitus diuinatur V. 373. Euangelicae ueritatis damna ex Wittebergae obsessione V. 344. Euangelicorum noua fidei formula V. 351
Euentus inopinatus V. 298. VI. 359
Euictio praestanda rei uenditae VI. 413. V. 8. 96. 145. 210. 272. 546. rei donatae V. 104
 de non *Euocando* priuilegium V. 633
Exaggerationis formula VI. 362
Exbrigare i. e. euincere VI. 413
Excellentiae & *excellentissimi* uerbum tributum imperatoribus & regibus, V. 407. 409. 412. 415. 418. 466. 477. 539
Excipiendi contra actionem formula VI. 222
Excom-

- Excommunicationis* solennia & effectus V. 424. addita excommunicatione ad secundam generationem per lineam masculinam & foemininam V. 422. contra prauitatem usurariam V. 368. poena V. 600. excommunicatus Archipalatinus a Papa VI. 103. Excommunicatio instituta anti-papam & anti-cardinales V. 423. eius poena in illos, qui fidem non seruant V. 486. inuasorum priuilegii VI. 51. Princeps excommunicatus a papa VI. 104. in excommunicando nulla dignitatis obseruatur ratio V. 423. Excommunicationi nullus est locus contra Nouum Opus V. 64. ab hac immunitas VI. 450
- Excubiatores* dormientes VI. 329. eorum poena ibid.
- Excursiones*, pro praeda facienda, suscipiendae consentiente praefecto VI. 323
- Excusatoriae* litterae suscepti belli V. 307. Archipalatini ad regem Galliae VI. 109. Pontificis ad regem Angliae V. 412. Excusationis formulae & rationes VI. 318
- Execrationis* formula V. 271. VI. haec facta usque ad secundam generationem masculinam & foemininam V. 423. eius formula religionem catholicam V. 321
- Executores* contra debitores morosos V. 511
- Exemplare* i. e. Ordinare VI. 193
- Exemplare* i. e. Copiam facere V. 301. 302. 307. Exempla diplomatum a notariis fiunt plenae fidei V. 305
- Exercitualmente*, i. e. cum exercitu V. 529
- Exheredatus* a patre iniuste, restitutus in integrum VI. 80. 81
- in *Exilium* missio ob sacra diuersa VI. 139. Exilia episcoporum quam plurimorum V. 331
- Exorcismus* in baptisate explosus a Taboritis VI. 191
- Expectiua* regis Bohemiae in Lothringiam, Brabantiam & Limburg V. 570
- Expensarum* refusio V. 572
- Exploratorum* utilitas VI. 322
- Expressare* i. e. recensere nominatum VI. 26
- Exprobrandi* mendacia formula VI. 137
- Extenuationis* formula V. 385
- F***abrica* ecclesiae i. e. reparatio V. 131. eidem assignata tertia VI. 238
- Facetiae* non improbantur V. 282
- Facinora* obiecta Husitis VI. 129 Papae VI. 134
- Facies* rerum anni 1550. V. 344
- Falcem* in alienam messem immittere non licet VI. 106
- Falckenburgeusis* Dux Bolko V. 7. 455. 611. Archiepiscopus VI. 385
- Falsis*

- Falsis* narrationibus facile occupantur animi hominum V. 308
- Fama* honesta comparatur gladio VI. 82
- Familiaritate* nimia abstrahere debent legati, ad suspicionem euitandam VI. 307
- Famosi* libelli hereticorum VI. 70
- de *Farnesio* cardinalis Diaconi titulus VI. 123
- Fartorium* seu curia mactatoria germ. Kuttel-Hoff VI. 456. 457
- Feloniae* poena cc. marc. V. 304
- Felonia* ducis Curlandiae remissa a regno Poloniae VI. 226. Curlandiae Ducibus obiecta aduersus regnum & regem Poloniae remissaque VI. 217. Eam committit, qui feudum oppignorat sine consensu domini VI. 218. Sub huius poena uasallagium intra certum tempus est praestandum VI. 218. Eam denuncias accipit praemium V. 304
- Felicitatis* summae participes pii VI. 215
- Feodum* uide feudum.
- Ferto* decimalis germ. Malter zehnden V. 427. argenti V. 60. 72. 73. 74. 101. 249
- Festiuus* conductus, habitus & apparatus V. 343. 344
- Feudum* honorabile V. 559. masculinum V. 202. hereditarium & foemininum V. 620
- VI. 35. deuolutum VI. 109.
- feudi apertura V. 205. imperii.
- feuda uolunt tutricem matrem V. 179. 181. 309. feudalia bona resignata V. 253. feudi iure & titulo tenere V. 91. 94. 95. 117. 540. 252. VI. 36. refutati feudi formula V. 95. in feudum accipere V. 557. dominus feudi consentire debet in matrimonium V. 618. feudalis nexus. recognitio V. 538. VI. 33. Ducis Lignicensis & Goldbergensis regi Boemiae V. 611. debiti R.R. marchionum Misniae V. 583. eiusdem ciuitatis Aquigr. V. 548. Ducis Silesiae V. 539. nexus idem Masauensis D. V. 605. nexus feudalis remissio VI. 27 feudalis nexus sibi reseruatus V. 499. VI. 21. feudi masculini conuersio in foemineum V. 636. in allodia V. 440. VI. 83. possessores feudorum debent esse instructi gentilitia dignitate V. 557 feudalia seruitia non debent esse nimia V. 634. diuisio feudi iure communi prohibita est VI. 218. feudum oppignorans sine consensu domini committit feloniam VI. 218. feudum Brunswicense V. 87. Magdeburgicum V. 43. Feudatarius i. e. uasallus VI. 34.
- Fides* christianos probat VI. 213
- Fides* loco iuramenti V. 553. manualis V. 523. 528. iurata V. 501. 505. promissorum V.

460. 465. 529. paſtorum *V.* *Filiae metamorphoſis in ma-*
 486. 491. 495. fides & obliga- trem *V.* 248
 tio regis & ſubditorum re- *Filius herilis* Germ. Haus
 ciproca *V.* 319. tribunorum Sohn *V.* 259. debet digne
 & militum *VI.* 327. coram conditione & ſtatu parentis
 altari & teſtibus a rege iu- uiuere *VI.* 114. 116. conſen-
 rata *V.* 482. hanc fallentes ſus filiorum adhibitus in
 ſint excommunicati *V.* 486. alienatione allodiorū *VI.* 410
 regalis fidei uiolatio *V.* 328 *Fines regundi* epiſc. Ratzebur-
Fideiuffio regis Hungariae, genſis *VI.* 236. 240. 241
 pro rege Poloniae ad *Fifeo* ceditres inuenta *VI.* 108
 6000. marcas debitas regi *Flandriae* comes *V.* 446
 Boemiae *V.* 603. fideiuffores *Florenus* auri *V.* 515
 e nexu dimittuntur *VI.* 9. *Fluuii teſtatiffimi* fines *VI.* 275
 dati in ſecuritatem dotis *Foedus iuratum* *V.* 484. regum
V. 489. fideiuffores zu ge- Poloniae & Boemiae *V.* 589
 ſamter Hand *V.* 134. fideius- Regis Angliae cum impera-
 ſoria cautio *V.* 590. 593. fidei- tore iuramento per legatos
 commiſſoria lex *V.* 432. mo- praefſito confirmatum *V.*
 nachus inhabilis ad fideiu- 462. ducis Sileſiae cum rege
 bendum *VI.* 448 Boem. *VI.* 60. nouem Huſ-
Fidelitatis iuramenti differen- ſitarum, iuramento ſeſe
 tia ab homagio *V.* 6:6. iura- obſtringentium *VI.* 162. foe-
 mentum fidelitatis praefli- deris renouatio Romano-
 tum imperatori romano *V.* rum imperatoris *V.* 455. eius-
 471. regi Boemiae a Vaſallis dem tabulae regis Galliae
 Monſterbergenſibus *V.* 560. & imperat. *V.* 459. mutui
 Petri a Roſenberg regi Boe- foederis formula *V.* 452. foe-
 miae *VI.* 37. eiusdem iura- derum clam initorum arca-
 menti formula a rege Sici- na *V.* 460
 liae praefſiti imperatori per *Foemineum* feudum *VI.* 35
 legatos *V.* 472. oblatio regis cum *Foeminis* conuerſationis
 Galliae ad iuramentum ta- nocturnae inſimulatur Huſ-
 le praefſtandum imperio ſius *VI.* 129
 Germanico *VI.* 119 *Fortuna*, nauis, priuilegio
Fideles i. e. vaſalli *VI.* 86. eorum gaudens ſaluus conuectus
 ſententia & dictamen terra marique *V.* 379
 Germ. Manngerichte *V.* 633. *Fortunae* prosperae comes in-
 Conſuetudines Germ. Lehn- uidia *VI.* 98 amicorum for-
 Recht *V.* 610 nae debent eſſe communes
Fierentur pro fierent *V.* 306 *VI.* 97
For

- Fortalitia* destructa in poenam inobedientiae V. 508
- Fortificare* i. e. defendere V. 452
- Fortitudinis* differentiae a temeraria audacia VI. 323
- Forum nouum* VI. 101. nobilium de Hazmburgk forum priuilegiatum VI. 65
- Franckenstein* debet regi Boemiae homagium V. 619 eiusdem ciuitatis oppignoratio reg. Boemiae cum spe succedendi V. 615
- Franckfurt* ciuitas resignatur regi Boemiae a duce Silesiae V. 537. eiusdem conuentus V. 356
- Francorum* differentia a Francobus VI. 168
- contra *Fratrem* auxilia promissa V. 506
- Fraternitas* per adoptionem V. 504. spiritualis V. 247. fraternum nomen Taboritarum VI. 188
- circa *Friburgum* mons lapidum VI. 445. grossi Fribergenfes V. 190. 236. 238. argentum V. 259
- Friderici III.* praeceptor V. 47
- Frie Hufte* V. 204. Gut 182. 187
- Frummer* Mensch V. 134
- Fructus* ex antichresi percepti non computandi in fortem V. 444. opera fructuosa V. 336
- Fuga* pontificis e concilio Constantiensi VI. 131. Lothi e Sodomis VI. 155. Husitarum ad loca secura VI. 161.
- in montes VI. 203. fugitiui non recipiendi V. 528. & de istis non recipiendis pactum V. 485. 591
- Fulbort* pro Vollwort V. 193 196. 204
- Fundatio* ecclesiae in Breuniow VI. 31
- Fungibilium* rerum usurae non adprobantur VI. 364
- Furnelli* uocantur foueae excavatae, in quibus pulueres reconduntur ad subuertenda moenia VI. 328
- de *Furstenberg* dominus VI. 379. 391. 394. 400. 402. 405. 407. 410. 411. 415. 420. 421. domina VI. 425. 426. 428. 429. 439. 440. 473. priuilegia concessa ciuitati Friburgensi VI. 41
- Furtinae* uenationis poena VI. 51

G *Aleati* 500. destinati auxilio V. 497

Galliae rex V. 451. eius titulus VI. 108. 111. eius ad imperatorem litterae V. 456. eiusdem ad apalatinum litterae excusatoriae VI. 100. praecedentia pro Anglia V. 459. Gallia clientelaris imperio V. 450. 451. 453. obligatio ad iuramentum fidelitatis praestandum imperio VI. 119. foedus cum imperatore V. 461. bellum contra Venetos iustum VI. 101. consilium, inquadendi Germaniam adiutore Saxone V.

390. Gallia inuasa ab Angliae Rege V. 456. dubitat frequentare concilium Tridentinum V. 551. rex affectat nomen imperatoris VI. 101. Regis in Genuam ius VI. 102. ad imperatorem legatus de Andelot V. 342. ad pontificem legatus ab Esden V. 343. commercium cum populis Rheno uicinis VI. Rex non uult teneri pensione ab antecessore promissa VI. 117. primogenitus V. 450. 451. praetendens Philipp de Valesio V. 459. 460. rex Venetorum hostis VI. 101. eius stipendiarii nolunt esse principes apalatini VI. 114. 116. per Galliam sacri imperii acancellarius V. 566
- Gaudia*, ex liberatione ab obfidione VI. 173. Gaudii signa munuscula distributa VI. 311. tormentorum explosio VI. 302
- Gedacht* und unbedacht, formula renunciationis V. 144
- Gebenna*, optimus modus concudendi superstitiosos. VI. 53
- Gelange* uinea apud Friburgum V. 240
- Gemmae* referuntur ad ornamentum muliebrem VI. 76
- Genealogico* computo opus in probanda nobilitate aucta VI. 83
- Generosi* animi est, condonare aliis VI. 299
- Gentium* confluxus ad Tabortas VI. 189
- in *Genuam* ius regis Galliae VI. 102
- Genuensis* Cardinalis presbyter. titulus VI. 121
- Genuum* flexio ad sonitum campanae consecrata utilis VI. 79
- St. *Georgi* Comes VI. 369
- D. *Georgio* sacra ecclesia Glauchenis V. 39
- Gereyetes* Geld i. e. numerata V. 334
- Germanici* militis fortitudo V. 326. idem miles adhibitus praesidio Waradinensi VI. 322
- Germaniae* & Daniae ordinum tituli V. 308. num germaniae episcopi frequentaturi sint concilium Tridentinum, dubia res V. 351. germaniae subditis licet auxilio esse Angliae regi V. 464
- Gesammt* Lehen V. 207. Gesammten Hand in solidum V. 134
- Gestrenge* titulus nobilium V. 206. gestrenge Leute und Iuncker V. 265
- in *Geveckenstein* ecclesia parochialis ceditur nouo operi V. 16
- Gewebr* translatio dominii V. 238. Possessio V. 213. dominium ipsum V. 238
- Gladius* ingenuo homine dignus modus, ad uictum & amictum cum fama sibi comparandum VI. 82
- Glauchense* molendinum ad locum

- locum dictum V. 24. 53 funditus sublatum V. 24. Glauchenfis ecclesia D. Georgio sacra V. 39. in Glauch praepositus sanctimonialium V. 62
- ad *Glebam* adstrictus V. 576
- Globus*, sine magnetis ope in aere pendulus V. 386
- Glogouiae* D. V. 342. 611. 631. 638. idem Vafallus reg. Boemiae V. 631. ciuitas haec permutatur cum Gœrlitz V. 638. uenditur reg. Boem. V. 622. donatur Henrico V. 7. duci Silesiae donata a reg. Boem. ad dies uitae V. 11. in *Glogouiam* succedendi spes regis Boem. VI. 632. Cancellarius VI. 442. Capitaneus V. 590. decanus V. 434. scabini V. 623
- Gnediger* Herr audit archiepisc. Magd. V. 220. 222. 223
- Gœrlizenfis* ciuitas permutatur pro bonis aliis V. 538. cum *Glogouia* V. 638. resignata reg. Boem. V. 9. uendita a rege Silesiae Boem. reg. Iohanni VI. 5
- Gorau* ciuitas uendita a reg. Boem. V. 635
- Gottes Gnade* coenobium V. 31. ibidem praepositus V. 31. 242
- Gottorp* residentia ducalis V. 389. 390. 395. dux ibidem V. 389. 390. 391. 392. 393. amator est *μυστεργετας* Kircherianae V. 389. 390. litterae eiusdem ad Comitem de Oxenstirn V. 393. ad Kircherum V. 389. 390. familiae ducalis cum Sueciae rege intimus nexus V. 398
- Gradus* obseruati in correctione V. 73
- Graecia* litteris foecundissima V. 248. Graecae fidei monachi VI. 350. patriarcha VI. 360
- Grangia* i. e. curia VI. 465. 516
- Gratiarum* actio, facto Deo pro uictoria VI. 163. pro uita & fortunis V. 392. 393. 398. facta homini, pro uoto sibi nuncupato V. 399. Melanthonis pro munere L. thalerorum V. 335. in gratiarum actione, se insinuandi modus VI. 362
- Gratulatio* de ualetudine & fortunis V. 372. de nato principe V. 348. de noui anni auspiciis V. 392. 393. 398
- Grauaamina* regni exhibita V. 330
- Greniciae* i. e. fines V. 621. VI. 41. 382. 403. 408. 411. 423
- Griffouienfis* coenobi instauratio VI. 369. Sacri D. Mariae VI. 370. 404. abbas VI. 189. 386. 393. 405. 413. 415. 416. 426. 429. 432. 468. 472. 476. 501. 502. 303. prior VI. 434. subprior ibid. cellerarius ibid. capellanus VI. 405. 407. fratres VI. 512. coenobio uillae Buchwald, Cerpansdorff, oppow uenditae a D. Siles. consentiente domino feudi supremo, reg. Boem.

Boem. VI. 416. uilla Voglindorff uendita a nobile de Hugewitz VI. 421. noualia quaedam bona a Contr. Buchwald VI. 422. nemora, Heyne dicta, a Nicol. Otten-dorff VI. 425. 426. 428. 429. uilla Wittrichendorff uendita a Iohanne de Seydelitz cum sculteto, taberna, molendino VI. 440. latifundia donata a D. Siles. VI. 442. assignatus census in bonis Probitzhaynensibus VI. 453. in teloneis VI. 454. concessum supremum iudicium in Tyncz VI. 458. uilla Tyncz cum allodio, uendita a nobilibus de Chedlicz VI. 461. 463. Landishutensis uilla donata a duce Sil. VI. 487. census uenditus a duce Sil. 496. Cressobor sylua donata ordini St. Benedicti VI. 488. in Cressowe bona uendita eidem VI. 489 ius aduocatie resignatum a ciuitate Ligniceni VI. 466. bona in Rabin uendita a uidua nobili de Sawisch VI. 467. 478. 479. item alia bona ibid. uendita a nobil. de Sampford VI. 468. 478. 479. census annuus in praedio Zurow uendito sibi constitutus VI. 468. 469. octo scamna calceorum donata ab Herm. de Reichenbach VI. 469. & tot a ciuitate Schwidniceni VI. 486. annuus census concessus in uillis Veg-

butel/ & Thomaswalde VI. 471. & in taberna Tschech-nensi VI. 472. reditus annui X. marcarum conati a D. Silesiae ibid. annuus census ex sylua Rusck, legatus, a duce Silesiae VI. 474. agri legati in uilla Polsnick a Molbergio VI. 475. ius mercatus indultum VI. 378. quocunque tempore factae donationes in unum coactae diploma VI. 379. donatum ab abbate de Yserdorff praedium Satisshuze VI. 380. molendina concessa ibid. oppidum Schönenburg uenditum a nobilibus de Ysenberg & de Gutenstein VI. 381. donatum oppidum Schoenenberg VI. 383. uilla Bertoldicz uendita a nobile de Schwatomewiz VI. 398. donatio bonorum in Albirdorff, confirmata a Burggrauiio Trutenouieni VI. 399. Bona alia, uendita a nobili de Hayn VI. 399. Sylua Conradiswaldensis concessa a nobili de Predil VI. 400. Scultetia & iudicium supremum super collum, caput & manus, concessa per modum testamenti a D. Silesiae VI. 403. 404. huius donationis ratihabitio facta post a uidua Ducis Silesiae VI. 405. uilla Treutlinsdorff, donata a duce S. VI. 407. 408. concessa exemptio a iudicio provinciali VI. 409.

nilla Kindisdorff uendita a nobili de Tannynberg ibid. uilla Heinrichsdorff uendita a Henschlino aduocate in Landishut VI. 411. 412. 413. prata in Henrichsdorff, donata a D.Sil. VI. 413. annuus census assignatus a Silesiae D. in uillis Furstenow, Grotis; Pfaffendorf VI. 530. 531. in Walchindorf, Wirchausdorf VI. 476. in Bergwisdorf ibid. in Richenouiensi taberna VI. 430. ex thelonis VI. 494. dos assignata VI. 372. legatae aedes, Suidnici, in der Ziegeuner-Gasse VI. 484. concessa curia maetatoria der Kuttelhoff in Goldberg VI. 456. 457. ius asyli VI. 447. a decimatione ibid. immunitas ab oneribus VI. 372. 404. a theloneo VI. 372. a iudicio seculari VI. 530. coenobii querela: de attentatis iudicum non competentium VI. 529. 530. Priuilegiorum confirmatio ducis Silesiae VI. 532. 533. pontificis R. VI. 444. contractus precariae cum nobilibus de Czirnen VI. 451. transactio cum nobilibus de Scalitz VI. 386.

Grossi crucis, Creutzgrofchen V. 121. schmale V. 251. breite ibid.

Guerra i. e. bellum VI. 456. 468. 486. 506. 604. guerrae V. 628

Gulden Rheinisch V. 201. 208.

Gülte i. e. census V. 229. 251

Gummeritz molendinum tenetur ad uictualia porcorum gratis molenda domui Teutonicae V. 58

Gurcenensis episcopi titulus VI. 121

Heretici non sunt tolerantia di VI. 69. sed potius contra istos ecclesia est defendenda VI. 69. ab iisdem iniuriarum illatae & damna VI. 74. eos defendere idem est ac palam contra deum pugnare V. 406. Haereticorum origines in Boemia VI. 190. circa doctrinam de Christi aduentu VI. 155

Halberstadiensis episcopus Conradus V. 118. Volradus V. 88. 92. canonicus V. 254. Diocesis V. 87

Hallae in plurali V. 5. 19. 22. 28. 36. 37. 39. 72. 73. 75. 99. 128. 131. 259. 264. 269. in genere neutro V. 41. 53. 54. 63. 242. Hallensis praepositus V. 8. 10. 63. prior V. 71. scholasticus ibid. cellerarius ibid. custos ibid. camerarius ibid. scultetus Volmarus V. 5. 7. 14. Scultetus Ioannes V. 21. scriba siue scriptor oppidanus V. 17. 134. plebanus V. 71. canonici ibid. burgenfes V. 31. praefectus Ioannes V. 31. fenatus V. 72. eius titulus. V. 69. 132. 136. basilica ibidem V. 67. curia Strohhoff V. 79. marchia V. 64. hospitale pauperum

- perum *V.* 90. 91. uassenses *V.*
 91 salinae *V.* 134. salinatorum
 ius *V.* 134. nundinae *V.* 99.
 archidiaconatus definitus *V.*
 56. 67. 69. 72. ualor moneta-
 rum *V.* 190. ciuibus lis mo-
 ta a nouo opere de falicibus
 succifis *V.* 31. in qua causa
 fenatus oppidanus arbiter
 & austrega *V.* 61. coenobia
 Hallensia conueniunt inter
 se de finibus regundis *V.* 86
 ciuitas tenetur ad reparatio-
 nem aggeris molendini
 Glauchensis *V.* 53.
Halsgerichte non intelliguntur
 sub uocabulo *Gerichte* *V.*
 194. 198
Hamburgensis aepiscopus *VI.*
 238. episcopus *VI.* 240. de
 canus *VI.* 239
Handtren, fides manualis *V.*
 523. 528
Handustis i. e. chirographum
VI. 416. 419
Hanseaticae ciuitates exercent
 prauitatem usurariam *V.*
 366
Hassenstein, oppignoratum *VI.*
 86. 88
Hassiae Landgrauus *V.* 357
VI. 109. eiusdem filia acci-
 pit dotem *cic. cic.* sexage-
 narum *V.* 500
Hauptgeld, Hauptgut i. e. fors
V. 170. 201
Hauptherr des Stiffts, i. e. pa-
 tronus *V.* 196. 199. 228
Hawelbergensis episcopus *V.*
 123
 in *Hoy*n Burggrauus *VI.* 467.
 aduocatus *VI.* 383. 480. ca-
 stellanus *VI.* 452. praedica-
 tor *VI.* 413
 de *Hazmburg* nobilium forum
 priuilegiatum *VI.* 65
Heidonum uirtus remunerata
VI. 328
Henrichouiensis conuentus &
 coenobium *VI.* 491. eidem
 donatae curiae in Qualis-
 dorf & Richenau *VI.* 491.
 scultetia ibidem uendita
VI. 492. 493
 contra *Heluetos* auxilia Hun-
 garorum *VI.* 250
Heraldica insignia producen-
 da in probatione nobilita-
 tis auitae *VI.* 83. marchio-
 num Brandenburgicorum
V. 373. Misnensium ibidem
 nobilium a Tettau *VI.* 83
Heres ex asse *V.* 432. ex parte
 ibid. eorum consensu opus
 in alienatione bonorum
 aitorum *V.* 74. uid. consen-
 sus.
Heerstrasse, Heerweg in Gie-
 bichenstein *VI.* 218. 219
Herciscundae familiae iudi-
 cium *V.* 381
Herrlichkeit i. e. regalia *V.* 186.
 188
Hierosolymitani regis Andreae
 decreta regni Hungarici *VI.*
 268. cardinalis presbyteri
 titulus *VI.* 121. in Hierusa-
 lem fratres i. e. domus Teu-
 tonica *V.* 94. *VI.* 43. Hie-
 rosolymitanae hospitalita-
 tis magister & concilium
V. 299
Hinnu-

- Hinnuleta* pro uirgultis VI. 377
447
- Hirsfeldensis* abbas V. 101. 105
118. praepositus V. 105. de-
canus ibid. camerarius ib.
capellanus V. 106. cellera-
rius ibid. scholaster ibid.
- Hispaniae* registitulus V. 395.
eiusdem ad regem Daniae
litterae V. 395. Hispaniae
principis matrimonium
cum rege Daniae V. 320. le-
gatus praefertur Anglica-
no V. 415. inquisitio susce-
pta in Belgio V. 380
- Historiae* laus & dignitas V.
279. 280. eius studium iuue-
ne dignum V. 277
- de Hoenberg* comites praestant
homagium imperatori VI. 30
- Hobe Brücke* ad Halam V. 136.
139
- Holfatia* clientelaris episcopa-
tui Lubecensi V. 299. 302.
comites uasalli V. 303. inde
comes in alienando opus
habet consensu episcopi ib.
& obligatus eidem ad fe-
renda auxilia V. 299. dux
V. 300. 307. principatus su-
sceptus in feudum a rege
Daniae V. 311. incorporatus
deinde imperio V. 313. 314.
insigne eiusdem ein Nessel-
Blat V. 347. ex Holfatica
domo electus Daniae rex V.
317. archiui Holfatici spo-
lium V. 314
- Homagium* praestitum V. 540.
542. 551. 555. 567. VI. 11. diffe-
rentiae a iuramento fideli-
- tatis V. 616. relaxatio eius-
dem V. 545. 622
- Homicidia* quam plurima VI.
329
- Homo* i. e. uasallus VI. 34
- Hospitale* pauperum Hallentē
V. 99. eidem donata sylvā
Bigenberg V. 92
- Hostiensis* episcopi titulus VI.
120
- Hostis* confanguineus V. 308
- Hugolini* Parmensis elogium V.
274. usque 290. cum summa
eruditionis laude excellue-
rit V. 289
- Huldum*, pro homagio V. 567
- Humanitas* in auditoribus re-
quiritur V. 275
- Hungariae* sedes olim imperii
Romani V. 285. ne auellatur
ab Austria, interest maxi-
me VI. 242. eiusdem ab im-
perio auullae iactura est ma-
xima VI. 243. 285. eiusdem
diuisio in superiorem & in-
feriorem VI. 275. rex V. 475
VI. 131. 162. in eius corona-
tione adhibita schemata &
solemnia VI. 181. 339. usque
ad 346. in eandem epigram-
ma VI. 342. rex amicus Boe-
emiae regis V. 597. execu-
tor contra principem debi-
torem morosum V. 512. me-
tuit hostilia V. 342. inde
meditatur expeditionem V.
355. cogitat de pace ineunda
cum ordinibus Boemiae VI.
182. fauet concilio Constā-
tienti VI. 126. eius potentia
formidabilis VI. 253. 254.
compa-

comparatio cum dracone
 rufo VI. 161. eiusdem cum
 Boemiae R. foedus V. 478.
 495. & de futuris libero-
 rum nuptiis pactum V. 487
 pactum aliud de non reci-
 piendis profugis V. 483.
 eiusdem testimonium, de
 renunciatione regis Boe-
 miae in regnum Poloniae
 V. 603 primogeniti V. 483.
 connubium cum principe
 Moraviae V. 488. principis
 connubium cum duce Au-
 striae VI. 250. 251

Hungarorum privilegia singu-
 laria VI. 268. 269. 270. 271.
 imprimis decreta Andreae
 plena fauoris VI. 268. uiol-
 ata nihilominus VI. 269.
 270. exercitium religionis
 liberrimum VI. 263. com-
 mercium cum Austria VI.
 243. cum iisdem foedus VI.
 250. 252. eorum amicitia ser-
 uanda est VI. 244. Hunga-
 ricarum quippe barbarum
 connexio euidentissima
 cum inuasionibus Turcicis
 VI. 255. inde contra Hunga-
 riam nulla auxilia promit-
 tit Poloniae R. V. 501. Hun-
 garorum auxilia contra
 Heluetos VI. 250 innata
 cupiditas, libertatem suam
 defendendi VI. 275. eorun-
 dem uirtutis in bello spe-
 cimina VI. 323. sed excessus
 & furor in Husfitas VI. 169
 Hungari ad resistendum pa-
 ratissimi V. 352. licet inter-

dum aufugae VI. 324. con-
 tra Hungaros auxilia uni-
 uersae Germaniae VI. 281.
 Hungaricae turbae VI. 251.
 ius consuetudinarium VI.
 212. castellorum magister
 VI. 305. Bonfinius scriptor
 excellens VI 289. uicarius
 regni commendatus VI.

260

Hussi Ioannis constans & uiri-
 rilis animus VI. 128. uirtu-
 tes & mores VI. 140. ipse
 praefens in concilio Con-
 stantiensi VI. 127. eius elo-
 gium morte obsignatum VI.
 140. sed tamen cum fociis
 male audit VI. 70. insimula-
 tus nocturnae conuersatio-
 nis cum foeminis VI. 128.
 129. pertinacissimus VI. 72.
 eiusque dogmata audiunt
 Mahometica VI. 139. Inde
 carcere inclusus VI. 72. 127.
 non obstante saluo condu-
 ctu, dato ipsi a rege Hun-
 gariae VI. 127. in carcere
 scripta opuscula VI. 128.
 Eius denique supplicium &
 mors VI. 135. improbatum
 tamen a Boemis VI. 136. in-
 nocentia ipsius morte Hiero-
 nymi Pragensis confirmata
 VI. 141. & ab ipso concilio
 Constantiensi recognita ap-
 probataque VI. 142

Husfitici belli diarium incipit
 VI. 124. Husfitarum apolo-
 giae formula VI. 124. 175. eo-
 rum congregatio in monte
 Tabor VI. 142. contra eos

exacer-

- exacerbatus rex Boemiae VI. 144. inebriati ad plures nefandas actiones prolabantur VI. 145. diruendo comburendoque plura coenobia VI. 140. & manus conferunt cum R Catholicis VI. 143. tumultus cumulant VI. 145. Husitarum treugae siue induciae cum regalis VI. 146. & pax 159. mox praelium VI. 160. Husitarum nouum foedus, iuramento mutuo confirmatum VI. 162. contra illos tamen regis Hungariae ingens exercitus eductus VI. 166. eosque opprimendi spes facta RCatholicis VI. 154. Inde fuga ad loca secura VI. 161. eorum tamen partes secutus rex Poloniarum V. 406. iis fauent scabini Pragenses VI. 162. eorum uictoria insignis VI. 167. 168. exitio imperatoris Wenceslai VI. 288
- Hypotheca* bonorum referuata creditori VI. 170. VI. 86
- I** *Argezeit* i. e. anniuersaria V. 252
in *Lawr* dux VI. 3. 5. 383. 396. 405. 413. 116. 425. 425. 428. 429. 439. 440
- Illiterati* ut epistolas quauis lingua conscribant, ars, a Kirchero detecta V. 386
- Illustris* uerbum tributum passim regibus & imperatoribus VI. 20. 224. 226. 228
- Immediatus* dominus praefendus mediato VI. 23
- Immunitas* ab oneribus publicis VI. 50. 377. 382. 404. V. 18. 142. a seruitiis prouincialibus VI. 6. a contributionibus bellicis V. 570. a uectigalibus VI. 50. a collectis VI. 45. a decimatione immunitas VI. 447. a malta, Metzen V. 70. immunitas sub euentu V. 439. 440
- Impedimenta* studiorum sunt aucupia; uenationes; conuiuia V. 278
- Imperatoris* alius est significatus grammaticus; alius curialis VI. 364. ultimus proprius principi Romano VI. 365. & fabula est, quod istud nomen affectet rex Galliae VI. 101. imperialis celsitudinis apices V. 465. 439. imperator R. V. 446. 447. 447. 448. 451. 474. 583. eius titulus V. 302. inscriptus imperialibus bullis V. 300. eiusdem ornatus & schemata V. 300. eiusdem ad Czarum legati cum munusculis VI. 361. eiusdem priuilegium datum Norimbergensi burggrauio VI. 39. foedus cum Angliae rege V. 462. eiusdem consensus de emto ducatu Stinauiaie V. 543. imperator R. interest comitiis Ratisbonensibus V. 378. fessus bellicis Turcicis VI. 300. protector Hungaricorum priuilegiorum VI. 262 pro-

protector Austriae & mediator pacis cum Hungaris VI. 349. adiutor contra cruciferos, Bauaros & Brandenburgicos in persona uenire debet V. 497. confirmat oppignorationem terrarum Misniae V. 439. se accingit ad iter V. 354. imperii bona non alienantur nisi cum consensu coelectorum V. 518. VI. 232. resignanda in manus imperatoris V. 537. imperio clientelares Siciliae R. R. V. 470. imperiale feudum Reideburg V. 119. querela: de bonis imperii alienatis V. 443. consilium: de bonis imperii recuperandis V. 443. imperii candidati requisita VI. 256. qui fidem spondere debet papae VI. 14. imperii e re est ut conferuetur auctoritas electorum VI. 105. imperio R. nullae infidiae a Galliae R. VI. 103. inter imperatorem R. & Turcum pacificationis historia VI. 300. imperialis aulae magister Burchardus VI. 20. curiae mareschalcus VI. 46. cancellarius V. 304. archicancellarius per Italiam V. 519. per Germaniam VI. 48. imperiale Diploma Sigismundi de Holsatia clientelari episcopatu Lubecensi

300

Imprecationis formula V. 66.

VI. 54

ab *Impuni* ad honestum conse-

cutionis nullum uinculum V. 363. pro impunitate eorum, quae per illicita, cauenda constitutio V. 367

Inauditi damnati V. 323

Inaugurationis litterae Noribergensis burggrauii VI. 39

Inbeneficiare i. e. feudum conferre VI. 235

Incaruari i. e. carnem assumere V. 266

Incendium in classe exortum V. 293

Incestus canonicus admittit dispensationem papalem VI. 20. 21. sed an ipsius pontificis incestus cum monialibus aliquo modo excusari possit, dubitant plures VI. 134

Incorporare i. e. addicere V. 16. VI. 405. 408

Indemnitate formula V. 108

Indicia i. e. iudicium V. 390

Indictionis calculus adhibitus V. 5

Induciae regis Boemiae cum rege Pol. V. 596. Pragenses VI. earum uiolatarum poena V. 98

Indulgentiae apostolicae. i. e. priuilegia V. 54. 547. 630. XL dierum V. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 133. datae illis qui aliquid donant ecclesiae V. 125. 127. donatores itaque ab omni peccato absoluntur V. 21. earum uenditio satis blasphemiosa VI. 180. indulgentiarum litterae fratrum Teutonicorum V. 89. indulgen-

- dulgentiae Misnienſis epi- *Intelligentiae* i. e. foedera VI. 97
 ſcopi pro Teuton. domo V. 127
Infallibilitas concilii Conſtan-
 tienſis VI. 158
Infamia notantur, qui auxi-
 liatrices manus ferunt hae-
 reticis V. 404.
Infantium communio disputa-
 tur VI. 131
Infeudationis ſymbola V. 559
Infula imperialis V. 300
Ingratus impunis V. 361
Iniuriator i. e. uiolator VI. 465
Innocentum ſupplicium imma-
 ne V. 323. innocentia de-
 monſtrata Ioh. Huſſi VI. 137. 142
Inuungs-Meiſter, magiſtri unio-
 num V. 72
Inquiſitio noua contra Hier.
 Pragen. VI. 138
Inſignia Heraldica baronum
 de Tettau VI. 83. epiſcopa-
 lia VI. 54
Inſidiae ſtructae caſtro Wara-
 dinenſi VI. 329
Inſtita ſutorum V. 72. inſtito-
 res aurifabrorum in comi-
 tio praefentes VI. 126
Inſtrumentorum traditio V. 145.
 editio V. 216
Integritas in munere ſacro V. 344
 in *Integrum* reſtitutio filii in-
 iuſte a patre exheredari VI. 80. 81
Intellectui nemo poteſt impe-
 rare VI. 290
Interceſſio fruſtranea pro Hier-
 ronimo Pragenſi VI. 138. per
 litteras pro adminiſtranda
 iuſtitia VI. 107
Interreſſe licitum V. 358
Interim introductum in Dania
 V. 338
 de *Interitu* orbis propheta
 VI. 155
Internuncii inter reg. Daniae
 & electum eiusdem V. 312
Inuenta Mathematica Athana-
 ſii Kircheri V. 385. 388. 389
Inuictiſſimi nomen obreptitiae
 tributum Gallorum regi
 VI. 108. 109
Invall pro Einfall, oder Ein-
 wendung V. 169. 172
 St. *Ioannis* ſacer ordo VI. 82
Iosephus imperator conuertit
 feuda in allodia VI. 91
Iſleben ciuitas cudit monetas
 VI. 263. ſenatus eius V. 172
 175
Italia ferax omnis diſciplinæ
 V. 283. per Italiam archican-
 cellarius imperii V. 519. ibi
 propinant uenena V. 378
Iudae ſupplicium VI. 54
Iudaei Hallenſes campum
 emunt, uertendum in coe-
 meterium V. 33
Iudicos hereditarii VI. 469.
 commiſſarii VI. 75. iud.
 commiſſarii.
Iudicium curiae Hoffgericht V.
 615. colli & manus VI. 237.
 238. bannitum VI. 484. pa-
 rium,

- rium, Mannengericht *V.* 633.
 seniorum *V.* 45. sanguinis,
 nisi expressum, uerbo iuris-
 dictionis non comprehenditur
VI. 372. seculare *VI.*
 376. a iudicio seculari ex-
 emptio *VI.* 42. 417. 460. 530
- Iuramentum** praestari potest
 per legatos, in animam
 mandantis *V.* 461. 470. 473
 de calumnia *VI.* 84. purga-
 torium *VI.* 229. fidelitatis,
 praestitum imperatori *R.*
V. 471. eiusdem relaxatio
VI. 77. iurata fides a rege,
 coram altari & testibus *V.*
 482
- Iurisdictionis** uerbo iudicium
 sanguinis, nisi expressum,
 non comprehenditur *VI.*
 372. officiolatus trans salam
V. 14. reuocatur a praepo-
 sito S. Mauritii *V.* 14. 18.
 uid iustitiariatus.
- Iuris** naturae principium uni-
 cum *V.* 285. eiusdem prae-
 stantia est maxima *V.* 286.
 utriusque doctoris creatio
V. 290
- Ius**, quod quis in alterum sta-
 tuit, eo ipse utatur, iuris
 regula *VI.* 265. publicum
 Moscouiticum *VI.* 353. ius
 nuptiale Boemicum *V.* 491
- Iustinianus** coerces prauitatem
 usurariam *V.* 360
- pro Iustitia** administranda in-
 tercessionales literae *VI.*
 107. denegatae effectus *VI.*
 268
- Iustitiariatus** officium *VI.* 63
- Iustum** non semper est utile
VI. 264. iusta causa belli Sue-
 corum aduersus regem im-
 manem *V.* 324
- in K Altenborn** praepositus
V. 70
- Karenae** relaxatio *V.* 126. 127.
 133
- Kircheri** inuenta mathematica
V. 385. 388. 389. eius oedipus
 aegyptiacus *V.* 387. deside-
 ratus a principe Gottorpi-
 ensi *V.* 392. eiusdem ad Stes-
 uicensem ducem deinuen-
 tis Mathematicis *V.* 385.
 eiusdem scripra, requisita
 a Duce Gottorpiensi *V.* 389.
 eiusdem Musargiae est ama-
 tor Dux Gottorpiensis *V.*
 389. 390. 391. 392
- Kireb-Lehen** *V.* 144
- Klenodiae** sacrae uenditae auri
 fabris *VI.* 196
 contra *Krasum* Ioannem speci-
 men immanis crudelitatis
VI. 159. eiusdem supplicium
 ibid.
- de *Kraseck* audiunt domini,
 & equites Herrn und Ritter
V. 272
- Kutnonsum** montium notarius
VI. 86
- Laesis** ut satisfiat, aequitati
 conueniens *VI.* 276
- Laesae maiestatis** criminis ef-
 fectus *V.* 581
- Laetitia** signa Husfi moribun-
 di *VI.* 135
- Q 9 5** *Laud.*

- Land-Comterey* zu Thuringen
 Stadthalter V. 146
- Landfriede* in Boehmen VI. 182
 in *Landisbute* haereditarius
 aduocatus VI. 43. 383. 421
- Land-Knechte* V. 191
- Langdonensis* episcopus V. 412
- Lapis* cerae pro pondo VI. 50
- Lapides* finales V. 197. molari-
 um lapidum stapula VI. 42.
 fouca prope Trote V. 11.
 concessa nouo operi V. 4
- Laß-Güter* V. 141. als Laß. Gut
 austhun V. 142
- a *Latere* legatus VI. 27
- Latini* in legum studio vincunt
 graecos V. 287
- Laudum* V. 85. 215. 244. eius for-
 mula V. 15. 26. 55. 183. adpro-
 batum a partibus V. 223.
 eius confirmatio a principe
 V. 32. laudum inter nonum
 opus & de Freyberg V. 61.
 praepositi Mauritanii inter
 nouum opus & domum
 Teutonicam V. 100
- Laudes* Hugolini V. 285
- Laurentii* parochia noui ope-
 ris V. 40
- Laus*, i. e. consensus VI. 3
- Lautitiensis* dux V. 597
- Legatum* heredum consensu
 V. 76. legata annua pensio
 V. 261
- Legatus* primi ordinis V. 415.
 secundi ordinis seu procu-
 rator V. 415. a latere VI. 77.
 sedis apostolicae. ad partes
 Alemanniae & Boemiae
 transmissus ad haereticos
 coercendos V. 405. audiunt
- procuratores V. 513. remis-
 sus legatus cum singulari
 elogio V. 395. Turcici ad
 ad pacificandum VI. 304. ad-
 missi Ceremonia VI. 117. de-
 bent esse instructi idoneo
 mandato VI. 313. delin-
 quentes impunes non sunt
 V. 414. eorum mutua inui-
 tatio ad epulas VI. 315. ex-
 cipiunt se inuicem dignis-
 sime VI. 308. regis debitus
 locus est assignandus V. 416.
 Anglicanus. postpositus Hi-
 spanico V. 415
- Legatio* caesarea ad Czarum
 VI. 361. Archipalatina ad
 regem galliae VI. 110. 111. 112.
 Poloniae regis ad impera-
 torem V. 513. ad Boemiae
 regem Polonicae legationis
 litterae credentiales V. 585
- Leges* sunt fundamentum rei-
 publicae V. 287. earum ces-
 satio VI. 706
- Legislator* impunitatem con-
 cedens eorum, quae sunt
 legibus dei contraria, fit
 peccatorum particeps V.
 368
- Legitimitas* papalis liberorum
 imperatoris VI. 21
- Leben-Gut* V. 143. dessen Auf-
 laßung V. 224. Geld V. 237
- Lenitate* potentia est attempe-
 randa VI. 287
- Leprosi* arcendi ab ecclesia V.
 40. sacramentariis non ad-
 ministrantur, nisi segregatis
 ibid.

- Leuare*, i. e. accipere V. 521. 568
 in *Libauia* iudicium VI. 402
Libelli forensis formula VI. 75.
 in iis clausulæ salutares VI. 436
 in *Liberationem* ab obsidione carmen VI. 173
Liberorum copia honoratus uir V. 337. in eos crudelitas patris VI. 87
 pro *Libertate* sua pugnandi cupiditas Hungaris innata VI. 275
Lictores uestes mutant, ne agnoscantur V. 333
Liga pro foedere V. 459. 463. 495. 501. 622
Ligium feudum contra omnem hominem VI. 37. auxilia promissa contra omnes mortales V. 464
Signalis census VI. 40
Lignicensis ciuitas resignat cœnobio Griffoienses ius aduocatiæ in grossen Tyntz VI. 466. ducatus eius in feudum oblatio regis Boemiarum V. 609. olim erat potestatis absolutæ ibid. eius princeps V. 614. dux V. 601. 607. 622. VI. 7. ducissa VI. 459. 464. archiepiscopus VI. 385. Castellanus VI. 492. archidiaconus V. 434. decanus VI. 463. dominus VI. 506. 561. VI. 456. 457. 460. 462. notarius VI. 457
Ligwagium pro lingua VI. 530
Lilia 3. insignia Galliarum regis V. 374
 de *Limate* cardinalis diaconi titul. VI. 123
 in *Limburgensem* comitatum succedendi spes regis Boemiarum V. 570
Limitum descriptio V. 218. 219. 224. 225
Linguarum artificium singulare V. 388. 392
Lioidis discessus formula V. 520
 in *Liquidando* formula utilis VI. 115
Litaniae decantatæ in coronatione regis Hungariorum VI. 345
Lites noui operis cum nobilibus de Trote V. 222. cum Brandisio V. 247. res litigiosas ordinandi per commissarios modus optimus VI. 227
Lithomerzensis prouincia VI. 49. eius praepositus VI. 79
Lithuaniarum dux auxilia administrare praesumitur Haereticis Boemis V. 403. 407
Litterae reuersales senatus Halensis V. 137. fidei equestris V. 236. earum commercium cum Ioh. Husso captiuo VI. 128. authenticarum litterarum optima probatio VI. 20. litteras in carcerem ingerendi dolus bonus VI. 128. earum contemptores V. 278. litteratis loqui praesertim de litteratis, graue V. 274
Liouonicus ordo supplicias petit ab Anglis V. 385. conuentus VI. 223
Linus

- Lianus* Patauinus scriptor excellens V. 211. 223. 280
- de *Lobdeburg* Otto Vasalli Boemiae regis VI. 38
- Loben* i. e. promittere V. 190
- Locatio* prati prope Hulleben facta a nouo Opere V. 190. 257
- Locus* solutionis V. 174. 200. 313
- in *Lotharingiam* succedendi spes regis Boemia V. 570
- Lothi* e Sodomis fuga VI. 155
- Loto*, pro genere monetae V. 71. 74
- Lotzendorffsche* Obergerichte VI. 95
- Labecensis* ciuitatis consulatus V. 303. Capitulum donat comiti Holsatiae ius patronatus V. 336. episcopatus VI. 231. episcopus V. 303. VI. 239. 241. ad episcopum hunc pertinet ius infeudandi Holsatiae comites V. 303. decanus VI. 242
- Lubin* ciuitas oppignorata duci Silesiae a rege Boemiae pro 4525. marc. cum clausula commissaria V. 608
- Lubben* marchia resignata a duce Silesiae regi Boem. V. 537. abbas VI. 466
- Luzemburgensis* comes V. 446. 448. 606. 615. VI. 7. ipsi comitatus Namurensis conceditur in feudum V. 446. comitatus emptus ab ecclesia Treuirensi V. 566
- de *Ludwig* sententia de usurarum iustitia V. 363
- Ludwigsdorff* uilla dimidia uendita a nobili de Scalitz VI. 419
- Lumen* infirmorum V. 102. 110.
- Lundenensis* archiepiscopus V. 318. episcopum spoliat rex Daniae V. 327
- de *Lunenburg* abbas VI. 242. notarius VI. 239
- Lupanar* de structum V. 136
- de *Luppe* nobiles uendunt 15. mansos commendatori teutonico V. 97
- Lusatiae* marchia VI. 391. resignata a duce Silesiae V. 532. feuda VI. 5
- Lustrici* patris sepuleura honesta VI. 12
- Lutherus* D. Martin, arbiter ac iudex V. 382. eius dogmata defensa a Carlstadio V. 321. eiusdem operum impressio nondum absoluta V. 345. libri eius donati principi V. 348. uidua parum frugalis V. 350. hinc egentissima ibid. Iacobo assignantur bona paterna pro summa 1250. florem V. 381. familiae pactum & transactum de hereditate paterna V. 381
- Luthoniensis* episcopus V. 455
- Luzemburg* cedunt duces Austriae regi Boemiae V. 526
- Lytrum* solutum a Borshkaio V. 267. pro captiuis sunt soluenda VI. 77
- M** *Achinae* bellicae, uarii generis ad dilaceranda moenia V. 294
- Mache-*

- Machometica* audiunt dogmata Husli V. 131
- Magdeburgensis* aepiscopus V. 3. 9. 11. 12. 13. 16. 18. 20. 22. 23. 31. 32. 33. 34. 36. 37. 39. 40. 41. 44. 46. 48. 55. 64. 66. 85. 90. 115. 118. 126. 128. 131. 147. 149. 153. 155. 159. 175. 192. 193. 196. 202. 204. 207. 215. 242. 246. 267. 437. VI. 347. sustinet personam legati apostolici V. 20. & comitis Romaniae V. 23. 21. donat uineam nouo operi V. 12. eius praesulatus audit primatus V. 51. pontificatus V. 21. 22. 25. 27. 28. 31. 33. 35. 36. 37. 40. 44. 45. 50. 127. 129. abbas V. 13. praepositus V. 5. 10. 17. 18. 23. 26. 115. 192. 216. 221. 242. utitur formula: Dei gratia V. 17. 26. prior V. 216. cantor V. 115. cellerarius ibid. decanus V. 23. 31. 192. scholaster V. 31. 216. custos ibid. canonicus V. 13. 240. uicedominus V. 28. 35. suffraganei V. 68. Capituli totius titulus V. 155. burggravius V. 5. 9. 16. 20. 21. 25. 26. 31. 44. 87. 91. 104. 119. 243. 246. 266. 474. VI. 385. burggravius est aduocatus noui operis V. 5. 243. inferior tamen comitibus V. 31. comes V. 5. 13. 16. marchio V. 5. marscalcus V. 206. pincerna V. 21. dapifer V. 44. 115. Stiffts-Amtmann V. 22. Thorknecht V. 206. camerarius V. 13. 216. 257.
- Magdeburgensis* obsessio V. 352. concilia V. 4. pacificatio cum Saxonibus V. 375. alte Stadt V. 148. 149
- Magiri* ad Daniae regem epistola V. 372
- Magnificentiae & Magnifici* uerbum tributum regibus & imperatoribus V. 467. 468. 539. eaque digna est principe VI. 202
- Magnitudo* Caesarea audit imperator V. 262
- Maiestatis* titulus tributus summis principibus V. 468. 519. etiam Turcico V. 403
- D. Maioris* ad R. Daniae epistola V. 369
- Maiorum* uirtus ad maxima quaeque optimum incitamentum V. 276
- Maldrsta*, Malder, VI. 214. 374. 375. 446. 471. Malder zehenden ferto decimalis V. 427
- Malstein* i. e. Grantzstein V. 194. 197
- Malta*, Metze V. 70
- Mandatum* procurationis V. 300. 512. ad baptizandum V. 411. ad subscribendum V. 320. speciale regis Siciliae iurandum in suam animam V. 472. tali opus est ad pacificandum VI. 303. eius formula V. 403. 461. legatorum ab archipalatino ad regem Galliae VI. 110. 111. 112. procedendi contra haereticos & eorum defensores V. 405. in rebus salinariis V. 71. eius limites definiti V. 586
- Mansfeldensis* comes V. 26.

31. 90. 104. 108. 350. eius ingressus in Magdeburg V. 350
 donat domui teutonicae decimas pecorum in Brunstorff V. 107. subscribunt Augustanae confessioni V. 370
- Maniburni* i. e. tutores VI. 26
- Mannen*, i. e. uasallen VI. 529
- Mann-Lebn* V. 207
- Manualis* fides, germ. Hand-treu V. 523. 528
- Manutenentia* promissa V. 454
- Marchio* orientalis V. 245
- Marcke* i. e. Flur V. 139
- Maritus* rei dotalis dominus V. 420
- St. Mariae* coenobii abbas VI. 425. praepositus V. 13. VI. 233
- Mars* friget sine salario opimo VI. 325
- Marschalcus* imperii V. 90. 436
 Libauensis VI. 409
- Martinus* V. papa V. 416. 417. 420. eiusdem electio in concilio Constantiensi VI. 142. eius priuilegium VI. 343
- Martyrum* exempla passim obuia VI. 140. gloriosissimus martyr Alexander V. 74
- Masouiensis* ducis compromissum in causa cum ordine teutonico V. 606. nexus feudalis a rege Boemiae V. 605
- Mater* in feudis imperii tutrix V. 179. 181. 309
- Mathematica* inuenta Kircheri V. 385. 388. 389.
- Matrimonium* regis Daniae cum principe Hispana V. 320. de futuro inter nepotem Boemiae regis & filiam regis Poloniae V. 592. istud consumandi fatale conuentum V. 494. quid iuris, si consumari non posset? V. 481. uasalli adstrictum ad consensum feudi domini V. 618. si sterile, quid de dote ac dotalitio V. 481
- Matta* i. e. Metzen V. 21
- St. Matthaei* capella V. 148. 151. rector ibidem & V. Vicarii V. 153. 156. 139
- Matzow* feudum resignatum R. Boemiae V. 605
- St. Mauriti* coenobium permutat bona in Canin cum bonisaequivalentibus V. 73. praepositus V. 47. 73. 78. 100. habet ius, eligendi & remouendi ab officio rectorem V. 56. conuentuales ibid.
- Mauthen* i. e. species uectigalis VI. 243
- Maximiliani* imperatoris ad papam litterae de excommunicatione tollenda ac cassanda VI. 104
- Mechanicas* officinas erigendi iure inuestiti nobiles de Henrichow VI. 479
- de *Medicis* cardinalis diaconi titulus VI. 123
- Mediolanensis* dux VI. 101. 102. 103. uasallus regis Galliae intuitu Genuae VI. 102. de Mediolanensi ducatu inuestiri

- Iſiri uult ab imperatore rex
 Galliae VI. 119
Megapolitanus dux internun-
 cius inter regem Daniae &
 electum eiusdem V. 312
Melanchton Philippus expedit
 a Rorario de ſcriptis Oſian-
 dri iudicium V. 354. Dresda
 redux cum mandato V. 370.
 eiusdem historiae nouellae,
 ſcriptae regi Daniae V. 352.
 354. eiusdem reſponſum de
 uſuris, ad regem Daniae
 V. 350. 333
Meliora ſuccedunt malis VI.
 214
Mendaciorum pater diabolus
 VI. 137. inuidia genetrix VI.
 98. ea exſecrandi formula
 VI. 137
Mendicantium monaſteria de-
 ſtruſta in Boemia VI. 198
Menſa eccleſiae VI. 16. de
 menſa praepoſiti eccleſia
 noui operis V. 52. menſalia
 ſeruitia VI. 341. 342. menſa-
 lia Ratiſbonenſia V. 517
Meſurae diuerſitas gigni li-
 tes V. 21
Metus uirilis cauſa legitima
 excuſandi V. 314. concuden-
 di media V. 312. 327. 333
Mercatus conceſſus coenobio
 VI. 378. ſed mercatorum fi-
 des lubrica V. 349. inde
 male audiunt Bugenhagio
 ibid.
Merſeburg per loco denomi-
 natur ad obſtagium zum
 Einlager V. 98. Stiff und
 Gerichte daſelbſten V. 185.
187. 188. epiſcopus V. 5. 28.
 103. 124. 129. 185. 187. 248.
 VI. 347. 348. praefulatum
 ſuum uocat pontificatum
 V. 103. & eſt ſuffraganeus
 aepiſcopi Magdeburgenſis
 VI. 348. eidem commendata
 deſenſio quarundam eccle-
 ſiarum V. 57. Coadiutor
 princeps Anhaltinus VI.
 348. canonicus Conradus V.
 113. conſiliarii V. 187. Haupt-
 mann V. 187. eccleſia VI. 348
 in *Meſſem* alienam ſalcem mit-
 tere non licet VI. 106
Metus uirilis cauſa legitima
 excuſandi V. 314. concutien-
 di media V. 312. 327. 333
Michael connubiorum patro-
 nus V. 495
Militiae elogium VI. 82. mili-
 tum munera ac dignitates
 VI. 281. 282. inde militum
 praecedentia prae clero V.
 47. fidei ipſorum quantum
 ſit tribuendum, deciſum VI.
 300. peregrinis ad patriam
 ſuprimendum V. 332. quem
 ideo reſpuit Dania V. 318.
 Hungaricorum luſtratio VI.
 344. eorundem in Huſſitas
 furor & rabies VI. 169
Mindenſis aepiſcopus VI. 381
Miniftrorum culpa non eſt tri-
 buenda domino VI. 264.
 Miniftriales in ſubſcriben-
 do ultimi V. 14. 26. 31. 44. 45.
 poſtpoſiti ciuibus V. 26
Miſcella incipiunt VI. 217
Miſniae burggrauis VI. 118.
 marchio V. 5. 109. 118. 179.
 VI.

- VI.* 31. dux *V.* 5. eiusdem praetensum ius in Austriam *V.* 439. Cui tamen renunciatum *I.* 439. aepiscopus *V.* 5. episcopus *V.* 5. 127. 614. 622. 623. *VI.* 4. 7. 30
- Missae* & uigiliae locatae *V.* 230. 237. turbatae a legatis, de praecedentia altercantibus *V.* 414. Missales uestes cultui diuino inconcinnae *VI.* 192. earundem comparatio cum ornatu meretricis in apocalypsi *V.* 192
- Missilia* sparsa in honorem electi regis *VI.* 346
- Modernus* pro hodierno *V.* 257
- Moguntinus* aepiscopus *V.* 68. *VI.* 48. consentit in permutationem Tumslauff *V.* 514
- Molendinorum* ius prope Halam, priuatiue competit nouo operi *V.* 24. extruendi molendina *V.* 9
- Monachus* se obligare non potest *VI.* 47. Monialium uexationes in obsidione Pragenfi *VI.* 153. cum iisdem incestus Papae reuerendisfimi *VI.* 134
- Monetaria* lex in Dania inter leges fundamentales *V.* 319
- Moneta cuprea & mala *V.* 325. cuditur ex sacris cleinodiiis *VI.* 182. 199
- Monsterberg* castrum & ciuitas *V.* 558. in Monsterberg dominus *V.* 556. 615. recognoscit nexum feudalem regi Boemiae *V.* 560. 617. quem in finem uasalli praestant iuramentum fidelitatis R. Boemiae *V.* 560. 619
- Montis fereni* praepositus *V.* 5. 11. 268
- Morae* in reparando poena *V.* 54. in soluendo *V.* 172. 253. 511. uenia rogata *V.* 366. 373. morosi debitores executione compellendi *V.* 511
- Mortua* sponsa, nuptiis nondum celebratis *V.* 502. morte obfignata elogio *VI.* 140. turpissima affectus Hussus *VI.* 136. Contra illam pectus bene praeparatum ac praesens animus *VI.* 141. mortuorum honorifica mentio *V.* 147. in eorum cadauera immunitas
- Morauiae* marchio audit primogenitus R. Boemiae *V.* 483. principis connubium cum Hungariae primogenito *V.* 488. duci promittit auxilia dux Austriae *V.* 529. marchionatus oppignoratus Austriae ducibus pro 500. marcis *V.* 527. 533. Camerarius *VI.* 384. presbyter *VI.* 203
- Moscouiae* dux *VI.* 349. 355. 356 357. 358. principis Demetrii fata *VI.* 349. 350. Moscouiticum bellum *VI.* 223. lex fundamentalis: quod in regno, herede destituto, successor magister agazonum *VI.* 353
- de *Mosis* lapide reliquiae *VI.* 80
- Muhametanae* religioni subscribunt

- scribunt principes Wallachiae V. 353
- Mulctae* pars dimidia est fisci; denunciati pars altera cedit V. 304
- Mulieris* ornatus VI. 76. muliebri regimen V. 320
- prope *München* uenationes institutae V. 352
- Muneris* recusatio ob nimis tenue salarium VI. 114. 116
- Municipale* ius V. 523
- Munusculum* cc. imperialium, Kirchero missorum a duce Gottorpiensi V. 380 Melanchtoni a rege Daniae V. 355. distributa sunt signa gaudii VI. 311. pro promouendis sacris dogmatibus, deo grata V. 356
- Muros* conscendunt hostes V. 296
- Musicae* elogium V. 281. 283. recreat illa mentem V. 283
- Musurgia* uniuersalis Kircheriana V. 389. musurgica arca eiusdem V. 387
- Mutui* formula V. 445. 510. 515. VI. 85
- in *Mymeleben* aduocata resignata abbati Hirsfeldensi V. 100. a comite de Bouch resignata, confertur coenobio Mymelebiensi V. 105
- Mymelebiensis decanus totumque collegium ordinis St. Benedicti V. 101. 111. custos V. 101. cellarius V. 101. coenobium aere alieno premitur V. 111. 113
- N** *Amurcensis* comitatus in feudum concessus comiti Lucembergenfi V. 446.
- uullicus, scabini & communitas V. 446
- Natiuitas* principis Saxoniae causa gaudii V. 347
- Naturae* repugnat, destituere liberos suos hereditate VI. 81
- Nauarchus* supremus in Guineam tendens litteris sibi prospicit salui conductus terra marique V. 397
- Nauigio* in sala inuestitur priuatiue nouum opus V. 11
- Naumburgensis* abbas V. 9. episcopus V. 89. praepositus V. 38. 115. 243. decanus V. 121
- Neapolitani* cardinalis titulus VI. 120
- St. *Nicolai* effigies prope Troctam V. 217. Claus Strasse V. 3. praepositus V. 7. 25. turris V. 291
- Niederlage* der Mühlsteine, ius VI. 42
- Nimum* est uitium VI. 323
- Nissenfis* ciuitatis pietas & religio coenobium eius loci VI. 24. foedus cum imperatore Rom. V. 23
- Nobiles* audiunt Ritter Knechte V. 46. & utuntur nihilominus formula: dei gratia V. 110. 264. seque ipsos scribunt dominos V. 272. nobilitatis largitor princeps VI. 83. nobiles a Discau uendunt censum 10. aureorum nouo operi V. 202. Hungaricus nobilis carceri non mancipandus, nisi cognita causa ab ordinibus
- R r & pro-

- & proceribus regni VI. 270
 nobilitatis auitae Tettauio-
 rum testimonium VI. 81. 82.
 de nobilitate extirpanda
 consilia V. 329. eadem cru-
 delissime trucidata V. 324
Nocere, quando quis possit,
 nolle nihilominus, animi
 est generosi VI. 286
Nocumenta documenta VI. 356
Norimberga, oculus mundi V.
 373. burggravius inaugura-
 tus comitia; castro; custo-
 dia portae; iudicio provin-
 ciali; iudicio in urbe; spor-
 tibus; censu; telonio VI.
 40. eidem datum priuile-
 gium a R. imperatore VI.
 39. comitia Noribergensia
 VI. 119
Norwegia regnum est heredi-
 tarium V. 310. heres legiti-
 mus V. 307. equestris ordo
 infestatur a rege Daniae V.
 331
Notarii solemnia obseruanda
 V. 307. formulae solennes
 in copiis uidimatis V. 206
 305.
Novalia i. e. nouiter acquisita
 VI. 231. 422. 426. 428. 429.
 opponuntur allodiis VI. 231
 noualia redditur in uerna-
 cula: durch eigen Arbeit,
 Vernunft und Vorsichtig-
 keit erworbenes Gut V. 229
Noua Turcica V. 342. de Christi
 aduentu nouella VI. 155
Noui operis, diuae Mariae sa-
 cri V. 3. coenobii prope Ha-
 lam, diplomatarium V. 3.
 usque ad 273. idque Lipsiae
 repertum V. pr. 1. eius fi-
 tus V. pr. 2. conditor ibid.
 & V. 6. 51. largitores V. 51.
 ex iisque dux Brunswicen-
 sis V. 80. principes Anhal-
 dini V. 227. causa adpella-
 tionis ibid. ad regulam B.
 Augustini V. pr. 3. praepo-
 situs V. pr. 3. V. 12. 20. 33. 37.
 42. 78. 81. 100. 136. 137. 138. 146.
 160. 163. 165. 169. 170. 185.
 187. 189. 190. 192. 196. 199.
 202. 215. 223. 229. 233. 234. 240.
 244. 246. 248. 251. 252. 256.
 257. 258. 259. 261. 264. 265. 267
 269. 271. 272. utitur formula:
 Nos dei gratia V. 77. com-
 parere debet in conciliis
 Magdeburgicis V. 4. habet
 iurisdictionem officiolatus
 priuatiue V. 14. 19. prior V.
 33. 136. 185. 187. 189. 190. 192.
 196. 199. 215. 223. 241. 252. 258.
 270. 271. Camerarius V. 33.
 75. 190. 215. 223. 241. 258. 261.
 custos V. 33. 83. 136. 190. 215.
 223. 241. 257. 258. 270. 271.
 scholaster s. Schulmeister
 V. 33. 215. 233. cellerarius V.
 241. 257. 271. hospitalarius V.
 74. 75. 257. 261. 270. 271. prae-
 dicator V. 136. procurator ib.
 plebanus V. 74. conuentus
 titulus V. 75. 151. bonorum
 & parrochiarum adnexa-
 rum matricula V. 63. 69. pri-
 uilegia eidem data a ponti-
 fice V. 63. ab archiepiscopo
 V. 3. ius asyli V. 64. parro-
 chiale V. 40. piscandi V. 64

220. patronatus in Besen V. 81. in Marcwurbene V. 27. molendinorum V. 9. 24. nauigii V. 11. salinarum V. 8. 35. immunitas a theloneis V. 36. 50. a seruitiis V. 4. a censu V. 6. indulgentia papalis; quod non possit excommunicari V. 64. priuilegium super aggere in Glauche V. 53. de molendinis, censu frumentorum libertatis V. 28. acquirit domum in der Schmeerstrasse V. 82. in platea S. Vlrici V. 77. fundos in Halle, inhabitatos antea Iudaeis V. 47. syluam, die Heyde, transalam V. 30. arcem in Ringleben V. 255. molendinum Glauchense cum curia adiacente V. 42. scultetiam noui fori V. 26. uillam Hendersleben V. 264. unam curiam in Giueckenstein V. 17. ecclesiam Odatrici & capellam Petri V. 20. arcem molendini V. 62. pratium, dictum Kohlwiese, V. 72. bona circa pontem V. 138. mansos quosdam in Wrantz V. 262. census V. 166. in der Schmeerstrasse V. 83. in Oberwitz V. 46. in Eisleben V. 172. in Meckern V. 180. in Relsdau und Besen V. 207. censum trium florenorum V. 210. in Porta V. 212. ex fonte Teutonico V. 177. uinum annuum V. 239. lis cum nobilibus in Helleben V.

183. cum nobilibus de Trota V. 215. cum praeposito St. Mauritii, de iure eligendi uicerectorem V. 56. compromissum & electio austregae aepiscopi Magdeburgici de iure scultetiae, sibi in dubium uocato a sculteto Hallensi V. 25. transactio cum domo teutonica de damnis ex molendino in Gummeritz V. 58. de molendino Glauchensi tollendo V. 24. litterae contractus de bonis in Canin permutatis V. 73. coenobium mittitur in possessionem molendini Glauchensis V. 43. adstringitur ad censum annuum ex salinis in Schadeleuc V. 34. ad procuracionem praestandam capellae Magdeburgicae V. 155. *Nouicastro* burggrauius V. 118. *Novitatis* studium periculis non caret V. 384. inde a nouitatis studio dehortatio V. 475. *Nuncii* felicitis proemium VI. 329. nunciorum publicorum debet esse iurata fides VI. 332. *de Nuptiis* futuris pactum V. 435. circa illas cautela V. 481. perficiendarum tempus V. 479. 489. 593. sed sponsa moritur, nuptiis nondum celebratis V. 502. nuptiales tabulae ratihabitaе & adimpletae V. 493. propter nuptias donatio V. 490. *de nuptiis filiae* gratulatio

- ad Poloniae regem cum electore Brandenburgico *V.* 408
- O**bedientiae iuramentum i. e. uasallagium *V.* 453. obedientiae neglectae poena *V.* 508
- Oberste** Herrschafft, referuata archiepiscopo *V.* 221. Herrlichkeit i. e. ius territoriale *V.* 194. 198
- Oberster** Tag, quis? *VI.* 414
- Oberwiz** praestat censum annum nouo operi *V.* 46
- Oblatio** officiorum suorum *V.* 110. 377. 396. 400. bonorum in feudum spontanea *VI.* 34. 38. pro pecunia *VI.* 36
- Obligamentum** i. e. foedus *VI.* 487
- Obligatio** alia est ciuilis; alia naturalis *V.* 360
- Obscura** loca nihil moderabile suadent *V.* 136
- Obscrandi** formula *VI.* 73. 78
- Obsidionis** comparatio cum diebus tribulationis & angustiae *VI.* 148. ex obsidione Wittebergae damna ueritatis euangelicae *V.* 344. eiusdem liberatio causa gaudii *VI.* 173
- ad **Obstadium** obligatio *V.* 98. 253. 595. 598. *VI.* 489. etiam ipsius principis *VI.* 489
- Occisus** in itinere commissarius regis Poloniae *VI.* 218. occisorum in proeliis numerus *V.* 298
- Occupantis** est praeda *V.* 529. occupata in bello, cedunt aerario principis *VI.* 278. 297
- Oeconomalia** Romana, das pæbftliche ceremoniel *V.* 416
- Oeconomia** num diuidi possit in feudo indiuiduo, problema iuridicum *VI.* 222
- Oedipus** Aegyptiacus Kircheri *V.* 387. desideratus a principe Gottorpiensi *V.* 392
- Offendi** est modus acquirendi *V.* 564
- Officinas** opificum erigendi ius in feudum collatum *VI.* 479
- Officiolatus** iurisdictio, uide iurisdictio *V.* 15
- Officiorum** oblatio *V.* 110. 377. 396. 400
- Olomucensis** archiepiscopus *VI.* 385. episcopus *V.* 123. 455. 503. 506. 541. dux *V.* 455. dioecesis *VI.* 60
- Olsnensis** dux *V.* 554. 601. 629. 601. 629. 631. 635. eiusdem bellum cum Cracouiae R. *V.* 635
- Olsnitz** ecclesia parochialis *V.* 426. archiepiscopus *VI.* 385. plebanus *V.* 427. ducatus ex masculino feudo fit foemineum *V.* 639
- Onera** translata in alia bona *VI.* 422. ab iisdem immunitas uid. immunitas.
- ab **Opibus** debet clerus abstinere *VI.* 178
- Opifices** prohibiti in uicinia *VI.* 42
- Opoliensis** archiepiscopus *VI.* 385. decanus *V.* 434
- Oppauinae** dux *V.* 474. 541. 567. 636. Oppauiensium uasallorum priuilegia & ius appellandi

- landi ad Boemiae regem V. 563
- Oppignoratio** Bacheracensis theloni comiti de Witgenstein V. 521. castrum Hassenstein VI. 80. res feudales regulariter oppignorari nequeunt VI. 227. Oppignoratio speratae formula V. 443. oppignoratio poenae loco conuenta V. 78. 135. oppignorandi ius habet creditor VI. 86
- Oraculum** orbis academia V. 344
- Orare** pro defunctis commendatio in scripturis VI. 473. pr. 28. oratorium castrum i. e. capella 427
- Oratio** procerum regni ad regem coronatum VI. 343. Orator esse debet uir bonus & peritus rerum V. 279. orator regis i. e. legatus primi ordinis siue ambasciator V. 415. 417. oratoris differentiae a procuratore V. 416
- Ordines** Daniae admonent regem V. 332. eorum consensus in mittendis legatis V. 513. in pactis dotalibus principis filii V. 492
- Ordinatio** cameraris Ferdinandi VI. 293
- Osculum** mutuum 36. symbolum infeudationis V. 559
- Ostlandi** dogmata publici iuris in lucem edita V. 355
- Ostiensis** portus expugnatus ab Alba duce V. 377
- Pabula** suppeditanda copiis auxiliaribus V. 479
- Pacis** tabulae non rumpi debent, si turbae inter subditos oriuntur V. 189. cum subditis eam inire haud indignum VI. 284. non inuenda nisi cum consensu confederatorum V. 486. condendae istius auspicio moritur Turcarum imperator VI. 302. tractatus inter Daniam & Sueciam V. 324. condiciones oblatae a Turcis Caesareis VI. 318. 320. pro eius restauratione uotum VI. 321. remedia quae sint optima VI. 258. eam quaerere non indignum VI. 264. raptae eius poena obstagium V. 590. eius sponse ibid. eius apparatus solennes VI. 305. ad eam in eundem legati Turcici VI. 304. si condatur, requiritur speciale mandatum VI. 303. spes eius proxima V. 378
- Pactum** reemendi V. 211. dotalia pacta regis Boemiae & Poloniae V. 504. eorum fides iurata V. 182
- Paganica** iura VI. 184
- Pagetus** legatus regis V. 340
- Palatinus** comes V. 10. 13. 132 dominus VI. 341
- Pancketae** sunt machinae bellicae VI. 328
- Panne**, i. e. Pfannen V. 8
- Pannos** uendendi & incidendi per ulnas, ius VI. 41
- Papa** audit sanctitas uestra V. 290. eius comparatio cum diabolo incarnato VI. 134. audit

- audit scortator, incestuosus, adulter, homicida, ueneficus & Atheus ibid. eius incestus cum monialibus ib.
- Papalis* militia cruciata contra Boemos VI. 159
- Parapherna* mulieris restituere debet mortuae heredibus VI. 76
- Paratum* esse ad utrumque casum decet VI. 259
- Parentibus* iurata rati habitio tabularum nuptiarum factarum V. 494. ab iis desponsati liberi V. 497
- Παρηγορία* in iudicando de comitiis V. 347. imperatoris contra pontificem VI. 106
- Parlamentum* generale conuocandum in causis maioribus V. 466. anglicanum magnae auctoritatis ibid.
- Parmae* descriptio V. 276. obcessa V. 352. restituta a pontifice V. 342. episcopi istius titulus VI. 121
- de *Parrochiali* iure quaestio nouo operi & coenobio St. Mauritii VI. 85. St. Gerdrudis ibid.
- in *Partenopoli* St. Mariae praepositus VI. 234
- Partus* mulierum extra ordinem VI. 205
- Pascendi* ius priuatiue VI. 42
- Passionis* historia Hieronimi VI. 141. martyrum historia quotannis decantanda V. 20
- Pataniensis* episcopus VI. 46 V. 123
- Patibula* ante hospitium alicuius erecta V. 312
- Patri* in liberos crudelitas VI. 81. aduersus patrem auxilia promissa V. 506. ab eo inita pacta connubialia nomine filii V. 492. in patrem carnalem adoptat regem Boemiae rex Poloniae V. 504
- Patriae* parcere ingenui animi est VI. 264
- Patriarcha* Aquilegiensis V. 474. eorum praesentia in concilio constantiensi VI. 126. patriarchatum acceptare non licet cuique VI. 367
- Patronatus* ius in Potzkala ad iudicatum abbati Slauiorum VI. 60. in Geueckenstein ceditur nouo operi pro iure patronatus in Werbene V. 16. in Petz emptum a nouo opere V. 252. a dote non diuellendum V. 247
- Pauperibus* debetur tertia VI. 238. subleuanda paupertas VI. 55. eius solatium ibid.
- Peccata* prohaeretica irremissibilia VI. 22
- Pecunia* in rem uersa V. 121. 147. 160. 166. 179. 200. 202. 207. 210. 212. eius recognitio V. 112, 114. non numeratae exceptio V. 445
- Pectus* obfirmatum aduersus aerumnas V. 346
- Pedemons*, comitatus V. 469
- Pennige* i. e. vorgestrektes Geld V. 189
- Pensio* annua legata V. 261
- Peregrinus* miles ad opprimendam patriam V. 332. quem ideo Dania respuit V. 318
- Pere-*

- Peregrinationis* usus multiplex V. 284
- Pericula* noua Husitarum VI. 154
- Periurium* remissum imperatori a pontifice VI. 14. eius poena & effectus V. 581
- Permutatio* iuris piscandi cum decimis V. 223. ciuitatis Glouigouiae cum Goerliz V. 638. uillarum in Mazstedt noui operis V. 255. ecclesiae Glouchenensis cum iure patronatus in Marquirbene V. 39. idem est ac alienatio & fieri debet cum consensu ordinum V. 518. eius contractus in Roach V. 193. de permutatione & emtione misti contractus formula V. 538
- Persecutio* horrenda contra episcopos V. 371
- Pertinentiarum* enumeratio V. 543
- Perusini* cardinalis presbyteri titulus VI. 122
- Pestii* permutatio cum Buda VI. 306
- Petitio* i. e. contributio precaria VI. 381
- Petrarcha* autorum classico- rum non ultimus V. 280
- St. Petri* piscatoris annulus V. 385. petrinus denarius in Polonia & Boemia VI. 18
- Pflege-Dienste* V. 232
- Pheodum* pro feudum V. 38
- Philosophiae* moralis usus insignis V. 288
- Phoenomenon* Wittebergae conspicuum anni MDLVII. V. 381
- Physicus* capellanus aulae VI. 443
- Piae* causae magnum habent fauorem VI. 44
- Pignus* post quatuor denunciationes creditor sibi adserit V. 245. data pignora in securitatem dotis V. 489 de iis alienandis pactum V. 511
- Pincerna* imperii Poloniae rex V. 436
- Pisanus* episcopus V. 474. eiusdem populi laus V. 275
- Piscatio* in fluuio Sala noui operis V. 64. in Richenau monasterii Griffouiensis V. 482. per modum precarii concessa Nicolao de Czeisberg ibid. piscandi eius controuersum V. 216. 222. refutatum archiepiscopo Magdeburgensi V. 220.
- Plauia* est feudum nobile V. 577. ciuitas & districtus, feudi nomine, addictus regno Boemiae V. 575. usque 579. princeps VI. 366. eius praecedentiae ius ibid. iuramentum fidelitatis, obedientiae & subiectionis praestitum regi Boemiae V. 577.
- Plebisciti*, ius V. 265.
- Pleisnensis* terra oppignorata V. 435. 444.
- Plenitudo* regiae potestatis VI. 47. imperialis potestatis V. 580.
- Pocillator* i. e. Pincerna VI. 342. sub Poena fautoris haereticorum V. 407. de non Poenitentia pactum V. 4. 628

4. 628. 640. poenitentia poenitentiae VI. 140
- Poenitentiales* census V. 148.
129. uenditi V. 149
- Poesis* studium iuvene dignum V. 277. poetae diuini appellantur V. 279
- Politica* problemata de rebus Hungaricis VI. 242
- Politz* circuitus donatus Breunouienſi coenobio VI. 56
- Polonia* eſt regnum electitium V. 402. reges uncti & coronati V. 402. 499. VI. 349. 355. titulus V. 401. 496. 512. VI. 217. Polonia & Boemia combinata V. 499. 527. 537. 553. VI. 33. 37. regis declaratio, quod tabulae pacis cum rege Boemiae rumpi non debeant litibus inter uafallos eorundem exortis V. 508 eiusdem foedus cum Boemiae principibus V. 502. eiusdem apocha ſcripta imperatori V. 510. rex conſulit ſecuritati uiarum publicarum V. 588. contra Hungariam non uult auxilia mittere V. 501. uendit Boemiae regi oppida V. 587, certiorrem facit imperatorem Turcicum de electione ipſius ad regnum V. 401. de eo ſuſpicio, quod auxilia adminiſtret Boemis haereticis V. 401. 406. Caſimiri abdicatione ſpontanea V. 402. Poloniens liberrima V. 402. eorum uicia VI. 364. eorundem foedera reciproca cum Tur-
- cis inuiolabilia &, deo uindice, ſancta V. 402. Polonicus legatus ad imperatorem Turcicum ibid. litterae credentiales V. 80. ordinum cautio pro rege Boemiae V. 600. regnum hoc tenetur ad denarium Petrinum VI. 18. contra Poloniam nulla auxilia promittit rex Hungariae V. 484. 496. in Poloniae inſtituti conuentus generales VI. 217. eiusdem regni cancellarius VI. 218. capitanei V. 508. commiſſarii in itinere occiſi VI. 218. conſuetudines fidelium, Pohniſch Lehn-Recht V. 610. poloniale ius VI. 372. regis Poloniae ad imperatorem legatio V. 512
- Polybiſtor* uno ſcientiarum genere non contentus V. 283.
- Pomum* inter inſignia imperii V. 300
- Pontifex* rite electus mox ſolenniter eſt coronandus VI. 142. uicarius dei VI. 239. magnam habet autoritatem etiam in Anglia V. 429. tollit ſcrupulum conſcientiae VI. 15 eius diſpenſatione opus in matrimoniis principum VI. 20. conſenſu in alienatione bonorum eccleſiaſticorum V. 516. VI. 16. pontifex exigit iuramentum ab electo rege Romanorum VI. 14. eiusdem confirmatio priuilegiorum Griſſouienſium VI. 444. eiusdem priuilegium datum

- datum Anhaltino principi
coadiutori Merseburgensi
VI. 348. eiusdem litterae ad
Poloniae regem, quibus ad-
hibitis minis acerbioribus
eum auocare studet a studio
Husitarum V. 406. eiusdem
gratulatio de principe re-
cens nato V. 410. eiusdem
litterae ad imperatorem
Carol. IV. VI. 15. 18. 20. 21.
eiusdem epistola excusato-
ria ad Angliae regem V. 411
413. 415. 416. 417. eiusdem
querela: manus sibi ligari
suffragiis cardinalium V. 416
eiusdem litterae ad Colo-
niensem aepiscopum de
sparsis contra illum facino-
ribus V. 383. eiusdem litte-
rae ad episcopum Vintoni-
ensem, quibus extollit stu-
dium eius in Ratholicam
ecclesiam V. 420. eiusdem
studium pro schismate An-
glicano tollendo V. 520. pon-
tifex sumit partes caesareas
V. 342. restituit Parmam ib.
praesens in concilio Con-
stantiensi VI. 126. deiectus
pontificatu VI. 132. aufugit
ex concilio Constantiensi VI.
131. arbiter rerum litigiosarū
V. 576. eiusdem legatus
commissarius in Boemiam
VI. 158. pontifex tyrannus
V. 347. excommunicauit ele-
ctores VI. 104. contra illum
uorum Lutherauorum: Steur
des Pabsts und Türcken
Mord. V. 347
- Poprauco* i. e. iustitiarius VI.
63. pauproconatus officium
in districtu Beckinensi col-
latum Ioanni a noua domo
VI. 63
- Populare* i. e. excolere VI. 483
- Porcus* bene pastus legatus
quotannis VI. 52
- Portaticum* uestigal VI. 45
- Portensis* abbas V. 212. prior ib.
Bursarius ib. grosKelner ib.
- Portuensis* episcopus V. 411
- Posse* substantiue sumtum V.
478. 535
- Possessiones* i. e. fundi V. 42. in
in corporalem possessionem
misio V. 558. 626
- Postarum* commoditas igno-
rata V. 341
- Postergare* i. e. anticipare V. 598
- Potagium* i. e. potulentur VI.
145
- Potentatu* debet abstinere
clerus VI. 178
- Potentia* uestra audit impera-
tor V. 458. quae tamen le-
nitate est temperanda VI.
287. potentia regni i. e. ex-
ercitus VI. 10. 484
- Potestatiua* manus i. e. exerci-
tus V. 525. 529
- in *Pozkal* parrochiales reco-
gnoscunt abbatem Slauo-
rum patronum VI. 60
- Praebendae* ecclesiasticae V. 4.
426
- de *Praecedentia* altercatio le-
gatorum Angl. & Hispan.
papae pro imperatore V. 7.
aepiscopi V. 6. de iure eius
praecedentiae VI. 366

- Praeceptor Friderici II.* VI. 47.
 praceptor ipse princeps
Praeco i. e. testis V. 436
Praeda est occupantis V. 529
Praedicatorum ordo V. 62
Praemia pro nuncio felici VI.
 329. fortitudinis heidonum
 VI. 320. 328. uid. recompensa
Praepositi electio fit a parte sa-
 niori V. 65. praepositus uti-
 tur formula: Wir von Got-
 tes Gnaden. V. 77. 78. 79. 81
Praepositura praebenda V. 426
Praefidiarius miles trucidatus
 V. 296
Pragensis Hieronymus captus
 salui conductus ratione nulla
 habita VI. 132. 137. suspectus
 de reservationibus menta-
 libus VI. 137. uinculis liga-
 tus VI. 133. pro isto inter-
 cessio cardinalium VI. 138.
 e carcere non uult respon-
 dere ad articulos VI. 138. dis-
 putator est acutissimus
 VI. 139. optime gnarus phi-
 losophicorum. scriptorum
 VI. 140. ueste indutus dae-
 monibus decorata VI. 141.
 ui coactus ad eierationem
 dogmatis VI. 137. poenitet
 istum reuocationis VI. 140
Pragensis aepiscopus V. 455.
 VI. 56. 89. 385. coronat re-
 gem Boemiae V. 582. clerus
 VI. 139. 595. ecclesia St. Mi-
 chaelis VI. 124. capella ad
 Betlehem VI. 124. St. Mar-
 tini ibid. communitas VI.
 182. 183. ecclesiae caput VI.
 54. ecclesia St. Adalberti VI.
 124. in hac ecclesia coena
 sub utraque specie dispen-
 sata VI. 124. burggravius VI.
 11. 147. castellanus VI. 57.
 scabini fauent Husfitis. VI.
 162. a ciuibus interficiuntur
 VI. 144. scabinorum & con-
 sulum instrumentum da-
 tum Husfitis VI. 175. turbae
 VI. 151. treugae renouatae
 VI. 149. obsessionis ciuita-
 tis comparatio VI. 148. ite-
 rum tentata, sed liberata
 ab Husfitis VI. 171. ad urbem
 appropinquatio exercitus
 regis Hungariae VI. 167.
 propugnacula eius restau-
 rata VI. 174. pondus VI. 29.
 grosfi V. 489. 510
Precariae contractus inter
 coenobium Griffouienſe &
 nobiles de Czirnen VI. 452
Precariae ius V. 263. praes-
 tationes V. 81. exactiones i. e.
 bethae VI. 404
Preces. emtae VI. 470. 495. pu-
 blicae pro principe V. 346.
 earum efficacia communi-
 catiua V. 132
Pretia rerum limitata VI.
 343. pretio interueniente
 feudorum in allodia con-
 uersio VI. 91. 93
Presburgensia comitia VI. 264.
 ibi propositiones uentilatae
 VI. 277
Presbyterorum cardinalium ti-
 tulus VI. 122
Priester-Weihe V. 344
Primas germaniae V. 51. 159.
 193. 196. 202. 207
Pris-

- Principatus* & ducatus synonymice ponuntur V. 542.
 princeps uasalla V. 637. necessarius in republica VI. 190. pacta & datam fidem non seruanti, impune resisti potest VI. 074. comparant in comitiis non nisi per legatos V. 378
- Præuilegia* non debent esse enormia VI. 294. si sint enormia, restringuntur V. 34
- Probra* obiecta Papæ VI. 134
- Processus* tumultuarius pontificis VI. 104. contra innocentes V. 323
- Procuratio* i. e. præstationes annuæ V. 154. 155. 156. 157. adsignata loco solutionis V. 159. procuratorii episcopalis census V. 48
- Procurator* i. e. legatus V. 513. 586. 600. VI. 126. mandati procuratorii formula V. 200. 512. sub clausula in solidum V. 469. etiam denotat fiscum ducalem VI. 372
- Profugæ* Hungari VI. 324. de his non suscipiendis pactum V. 485. uid. transfugæ
- Prohibitæ* res in carcerem ingerendi cautela VI. 178
- de Promissa* pecunia cautio V. 437
- Promotoriales* litteræ archiepiscopali ad regem Galliarum VI. 96
- Propempticum* carmen Pragensis Hieronymi inter medios supplicii cruciatus VI. 141
- Prophetia* de orbis interitu VI. 155. uid. Diuinitio
- Proportio* optime discitur ex Musicis V. 282
- Propugnacula* optime munita V. 292. eorum restauratio VI. 374
- Prorex*, cui patriæ defendendæ cura commissæ VI. 366. eius dignitas a rege secunda ibid. ergo maior dignitate cardinalis VI. 366
- Proscriptionis* formula V. 508. contra spoliatores V. 591. effectus V. 509. 591. ut sint inhabiles ad testandum V. 509. de iis alibi non recipiendis pactum V. 485. 509. 528
- Protectionis* mutua foedera V. 428. 491. 502. 510. VI. 63
- Protimiseos* ius reseruatum domino feudi V. 557. 610. 634
- Protoplasti* præuaricatio V. 266
- Provincialis* iudicatus: germ. Land-gericht V. 612. eius iudex VI. 382. capitaneus VI. 366. 367. conuentus VI. 223
- Prouisor* i. e. tutor V. 104
- Prudentis* est: uerba temperare in factum VI. 276
- Psalmodum* interpretatio V. 344
- Pseudocardinales* V. 422
- de Pseudodemetrii* machinationibus querela Czari VI. 360. aduersus illum uictoria Czari VI. 362
- Pseudopapa* Petrus de Luna V. 422
- Puellas*

Puellas, quae ad annos legitimos & nubiles nondum peruenerunt, ius canonicum arcet a nuptiis V. 493. puellae tamen uerbum honorificum V. 492

Puer natus in Betlehem; dictum ingeniosissime V. 410

Paeri, i. e. filii V. 450. 456

de *Pueritia Hugolini* V. 276

Pugil & miles V. 285

Purgatorium in dubium uocatum a Taboritis VI. 199

de **Q** *Valisdorff* scultetus VI. 493. 511

Querela de nondum soluto stipendio VI. 99

Querimonialiter V. 508

in *Querfurt* dynasta V. 91. 200.

Edler-Herr V. 200. idque

Dei gratia V. 266. burggraui V. 104. scultetus V. 199.

Rathmanne und gantze Gemeinde daselbst V. 200. monetarius, Montzmeister V. 199. Baumeister ibid. Zahl-

meister ibid. archipresbyter V. 113. 114

Querinensis episcopus VI. 241

Quietantiae formula de pecunia exfoluta V. 510. 549. VI. 401. de remissa V. 548. de fidei iussoribus liberatis V.

499

R *Aritas* proborum theologorum V. 339

Ratiboris dux V. 541. 636. princeps VI. 75

Rathmanne i. e. senatores V. 175

Rati, grati, clausula V. 513

Ratihabitionis formula eorum, quae donauit maritus VI.

405. quae pater donat VI.

443. factorum antecessoris

ratihabitione VI. 89. successoris in imperio eorum, quae

mandauerat antecessor VI.

304. iurata tabularum nuptiarum parentibus factarum V. 494

Ratisbonensis episcopus, aere alieno grauatus V. 76, 123. 514. colloquium V. 356. 379. comitia V. 378

Razeburgensis episcopatus originis VI. 230. episcopus V. 299. VI. 230. 239. 240. 241. episcopus internuncius inter regem Daniae & electum eiusdem V. 312. ecclesiae curiae VI. 236. episcopatus priuilegiae data ab Henrico conditore VI. 231. 233. 234. ius decimarum per totam prouinciam VI. 235. aduocati iura VI. 237. ecclesiae parochiales VI. 230. 237. ecclesiarium dos VI. 233. 235. comes VI. 242. comitiua VI. 231. VI. 231. canonici VI. 239. curiae notarius V. 301

Rebelles tolerari non debent VI. 363

de *Recens nato* filio regis Poloniae gratulatio V. 410

Recognitio nexus feudalis facta regi Boem. a Sparenbergicis VI. 33. marchionum Misniae debiti regi Rom. V. 583. Ducis Munsterbergensis, quod ciuitates Munsterberg, Francken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

cken-

- ckenstein & Strelin debeant regi Boem. homagium V. 617. recognitio regis Boemiae se nil iuris habere in regno Poloniae V. 600
- Recompensa* decibilis V. 16. VI. 8. 12
- Recltoria* Mauritii V. 56
- in *Recusando* cautelae VI. 117. 118. recusatio temperanda est spe ad maiora VI. 118
- de *Redern* Melchioris epistola ad archidiaconum Austriae VI. 321
- Reditus* sunt uel annales uel monetales V. 544. episcopales uindicati a principe V. 326
- Refusio* expensarum, an Boten Lohn und Zehrung V. 168. 173
- Refutatio* feudi V. 268
- Regalium* abusus est species feodoniae VI. 218
- Regulae* i. e. qui uiuunt ad regulam V. 189. 190. 191. 193
- Regicidii* intentati accusatio V. 323
- Regigradensis* ecclesia VI. 55
- Regimen* muliebre V. 320
- Rehabere*, i. e. reemere VI. 88
- Reichenbachensis* ciuitatis oppignoratio regi Boemiae pro CC marcis, cum spe succedendi V. 618
- Reideburg* feudum imperiale V. 119. ibidem altare V. 85
- de *Reinmundo* plebanus VI. 520
- Relaxatio* iuramenti VI. 57
- Religio* Romano catholica da-
mnata V. 321. eius exercitium liberum in Hungaria VI. 277. religiofae pacis tabulae VI. 193
- Reliquiae* sanctorum VI. 80
- Reluitio* uid. retrouentio. debet fieri non intempestiue V. 189. inde tempus definitum ibid. eius intercessio V. 620
- Remedium* animae V. 8. 12. 48. 50. 76. 94. 99. 104. 110. 117. 119. 125. 227. 229. 232. 236. 242. 243. 251. 264. 425. 426. VI. 48. 51. 55. 237. 238. 370. 381. 395. 402. 405. 407. 420. 442. 454. 464. 469. 471. 473. 530
- Remissio* peccatorum non est danda excommunicatis V. 424
- Renunciationis* formula V. 337. 532. 544. regis Boem. in regnum Polon. V. 600. subpincernatus officio VI. 32. uxoris dotalitio VI. 26. 441. 462. ubi formula: non coacte; exprimitur: mit freelichem Antlitz und lachenden Munde VI. 418. omnium iurium & exceptionum V. 161. 445. 516. 538. 541. 546. 548. 553. 559. 561. 565. 602. 622. 630. 639. VI. 4. 6. 89. 412. 417
- Repensa* i. e. renumeratio V. 637
- Reseruatio* iuris cuique competentis VI. 436
- de *Reseruationibus* mentalibus in eierata religione suspectus Hieron. VI. 137
- Residentia* aestiualis V. 305
- Resignatio* feudorum in ma-
uus

- nus regis V. 632. uillae Ma-
 fchowitz V. 232. dominii V.
 192
Responsua, scilicet sententia V.
 466
Respublica in re publica
 non est formanda VI. 219.
 falus eius omnibus rebus
 praeferenda VI. 295. ei
 dux & autor opus est VI. 190
Restagnatio Salae in Gumme-
 ritz V. 58
Restaurum i. e. compensatio V.
 13. 22. 27. 39. 43. 58. 249
 de *Retrouendendo* pactum V.
 49. 122. 135. 161. 178. 170. 178.
 202. 203. 228. 211. 213. 215. 613.
 618. 634. VI. 88
Reuerendissimus audit aepisco-
 pus V. 19
Reuersales litterae regis Boem.
 super ducatu Carinthiae V.
 532. nobilis de Czeisberg, de
 iure piscandi, sibi a coeno-
 bio ultro concessio ad dies ui-
 tae VI. 482. ducis Lauticien-
 sis de damnis non uindican-
 dis a cruciferis illatis V. 604
Reunire V. 15
Reuocatio prioris reuocationis
 VI. 140
Rex supra leges est; adeoque
 corporali poenae non sub-
 iiciendus V. 581. eius iurata
 fides priuilegiorum VI. 340.
 eius est: augere sibi con-
 creditas terras; non uero
 minuere VI. 102. regno he-
 rede destituto heres quis?
 VI. 353
Rhenus flugijs VI. 151. beym
 Rhein Pfaltz-Graff V. 5. 193.
 196. 202. eius titulus VI. 98.
 rheno uicini populi VI. 168
 eorum cum gallis commer-
 cium VI. 107. rhenanus flo-
 renus duas marcas exaequat
 V. 319
Rhodus obsessa a Turcis V. 290
Risui expositus supplicii can-
 didatus VI. 146
Ritter-Knechte audiunt nobi-
 les V. 46
Rogo impositus Ioh. Husius
 VI. 135
Roma caput mundi regit orbis
 frena rotundi V. 300. eius
 imago in aurea bulla con-
 spicua ibid. magistra cere-
 moniarum orbis uniuersa
 VI. 367. legum ibid. quo iu-
 re iniuriae sibi has primas
 uindictet, nobis causas do-
 minus a Ludewig aperit
 ibid. Romanae curiae cere-
 moniarum magister VI. 379
Römer-Zug, pro contributione
 bellica V. 379
Russiae feudum indiuiduum
 VI. 219. heres V. 512
Sabaudiae dux V. 314. motus
 ibid.
 de *Sabellis* cardinalis titulus
 VI. 122
Sacra, prima cura regis Da-
 niae V. 343. turbata in Hun-
 garia VI. 266. oppressio V.
 301. distidia V. 379. facta
 Romana, execrandi formula
 V. 321
Sacramentorum dispensatio
 debet esse gratuita VI. 449
 eorum

- eorum effectus V. 128. sacra
coena uespertino tempore
habita ab Husfitis VI. 129
- Saganiensis* dux V. 542. 551. 601.
620. 635. 638
- Sagittariogens* auxilio mitten-
da V. 484
- Sala* fluius V. 64. riuulus VI.
49. nauigabilis V. 3. fluiui al-
ueus mutabilis VI. 139
- Salarium* est, quod uolunt mi-
lites VI. 325. nimistenue est
causa recusati muneris VI.
114. 116. de exfoluendo solli-
citatō V. 350. VI. 100 de eo
nondum exfoluto querela
VI. 114. 116
- Salina* in Schadeleue V. 35. in ui-
cinea Giebiechensteinæ V. 6.
emta a praeposito Halensi V.
240. portione earum inuesti-
tur coenobium noui operis
V. 8. earum cura a priuato
commissa alteri V. 71. Saltz-
grauius V. 7. salinatorum
ius V. 178. aquae salsae cen-
sus remissus nouo operi V. 6
- Saluus* conductus V. 598. 599
licet promissio eiusdem sit
modus decipiendi V. 331. 370
eius litterae terrae marique
datae nauarcho tendenti in
Guineam V. 397. uiolatae VI.
218. quod tamen est durum
& iuri gentium aduersum
VI. 228
- Salus publica* prima lex VI. 295
pro salute bibitur VI. 310
- Saltzburgensis* aepiscopus V.
123. 426. 433. ecclesiae ius in
ducatum Carinthiae ac
Sachsenburg V. 523
- Saltzensis* conuentus theolo-
gorum Wurtenb. & Hassiac
V. 311
- mit *Samender* Hand. i. e. in fo-
lidum V. 46.
- Sammung* pro conuentu V. 158.
181. 199. 202. 208. 213. 61. 414.
476. 483.
- Sanctitas* pontificia V. 475. 476.
vestra uocatur Papa V. 299.
- Sanctio* anathemate confirmata
V. 12. 65. & banno papali V.
8. 50. aliae formulae contra
violateres V. 9. 21. 433. VI.
47. 238. 376. 451. 531.
- Sanctimoniales* in Husdorff V.
255.
- Sanctorum* suffragia nihil effi-
ciunt VI. 201.
- Sandomerensis* castellanus V.
585. 599. dapifer V. 511. sub-
camerarius V. 599. 600.
- Sanguinis* iudicium, nisi ex-
pressum, uerbo iurisdi-
ctionis non comprehendit-
tur VI. 372.
- Saniori* parti eligentium locus
V. 4. 68.
- Sanitas* & mentis & corporis
inter requisita sponsae V.
483.
- ut *Satisfiat* laesis pro iniuria
& damnis, aequitati conue-
nientissimum VI. 276, satis-
factio pro peccatis VI. 22.
- Saxoniae* duces V. 7. 164. 179.
181. 230. 349. 436. VI. 7. ex
iisque Augusti laudes insi-
gnes V. 549. dux Pragensis
ciuis VI. 148. elector praeses
in Ratisbon, colloquio V.
379.

379. eiusdem uox & auctori-
 tas in electione regis rom.
 V. 437. eiusdem iter Meck-
 lenburgicum V. 381. capti-
 uitas V. 346. 354. candedunt
 ecclesiae St. Cunigundis iu-
 risdictionem in Bastendorff
 V. 87. regis princeps recens
 natus V. 347. uniuersae Sa-
 xoniae status V. 344. comes
 Palatinus V. 117. commen-
 dator V. 59.
Scabini Pragenses Husfitis fa-
 uent VI. 162. Schöpffen des
 Gerichts V. 165.
Scandalis est obuiam eundum
 VI. 69.
Schachtae, i. e. foueae VI. 151.
 152.
Scheid-Herr, i. e. arbiter V. 183.
Schillensis archidiacon. V. 146.
Schilling cöthenischer V. 272.
Schidlicensis praepositus V. 219.
Schismata Aanglicana V. 417.
 quae tollere studet episcopus
 Wintoniensis V. 421.
Schloß Glauben V. 321.
Schochwitz teudum Magde-
 burgicum V. 3.
Schoß, species contributionis
 V. 149. 198.
Scortatio Wittebergae impu-
 nis utut inhonesta V. 360.
Scotia est tegnum clientelare
 VI. 365. incolarum eius re-
 gni malitia enormis V. 468
Schreckenberger, genus mone-
 tae V. 145
Scrupulus conscientiae tolli-
 tur a Papa VI. 15.
Schulmeister, scholaster V. 83.
 differentiae Scholastriam
 rectore scholarum V. 432.
 eius praebenda V. 426
Schwartzburgensis comites V.
 28. 118. 426. 474
Schweidnicensis districtus VI.
 477. duces V. 507. VI. 405.
 406. 440. contra ducem Po-
 loniae rex mittit auxilia V.
 505. abbas VI. 467. aduoca-
 tus hereditarius VI. 484.
 protonotarius VI. 453
Scultetiae ius & dominium V.
 430. noui fori adiudicata
 nouo operi V. 26. scultetus
 Magdeburgensis V. 7. Hal-
 lensis V. 14. accipit tertiam
 partem lucri ex iudicio no-
 ui fori V. 26. officium eius
 V. 26. officium eius VI. 40.
 Iohannes sculterus V. 62. 264
St. Sebastiani praepositus V. 5.
 11. 31
Seburgensis praepositus V. 90
Secretarius aulae V. 465. 467.
 germanicus V. 330
Securitatem & auxilia terra-
 marique praestari iis, qui
 sunt in itinere, est uirtutis
 V. 397. uiarum publicarum
 consulit rex Poloniae V. 588
Sedlicense monasterium VI. 85.
 abbas ibid. prior ibid. sub
 prior ibid. cellarius ibid.
 barfarius ibid. portarius
 ibid. infirmarius ibid. ple-
 banus ibid. pronotarius
 ibid.
Seelen-Geräthe V. 229
Segebergensis conuentus V. 313
Semigallica nobilitas VI. 229
Senensis

- Seuensis* cardin. titulus VI. 122
Sententia de consilio prudentum V. 21. eius formula VI. 437
Sententia ea amplectenda, quae & diuino iuri conformis & reipublicae utilis V. 365. cuique sentiendi libertas est relinquenda VI. 291. 392
Sepulturae ius in coenobio sibi referuatum VI. 403. a sinina usurariorum V. 367. honestam negat Curlandiae dux Noldio trucidato VI. 221
Serenitas uox tributa imperatori V. 454. 458. 465. 467. VI. 17. regi Angliae V. 417. Galliae VI. 98. 99. Poloniae V. 404. 409
Seruitia feudalia intra certum tempus praestanda sub poena feloniam VI. 218. modus etiam debet esse eorum V. 634. seruitores pro militibus V. 528. 543
Sexagena i. e. Schock V. 76. 80. 121. VI. 68
Siciliae rex Frideric. II. imperator Romanus VI. 44. 100 eius titulus V. 469. legati ib. clientelares V. 470. litterae eius ad imperatorem de appellatione Roberti Dyrachii illegali V. 474. camerarius V. 470 uice protonotarius V. 472. contra regem nulla auxilia regis Hungar. V. 484
Sigillum autenticum V. 494. 495. maiestatis V. 448. 406. 501. 514. uicariatus V. 51. notarii sub adpensum V. 434. eo & aepiscopi & capituli opus in rebus maioris momenti V. 17. 18. 19. sigillo prior
carens utitur alieno V. 106. 233. VI. 27. 96
Silesiae dux V. 425. 506. 541. 561. 607. 614. VI. 442. 443. 451. 455. eius titulus VI. 456. 457. 459. 463. 470. 472. 474. 477. 487. 489. 491. 499. 501. 508. 513. 515. 517. resignat Görlitz regi Boemiae VI. 9. eiusdem recognitio nexus feudalis ab imperatore V. 542. a corona Boemia V. 539. eiusdem renunciatio in Budisfinensem marchiam V. 536 eiusdem foedus cum rege Boemiae VI. 10. eiusdem instauratio coenobii Grifflou. & assignatio dotis VI. 369. ducatus feuda Boemica VI. 416. uasalli praestant homagium regi Boem. VI. 11. feuda alienabilia V. 557. 565. 610. 633. quae tamen facultas postmodum restricta V. 557 in feudis protimiseos ius competit domino mediato ibid. regnum gaudet aurifodinis V. 564. Silesi milites in obsidione Varadiensi VI. 323
Simonia graue est peccatum VI. 180. renunciatio exceptionis de simonia commissa VI. 54
Slauorum abbas VI. 60. slauis eiectionis terra ipsorum decimatis facta VI. 237
Sleswig principatus V. 309. dux V. 300. 305. 307. titulus V. 336. 386. 398
Socer pater adoptiuus V. 504
Societatis contractus licitus V. 358
Socrates septuagesimo aetatis anno didicit lyram V. 287
S s in

- in *Solidum* claufula: Sammt und fonders V. 469. 513
- Sollicitatio* de exfoluendo faliario VI. 115.
- Solutio* particularis V. 176. eius intermissae poena V. 555
- Spirensis* episcopus V. 474. decanus VI. 97. 110. 115
- Spolia* commissa a Wiklefitis in coenobiis, templis & imaginibus VI. 145. aurearum catenarum V. 349. spoliatores coercendi destructione suorum castrorum V. 591
- Sponsae* requisitum primum: Sanitas mentis & corporis V. 494. deinde informatio eius necessaria ib. alias ob defectum corporis refutanda V. 489 mortua nuptiis nondum celebratis V. 502 sponsalia de praesenti V. 493. de futuro V. 481. non contrahenda nisi cum consensu confederatorum V. 496
- Sponne* i. e. Zanck V. 185. 1872
- Stapula* lapidum molarium VI. 44
- Stinauiae* ducatus V. 543. 547. 549. dux V. 543. 601 uendit iura sua in Glogau regi Boemiae V. 621. pactum successorium in ducatum regis Boemiae V. 550. castellanus V. 628. archium V. 545
- Steinbock* denotat Sachsen & Hessen V. 373
- Stęura* i. e. Steuren VI. 408
- Stendaliense* argentum V. 48
- Stola* circa pectus intra schemata imperialia V. 300
- Strebin* ciuitas regi Boemiae homagium debet V. 619
- eiusdem oppignoratio regi Boem. a duce Munsterburgeni V. 613
- Sturmii* litterae ad regem Daniae V. 338. 339
- Stylus* praeter rem non est mutandus in curia VI. 109
- Subaduocatus* nouo operi obtrudi non potest V. 4. 68
- Subditorum* turbae non tollunt principum tabulas pacis V. 589. subditi absoluti ab homagio V. 545. subiectionis nexus nullus est erga regem capitulationem non seruauantem V. 319
- Sublimitas* caesarea V. 476. regis angliae V. 415. VI. 98 Poloniae V. 407
- de *Subordinatione* causarum meditatio singularis VI. 286
- Subpincernatus* officii renuatio facta regi Boemiae VI. 32
- Subscriberum* ordo V. 14. 26. 31 44. 45. 614. fideiusorū VI. 490
- Successor* princeps non tenetur factis antecessoris VI. 117. spes succedendi Boem. regis in ducatu Glogouiae V. 632. pactū successorium eiusdem in Franckenstein V. 615. eiusdem de ducatu Stinauiae V. 550 imperatoris cum eodem rege Boemiae in ducatu Lothringico, Brabantiae & Limburgico V. 570. ius successorium nobilis de Hazinburg in ciuitatem Hlubezius VI. 75
- Sueciae* regnum est hereditariū VI. 217. eius rex V. 300. eiusdem titulus curialis V. 398 VI. 217 rex meritis & fortunis maximus V. 392. de eius regno recu-

- recuperatione consilium V. 324. Sueci indigne tractantur V. 322. cancellarius regni comes ab Oxentirn V. 393. bellum Sueuicum VI. 223
- Suffragium* i. e. auxilium V. 498
- Suffragium* emptum sibi pro electione in regem Romanorum V. 436. 442. suffraganeus quis? VI. 348
- Superficies* donata cum iuro subterraneo V. 94 empti V. 112
- Superioritatis* dominium uenditum V. 554. superioritas in districtu Plauienti domini feudi V. 579
- Supplicium* condemnatio Io. Husii VI. 135. sententia eius contra Hieron. Pragensem praelecta & executioni data VI. 141. supplicio afficiendi sermo ad populum VI. 140
- candidatus supplicii debet esse confessus & conuictus VI. 136
- Sutorum* instituta V. 72
- Synodus* iustitia V. 45. Wittebergensis V. 370
- T***aboritarum* origines VI. 187. eorum numerus stupendus VI. 149. ex multis gentibus VI. 189. eorum cencordia & simplicitas uitae VI. 188
- fidei formula VI. 182. 191. doctrina de baptisate VI. 191
- congregatio in monte Taborino VI. 142. 203. eorum presbyteri VI. 182. 394. ebrietatis inimici VI. 188. conuenticula eorum prohibita VI. 189. discordia eorum cum clero Pragensi VI. 195
- Tartarorum* imperator VI. 301. eorum appropinquatio ad
- Varadinum VI. 323. 324
- Taxatio* committenda arbitris V. 516
- Te Deum* laudamus: rebus secundis VI. 339. in coronatione regis VI. 346
- Testimonia* falsa contra Ioh. Hussium VI. 128
- Temeritas* in milite exprobratur VI. 323
- Tempestas* pluuiosa salutaris in obsidione Varadinensi VI. 335
- Templa* & altaria destructa VI. 201. iis pariter ac residentiis debetur cultus reuerentia & securitas V. 414
- Testamento* legatur nouo operi census perpetuus V. 251. testamentum perpetuum VI. 470
- qua de re VI. pr.
- Testes* debent esse iurati VI. 84
- uox testis est generis communis VI. 442
- Testimonium* de autographo lecto descriptoque fide publica V. 299. eius forma scripti legato reuocato domum V. 395
- testimonium de bonis in Wrantz V. 260
- Teutschmeister* in teutschen u. Welschen Landen V. 138. 146
- teutonicus magister generalis cruciferorum V. 604. teutonice domus commendator V. 62. 70. 110. 111. 130. isque per Thuringiam & Saxoniam V. 98. 101. teutschen Herren comptur V. 132. 133. prouisor V. 102. hospitalis magister VI. 44. teutonici fratres sunt Cunigundis Hallenses V. 58. hospitales V. 90. teutsche Herren V. 110, 121. teutonice

- domus extra mures Hallenses V. 89. eius coenobium Berge V. 124. priuilegia V. 131. 132. datae Fridrico II. imperatore VI. 44. a Carol. IV. confirmata VI. 43. aliud priuilegium acquirendi feuda imperii V. 119. eius immunitas a collectis VI. 45. impetrat indulgentias a Naumburgensi episcopo V. 89. acquirit 8. mansos de bonis imperii in Reideburg V. 104. uineam prope Wertin V. 93. 2. mansos in Bastendorff V. 70. consum in Myssekorn V. 120. ius patronatus in Scherwen V. 112. 114. mansos in Brunsdorff & Bedern V. 116. alios quosdam mansos in Reideburg V. 109. 15. mansos a nobilibus de Luppe V. 97. mansos in Greuendorff V. 118. annuos redditus V. 108. bona circa pontem sita V. 138. census reservatiuum in Danchmarisdorff V. 59. mansum in pago Lauchsted ab episcopo Merseburgensi V. 103. eidem donantur mansi quidam in Judendorff & census annuus V. 110. duo mansi in Corwansdorff ab episcopo Magdebur. V. 115. agri in Mortitz V. 117. bona in Reideburg V. 119. eidem protectio promissa VI. 45. fratrum teutonicorum cum nou. op. transactio de damnis ex molendino in Gumeritz V. 58. teutonici ordinis & regis Polon. cum rege Boem. bellū V. 604. ab ordine teutonico multa damna illata tempore belli ib. contra hunc ordinem
- initum foedus V. 497. domus teutonicae damna ex inundatione V. 125. 132. donat Matthiae de Bastendorff pratum V. 102. *Teutonicus* fons salinus, teutsche Born V. 49. oppignoratus nouo operi V. 177. *Teutonice* ius VI. 41. 184. 372. 483. 487. idem est ac Polonice VI. 372. *Thalrecht* i. e. salinatorum VI. 34. 178. Schreiber, scriba in ualle V. 79. de *Theologis* praestantissimis iudicium peruersum VI. 202. ueri theologi exemplar genuinum Huff. VI. 140. proborum raritas V. 339. solatia VI. 55. bella theologica V. 357. *Thesaurus* pertinet ad fiscum VI. 108. *Thesaurarius* pontificalis V. 418. regis Boemiae VI. 134. *Thuringiae* fines V. 4. landgranius V. 117. 583. VI. 495. eius titulus V. 535. contra istum auxilia promissa V. 534. provincialis V. 88. 117. Landcommentor V. 122. *Tirolis* comitatus ceditur Austriae ducibus pro 10000. marc. V. 531. ius Austriae ducum in hunc comitatum V. 522. *Tolerantia* religionum diuersarum reipubl. utilis VI. 293. *Tormentorum* explosio, signum gaudii VI. 302. bellicorum apparatus in signis V. 791. *Traditionis* symbola in emtione V. 43. *Transactio* de iure in Austriam V. 439.

- V. 439. inter regem Boemiae & duces Austriae V. 526. eius litterae nobilis de Scadiz & coenobii Griffouionf. VI. 386. nobilis de Predil & coenobii Griffou. & ciuitatis Landeshut VI. 534
- Transfugarum* impietas VI. 324. 325. 326. ex iis plura incommoda tribunorum VI. 324. de eorum poena & suppliconfilium VI. 326
- Translatio* domini der Ge-Rehr V. 238
- Transitus* liber V. 598. 599. regis Angliae per uniuersam germaniam concessus VI. 464
- Transumere*, i. e. describere V. 391. 392. transumtum, i. e. copia VI. 103. transumtum ex authentico fide notariorum ualet V. 300. transumto fides non habenda est in praecudicium tertii VI. 103
- Transylvania* regi Ferdinando clientelaris V. 352. Transylvanorum querela de iniuria sibi illata ab Austriae ducum ministris VI. 276
- Tres* Patriarchae VI. 126
- Treugae*, i. e. induciae V. 456. 466. 496. VI. 149. 162. 166. pacis Pragenfes renouatae VI. 149. petitaefed recusatae V. 467
- Tribunorum*, & militum mutua obligatio ad fidem VI. 327
- Tributorum* nimietas V. 325. exacta a gentibus paganis VI. 233
- Tridentinum* concilium nolunt frequentare Orthodoxi V. 354. eiusdem concilii impudenda decreta V. 353. eiusdem minae aduersus euangelicos V. 371. de eodem concilio iudicium V. 351. episcopus VI. 46
- Trote* ecclesia sacra Briccio V. 52. 63. nobiles de Trote audiunt: Gestrenge Knechte V. 215. 216. 222. gestrenge Luede V. 232. Mühlmeister daselbst V. 251. Damm und Mühlteich daselbst V. 221. 223
- Truchseffiorum* gentis gloria & nobilitas generis V. 383
- Trutenouiensis* burggrauus. Burggrauae VI. 199. 399. Ober-Amtmann VI. 399. districtus VI. 396
- Tüchtige* Lude sunt nobiles V. 190
- Tumslauß* redimitur ab imperatore VI. 16. restitutum ecclesiae Ratisbonensi
- Tumultuum* Pragenfium specimina VI. 147. 151. 157
- Turcici* imperatoris titulus V. 401. qui est hostis formidabilis V. 353. 379. magnus Chamus VI. 301. de uino traditio VI. 312. sacrae stasis horis obseruandae VI. 309. sed dies Veneris iis totus est sacer VI. 333. mores & uiuendi ratio inconcinna VI. 310. mutabilitas animi VI. 316. Turcae affectant splendorem in uestitu VI. 311. obfidem Rhodum VI. 190. meditanturque ruinam Waradini VI. 328. foedus cum Botfchkaio VI. 263. noui motus V. 352. a quibus metuit imperator V. 379. iidem bellum minantur V. 355. eorum

- rum technae & fraudes *V.* 379. *VI.* 314. clades ex obsidione *Varadinensi VI.* 335. noua nihilominus hostilitas eorum *VI.* 336. eorum clades & fuga *V.* 292. 293. 294. 297. ipsis commendata pax a *Poloniae rege V.* 403. iidem execrant belli mala *VI.* 302. *Turciarum* inuasionum cum turbis *Hungaricis* conexio *VI.* 255. aduersus *Turcas* auxilio *V.* 378. legati ad pacificandum *VI.* 304. iique *Viennam* ingressi *V.* 242. eorum recusatio ciuilis, quod nolint prandere cum *Caesareis VI.* 315. eorum familiaris conuersatio cum *Christianis*, ob spem lucri *VI.* 311. *Turcarum* suspicio contra suos legatos, nimis familiares cum *Caesareis VI.* 307
- Turcica* classis mari mediterraneo *V.* 353
- Turcicum* uexillum *V.* 290
- Türckensteuer* *V.* 378
- Tutela* materna in feudis imperii *V.* 179. 181. 309. sed destituta iure administrationis uia facti *V.* 310. domini fructuaria minorennium uasallorum *V.* 559. tutelarum potestas *VI.* 26. tutoris definitio *V.* 91. tutor interdum sumitur pro curatore *VI.* 26. tutelares rationes reddendae *V.* 310
- Tyrannis* in matronam honestam *V.* 321. in mortuorum cadauera *V.* 327. est legitima causa deiectionis *V.* 334. contra tyrannos apocalypseos
- dicteria *VI.* 161. uid. crudelitas
- Ex *V* *Aletudine* aduersa multa impedimenta. *VI.* 98. gratulatio de recuperata 400. de prospera *V.* 372
- Vallis* scriba thalschreiber *V.* 79
- Varadinensis* obsidionis diarium *VI.* 321. Tartarorum appropinquatio *VI.* 323. castro in obsidione tempestas pluuiosa saluti *VI.* 335. incendium calamitosum *VI.* 333. immo funestum *VI.* 334. casus fatalis *VI.* 336. praesidium exiguum *VI.* 325. praefectus castrimoritur *VI.* 334. militis obsidiarii laus *VI.* 334. obsidionis fines & liberatio *VI.* 338
- Vasallus* audit Mann *VI.* 529. uasalla princeps *V.* 637. accipit nummos a domino pro feudo, ipsi oblato *VI.* 36. potens & dignus imperio *R.* rex Galliae *VI.* 119. ob feloniam feudo priuandus *V.* 580. uasallorum lites non rumpunt tabulas dominorum primorum *V.* 508
- Vasallagium* i. e. seruitia feudalia *VI.* 228. quae dux Curlandiae suis impensis praestare debet *ibid.*
- Vestigialium* innumerae species *VI.* 45. ab iis immunitas *VI.* 50. 53
- Venditio* sub pacto de reluendo *V.* 20. *VI.* 397. indulgentiarum satis blasphemiosa *VI.* 180
- Venatio* est impedimentum studiorum *V.* 278. furtiua punitur suspendio *VI.* 51
- Venena* propinata ab *Italibus V.*

378. funestum habent effectum VI. 352
Veneti insidiosissimi VI. 101.
 praedones ibid. metunt sibi a Gallia, inimica ibid. eorum propugnacula non contemnenda VI. 328. lex singularia VI. 367
Venia, oratori ab auditorio rogata V. 275. data coruis V. 332
Veritatis fundamentum aureum VI. 349. cuius studio praestantius nihil VI. 300
Vestes missales cultui diuino inconcinnae VI. 192. luxuriosae prohibitae VI. 183. eas mutant, ne cognoscantur, listores VI. 333
Vexillorum schemata in coronatione VI. 341. Iesu Christi V. 297. erectio eorum est signum uictoriae V. 296
Vicarius regni commendatus VI. 260. Boemiae Ziska VI. 289
Victoriae nuncius V. 298. reporrata ab hostibus VI. 168. pro ea gratiarum actio VI. 163
 Pro *uidua* intercessio militis moribundi, facta ad principem VI. 335
Vindicta affectus omnium uehementissimus VI. 357. 358
 de *Vino*, Turcarum traditio VI. 312
Vindicatoria actio VI. 75
Vineta pro uineis VI. 377
Virginis uerbum honorificum V. 488. Maria intemerata V. 110. sed publicae sunt meretrices VI. 127. earum reliquiae VI. 80
Virtus militum singularis VI. 334. 338. in primis Heidonum VI. 328
Vis vitiat contractum VI. 78. hinc chirographum, ui extortum, ipso iure nullum ibid. coacta enim nulla uoluntas VI. 20
Vita propria postponenda regis V. 393
 ex *Vngue* leo V. 389
Vocationes, recusatae a Brentio V. 338
Votum pro incolumitate Regis V. 343. 366. 372. VI. 100. pro familia regali V. 350. 351. 354. pro fortuna principis V. 388. 393. VI. 108. 110. 112. 115. pro salute status administri V. 394. pro suo largitore V. 355. pro donatario V. 337. pro matrimonio foecundo V. 337. pro recens nato filio V. 411. pro incolumitate longaeua V. 299. pro restauratione pacis VI. 321. pro gaudio euangelii V. 339. 3153
Vratislaniensis ecclesia collegiata fundasa a Silesiae D. Henrico dotataque largiter V. 426. episcopus V. 429. 430. 433. 480. 490. 610. VI. 23. 75. 79. Subprior V. 433. 434. 435. cellarius VI. 433. 434. 435. procurator VI. 423. 434. capitaneus V. 590. dioecesis VI. 395. 396. 402. Syndicus VI. 433
 de *Vsuris* consulenda est sententia illustris Dn. a Ludewig V. 363. quod sint quincunces licitae V. 362. sextantes & ultra V. 160. licet iuri naturali Me.

- Melanchtoniano inconuenientes V. 359. 360. 361. adeoque frustragerrae Schurffii V. 566 & quorundam theologizantium V. 367. quasi usura omnis sit peccatum V. 369. inprimis Melanchtonis, putantis, in mutuo rerum fungibiliū usurarium esse Christiano prorsus indignum V. 358. inde usuras, sine discrimine puniendas V. 368. instar furti V. 367. & quod usurarii sint excommunicandi V. 368. quam licentiam etiam coercere studet Iustinianus V. 360. Carolus V. Iustinianus I. 360. 364. comminatione amissionis fortis V. 362. asininæ sepulturae V. 368. menstruæ tamen habendæ pro nimis V. 360. differentiaë usurarum ab interesse V. 359. Centesimarum mentio Esdr, cap. 5. V. 362. Caeterum usuraria prauitas euitatur V. 444. eidem renunciatio V. 164. 166. 364. 365. 444.
- F*iles rationes pugnant quandoque cum iustitia causæ VI. 264. sed utilitas prima lex & maioris, quam aureæ bullæ auctoritatis VI. 257
- U*xori prospectum de dotalitio VI. 139. quoutitur fruitur addies uitæ VI. 478 uxor, ducenda nomine alterius V. 458
- W*alliaë ducis expeditio contra Gallos V. 466.
- W*alachiaë princeps V. 352. saluatur angliaë primogenitus V. 446. mutat Christianam cum Mahumetana religione V. 353
- W*edde est multa qua satisficit iudicio V. 45.
- W*elsches Suplein V. 378
- W*enceslai imperatoris & uitia & uirtutes VI. 289. mors VI. 141. sepultura VI. 145.
- W*ehrgeld V. 45
- de *W*ettia Burggrauis V. 91. 118. praepositus V. 254
- W*intoniensis episcopus defensor & honoris Reatholicae ecclesiae V. 421
- W*irdingus Brandenburgicus V. 272
- W*itte, moneta Danica V. 374
- W*ittebergensis status describitur V. 344. Synodus V. 370. rector paruulorum V. 106. scorta ibidem impunia V. 360
- W*ogimotinsa census peculiariis ducis Silesiae V. 230
- W*ürtembergensis dux V. 379. Würtembergensis theologi cum Husitis Sultzae conueniunt ad legendam confessionem Augustanam V. 371
- W*urtpfennige i. e. census arearum V. 3
- W*yssegradensis abbas & conuentus VI. 106. praepositus VI. 146. 614. canonicus VI. 384.
- Z*Endomiriensis dux VI. 354. 355. 358
- de *Z*erbst princeps V. 227. Comes V. 232
- Z

*Z*wickania oppignorata Boemiae R. in securitatem dotis filiae V. 439*

F I N I S.

